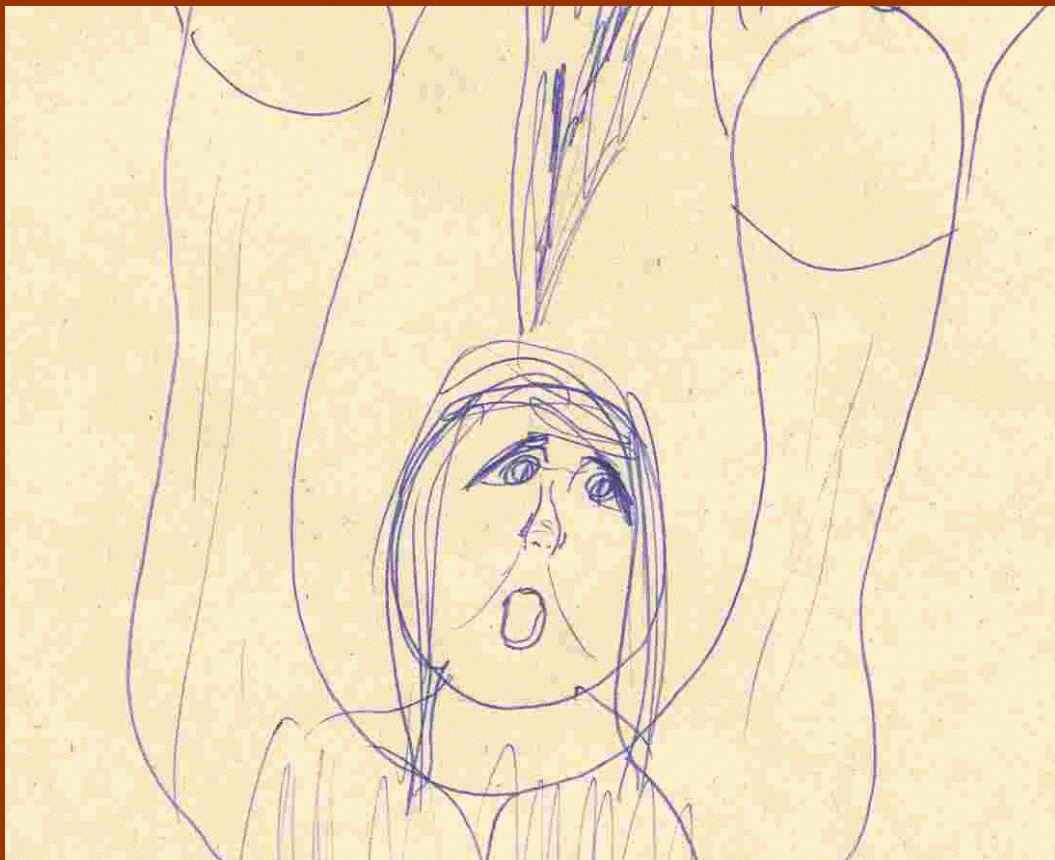

**DE FILOSOFIE VAN
ROBERT PIRSIG
EN**

**HET UITBREKEN VAN DE
EERSTE WERELDVREDE**

A. Z. Sowhn

'an inquiry into basics' (vrij naar Pirsig)

Eerste versie, versienummer/datum:.....0.1 / 9-apr-2018

Recentste versie, versienummer/datum:....0.3 / 4-sep-2018

© azs

Omslagontwerp Tanja en Bennie; en er is dankbaar gebruik gemaakt van schilderijen van Francisco Goya

Alles uit deze uitgave mag vrijelijk worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt op welke wijze ook zonder voorafgaande toestemming van azs

***Zoals mijn moeder keek toen ze me vertelde over wat ze tijdens de
bersiaperperiode gezien had, zit in mij als een ingekapselde
granaatscherf in de hersens van een oude soldaat.***

A.Z.S.

Voor Merapi Obermayer
en
A.v.Dis
en ook
Voor eenieder die hunkert naar het levenseinde
en ook
Voor
U

Opmerking Iedereen die dit boek leest gaat dood

In hoge mate overdreven gezegd zou ik zo zeggen dat ik verbaasd en erg geschrokken geboren ben en vervolgens voorgoed in verwondering alsmede ontzetting ben blijven steken. En het was naar ik denk tijdens mijn 10^e levensjaar dat ik, mij bevindend in een heel heet en heel hard land -een karang**wit**heet en karang**kei**hard land- het volgende gedacht/gevoeld heb.

-Het lijkt me even onmogelijk om te begrijpen wie wat of hoe God is als het onmogelijk is, op de zon te leven. Maar misschien kan ik leren begrijpen hoe ik leven moet.-

Ik beweer niet dat het 10-jarige joch het daadwerkelijk zo gedacht heeft als 't hier geformuleerd is, maar op intuïtief niveau heeft zich toentertijd zo'n hunkering in mijn hersens voorgedaan, - en nog steeds doet zich in die hersens e.e.a. voor (tot op heden heeft mijn bestaan 72 jaar geduurd). **Anekdote:** Ruim een jaar geleden werd ik geplaagd door doodmoe zijn, niet onophoudelijk, maar wel vervelend vaak. Derhalve heb ik me bij de huisarts gemeld. Hij dacht dat het met "angstklachten" te maken had die hij blijkbaar, tot mijn verbazing, gesignaleerd had. Ik kreeg een verwijzing naar een psycholoog. De gesprekken met de desbetreffende mevrouw zijn geanimeerd verlopen, - en ik functioneer nu heel veel vrijer in de mensenwereld dan voorheen; God wat ben ik dankbaar! Maar blijkens een recentelijk ontvangen factuur luidt (luidde) de diagnose i.v.m mijn conditie: Posttraumatische stressstoornis. Opnieuw reden voor verbazing want weliswaar is mijn bestaan gedurende veel jaren gedompeld geweest in bittere verdriets- en melancholiegevoelens met heftige verlangens naar niet-meer-hoeven-leven tot gevolg, - dat is waar, maar in termen van "posttraumatische stressstoornis" had ik over mijn situatie toch niet gedacht {einde van de anekdote}. Al 72 jaar doen zich in mijn hersens processen voor en door nood en door aanleg gedwongen komt het er op neer dat zich al worstelende met het bestaan een soort van ontdekkingsreis voltrokken heeft, gedreven door verlangen naar begrijpen, welke inmiddels ruim 60 jaar geduurd heeft; hij stopt op het moment van sterven maar het onderhavige boek is bedoeld als een voorlopig verslag van hoe het gegaan is en wat de bevindingen zijn. Ik heb namelijk de indruk een antwoord gevonden te hebben op de vraag hoe een mens het klaar kan spelen in leven te blijven en zo af en toe gelukkig te zijn zelfs, als het tot hem doorgedrongen is dat hij een darrend kakkerlakje is zich bevindend op een aardbol die rondtolt in zinloze misère¹, en het antwoord op deze vraag luidt, naar mijn mening: middels toepassing van V&W. Meer informatie volgt verderop. Overigens ben ik al doende op

---

¹ Naast deze ego-vraag reist de vraag: Welke rol past mij i.v.m. de Strijd tussen Goed en Kwaad? Ik geef nu ronduit toe dat ik een halve zachte halve gare te ben omdat ik vind dat de Strijd tussen Goed en Kwaad verreweg het belangrijkste is dat zich in het universum voordoet maar het is nu eenmaal zo.

een gigantisch bijzondere ontdekking gestuit, dit is een typisch geval van serendipiteit; hierom is het dat dit boek geschreven is. Hopelijk ga ik u niet teleurstellen... Voor we verder gaan nog iets over mijn vreemde aard. Als kind ben ik veelal "vreemd" gevonden, vooral door de kinderen om mij heen, maar ook wel door mijn vader, omdat ik welgeformuleerd "te zachtzinnig en te goedig" ben. En afschuwelijk vond ik het, zo veroordeeld en derhalve uitgestoten te worden. Alleen bij mijn moeder voelde ik me op mijn gemak! Maar wat is nu het probleem? Ik ben, als u de nu volgende formulering niet al te letterlijk neemt: geboren als een zoeker-naar-God op de manier waarop ook Einstein het was. Van Einstein is bekend dat hij in zijn prille jongensjaren liedjes voor God componeerde, welke hij daadwerkelijk voor Hem zong. Later heeft hij zijn geloof -om zeer goede redenen- aan de kant gezet; deze redenen worden hier niet, verderop wel besproken. Ook ik geloof niet in God, mede omdat ik "geloven" überhaupt een foutieve en tot veel ellende leidende bezigheid vind, die trouwens op onnadenkendheid berust. Maar evenmin geloof ik in het niet-bestaan van God. De dingen zijn m.i. namelijk zo eenvoudig niet. Wat al met al wel een groot goed is, dat is dat we de bevindingen der wetenschap² hebben, en dáár onderwerp ik mij aan, daar hou ik van, óók als de bevindingen mij teleurstellen of zelfs verdrietig maken! en, gedreven door nieuwsgierigheid, hou ik van nadenken en studeren! Dus nadenken en studeren doe ik min of meer onophoudelijk, want o wat wil ik graag *begrijpen*, en n.a.v. mijn levenslange gevors -dat weldegelijk gebaseerd is op waarheidsgetrouwe waarnemingen- zie ik geen kans te concluderen dat God bestaat, noch dat hij/zij/het niet bestaat. Men kan omwille van het vermijden van misverstanden sowieso het woord "God" beter uit het vocabulaire schrappen; als alternatief is "het/de Ene" een betere term - het/de Ene als creatieve bron van **ALLES** en de grote filosoof Pirsig heeft in dit verband zinnige zaken te berde gebracht maar nou moet ik niet op de zaken vooruit gaan lopen. Ik heb me nog niet eens aan u voorgesteld. Mijn naam is Bennie, en niet alleen ben ik erg geschrokken geboren maar dan ook nog als een instantiatie van een soort van Don Quichotte, hahaha belachelijk.

---

² De wetenschap levert het geraamte waaraan wij ons vlees kunnen ophangen.

Mag ik mij even voorstellen?

Bennie hield de helmstok vast en had de boeg van de zeilboot zoals deze bespeeld werd door het water terwijl zij met de golfjes spelend voortging lief. De boeg had ongeveer de vorm van een smalle driehoek maar haar flanken waren gebogen. En de flanken waren van gelakt hout gemaakt, bruin hout, en het houtoppervlak toonde een afwisseling van lichte en donkere strepen. Mooi gelakt bruin zeilbotenhout was het.

Het was een zonnige dag en er woei wind. De wind bracht het water van het meer in beweging. Het water van het meer was donker en de wind maakte golfjes en de golfjes waren overal, ze wiegden het water en weerkaatsten fel glinsterend het zonlicht en ze verplaatsten zich en gingen voorwaarts, in de richting van het grasbegroeide land dat boven het water uitstak, en ze liepen tegen de landwand stuk. Telkens kwamen er nieuwe bewegende golfjes en steeds verdwenen ze weer bij de donkere hoge rand van aarde, de aarde waarop gras groeide. Het uitgestrekte bewegende wateroppervlak was een en al beweging. Het was een vlak, wiebelend schitterend in de zon, en het was een heerlijk groot vlak; het strekte zich tot hartverheffend ver in de verte uit. Het water was ondoorzichtig doordat er myriaden groene levende miniatuurtjes en bruine dode miniatuurtjes in rondzweefden, en het vormde een gesloten wateroppervlak zodat je ging denken dat iemand er op zou kunnen staan en eroverheen lopen. De zeilboten met hun grote witte zeilen leken zich ook op het water voort te bewegen, in plaats van door en in het water. De wind blies, maakte golfjes, en drukte de witte zeilen met een onzichtbare kracht strak en bol. De wind was niet te zien maar je zag wat hij deed; hij maakte dat het wateroppervlak geen rust kreeg en alsmaar golfjes voortbracht die de zon schitterend wiebelig weerkaatsten, hij maakte dat het groene gras bewoog, hij blies de boomblaadjes aan waardoor de blaadjes schommelden en de bomen een ritselend geluid voortbrachten dat je hoorde als je dicht langs het land voer, hij schoof de bollige witte wolken onder het alles overkoepelende blauw door, en veranderde de kalme wolken langzaam maar zeker van vorm en hij bewoog de zeilboten op het water zodat het water voor de boegen van de boten opzij ging. Bovendien droeg de wind de geur van het water en het gras aan, en je voelde de wind ook tegen je gezicht en in je hals en op je handen, heerlijk verkoelend – waardoor je niet merkte dat de zon je huid stuk aan het maken was. En je kon door de wind voortgebracht geluid horen als de wind in je oren blies, of langs de touwen blies, of, zo af en toe, de zeilen deed klapperen.

In deze wereld bevond zich de boot met Bennie erin. Bennie had het ditmaal goed getroffen met zijn gehuurde zestien-kwadraat. Het was een oude boot, maar zij was goed onderhouden en aan haar bewegingen voelde je dat zij gemaakt was door een bijzonder kundig botenbouwer. De boot ging soepel en vol overgave over het water voort,

en maakte vloeiende bewegingen, niet van die schokkerige of stoterige. De bruine houten spitsgebogen boeg duwde het water uiteen, en het water stroomde vertrouwelijk langs haar rondingen, en de golfjes streelden en beklopten het hout, en het water liet de boot doorgaan.

Bennie keek naar de bewegingen van de boeg, en naar de wereld om hem heen en hij zag alles en hij voelde hoe zijn boot één was met water en wind, één met de hele vitale wereld, maar hij voelde zich ongelukkig. Hij laveerde goed, ging op tijd overstag en deed het goed, zonder een groot vraagteken in het water te maken en hij keek alert om zich heen om rekening te kunnen houden met de andere boten maar hij smaakte geen bijzonder genoeg in wat hij aan het doen was en genoot niet van de wind, niet van het water, niet van de zon, niet van de goede boot.

-Ik ben er oprecht en eerlijk van overtuigd dat het mijn plicht is alles te doen wat ik kan-, dacht hij. -Ik wil heus mijn plicht wel doen. Ik wil alles doen om mijn bijdrage te leveren. Maar ik ben niet sterk genoeg.- Somber keek hij naar de golfjes die hem vriendelijk toeknikten en zonlicht in zijn ogen wierpen. Hij vond zichzelf een slappeling. Hij wist hoe hij zijn moest... maar het lukte hem maar niet. Altijd werd hij week en ongeconcentreerd als hij wilde werken, nooit lukte het hem, zich over zijn tegenzin en lusteloosheid heen te zetten.

Na veel meegemaakt te hebben, en na de gedachten van de diep denkende mensen op zich te hebben laten inwerken was Bennie tot de echte en definitieve overtuiging gekomen dat elk mens er zich toe zetten moest, het grote doel te dienen. Het grote doel dat is, de vooruitgang van de mensheid.

-Hoe beperkt men ook is in zijn vermogens, iedereen moet toch het zijne bijdragen-, vond hij. Hij kon echt in vervoering raken als hij eraan dacht hoe de mens zich van een bekrompen, op eten en paren gericht dier had ontwikkeld tot een redelijk denkend wezen, tot een wezen dat weet van de dingen heeft en dat het in zijn macht heeft de dingen te bestieren.

-Kijk toch eens hoe het nu is. We hebben inzicht gekregen in de ongelooflijkheden van de wiskundige waarheden volgens welke het heelal zich gedraagt, we maken bewust deel uit van de gedachten van de Natuur. We hebben geleerd, door de schijn van de werkelijkheid heen te kijken en we beginnen de echte waarheid te ontdekken, die zó ondoorgrondelijk wonderbaarlijk is, dat niemand, de grootste sprookjesschrijver nog niet, vermoed had wat nu waar blijkt te zijn. Niemand had kunnen fantaseren dat de vaste stof, zie bijvoorbeeld deze vingernagel hier, bijna geheel uit lege ruimte bestaat, met myriaden krankzinnig kleine piep-puntjes erin, en dat die puntjes niet eens een bepaalde vorm of plaats hebben. En geen enkele science fiction-schrijver had kunnen bedenken dat de piep-puntjes, die met hun allen datgene vormen wat wij "zwaarte" noemen, uit niets anders bestaan dan... verankerde energie! Maar nou ja; ... nou ja; laat ik me

nou maar niet weer verliezen in mijmerende bewondering voor de onvatbare wonderen waar het heelal bol van staat. Laat ik praktisch zijn, en erover nadenken wat me te doen staat om mee te helpen aan de vooruitgang, wat mijn plicht is.-

Even moest hij zich met de boot en de wind en het water bezighouden, om te bewerkstelligen dat de boot overstag ging. Daarna dacht hij verder.

-De mens moet het hebben van de wijsheden van filosofie, kunst en natuurkunde, daar ben ik van overtuigd. Al het andere – de politiek, de religie, het militarisme, de eerzucht, het streven naar geld en geluk – leidt tenslotte tot de ondergang. Geluk, dat is waar ook de varkens naar streven, heeft Einstein opgemerkt. Het najagen van oppervlakkige doelen dient welbewust vermeden te worden, maar daar is een bepaalde mentaliteit voor nodig, namelijk de mentaliteit van het voelen van de nietigheid van de mens. Want wanneer iemand éénmaal werkelijk tot in alle vezels van zijn wezen zijn nietigheid en onnozelheid doorvoeld heeft kan hij zich nooit meer echt druk maken over allerlei dagelijkse onbelangrijkheden. Da's logisch, want wie maakt zich nou druk om niets?-

Bennie schrikte uit zijn overpeinzingen op want er voer een andere boot een paar meter verderop voor zijn boeg langs *met twee meisjes erin*. Die twee meisjes hadden een bikini aan zodat de zon bijna overal bij kon komen.

-Waarom doen ze dat eigenlijk. Alleen omdat ze het prettig vinden de zon te voelen? Of omdat ze bruin willen worden, om vervolgens hun vriendinnen de concurrenten de loef af te steken, of om de mannen te behagen? Ach, het hoort er nou eenmaal bij, - in je vrije tijd baad je zon, en dan ga je niet naar het "Waarom?" vragen. Bovendien houden ze er van dat de mannen naar hen kijken, en ik hou ervan naar hen te kijken. Dat meisje dat aan het roer zit heeft de schoot van het grootzeil beet en haar lange donkerblonde haren worden golvend opgenomen door de wind. Eigenlijk heeft ze niet zulk mooi haar, het komt wat droog over en het heeft een saaie kleur die vlees noch vis is. Maar ze is jong en ze heeft een blanke vouwenbuik, en benen, en een vrouw is een vrouw is een vrouw. Het andere meisje houdt de fok, en ze heeft de fok niet genoeg aangehaald. Blond haar, echt mooi. Ze varen door, ik ga mijn route en zij de hunne, zoals dat nou eenmaal gaat. Ze kijken niet eens naar mij. Ja, toch.-

Hij maakte schuw een nauwelijks voltooide groetbeweging met zijn hand waar hij zelf van schrok, en het meisje dat het roer en het grootzeil had knikte met een lauw ongeïnteresseerd glimlachje. Hij zag dat het mooi blonde meisje iets zei. Ze giechelden. Hij keek snel vóór zich en was blij dat ze doorvarende uit zijn blikveld verdwenen.

-Wij zijn het sterke geslacht, zegt men. Maar ik voel me niet sterk. Alleen maar gauw gekwetst en verlegen. En alleen.-

Hij trok de zeilen aan, zodat de boot gevaarlijk scheef ging hangen. De wind oefende grote kracht op het grootzeil uit, Bennies vingers en arm waren hard geworden. Hij hield de boot scheef. Het water, groen, gleeed donker golvend vlakbij langs hem heen. Hij zou willen dat er veel wind stond zodat hij al zijn kracht en kunnen nodig zou hebben om de boot tegen de natuurkrachten in overeind en gaande te houden.

-Waarom is het toch zo, dat ik zeker evenveel van vrouwen hou als andere jongens dat doen, maar dat ze mij gewoon niet willen hebben. Andere jongens, die echt niet zoveel voorstellen, scharrelen met meisjes rond en scheppen over ze op met vieze taal en hebben geen gevoel, behalve tussen hun benen. En ik zou een meisje nooit willen bezeren, en trouw en eerlijk zijn en haar niets laten doen wat niet juist is, maar ze willen mij niet eens hebben. Ik snap er geen zak van.-

“Godverdomme”, zei hij.

-Ik hou niet van vloeken en ik wil het niet. En ik hou van God, wie, wat of waar hij ook is, omdat ik van de schepping hou. Laat ik dus God niet bevloeken.-

“Sorry.”

-Ik ben ook niet aantrekkelijk in mijn gezicht, en ik kijk te vriendelijk. En ik heb een hekel aan de komedie van het de allesoverheersende flinke vent spelen. Maar daarmee geef ik natuurlijk wel iets van mijn manlijk fluïdum prijs. Ik kan ook nooit wetend en deskundig over allerlei details van sterke drank en de nachtclub Pam-Pam met zijn toeschietelijke meisjes praten, want dat is mijn wereld niet. Wat betekent al dat gelul, bezien in het licht van de menselijke sterfelijkheid en de oneindigheid van het heelal? En aan de inhoudsloze popmuziek met zijn dreunritmes en onnatuurlijke stemmetjes heb ik een hekel, dus daar kan ik ook al niet over meepraten.-

Hij haalde diep adem.

-Ik weet dat ik gelijk heb. Maar ik ben er niet blij om.-

Diezelfde dag, toen de zon al laag stond en de wind bijna was gaan liggen, reed Bennie met zijn Sparta-bromfiets op een landweg. Het gepruttel van het Sachs-motortje klonk in zijn oren, waardoor hij de vogels niet goed horen kon³. Maar hij rook het gras, en voelde de koele avondlucht die langs zijn gezicht streek. En hij zag de bomen donker en bedaard staan in het getemperde licht van de rode neerwaarts zwevende zonnenschijf. Hij was op weg naar zijn ouderlijk huis, een flat, waar hij woonde met zijn ouders en zijn broertje en zus. Zijn gezicht was verbrand, en hij was moe. Rustig reed hij daar. Zijn gezicht stond uitdrukingsloos-somber; zo keek hij de wereld in, niet gelukkig en niet zielig. Hij was ontstellend eenzaam.

---

³ Opmerking: het dragen van een helm was toentertijd nog niet wettelijk verplicht gesteld geworden.

In dit boekje waar u nu zo aan begonnen bent heb ik, zoals u verderop merken zult, op een aantal plaatsen teksten opgenomen die als sedimenten opgevat kunnen worden van ondragelijk verdriet dat ik gevoeld heb. Ze maken deel uit van het zwart en het Kwaad dat ik probeer te schilderen, en dienen als achtergrondinformatie bij wat u op dit moment nog niet weet: namelijk, dat ik op zeker moment een kwal van snot geworden ben. Maar ik vermoed dat de “sedimenten van mijn gevoelsleven” om meerdere redenen voor u als lezer niet altijd pakkend noch sowieso leuk zijn. Toch wil ik ze graag in dit boekje opgenomen houden. Mede om deze reden zou ik u willen verzoeken, niet langer te lezen dan een half uur per dag in het onderhavige door mij voortgebrachte schrijfproduct, en ook wil ik graag te berde brengen dat dit boek een filosofisch boek is – het laatste laat ik hier nu opzettelijk ontoegelicht want verdere lezing zal het uitwijzen, althans daar streef ik naar. ⁴

Tot zover dit opstel, waarvan ik de eerste versie schreef toen ik 25 was, en dat nu ingezet is als poging tot de auteur aan de lezer voorstellen; het is uitgedraaid op praat betreffende sedimenten van mijn gevoelsleven, en op de mededeling dat ik een kwal geworden ben, maar de sedimenten van mijn gevoelsleven zijn uit het boek dat u lezende bent weggelaten. Wat dat betreft geen zorgen. De kwal echter speelt weldegelijk zijn nare rol. Het is namelijk zo dat ik jarenlang naar en raar gedrag vertoond heb en ik kan en wil het niet verzwijgen, --- HOE ZEER ik me er ook voor schaam. Ja, het gaat om een diep-beschamend issue. Maar genoeg nou hierover, later komt 't meer dan genoeg aan de orde. (Ik zit hier nu met harkloppingen, **bah!**)

Maar na mij voorgesteld te hebben zou ik een opstel voor willen leggen waarin gepoogd wordt iets te zeggen over waarom ik vind dat men te kort schiet als men in het leven volstaat met werken voor het levensonderhoud en

---

⁴ Overigens voel ik mij zielsverwant met de Einstein die zegt: “Onze tijd wordt gekenmerkt door prachtige prestaties op het gebied van wetenschappelijke kennis en de toepassing ervan in de techniek. Wie zou zich daarover niet verheugen? Toch mogen wij niet vergeten dat wij om een waardig en gelukkig even te kunnen leiden er niet alleen komen met wat wij weten en kunnen. Er is voor de mensheid alle reden om aan verkondigers van hoge morele waarden een hogere plaats toe te kennen dan een de ontdekkers van objectieve waarheid. Wat de mensheid aan personages als Boeddha, Mozes en Jezus te danken heeft schat ik hoger in dan alle prestaties van de onderzoekende en constructieve geest.

De erfenis van deze begenadigden moeten we behoeden en met al onze kracht proberen levend te houden, als de mensheid haar waardigheid, bestaanszekerheid en levensvreugde niet verliezen wil”.

streven naar plezier. Het opstel heet: *Today it's D-day*.

Nog even dit: het boek dat u lezende bent bestaat voor het grootste deel uit opstellen die ik lang geleden schreef. Ook opstellen uit recenter tijden komen er in voor.

Today it's D-day

Op 6 juni 1944 landde men met veel geweld op enige stranden van Normandië. Op de ochtend van die dag bevond de Amerikaan John S. zich in een tank die van een landingsvaartuig reed. Deze tank maakte onderdeel uit van een DD. Een DD kon als het goed ging drijven in water en zelfs varen; John, die trouwens een zeer intelligent persoon was en het vaste voornemen had de oorlog te zullen overleven omdat hij van het leven en plezier maken hield, was de mening toegedaan dat DD voor Donald Duck stond maar 't stond feitelijk voor *Duplex Drive*. Een DD was een constructie bestaande uit een canvaswand alsmede een tank; de canvaswand stond overeind als de rubberbuizen die er in aangebracht waren vol lucht gepompt waren, en de bodem van de canvaswand bestond uit de tank en als een DD zich in het water bevond bevond de tank zich onder de waterspiegel; doordat er een voorziening was om de motor van de tank de twee schroeven van de DD te laten aandrijven kon het geheel varen; de vijand zag een bootje aankomen dat zich naar het strand begaf en dan... vielen de wanden eraf en stond daar verdomme ineens een levensgrote TANK! Haha, mooie uitvinding, zo'n DD – het bul had slechts één nadeel: erg zeewaardig was het niet. John bevond zich in een DD en er was die dag al veel gebeurd, en successen hadden zich voorgedaan en verschrikkingen. Door Britse en Amerikaanse parachutisten waren kanonnen onschadelijk gemaakt en bruggen veroverd. Met behulp van scheepskanonnen en door middel van door vliegtuigen uitgevoerde bombardementen waren dreunen aan de strijders voor het behoud van het Duizendjarige Duitse Rijk uitgedeeld die deels gelukt en deels mislukt waren maar hoeveel geweld het is dat door de bommen en granaten veroorzaakt was kan niet beschreven worden. En er zijn parachutisten in drassig veen neergekomen – zij waren zwaar bepakt en heel heel langzaam zijn zij omlaag gezogen. Zij zijn aan het schreeuwen en spartelen gegaan, zij zijn gék geworden van angst en heel, heel langzaam zijn zij neerwaarts gegaan, tot hen het zwijgen opgelegd werd terwijl ze in de drassige veengrond al spartelend voor zover ze nog bewegen konden, stikten stikten stikten. Er zijn parachutisten in bomen beland die zich niet hebben weten los te worstelen en er gaan geruchten dat een aantal van hen door de Duitsers gebraden zijn met behulp van vlammenwerpers en in ieder geval zijn maar al te veel van hen doodgeschoten; in later dagen zijn er echter ook dood in de bomen hangend aangetroffen die klaarblijkelijk door toedoen van bajonetten aan hun eindje gekomen waren die van

onder af in hun weerloze lichamen gestoken waren. Die dag, 6 juni 1944, gebeurde er ontzettend veel op en achter de desbetreffende stranden. Er liepen Amerikaanse, Engelse en Canadese infanteristen afkomstig van landingsvaartuigen het ijskoude zeewater in, zij waadden voorwaarts, heel wat van hen vonden de dood en heel wat van hen bevonden zich levend en wel op de stranden – op het ene strand verliep het proces voor de geallieerden beter dan op het andere. In de strijd die volgen zou zou blijken dat je aan Duitse zijde allerlei soorten strijders had – er waren verraderlijk fanatieke die een witte vlag tevoorschijn haalden toen het duidelijk was dat hun positie hopeloos was om vervolgens de op hen toelopende personen dood te schieten – er waren ook Duitsers die vervuld van erbarmen een pijn lijdende Amerikaan, Brit of Canadees naar beste weten en kunnen geholpen hebben. Je had allerlei soorten Engelsen, Canadezen en Amerikanen: ondieven die oorlogsmisdaden begaan hebben en onsterfelijk dapperen die willens en wetens de dood tegemoet gegaan zijn omdat Eisenhower en Montgomery gezegd hadden dat het moest ten einde Europa uit de klauwen van de nazi-monsters te bevrijden (en om te voorkomen dat het Sowjet-leger tot Katwijk en Duinkerken aan toe door zou stomen). Zonder oorlogsmisdaden geen oorlog. Bijvoorbeeld, onvoorstelbaar veel Duitse vrouwen zijn door Russische soldaten woest verkracht – waarbij als dank voor het aangenaam verpozen na afloop flessen diep in de verneukte kutten gefrot geworden zijn dat wil zeggen één fles per kut natuurlijk. De strijd aan het Oostfront is afgrijselijk geweest en dapperen en oorlogsmisdadigers waren er onder alle betrokken partijen en de strijd aan het Tweede Front, die begonnen is met de gevechten die zich om te beginnen op 6 juni 1944 in Normandië voltrokken hebben, is eveneens afgrijselijk geweest. Bijvoorbeeld het fenomeen van mensen veranderd in levende fakkels, deed zich te Normandië nogal eens voor als gevolg van het gebruik van brandbommen, vlammenwerpers en witte-fosforgranaten (de geallieerden hadden gespecialiseerde “chemische bataljons”), en als gevolg van de wijze waarop een veelheid aan tanks aan hun eindje gekomen is. Je hebt er geen benul van hoeveel van de strijdenden onder de indruk van wat ze meemaakten volledig instortten, hielden als waanzinnigen, in de foetushouding liggend om hun moeder riepen, ongelooflijke hoeveelheden tranen en snot produceerden – gek werden van verschrikking en doodsangst. Onvoorstelbaar veel Franse burgers zijn het slachtoffer geworden van bombardementen. Met name Caen is met name mede dankzij geniale inzichten van de voortreffelijke generaal Montgomery zo goed als geheel verwoest geworden. En daar waar boerderijen waren en steden niet verwoest waren, deden zich weliswaar niet op grote, maar toch op zekere schaal, plunderingen voor; Franse burgers verzuchtten dat de Duitsers zich gedisciplineerder gedragen hadden dan de bevrijders het nu deden. En daar waar steden veroverd waren alwaar zich door de Wehrmacht opgezette prostitutievoorzieningen bevonden maakten de bevrijders dankbaar van de geboden gelegenheid gebruik

niettegenstaande waarschuwingen die de ronde deden die inhielden dat de moffen nogal wat ziektes geplant hadden in de lichamen der betrokken lekkere wijven. Nadat Anne Frank van de invasie gehoord had schreef zij in haar dagboek

Liefste Kitty, 'This is D-Day', zei om 12 uur de Engelse radio en terecht, 'this is the day' de invasie is begonnen! ... Het Achterhuis in opschudding! Zou dan nu werkelijk de lang verbeide bevrijding naderen, de bevrijding waarover zo veel gesproken is, maar die toch t  mooi is, t  sprookjes-achtig om ooit werkelijkheid te kunnen worden? ... Want moedig moeten wij de vele angsten, de ontberingen en het lijden doorstaan, nu komt het erop aan om kalm en standvastig te blijven. Nu meer dan ooit is het zaak de nagels in het vlees te drukken en niet te schreeuwen. Schreeuwen van ellende kunnen Frankrijk, Rusland, Italië en ook Duitsland, maar wij hebben daar het recht nog niet toe! O Kitty, het mooie van de invasie is, dat ik het gevoel heb, dat er vrienden in aantocht zijn. Die vreselijke Duitsers hebben ons zo lang onderdrukt en het mes op de keel gezet, dat de gedachten aan vrienden en uitredding ons met vertrouwen bezielen! ⁵

In de Tweede Wereldoorlog zijn al met al zes miljoen Joden omgebracht geworden.

In de Tweede Wereldoorlog zijn al met al ruim vijftig miljoen misschien zelfs zeventig miljoen mensen omgekomen.

John S. zat in een DD; hij zat in de vierde van de DD's die zich aan boord van het landingsvaartuig bevonden. Hij voelde het heftige dansen en wiebelen van het landingsvaartuig en toen voelde John dat de tank voorwaarts reed. De golven der zee hadden een hoogte van één, soms zelfs twee meter, en wat het landingsvaartuig had moeten doen, is doorvaren tot aan het strand en de tanks aldaar lossen, maar een zich hogerop in de hiërarchie ophoudend persoon had een beoordelingsfout gemaakt en het verkeerde commando gegeven – en John, gezeten op zijn post in zijn tank wist niet wat het was dat zijn tankcommandant en de chauffeur kijkend door de periscoop zich zagen voltrekken: de eerste DD verdween onder de golven na zich te water begeven te hebben, de tweede DD verdween onder de golven na zich te water begeven te hebben en de derde DD verdween onder de golven na zich te water begeven te hebben; en er waren er bijna g en die uit de gezonken tanks wisten te ontsnappen en dat klopte ook. Iedereen wist, uit ervaringen die ze tijdens oefeningen opgedaan hadden, dat ontsnappen uit een gezonken DD-tank bijna niet mogelijk was. Het bevel was gegeven en dus zei de commandant van de vierde DD dat ze vooruit moesten. De DD ging te water, na korte tijd werden de canvaswanden naar binnen gedrukt en het water stroomde de tank

---

⁵ [Referentie: *Het achterhuis – dagboekbrieven* / A. Frank / Contact.]

in en de duisternis sloeg toe en niemand weet hoe John en zijn collega's hun laatste minuten beleefd hebben.

Elders, aan het Oostfront, en in de zogenaamde *Far East* met name, ging het er ook geenszins zoetsappig aan toe. Het breken van de As en het stoppen van het roteren van de desbetreffende Wielen des Rottens is al met al a hell of a job geweest. De As van Tanja is onder de golven verdwenen⁶.

---

⁶ 't Is op 27 mei 2003 over de Noordzee uitgestrooid, maar wáár precies, dat weet ik eigenlijk niet.

Wat me bijzonder fascineert is dat het op 6 juni 1944 op de stranden van Normandië bleef doorgaan wat er ook gebeurde. Overal rondom iedereen die daar was vielen doden, zelf was je ook in dodelijk gevaar. Er ging van alles mis. In de hel was het, dat je beland was. Dan voelde je dat je iets doen moest. Je pakt de bangalore torpedo op, die bedoeld is om in de barrière een gat te slaan en stormt voorwaarts. Een kogel schiet toe en je sterft. Iemand anders ziet het en voelt dat hij nu moet, hij pakt de torpedo en rent zo snel als hij kan voorwaarts, bukkend en moeizaam; hij ziet kans te doen wat er gebeuren moet en een gat ontstaat; de eerste die erdoor gaat gaat tegen de grond en schreeuwt gillend wild en gek en hij kronkelt als een worm. Anderen rennen langs het gegil en komen erdoor. Ze zien kans de vijand die het gat beschiet te doden. Ze gaan verder.

Op 6 juni 1944 bleef het op de stranden van Normandië en elders, en zo ook in de dagen en maanden die volgden in de binnenlanden van Europa, doorgaan ongeacht wat er zich aan helse gruwelen voltrok.

Meerdere factoren hebben bijgedragen aan het succes van de landing op Normandië; een belangrijke factor is geweest de weigering van met name Hitler himself om met de ter beschikking staande tanks, die een brute verschrikkelijke Macht vormden, de pas gelande troepen te verpletteren. Maar Hitler had geloof gehecht aan zekere misleidende slinkse insinuaties van de geallieerden en was er van overtuigd geraakt dat er nóg een landing zou komen – een nog veel grotere; hij liet zijn tanks op de tweede landing wachten; en wachten; en toen was het te laat. Nog een belangrijke factor is geweest het gevoel in mensen dat ze iets doen moesten, en dat ze het ook deden.

Degenen die doen wat ze doen moeten geven mij moed. Ik ben, zoals iedereen, gedoemd tot sterven als een worm; of als een uitgemergeld spookwrak ala ongeteld lijk neergekwakt in zo'n massagraf dat als vergaarbak voor lijken van doodgehongerde kut-Joodjes in dienst was ten tijde van het roemruchte getto van Warschau dat gefunctioneerd heeft van 1940-1943 onder de bezielende leiding van zich Nazi's noemende eersteklas Übermensen – vooraanstaande vazallen uit de hel (dit zijn zo maar wat opties, - ik weet natuurlijk helemaal niet op welke wijze ik sterven zal). Soedah; op mijn manier⁷ zal en wil ik bijdragen aan het uitbreken van de Eerste Wereldvrede.

---

⁷ V&W.

Ziehier wat er met je gebeurt als je in ongenade valt bij de domme meute. Bovenstaande foto is gemaakt te Warschau ergens tussen 1940-1943.

Ziehier de reden waarom ik vechten wil voor de Eerste Wereldvrede. Het punt is: als we niet vechten voor GSW, dan zegeviert het Kwaad – er is geen alternatief.

{GSW = Goedheid-Schoonheid-Waarheid}

*Nur in gemeinsamer Erinnerung
an die Schrecken von Kriegen
ist Frieden möglich.*

Als ik sterk van karakter was zoals Nelson Mandela, Mahatma Gandhi, Jezus, Einstein, Beethoven, Dostojewski, Robert Pirsig e.v.a. het waren, zou mijn zoektocht op een consequente manier verlopen zijn. Maar ik heb beschamend vaak gefaald. Bijgevolg kan ik u geen ordentelijk boek aanbieden. Het is een boek geworden dat een chaotische indruk maakt. Helaas! Excuus!!

Als verontschuldiging voor het falen voer ik aan, in mijn jeugd waanzinnig ongelukkig geweest te zijn, en ook op later leeftijd nog. En dan nog dit: ik heb extreem veel last gehad van een vreemd natuurverschijnsel, en ik doel nu op het objectieve feit dat het vaststaat dat 50% van alle mensen totaal anders in elkaar zit dan ik, ik bedoel: het zijn **vrouwen**, en niets heeft mij zo van mijn stuk gebracht als de impact die de vrouwen op mij gehad hebben. Zij zijn de voornaamste reden voor mijn falen en mijn ongeluk. Maar ook mijn grootste geluksmomenten dank ik uiteindelijk aan de Vrouw (in mijn 59ste levensjaar is het zover gekomen), maar wat heeft u aan deze bekentenissen??..... Bah! Ik voel mij verlegen nu ...

Enfin, wat ik zeggen wilde, is dat het voor u voorliggende boek in veel opzichten raar is. Het enige wat niet raar is, hoewel wel heel opmerkelijk, is dat uit chaos Orde voort kan komen als het geluk ons toelicht, hahaha, en dit feit is het dat ik als excuus gebruik voor het aanbieden van het nu volgende boek van chaos. En het zit zo, dat de vraag naar hoe men leven kan, vervangen is door de vraag naar hoe men gewoon door kan gaan ondanks alle misère - en ook in situaties van geluk. Bij voortduring en altijd "Gewoon doorgaan": hoe doe je dat; hier gaat het immers om (? of vergis ik me nou ?) - nouja maakt niet uit want "V&W" blijft het antwoord op onze in smartelijk verlangen gedompelde filosofische vragen⁸. Hoe dan ook - hieronder begint het beloofde verslag van zekere ontdekkingen en gebeurtenissen en bevindingen. Het begint, zoals het hoort, met een probleemformulering.

---

⁸ Ik meen te begrijpen dat het zo zit dat als men wil werken voor de Eerste Wereldvrede, vaardigheid in "De kunst van het gewoon doorgaan" een verwezenlijkte randvoorwaarde dient te zijn, vandaar dat de focus van het voorliggende boek op de kunst van het gewoon doorgaan ligt voor zover het überhaupt een focus heeft.

We hebben

een probleem. Al 300.000 jaar doen mensen pogingen tot het formuleren; hier volgt de mijne, ik weet zeker dat 't niet erg geslaagd is, - dat is een probleem op zich.

Probleemformulering

Men vraagt zich, in wezen omdat men zichzelf belangrijk vindt, geïnteresseerd af wat er zoal om ons heen bestaat en waarom. Men gaat op weg om antwoorden te halen. Om te beginnen maakt men een woord. Alles wat er bestaat is met andere woorden "helemaal alles", en men schiep zich het woord "heelal". Daarmee bij nader inzien nog niet tevreden zijnde is men doorgegaan met het halen van antwoorden. Misschien is er meer dan wat "heelal" genoemd wordt maar misschien ook wel niet, aldus lacht ons de brandendste van alle onzekerheidsrelatieparadoxen lamstralend toe, en misschien is alles wat er bestaat met andere woorden "helemaal niets" en Hemingway lichtte ons in over het bestaan van het woord *nada*. Intussen, laten we wel zijn, overvallen de antwoorden op de gestelde vragen, en laten we er voorlopig maar van uitgaan dat het heelal inderdaad alles is wat er te zijn valt, intussen overvallen de antwoorden op de gestelde vragen ons werkelijk met grof geweld: de gigantische getallen die verstrekt worden. Alles wat er is is ruim 10 miljard jaar oud, en onder de veronderstelling dat het zich allemaal uitbreidt met de lichtsnelheid heeft het geheel een volume van ruim $(4/3) \times 3,14 \times (10000000000 \times S_y \times 300.000)^3$ km; in deze formule is S_y het aantal seconden in een jaar. Ik ga er niet toe over, uit te rekenen hoe groot volgens de formule het volume van het heelal is, in de eerste plaats omdat ik niet van rekenen hou. Bovendien word ik in de tweede plaats afgeleid; u moet namelijk weten dat uit de gehaalde antwoorden nog blijkt dat het heelal zo gek van vorm is dat ik er steil van achterover sla. Zie hoe komisch de kosmos: nergens grenzen en toch niet oneindig groot. Stel je toch eens voor als je kunt. Wie de grens van alles wat er is een bezoek wil brengen brengt zichzelf een bezoek. Want wat er gebeurt als hij heel ver reist (onverdroten zet hij door, hij wijkt niet af naar links en niet naar rechts, noch wijkt zijn pad af naar boven noch naar beneden, en onverdroten gaat hij voorwaarts mars volgens de kaarsrechte lijn), het onvoorstelbare dat zich voordoet als hij compromisloos alsmaar zijn weg blijft vervolgen volgens het eeuwige principe van de kaarsrechte lijn, het komische is dat hij dan stomverloren terugkomt in zijn punt van vertrek⁹. En dermate gek zit

⁹ Men zou de hier gedane mededeling als allegorie moeten opvatten want de feitelijke vorm van alles wat er is is te moeilijk voor niet-wiskundige woorden

alles wat er is in elkaar dat verbijstering mij verlamt zodat ik geen energie voor rekenen overhou. Ten derde moet ik toegeven dat ik bij nader inzien inzie dat de berekening van de lengte van de straal die van de boven gegeven formule deel uitmaakt sowieso fout is omdat naar ik vernomen heb de uitdijing van het heelal immers alsmaar sneller in zijn werk voortgaat, en bovendien omdat, aangezien de gebruikte formule gebaseerd is op de Euclidische meetkunde, deze om die reden sowieso toch niet de juiste waarde van het universumvolume oplevert¹⁰.

Ooit, ergens, hebben kosmische processen de aarde voortgebracht. Het is ervan gekomen dat deze wereld van ons nu een baan om de zon beschrijft. Elke driehonderd vijftenzestig dagen éénmaal rond. Tevens roteert de aarde in vierentwintig uur om haar eigen as. Wij bolbewoners bezigen wel eens de term “Moeder Aarde” wat wieweet duidt op een onbewuste herinnering in ons aan onze ontstaansgeschiedenis welke is dat indertijd aardse substanties aan het licht en boven water gekomen zijn door toedoen van hitte van radio-activiteit diep in de gesteenten, waarbij het gebeurd is dat aardse substanties door de zon bevrucht geworden zijn hetgeen geleid heeft tot wormen, beren, eendjes, grassen en u en ik. U en ik zijn kindjes van de kosmos. De rotatie-as van de aarde maakt een hoek van drieëntwintig en een halve graad met het vlak waarin de aarde haar baan om de zon beschrijft. Moeder Aarde hangt scheef en daardoor komt het dat wij seizoenen kennen.

Het was herfst in Nederland. De zon scheen, en de lucht was fris en geurig zodat het hemels heerlijk wandelweer was. In het park duwde een jongen een rolstoel voort waarin zijn moeder zich bevond. Een hemels heerlijk meisje kwam voorbij maar de moeder en haar zoon waren in een gesprek verwickeld. Even keek het meisje naar de jongen en vervolgens naar de vrouw in de rolstoel. De jongen twistte met zijn moeder over Dostojewski. Een opvallend lijkegeilgeel gekleurd herfstblad viel geluidloos. Warrelend dwarrelend hupsend onderging het één keer in zijn bestaan een moment van vrije val. Daar eindigde het stil op het pad en toen zag de jongen, die van bomen hield, het liggen. En het was een blad van een plataan. Het was groot en goudgeel, de jongen keek nog even om nadat ze aan het blad voorbij gegaan waren en zag op hetzelfde moment in de verte het meisje dat van hem weglopende voortging. Ze liep wiebelig op hoge hakken met van die lentebenen. Zijn ziel hulde zich in een inktzwarte nevel, en kokendhete teerdeeltjes zetten zich op zijn hart af, dat verkramppt in éénkrimpemd smartelijk wanhopig aan het bonken sloeg. De jongen kon wel brullen van spijtopstandigheid. Zijn moeder zei dat ze wou dat

---

en bovendien weten we het zo net nog niet.

¹⁰ Daar komt nog bij dat de leeftijd van het heelal zoals ie volgens de wetenschappers is nogal eens aan verandering onderhevig is.

ze kon dansen op Fleetwood Macks "Albatros". Hij zei iets vriendelijk begripvol tegen haar en hield vol met dood lood kokend in zijn schoenen. Ook zijn hart, levend begraven, hield maar vol. "Ziende kan men blind zijn", zei Demokritos en de lentebenen van het meisje ziende zei het hart van de jongen: "Levend verbrandend kan je dood wildgebraad zijn".

Dood is de materie waaruit alles opgebouwd is. Derhalve is ook dit nu door u gelezen wordende boekje dood. Hemingways nada, niets. Niets is verschrikkelijk. Niets is belangrijk. To be is levend begraven zijn. Moeders baren zonen. Geordende materie die materie ordent.

O waarom bestaat alles toch, het heelal en de verlangens zo groot, zo eindeloos ver reikhalzend vragend ver-reikend zonder enige voleinding groot, en de modder zo doods verrot. Alles komt voort uit, en eindigt in, een o zo duivels onzalig dodemansmars smartelijk weerzinwekkend teruggaan naar afgang. Waar komt het allemaal vandaan. Voorwaarts mars achterwaarts venus, voorwaar wie heeft het gemaakt en zoja waarom niet. Uit gewoonte? Uit scheppingsdrift? Uit liefde? Of is dat een twee drie-eenheid allemaal hetzelfde om het even welke kwantumsprong uit het niets in het duister dan ook.

{einde van *Probleemformulering*}

We gaan, om het nu gestelde probleem op te lossen, vorsen en filosoferen.

- - - - -

Maar eerst nog een addendum toegevoegd bij de probleemformulering en het gaat over de vraag: Hoe afstotelijk is de seksualiteit. Mijn vrouws kleinzontje kwam op een dag overstuur en innerlijk griezelen thuis na enig onderricht in het fenomeen seksualiteit over zich heen gekregen te hebben, hem verstrekt door zijn Juf op de Basisschool. Het jongetje was toen 9 of 10 meen ik. Nou, wat hij te horen / gezien gekregen had had hem met innig afgrijzen vervuld. Toen ik die middag mijn vrouw liefdevol een handkus gaf wendde hij zich, kreten slakend, gedreven door afkeer af. Ik voel met hem mee. En over God gesproken: waarom heeft hij/zij/het de magnolia, de lathyrus, het sneeuwkllokje, de hyacint voorzien van kleurige geurige voorzieningen maar ons met apparatuur die nota bene ook voor het plassen dient, jasses! Je snapt er toch geen hout van.

Ik behoor tot een generatie die uit een generatie voortgekomen is die de seks weldegelijk laagstaand en beestachtig vond; mijn moeder bijvoorbeeld heeft het desbetreffende gedoe haar leven lang ervaren als een aangelegenheid waar een zwaar taboe op lag en ze schaamde zich dood als er iets betreffende de erotiek en/of paargedrag ter sprake kwam. Seksuele voorlichting heb ik

van het ouderlijk paar nul-komma-nul gekregen (ik ben een autodidact). Mijn vrouw is katholiek opgevoed en wat maakt dat uit, denkt u nu. Het relevante punt is dat het voor mij een groot geluk is want de meeste katholiek opgevoede mensen zijn gevrijwaard gebleven van de verpestende en vernietigende invloed die door het calvinisme uitgeoefend wordt. Weliswaar staan ook de notabelen der katholieke kerk notoir op onverzoenbaar vijandige voet met het fysieke (dierlijke) plezier dat de seksualiteit te bieden heeft maar misschien dankzij een vlegge cultuur dat uit het Oude Rome meegekomen is plegen vele der katholieke gelovigen zich niet zo te storen aan de diverse seksuele vreugde afkeurende kut-dogma's excusez le mot. Het calvinisme, of, adequater geformuleerd, het fundamentalistische aspect van het protestantse denken, is hoe dan ook kwalijk als de pest ook wel Zwarte Dood genoemd. Wat een tragedie is het toch voor de Westerse wereld dat de terechte kanttekeningen die Luther geplaatst heeft bij het reilen en zeilen van de katholieke kerk vreemd genoeg als aftrap gefunctioneerd hebben voor een hyper-benepen cultuurontwikkeling met een duivels desastreuze negatieve levensinstelling van miljoenen en miljoenen mensen tot gevolg. (Hopelijk zullen de terechte kanttekeningen van Robert Pirsig alsmede zijn conclusies wél een invloed ten goede hebben). Bij degenen in mijn kindertijd om mij heen die uit de protestantse hoek voortgekomen waren, hetgeen voor de meeste aanwezigen wel gold, stonden katholieke kinderen notoir in een enigszins kwalijk daglicht. D.w.z. zulke kinderen waren, zo beweerde het de geruchtenmachine, makkelijk te porren voor wat genoemd werd: "vies doen". Ik vond het erg dat ze zo waren maar ben me er van bewust dat als ik zo'n meisje tegengekomen was, en ze had zich gedragen zoals men zei dat ze zich gedragen zou, ik er innerlijk zekerlijk niet vies van geweest zou zijn, integendeel, maar misschien zou het vooroordeel mij toch tegengehouden hebben → helaas!!!!

Mijn eerste schoonmoeder WALGDE echt van alles wat met de seksualiteit te maken had, en minachtte derhalve haar jongste dochter (Tanja, - met wie ik ooit getrouwd was) die er juist heel veel van hield zeer maar ook om andere redenen minachtte ze Tanja. Overigens was deze schoonmoeder van mij overtuigd socialist en atheïst. Een groot probleem is al met al dat ik bij gelegenheid in dit boek erg expliciet geschreven heb, zoals u nog bemerken zult, over wat mensen doen als de drang der seksualiteit zijn gang gaat. Hier zit ik mee. Mijn vrouw heeft me geadviseerd enige aanpassingen te doen. Maar dat doe ik niet maar ik weet niet waarom niet. Nouja, ik wil me niet "mooier" voordoen dan zoals het feitelijk nu eenmaal is; ook wil ik, als kind dat de worsteling van de generatie boven hem gezien heeft, en zelf zwaar geleden heeft onder zijn eigen worstelingen, bijdragen aan het definitief ten grave dragen van het taboe op seks. Enne... dit boek is een boek van **WAARHEID**; versluierend schrijven over (mijn) seksualiteit zou ik ervaren als een daad van liegen-om-

bestwil. Kloterig is hierbij wel, dat ik me intens, ja diep intens schaam voor zekere gedragsaspecten mijnerzijds. Tot zover, - laat ons filosoferen.

Wie op de vraag "Lust je wel wellust" ontkennend antwoordt staat welbeschouwd in zijn recht natuurlijk maar als het "Njet" verkondigd wordt vanuit een gevoel van walging of door toedoen van schaamtevolle angst, of gedrenkt is in gebrek aan zelfinzicht, maakt zich schuldig aan een ethisch delict dat niet onbestraft zal blijven en de betrokkene zal dan als een Kwade Genius in het leven staan.

Maar eenieder die na kennisname van de opdracht tot Liefde niet thuis geeft speelt de Dood in de kaart.

Dan nog dit. M.i. maakt het in ieder geval geen @censuur@ c.q. @censuur@¹¹ uit of het gaat om seks tussen leden van hetzelfde geslacht of van verschillend geslacht, let op het gebruik van het woord geslacht en let er op wat het enkelvoud is van het gebruikte woord leden.

Genoeg gefilosofeerd zo? Nee nee, helemaal niet, we zijn nog maar net begonnen. Ik wil maar zeggen... - - - - - plotsklaps slaat de chaos toe, er doemen twee titelpagina's t.b.v. dit boek op¹² die in vroeger jaren bedacht zijn. Hopelijk bewerkstelligt 't bij de lezer een op het ergste voorbereid zijn.

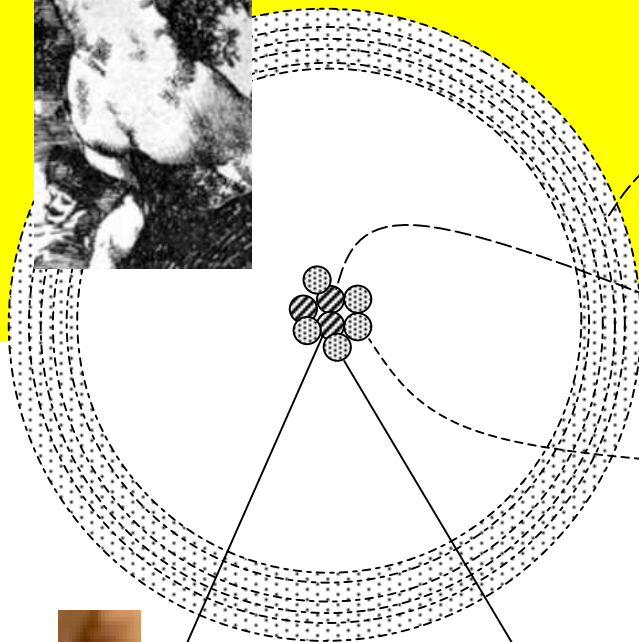
---

¹¹ Ongecensureerd schrijven durf ik nu even nog niet aan, het komt gauw genoeg.

¹² De met ballpoint gewrochte tekening van een mens in nood is van Tanja's hand. Tevens is figuratieve Kunst door Goya voortgebracht in het geding gebracht.

Wetenschappelijke kennis inzichtelijk van Z tot A

A. Z. Sowhn

Elektronenschillen

Protonen

Neutronen

Elk proton bestaat uit 3 quarks

Elk neutron bestaat uit 3 quarks

**DE FILOSOFIE VAN
ROBERT PIRSIG
EN**

**DE KUNST VAN
HET GEWOON DOORGAAN**

Ing A. Z. Sowhn

○○○○○○○ 1 ○○○○○○○

Dit boek geeft

een uitleg van de kwantummechanica en de relativiteitstheorie. Het vreemde van de kwantummechanica wordt vertrouwd gemaakt. Het onbegrijpelijke van Einsteins theorie lost zich op. Vindt u het fascinerend dat elementaire deeltjes zowel golfjes als deeltjes zijn? ¹³ Vindt u het bijzonder dat in een razende raket de tijd minder snel verstrijkt dan op aarde? Ik doe de plechtige belofte, diverse zaken terdege uit de doeken te zullen doen. Eerst iets anders.

Dit is een boek voor

iedereen die nog geen zelfmoord gepleegd heeft. Was u toch al niet van plan zelfmoord te plegen, des te beter. Was u het wél van plan, ook prima; het besteedt weliswaar aandacht aan de kunst van het gewoon doorgaan (niet te verwarren met gewoon doodgaan).

Hahaha

Hahaha, ik maakte een grapje(s) - want in waarheid is dit gewoon een boek voor iedereen die naar Goedheid, Schoonheid en Waarheid zoekt (GSW). En het gaat van enig inzicht in Kwaad naar enig uitzicht op Goed; maar Schoonheid biedt het niet.

Gek genoeg is dit boek

twee boeken inéén, en het geeft
1. Enig inzicht in de wetenschap;
2. Enig inzicht in hoe je gewoon door kunt gaan¹⁴.
Maar deze onderwerpen vormen een verwevenheid. Nu eens gaat het over de wetenschap, dan weer over gewoon doorgaan - een expliciete tweedeling is niet aangebracht. En er is tussen de twee onderwerpen weldegelijk

---

¹³ Ik klap uit de school. Hier komt ie. Die veelbesproken mysterieuze golfjes bestaan helemaal niet! Vincent Icke zegt: "Het zijn deeltjes met fase", dat is adequaat gezegd, want niet golfjes zijn in het spel maar roterende pijltjes (complexe getallen om precies te zijn). Zie voor niet mis te verstaan adequate informatie Feynmans boek *QED the strange world of light and matter*. Ook ik ga mijn best doen iets adequaats te zeggen, - verderop in dit boek.

¹⁴ Als je het zo ziet dat het gaat over de zin van het leven, dan is dat ook prima.

interactie zoals blijken zal.

Gewoon doorgaan is niet voor iedereen makkelijk. Dat komt doordat er veel Kwaad is. Het Kwaad kan zomaar zonder aanleiding toeslaan - je wordt bezocht door depressies bijvoorbeeld, of je krijgt kanker. Voor velen impliceert gewoon doorgaan zwemmen in een zee van stinkende rokende zwarte drab.

Dan heb je nog het Kwaad dat in het menselijk hart huist; ook in mij zit het. Lezer, ik weet niet of u behoort tot de mensen die geloven dat de mens van nature goed is; elk geloof dient gerespecteerd te worden, dus ook het geloof in de goedheid van de mens. Ik heb echter een waarschuwing nu. Dadelijk volgt een verhaaltje waarin van Kwaad gewag gemaakt wordt. En het is AFSCHUWELIJK (hoofdstuk 3 is het eerste hoofdstuk dat over de wetenschap gaat ¹⁵).

Ter informatie: ook het volgende is van belang. Dit boek bestaat al met al uit 42 hoofdstukken. Als men er bijvoorbeeld naar streeft dagelijks één hoofdstuk af te werken loopt men vast; het is beter niet verder te gaan dan een half uurtje lezen per dag, - bij wijze van zelfopgelegd corvee {hihi}; dan is men er in ca. 3 à 4 maanden doorheen waarna men van veel zaken op de hoogte gesteld geworden is waarover men op dit moment weinig tot niets weet; en lezen van het onderhavige boek is dan ook nog een nuttige oefening in gewoon doorgaan {scherzo}.

De muziek

Maar op dit moment om te beginnen de eerste drie delen van de Tweede Symfonie van Mahler beluisteren is geloof ik een goede zaak.

Zo; wat hieronder volgt is hoe dan ook een Verschrikking - een verhaaltje waarin van Kwaad gewag gemaakt wordt; dit is hierboven al aangemeld, desondanks is een waarschuwing op zijn plaats.

V L A M M E N D E   W A A R C H U W I N G

De tekst die volgt is afschuwelijker dan alles wat u ooit las. Het is een op ware gebeurtenissen gebaseerd verslag; de schrijver ervan is heus niet een in sadistische fantasieën grossierend monster ofzo, maar iemand die in zijn jeugd een trauma opgelopen heeft. Nog steeds lig ik er zo af en toe zwetend en huilerig wakker van. Als ik hoor dat men zegt: "Het leven is mooi", denk ik: -Geklets van iemand die alleen het land achter de kneuterdijkjes kent-. Als ik lees (bij Jung bijvoorbeeld)

---

¹⁵ Voor een overzichtslijst van de in dit boek behandelde onderwerpen zie men Appendix B op bladzijde 478.

dat het continuüm van Gods Leven ook het Kwaad omvat, ja zelfs behóórt te omvatten, denk ik: die jongen weet niet waarover hij het heeft. Het Kwaad **háát** het Leven, – dát is de Waarheid! De hieronder beschreven verschrikking is qua plaats in Indonesië gesitueerd, dat toentertijd nog Nederlandsch Indië heette, en qua datum in laten we zeggen november 1945. (Ter informatie: schrijver dezes is in Soerabaja geboren, in 1946.) Wat nu volgt is een galbitter brok **WAARHEID**¹⁶. En ik heb mensen gesproken die dit boek weggelegd hebben omdat ze de Waarheid als een ondragelijk stank ervoeren. Maar als je het Kwaad niet ziet leef je in een irreële zeepbel – en kan je onverschillig worden, alleen zorgende voor eigen geluk en welvaart. “Ik heb het gezien”, zei Goya, en hij bracht het in beeld. Ook ik breng het in beeld¹⁷. Ik laat het er weliswaar niet bij, het komt ook tot het zoeken naar *oplossingen*; maar dat komt later.

Brsiap!

Anna was zo’n vrolijk roodharig type met heldergroene ogen. Leuke ogen, als je ze zag wist je meteen dat ze in een levenslustig kopje zaten, een kopje dat wist wat het wilde. En ooit hield Anna van het leven, ooit liep ze door de Kalverstraat, en langs het strand, ja en ooit heeft ze gedanst met de jongens. Ze is toen jong getrouwd en heeft haar man gevolgd die de tropische gebiedsdelen verkoos om daar als bestuursambtenaar een hopelijk succesvolle carrière op te bouwen. Vervolgens is een alles verwoestende oorlog uitgebroken en zijn ze gevangen gezet in concentratiekampen, en daar afgebeeld en doodgehongerd. Anna heeft dit overleefd, haar man is gecrepeerd. Nu is Anna ongewild betrokken bij een vrijheidsstrijd.

Ooit liep ze flirtens-blij in het zonnetje door de Kalverstraat, hier en nu ligt ze in de stinkhitte der tropen op haar rug te gillen van de pijn. Men had haar gewaarschuwd voorzichtig te zijn maar niets

---

¹⁶ Na de Tweede Wereldoorlog in Holland beland werd mijn moeder als ze vertelde over de vreselijkheden die ze in “Indië” gezien had leugenaar en vuile kolonist genoemd; over de ellende in de jappenkampen hoefde ze het ook niet te hebben want in die kampen was het tenminste nog wárm geweest. Omdat ik naar men mij verzekerd heeft – en men keek er toen men mij de mededeling deed minachtend bij – een moederskindje ben, ben ik altijd erg boos geweest over de miskenning die mijn moeder te verduren gehad heeft. Verhaaltje *brsiap!* is overigens geenszins een poging tot Indonesiërs in een kwaad daglicht stellen – ik zou dan feitelijk in eigen vlees snijden.

Wat mijn vader, een Indischman, betreft: hij vond het niet nodig aan wat er gebeurd was woorden vuil te maken – mijn vader ging gewoon weer werken t.b.v. zijn carrière, want zijn gezin moest te eten hebben en de kinderen moesten kunnen studeren met het oog op hun toekomst.

¹⁷ Na jarenlang wikken en wegen heb ik het gecensureerd. Wie het in zijn geheel lezen wil (niet aanbevolen) kan terecht op een website “gratis eBook over de zin of onzin van het leven”.

interesseerde haar meer, met name juist haar eigen bestaan liet haar volkomen koud. De sinjo's hebben haar te pakken gekregen, meegenomen en joelend uitgekleeed.

Daar lag ze op haar rug. Ze hadden haar armen naar links en rechts uitgestrekt, ze hielden haar aan haar haren vast tegen de grond gedrukt, en ze hielden haar benen stijf vast. De jongen die zich met haar bezig hield reed geraffineerd langzaam met zijn knieën heen en weer over haar bovenarmen. Hij drukte met zijn volle gewicht zo heftig mogelijk dóór op haar armen en ging lekker heen en weer. Ze huilde luidkeels van pijn, en schreeuwde en gilde. Anna, die gedacht had dat alles haar onverschillig liet, voelde nu smartelijk hoeveel vermogen tot pijn lijden ze nog bezat. O mens, denk nooit dat niets er nog toe doet want je vermogen tot pijn lijden is onuitputtelijk. Waar Anna zich een uur geleden van binnen nog kapot en volkomen uitgeblust gevoeld had smachtte ze nu hartstochtelijk naar de vrijheid. Ze hunkerde ernaar dat ze weer gewoon kon lopen als mens tussen de mensen maar het zou er niet van komen. Er is geen leven na de marteldood.

Ze gilte het uit. De mensen die in de omgeving woonden hoorden haar wel, maar ze zagen haar niet. De sinjo's hadden haar hier in de bush te pakken en niemand wist waar ze precies zaten, en de mensen hadden zulk gegil wel meer gehoord, en de sinjo's hadden wapens en waren gevaarlijk, en Anna was hier niet het spontane leuke type waar iedereen op gesteld was, hier was ze een lompe onderdrukker, een vijand. De jongen hield van zijn bezigheid. Dit soort blanda-vrouwen, ze dachten altijd dat ze iets wisten. Hij hield ervan hen te leren hoe de wereld écht is. Ze weten niets, ze weten niets... so onschuldúg... maar als hij met se klaar, se weten!!

Hij hield maar niet op, ze dacht dat ze gek werd van pijn – telkens wachtte hij even, en dan hoopte ze zo dat hij nou dan toch op zou houden, ze smeekte hem hartstochtelijk haar te laten gaan maar dan lachte hij en ging wéér, martelend langzaam, heel zijn gewicht erop zettend, met zijn knieën over haar bovenarmen rijden. Toen, onverwacht, hield hij op.

“Kijk”, zei hij, “Mooi mes ja!”. Hij hield de punt vlak bij haar linkeroog. Ze deed van angst haar ogen dicht maar hij had weinig tijd nodig om haar duidelijk te maken dat het de bedoeling was dat ze keek. Hij bracht traag bewegend het mes nog een beetje dicht bij haar oogbol in de buurt. Het scheelde net nog een paar millimeter of de punt prikte. Ze sidderde van verschrikking. Lieve God dit kon niet waar zijn. Zoiets maakt een mens niet mee. Er zijn grenzen.

“Kijken! Sie je goed! Als ik wil ik stop in je oog, ja. Ik haal je oog eruit. Heb ik vaak gedaan. Is lekker. Geloof je niet? Wil je voelen? Seg maar, hihihhi.”

@censuur@

Men goot vervolgens haar mond en neusgaten vol zand (en, voor de aardigheid, ook haar oogholten), en sloeg geboeid, en instemmend joelend, de verschijnselen gade waarmede aan haar leven een einde kwam.

{einde van verhaaltje *Brsiap!*}

Op 4 mei wordt op de Dam te Amsterdam van de door de Indonesiërs doorgemartelde en/of vermoorde Nederlandse en Nederlands-Indische burgers notoir geen gewag gemaakt, ik heb echt nooit meegemaakt dat zij als te herdenken oorlogsslachtoffers genoemd zijn. Het spreekt vanzelf dat ook de Indonesiërs hen niet gedenken. NIEMAND herdenkt hen! Velen van hen zijn levend begraven; niemand heeft hun dood meegemaakt. Nog sterker: niemand weet dat ze überhaupt geleefd hebben. {Vraag: als tijdens de Politie Acties een Nederlandse soldaat een collega terugvindt die nog leeft maar bij wie de ogen met smeulende houtskool weggeschroeid zijn – als een Nederlandse militair zijn Javaanse liefde terugvindt met haar borsten eraf gesneden en derhalve doodgebloed – hoe denkt u dat de soldaat reageert?}

Dit boek is

gek genoeg gebaseerd op drie andere boeken; – daarvan zijn er twee in de boekwinkels te koop; dat zijn best sellers, toch zijn ze te weinig gelezen. Het derde boek heet *Levend begraven*, een toepasselijke titel, want niemand heeft er weet van¹⁸; een best seller kan het sowieso niet worden want het is gratis. En het is veel te dik, en men heeft mij verzekerd dat de helaasheid van het dik zijn tot gevolg heeft dat niemand het lezen zal. Ik weet veel over de helaasheid van het dik zijn; dat dank ik aan Tanja, waarover later meer. Hieronder een stukje tekst dat uit *Levend begraven* afkomstig is.

.....

En dit boekje is opgedragen aan iedereen die lijdt, of het nu aan een verslaving is of aan slapeloze nachten of melancholie of moedeloosheid of depressiviteit of psychoses of iets anders (onderworpen zijn aan martelingen). En dit boekje is met name opgedragen aan de wanhopigen voor wie het leven tot een uitzichtloze hel geworden is. En dit boekje is opgedragen aan degenen die **hunkeren naar het levenseinde** ← aan *hen* bovenal is het dat *Levend begraven* opgedragen is!! En ik bied dit boekje aan aan alle lijdenden en ter nagedachtenis van iedereen die zijn/haar leven eigenhandig beëindigd heeft.

.....

---

¹⁸ Verhaaltje *Brsiap!* is uit *Levend begraven* overgenomen.

De boeken van Robert Pirsig zijn twee van de boeken waar dit boek over gaat want ze zijn van waarde voor het gewoon doorgaan; ze heten *Zen en de kunst van het motoronderhoud* en *Lila*. Maar *Levend begraven* is minstens zo belangrijk als Pirsigs boeken, en daarom is *Levend begraven* het hoofdonderwerp van het nu door u gelezen wordende boek. Opmerking: als Dynamische Kwaliteit niet bestond bestond *Levend begraven* ook niet. Ik doe wat verwarrend - sorry maar het komt goed. Er zijn een paar divergerende beekjes en rivieren, maar ze komen samen in een mooi Meer.

In 1968 is Bennie begonnen met schrijven - vijftig jaar later, in 2018, is door A. Z. Sowhn de laatste hand gelegd, en het resultaat heet feitelijk *Levend begraven / op weg naar de waarheid / Pinokkio's journal of a sentimental journey (...)* / bericht van een dode uit de twintigste eeuw. Wij korten het af tot LB en het gaat van enig inzicht in Kwaad naar enig uitzicht op Goed. Tevens gaat het uiteindelijk over de kunst van het gewoon doorgaan, en over hoe een mens het aan kan pakken om gelukkig te zijn terwijl hij beseft een darrend kakkerlakje te zijn zich bevindend op een aardbol die rondtolt in zinloze misère. Maar zullen wij al met al komen tot inzicht in hoe wij leven moeten? - dat is de Vraag. Maar wacht!! Men roept mij tot de orde!!!! Men zegt: "Jamaar wie is die Robert Pirsig eigenlijk überhaupt".

Er wordt over hoogbegaafden gezegd dat zij op zijpaden terechtkomen, en dat ze eigenlijk nooit iets bijzonders tot stand brengen; hoogbegaafden gaan werken in een triviaal baantje en dat is het dan. Ik poneer nu: "Nou is er eindelijk een hoogbegaafd persoon die weldegelijk met iets formidabel bijzonders & belangrijks op de proppen gekomen is - en nou besteedt niemand er aandacht aan"; Robert Pirsig is hoogbegaafd en wat hij in zijn boeken¹⁹ schrijft is méér dan belangrijk. En hij is een FILOSOF. Hij heeft het begrip Dynamische Kwaliteit geïntroduceerd - de vader en moeder van alle creativiteit, maar feitelijk van alles. En als u als mens het spoor van Dynamische Kwaliteit volgt doet u het goed. Afwijken van Dynamische Kwaliteit is niets meer of minder dan non-kwaliteit scheppen.

Robert Pirsig heeft, met een cleverheid die zoiets is als de cleverheid van Isaac Newton, gezien en begrepen dat het wezenlijk basieke proces van de schepping, dat dat is: het werken van Dynamische Kwaliteit.

Gevoel voor het Goede danken we aan het werken van Dynamische Kwaliteit. Voor de mens is temperatuur van

---

¹⁹ Ten eerste *Zen en de kunst van het motoronderhoud* en ten tweede *Lila*.

groter belang dan Kennis over het bewegen van moleculen. In feite gebeurt er niets dan dat er moleculen bewegen. Maar de mens moet weten wat hitte en kou zijn, wil hij noch zijn handen branden aan een hete kachel, noch de dood vinden in de IJszee. Zo is gevoel voor het Goede - en gevoel voor het Kwade - voor ons essentieel.

In zijn boeken gaat Pirsig aan de strijd tussen Goed en Kwaad goeddeels voorbij²⁰. Dat komt naar ik vermoed, onder andere, doordat de taak die hij zich gesteld had toch al moeilijk genoeg was - in feite uiteindelijk onmogelijk verwezenlijkbaar zelfs. Maar de wereld staat bol van het Kwaad, en wij moeten er iets aan doen, want het wil ons per se verdelgen. Wie gezien heeft dat Dynamische Kwaliteit wezenlijk is, komt er niet onderuit dat hij stelling neemt. Hij of zij (u, bedoel ik, met name) wil, naar ik aanneem het Goede bewerkstelligen. Tja - en dan kom je er tenslotte vanzelf toe dat je ertoe komt het Kwaad te willen bestrijden. Maar hoe ga je dan vervolgens te werk? Het antwoord op deze vraag is kort:

V&W.

V&W is een kernbegrip in LB (*Levend begraven*)²¹. Ik kom er op terug.

Gewoon doorgaan als je wakker geworden bent, dat valt niet mee. Veronderstel, je bent wakker geworden... dat wil zeggen, ineens ontdek je dat je deel uitmaakt van een nachtmerrie die niet ophoudt. Hoe voorkom je dat je gek wordt en/of zelfmoord pleegt? Dat is de vraag! Het gaat dan nu om de kunst van het gewoon doorgaan. De mens heeft zich vanaf het begin der tijden verbeeld dat er Goden bestaan - zo'n fantasie helpt inderdaad - maar sinds Nietzsche weten we dat God dood is, en sinds Freud weten we dat neuken alles is wat we willen. Ontluisterd kijken we naar de sterren - dat zijn kernfusiebommen. Romantiek en naastenliefde zijn goed voor de sukkels. Je kunt net zo goed verliefd worden op je WC-pot (óók een verzameling moleculen).

Robert Pirsig geeft een zinnig antwoord, - ik hou er van. Heus waar, ik zie in dat Pirsig een genie is, en dat hij gelijk heeft, maar Dynamische Kwaliteit is in raadselen gehuld, - en redt mij toch niet uit de klauwen van de dood noch uit de put. O God, ik wil uit de put. Ik begrijp dat alles uit moleculen bestaat, maar hoe voorkom ik dat ik klappertand van de kou? Och och het huilen staat me nader dan het lachen!

---

²⁰ Lila en haar goeje ouwe vriendje leveren weliswaar een bijdrage.

²¹ Voor de gevoeligen die van hun stuk gebracht zijn door het in-gemene en in-smerige van de wereld heb ik als kardinaal advies: laat je door NIETS afbrengen van V&W.

Het jongetje dat niet kon lachen ²²

*Voorzienigheid – laat ooit een reine
dag van vreugde voor mij dagen! – Zo
lang al is de tedere
weerklink der ware
vreugde mij vreemd. – O,
wanneer, wanneer, o Godheid,
kan ik die weer voelen?*

Beethoven

Er is onder de oppervlakte van het oppervlakkige een onderstroom die zelden gezien wordt maar die, alle rationele inzichten ten spijt, ons zonder het geringste spoortje van mededogen genadeloos de wanhoop in drijft. Flinterdun als de aardkost is het vliesje dat ons scheidt van de beerput. De kinderen van vulkanische uitwerpselen en kankerverwekkende UV-straling verlogenen hun afkomst nooit. Heel kort maar, blijven intellectuele bouwwerken in stand. Boktorren, zure regens en aardbevingen maken korte metten met de illusies. “Gij zult niet doodslaan”... zegt de Standaard. En de Standaard zegt: “Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de Here, uw God, u geven zal”. Hahaha. Kun je nog lachen lach dan mee. Maar jongetjes die teveel gezien hebben kunnen niet lachen. Een probleem. Een probleem moet worden opgelost. Hoe?

Hij stond voorzien van ernstig turend snuitje op het uiteinde van een pier overall omgeven door golven behalve achter hem te vissen naar het geluk. Het was warm. Op het strand lagen de mensen bruin te worden in de zon maar hij stond te vissen want hij wilde leren lachen. Hij was daar al erg lang tot op heden volkomen tevergeefs mee bezig zodat hij langzamerhand toch wel een beetje heel erg moe geworden was. Maar hij wilde zijn geluk zo graag nog even blijven staan beproeven. Hij stond hier nu, en hij meende na veel nadenken over de situatie nog steeds dat er toch eens profijt te trekken MOEST zijn van het feit dat hij nu eenmaal leefde en nog niet dood was.

{wordt vervolgd in hoofdstuk 2}

Bronvermelding bij verhaaltje *Brsiap!* (Ik klappertand van de kou en het huilen staat me nader dan het lachen maar ik moet en zal door.) Verhaaltje *Brsiap!* komt niet uit de lucht vallen, het komt uit de hel in mijn hoofd die ontstaan is in eerste instantie door vertellingen gedaan door mijn levensdappere en zeer gewaardeerde moeder; ze is allang dood weliswaar. Zij heeft ten tijde van WOII in meerdere jappenkampen gezeten en het laatste kamp heette *Halmaheira* alwaar het er tenslotte heet aan toegegaan is.

---

²² Dit verhaaltje is overgenomen uit *Levend begraven* (LB).

Toen zij er, in Nederland aangespoeld, over vertelde werd ze niet geloofd en kwaad weggehoond. Maar ze zat er vol van en in later jaren, toen ik 10 à 12 jaar was heeft ze alsmaar, alsmaar verteld over wat ze meegemaakt heeft. Dientengevolge ben ik van de volgende feiten op de hoogte:

= Indonesische vrijheidsstrijders hebben, in september of oktober 1945, vrouwen-en-kinderen-kamp *Halmaheira* joelend aangevallen, gillend: "Snij ze in stukjes, haal hun ogen eruit". De jappen die het kamp bewaakten verdreven de aanvallers.

= Toen kwamen enige Indonesiërs een witte vlag vertonende er aan. Ze boden de jappen een vrijgeleide aan indien zij de bewoners van de kampen aan hun lot over zouden laten. Toen wilde de Japanse kampcommandant op dit voorstel niet in gaan. Toen ging de kampcommandant met de Indonesiërs mee, de jungle in, onder bescherming van de witte vlag om verder te onderhandelen. Toen was mijn moeder heeeeeeeeeeeel bang.

= Toen bleef het stil maar de kampcommandant werd na verloop van tijd teruggevonden met zijn tong eruit gerukt en alles wat afsnijdbaar was, vingers, tenen, oren, geslachtsdelen, eraf gesneden. Toen bleven de Indonesiërs telkens weer hun spel van gillend aanvallen spelen en de jappen bleven de aanvallers verdrijven.

= Tenslotte (november 1945) zijn de geïnterneerden in veiligheid gebracht middels konvooien bestaande uit legervoertuigen e.d. Dit ging nogal eens niet goed. Enige konvooien zijn overvallen en de gesnapte vrouwen en kinderen zijn gemarteld en vermoord geworden (opmerking: met satéstokjes in levende ogen prikken was notoir een geliefde vorm van martelen).

= Toen belandden de ontkomenen in een kamp (alweer), dat bij Bandoeng gelegen was, want voor ordentelijke behuizing kon nog niet worden gezorgd en buiten het kamp was het levengevaarlijk want daar waren de Indonesische vrijheidsstrijders. Toen waren op een dag enige vrouwen zo stom om met enige kinderen wat te gaan wandelen en ze werden overvallen, een aantal kinderen was het haasje, ze zijn teruggevonden met een grote spijker van bovenaf door het schedeltje heen de hersens ingedreven.

= Uit eigen ervaring de volgende gebeurtenis die plaatsvond in 1971. Mijn broertje had een Indonesische vriend -we woonden in Groningen- van wie hij karateles kreeg; ik deed ook wel eens mee, maar op een dag had mijn broertje ons voor grap, om te plagen, in een kamer opgesloten. Soms riep hij ons wat toe en keek dan door het sleutelgat om te zien hoe het met ons ging. In de hoek van de kamer lag een lange roestige spijker, de Indonesische jongen zag het, pakte de spijker op en stak hem onverhoeds door het sleutelgat. Er gebeurde niets, en de Indonesische jongen keek mij schuld bewust en erg geschrokken aan, een beschaamde verontschuldiging mompelend. Ik heb het hem in alle gemoedsrust vergeven, zo deed en doet men in zijn land nou eenmaal.

= Mijn vader, een Indo, had de leuke gewoonte om bij wijze van grapje aan een hond zijn gloeiende sigaar voor

te houden en als het dier, na er aan gesnuffel te hebben, piepend terugdeinsde, smakelijk te lachen. Humor is op zichzelf als onderdeel van Kwaliteit een universeel begrip maar de concrete invulling kent heel veel variaties; dit feit wordt genoemd: het kwaliteitsprincipe.

= Op school in Nieuw-Guinea waren de meeste jongens om mij heen "Indische jongens" (gemengdbloedigen, deels Hollands, deels Indonesisch maar ze hadden allemaal de Nederlandse nationaliteit en ze spraken Nederlands, zij het op zijn "Indisch") en ze hielden er van elkaar pijn te doen. Het angstaanjagendst vond ik het als de ene jongen de arm om de nek van de andere jongen sloeg en hem dwong te bukken - dan was die andere jongen weerloos - en dan ging de eerste jongen er toe over de andere in de ballen te knijpen. Zéér verbijsterend en beangstigend heb 't gevonden moet ik zeggen. Ik was nog maar 8 toen ik op die school belandde.

Nu volgen literatuurverwijzingen.

= We beginnen met het noemen van de documentairefilm *The act of killing* van regisseur Joshua Oppenheimer (d.i. geen boek weliswaar, excuus) waarin niet het gaat over hoe vrijheidsstrijdenden Indonesiërs tekeer gegaan zijn tijdens de bersiap-periode, maar wel over de razernij ten tijde van de vervolging van de communisten in Indonesië. Betrokken Indonesiërs zelve zijn in deze documentaire aan het woord. Het is werkelijk een leerzame film.

= *40 jaar Indonesië* / H. Hovinga / Uitgegeven door de NOS; relevant kopje in dit boek:

Tot slot: ex-gevangene Willem Creteer over zijn

bevrijding - maakt gewag van de vondst van allemaal stukjes vlees op de grond; dat waren twee afgeslachte Hollandse verpleegsters - maakt gewag van twee Indonesiërs die een doodskist droegen die blijkbaar uiterst zwaar was, en in de doodskist bleken bij inspectie twee geknevelde vrouwen te liggen voorbestemd om verkracht te worden en/of in stukjes gesneden zoals met zovelen gebeurd is - maakt gewag van bezemsteel gestoken in schaamdelen van vrouwen.

Dit boekje is sowieso ontstellend interessant zowel voor degene die geïnteresseerd is in door Nederlandse militairen begane oorlogsmisdaden als voor wie meer wil weten over het ontstaan van Indonesië.

= *Agent in Indië, dagboekbrieven van een MP'er (1949-1950)* / H. Jongen / Walburg Pers.

= *De Getuigenissen PAPOEA* / C. Farhadian.

= *Het laatste uur* / A. van der Hoogte / Contact ²³.

= In boekje *Het krijgsbedrijf* van J. Eijkelboom wordt verteld over een jonge Indonesische vrouw die gek wordt (van angst) ten tijde van een Politie Actie in

---

²³ Dit boekje heb ik onzegbaar lief. Ik hou er meer van zelfs dan van de boeken van Dostojewski en Hemingway. Het hóort bij mij, het weent in mijn ziel, om mij te vertroosten {de vleugjes racisme die soms opwalmen wil ik niet ruiken}. Maar het is vastwel niet meer te koop, zelf heb ik het in 1990 bij *De Slegte* gekocht. Alles, alles glijdt weg in nada.

Indonesië; het desbetreffende verhaal heet *De terugtocht*; de jonge vrouw heet Soemiati en de hoofdpersoon van het verhaal, een Hollandse soldaat, laat haar tenslotte achter in een zorginrichting terwijl zij verzonken in een trance neuriet: "Ik vraag gedood te worden". Wat de auteur niet vermeldt, misschien ook niet begrepen heeft, is de oorzaak van Soemiati's angst en doodsverzoek. Wel vermeldt de auteur dat Soemiati door Indonesische nationalistische fanatiekelingen bedreigd was vanwege haar affaire met een Hollander. Soemiati wist dus wat haar te wachten stond en ik begrijp haar en ik zou ook gek geworden zijn van angst en had ook niet meer willen leven.

= Documentaire *Archief van tranen, Nederlands-Indië en de Bersiap periode* van P. v.d. Molen en M. Praal, uitgebracht door omroep Max, bestaande uit twee delen die m.b.v. het internet bekeken kunnen worden (dit is dus alweer geen boek, wederom sorry).

Tot slot nog dit:

= Ik zat te Hollandia (Nederlands Nieuw-Guinea) op de MULO toen gedreven door haat- en wraakgevoelens en sluwe berekeningen van Soekarno en anderen, Indonesië verbale en fysieke agressie vertoonde met als doelstelling Nieuw-Guinea in te lijven. Eén jongen in de schoolklas waarin ik zat was een Indonesiër die tegen de Nederlanders inclusief de Indo's onder ons gekant was; welnu, deze jongen liet in 1962 enige vingernagels excessief lang groeien. Later legde hij ons in alle gemoedsrust uit, nadat de affaire in zekere zin vreedzaam tot een einde gekomen was: "Die nagels, die waren om jullie ogen eruit te halen als het oorlog geworden was".

Men schat dat er door de bersiaprazernij 23.000 mensen omgebracht zijn, de Chinese slachtoffers meegerekend. En het gaat hierbij hoofdzakelijk om weerloze burgers inclusief maar al te veel vrouwen en kinderen.

Al met al rijst de vraag wat het is dat God bezielde heeft, miljarden jaren geleden, toentertijd toen het Hem behaagd heeft zijn Scheppende daad ten uitvoer te leggen.

○○○○○○ 2 ○○○○○○

"Alleen apen voelen zich belangrijk", heeft Z eens gezegd. Z is iemand die nogal wat weet; verderop komt hij aan het woord. Maar zijn opmerking baart mij zorgen. Immers, ik schrijf dit boek in de ik-stijl. En ik denk dat ik bijzondere dingen meegemaakt heb, en bijzondere dingen gedacht. Heel vervelend! Ik doe mijzelf denken aan Viruly de schrijver/vlieger; deze persoon ergert mij een beetje. Viruly meent bij voortduring dat hij de lezer moet toespreken alsof de lezer (een landrot) nog een hoop te leren heeft. Het is duidelijk dat Adriaan (zo heet Viruly van voren) er van overtuigd is bijzondere dingen meegemaakt te hebben, en bijzondere vaardigheden te hebben; hij vindt zichzelf geweldig en belangwekkend! Niet dat ik mezelf geweldig vind. Maar ik heb een abnormaal leven gehad en abnormale dingen bedacht, en o o o o o wat wil ik er graag kond van doen. Want ik denk dat u er wat aan heeft. Eigenwijs! Maar ik weet geen oplossing. Ik ga gewoon door. Helaas maak ik ook nog een opschepperige indruk door van Beethoven, Hemingway, Dostojewski gewag te maken. Maar ik leef slechts gedompeld in gevoelens van minderwaardigheid en het issue is alleen maar dat ik altijd zo eenzaam geweest ben, en slechts personages als Beethoven en dat soort dode en verre lui zijn mij nabij, dat is het punt, en zij zijn een dominante factor voor mij geworden. Het is overigens de schuld van mijn moeder die vanuit haar opvoeding een idee had meegekregen ala dat "Kunst" en zo belangrijk is en die deze opvatting aan mij door heeft willen geven met enig succes. Ik hoop dit ik u niet verveel, gvd.

Ter verduidelijking Nog even voor alle duidelijkheid maak ik er gewag van dat het boek dat u lezende bent, twee titels heeft, namelijk (A) *De filosofie van Robert Pirsig en het uitbreken van de eerste wereldvrede*²⁴ en (B) *Wetenschappelijke kennis inzichtelijk van Z tot A*, - en dat het gaat over drie boeken, te weten (1) *Levend begraven* en (2) *Zen en de kunst van het gewoon doorgaan* en (3) *Lila*, en dat het beoogt een antwoord te geven op de vraag naar hoe wij het leven het beste in kunnen vullen. {Einde van *Ter verduidelijking*}

In LB (*Levend begraven*) wordt in den beginne naar beste weten en kunnen een schildering gegeven van het Kwaad. Dat is nodig om de problematiek duidelijk te maken. Men moet goed begrijpen dat niemand zelfmoord pleegt omdat het Goede het wil. Zelfmoord plegen is verschrikkelijk, een in-trieste geschiedenis, en een triomf van het Kwaad. Dostojewski zet mensen die zelfmoord plegen neer als zijnde verknipte lieden. Dat is onzin, ik heb zelf ook vaak genoeg innig verlangd naar het zoete der zelfmoord.

---

²⁴ Alias *De filosofie van Robert Pirsig en de kunst van het gewoon doorgaan*.

Ooit is bij mij de Politie aan de deur verschenen vanwege vreemd en aanstootgevend gedrag van mijn zijde. Jawel, er deugt veel aan mij niet, zo is het. Maar van écht verknipt zijn is m.i. geen sprake. En ik heb mensen die zelfmoord plegen lief, zij hebben geleden in een mate die de Brave Burger nimmer doorgronden zal. Zelfmoordenaars zijn geen misdadigers²⁵ maar slachtoffers van een entiteit die naar het Kwaad genoemd behoort te worden. Nu volgt nog een opstelletje, dat men overigens als allegorie op kan vatten, dat uit LB geplukt is; het eindigt met een zelfmoord; het gaat over een vorm van Kwaad die achter de lieve façade van het moederschap schuilgaat, en die meer voorkomt dan je denken zou; evenals *Brsiap!* is verhaaltje *Story* een openbaring uit de krochten der menselijke psyche. Uiterst stuitend! (Maar ik doe hier nu de belofte dat verhaaltjes ala *Brsiap!* en *Story* in het boek dat u lezende bent in den vervolge niet meer voor zullen komen.)

Story

Men zegt dat hyena's groepen vormen die onder leiding van een wijffe staan. De kids in zo'n groep zijn tot op zekere hoogte veilig want voor groepen hyena's is alles en iedereen bang, zelfs leeuwen zullen zich er niet aan wagen, maar het gevaar dat de jongen bedreigt is opgegeten worden door een groepslid want hyena's eten alles wat van vlees is. Ze sluipen rond met open bekken vol vuile tanden, en als een hyena een prooi of een geliefde verovert lacht hij als een gek. Om te neuken vormen hyena's een samenshooling in het maanlicht. En dan brengen ze een hels gegil voort. Echt waar, men zegt dat hyena's in groepen leven die onder vrouwelijke leiding staan.

Maria²⁶ had haar benen wijd uitgestald om een poort te vormen. Zij schreeuwde het uit. Het hoofd van haar baby'tje ging dwars door haar merg en been heen. Wat zweette zij, de moeder de vrouw in wording, wat leed zij. Onverstoorbaar vakkundig volbracht het medische personeel de bezwerende behandelingen.

Maria zag het gebeuren en keek er ademloos naar, dankzij het initiatief en de vaardigheden van haar man die alles zelf op videotape vastgelegd had in kleur en met geluid. Hij was zo trots als een aap. De televisie liet alles zien en samen herbeleefden zij het hemels heerlijk ogenblik. Daar dook kindeke Alex op, langzaam kwam het naar buiten, het leven bevechtend bevestigend dat de oude wijn altijd weer

---

²⁵ Uitzonderingen bevestigen de regel.

²⁶ [Referentie: Het nu volgende verhaaltje is ten dele gebaseerd op een waar gebeurde geschiedenis, opgeschreven in een boek dat ik ooit las; het ging over een vrouw met een meervoudigepersoonlijkheidstoornis – zij heet in ons verhaaltje Marloes – vervelend is, dat ik mij de titel van het desbetreffende boek niet meer herinner, noch hoe de schrijfster heette.]

nieuwe zakken voortbrengt, en zonder behoefte aan krans zelfs, zichzelf telkens en telkens weer opnieuw zonneklaar bewijst. Nieuwe hoop kranst, en zo begint het leven altijd weer opnieuw ongeacht het einde. De afloop vuurt langs Af. Pang!! klonk het de eerste keer dat Hemingway een kogel afschoot en Pang!! ook de laatste keer. De zon gaat onder, het wordt donker, en de zon gaat op en het wordt ons weer hoopvol licht te moede moeder! En de zon gaat op, voor niets. En niets is onder de zon ijdel nieuws. Is een zondag zonder zonde zonde, maandag maant de maan alweer tot nieuwe wonden. Al doende leert men doen. Hoop doet leven, leven, leven, eeuwig, eeuwig even. Voetje uit de schoen, en hup: hoop wijn erin, geef het lik op stuk een zoen. Zoen nada nu. Nu is straks en nu is toen. Nu, nu, nu: nu, nu wil Poekie Moekie zijn behoefte doen en aij, animama, hoe verrukkelijk zijn uw spelen... Het ouderpaar keek ademloos toe. Daar had je hun kindje, de navelstreng doorgesneden. Nu moet hij op eigen longen leven. Daar krijst hij zijn lijden uit, een echo van het gillen van zijn moeder.

Het was een jongetje en ze hebben hem Alex genoemd. Na afloop van de videovoorstelling zag Mama de blik van hoop en glorie niet die de man die haar liefhad haar vol vuur toewierp. Ze hunkerde naar haar kindje en ging naar hem toe. Het was toch bijna etenstijd. Ze nam hem uit de wieg. Terug in de huiskamer, haar man zat er nog, ontblootte ze haar borst voor Alex en liet ze hem aan de donkerbruine tepel zuigen. Alweer ontroerd keek Papa ernaar. Zo'n lief tafereeltje. Gelukkig zijn en vertrouwen hebben in de toekomst zijn in wezen vanzelfsprekende zaken die de goden graag aan de mensen gunnen, generatie in generatie uit. Zo was ook dit echtpaar gezegend en Mama keek Papa met stralende ogen aan, en toen glimlachte ze naar Alex, en daarna knuffelde ze hem, zo heerlijk verliefd als ze was op zijn doddige liefkleinheid. Ze prevelde in een roes van geluk gekke woordjes tegen het schattige jongetje. Alex had nu genoeg gedronken, dus moest hij boeren. Daarom gaf Mama hem de welbekende rituele kleine klopjes op zijn billetjes en ja daar kwam het hoor, het heerlijk amusante "Broeb"! Alex deed alles zo goed. Hij groeide als kool. Zijn ouders hielden echt veel van hem en omringden hem naar beste weten en kunnen met liefde, aandacht en goede zorgen. Alex op zijn beurt hield ook van zijn ouders, maar Papa zag hij niet zo vaak. Soms was Papa ook ineens boos! Zo gaat dat wel eens. Papa's moeten zorgen voor het brood op de plank, en dat brengt spanningen met zich mee die zich soms wat ongelukkig ontladen. En zulke Papa's komen laat thuis waarna ze murw en apathisch naar de TV gaan zitten loensen omdat alle energie in de broodplank is gaan zitten, en in de apenwereldse strijd om het bestaan dwars tegen de strevingen van de mede-omhoogwerkers en lijkenvreter in. Een mens brengt vele offers in zijn leven aan de goden die hij dienen moet, en zo vanzelfsprekend als hij geluk ontvangt, ontvalt het hem weer want de goden zijn de baas en de apen dansen op het ritme van de trommels tot ze er dood bij

neervallen. Al met al reilde en zeilde ons gezinnetje voorspoedig, ze hadden een video en een stereo, en in het nieuwe jaar gingen ze naar Innsbrück in de sneeuw, en in de zomer met het vliegtuig naar Tenerife in de zon. Alex was voorbestemd tot studeren aan de Universiteit. Terwijl de jaren voorbij raasden veranderde alles. Het baby'tje werd kind werd adolescent, en Papa werd nors en eenzaam. Alleen Mama ging onverminderd door met Alex adoreren, hij was ook zo'n schat van een jongen. Hij had een lief volgzzaam karakter. Weliswaar had hij iets lusteloos' over zich. Maar zijn moeder kon echt goed met hem praten en hij was het geluk van haar leven en ze trokken erg veel met elkaar op, die twee. Toen Alex dertien jaar oud was waste Mama hem nog steeds helemaal zoals ze het al deed toen hij nog drie weken was. Hij had al haartjes en in haar hart was ze er trots op dat zijn penis zo lang was dat deze bij wijze van spreken wel helemaal tot aan zijn navel kwam. Toen Alex vijftien jaar oud was, was hij er in een gesprek waarin ze elkaar de hele tijd al wat hadden zitten plagen, en ze veel gelachen hadden, toen was hij er in dat gesprek over begonnen dat het toch niet eerlijk was dat zij wel hém altijd waste, maar hij háár nooit. Mama, in een al even bizarre bui, daagde hem uit door te zeggen dat hij dat vast niet kon: als hij nog niet eens in staat was zichzelf te wassen... En zo is dan dus de gewoonte ontstaan van het samen onder de douche gaan. Gek genoeg deden ze het echter nooit als Papa er was. Alsof dat zo afgesproken was hielden ze het samen-douchen-ritueel voor Papa verborgen. Het was hun geheim, niemand behoeftte het immers ook te weten! Ja, het mag gezegd worden dat hun saamhorigheid echt iets van waarde was, en, als verzadigde lucht van water, vervuld zwanger van de waardering die ze voor elkaar voelden was, vervuld zwanger van betekenisvolheid. Ze leerden elkaar goed kennen en hadden heel eerlijke gesprekken waarin ze kans zagen alles uit te praten. Dat pakte altijd zo opluchtend uit. Zo biechtte Alex, nadat Mama hem wat seksuele voorlichting gegeven had, aan haar op dat hij vaak verschrikkelijk verdrietig en eenzaam was, en dat hij soms masturbeerde. Daarop begon tot zijn schrik zijn moeder plotseling te huilen, doch gelukkig was haar verdriet van korte duur, en ziedaar ze lachte al weer heel lief naar hem; toen zei ze dat alles wel goed zou komen. Op een nacht, Papa was brood verdienen in Kopenhagen, lag Mama wakker en toen hoorde ze Alex zachtjes snikken in zijn kamertje. Ach wat klonk dit verdrietig. Hij snikte zo, en elke snik sneed een bloedende vore in Mama's harteveles. Ze ging naar hem toe. Ze deed het licht op, en hij sloeg zijn handen voor zijn gezicht en probeerde zijn huilen te stoppen.

“Wat is er lieverd...”

“O God Mam, ik weet het niet meer, echt ik ben zo volkomen en volkomen kapot van verdriet en ik weet n n ...” (huilen, snikken!).

“... ik wéét niet waarom... Ik heb zo *niets*, gek hè ik heb toch alles maar toch voel ik dat niet... Ik schaam me... O God ik wou dat ik dood was echt waar! O! O! O!” (nog meer huilen volgde, en zeer wanhopig gesnik...). Enige tijd zwegen ze allebei. Eigenlijk was Mama inderdaad

wel wat gegriefd omdat ze het gevoel kreeg dat hij haar troost af wilde wijzen. Juist zou ze maar weer naar bed gaan toen hij zei:

“Ziet u, het is zo moeilijk voor een jongen om over deze dingen met zijn moeder te praten...”. Er deed zich een lange stilte voor.

“Je kunt me alles zeggen. Vertrouw me nu maar helemaal, voor jou ben ik er altijd.”

“Ja...” (stilte) “...ziet u...” (zijn gezicht werd geteisterd door tranen die groot en pijnbrengend waren als hagelstenen)...

“...ik kan me soms zo Godsgruwelijk eenzaam voelen... ik bedoel... o, het is zo gek... maar ik verlang zo naar een vrouw...” Het laatste zinnetje had hij er zomaar ineens vliegensvlug uitgegooid, en meer als gemompel geuit dan als spreekzin. Maar zijn moeder had het gehoord en begrepen. Even aarzelde ze nog, maar toen voelde ze dat het kon omdat zij immers zo’n heel bijzondere oprechte en diepe verstandhouding met elkaar hadden.

“Weet je”, zei Alex’ moeder, “ik heb vroeger je poepluiertjes gewassen... Ik ken je zo goed... Ik weet alles van je... Kom, ik zal je helpen!”. Ze strekte haar arm en voelde met haar vingers. Haar zoons penis was hard. Toen trok ze zijn deken omlaag.

“Mam!”, kreet Alex ontzet beschaamd.

“Ssss, laat alles maar aan mij over.” Hij sloeg zich andermaal de handen voor het gezicht. Zijn moeder knoopte de enige knoop bovenaan de gulp van zijn pyjamabroek los, en trok rustig maar resoluut zijn pyjamabroek en onderbroek omlaag. Onzegbaar vreemd waren de gevoelens die op dit significante ogenblik Alex’ ziel doortrokken. Daar voelde hij zomaar de vingers van zijn eigen moeder, die zijn lul streelden... Ja hij voelde de vingers liefdevol strelen en zachtkens knijpen. Hij voelde vervolgens dat het velletje teruggetrokken werd. Hij voelde hoe zijn moeder hem bewerkte.

“Pas op!”, - o wat een schor geluid.

“Laat maar komen”, klonk laag en warm en geruststellend en liefdevol en vertrouwenwekkend Mama’s stem. Daar kwam het al. Hóóg vloog de jongensstraal. Haar handen dropen ervan. Schokkend, vol gevoel, was de penis klaargekomen.

“Is het zo beter”, vroeg de moeder zachtjes. Ze was ontroerd en dankbaar. Zoiets dieps had ze mogen doen en zich zien voltrekken.

“O... jawel...”

“Wacht even, blijf even zo liggen.” Hij bleef liggen met zijn handen voor zijn gezicht; zonder gevoel in geest of lichaam lag hij te wachten; daar was zijn moeder alweer, ze had een warm vochtig washandje en een handdoek, en ze veegde Alex schoon, droogde hem af, sjoerde zijn onderbroek omhoog en werkte aan hem totdat ze de knoop van zijn pyjamabroek weer vastgemaakt had.

“Ga eens op je zij liggen!” Dat deed hij, en ze stopte hem lekker warmpjes in. Na hem nog een afscheidskus gegeven te hebben zei ze teder:

“Ga nou maar rustig slapen lieve jongen”.

“Ja”, mompelde hij verslagen maar inderdaad was hij reeds half in

slaap, zich suffig voelend, terwijl langzaam een nevel van voldaanheid die als een spook uit het graf in zijn psyche kwam opzetten zijn lichaam doortrok. Werkelijk viel hij als een blok in slaap nadat zijn moeder het licht uitgedaan had. Na die eerste keer bleef Mama Alex op gezette tijden helpen om zijn nood te lenigen. In een gesprek zei ze eens tegen hem:

“Weet je, je moet het niet raar vinden. Ik hou zoveel van je dat het voor mij de gewoonste zaak van de wereld is, wat ik voor je doe. Als ik je lieve piemeltje kus en ruik, denk ik er altijd weer aan hoe je rook als baby’tje en hoe ik toen je zachte bolletje met pluishaar kuste”.

“Ja”, zei hij.

“Maar doe ik het wel helemaal goed?”

“Wat bedoelt u?”

“Nou, als ik je op die manier ...”

“O ja... uh... als ik in bed lig bedoelt u, u weet wel?” Hij bloosde gloeiend als de ondergaande zon want inderdaad had hij wel een wensje.

“Jaja, natuurlijk, wat anders”, lachte ze.

“O, echt u doet het geweldig”, zei hij, en lachte kort een vriendelijk doch verlegen lachje, en na enige aarzeling durfde hij het toch aan:

“Alleen”, maar plotseling zweeg hij overmand door schaamtegevoelens. Heel lief glimlachend keek zijn moeder hem aan:

“Zeg het maar hoor, ik ken je, ik weet alles van je. Ik heb je poepluiertjes nog gewassen!”.

“Ik zou het fijn vinden als u uw nagels rood lakte.”

“Hahaha, nou, dat is toch goed. Maar wat kan jou dat anders schelen! Je kijkt niet eens. Moet je ook eens *kijken* hoor!” Mama lakte diezelfde dag nog haar nagels en ’s avonds kreeg ze haar zoon zo ver dat hij keek toen ze hem hielp. In die nacht (haar man was in Cambridge) droomde ze ervan hoe Alex geboren werd van tussenuit haar schenkend wijd opengesperde benen, zijn lieve hoofdje kwam het eerst, en iedereen was heel ontroerd en allemaal bewonderden ze haar omdat ze de prestatie geleverd had: dat ze ten koste van veel pijn aan een jongetje het leven geschonken had. Wat was ze trots en blij! Hoewel alles nu goed geregeld leek begon Alex met het verstrijken van de tijd toch weer somber te worden omdat hij nog steeds geen verkering had. De troost die Mama bood kon dit gemis tenslotte niet compenseren. Mama merkte het wel dat hij zo somber was, en daarom ging ze leuke dingen met hem doen. Samen bezochten ze popconcerten, ze gingen naar de bioscoop, wandelden op blote voeten langs het strand, en samen leerden ze bowlen, enz enz. Maar niets hielp en Alex ging er steeds somberder uitzien. Mama zon op een oplossing want het geluk van haar jongen kwam bij haar vóór alles. De tijd schrijdt altijd voort wat er ook gebeurt. Het gezin leefde gewoon door. Enige jaren later kwam Papa onverwacht thuis in het holst van de nacht. Hij zag licht branden door een kier die aanwezig was tussen de bijna geheel gesloten slaapkamerdeur en de deurpost. Vervelend, hij had liever gehad dat zijn vrouw al sliep. Misschien was ze in slaap

gevallen zonder het licht uit te doen. Zachtjes liep hij naar de deur. Hij hoorde binnen wat leven, deed een matte poging een vriendelijk gezicht te zetten en duwde de deur open. De man zag Alex' blote kont bovenop Mama bezig, en de kont was een plompe afgeronde vleesberg met in het midden de overlangse gleuf die het afscheiden van poep mogelijk maakt en de kont was voorzien van enig zwart haar. De vleesberg bewoog als een gek. Alex' geile pompstengel²⁷ werd heftig in de kut van Papa's vrouw gepompt en gepompt. Stokstijf stond daar de man van wie de vrouw en het kind waren. De twee op het bed waren te ver heen om te merken dat hij daar zo stond. Ze gingen maar door. Hij wilde onopgemerkt wegsluipen en een fles whisky leegzuipen. Hij wilde naar hen toe gaan om zijn zoon weg te TRAPPEN. Stokstijf bleef hij staan, bevend en levend stervend, en boktorren vraten hem van binnen leeg. Daar rezen zijn haren te berge. Een afgrond ging open en een blauwpaarse vlam spoot omhoog die zijn ziel verzengde. Iemand in hem scheurde een gebrul door zijn longen dat een verschrikkelijke en barbaarse indruk maakte. Alex hoorde, zich te pletter schrikkend, een angstaanjagend en schor gegil, hij keek om en zag Papa schuimbekkend en stuiptrekkend tegen de grond gaan. Zijn vader staarde hem aan met rare ogen als gaten in een demonisch vertrokken afgodengezicht, en daarna ging hij schokkend en kronkelend op de grond liggen stuiteren. Een beetje bloed kwam uit zijn mondhoek. Mama begreep dat hij een epileptische aanval had. In hun verkeringstijd was hem dit ook eens overkomen. Er is niets wat mensen niet kunnen overleven, maar na dit voorval werd alles anders. Alex wilde niet meer door Mama aangeraakt worden. Het onschuldige gezamenlijke douchen gaf hij eraan en zelfs het kusje voor het slapen gaan was nu taboe wat hem betreft. Mama kreeg last van agressieve driftbuien: van die typische echt vrouwelijke onredelijke buien gedurende welke iedereen ten onrechte overal de schuld van krijgt... U kent dit soort vrouwenstemmingen wel! Papa sprak niet over het gebeurde. Eigenlijk sprak hij helemaal haast niet meer. En alle drie deden ze verder net of er nooit iets voorgevallen was. Ze gingen gewoon door.

Epiloog

Even vertellen hoe het afgelopen is: Na verloop van veel tijd heeft Alex zijn eerste meisje mee naar huis genomen. Hij was toen onaards gelukkig. Zijn moeder spande zich in om leuk en vrolijk tegen het kind te doen maar na afloop van het bezoek, toen Alex aan zijn moeder vroeg wat ze van Maja vond, kreeg hij een ongunstig oordeel voor zijn kiezen geknald. Weliswaar maakte hij nog een grapje:

“Ik vind anders dat ze op u lijkt, en ze heet ook nog bijna net als u”. Maar zijn moeder gaf het niet op want het ging om het geluk van haar enige zoon. Binnen een maand had ze hem tot inkeer gebracht door

---

²⁷ De Gouden Pa-Gode van Tai-Land.

telkens bezorgd-heftig de nare trekjes van Maja ter sprake te brengen. Alex maakte het uit en sneed zich de polsen door en het is aan een speciaal soort van moederlijke intuïtie te danken geweest dat hij toen niet gestorven is. Zijn moeder had plotseling met stellige zekerheid gevoeld dat er iets niet in orde was, en had hem gevonden, in de kelder, verscholen achter de dozen met kinderkleertjes die ze nooit weg had kunnen doen. Het is een kwestie van kantje boord geweest, maar hij is in leven gebleven. Maar nu het doodgaan op zo wonderlijke wijze nog net mislukt was wilde Alex ook werkelijk leven. Hij wist wel dat zowel zijn vader als zijn moeder ervan overtuigd waren dat hij een verkeerde keuze maakte. Dit maakte hem neerslachtig en verdrietig maar veranderde niets aan zijn besluit, en hij zette koppig door en binnen een jaar was hij met Maja getrouwd. Ze kregen een dochtertje dat ze Marloes noemden. Het kindje sliep in een bedje dat op de ouderlijke slaapkamer geplaatst was. Het is een paar keer gebeurd dat Marloes ineens op het meest ongelegen ogenblik middenin de nacht uit bed kwam om tussen haar Pappie en Mammie in te gaan liggen, maar daar hield ze mee op nadat ze een verschrikkelijk pak slaag van haar vader gekregen had. Toen Marloes twaalf jaar oud was heeft Alex doorgedrukt dat het kinderbed toch maar uit de ouderlijke slaapkamer verwijderd werd. Het meisje was gek op haar Papa maar deze wilde niet veel van haar weten. Toen ze nog heel klein was deed Papa nog wel lief tegen haar maar naarmate ze ouder werd ging hij haar steeds meer verstoten. Marloes was zestien jaar oud toen haar moeder geestesziek in een inrichting opgenomen werd. Marloes was zeventien jaar oud toen Alex regelde dat een psychiater Marloes ging behandelen. Marloes was achttien jaar oud toen Alex door de psychiater voor een gesprek uitgenodigd werd. Hier voelde hij helemaal niets voor maar uiteindelijk deed hij het toch. De psychiater wilde weten in hoeverre Alex op de hoogte geweest was van de behandelingen waaraan Maja Marloes onderworpen had. Reeds toen Marloes nog maar een kleuterkindje was, was Maja begonnen met voorwerpen in Marloes' vagina te stoppen. En ze had Marloes ondersteboven opgehangen. En op allerlei manieren had Maja Marloes jarenlang mishandeld. In hoeverre had Alex hiervan geweten? En het drong tot Alex door dat hij het inderdaad geweten had, ja. Niet alles – niet dat het zó erg was – hij had de dingen maar een beetje op hun beloop gelaten en er zich niet in verdiept. Het was trouwens ook Maja geweest die het indertijd nog zo fanatiek gezellig gevonden had dat Marloes op de ouderlijke slaapkamer geslapen had. Gebroken, lijkbleek, en tot in het merg ontzet door de onverbiddelijke confrontatie met de Waarheid die hij tot dan bij voortduring verdrongen had, kwam Alex bij de psychiater vandaan. Het duurde weken voor hij zover was dat hij deze affaire van zich afgezet had; daarna was hij gelukkig weer de oude en kon hij zich weer goed op zijn werk concentreren (hij was binnenhuisarchitect). Marloes was tweeëntwintig jaar oud toen zich een schokkende gebeurtenis voordeed. Alex' vader was krankzinnig geworden en had zijn vrouw met een bijl om het leven gebracht. Men

had opa woordloos naast oma liggend in bed aangetroffen. Allebei baadden ze in het bloed afkomstig uit oma's diepgaand gespleten hoofd. Het duurde maanden voordat de moordenaar zover was dat hij weer ging praten. Hij begreep niet waar Maria was. Hij miste haar enorm. Marloes was zevenentwintig jaar oud toen zij en haar psychiater het erover eens waren dat ze genezen was. Marloes was dertig jaar oud toen haar vader, Alex, die inmiddels hertrouwd was, overleed aan de gevolgen van zelfdoding. Hij liet al zijn geld en bezittingen (onder andere twee huizen) aan zijn tweede vrouw na – aan Marloes niets.

Opa kwam niet op de begrafenis. Toen ze gingen zoeken waar hij gebleven was vonden ze hem bewegingsloos hangend aan een om zijn hals bevestigd touw. Daar hing de oude aap. Niets bewoog. De tijd stond stil. De menselijke gestalte hing daar, overweldigend indrukwekkend, een vleesgeworden woordeloosheid. Plompverloren hing het ding stil, roerloos, doodstil te hangen. Het hing vlakbij de deuropening en je liep er pal tegenaan als je binnenkwam. Een grote figuur, indrukwekkend dreigend grotesk zijn tong uitstekend. Een God. Een eng ding van vlees en bloed. Koud vlees, dood bloed. De borstwelving verstard in ademloosheid. De mond een gat strak verstard in de eeuwige gil. Zijn walgelijke tong een honend attribuut. De armen roerloos hangend. Rimpelige oude handen met kromme vingers versteend bewegingsloos. Zie de vinger met de twee trouwringen. Er was een onrustig licht op de achtergrond, het TV-scherm gaf licht in de donkere kamer, maar het geluid van de TV was uit. Het was doodstil. Niemand deed iets. Niemand zei iets. Niets bewoog behalve het fluorescerende TV-licht dat met sadistisch genoeg met de rimpels op het gezicht van de dode speelde, wiebelende blauwpaarse vlamschaduw makend. En er flakkerde onmiskenbaar een demonische grijns over het grauwe gelaat van de dode; de duivel steekt zijn tong uit, en lacht van genot om zijn absolute triomf, ingezien hebbende dat de dood altijd met de eindzege strijkt. En groot en geweldig hing satan daar in zijn walmende aura van stinkend licht zijn tong uit te steken. De mensen keken toe terwijl de oude aap zwijgend dwars door hen heen keek, strak de hel in met plastic ogen die vergeven waren van woest-obscene haat, zwijgend grijnzend van eeuwigheid tot amen. Zijn grijze haar had hij in een strakke scheiding gekamd. Zwarte schoenen aan, netjes gepoetst zoals het hoort; zie ze hangen, zie ze zweven. Er zoemde een vlieg, en de vlieg vloog vlug op het geurende voorwerp af. Maria's man, Marloes' opa. Uit een mondhoek een straal dofrood bloed gestroomd gestold. Het eind van het liedje.

{einde van verhaaltje Story}

Lezers die niet van plan zijn zelfmoord te plegen denken

wellicht dat het welbeschouwd zo'n vaart helemaal niet loopt; A.Z. Sowhn overdrijft. Denkt u dat? Mag ik voor u wat op een rijtje zetten? Dit is een inventarisatie, zich bevindende in LB (*Levend begraven*), van de stand van zaken ten tijde van de aanvang van het derde millennium.

.....

- = In de hoorn van Afrika lijden 17 miljoen mensen honger als gevolg van oorlog, droogte en de hoge voedselprijzen
- = Drieënvijftig mensen om het leven gekomen bij een bomaanslag in Islamabad
- = Vreselijke gevechten tussen Tutsi's en Hutu's in Burundi
- = Eindeloze stromen vluchtelingen in Zambia
- = In Papua New Guinea gewelddadigheden aan de orde van de dag, vooral heel extreem tegen vrouwen en kinderen
- = In het buurland, dat wil zeggen in Indonesië's provincie *Papua*, gaat de sluipgenocide waar de Papoea's en hun identiteit het slachtoffer van zijn, geniepig en meedogenloos dag en nacht door
- = In Sri Lanka oorlog tussen de regering en de Tamil Tijgers
- = Congo: vluchtelingen voor oorlogsgeweld alom, en de bevolking gedompeld in humanitaire ellende
- = In Vietnam vallen door overstromingen jaarlijks honderden doden
- = Schrikbewind in Tsjaad; - een kleine 200.000 vluchtelingen
- = Colombia: vreselijk strijdtoneel van oorlog tussen guerrilla-strijdgroepen, paramilitaire legertjes en de regering
- = Afgrijselijk geweld in Darfur met duizenden doden tot gevolg, en een miljoen vluchtelingen die in hopeloze omstandigheden verkeren
- = Op aarde zijn 33.000.000 mensen met het hiv-virus besmet; de meesten van hen zullen binnen 10 jaar gestorven zijn. In de dertig jaar sinds de ziekte aids in de zeventiger jaren van de twintigste eeuw zijn intrede gedaan heeft, zijn 25.000.000 mensen aan aids overleden
- = We leven in 2008 en elke vijf seconden komt er ergens op de wereld een kind om het leven als gevolg van ondervoeding (het kind is doodgehongerd)
- = Wereldwijd worden vier miljoen vrouwen en kinderen gedwongen tot werken in de seksindustrie
- = De Papoea's in Indonesië zijn reddeloos verloren want niemand geeft om hen en niemand helpt hen en iedereen laat hen in de steek; ze vormen een verloren volk → en een verraden volk; verraden als zij zijn door Nederland: het land dat hen de onafhankelijkheid, in ieder geval een eerlijke behandeling, beloofd had – de Papoea's, verraden door Nederland, zijn een verloren volk; en verraden als zij zijn, gaan zij als volk met een eigen identiteit de ondergang tegemoet
- = De wereld telt 132.000.000 kinderen die wees zijn.

Een afsluitende mededeling: het tot stand brengen van het Panamakanaal is indertijd ten koste gegaan van 20.000 à 60.000 doden, d.w.z. veel meer dan de geregistreerde 20.000 maar hoeveel

mensen er feitelijk om het leven gekomen zijn is niet bekend.

De wereld is keihard en bulkt van het Kwaad.

De wereld verkeert in nood!!!!

In Mahlers muzikale woorden:

O Röschen rot!

Der Mensch liegt in größter Not!

Der Mensch liegt in größter Pein!

Dunkel ist das Leben, ist der Tod!

Oh Weh

{tot zover de inventarisatie van de stand van zaken ten tijde van de aanvang van het derde millennium}

.....

Lieve schatten, het enige wat je hoeft te doen om in huilen uit te barsten, is, met een open attitude, open voor Dynamische Kwaliteit – en het Goede liefhebbend, acht te slaan op wat in de wereld gebeurt.

Een uitleg volgt nu over dit boek. Het bestaat uit diverse rivieren. Deze rivieren komen uit de lucht vallen en ze eindigen allemaal in één mooi Meer. Het is nodig van het bestaan van de rivieren af te weten, om de smaak van het water van het Meer te kunnen appreciëren.

Vervelend is hierbij dat het gemeander der rivieren voor de lezer verwarrend, vermoeiend en irriterend kan zijn.

Ik weet geen oplossing. Zie hier een lijstje van de voornaamste rivieren ²⁸.

= Schetsen van het Kwaad;

= Een paar autobiografische details

- Cavatina

- Tanja;

= Nieuw-Guinea;

= Uitleggingen betreffende de relativiteitstheorie, de kwantummechanica en nog wat;

= Filosofisch bedoelde opmerkingen verband houdende met de kunst van het gewoon doorgaan.

En bijna elk hoofdstuk eindigt met een verhandeling (een aflevering van een feuilleton) betreffende het jongetje dat niet kon lachen.

---

²⁸ Hier is een samenvattende herhaling van eerder reeds gegeven waarschuwingen op zijn plaats. Waarschuwing: het boek waaraan u inmiddels begonnen bent is **niet een leuk maar een FILOSOFISCH BOEK** en het is een beetje (nogal) raar. Maar het komt tenslotte tot een ongelofelijke bevinding (hahaha, misschien gelooft u het niet).

Het jongetje dat wilde leren lachen

Zo verdrietig als hij was stond hij nog steeds op het uiteinde van de pier te vissen naar het geluk. Hardnekkig bleef hij doorgaan. De zoute golven speelden wat met de lang geleden door een vulkaan voortgebrachte basalten blokken waaruit de pier samengesteld was. Daar had hij beet!

“Au, au, au”, riep men. Voorzichtig haalde het jongetje zijn haakje naar zich toe, zachtjesaan zodat het lijntje niet brak. Op het moment waarop hij zag wat hij aan de haak geslagen had was het waarachtig zijn klomp die brak want het was een zeemeermin. Ze sprak Nederlands maar dat wist hij toen nog niet. Omdat hij haar verlostte van het haakje dat zich wreed in de schubbetjes van haar staart had vastgebeten, lachte ze vrolijk en dankbaar tegen hem.

“Dag lieve jongen, ik heet Denise. En jij?”, en ze kustte hem meteen maar op zijn wang, zeggende:

“Alsjeblieft! Omdat je het haakje losgemaakt hebt. Kusje!! Leuk he”.

“Bennie”, zei hij nors.

“Hoe bedoel je”, wou ze vriendelijk weten.

“Zo heet ik.”

“Ach, wat een fijn naampje. Hé, lach eens lief tegen me! Of hou je niet van me misschien? Pas op hoor, of ik kietel je!”

“Ik lach nooit. Ik kan niet lachen.”

“Hahahaha. Maak dat de poes wijs. Wacht! Ik zal je eens kietelen!”

En daar had ze hem inderdaad al besprongen, en ze begon me hem daar toch te kietelen, ongelooflijk gewoon. Brullend zette Bennie het nu op een huilen, en hij smeed haar van zich af, terwijl hij:

“Godverdomme!”, schreeuwde.

{wordt vervolgd in hoofdstuk 3}

Ik ben bang

dat de veelheid aan ruwe/platte/obscene woorden in dit boek zijn oorzaak met name ook vindt in het taalgebruik van de in een aantal opzichten nietsontziende “Indische jongens”²⁹ die van mijn 8^e tot 15^e levensjaar op school te Hollandia alom tegenwoordig waren, welke kinderen waren van zogeheten DETA-jongens. Bijvoorbeeld, het regende

---

²⁹ Hun genen waren een mix van genen uit Europa en genen uit Indonesië, en hun taal was Nederlands met een uitspraak beïnvloed door de Indonesische wijze van praten en doorspekt met (meestal grove) uitdrukkingen van de taal die “Maleis” genoemd werd, dit is de taal waaruit het huidige Indonesisch voortgekomen is.

toentertijd "tjoekie maj"-s. De betekenis van deze lijfspreuk achterhalen laat ik over aan de zelfstudie der lezer(es). Ook "Jouw ballen driehoek" was toen en daar een gevleugelde mededeling. Vertrouwenwekkend klonk het niet maar de wezenlijke intentie van deze expressie is mij nimmer duidelijk geworden. Al met al is het ontegenzeggelijk een feit dat de invloed van de cultuur waarin een jongmens in zijn of haar jeugdjaren gedompeld is zeer significant is.

Intussen is mij ter ore gekomen dat sommige mensen, blijkbaar nogal analytisch van aard, de wens te kennen gegeven hebben de structuur van dit boek helder voor ogen te hebben - de betrokkenen verwijs ik bij dezen naar appendix B.1 op bladzijde 480.

○○○○○○ 3 ○○○○○○

Ergens in LB (*Levend begraven*) wordt de vraag gesteld: "Even onnozel als je uit de kut tevoorschijn gekomen bent de kist ingaan, wie wil dat nou!" - ik meen gemerkt te hebben dat zo goed als iedereen het zo wil. In ieder geval doet bijna niemand moeite tot minder onnozel worden. De meesten willen alleen maar brood en spelen; een mooie carrière maken en genieten van een welverdiende oude dag. Nimmer is het mij duidelijk geworden, weliswaar: waar de genietingen van die oude dag dan toch aan verdiend zijn. Wat is de speciale verdienste van gewoon goed voor jezelf zorgen?³⁰ En ik vind dat je een vorm van idioot bent, als je leeft in de eenentwintigste eeuw en je doet geen moeite je op de hoogte te stellen van hoe de dingen echt zijn. We leven in een heeal dat één brok raadsel is. We zijn zelf onverklaarbaar raadselachtige brokken. Na duizenden jaren van gezwoeg en gepieker ten uitvoer gelegd door ongeteld veel, o zo veel geïnspireerde mensen, heeft homo sapiens charmant veel van het raadsel van ons bestaan, en van hoe het bestaan kan dat er überhaupt iets bestaat, en van de natuur van de Natuur, ten slotte toch ontrafeld. Maar wat ontdekt is blijkt elk verwachtingpatroon te overstijgen! Kortom, ik vind dat men behoort te leven als Eeuwige Student (dit wordt hier verder niet behandeld, verderop wel), en het is ten gevolge van het Eeuwige Student-ideaal, dat LB een dialogenreeks rijk is; de betrokkenen heten A en Z.

Het nu volgende uit LB overgenomen hoofdstuk dient ter introductie van A en Z. Tevens worden enige basieke zaken behandeld (atomen, moleculen, de Big Bang, het gekromd zijn van de ruimte) en wie er reeds weet van heeft kan het skippen, met name zodra een gevoel van verveling de overhand krijgt.

Verlichting

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u opstelletje *Verlichting* overslaan, en verder gaan op bladzijde 50. In het andere geval kunt u de nu volgende tekst lezen maar als het u begint te vervelen mist u niet veel bijzonders indien u *Verlichting* verder dan maar skipt.

*Science is the refusal to believe
on the basis of hope*

C. Snow

---

³⁰ Voor jezelf zorgen is goed en natuurlijk natuurlijk, - maar speciaal bewonderenswaardig verdienstelijk is het geenzins.

[0]

Graag wil ik nu twee personen bij u introduceren. Ze heten A en Z. De ene (A) is een jonge, de andere (Z) een oudere man. Zij treden hier op in verband met het feit dat ik u een overzicht ga voorzetten van alle kennis die de mensheid zich verworven heeft dankzij de gewoonte die in de Westerse wereld geëvolueerd is, van op objectieve wijze over de dingen nadenken waarbij het erom gaat de dingen te leren zien zoals ze echt zijn (in plaats van zoals we graag zouden willen dat ze zijn). A en Z zijn nodig omdat ik het overzicht van alle kennis presenteren ga door hen met elkaar te laten praten waarbij A de hele tijd al of niet domme vragen stelt, en Z op zijn beurt al of niet goede antwoorden geeft. Voor de inhoudelijke juistheid van wat ik zodoende nu op het punt sta aan u aan te bieden sta ik geenszins in. Daar moet u zich geen zorgen over maken: ik doe dat ook niet. De inzichten in wetenschappelijke kringen zijn toch voortdurend aan ingrijpende wijzigingen onderhevig dus wat zou het. Want wat gisteren Absolute Waarheid was is vandaag lachwekkende nonsens. Eergisteren draaide de zon om de aarde, gister draaide de aarde om de zon en vandaag zijn dankzij Einstein de twee standpunten allebei valide.

En nu in de handen gespuugd want we gaan bergen werk verzetten!

O nee, wacht. Eerst nog even dit. Misschien stelt u mij in gedachten de vraag hoe deskundig ik eigenlijk wel c.q. niet ben. Waar haal ik het lef vandaan aan een zo onmogelijke onderneming als deze te beginnen? Nou, het zit zo: écht verstand heb ik nergens van, maar diegenen aan wie ik wel eens iets uitgelegd heb, bedankten mij soms omdat ze het ineens waren gaan begrijpen. Ik kan blijkbaar redelijk goed iets uitleggen. Dat vind ik fijn. Uitleggen vind ik inderdaad leuk werk. Overigens heb ik het in wetenschappelijk opzicht tot niets gebracht. Maar daar staat tegenover dat ik het heelal liefheb. Maar goed, ik ben ervan op de hoogte dat er hier en daar onjuistheden staan in wat volgt. Er staan, dacht ik, evenwel ook waardevolle zaken in. Mijn verzoek aan u is: oordeelt u *zelf*.

“In het kennen bezitten de mensen iets dat het leven draaglijk maakt.”

“Geloof je niet dat er ook nog andere dingen zijn die het leven draaglijk kunnen maken?”

“Nee, dat geloof ik niet. Verder heb je als mogelijkheden alleen gek worden of de dood vinden.”³¹

---

³¹ De hier door mij aangehaalde dialoog van Mishima de op de spits gedrevene heb ik ooit, lang geleden, in een boek aangetroffen en getroffen genoteerd. Ik weet echter niet meer welk boek dit was, dat is het lullige! Het

[1]

A :Wat is Liefde?

Z :Dat weet ik heus niet... Al wat jou geriefde misschien? Dat rijmt tenminste.

A :Dat is anders tot nu toe niet veel geweest. Meestal was er meer dat me griefde dan geriefde. God = Liefde, zeggen ze wel eens. Is dat waar?

Z :Ik heb ooit gelezen dat God een bol is met een middelpunt dat overal, en een buitenkant die nergens is. Wat denk je, zou je Liefde eveneens een bol kunnen noemen met zulke merkwaardige kenmerken?

A :Eh...

Z :Wat ik zou willen voorstellen, dat is dat we gewoon op weg gaan. We gaan gewoon alles wat we wél weten op een rijtje zetten. En allicht dat we het Grote Antwoord al doende zullen ontdekken. We nemen de zig-zag-weg de steile helling op tot we bovenop het hooggebergte gearriveerd zijn genaamd: Opééngestapelde Menselijke Kennis. Wat er zal gebeuren als we daarna nog een stap verzetten, dat zullen we moeten uitzoeken – we zullen het experiment erop wagen. Misschien storten we in het ravijn. Misschien stijgen we ten hemel. Niemand die het nu voorspellen kan, maar we merken het vanzelf³².

A :Klinkt spannend.

Z :Ik zou om de pelgrimstocht van vraag naar antwoord op symbolische wijze aan te duiden ook een wat aardser beeld kunnen gebruiken. Stel je hebt in je linkerhand een schepje zand. En in je rechterhand een glas. En dan heb je, chemisch gezien, in beide handen zo ongeveer hetzelfde spul. Want als je op het strand loopt, loop je in zekere zin op de voorkanten van televisies³³ – want menselijk handelen is het dat zand ertoe brengt glas te worden maar in zeker opzicht blijft de betrokken materie daarbij gewoon zichzelf. Maar om het zandhoopje in je linkerhand om te zetten in het glas in je rechterhand, moet je een berg werk verzetten waar je niet goed van zou worden als we niet zo geïnspireerd waren. Evenzo zullen we, om uitgaande van de los-zand-attitude van het vragen stellen in het wilde weg, het zover te brengen dat alles helder als glas voor ons geworden is, onszelf aan een louteringsproces moeten

---

ging geloof ik over een leerling Zen-monnik die door een vurig verlangen naar een of ander heiligdom in de fik steken bezeten was, en er tenslotte de desbetreffende daad bij voegde. Een zinloze daad om van zijn gevoel van zinloosheid verlost te worden, denk ik. Tevergeefs natuurlijk! Maar goed, ik zit er intussen maar mooi mee, met het lullige feit dat ik geen ordentelijke referentie maken kan. Dit vind ik vervelend. Excuus!

³² Let op mijn woorden: (1) verliefd worden (2) gek worden (3) doodgaan. Dit is mijn voorspelling. En ik kan het weten want ik ben de schrijver. De schrijver.

³³ In het tijdvak waarin de AZ-dialogen zich afspeelden waren beeldschermen nog van glas gemaakt.

onderwerpen dat werkelijk zijn weerga niet kent.

A :Ik begrijp je absoluut niet.

Z :Door zand te verhitten smelt je het om tot vloeibaar glas. Dit kan je in een vorm persen en laten stollen. Heeft nou die vorm de vorm van één van de glazen componenten van een beeldbuis (een TV-beeldbuis bestaat n.l. uit verschillende componenten – o.a. uit aan elkaar gesmolten scherm en conus – het scherm zit aan de voorkant, de conus aan de achterkant) dan is het gestolde glas een beeldbuis scherm of –conus geworden. Of het is een drinkglas geworden, als de vorm de desbetreffende vormgeving had. Zo simpel is dat. Glas is gewoon gesmolten en weer gestold zand. En dit geldt evengoed voor vensterglas als voor het glas van het glaasje waaruit je je karnemelk drinkt.

A :Goh. Dat wist ik niet.

Z :Alles wat je eenmaal te weten gekomen bent is daarna eenvoudig. Eenvoud is het kenmerk van de Waarheid. Als je goed op de hoogte gebracht bent verdwijnt alles wat een raadsel leek als natte sneeuw voor de eeuwige zon.

Sown :Eenvoudig? God beter 't! Eenvoudig! Nou vergeet het maar. De heer Z heeft er blijkbaar geen snars benul van hoe de praktijk van de TV-persglasfabriek eruitziet om zo maar eens een realiteit van jewelste bij de horens te pakken bij wijze van voorbeeld he. Ik zal u een rondleiding geven. Voel de hitte. 1500 °C hoor. De adem wordt u afgesneden en het zweet stroomt bij bakken uit elk uwer poriën. Een oorverdovend kabaal komt van alle kanten op u af – kabaal van de brullende gasbranders, kabaal van de perserij. Wie uwer ooit in de gelegenheid is, in een glasfabriek rond te kijken, hij versmade deze niet. Maar goed, de fysiek overweldigende buitenkant zegt nog niets over de moeilijkheidsgraad van het begrijpen van het complexe proces dat zich voltrekt tussen het moment waarop het zand de wan ingaat en het moment waarop met groots geweld in een klap het TV-beeldbuis scherm vorm gegeven wordt. De achter de hitte en het gedaver stil schuil gaande geniepige realiteit is dat zich een gordiaanse mengeling van fysisch-chemische gebeurtenissen voltrekt tijdens het glassmelten, een mengeling die tot op de dag van vandaag nog altijd onvoldoende onderzocht en begrepen is. Z kletst gewoon uit zijn nek. Trouwens, het is helemaal niet waar dat je glas uit strandzand maakt. Glas maak je uit chemicaliën zoals daar zijn zeep en soda zegmaar (de details zijn fabrieksgeheim) alsmede uit speciaal daartoe geschikte zandkorreltjes – en glasscherven! Bah, ik word er gewoon boos van zoals die Z dingen zegt die absoluut niet zo zijn. Had ik hem maar nooit laten ontstaan. Glas maken eenvoudig? Kom nou toch, we weten absoluut niet hoe het in wezen in werkelijkheid in zijn werk gaat. O, we hebben schitterende theorieën over stromingen in vloeibaar glas, en over vuurvastaantasting door vloeibaar glas, en over de viscositeit van vloeibaar en vast glas, en over de chemische reacties die zich in het glasbad voordoen, en we kunnen glasrecepten

ontwikkelen in onze laboratoria, en we hanteren begrippen zoals het louteren en de gemengdeken, enz. enz. enz. Bla bla bla.

Woorden genoeg!! Maar als het op het op de keper beschouwen aan komt snappen we er geen hollebol van, ik zweer het u, zo is het en niet anders (al zal menig glasboer dit niet willen erkennen, zelfs niet aan zichzelf). We weten er met zijn allen niets van, en nieuwlichters die komen aanzeiken met rariteiten als “gestructureerde procesbeheersing” en “statistiek” wekken argwaan en lachlust op. Maar we kunnen rustig doorsnurken, de Japanners doen het wel, en over een paar jaar komen die twee keer zo goedkoop als wij over de brug en gaan wij onze Glasfabrieken gewoon sluiten (en onze werknemers op straat zetten). Eigenlijk zou je, om de concurrentieslag te kunnen overleven Totale Kwaliteitszorg moeten invoeren, niet alleen voor glasmaken maar voor ál je bedrijfsprocessen maar wat dit nu weer is: Totale Kwaliteitszorg, denk maar niet dat Z er enig idee van heeft. Hij heeft er überhaupt nog nooit van gehoord. Mocht hij onverhoopt tekenen van interesse vertonen dan beveel ik hem een boek aan dat onder supervisie van iemand geschreven is die J. M. Juran heet (d.i. een in Roemenië geboren Amerikaan), en het boek heet *Quality Control Handbook*, en het is een pil van niet meer dan 7,5 cm dik (niet minder ook). Achja effe een hokie zand smelten en daar hebben we ons eindproduct al – het is allemaal toch zo simpel maar niet heus. De realiteit aangaande ALLES wat zich te land, ter zee of in de lucht voltrekt, is juist: *het is allemaal juist zo ONVATBAAR ingewikkeld!* Zo. Ik ben mijn ei kwijt. Nu mogen jullie weer, jongens – als je nog durft tenminste, na door mij zo op je nummer gezet te zijn!

Z :Ik wil er overigens graag op wijzen, dat ik het voorbeeld van het zandhoopje en het drinkglas juist geopperd had om aan te geven dat de weg die leidt van vraag naar antwoord inderdaad vreselijk lang is, ook al zijn zowel begin- als eindpunt de eenvoud zelve.

A :Ik wil er overigens graag op wijzen dat ik niet gevraagd heb of men voor mij de geheimen van de TV en aanverwante absoluut stomvervelende ongein wilde trachten te ontraadselen door een hoop onbegrijpelijk wartaal te spuien, maar dat ik vroeg naar het geheim van Gods Liefde.

Sowhn: Ik heb het ook absoluut niet over de TV gehad jongeman, alleen over het (glazen) omhulsel van de TV-beeldbuis.

A :Ik ben maar in één ding geïnteresseerd, en dat is: of de stelling “God = Liefde” juist is. En als het dan inderdaad zo’n buitengewone onderneming is om van die benauwde Vraag tot het stralende Antwoord te komen, laten we dan alsjeblieft nu eindelijk dan toch eens beginnen. Nu! Meteen!! Kom, laat ons nou toch eindelijk eens op weg gaan!

Z :En dan beginnen we bij het begin. Da’s logisch, en dat begin, dat is: de “Big Bang”.

A :Dat ding in Londen?

Z :????

A :De Big Ben staat toch in Londen?

Z : **B E N G ! ! ! !**

De BIG BANG. De oerknal waarmee het allemaal ooit begonnen is, een ver boven het menselijk bevattingvermogen uittorende gebeurtenis. In één ondeelbaar tijdstip is plotseling alles ontstaan vanuit het Absolute Niets. Eerst was er echt helemaal niets, d.w.z. óók geen ruimte; en ook geen tijd – en ziedaar zomaar was alles er ineens: ruimte en tijd en energie. Vanaf dat moment was de ganse entiteit die wij “heelal” genoemd hebben aanwezig, zij het dat de afmetingen ervan zo klein waren dat daarbij vergeleken een speldknop groot als een colosseum is. Maar dat piemelpriemdelingetje zat bomvol energie en het knalde onmiddellijk razendsnel uit elkaar, steeds meer ruimte-tijd-volume uitspannende. Zo is het heelal ontstaan. Er wordt door de geleerden druk gerekend aan hoe het gegaan zou kunnen zijn – maar qua menselijk begrip komen niet velen veel verder dan wij het met ons tweeën nu ook zijn. Want rekenen is weliswaar een formele manier om iets te begrijpen, maar niet een hart-en-nier-manier. De Big Bang heeft zich zo’n 18 miljard jaar geleden voorgedaan³⁴, en daaraan voorafgaand was niets: ook geen tijd. Sindsdien is het heelal alsmaar groter geworden, en met dat groter worden is het ook nu nog steeds bezig. Die Big Bang, dat is iets geweest waarbij vergeleken zelfs de aller-overweldigendste supernova’s zijn als de vonkjes van een vuursteentje in het licht van de explosie van een waterstofbom; terwijl de explosie van een waterstofbom weer even nietig is, vergeleken bij de uitéenspattingen waarmee een supernova plaatsvindt, als het licht van een kerstkaarsje is vergeleken bij de lumineuze straalkracht die de zon ten beste geeft... Ja, ik zeg het maar eens beeldend, overigens zonder juistheid van de desbetreffende verhoudingen nagestreefd te hebben.

A :Je weet het allemaal inderdaad heel mooi maar eerlijk gezegd ook gruwelijk ingewikkeld te zeggen. En laat ik nou bovendien absoluut niet weten wat een supermona is. Enfin, samenvattend kunnen we geloof ik wel stellen dat die Grote Goddelijke Oer-Dreun waarmee het heelal begonnen is, geen kleinigheidje was. En wie stond erbij en keek ernaar?

Z :Niemand. Geen mens. De schepping kon het heel goed alleen af. Mensen waren nergens; die waren in geen velden of wegen te

---

³⁴ Latere schattingen houden het erop dat ’t niet 18 miljard jaar doch 13,8 jaar geleden gebeurd is.

bekennen, en velden en wegen waren er ook al niet; zelfs de aarde bestond namelijk nog op geen stukken na, want dit minuscule door de zon beschenen bolletje waarop wij door het zwarte heelal suizen, dit bolletje genaamd “aarde”, is nog maar zo’n 4 of 5 miljard jaar jong.

A :Nog máár 4 miljard jaar zeg je! Vier miljard jaar, dat is toch een eeuwigheid! Als je nagaat wat er alleen al in de laatste honderd jaar gebeurd is. Dat is al gewoon niet te bevatten, zoveel... Honderd jaar geleden leefden wij tweeën nog niet en had Holland Indië nog, maar nog geen KLM – en nu zitten wij hier te babbelen, en zijn we Indië kwijt, maar de KLM vliegt heel de wereld rond op gouden wieken door donderende straalmotoren voortgestuwd. En over nogmaals honderd jaar zijn wij alle twee alweer dood... allang hartstikke dood... Honderd jaar, dat is reeds een tijdsspanne die een mens te veel wordt als hij eraan denkt. Nou: dan is vier miljard jaar helemaal wel zo godgans lang, dat... ja...

(A zwijgt verstomd.)

Z :Ja, daar staat ons verstandje bij stil. Overigens heb je gelijk. Honderd jaar is zeer aanzienlijk lang. Op de keper beschouwd is het de bovengrens van wat bijna elke mens überhaupt tot zijn beschikking heeft. Een kleine honderd jaar is het wat je gegeven is; het is je hele leven zelve, alles wat er voor jou is, je hele hebben en houwen. 36.500 dagen. Ruim 52-miljoen minuten. Nou, 1 minuut, hoeveel tijd dit feitelijk is, daar kom je goed achter als je een minuut lang je adem inhoudt! Het is te doen hoor, met wat wilskracht – maar als je hersens vijf minuten zonder zuurstof zitten ben je wel mooi al de pijp uit. Jawel, het is al met al inderdaad een onvatbaar grote hoeveelheid tijd: 52.560.000 minuten – honderd jaar.

Laten we nu, om de leeftijd van de aarde en van de mensheid ten opzichte van de totale heelal-leeftijd in te schalen, voor de grap eens net doen of het honderd jaar geleden geweest is dat het hele heelal ontstond; wanneer zou dan, in die tijdschaal gerekend, de aarde gevormd zijn? 22 jaar geleden! En hoelang geleden is het dan dat het leven op aarde ontstaan is? 16 jaar geleden. En de mens? Wij de belangrijken, wanneer zijn wij er aan te pas gekomen? 5 dagen geleden! En onze christelijke jaartelling – die is nu... zo’n drie kwartier geleden begonnen. Nog geen uur geleden: “Zie de mens”. Een kleine week mensdom en nog geen uur christendom. Zó reusachtig onbelangrijk zijn wij nu al met al met onze grote brulkikkerbekken...

A :Daar schrik ik van, inderdaad. Maar je wordt er wel bescheiden van. Drie kwartier, dat is gewoon niets. Enfin, misschien kan dit besef ons de hoop inblazen dat we als mensheid ook nog maar onwijze pubers zijn, en dus wellicht kans zullen zien nog eens volwassen te worden. Maar ik wil iets vragen. Die Big Bang van jou

he, die dus achttien miljard jaar geleden plaatsvond; als daar niemand onzer bij aanwezig was, wie is het dan geweest die ons er kond van gedaan heeft. Hoe kunnen wezentjes die beperkt zijn tot honderd jaar voorttobben, hoe kunnen zulke wezentjes weten wat zich aan het begin der tijden afgespeeld heeft!

Z :Gamow, die $\lambda = 0$ veronderstelde is de eerste geweest die met dit super-bolbliksem-idee op de proppen kwam. En...

A :Hoho! Alweer wartaal! Je lijkt S wel!! Wie is dat: die Gay mof? En wie is Lampa?

Z :O, sorry. Ik ben niet goed in vorm geloof ik. Ik moet geen onuitgelegde details op tafel leggen. Maar het is zo, dat toen Einstein de algemene relativiteitstheorie uitgewerkt had, hij in staat was bepaalde conclusies te trekken over de structuur van het heelal. We komen hier nog op terug, echt waar. Dat kan ik je nu allemaal nog niet uitleggen – we zijn nu eenmaal nog lang niet door de worstmolen van het louteringsproces heen gegaan. Maar Einstein wist toen niet dat het heelal alsmaar groter aan het worden is. Daarom introduceerde hij een λ met een zodanig waarde dat deze strookte met een heelal dat bij voortdurende dezelfde omvang heeft. Maar De Sitter opperde... Hé je geeuwt!

A :Oie! Ben ik oneerbiedig?

Z :Nee, maar ik moet mezelf toch echt beter in de hand houden. Maarja, jij was er toch zo vreselijk op gebrand om Stralende Antwoorden op de Grote Vragen te horen te krijgen?

A :Reken maar, maar ik heb niet de indruk dat het daar al van gekomen is. Wat kan mij het schelen waar ene Zitter zich al of niet staande mee gehouden heeft – dáár heb ik toch niet naar gevraagd – en Einstein, daar heb ik natuurlijk wel eens van gehoord maar die is me veel te moeilijk. Kom, vertel me liever eens wat er vóór de Big Bang was. Of is dat ook al weer zo'n mysterie vol Zitters en Lappa's?

Z :Nee, dat is niet zo'n mysterie, dat is eigenlijk helemaal niets – in de meest letterlijke zin van het woord, hoe niets-zeggend dit ook klinken moge. Vóór de Big Bang was er het grote “eeuwige” niets wat trouwens wel eens de diepere essentie van alle dingen zou kunnen zijn, omdat het niet aannemelijk is dat iets uit niets ontstaan kan. Een alternatieve hypothese is overigens dat er vóór ons heelal een ander heelal was dat, nadat dit eerst uitgezet was, is gaan inkrimpen totdat het oneindig veel kleiner werd dan de kleinste speldenknop, waardoor het zichzelf vernietigde met als gevolg dat uit de daarop voortkomende Big Bang een nieuw heelal ontstond: het onze. Volgens deze hypothese zal ook ons heelal op een gegeven moment gaan krimpen totdat het in zijn verdwijnpunt ophoudt te bestaan, waarna uit de volgende Big Bang weer een nieuw heelal zal voortkomen, enzovoort. Misschien zal het voor altijd zo doorgaan, en misschien is het altijd al zo gegaan, en zal het zo steeds maar doorgaan: van eeuwigheid tot amenloze eeuwigheid...

A :OK, maar dan stel ik een nieuwe vraag: wat was er dan vóórdat dit gedoe begon: vóór de eeuwigheid een aanvang nam, om het maar eens gek te zeggen.

Z :Er is nooit iets geweest voorafgaande aan de tijdsspanne die wij eeuwigheid noemen omdat de eeuwigheid er altijd al was. De eeuwigheid is immers eeuwig, zoals het woord zelf ook zegt. Maar in wezen formuleer ik het nu verkeerd. Het voortgaan van de tijd zelf is namelijk pas 18 miljard jaar geleden begonnen toen het heelal ontstond. Als er “voor” het onze inderdaad andere heelallen waren, hadden die hun eigen tijd, waarmee ons heelal geen enkele relatie heeft.

A :Wat een debiele vertoning trouwens. Die heelalletjes die bij voortduring uitzetten en weer inkrimpen. Eentonig gedoe zeg. Waar is dat allemaal goed voor. En wat bevindt zich dan bóven het heelal?

Z :Je stelde twee vragen. 1) Waar is het allemaal goed voor. 2) Wat is er boven het heelal. Nu moet je weten dat 1) als vraag niet OK is. Je treedt met zulke klein-menselijke vraagjes buiten het domein van het wetenschappelijke denken waar je niets dan spoken vindt, en...

A :Kan me geen hollebol schelen (mooi woord vind ik dat wel: hollebol). Ik wil weten waar dit debiele gedoe goed voor is.

Z :Ik zal het je zeggen als jij mij eerst vertelt wat één gedeeld door nul is.

A :Nou da's logisch. Eén gedeeld door nul is één.

Z :Dan zou $1 \times 0 = 1$ zijn.

(A zegt nu lange tijd niets.)

A :God wat gek. Ik heb meer tijd nodig om hierover na te denken.

Z :Als je eruit bent zal ik je vertellen waar de schepping goed voor is. Nu zal ik eerst op je tweede vraag terugkomen: wat is er buiten het heelal. Mijn antwoord is, dat je niet buiten het heelal komen kunt omdat per definitie het heelal alles is wat er is. Zoals er voor en na de “eeuwigheid” geen tijd is puur omdat de eeuwigheid juist alle tijd is die er is, zo is er buiten het heelal niets omdat het heelal alle ruimte is die er is. Er bestaat helemaal niet zoiets als “buiten het heelal”.

A :En toch zet het heelal uit? Maar dan komt de buitenste rand toch telkens in een gebied waar het heelal eerst nog niet was?

Z :De kwestie is dat onze intuïtieve aannames over de eigenschappen van de ruimte, d.w.z. onze hart-en-ziel-ideeën hierover, onjuist zijn. Ruimte is niet iets wat zich onbeperkt ver uitstrekt. Zoals de Grote Oceaan wel groot maar niet oneindig groot is, is ook de zee van ruimte niet onbeperkt groot. En buiten de zee van ruimte is er GEEN ruimte. D.w.z. buiten het heelal is niets, ook geen ruimte. En ook geen tijd. Het heelal is echt alles wat er is. Dus de grenzen van het heelal (als die al bestonden), komen terwijl het heelal groter wordt helemaal nergens. Het is niet zo dat het heelal een steeds

- groter stuk van de buiten het heelal aanwezige ruimte inneemt, omdat er buiten het heelal namelijk helemaal geen ruimte is.
- A :Ik weet maar al te goed hoe de grenzen van de zee genaamd Grote Oceaan eruit zien. Daar waar de golven van de grootste zee van de wereld breken bevinden zich hete stranden met in bomen klimmende honden; o, zulke bijzondere stranden zijn het die de Grote Oceaan begrenzen. En vertel me nu maar eens gauw hoe de stranden eruit zien waar de golven van de Grote Heelalse zee van ruimte op stuk breken!
- Z :Je luistert niet goed. Je zat zeker te denken aan de geneugten die de tropische stranden te bieden hebben! Luister goed naar wat ik zeg, beminde romanticus: de heelalse ruimtezee heeft helemaal geen stranden; d.w.z. het heelal heeft geen rand – zomin als het aardoppervlak een rand heeft trouwens...
- A :????
- Z :Waar je hersentjes nu mee worstelen, dat is met de paradox: het heelal is beperkt in omvang maar het heeft geen grenzen – hoe kan dat!
- A :Ja. Hoe kan dat. Ik word hier gek.
- Z :Er is ons kort na de aanvang van deze eeuw³⁵ een uiterst origineel idee aangereikt ter oplossing van deze paradox. Degene die, voor zover ik weet, de eerste was die expliciet over ruimte, tijd, en de structuur van het heelal nagedacht heeft op de wijze waarop wij er hierboven over spraken, is ook degene geweest die onze paradox in één keer zowel onder ogen gezien als opgelost heeft. Het door deze persoon geopperde idee waardoor de schijnbaar onmogelijk met elkaar te rijmen zaken toch prachtig met elkaar in harmonie gebracht worden, dit idee is, dat het hele heelal op een bepaalde manier *in zichzelf gekromd* is. Ik begrijp dat dit je niets zegt, en ik kom er dan ook nog op terug – maar het heelal is, om het maar eens krom te zeggen, gekromd in termen van de Riemannse meetkunde³⁶ (Riemann was een wiskundige); het leuke is dat dit het volgende tot gevolg heeft: als je alsmaar *rechtdoor* voorwaarts blijft gaan in het heelal, kom je tenslotte tóch weer terecht in het punt waar je begon *zonder dat je een bocht gemaakt hebt*. Aldus de consequentie van Einsteins idee – want ja, Einstein is die persoon geweest die de dilemma's die wij hier bespreken, ingezien én opgelost heeft. Het is, doordat het heelal in zichzelf gekromd is (ala de Riemannse meetkunde), niet mogelijk een heelalgrens te bereiken, en als iets fysisch niet mogelijk is heeft het fysisch ook

---

³⁵ De twintigste eeuw wordt bedoeld.

³⁶ Ik wil jegens Z niet respectloos zijn maar moet nu toch echt opmerken dat het gaat om *niet-euclidische wiskunde* (dit wordt hier niet nader toegelicht); weliswaar is het waar dat Bernhard Riemann ontdekkingen gedaan heeft in casu de niet-euclidisch wiskunde, waar we om meerdere redenen stil van worden; maar voor het begrijpen van de vierdimensionale aard van de schepping hebben we de veelheid aan geniale ideeën van Riemann geenszins nodig. / Bennie.

geen betekenis (dit moet je onthouden want het is een diep en waardevol filosofisch inzicht: als iets fysisch niet waarneembaar is, bestaat het ook niet). Je kunt niet bij de heelalgrens komen, geen enkele zich in het heelal bevindende entiteit kan dat – en dus is er per definitie helemaal geen grens (hoewel het heelal niet oneindig groot is). En daarmee vervalt meteen tevens heel fraai de relevantie van de vraag: wat is er buiten het heelal. Als er geen grens is, is er per definitie ook geen “buiten het heelal”; en dat klopt want we hadden het al vastgesteld: buiten het heelal is *niets*. Zo hebben we nu een volkomen consistent inzicht verkregen, waaruit tevens blijkt dat het heelal inderdaad alsmaar groter wordt zonder dat het “ergens komt waar het eerst niet was”. Maar wat is jouw vermogen tot pijnlijk kijken grenzeloos groot zeg!

(A zit met stomheid geslagen)

Z :Je zegt niets...

A :Ik heb zin in koffie...

[2]

(A en Z drinken koffie en praten wat over het weer. A is van zijn stuk gebracht en geen wonder want God is moeilijk te begrijpen, dat is nu in ieder geval wel duidelijk geworden. A weet overigens niet dat Z's prikkelende vraag naar de uitkomst van één gedeeld door nul, beantwoord moet worden door de vraagstelling zélve aan te pakken. De *vraag* is verkeerd, dáár zit 'm nou net nou de kneep! Het is echter maar weinigen gegeven pienter genoeg te zijn om daaraan te denken – je moet er een Newton of Leibniz voor zijn om dit te kunnen; dat zijn dan de mannen die en passant de differentiaalrekening uitvinden en de mensheid een zevenmijlspas vooruit helpen.

Kent u de oude Griekse paradox betreffende de haas die de slak niet kan inhalen? Ze gaan een hardloopwedstrijd houden, en de haas heeft de slak tien meter voorsprong gegeven. De eindstreep bevindt zich vanuit het standpunt van de haas gezien twintig meter verderop, en wie aldaar het eerst arriveert heeft de wedstrijd gewonnen. Ach arme haas. Hij had in zijn overmoedige grootmoedigheid zijn opponent nooit een voorsprong moeten geven want deze gaat er op stuitende wijze misbruik van maken. Maar daar zetten ze het al op een lopen.

De haas rent en de slak rent. In een mum van tijd heeft de haas de eerste tien meter afgelegd maar de slak heeft ook niet stilgezeten... die snelt nu op zijn manier voort op een afstand van 10,1 meter – dus heeft de haas de slak nog nèt niet ingehaald. Maar lang zal dat wel niet meer duren. En ja hoor, inderdaad is de haas na zeer korte tijd op het 10,1-meter-punt aangekomen. Vervelend alleen is nu dat de

vermaledijde slak inmiddels op 10,11 meter zit. De haas bedenkt zich geen seconde, ijlt voort totdat ook hij op 10,11 meter zit, en de slak, dat verrekte kreng, lacht in zijn vuistje want hij is doodgemoedereerd naar 10,111 meter doorgeglibberd. En is het niet om gek van te worden: de haas blijkt werkelijk niet in staat te zijn de slak in te halen. Want telkens als de haas arriveert op een punt waar zojuist de slak nog was, is de laatste (die de eerste blijft) in alle gemoedsrust een klein eindje voortgeschoven.

Inmiddels hebben A en Z hun koffie opgedronken.)

Z :Ja, dat klinkt nu wel heel ingewikkeld, dat van dat heealal dat in zichzelf gekromd is ala de Riemannse meetkunde, maar ik kan het aan de hand van een analogon wel wat begrijpelijker maken. Een analogon is een voorstelling van zaken die in relevante opzichten lijkt op, maar niet in alle opzichten identiek is met, datgene wat je begrijpen wilt – zegmaar een gelijkenis dus – waarbij het zo is dat het door het analogon beschrevene, goed te begrijpen is, zodat je op deze manier het moeilijker te begrijpen iets op zijn minst nu een beetje “aanvoelen” kunt. OK, hier volgt het analogon. Veronderstel dat er wezens bestonden die alleen maar op de hoogte waren van het bestaan van platheid, waarmee ik bedoel dat ze de cirkelvorm kennen, en de rechthoek, maar niet de bol of de kubus. Met andere woorden: ze begrijpen wel dat iets een lengte en een breedte kan hebben – maar dat iets ook hoogte kan hebben ontgaat hen volkomen. Nu is het zo dat deze wezentjes op een reusachtige bol leven; dit weten ze niet, en bovendien kunnen ze er zich onmogelijk een hart-en-niervoorstelling van maken, als gevolg van de beperking in bevattingsvermogen die hen opgelegd is. Maar op een mooie dag wordt één van deze wezentjes, die toevallig niets beters te doen heeft en wat rusteloos van aard is, overvallen door het idee dat het zin heeft een lange rechte lijn te trekken in de wereld waarin hij leeft. Hij denkt dat hij op een plat vlak woont en wil graag de grens van zijn wereld bereiken, omdat hij nieuwsgierig is naar wat zich voorbij de grens bevindt (hij vraagt zich daarbij af of het platte vlak waarop hij denkt te wonen, oneindig groot is want mocht dit zo zijn dan zou hij de grens ervan nimmer kunnen bereiken...). Er gaat heel veel tijd voorbij, en al die tijd blijft onze jonge onderzoeker doorgaan met het trekken van zijn lijn. Onverbiddelijk houdt hij vol. Hij wijkt niet uit naar links, hij wijkt niet uit naar rechts. Kaarsrecht voorwaarts gaat hij. Onverbiddelijk zet hij zijn opmars voort. Hij wil doorgaan tot hij er dood bij neervalt of zijn doel bereikt heeft. Hij gaat gewoon door, wat er ook gebeurt, hij zet door tot het bittere eind. En wat zich tenslotte voordoet is iets wat hij allerminst verwachtte want hij arriveert doodleuk weer op zijn punt van vertrek. Voor ons is het duidelijk hoe dat komt. Tja, hij woont immers op een reusachtige bol, en dan kan hij wel moedig en sterk en dapper niet naar links afbuigen noch naar rechts, maar dankzij

de kromming van de bol zelve, een kromming waar het wezentje weliswaar geen weet van heeft en die desondanks toch bestaat, dankzij deze kromming belandt het wezentje na al zijn dapper zwoegen (o wat een tragikomedie) weer precies daar, vanwaar hij zo stoutmoedig de wijde wereld in getrokken was!

A :Ik begrijp het.

Z :Maar ons wezentje, dat alleen *platte* vormen begrijpt, dat begrijpt er niéts van; hij staat weldegelijk voor een raadsel, een onbegrijpelijk raadsel. Weet je, en het universum van dit wezentje heeft geen grens: nergens komt hij deze immers tegen. Toch is zijn heelal niet oneindig groot: het heeft n.l. de grootte van het oppervlak van de bol waarop hij leeft. En op overeenkomstige wijze is het zo dat ons heelal geen grens heeft omdat het gekromd is in termen van een speciale meetkunde, een meetkunde die ontdekt is door een wiskundige die Riemann heette. Maar van de wijze waarop het heelal “rondgebogen” is kunnen wij ons geen hart-en-nierbegrip vormen; je zou het hierbij zo kunnen zien dat ons probleem is, dat ons ruimtelijk voorstellingsvermogen beperkt is tot drie richtingen (links-/rechtsaf, voor-/achterwaarts, omhoog/-laag), terwijl er in feite als het ware nog een vierde “richting” is, waar we geen hart-en-nierbegrip van hebben, - die we ons ook absoluut niet kunnen voorstellen.

A :Schitterend! Ja, hier ben ik heus diep door getroffen. O wat bijzonder. Jammer dat we het nooit zullen kunnen onderzoeken. Het heelal is immers veel te groot om zo’n recht-door-zeereis te kunnen maken zoals dat platte jongetje op zijn werelddol deed – om weer op het punt van vertrek terug te komen...³⁷

Z :Ja, daar heb je gelijk in. Maar als we een methode hadden om het oppervlak van een grote bol extreem nauwkeurig te meten, zouden we het bestaan van de heelal-kromming op een andere wijze kunnen verifiëren. Wij kennen namelijk een wiskundige formule waarmee je berekenen kunt hoe groot het oppervlak van een bol is; maar als het heelal gekromd is ala de Riemannse meetkunde³⁸, is die formule fout! Misschien wordt het ooit mogelijk hierop gebaseerd een onderzoek uit te voeren.

A :Ik heb al met al een paar dingen te horen gekregen die ik prachtig vind. Ik heb gevraagd of God Liefde is – nou dat weet ik nog steeds niet, maar wat Hij gemaakt heeft vind ik in ieder geval overweldigend bijzonder. O wat is de mens een nietig ietsje en wat

---

³⁷ Inmiddels is (mij) duidelijk geworden dat het (nog) niet duidelijk is of het heelal inderdaad zo in elkaar zit dat men na een oeverloos verre *linea recta* tot het uiterste doorgezette zwerftocht roemloos weer in het punt van vertrek terug zou komen – het kan zijn dat het anders zit... helaas! – hetgeen niet wegneemt dat het fysisch beschouwd hoe dan ook onmogelijk is de rand van het heelal te bereiken. Dit wordt hier verder niet besproken, en dus ook niet toegelicht.

³⁸ Lees hier: “als de heelalse ruimte een gekromde niet-eucidische structuur heeft” / Bennie (met excuus aan Z).

is de Schepping een buitengewoon, en imponerend, onbevattelijk groot Wonder...

Z :Zo is het. Ik zou nu willen voorstellen nogmaals terug te keren naar het begin, en te bezien hoe het na de Big Bang verder ging. Hoe is het mogelijk dat dat allerprilste begin, toen het heelal nog veel kleiner was dan een speldenknop, ertoe geleid heeft dat sterren, planeten, levende wezens, en tenslotte jij en ik ontstaan zijn. Hoe heeft het heelal dit klaargespeeld – daar wilde ik nu iets over gaan vertellen.

A :Akkoord.

Z :Het universum was kort na de Big Bang niets dan een krankzinnig hete, exploderende ondoorzichtige brei van straling, protonen, elektronen, en neutronen. Je moet proberen dit eens voor je te zien, anders blijft het zo dood. Wat je hier onder ogen moet zien, is niet iets wat je afstandelijk, maar emotioneel beleven moet: want we worden hier geconfronteerd met niets minder dan de materietoestand van het heelal aan het begin der tijden zelve waaruit alles, inclusief jij en ik, voortgekomen is. Probeer je de oertoestand van het heelal direct volgend op de Big Bang maar voor te stellen als een wolkenbrij, een waanzinnig vuurhete mist, barstensvol energie... Wat doe je?

(A staat op)

A :Ik kap ermee!

Z :

Z :Waarom dat zo plotseling?

A :Neurozen, elektorren, straling... lámstraling zal je bedoelen! Man spreek toch duidelijke taal. Ik ga mezelf nog een oerstomme brij voelen, oerstom in het oerlicht van de oerknal. Waar heb je het in Godsnaam over.

Z :Ja. Je hebt gelijk. Het is duidelijk wat ons te doen staat.

A :Zo-zo. Daar ben ik blij om.

Z :Nou, zeg het eens, wat staat ons te doen?

A :Ermee kappen.

Z :Studeren om er achter te komen wat dat allemaal is: straling, elektronen, protonen, neutronen.

A :Is dat moeilijk?

Z :Alles wat God gemaakt heeft is moeilijk te begrijpen.

A :

Z :En, wat nog erger is: als we onszelf niet geïnspireerd weten te houden, zal onze studie ook nog wel eens een keertje wat saai zijn, vrees ik...

(A gaat aarzelend zitten.)

A :Dan heb ik er eerlijk gezegd niet veel zin in.

Z :Is God Liefde?

A :Wat heeft dat ermee te maken?

A :Als je de kruiswoordpuzzel op wilt lossen zul je elk vakje moeten invullen.

A :Is Koffie = Van de nog er wat van zijnde? ³⁹

Z :Hihihi. Voor jou wel.

(Ze drinken wederom koffie.)

Z :Neem in gedachten een biljartbal ter hand. Hak hem in tweeën. Hak één der zo verkregen helften in tweeën. Hak vervolgens één der verkregen kwarten in tweeën. Ga zo door. Maak al doende steeds kleinere brokjes. Wat denk je, kan je zo eeuwig doorgaan?

A :Nee want binnen honderd jaar ben ik dood.

Z :Ja dat is ook zo. Maar dan gaat iemand anders er toch gewoon mee door. Wat ik wil vragen, is: wat denk je, - zal je ooit een brokje overhouden dat zo klein is dat dit eenvoudigweg niet verder opgesplitst kán worden, omdat het tenslotte kleiner dan klein geworden is zegmaar.

A :Gek, maar op één of andere manier zou ik haast denken dat dit hetzelfde is als vragen wat één gedeeld door nul is?

Z :.....

A :Wat is er?

Z :Je maakt me blij!

A :Vertel me dan maar gauw wat een elektrommel is.

Z :??? O, elektron bedoel je?

A :O, mag ook.

Z :Het elektron is een miniatuurdeeltje dat aanwezig is in heel kleine objectjes die *atomen* heten. Er is maar één soort elektronen, maar er zijn behoorlijk veel soorten atomen. Het woord atoom stamt van het Griekse woord “atoomos” hetgeen zoiets betekent als “ondeelbaar”. Het idee van het bestaan van “atoomos”-deeltjes, is een paar honderd jaar voor het begin van onze jaartelling gepropageerd door met name een Griekse filosoof die Democritos heette. Democritos kwam namelijk na nadenken over de problematiek van de steeds verder in stukjes gehakte biljartbal waarover wij zojuist spraken, tot de opvatting dat je zo maar niet door kan gaan met in stukjes hakken. Volgens hem zou je al biljartballen-ivoor klievende, tenslotte op deeltjes stuiten die wezenlijk niet langer deelbaar zouden zijn, en hij bedacht de naam “atoomos” voor dit soort van deeltjes. Overigens, wat de mensheid heden ten dage atoom noemt is weldegelijk nog opsplitsbaar in nog kleinere deeltjes, al is er een periode geweest gedurende welke de wetenschappers echt meenden dat deze als “atomen” aangeduide deeltjes ondeelbare materie-eenheidjes waren. Er zijn veel soorten

---

³⁹ Ter informatie: A bedient zich hier, voor de grap, van de taal der Kluk-Kluk-Indianen.

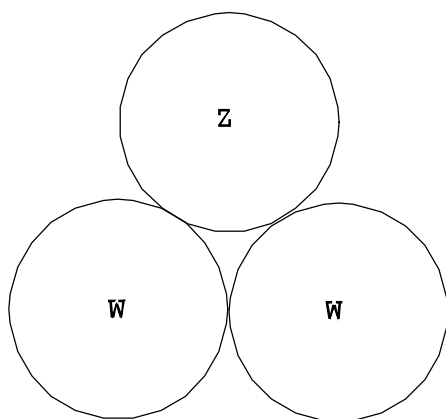

- atomen. Het eenvoudigste atoom is het atoom van de materiesoort welke luistert naar de naam *waterstofgas*.
- A :Waterstofgas? Stof geworden water dat gas is? Heel kleine verstoven ijsblokjes zeker.
- Z :Tja, hoe men aan de naam waterstofgas gekomen is weet ik ook niet. Het zal verband houden met het feit dat water o.a. uit waterstofgasatomen bestaat; water n.l. is opgebouwd uit atomen waterstof en atomen zuurstof, die, innig verenigd, water-moleculen vormen. Want water bestaat niet uit atomen maar uit *moleculen*, maar die moleculen bestaan wel weer uit atomen.
- A :O ik word niet goed. Abracawartaal is het allemaal voor mij wat je zegt.
- Z :Volhouden maar. Er bestaan eindeloos veel soorten moleculen; alle moleculen, zonder uitzondering, bestaan uit atomen. Er bestaan zegmaar slechts tweeënnegentig soorten atomen, maar daarmee kunnen onnoemelijk veel soorten moleculen samengesteld worden. Analogon: er is ook geen beperking aan de hoeveelheid woorden die je m.b.v. de zesentwintig letters van het alfabet zou kunnen samenstellen (in dit analogon spelen de letters de rol van atomen, de woorden de rol van moleculen). Water bestaat uit moleculen, kalk bestaat uit moleculen, keukenzout bestaat uit mole...
- A :Hout! Vergeet het hout niet! Ik hou van hout!
- Z :Ja maar hout bevat nerven waarin water opgezogen zit waarin een heel scala aan soorten moleculen opgelost is, en hout bevat holtetjes die met lucht gevuld zijn. Enzovoort. Hout moet je niet zien als een simpel soort van materie dat uit één soort moleculen bestaat.
- A :Ook dat nog. Zit er lucht in hout? Ja dat zal wel. En lucht op zich, is dat dan wel een eenvoudig soort van spul dat uit mooiemulen bestaat? Zal wel he. Zijn dat gasvormige mooiemulen of hoe moet ik dat zien?
- Z :Nee nee, lucht is een *mengsel*; er zit zuurstof in, en stikstof, en...
- A :Wat gek, water bevat zuurstof, en lucht ook! Dat zou je ook niet denken!
- Z :Dat is ook heel iets anders. We moeten heel zorgvuldig zijn met wat we zeggen. Kijk, je hebt bijvoorbeeld het pure gas zuurstof, bestaande uit uitsluitend zuurstofmoleculen, die...
- A :Waaaaaah!
- Z :.....
- A :Sorry, ik snap er NIETS van.
- Z :Ja, dat kan ik me ook wel indenken. Zie je, wij mensen proberen de wereld te ordenen door allerlei classificaties te hanteren. We zeggen: je hebt mengsels, je hebt verbindingen, je hebt elementen. Of we zeggen: je hebt moleculen en je hebt atomen. Op zich is dat waar en zinvol, maar tegelijkertijd is het zo dat de reële wereld zo stuitend complex is, dat, zodra je de classificaties op werkelijk bestaande objecten loslaat, je tegen een wirwar van verwarrende feiten aanloopt. Het lijkt me daarom het beste, als we er even mee stoppen

te proberen wat ik nu vertel meteen te laten corresponderen met concrete voorwerpen die we dagelijks om ons heen zien. Ik moet er bijvoorbeeld niet aan denken, dat ik als opdracht kreeg alle fysische en chemische hoedanigheden van zoiets alledaags als een ongewassen washandje op te sommen!

A :Hm-mm.

Z :Kijk:

Dit is een symbolische afbeelding van een molecuul, van een watermolecuul. Dit molecuul bestaat uit drie atomen. De atomen zijn als rondjes getekend. De Z geeft aan dat het rondje waarin de Z staat een zuurstofatoom voorstelt; de twee W's zijn de waterstofatomen. Elk watermolecuul, zonder uitzondering, bestaat uit twee waterstofatomen en één zuurstofatoom. In feite zijn atomen en moleculen krankzinnig klein, zo klein dat ze stomweg onzichtbaar zijn (sommige gigantische moleculen uitgezonderd, die door middel van microscopische kunstgrepen zichtbaar gemaakt kunnen worden).

Kijk, ik teken een puntje:

.

Ook zo'n puntje bestaat uit materie, d.w.z. uit niets dan moleculen en atomen – want ja, aldus het inzicht dat de natuurkunde ons gegeven geeft: de materie die de ons vertrouwde wereld vormt, bestaat uit moleculen en atomen, en uit niets dan moleculen en atomen, en deze stelling is de Waarheid en niets dan de Waarheid. Kortaf gezegd:

Materie, dat is: moleculen en atomen. ⁴⁰

Je kunt de atomen wel in kleinere componenten uitéén laten vallen, maar dan ga je een poort door waardoor je een significant andere wereld dan de onze binnengaat alwaar je van de ene verbazing in de andere vervalt, want wat je dan overhoudt zijn mini-deeltjes met werkelijk extreem rare eigenschappen.

De stip die ik zoëven tekende bestaat voornamelijk uit koolstofatomen, die overweldigend klein zijn, zo klein dat ze absoluut onzichtbaar zijn. Dat ze onzichtbaar zijn is jammer want daardoor is het niet mogelijk ze waar te nemen op de manier waarop wij van huis uit gewend zijn de dingen waar te nemen met als gevolg dat het bestuderen van de natuur iets abstracts krijgt. Om van de diepten van de natuur te kunnen houden heb je heel veel verbeeldingskracht nodig. Er is nog nooit een natuurkundige geweest die op dezelfde wijze van atomen gehouden heeft als van Wein Weib und Gesang. Toch hoeft natuurkunde niet iets dors te zijn, mits je het vermogen hebt gegrepen te kunnen worden door het onverwachte. Het onverwachte is bijvoorbeeld: hoe klein atomen eigenlijk zijn, en hoeveel er dus van zijn. Kijk nog eens naar die stip van mij, die ik hierboven tekende. Zal ik je zeggen hoeveel atomen er ongeveer in zitten?

A :Doe 's?

Z :Drieduizend – maal miljoen – maal miljoen... 3.000.000.000.000.000 stuks in één stip!

Het is gewoon niet mogelijk te beseffen welk een gigantische hoeveelheid dit is, maar laten we het toch maar eens proberen. Laten we dan om te beginnen tot ons door laten dringen hoeveel één miljoen eigenlijk is. Ik heb hierboven atomen als rondjes getekend (zie de tekening van een watermolecuul hierboven). Stel dat ik een rij maken kon bestaande uit een miljoen van zulke rondjes, en dat elk rondje 1 cm groot zou zijn – dan vormde die rij een file van TIEN KILOMETER! Stel je eens voor dat je een wandeling zou maken van begin tot eind langs heel deze onafzienbare rij, alsmaar die rondjes tegenkomende, een onafzienbare rij van rondjes, kilometers lang... Laat dit nu eerst eens even op je inwerken... Zie je het voor je?

A :

Z :Goed. Zó krachtig is nu het getal miljoen. Welnu, miljoen maal miljoen betekent dat élk individueel rondje van onze rij, moet worden vervangen door een miljoen rondjes achter elkaar⁴¹. Dus elk

---

⁴⁰ Z doet nou net of de elektriciteit in onze dagelijkse wereld niet bestaat (vrije elektronen).. stomme vent!!

⁴¹ [Referentie: In mijn puberjaren heb ik van het lezen van de volgende boeken genoten: *Het atoom* van L. de Vries, *De greep naar het atoom* van O. Gail, en *Het tijdperk der atoomenergie* van C. von Weizsäcker. De verhandeling over de hoeveelheid atomen in een punt, en over hoeveel een

- van de oorspronkelijke rondjes wordt nu zélf een rij van een miljoen rondjes lang! Hoe lang het geheel zodoende wordt, is gewoonweg verstandsverbijsterend. Onze zo gevormde rij is nu namelijk tien miljoen kilometer lang geworden. Als je die rij langs zou willen lopen was je ruim 2500 jaar onderweg mits je élfke dag tien kilometer zou afleggen. En dan zou je een afstand af te leggen hebben, gelijk aan 250 rondjes om de wereld. Goed, maar om tenslotte een rij te maken die correspondeert met het aantal atomen in 1 enkele stip, moeten we de rij vervolgens nog drieduizend keer zo lang maken, dwz. van zulke tien miljoen km lange rijen van zoëven, leggen we er nu drieduizend achter elkaar. Welaan, dan belanden we in de diepten van het heelal, want de afstand die je nu verkregen hebt is tweehonderd keer zo groot als de afstand van de aarde tot de zon. Voilà. En dermate nameloos klein zijn atomen, dat als je er evenveel van bij elkaar stopt als er rondjes in onze eindeloos lange rij zitten, je een materievlekje verkrijgt dat slechts een puntje groot is. Voici!!!!
- A :Onvoorstelbaar. Wat moeten er dan in het hele heelal gruwelijk veel atomen zitten.
- Z :Ja. Zowel in het grote als in het kleine alsmede in de constructie, is het universum overweldigend en overweldigend – een monster van schoonheid en kracht – teveel eigenlijk voor het incasseringsvermogen van het dwergje mens. Dit alles gaat ons voorstellingsvermogen verre te boven. Gelukkig hebben we de wiskunde ontdekt. De wiskunde: dat is weldegelijk een instrument waarmee we toch in staat zijn ons met succes in de mysteries van het Grote Zijn te verdiepen.
- A :Jammer, want ik hou niet van wiskunde.
- Z :Jij houdt van hout.
- A :JA!
- Z :En van koffie.
- A :Nou en of. Maar vanavond niet meer; voorlopig ga ik even naar huis om op adem te komen. Tot morgen!
- Z :Tot morgen beste vriend.
- {einde van verhaaltje Verlichting}**

Opmerking: A is een goed en aardig Aapje, Z een sterke zware Zerk.

Iets heerlijk, ja meer dan heerlijk is het, is het objectief waarneembare feit dat het je overgeven aan wetenschappelijke studie vergetelheid schenkt. Jawel, overgeven lucht op, als je geluk hebt, maar je overgeven aan de wetenschap helpt je daarenboven om psychisch stabiel te blijven, en het helpt bij het gewoon doorgaan. En de wetenschap geeft een goede vorm van vergetelheid,

---

miljoen eigenlijk is, enzovoort, is geloof ik gebaseerd op wat ik in *Het atoom* las (ik weet 't niet zeker, heb *Het atoom* niet meer in mijn bezit).]

niet zo eentje als die welke de Spiritus Sanctus⁴² of de heroïne geven. Verderop volgen sowieso een uitlegging over Einsteins relativiteitstheorie en over de kwantummechanica maar het jongetje dat niet lachen kon wilde méér dan de vergetelheid. Hij was immers ook nog maar jong.

En hier dan volgt nu de derde aflevering van het feuilleton betreffende het jongetje dat niet kon lachen.

Het jongetje dat zoveel verdriet had

“Ik lach nooit. Ik kan niet lachen.”

“Hahaha. Maak dat de poes wijs zeg. Wacht! Ik zal je eens kietelen!” En daar had ze hem waarachtig al besprongen ook, en ze begon me hem daar toch te kietelen, ongelooflijk gewoon. Brullend zette Bennie het nu op een huilen, en hij smeedt haar van zich af, terwijl hij:

“Godverdomme!”, schreeuwde.

“Ssst, jongen, mag je zo vloeken!” Maar de tranen liepen over zijn wangen en toen Denise dit zag kreeg ze toch zo’n medelijden met de arme Bennie, en zo besloot ze dus lief voor hem te zijn. Ze nam hem in haar armen, wiegde hem teder, en vroeg zachtjes:

“Wat is er dan lieverd, stil maar schat, stil maar, stil maar, lieve jongen, ach ach ach, huil nou maar niet meer hoor, vertel me alles maar, arm kereltje, vertel het me maar gewoon – alles en alles. Wat is er dan toch voor vreselijks aan de hand, dat je zó veel verdriet hebt?”.

“Wat is er dan lieverd”, vraagt ze. Bennie zal het haar niet zeggen omdat ‘t zo gênant is ... och, dat helse scenario dat voor mij als een zwarte zekerheid gestaan heeft – als holle grotgaten van een doodshoofd mij toegrijnzend: alleen te moeten blijven, nooit iets met een vrouw te zullen hebben, zelfs geen verkering, niets, alleen maar niets, helemaal niets. Vervolgens volgt een opstel over een student te Delft voor wie geldt dat het huilen hem stukken nader dan het lachen staat, maar eerst breek ik mijn woord want in flagrante tegenspraak met een eerder gedane belofte volgt hier 1 sediment van mijn gevoelsleven (hierbij blijft het want het is allemaal maar kut).

Mijn dichten is vaak huilen,
Jammerlijk geblaat
Maar nu krijs ik
Gil ik van verdriet.
Het leven slaat mij op mijn bek,
Ik zit vol builen,
Ik voldoe niet aan de eisen,
Men bemint mij niet.
Ik mis zoveel, u weet niet hoe het is.
U krijgt het allemaal gewoon vanzelf zoals het leven gaat,

---

⁴² De schrijver bedoelt: het drinken van alcohol; het is maar een grapje.

Maar ik krijg alleen het nooit
Aflatend, alsmaar, alsmaar brandende gemis.
Ik voel me zo berooid,
Geen zout in mijn deeg,
Niets dan de lege dop;
Door tegenslag overstelpt,
Door ellende overmand;
Vermolmd hout
Is mijn ziel.
Ook ik voel mij in mijn dromen
Man,
Maar de vrouw, zij
Vindt me niets meer
Dan een stomme
Schlemiel.
Een slome.
Die niet boeien kan.
Ik ben een kromme
Quasimodo, een gebochelde
Die rochelde
Smekend om begrip,
Maar zij hebben dat niet graag:
Dat ik om liefde vraag.
Zij houden niet van mijn
Pijn,
Van mijn hartzweer
Mijn gebroken rib.
Ik ben een wrakkig, zinkend spookschip:
Dat vindt de vrouw van mij.
Ik ben nooit blij,
Kan niet gelukkig zijn met niets,
En dat kunnen zij niet vatten.
Ik hunker naar de zachte zwarte watten
Van de dood. Misschien is dat tenminste iets
Ik ben zo leeg
Ik ben zo op
Niets helpt
Niemand
Houdt
Van
Mij
•

Delft – het spanningsveld

De student stond midden in de kamer en hield met beide handen een boek vast. Het was een studieboek, en de student hield het zodanig vast dat hij erin had kunnen lezen maar dat was niet wat deed. Hij peinsde. Hij studeerde niet maar peinsde. Hij worstelde met een probleem. Denk niet dat het een fysisch probleem was.

En de informatie aanwezig op de bladzijden waarop het boek dat hij in zijn handen hield opengeslagen was, had geen relatie met het onderwerp waar Bennies denken zich mee bezighield.

Hij had het met zichzelf over het allergrootste probleem dat hij kende. Het was het brandendste van allemaal; het bezorgde hem felle

gewetensconflicten. Het bezorgde hem verscheurende emoties.

Hij dacht:

-Verdomd als het niet waar is, maar in feite weet ik het werkelijk niet: waaróm mag het nou niet. Wat is er nou toch zo vreselijk op tegen als ik naar de hoeren ga? Wat is daar nou wérkelijk het misdadige van?-

-God, wat verlang ik naar vrouwen! Ik tril ervan.-

-Maar waarom mag het nou niet? Als ik dat niet te weten kom gá ik erheen hoor, ik zweer het je! Als ik er nou voor zorg dat ik in alle redelijkheid mijn plicht blijf doen, en, vooral: als ik in mijn intermenselijke relaties zo goed mogelijk een positieve bijdrage blijf leveren (want dat is toch waar alles om draait), wat o wat is er dan toch op tegen?-

-Het gevoel van schaamte? Waar komt dat trouwens vandaan, dat schaamtegevoel; maar daarover denk ik zodadelijk wel verder.-

-Nu eerst dit: mag ik niet naar de hoeren gaan omdat mijn schaamtegevoel me dat verbiedt, en om mezelf niet te vernederen? Zijn dat de redenen waarom ik niet mag?-

-Maar wat is hier in wezen Godverdomme dan toch zo vernederend. *Ik heb mijn verlangens niet geschapen!*-

-Nee, dat aspect van het zich schamen berust louter op vooroordeel; dat is een overblijfsel van de taboes uit de oude doos.-

-Nee. Als ik er weldegelijk heen ga, is er geen sprake van, dat ik iets onbetamelijks doe-, dacht hij, blozend van schaamte.

Een tijdlang stond hij zich aan zichzelf te ergeren.

-Waarom bloos ik. Idiot!!-

-Men moet er aan wennen en dan voelt men zich niet meer beschaamd.- Hij kende enige mannen waarvan hij vermoedde dat ze overall aan gewend waren en dat ze zich nergens meer voor geneerden. Hij haalde zich hun gezichten voor de geest; en kromp ineem onder de schok.

-Zo wil ik niet worden. Ik wil OK zijn. Zo'n dier ben ik niet; zo ben ik nooit geweest en zo wil ik beslist niet worden.-

-Ja, maar niet *ik* heb mijn verlangens geschapen, zo is het! God waarom zit dit pijncentrum hier in mijn ziel. Wie heeft deze smartelijke hunkering in mij gestopt. Ik verlang zo vreselijk. Waarom toch. En kom me nou niet aanzeiken met lulpraatjes als "Dat is het kruis dat je moet dragen"; of zoiets; zoiets van: "Je verlangens zijn de instrumenten der loutering". Dat is een kerkleugen! Een kluitje in het riet! Bedrog. Oogkleppengedoe. Anti-geloof! Onze driften zijn gewoon een natuurlijk en logisch product van het evolutieproces. Dat is alles en toch deugt er niets van als ik naar de hoeren ga en ik wil *GODVERDOMME* weten waarom het niet deugt.-

-Waarom waarom waarom.-

-Zijn de bananen krom.- Hij stond er versuft bij. Hij liep naar de tafel, legde het boek erop, drapeerde zijn handen op zijn rug en begon te ijsberen. Heen-en-weer liep hij door zijn kamertje heen. Heen-en-weer en heen-en-weer. Stap, stap, stap...

Na verloop van tijd ging hij ertoe over met glazige blik één der vier hoeken van het kamertje van nabij aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Vervolgens boog hij zijn hoofd voorover, en liet zijn voorhoofd rusten in de beschutting gevormd door de twee samenkomende muren waaruit de hoek bestond. Hij stond daar als een klein jongetje op school voor straf in de hoek. Hij zag wazig het wittige bobbeltjesbehang dat vlak voor zijn ogen was, het behang dat enige maanden geleden door hem zelf aangebracht was. God zo eenzaam als hij toch was. Hij sloot zijn ogen.

-Het enige wat ik kan bedenken is dit: als er géén mannen naar de hoeren gingen bestonden er geen hoeren. En hoeren zijn ook mensen. Besmeurde mensen. Als ik naar de hoeren ga ben ik medeverantwoordelijk voor het besmeuren van mensen.-

-Ja? Hoezo *besmeuren*. Wéér dat kardinale punt. Waarom is een hoer een "gevallen" vrouw. Waar slaan al die veroordelende vooroordelen toch op.-

-Zou ik met een hoer willen trouwen?-

-Ah! Goedzo! Uitstekende vraag Bennie!-

-Hoe zou mijn moeder het vinden als ik met een hoer trouwde? Ze zou sterven van verdriet! Onredelijk, maar ze zou sterven van verdriet. Dát is het krankzinnige! De dingen zijn niet slecht, maar de mensen *denken* dat ze slecht zijn. En daar gaan ze aan ten gronde. En kan ik dan de verantwoordelijkheid op mij nemen voor het kapot maken van mijn eigen lief moedertje? Dus trouw ik niet met een hoer; niet omdat *ik* haar veroordeel, maar omdat de *wereld* haar veroordeelt.-

-Wie trouwt er dus wel met een hoer? Een uitbouter, een smerige schoft, die wil profiteren van het binnenstromende geld. De ware Misdadiger van de mensheid! Kijk, nu ben ik toch ergens gekomen. Hoeren mogen niet bestaan want zij zijn zulke rampzalige schepselen, en ze kennen slechts de onliefde en ze trekken het slechte aan en, zonder het te willen, besmetten ze de wereld. En als ik erheen ga, help ik mee het hoerendom in stand te houden. Alles is nu duidelijk.-

-Godverdomme maar moet het dan altijd maar weer zo zijn!-

Woedend bonsde hij zijn hoofd in de door de twee muren gevormde hoek.

-Moet altijd maar weer *ik* het zijn die zo ondrágelijk lijd, moet ik het zijn die steeds opnieuw de dupe word van de domme vooroordelen van deze verdomde *rotwereld*! Altijd ik, altijd ik. Wat is dit voor leven!

NIETS heb ik. NOOIT. NOOIT, NOOIT, NOOIT... NOOIT heb ik *IETS!!*-

Hij trilde, en ineens huilde hij.

-En wat is mijn beloning? Deze eeuwige uithollende hunkering, die krankzinnig makende knaging hier in mij. En verdriet, het besef een zonderling te zijn. De mensen merken het heus wel aan mij. Niemand denkt zoals ik. Iedereen vindt mij een beetje vreemd.-

-O, wat fijn! Wat heerlijk! Wat een geluk, dat ik alles zo goed uitgedacht heb!-

“Naar de verdómmenis met jullie!”, schreeuwde hij (maar hij maakte geen geluid; zijn noodkreet verdween spoorloos in zijn eigen maag en ingewanden).

Gedurende enige tijd was hij absoluut niet meer tot nadenken in staat. Hij stond versteend. De wanhopige onmacht en het verdriet en het woedende verzet hadden hem geheel overmand.

Na verloop van tijd bedaarde hij enigszins. Hij was nu zeer moe.

-Wie zou hier net zo moeilijk over doen als ik? Niemand natuurlijk. Gewoon niemand. Als de mannen niet naar de hoeren gaan is dat omdat ze er geen behoefte aan hebben of omdat ze hun burgermansfatsoen niet willen verliezen. Ze generen zich. Ze zijn bang voor het oordeel der mensen. Het oordeel gebaseerd op niets dan vooroordeel! Toch zou ook mij, als ik naar de hoeren ging, het oordeel angst aanjagen. Niet dat ik me door mijn angst zou laten weerhouden; want mijn verlangen is zo sterk, zo sterk.-

-Merck toch hoe sterck.-

Hij merkte het.

-Ik word gek. Ik word beslist gek. Werd ik maar gek. Maar nee hoor, niets daarvan.-

-Als ik het goed begrijp, ga ik niet omdat ik niet hén wil kwetsen die denken dat het slecht is met een hoer te neuken. Ja zo heet dat: neuken. Of naaien. IK WIL NEUKEN! MIJN GOD! WAT WIL IK ERG!-

-Nou, doe maar niet zo dramatisch, dat weten we nu wel.-

-Veronderstel eens dat de wereld het niet veroordeelde; dan zou ik dus vrijuit gaan.-

-De logische conclusie is, dat, wil men zorgen voor een draaglijker wereld, men de mensen duidelijk moet maken hoe ongefundeerd hun vooroordelen zijn.-

-Laat ons de hoer prediken. Dat alle vrouwen hoeren worden. Alle Weiber werden Huren; of zoiets; wat is “hoer” in het Duits.-

-En hoe zit het dan met de geslachtziekten? En het gezinsverband? Moeten alle echtgenotes het aanzien dat Pa het maar lukraak doet met wieweet wie allemaal? Wat moet er van kinderen terechtkomen die zulke Pa's en Ma's hebben? Verrek, dat gáát helemaal niet. Dát is verbazingwekkend...-

-Zo'n wereld zou vreselijk zijn, vreselijk en onleefbaar.-

-Maar wat heeft dit alles met mijn persoonlijke bestaantje te maken! Ben ik de verantwoordelijke. Het is mijn rotzooi helemaal niet, deze wereld.-

-De hoeren zijn er nu eenmaal. Verspreid ik dan werkelijk zoveel kwaad in het rond als ik, nu ze er toch eenmaal zijn, van hun diensten gebruik maak. Verbeter ik de wereld als ik dat niet doe? Welnee, natuurlijk niet. De wereld trekt zich van mij helemaal geen reet aan.-

-En als iedereen er zo gemakkelijk over denkt zijn we verdoemd, niet door een abstracte godheid, maar door onszelf.-

-Ik wil niet dat wij verdoemd zijn. Ik accepteer het niet. Ik ga niet.-

De tranen liepen over zijn wangen. Zijn rug kromde zich.

“Kon ik maar bidden. Wat ben ik toch alleen. God, besta je? O God ik voel me zo ellendig...”

Hij was enigszins misselijk en vreselijk duizelig. Met een doffe plof viel hij op de grond, pardoes flauwgevallen.

o o o o o o o 4 o o o o o o o

In 1972 ben ik in Delft begonnen aan de studie "Technische Natuurkunde" aan de TH-Delft (heden ten dage heten ze TU-Delft). Ik was toen 26 en had nog nooit een meisje gekust. Daar in Delft in 1972 heb ik in een kokend hete seksfilm de desbetreffende entiteit zien optreden waar een jongeman zo waanzinnig zinderend naar verlangen kan. In januari 1973 had ik ineens verkering!!!!

In mei 1973 was het afgelopen; Cavatina (zo heette ze) zette me aan de dijk. Ze vond me, volkomen terecht, een saaie niet-leuke slappeling - "te zachtzinnig en te goedig". Ik had het niet meer. Ik heb m'n P1-examen nog gehaald met veelbelovende cijfers, vervolgens heb ik het opgegeven, en ben weer bij mijn moeder thuis gaan wonen. Mijn vader en broertje woonden daar trouwens ook.

Toentertijd had ik me de kunst van het gewoon doorgaan nog niet eigengemaakt.

Het jongetje dat van onzedelijk gedrag verdacht werd

De zeemeermin nam Bennie in haar armen, wiegde hem teder, en vroeg zachtjes:

"Wat is er dan lieverd, stil maar schat, stil maar, stil maar, lieve jongen, ach ach ach, huil maar niet meer hoor, vertel me alles maar, arm kereltje, vertel het me maar gewoon - alles en alles. Wat is er dan voor vreselijks aan de hand, dat je zó veel verdriet hebt?"

"Ik kan niet lachen... nooit, nooit heb ik nog ooit gelachen; en ik wil het toch zo graag leren!", snikte hij het uit. Toen werden ze gestoord door enige streng-blauw geüniformeerde heren die een hoge pet op hadden: de politie. Bennie en Denise moesten meekomen en werden in de cel opgesloten, verdacht van onzedelijk gedrag want vrouwen mochten toentertijd namelijk nog niet topless op het strand vertoeven. De zeemeermin was zich echter van geen kwaad bewust. Ze was alleen maar in gedachten verzonken. En wat dacht ze? Ze dacht:

-Wat zou er toch mis zijn met hem. Ik snap het niet. Hij ziet er toch gewoon leuk uit. Ik snap het echt niet. Wat zou er toch mis zijn?-.

○○○○○○○ 5 ○○○○○○○

.....

Einstein zegt ergens dat alleen als de mens begrip voor zijn medemens heeft, en eerlijkheid betracht in de omgang met de mensen om hem heen, en bereid is zijn medemens te dienen, de mensenmaatschappij behouden kan blijven. Dit heeft hij goed gezien. Einstein doet altijd zijn best nauwkeurig te formuleren. Let er op, dat hij het woordje *alleen* gebruikt. *Uitsluitend en alleen* als wij tot begrip voor, eerlijkheid jegens onze en dienen van onze naasten bereid zijn, zal de wereld der mensen in stand blijven. Kijk eens om u heen, kijk eens in uw eigen hart. En beantwoord nu de vraag: Tot hoeveel begrip, eerlijkheid en bereidheid tot dienen van zijn naasten is de mens geneigd? Begrijpt u nu dat als God niet bestaat, wij dat op afzienbare termijn ook niet meer zullen doen? Ik schrijf het allemaal maar zo rustig op – welk een gruwelijke Götterdämmerung is het intussen waarover we het nu hebben. Hoe onvoorstelbaar kokend kolkend zal het vernietigingsinferno zijn dat de omega is die wij voor onszelf aan het bekokstoven zijn.

.....

Het bovenstaande is een uit LB (*Levend Begraven*) overgenomen stukje tekst.

Bennie denkt, net als Dostojewski, dat als de mens het geloof aan gaat hangen dat God niet bestaat, de mens de hel op aarde ontketenen zal. Tenslotte zal dan 20% van de mensen het héérlijk hebben, de rest zal in vodden gehuld een kutbestaan leiden.

Robert Pirsig denkt dat Dynamische Kwaliteit onverstoortbaar doorgaat, wat er ook gebeurt.

Maar als Bennie heel goed nadenkt, blijft hij denken: Jamaar iets of iemand moet die Dynamische Kwaliteit toch veroorzaken? De taoïsten en hindoeïsten denken dat Dynamische Kwaliteit in en uit zichzelf is. Ik vind dat niet logisch. Maar ik ben niet hoogbegaafd, dat is een feit, en ben ik nou gewoon te stom?

Bennie is het, hoe dan ook, apert eens met Pirsigs filosofie die zegt dat wat in de wetboeken staat, slechts Statische Kwaliteit is. En soms is het bull shit, wat de wetboeken (bijbels, en upanishaden, en burgerlijke wetboeken, enzovoort enzovoort) ons willen opleggen.

WET!

Vrouwen mochten toentertijd nog niet topless op het strand vertoeven... maar de zeemeermin was in erg diep gepeins verzonken... maar de politie trad beschuldigend tegen haar en Bennie op. En hoewel de twee verdachte personen aanvoerden dat ze in het geheel niet eens op het strand geweest waren doch hooguit op de pier, bleef de politie Voet bij Stuk houden. Morgenochtend bij het krieken van de dag moesten ze allebei onthoofd worden.

“Vrouwen mogen zich nu eenmaal niet onzedelijk gedragen!”, zei de Inspecteur streng. Hij trok een boekje uit zijn achterzak, een zwart boekje waarop met gele letters duidelijk stond te lezen: **WET!**

“Hahaha, maar ik ben geneens een vrouw!”, zei Denise.

ooooooo 6 ooooooo

Statische Kwaliteit is surrogaat ⁴³, maar de mens kan niet zonder. De mens is te ongevoelig om het zonder Statische Kwaliteit te kunnen stellen. We zijn nu eenmaal een soort van apen, het is niet anders. Daarom hebben we de Tien Geboden gekregen (dit is maar een voorbeeld); op eigen kracht kunnen we het niet. We zijn saai en stom en gewelddadig en produceren shit. Shit produceren, daar zijn we goed in. Gelukkig hebben we in ieder geval altijd toch ook onze ongelooflijk mooie muziek nog, de muziek die gemaakt is door Vivaldi, Monteverdi e.v.a. Dat is een neerslag van Dynamische Kwaliteit! ⁴⁴ Hier volgt een citaat uit LB.

.....

Laatst dacht ik:

-Omdat het me niet lukt Nieuw-Guinea in woorden uit te drukken (hoe groen, hoe verzegend, hoe intens nat, hoe overweldigend het is), ga ik muziek componeren die het precies zegt-

Zo gezegd zo gedaan. Elf jaar hard zwoegen heb ik achter de rug, maar vorige maand had ik het toch af.

Deel I Zonsopgang stralend over Humboldtbaai, Jautefabaai, Sentanimeer, Tranendal en Hemelpoort.

Deel II Van kalongs en paradijsvogels.

Deel III Kijkend door het raampje langs de bakboordmotor van de Dakota zie je onder je de Mamberamorivier zich slingerend door het hete oerwoud kronkelen als een slang ongehaast op weg om weer een prooi te overweldigen.

Ik was echt tevreden met mijn compositie, en ben er mee naar Eugen Jochum getogen:

“Kijk eens wat ik gemaakt heb, en ik zou nu zo graag willen dat u het één keertje zou uitvoeren – één keertje maar, o, alstublieft?”. Jochum las m’n muziek door en keek me bevreemd aan:

“Kom nou, hou je grootje voor de gek! Dit is Bruckners negende!”.

Bruckners negende symfonie, ja. Dat zo’n mannetje met zo’n droog gezichtje, een mannetje uit Oostenrijk (Lederhosen en lieve bergweiden), zo’n mannetje dat noch de kaurischelpjes noch de hels witte karangwegen ooit gezien heeft het zo punctueel op muziek heeft weten te zetten. Je snapt het niet, gewoon.

---

⁴³ Over *Statische Kwaliteit*, een door Pirsig benoemd begrip, volgt verderop in dit boek enige informatie.

⁴⁴ Over *Dynamische Kwaliteit*, een door Pirsig benoemd begrip, volgt verderop in dit boek enige informatie.

.....

Ik ben in Soerabaja geboren en heb mijn moeder horen vertellen over de bersiap-periode. Dat was niet leuk⁴⁵. Ik was 8 toen we naar Nieuw-Guinea verhuisden nadat we eerst ook nog vier jaar in Nederland te Overschie gewoond hadden. In Nieuw-Guinea vond ik alles vreselijk! Ik ben er enige jaren lang gepest op school, en het beetje zelfvertrouwen dat ik had, een klein beetje was het maar, is toen en daar terdege de grond in gestampt geworden. En een gigantisch minderwaardigheidscomplex heeft mij bijgevolg in de Tang genomen, met later erbovenop gestapeld verward het besef dat de hunkeringen der seks die in mijn lichaam en psyche te gelegener tijd naar voren traden in een uiterst verdacht daglicht stonden⁴⁶; het geheel heeft er bij mij toe geleid dat ik gedurende de puberteitsjaren een ONOVERWINNELIJK VERLEGEN figuur geworden ben, vooral en bovenal in geval van dreigende contacten met meisjes. Bijgevolg heb ik Atalante Phalaenopsis, het meisje dat ik, 13 jaar oud zijnde, héél erg leuk en lief bleek te vinden na als gevolg van een gelukkige samenloop van omstandigheden met haar gedanst te hebben in de *Jachtclub* te Hollandia, verder niet durven benaderen. Hoe slecht het met iemand zoals ik er eentje ben kan aflopen kan men nalezen in *Levend begraven* in allegorisch bedoeld verhaaltje *Het zware laatste loodje gelegd* (Boekje 1, *Begraven*); dit wordt hier verder niet behandeld. Het enige wat ik nou nog te melden heb is dit: de kunst van het gewoon doorgaan verstond ik in Nieuw-Guinea helemaal niet; en de kunst van het tjèbokken versta ik tot op de dag van vandaag niet want na enige mislukte pogingen heb ik het opgegeven en zo ben ik wat dat betreft altijd een papieren tijger gebleven.

Nog een citaat.

.....

We gaan nu even een kijkje nemen in de Hijbelvallei. Daar zien we de heer Ansjovis. Hij zit in een boom, en speelt hobo. Plotseling valt hij want er breekt namelijk een tak af en zo verlaat de heer Ansjovis de

---

⁴⁵ Er zijn in Indonesië (Nederlandsch Indië) méér mensen dodelijk slachtoffer van bersiapgeweld geworden (23.000) dan er in de Japanse concentratiekampen gestorven zijn; en zelfs de jappen hebben, voor zover ik weet, niet zó gruwelijk beestachtig gemarteld, en zeker niet op een zo grote schaal krankzinnig welbewust wellustig, als de desbetreffende Indonesische vrijheidstrijders het gedaan hebben.

⁴⁶ Als ik een poging doe tot nauwkeurig analyseren geloof ik niet dat ik zelve afkeurend opgesteld stond jegens de seksualiteit, maar ik was *als de dood* voor de opinie der mensen, - voor het plagerig lachen, voor de afkeuring, voor alles. Dat ik voorzien was van fel hunkerende verlangens naar het heerlijke dat meisjes te bieden hebben wilde ik verborgen houden **ten koste van alles**.

boom. De omstanders, Papoea's die in de Hijbelvallei wonen, vinden hem een ontzettend amusante man en lachen zeer als hij ter aarde stort en maken opmerkingen naar hartelust en nu hoort de heer Ansjovis, die een taalkundige is die aan de expeditie deelneemt, een nieuw Hijbel-woord voor "vallen". Het blijkt dat de Hijbelers een ander woord hebben voor vallen van grote dan voor vallen van kleine hoogte! Hijbelers zijn erg aardig. Ze hebben zowel respect als waardering voor Ansjovis, omdat hij in staat is zowel zijn boventanden als ondertanden niet alleen uit zijn mond te nemen wanneer hij er maar behoefte aan heeft, doch tevens over het vermogen beschikt deze attributen weer terug te kunnen plaatsen waarna hij alsof er niets is gebeurd nog steeds hobo blijkt te kunnen spelen⁴⁷.

.....

Toelichting: de Hijbelvallei bevindt zich te Nieuw-Guinea. De heer Ansjovis is een avontuurlijk aangelegde Nederlander. Het citaat geeft een impressie van wat het is dat de Hollanders op Nieuw-Guinea al met al beleefd hebben; zie wat dat betreft ook F. Springers boek *Met stille trom*.

Voor het nu volgende verhaal schaam ik mij want het vertelt van smerigheden (stank) - maar waarom? Waar is een dermate expliciete beschrijving inzake het Ondeugdelijke Ding (penis) voor nodig? Het is nodig om de belofte in te vullen betreffende het geven van enig inzicht in Kwaad.⁴⁸ "Jamaar de meeste mensen zijn helemaal zo kwaad toch nog niet?" Inderdaad denken de meeste mensen redelijk positief over zichzelf - maar hoeveel kinderen onttrekken zich aan het pesten van een medescholier? Niet veel! Wie in Nederland en elders in de Westerse wereld heeft toentertijd ingezien dat de slavernij een Kwaad is? - en niet alleen de Westerse mens, alle volkeren der aarde hebben door de eeuwen heen genoten van de voorzieningen die dankzij slavernij te bewerkstelligen zijn. Hoeveel mensen zien kans zich in oorlogssituaties te onttrekken aan het plegen van misdaden? - heel wat minder dan u denkt denk ik. Bij echtscheidingen blijkt dat de mens maar al te gemakkelijk blijft steken in haat die er toe leiden kan dat men het, grommend van woede, heerlijk vindt de ander schade en leed te berokkenen. Gedenk de onverkwikkelijke verwickelingen tussen de betrokkenen in het geval van erfenissen waarbij veel gewin voor diverse erfgenamen lonkt. En we hebben de misstanden die zich in verzorgingstehuizen voordoen. En vide de meedogenloze vuile trucjes waarmee in de werksfeer getracht wordt zelf carrière te maken met name ten koste van de integere sukkelaars die alleen maar gericht zijn op goed werk leveren. Verdiep je in de gang van de mensheid en zie de

---

⁴⁷ Voor het verkrijgen van meer informatie raadplege men boek *Het witte hart van Nieuw-Guinea* / L. Brongersma, G. Venema / Scheltens & Giltay.

⁴⁸ Verderop komt het tot enig uitzicht op Goed.

gemoedsrust waarmee degenen die boven zijn komen drijven het verkommeren en verloederen van armen prima-de-luxe vinden zolang ze zelf maar ongestoord hun pleziertjes en genot kunnen uitvieren naar hartelust. Maar ook hebben we het verschrikkelijke natuurverschijnsel van de benepen starre botte opvattingen die door diverse fundamentalistische godsdiensten over de mensheid uitgestort zijn, o arme mensheid toch... doffe duffe veroordelingen van "het beestachtige aspect" dat met de seksualiteit gecorreleerd is is een ten hemel schreiend alom tegenwoordig Kwaad. En dan hebben we nog het roddelen! - dat leidt tot onvrijheid en angst en leven met oogkleppen voor bij de volgzamen, en uitgestoten leven in angst en eenzaamheid bij de niet-volgzamen (tenzij ze slim genoeg zijn om hun gang in het verborgene te kunnen gaan en het geluk mee hebben). Och de mens misdraagt zich maar al te gauw maar we zien het niet. We zien met name en vooral ook niet dat we vervuld zijn van vooroordelen jegens mensen die tot een ánder ras behoren, een ánder uiterlijk, een ándere seksuele geaardheid hebben. Heb je überhaupt wel door wel dat ook de rangen- en standenmentaliteit een *misdadige* mentaliteit is?! Iedereen die zichzelf boven andere mensen ziet staan is apert laagstaand. Ik heb de mens leren kennen als een gevaarlijk en stompzinnig beest! Nergens, nergens, ben ik in mijn jonge jaren zo bang voor geweest als voor de mensen!! Verderop in dit boek volgt een beschrijving van de psychologie van Jung, nu volgt (1) een citaat behelzende iets van Jungs ideeën (2) *Denises zoete vlees*. (1) Ons citaat bestaat uit de volgende woorden: "Het is niet mogelijk, in een enkele alinea de diepgang van Jungs bevindingen samen te vatten. U moet zijn autobiografische boek *Herinneringen Dromen Gedachten* lezen; en in hoofdstuk *Late gedachten* kunt u lezen dat het nodig is dat we aan zelfonderzoek doen, en dat we accepteren: **Ik ben in staat tot het verrichten van Kwaad**. Ergens heb ik van Jung de uitspraak gelezen: <<<Men wordt licht, niet door zich licht voor te stellen, maar door zich de duisternis bewust te maken>>>. Ik, Bennie, ben er mede vanuit het door Jung verwoorde inzicht toe gekomen in *Levend begraven* ook de zwarte kanten van mijn eigen persoonlijkheid en leven op te nemen. Want ik geloof in de relevantie van Jungs aanbeveling: Word je van het Kwaad dat in jou schuilgaat bewust." Tot zover het citaat behelzende iets van Jungs ideeën. (2) En nu is het dan zo ver dat een zwarte slagschaduw veroorzaakt door mijn kwalijk dis-functioneren van ooit, geworpen gaat worden over nogal wat afleveringen van het feuilleton betreffende het jongetje dat niet kon lachen, d.w.z. in *Denises zoete vlees* komt het zover... Maar ik wou dat het allemaal nooit gebeurd was, en dat het niet hoefde (dat ik er niet over hoefde te vertellen) maar het moet, het moet, het M O E T ... {Ik pretendeer dat ik geboren ben als God-zoeker en zie nu wat er van terecht gekomen is. Nee, echt: te lachen valt er NIETS, - te huilen HEEL VEEL.}

Een nadere verklaring is toch nog nodig geloof ik. Op

pagina 3 is het probleem aan de orde gesteld van het weerzinwekkende der seksualiteit. Tja.. in nogal wat beschrijvingen dienaangaande die in dit boek opgenomen zijn is grof taalgebruik gebezigd en wordt expliciet beschreven wat men liever niet zo ziet. Ik schaam me er behoorlijk voor en zou 't het liefst aanpassen maar laat het zoals het is. Ik vermoed dat mijn innerlijk in staat van oorlog is in het kader van het gevecht tegen fundamentalistische opvattingen over de seksualiteit⁴⁹. Hoogdravend geformuleerd: ik wil een bijdrage leveren aan het afbreken van schadelijke taboe-gevoelens i.v.m. de seks. En in termen van de psychologie van Jung kan misschien gesteld worden dat mijn Schaduw per se wil dat ik er rücksichtslos tegenaan ga en Hij accepteert geen compromissen. Ik hoop dat u mij vergeeft.

Denises zoete vlees

“Hahaha, maar ik ben geeneens een vrouw!”, zei Denise.

“O, o, o, sorry, dat verandert inderdaad de zaak ten zeerste”, zei de Inspecteur, “Moment alstublieft!”. Gedurende enige ogenblikken bladerde hij terwijl hij half-luid voor zich heen mompelde, in het WET!-boekje. Hij ging helemaal in zijn werk op. Waar stond het nou toch? Er was toch een artikel...

“Ja ja”, bromde hij, “Hier heb ik het”, en op hetzelfde ogenblik vormde zich een netwerkje van diepe rimpels in zijn voorhoofd. Een lange minuut ging heen terwijl de Inspecteur las en las, en toen zei hij:

“OK. Dan worden jullie morgen niet onthoofd. Er is namelijk gewoon sprake van overtreding van de vis-WET! en dus nemen we Denise in beslag. En Bennie wordt, zoals ik al zei, niet morgenochtend onthoofd doch integendeel nu onmiddellijk gevierendeeld. Mijn vrouw kan vis heerlijk klaarmaken”. Verheugd nam de Inspecteur Denises zoete vlees in ogenschouw.

“Wat zult u lekker zijn met echte boter en suiker-bestrooide-worteltjes”, complimenteerde hij haar watertandend.

“Hahaha, maar ik ben immers geeneens een vis want een vis is geen zoogdier, maar ik wel!”, lachte Denise, “Hahaha kijk maar!”. En een straal witte warme melk spoot met kracht in des Inspecteurs gelaat, afkomstig uit Denises door haarzelve met verve ingeknepen linkerborst. De Inspecteur verstrakte. Het liet zich aanzien dat hem een vervelende bui van slecht humeur overviel. Hij reinigde zijn gezicht met een zakdoek, nam daar alle tijd van de wereld voor, keek op zijn horloge en zei:

“Vandaag kan ik niets meer voor u doen. De werkdag is om”. Hij verliet de kamer. Denise zei:

“Nou dan zullen wij ook maar eens opstappen”. Echter, een tiental jongemannen trad binnen welke allen in blauwe uniformen gekleed

---

⁴⁹ IK HEB ER OOK ZO ONDRAGELIJK VERSCHRIKKELIJK ONDER GELEDEN !!!!

waren. Zij droegen insignes met daarop in sierlijke letters geborduurd: “ME!”. Daar is geen woord Engels bij – dan zou dat “ME!” “MIJ!” betekend hebben maar de letters staan in dit geval namelijk voor “Morbide Engerds!”.⁵⁰ Zij trokken en masse hun blauwe broeken en witte onderbroeken uit. Toegegeven moet worden dat hun onderbroeken heel schoon waren. Daaraan kon je zien dat de corps-erecode-geest voorschreef dat je honderd procent netjes op jezelf was. Ze kankerden grimmig:

“Hoe moeten we het nou doen, ze heeft niet eens benen om uit elkaar te trekken”. Ze waren behoorlijk in een baalstemming want ze hadden juist geanimeerd zitten TV-kijken om met plezier toe te zien hoe collega’s genoodzaakt waren hard in te grijpen met de wapenstok – toen zijzelf de opdracht gekregen hadden om Denise wat beschaving bij te brengen. Zo waren ze gestoord geworden terwijl ze net zo leuk aan het kijken waren. De Inspecteur had medegedeeld dat ze iemand opgepikt hadden die ervan verdacht werd de Vampier van Scheveningen te zijn. Helaas kon men geen sluitend bewijs opstellen, maar toch was het zo. Nu men geen formeel bewijs op tafel kon, kon men ook geen formele straf ten uitvoer leggen. Deze moest derhalve dan maar informeel voltrokken worden. Ast nait ken zoajt mout, dan moet mor zoajt ken, zoals het desbetreffende pragmatische spreekwoord terecht vaststelt.

“Je moet het Godverdomme helemaal niet doen”, briepte Bennie verontwaardigd.

“Laten we om te beginnen jouw bek dan maar eens dichttimmeren”, gromde er eentje. Ze haalden een plankje tevoorschijn, en na een hamer ter hand genomen te hebben, drukten ze het plankje tegen Bennies bek om het vervolgens met vier spijkers stevig op Bennies gezicht te bevestigen. Ze maakten grapjes – hadden het over een bord voor zijn kop. Geheel onhoorbaar bleef de arme jongen nu evenwel toch nog niet, hij maakte vreemde hoge jammerende geluiden, afgewisseld door krachtige kreten die door de opletende luisteraar, ware die er geweest, hetgeen weliswaar niet het geval was, met enige moeite geïnterpreteerd hadden kunnen worden als een herhaald uitspreken van de magische formule:

G O D V E R D O M M E ! ! ! !

Maar de ME!-mannen, die nu lekkere erecties hadden, sloegen op Bennie verder in het geheel geen acht meer. Tussen Denises schubben

---

⁵⁰ De in dit verhaaltje ten tonele gevoerde ME’ers staan symbool voor bruto misbruik van het recht van de sterkste. Hoewel het gerucht de ronde doet dat het percentage personen met een misdadige inslag onder ME’ers hoger is dan onder andere Nederlanders, is in mijn optiek de ME geenszins een misdadige organisatie. Ik stel er prijs op dit expliciet gezegd te hebben. Terzijde zij opgemerkt dat de Indonesische BriMob in mijn optiek een organisatie is die geworteld is in de hel, gezien hun ‘track record’ van gruwelijk-vuile martelpraktijken en moord en doodslag maar dit doet nu verder niet ter zake.

vonden ze niets van hun gading, maar goed ze had borsten en een gezicht. Ze pakten haar borsten beet en knepen er naar hartelust in en toen hielden ze haar vast bij haar lange blonde Lorelei-haren, en ééntje ging er voor haar staan, en die trok zijn voorhuidje naar achter om zijn eikel bloot te leggen onderwijl deze glansde van genoeg, en vervolgens ging de man met zijn hand zijn lul verwennen waarbij het lul-openingetje waaruit reeds enige geile druppeltjes tevoorschijn gepareld waren, op Denises gezicht gericht bleef. Denise hield zich muissstil... En daar gebeurde het! Een felle straal kwam uit de pik tevoorschijn gespoten, Denise vol in het gelaat treffende. Denise schokte naar achteren maar kon geen kant op.

“Lekker!”, kreunde de betrokken ME!-man.

“Nou, ik vind het niet echt prettig”, zei Denise verontwaardigd. Dit was een belediging. Dus namen ze haar allemaal een keer te grazen, om het haar af te leren. Sommigen vonden het het leukst om haar tieten onder te spuiten, anderen dwongen haar door middel van pijn doen, de vlak voor haar ogen stokstijf staande pik, die nare geuren verspreidde, met haar langnagelige vrouwenvingers te verwennen totdat de straal zich uitstortte. Maar de meeste mannen vonden dit toch het fijnste, dit: ze duwden hun lul tegen Denises mond en deden haar net zo lang pijn totdat ze het ding in haar mond toeliet. En daarna neukten ze haar totdat wittig vocht geil via Denises mondhoeken naar buiten gulpte. Toen de ME!-mannen weggingen deden ze de deur op slot. Dit was ontzaggelijk stuitend, want hierdoor bleven Denise en Bennie noodgedwongen nog enige tijd waar ze waren waar ze eigenlijk niets voor voelden. Maar Denise trok het zich allemaal niet zo aan.

“Ach alles sal reg kom, hahaha”, lachte ze, “Je moet de dingen niet zo zwaar nemen, zeg ik altijd maar. En weet je, iets anders dan wat ik nu gehad heb is voor mij toch niet weggelegd. Dat is nu eenmaal het lot van een wezen als ik. Het is natuurlijk niet optimaal fijn, maarja als je voor een dubbeltje geboren bent zit je niet op de eerste rang he...”. Bennie zei niets, en Denise vervolgde:

“Daar waar vrouwen hun eeuwige snee hebben, zitten bij mij altijd wel wat schubbetjes los; daarvan mag je er eentje ter hand nemen. Dan moet je je ogen sluiten, en zachtjes voor je heen zeggen: “Elk lichtje is winst”. Als je dit zó zegt dat je het gelooft ook nog, mag je een wens doen. Als ik het zelf doe werkt het niet, omdat het mijn eigen schubben zijn. Zo is het geregeld dat levende wezens elkaar nodig hebben! Maar als jij het doet, kan je wensen dat we uit onze penibele situatie ontsnappen kunnen”. Zo gezegd, zo gedaan. Daar zei Bennie, een schubbetje tussen duim en wijsvinger houdende met bevende stem zachtjes, en tamelijk onverstaanbaar, want niemand met een bord voor zijn kop kan vrijuit spreken:

“Elk lichtje is winst”; en daarna zei hij:

“Mijn wens is, dat Denises gezicht en lichaam weer schoon zijn”. En meteen ging zijn wens in vervulling.

“Jij bent zeker de slimste thuis?”, zei Denise meewarig. Maar toen ze

van achter het plankje vandaan een overvloed aan bittere tranen zag weggkomen en neerstromen, begon ze vol liefde het plankje te strelen met als gevolg dat dit steeds dunner werd zodat het tenslotte geheel verdwenen was waarna Denises handen Bennies gelaat streelden. Toen Bennie dit voelde sprong hij huiverend achteruit.

“Niet doen! Teveel!”, stiet hij met verstikt stemgeluid uit.

Denise liet hem maar even wat aantobben, hem de gelegenheid gevende op verhaal te komen. Verbaasd voelde Bennie aan zijn gezicht. Het plankje was weg, de pijn was weg, en nergens waren sporen van wondgaatjes of iets van dien aard overgebleven.

“Hoe kan dat nou”, mompelde hij verbaasd.

“Dat komt door de ontzettende hoeveelheid liefde die ik voor je voel”, zei Denise, en ze vervolgde:

“Toen jij het zo dapper voor mij opnam, en je zo mooi vloekte achter je plankje heb ik ineens nog beter begrepen dan eerst wat een schatje je eigenlijk toch bent. Voortaan zal ik voor eeuwig bij je blijven”.

“Heerlijk”, mompelde Bennie mat, maar hij dacht:

-Nu ben ik voorgoed verloren. Nooit, nooit nooit zal ik leren lachen-. Maar hij hield zich in om Denise niet teleur te stellen want hij begreep te goed, oja maar al te goed, wat hij voor haar betekende. Hij kende Gods gebod van bereid te zijn je leven op te geven, en daaraan wilde hij zich nu dan ook houden. Weliswaar voelde hij hoe het piemeltje in zijn broek kromp tot het kleiner dan een pinkkootje geworden was maar daar was nu eenmaal niets aan te doen.

Ze gingen slapen maar Bennie kon hem maar niet vatten (de slaap). Hij liep naar het raam en keek naar buiten. Daar zag hij iets heerlijks. In de huiskamer in het huis aan de overkant lag een echte vrouw op een bank (niet zo eentje met schubbetjes maar een echte) en Bennie, die enige verdiepingen hoog stond, kon haar zo zien. Ze keek televisie en had een mini-rokje aan. Haar benen lagen in zijn richting gedrapeerd en wat een heerlijke benen waren dat nou toch die Bennie daar zomaar ineens voor ogen getoverd kreeg! Roerloos stond hij minuten lang toe te kijken zonder zijn ogen van die hemels heerlijke benen daar aan de overkant af te kunnen wenden... Dit is in feite het verschrikkelijkste ogenblik in zijn leven geweest want van toen af aan is het ervan gekomen dat het steeds verder bergafwaarts met hem gegaan is maar in Bennies hoofd en lichaam deed zich een intense graad van fijn-vinden voor, zo hevig, dat hij dit nu toch echt niet opgeven wilde. Hij had nog nooit gelachen maar nu was alle misère even helemaal van hem afgevallen. Hij voelde zich als opgenomen door de bliksem, en sidderde van opwinding. O als Denise maar niet wakker werd... Toen keek de vrouw op de bank aan de overkant even op en zag hem staan...

...Bennie schrok en wilde zich terugtrekken maar iets zei hem dat hij moest blijven waar hij was. De vrouw op de bank bleef rustig liggen TV-kijken, d.w.z. niet meer zo rustig als zoëven, het was namelijk

ineens of ze ergens last van had (vlooien misschien) – ze bewoog telkenmale onrustig, daarbij met haar benen schuifelende. En Bennie werd duizelig van verrukking. O GOD! wat een heerlijk tafereeltje kreeg hij toegediend. Nee, zijn lulletje was nu allang niet meer pinkkootje klein. En toen haalde Bennie hem uit zijn broek en genoot ervan. En toen... en toen... schoot hij ineens door de lichtbarrière – d.w.z. toen sprong hij plotseling hoog op, zó hoog dat zijn lul in één enkel hels fel puntje in ruimte en tijd boven de vensterbank uit zichtbaar werd. Daar was Bennies pik zomaar zichtbaar in de wijde wereld! De vrouw aan de overkant die soms even verifieerde of de jongen nog wel in haar geïnteresseerd was keek net op dat ogenblik op...

...en toen...

Toelichting

In het desbetreffende verhaaltje is de zoektocht van het jongetje dat niet kon lachen een symbool voor de zoektocht naar Kwaliteit. En het verhaaltje is een deels op Waarheid gebaseerd *sprookje* en Denise representeert de Liefde; bijvoorbeeld, als zij zegt: "...Het is natuurlijk niet optimaal fijn, maarja als je voor een dubbeltje geboren bent zit je niet op de eerste rang he...", na door een zootje ME'ers verkracht te zijn, dan zegt ze het alleen maar zo om het jongetje (Bennie) gerust te stellen. Het verhaaltje laat zien dat het Kwaad vele vormen kent, en uit is op onze Dood, en op onze Dood alleen.

En ik wou dat het allemaal nooit gebeurd was, en dat het niet hoefde (dat ik er niet over hoefde te vertellen) maar het moet, het moet, het M O E T ...

... ik denk dat het nooit zo ver met mij zou zijn gekomen, als ik niet tientallen jaren lang gedompeld in een hel van eenzaam-voelen geweest was, een eenzaamheid die het gevolg geweest is van een heftige angstblokkade veroorzaakt doordat in Nieuw-Guinea op school de kinderen om mij heen voor mij dermate angstaanjagend geweest zijn dat ik toen als kind en later als jongvolwassene buitenshuis hoegenaamd niet heb kunnen functioneren. Maar op enig moment begon in mij, zoals te doen gebruikelijk bij de jongetjes, de belangstelling voor meisjes te ontwaken en op dat moment was de ramp compleet want enerzijds kwam de desbetreffende hunkering alsmear meer tot vurige wasdom, anderszins was ik te godsgruwelijk verlegen -d.w.z. panisch bang- om naar welk meisje ook van ook maar het geringste teken van belangstelling blijkt te geven. ... En op een dag, als ik me goed herinner op een dag in juni 1968, was ik ineens een voyeur/exhibitionist - zomaar: van de ene dag op de andere.

○○○○○○ 7 ○○○○○○

Nu over de kunst van het lezen. Ik kom uit een tijdsgewricht waarin het in zekere kringen gangbaar was, zowel lezen als schaken te waarderen en aan te prijzen; lezen en schaken werden geloof ik gezien als goed voor je algemene ontwikkeling of zoiets. De aanbeveling tot schaken kan men gerust naast zich neerleggen. Maar ik heb ontdekt dat lezen een genoegen en een plezier is. Het volgende is een advies voor het leven maar ik kan helaas de woorden niet vinden om het zo te zeggen dat duidelijk wordt hoe onvoorstelbaar belangrijk het is. Levensadvies: maak je de kunst van het boeken lezen als *plezierige bezigheid* eigen (het mogen ook e-books zijn). Doe het elke dag minimaal een half uurtje, - en zorg dat je het als genoegen ervaart, raak eraan **VERSLAAFD!** Ik heb het nu niet over het lezen van kranten; ik heb het over lezen van boeken die er toe doen.

Einstein heeft opgemerkt dat wie alleen kranten leest en oppervlakkige eigentijdse boeken, bijziende is. Zo is het! En iemand die op de krant of de *Story* enzo na, helemaal niet leest is m.i. stekeblind.

Het lezen van boeken die iets van waarde te bieden hebben is een ongeëvenaarde manier van de wereld leren kennen; en is van significant belang bij het zoeken naar Goedheid en Schoonheid en Waarheid (GSW); het is een Groot Genoegen. Nu volgt een recept voor werken aan de menswording; niet dat dit alles is wat men te doen heeft, integendeel, mens worden is *a hell of a job* en van alles en nog wat moet met er voor doen - V&W praktiseren ook.

Een dag zonder lezen is geen dag maar een nacht; daarom leze men elke dag een half uur (of langer) in een goed boek - zich daarbij ophoudend in een hoek of op het dak of in de afwasmachine - of waar dan ook: breng elke dag met het speurend oog op een goed boek gericht een half uur zoek.

Nu iets over *dit* boek. Dit boek is geschreven door een schrijver. U kent hem niet, en dat moet vooral zo blijven want ik schzaam me dood. De meeste mannen zijn in feite seksmaniakken, want zo wilde het de evolutie. Dankzij met name de sociaal-psychologische processen -welke eenieder van ons knijpend in de tang hebben, of we nu willen of niet- gedragen mannen zich normaal gesproken normaal. Ik heb me in mijn leven weldegelijk abnormaal gedragen, dat is het gekke. Maar het is de waarheid, en dit boek wil de Waarheid laten zien; mede om deze reden vertel ik er over. Mijn oorzakelijke probleem heet *onoverwinnelijke verlegenheid* en het ergste, het aller-aller-ergste, is voor mij geweest dat ik contact leggen met de meisjes

niet aandurfde. (Dieper liggende oorzaken van de misère zijn het gigantische minderwaardigheidscomplex gevoegd bij de onoverwinnelijke schaamte voor mijn wellust, die mij in een onlosmaakbare houdgreep genomen hebben, o God wat heb ik toch veel angst en verdriet gekend..) Daardoor kon ik de mij aangeboren natuurlijke wildheid niet op een normale manier in het geding brengen, en tenslotte is de vulkaan uitgebarsten en is er gedrag ontstaan ala zoals in dit boek beschreven is⁵¹. Maar een stiekemerd of engerd ben ik al met al m.i. heus niet geworden, en ik heb mijn "gedoe" nooit opgedrongen aan vertegenwoordigers van het zwakke geslacht als ze lieten merken er niet van gediend te zijn. Tot mijn stomme verbazing waren er nogal wat die er wél van gediend waren.. "Verdorvenheid" is blijkbaar een veelvuldig voorkomende plant (een vleesetende plant). Maar ik vraag u om vergeving; en doe het verzoek, te proberen te accepteren dat ik toch gewoon een mens ben, een man weliswaar (please forgive me) - een zoekend mens - ik ben werkelijk doortrokken door een hunkering naar Antwoorden, en derhalve min of meer continu altijd zoekende, als een soort van "Eeuwige student", hahaha wat een lachertje. Nou, genoeg geluld nu over de lul die ik ben!

Intussen voel ik diep-innerlijk dat ik gigantisch schuldig bem aan Vergrijp jegens de hele schepping⁵², diep en diep schuldig jegens de hele schepping, en begrijp derhalve wat Dostojewski in *De gebroeders Karamazow* door Starets Zosima laat verkondigen. En trillend zit ik hier op mijn stoel letters te spuien, trillend van emotie. O ik hou er mee op!!!!

Mededeling van de schrijver Pas na afloop van het maar al te lange hoofdstuk 9, gaat het pas echt spannend spannen, - in een opstelletje hetende *God om hulp gevraagd*.
CHAOS !!!!! {Einde van de mededeling}

---

⁵¹ 22 was ik toen het begon.

⁵² Meestal verdring ik dit schuldgevoel, omdat ik anders niet lopen staan of zitten kan, laat staan functioneren.

Er is een zich in LB ophoudend hoofdstukje dat mij, als ik het herlees, blij maakt. Misschien vindt u er ook wat aan? Hier komt-ie.

Syntaxis – semantiek – pragmatiek

[1/0]

één-gedeeld-door-nul

Z :De geminiaturiseerde suikertjes elimineren een been van de wit uitgeslagen woonschuit.

A :*Hè!*

Z :De “haha” brullende stofzuiger zaait paniek onder de uitzinnig gemotoriseerde pantoffeltjes.

A :Wat zeg je toch!

Z :De bibberende shampoofles trekt aan het haar van het pikant geklede voorhoofdje.

A :

Z :De goed ogende jubelteen plaatst een hoge penis op het congruente kaarsvet.

A (fluisterend): Arme Z...

Z :De weemoedig brakende tube tandpasta schiet uit zijn slof met spek op de zeer glibberige jenever.

A :(geschrokken, overstuur en vervuld van verdriet zijnde zijn hoofd schuddend en half luid mompelend): Jaja, het moet de wodka zijn.

Z :En toch zijn de zinnen die ik zojuist te berde bracht correct geconstrueerd en voldoen ze geheel aan de syntactische regels die

wij gewoon zijn aan te houden!⁵³

A (springt op of hij door een wesp gestoken wordt): Hallo!

Z :Met wie spreek ik?

A :

Z :Schrik maar niet hoor, ik heb ze allemaal nog op een rijtje.

Ik zal de eerste zijn om toe te geven dat ik in aanleg iets van de Idioot in mij heb. Maar het is al zo vreselijk lang geleden dat ik de desbetreffende jongeman toestond te zijn – nee, die doet allang niet meer mee. Geen zorgen! Ik ben wat dat betreft geheel van mijn dwalingen genezen gelukkig.

A :Ik voel me niet prettig.

Z :Angstig?

A :Jaaa... een beetje overstuur, eigenlijk.

Z :Ach ja, iedereen voelt zich wel eens wat *unheimisch*.

Als ik 's nachts niet kan slapen (hetgeen me een enkele keer overkomt) ga ik in de huiskamer wat zitten lezen om me te verstrooien. En dan gebeurt het soms dat ik, zo alleen als ik daar dan zit in zo'n doodstil huis, ineens heel bang word! En dat kan dan nog zo irrationeel of "belachelijk" zijn, de Waarheid is dat het nu eenmaal toch gebeurt.

A :Ja, ja; ik ben soms bang in het donker.

Z :Zo is niets menselijks ons vreemd.

Maar ik had me voorgenomen deze keer iets te vertellen over het verschijnsel genaamd *informatie*.

Of... eh, nouja, "verschijnsel"... Informatie is op de keper beschouwd niet echt een verschijnsel, dat wil zeggen niet een fysisch iets dat in onze plaatjes van de natuur voorkomt. Toch is het iets heel belangrijks voor ons, dus van onze belevenissenwereld maakt het wél deel uit. Maar het rare is dat informatie toch ook weer niet een louter door onze ikjes bedacht hersenspinsel is, maar weldegelijk van buitenaf tot ons komt. Kortom: informatie is een "iets" dat nóch tot het rijk van het objectieve, nóch tot het rijk van het subjectieve behoort!!

A :Over wat voor rijken heb je het nou ineens? Eerlijk gezegd snap ik weer eens helemaal niet wat je zegt...

Z :Welke rijken dit zijn? Arme rijken! Hahaha. Nee, grapje hoor. Goed. Ik leg het uit. *Het objectieve*, dat is: dat wat werkelijkheid is, de eeuwige Waarheid, de fysische wereld die alles is wat er is, de voor ons weliswaar onkenbare Waarheid – want het enige wat we kunnen is Mooie Plaatjes opstellen... maar goed, het objectieve, dat is: de eeuwige, eeuwige God gegeven Naakte Waarheid die buiten

---

⁵³ Wat Z hier zegt is eigenlijk niet helemaal waar, aangezien het woord "geminiaturiseerd" niet bestaat.

ons is, en boven ons is, en onder ons is – en zonder ons.

Het subjectieve is datgene wat je als individu persoonlijk ervaart: jouw hoogstpersoonlijke wereldbeleving, jouw invalshoek; datgene wat voor jou belangrijk is en er verder absoluut niet toe doet.

Het objectieve is het feitelijk bestaande, het subjectieve is nada. Het objectieve is dat wat echt is, het subjectieve is dat wat hersenspinsel is. Je hebt de objectieve Waarheid en de subjectieve dwalingen. Het betreft het verschil tussen schijn (het subjectieve) en werkelijkheid (het objectieve). In feite is de subjectieve wereldbeleving de oorspronkelijke en natuurlijke manier van zijn van de oermens die zijn denken slechts inzet om zijn leven te leven, zonder zich te bekommeren om vraagstukken van een hogere orde dan “waar zal ik slapen – en met wie”, en: “wat zal ik eten en drinken” en: “zijn de geesten boos op me”, zegmaar. Het objectieve rijk van de Waarheid is alleen via het intellect toegankelijk, en dat we het bestaan ervan ontdekt hebben is een onbegrijpelijk wonder.

{enige regels van de oorspronkelijke tekst zijn hier weggelaten, betreffende het wonderlijke gegeven dat de mens in staat is zichzelf door na te denken en te experimenteren inzicht in het functioneren van de Natuur te verwerven}

Op het Himalaya-gebergte staan: dat wil ik, en vandaar uit zo ver mogelijk het universum inkijken – dan kan ik vergeten dat ik een sterfelijke aardworm ben die er net zo goed niet had kunnen zijn, zo overtollig als een glasscherf, en zo onbeduidend als hondenpoep. Even, heel even denk ik dan dat mijn leven zin heeft... Hahaha!

Bidden doe je als subject, en als je daarmee klaar bent heb je niets. Als je als homo sapiens over de objectieve werkelijkheid nadenkt verdwijnt de mist van het subjectieve vergankelijke en baad je in het stralende licht van de eeuwige pracht van de schepping – de pracht waar Einstein zo van gehouden heeft. Bij het betreden van het rijk van het objectieve ga je als subject ten onder, maar al doende verrijk je jezelf met onvergankelijke inzichten, inzichten die nooit meer verloren zullen gaan, en het mooiste vormen wat je hebt.

Het objectieve *is* – het subjectieve is *niét*.

Z :En tegelijkertijd is voor *ons* het enige wezenlijk bepalende: – hoe we ons *voelen*. Het enig-zalig-makende namelijk als het gaat om ons persoonlijk geluk, dat is, hoe voelen we ons. En jongetje X pleegt zelfmoord als zijn vriendinnetje hem in de steek laat, en meidje Y treurt een tijdlang als haar lieve vriend haar ontvalt, en gaat daarna gewoon door met leven. Wat is het verschil tussen X en Y? Hoe ze zich na de catastrofe voelden.

Wij als ikjes leven in het rijk van het subjectieve, en nergens anders, en hoe we ons voelen is het enige wat telt als het om ons levensgeluk gaat! En, om zomaar eens een voorbeeld te nemen: met name mensen die tot gek wordens toe gebukt gaan onder het lijden

dat met hormonale schommelingen gepaard gaat weten maar al te goed wat ik bedoel... en deze en andere ongelukkigen zal het verdomde worst zijn of Galileo Galileï gelijk had of niet. Het leven is moeilijk, niet omdat we de Waarheid niet kennen, maar omdat we ons kloterig voelen. Ziehier de ultieme Steen der Wijzen: wil je gelukkig leven, zorg dan dat je je fijn voelt, en *that's all there is my friend!*

Z :Maar stort je je als subject in het licht uitstralende ravijn genaamd: De Waarheid, dan laat je wel mooi je noden en zorgen achter je. Dan laten we deze wereld van onwaardigheid en onwaarachtigheid, Het Tranendal van verdriet en bedrog, de kutwereld van de kleine hormoonklierige subjectiviteit die het water is waarin we zwemmen, even voor wat ie is – en dat werkt heel bevrijdend. En waar we het nu over hebben is genaamd: *De Persoonlijke Verlichting*. Een sublieme verdwijntruc.

Z :En dit is een verdwijntruc die met name ook heel heilzaam is als je wilt voorkomen dat je in het zwarte ravijn van de verslavingen dondert. Want onder het groene sappige gras van het je als subject puur concentreren op het je fijn voelen, gaat de verraderlijke adder die verslaving heet schuil. Tja.

Ingewikkeld allemaal he? Hoe verwezenlijken we het: gewoon: simpel: dit: dat we ons fijn voelen binnen in onze hersenpannetjes... Dit is ongetwijfeld de diepste van alle vragen!

Z :Beste A, je ziet het, reflecteren over het verschil tussen het subjectieve en het objectieve, dat leidt tot geen geringe gang van de gedachten. Tot de Gordiaanse Knoop er op volgt. Ik hoop dat je mij al met al een beetje hebt kunnen volgen?

A : ...

Z :Ik zal maar eens een concreet voorbeeld geven want filosofische verhandelingen schieten hun doel allicht met de snelheid van het licht voorbij.

Objectief gesproken schijnt de maan niét – doch subjecten die zich niet over de objectieve waarheid hebben laten voorlichten (door de astronomen) menen dat het weldegelijk het geval is, en daarbij kan het maneschijnsel heel mooi of romantisch of weemoedig gevonden worden. Het gevoel dat de maan bij jou, subject, opwekt staat helemaal los van de objectieve fysische realiteit. Desondanks kan het voor jou van grote subjectieve betekenis zijn. En de smokkelaar die in de nacht aan de douane tracht te ontkomen loopt hetzelfde maanlicht hartgrondig naar de maan te wensen.

In de natuurkunde daarentegen draait het om het aanleggen van een verzameling met de objectieve realiteit corresponderende plaatjes, dat wil zeggen interpretaties opgesteld door homo sapiens die zijn interpreteerwerk doen kan dankzij zijn gave van logisch te kunnen redeneren waarbij noch geromantiseer noch gevloek aan de

orde zijn.

A :Ik ben misschien een beetje dom maar ik begrijp absoluut niet dat je zegt dat objectief gesproken de maan niet schijnt. Ik heb het toch zelf gezien – is de maneschijn dan een soort van gezichtsbedrog?

Z :Nou, het punt is dat de maan geen licht geeft, zomin als deze muur dat doet; en toch zie je de muur prima, namelijk doordat hij verlicht wordt door die lamp daar. De lamp schijnt, en de muur schijnt niet, zo is het toch? En de sterren zijn lichtbronnen en de zon is een lichtbron. Maar de maan niet. De maan zie je uitsluitend als gevolg van het feit dat er zonlicht op valt waarvan een klein deel door reflectie teruggekaatst wordt het heelal in; door de maan *teruggekaatst* licht is het, dat op aarde belandt, niet door de maan *uitgezonden* licht. Het is even dwaas te zeggen dat de maan schijnt als te zeggen dat deze muur schijnt.

De maan is zoiets als een reusachtige stoffige biljartbal waarop zonlicht valt. En maanlicht is in feite toch weer zonlicht dat ons via het maanoppervlak bereikt.

A :Zo zie je maar dat ook in de nacht de zon ons niet in de steek wil laten.

Z :Mooi gezegd... en je geeft meteen een voorbeeld van een subjectieve poëtische uitspraak – voor ons van waarde, - zonder dat hij iets toevoegt aan de onaandoenlijke werkelijkheid, aan de verschijnselen die zich voltrekken in de diepten van het heelal om ons heen en in onszelf.

Z :Laten we onszelf eens afvragen wat informatie is. Ik zei zoëven dat informatie noch tot het rijk van het subjectieve, noch tot het rijk van het objectieve behoort; OK maar tot welk rijk behoort informatie dan wél?! Je zou haast geneigd zijn te zeggen dat “informatie” een op zichzelf bestaand iets is naast “materie” en “geest”⁵⁴. Er zijn inderdaad mensen die het zo zien: zij stellen dat je naast de objectieve materie en het subjectieve bewustzijn tevens informatie hebt zodat je 1. materie → 2. informatie → 3. bewustzijn als drie onderscheidbare categorieën kunt benoemen waarin alles wat er is, ondergebracht kan worden; en informatie is zo beschouwd een soort overgangsvorm tussen materie en geest.

Mijns inziens weet ik absoluut niet wat “informatie” is.

“Iets is informatie als het jou iets vertelt wat je nog niet wist”: zo zou ik informatie willen omschrijven, maar het vervelende is dat je dan alleen aangeeft wat de functie van informatie is (n.l.: iets mededelen), maar niet wat informatie zelve is. En ik weet wel dat we de hoop, ooit ook maar een enkel ding wezenlijk te zullen begrijpen reeds lang geleden hebben laten varen maar op de een of andere manier, en ik weet echt niet hoe ik dit onder woorden kan brengen, bedoel ik iets anders als ik zeg: “ik weet niet wat een atoom is”, dan

---

⁵⁴ Z volgt hier de ideeën die men vinden kan in C. v. Peursen, C. Bertels, D. Nauta / *Informatie, een interdisciplinaire studie* / Het Spectrum.

wanneer ik zeg: “ik weet niet wat informatie is”. Tot op zekere hoogte heb ik ergens van binnen vat op het begrip “atoom” – maar het begrip “informatie”: daar heb ik echt helemaal niets mee.

Sowhn: Nou Z wat zou je zeggen van de volgende definitie:

“Informatie is *feitenkennis* die zich in een der volgende modes kan bevinden:

1. Staat klaar om overgedragen te worden (potentiële ontvanger(s) beschikken nog niet over de desbetreffende kennis);

2. Is bezig met overgedragen te worden (aan ontvanger(s)).”

Z :“Informatie wordt gedragen door de processen die zich in de natuur voordoen maar is zelf niet zo’n proces”, is een uitspraak die ik eens ergens gelezen heb⁵⁵. Met andere woorden: informatie maakt geen deel uit van onze fysische plaatjes en toch moet je het fenomeen meenemen als je alles in kaart wilt brengen wat er objectief gesproken met ons gebeurt.

A :Ik vind het allemaal erg vaag.

Z :Ik ook. Maar “informatie” is hoe dan ook een sleutelbegrip. Neem bijvoorbeeld de millennia oude vraag:

“Zijn wij, mensen, een doel waar de schepping doelbewust naartoe gewerkt heeft –

óf:

zijn we een betekenisloos natuurproduct zoals een basaltblok een natuurproduct is;

zijn we wel/niet zo zielloos en dood als alles in de natuur.”

Is de mens louter of meer dan dode natuur.

Welnu, door deze problematiek te beschouwen beseffende dat er zoiets bestaat als “informatie” zie je ineens in dat de gestelde vraag een één-gedeeld-door-nulvraag is.

A :Een watte-watte-wattevraag?

Z :Hihihih.

Een één-gedeeld-door-nulvraag is een vraag die je niet als zodanig stellen moet omdat het een *verkeerde vraag* is. Als je hoofdpijn hebt vraag je immers niet: hoe ver zijn de chirurgen gevorderd met de techniek van het onthoofden? Of als je in de gracht ligt vraag je dan: kan en wil één der aanwezigen mij leren zwemmen? Of als je wilt weten hoe groot de afstand van Peking tot Sexbierum is, ga je dan met een liniaaltje aan de gang om te proberen er zodoende achter te komen?

Eén-gedeeld-door-nulvragen zijn vragen die erop duiden dat degene die ze stelt zich niet goed georiënteerd heeft.

A :O.

Z :Mensen (en dieren, en planten) zijn *informatieverwerkende* objecten. Het essentiële verschil tussen mens en basaltblok is dat de mens wel, het basaltblok niet aan informatieverwerking doet. Wat wij met het woord “leven” aanduiden in contrast met het woord

---

⁵⁵ Bij Van Peursen, Bertels en Nauta dus.

“dood” duidt op niets anders dan op het verschil tussen objecten die zich wel, en objecten die zich niet met het verwerken van informatie bezighouden. En zich bezighouden met informatie-verwerken is in geen enkel opzicht elitairder dan lava uitkotsen (basaltblokken zijn door vurige vulkanen geproduceerde uitwerpselen). En informatie is weliswaar niet zelf een natuurverschijnsel, maar is wél iets dat op niets dan natuurverschijnselen gebaseerd is. Informatie is niet iets verhevens of mystieks, maar is evenzeer aan de natuur gebonden als alles wat zich in het heelal bevindt. Daarmee vervalt de hele relevantie van de vraag of het heelal wel / niet gezien moet worden als zoiets als een stoofpot die speciaal bedoeld is om de mens in toe te bereiden. Er is niets speciaals aan informatie, dus ook niet aan het informatieverwerkende systeem bij uitstek, dat is de mens.

Je zou met hetzelfde recht kunnen vragen: “Is het heelal speciaal gemaakt om basaltblokken voort te brengen”, als: “Is het heelal speciaal gemaakt om mensen voort te brengen”; het zijn beide gewoon domme vragen!

Sowhn: Beide vragen zijn even dom of slim, maar, Z, ik ben het met de suggestie die van je betoog uitgaat beslist niet eens. Want waar komt de informatie vandaan, dat is de vraag, en daar ga je helemaal aan voorbij. Het heelal is op weg naar een toestand van maximale entropie en dat is de drijvende kracht achter alles maar hoe komt het dat het begonnen is in een toestand van extreem minimale entropie (dit is een zeer verbazingwekkend feit – ik vind dat je daar iets over zou moeten zeggen).

Z :In dit verband is het aardig, op te merken dat de theorie van Darwin heel goed begrepen kan worden door te beseffen dat in de genen van planten en dieren en mensen *informatie* opgeslagen ligt. In feite is informatie een leeg begrip als er geen context is waarin de informatie relevant wordt, dat wil zeggen: uitgelezen wordt (“begrepen” wordt); bij plant, dier en mens is de relevante context de gesteldheid van het aardse leefmilieu. Als gevolg van de informatie in zijn genen vertoont een dier zeker gedrag. De confrontatie van zijn gedrag met de condities van Moeder Aarde is niets anders dan het uitlezen door MA van de informatie die in de genen van het dier opgeslagen ligt; en de aardse condities vormen dus de context waarin de informatie in de genen relevant is. Heeft de informatie (het gedrag van het dier) betekenis (leidt het gedrag ertoe dat het dier in leven blijft) of in menselijk subjectieve bewoordingen geformuleerd: *begrijpen* het dier en Moeder Aarde elkaar, dan blijft de informatie behouden (dat wil zeggen het dier leeft per definitie door, en krijgt de gelegenheid zich voort te planten waardoor de informatie in zijn genen in stand gehouden wordt).

Je moet goed het belang vatten van de term: “de context waarin de informatie relevant wordt”; in feite betekent in dit verband de frase “uitwisselen van informatie” niets anders dan: uitwisseling van kennis tussen informatieverwerkend systeem en context. Zoals een computerprogramma uitsluitend in een computer functioneert, die

in dit geval de context is, die er op een relevante manier iets mee doet, functioneert een levend wezen alleen onder zekere aardse condities (die dus in zekere zin als computer fungeren). Wijzigen zich de condities zodanig dat de informatie in de genen van een bepaald type dier niet langer relevant is – in zekere zin bestaat de desbetreffende informatie dan zelfs niet meer want informatie is op zich geen natuurverschijnsel, en er is alleen informatie als er “iemand” is die de informatie “begrijpt” – dan sterft de desbetreffende diersoort uit, da’s logisch; nietwaar? Voilà Darwin in een notendop.

Dat levende wezens zo’n niet-dode indruk op ons maken komt alleen maar doordat het verschijnsel informatie op zichzelf geen onderdeel uitmaakt van de verzamelde plaatjes die we gebruiken om de fysische Waarheid te beschrijven. Maar informatie berust desondanks op fysische processen, nergens anders op, en hetzelfde geldt derhalve van de weersomstuit voor het verschijnsel leven.

Ik kom te zijner tijd trouwens nog terug op de genen en de diverse mooie woorden die in dit verband opgeld doen, woorden die klinken als “desoxiribonucleïnezuur”, om er maar eentje bij de horentjes te vatten. En hoe het in zijn werk gegaan is dat uit dode materie de zogenaamde levende materie voortgekomen is zal ik alsdan eveneens uit de doeken doen.

Nu wil ik liever eerst ophouden met moeilijke dingen in de groep gooien. Ik vind dat ik zojuist ineens heel diep gedacht heb – zo diep dat ik moe van mezelf geworden ben... ik heb van die bevestigingen...

Sown: Ahum.

Z :Bij de informatieoverdracht speelt het *teken* een hoofdrol.

Menselijke gebaren, maar ook verkeerslichten zijn tekens; blozen is een teken, een tekening is een teken, en een geschreven letter is een teken.

Ons hele leven lang zijn we bij voortduring bezig tekens te geven en te ontvangen. Het ontvangen en verstrekken van informatie vult ons leven en houdt ons bezig van eeuwigheid tot amen.

Je ziet dus dat het begrip “informatie” werkelijk een begrip vol onzegbare vitaliteit is

A :Nou en of.

Z :Er zijn drie moeilijke woorden. Hier komen ze:

- syntaxis
- semantiek
- pragmatiek.

A :(heft verschrikt de handen): Hola!

Z :De *syntaxis* van informatie betreft de “spelregels”, dat wil zeggen de “grammatica” waaraan de tekens onderworpen zijn tijdens de informatieoverdracht.

Als je morse wilt leren is datgene wat je je primair eigen maken moet: de syntaxis van de morsesignalen, dit is: welke streepjes/puntjes-reeksen bij welke letters horen. De rare zinnestjes waarmee ik ons praatje vandaag begon, waren syntactisch juist

geconstrueerd. Desondanks begreep je er niets van.

De *semantiek* is wat informatie betekent. Als ik zeg: "Het is mooi weer" heeft dit zinnetje een betekenis die jij begrijpt. En wat is nou de syntax van ditzelfde zinnetje? Dat zijn de spraakkunstarten ervan, je weet wel, woordontleding, zinsontleding; en ook de spelling van de gebruikte woorden, want ook de spellingsregels zijn een aspect van de syntaxis.

Het probleem met de zinnen waarmee ik vandaag begon is dat ze alleen syntactisch correct waren, maar semantisch leeg.

De *pragmatiek* is het effect dat de overgedragen informatie sorteert, dit is het beïnvloedingsaspect van informatie. Als jij straks weggaat en ik zeg: "Het regent!", steek je als reactie daarop een paraplu op (het effect van de informatie).

A :Ik heb anders geen paraplu.

Z :Het is maar een gedachtenexperiment grapjas. Goed, ik geef een ander voorbeeld...trouwens, tussen haakjes, wil je een glaasje wodka?

Z (A strekt zijn handen afwerend uit): Kijk, hier stuiten we op het pragmatische aspect van informatie. Ik vraag of je wodka wilt en roep daarmee een afweerreactie (het effect van de informatie) in jou op...

Het aardige is dat hoewel die krankzinnige zinnetjes die ik vanavond om te beginnen op jou losliet geen semantische lading droegen, ze wel pragmatisch geladen waren want ze beïnvloedden jou, maakten dat je je onzeker en onbehaaglijk ging voelen.

A :Hahaha.

Z :En nu voel je je geloerd ook nog...

Reclameboodschappen hebben maar één doel: pragmatische informatie overdragen.

Ten tijde van de McCarthy-hysterie in de Verenigde Staten van Amerika droeg daar ter plekke het woord "communist" een sterke pragmatische lading.

Heel veel mededelingen en berichtgevingen zijn, om het pragmatische effect van het verkondigde te versterken, opzettelijk zó geformuleerd dat ze emoties oproepen. Maar het enge erge is dat emoties het objectieve denken blokkeren, dat wil zeggen de vermogens uitschakelen die we nodig hebben om tot rationele inzichten te komen. Vooral politici en voorgangers in de kerken zijn in dezen specialisten. En altijd maar weer, vooral gebruikmaken van de macht die voortvloeit uit het oproepen van de emotie Angst bij de mensen die tot de beoogde doelgroep behoren. Dóódsbidders zijn het, verdomme!

(Kwaad kijkt Z voor zich uit)

Z :Ik moet er niets van hebben! Want het doel van de informatieoverdracht van de diverse predikers van velerlei aard is niet: een mededeling doen waardoor toename van inzicht bij de

geadresseerde ontstaat – maar het uitoefenen van MACHT over hen voor wie de boodschap bestemd is. Hier trappen wij op de Slang zelve... Want toename van inzicht wordt op deze wijze juist *belemmerd*. Het olympische vuur van de verlichting wordt tegenwoordig al met al verstikt door een inktzwarte mist van stompzinnige vooroordelen, angst, eigenwaan, kortom menselijke domheid. Bah!

Laat ons wodka tot ons nemen.

(Zij drinken wodka. Al drinkend komen hun gemoederen weer enigszins tot bedaren.

Ze komen op het onderwerp “communisten”. Z zegt, naar aanleiding van de McCarthy-hysterie, weliswaar afkeer te hebben van kunstmatig opgewekte en versterkte massapsychosen, doch dat hij intussen wél de overtuiging toegedaan is dat de Russen niet veel goeds met de wereld voor hebben⁵⁶. Niet omdat het communisten zijn, dat zijn het immers helemaal niet (je moet wel stekeblind zijn of (doof)stom, of vol vooroordelen zitten, of nogal kwaadaardig gezind zijn, of absoluut niet op de hoogte zijn, om te kunnen beweren dat het sowjet regime ook maar iets met socialisme van doen heeft. En als je niet op de hoogte bent is dit uiterst laakbaar, aangezien laksheid inzake een zo brandende kwestie onvergeeflijk is, zeker als je je een uitgesproken oordeel (vaak komt het neer op: uitgeSCHREEUWD oordeel) aanmatigt). Niet omdat het communisten zijn verdenkt Z de Russen van kwade bedoelingen, maar omdat het de “Boze Geesten” zijn die in het beklagenswaardige oer-land genaamd Rusland de macht gegrepen hebben (lees Dostojewski’s desbetreffende boek). Z is er stellig van overtuigd dat als men er door onderhandelingen in zal slagen wederzijds zo goed als geen kernwapens in stelling te hebben staan, dat Rusland dan prompt Europa met conventionele wapens veroveren zal. De Russen hebben (in vreedestijd!) drie en een half miljoen (*miljoen!* daar komt verdomd dat immens grote getal weer op de proppen!) man op de been. Daar kan Europa zo goed als NIETS tegen inbrengen. West-Duitsland, het sterkste van de West-Europese landen, heeft twaalf divisies – alleen al in Oost-Duitsland staan er twintig Russische. En in de andere landen in Oost-Europa bevinden zich bij elkaar nog eens tachtig (80) divisies. Het enige land ter wereld waar de Russen niet tegen opgewassen zijn, is de USA. Voor geen enkel land in West-Europa hoeft Rusland ook maar de geringste vrees te koesteren. En “dus”... hebben ze kernraketten opgesteld die Amerika niet kunnen bereiken maar wél jou en mij. Waarom?? Iedere SS-20-raket vervoert drie kernkoppen waarvan elke krachtiger is dan de bom die Hiroshima

---

⁵⁶ Even enige relevante semantische informatie verstrekken: het tijdvak waarin de dialogen van A en Z plaatsvonden moet men in de zeventiger à tachtiger jaren van de twintigste eeuw situeren. De Sowjet Unie bestond toentertijd nog. / De schrijver.

verwoestte. Ze hebben al meer dan tweehonderd vijftig van die orgels des doods staan en kunnen geheel Europa compleet naar de andere wereld helpen. En wat heeft dit voor zin! Het is toch te gek om los te lopen dat er mensen zijn die serieus menen dat de Russen een dergelijk waanzinnig arsenaal hebben, uitsluitend uit angst voor een hen vijandig gezind West-Europa. En, nog zo'n waandenkbeeld dat nogal eens opgeld doet: dan hebben we ook nog de stompzinnige opvatting dat we dit toneel van deze meedogenloze moordwapens, die op ONS gericht staan, meer aan de Amerikanen dan aan de Russen te danken zouden hebben – ik snap echt niet hoe het komt dat er zo slecht nagedacht wordt, maar zo langzamerhand schijnt bijna elke “gewone” West-Europese burger de opvatting toegedaan te zijn dat de zwarte dreiging van bestookt te worden met atoombommen uitgestrooid door SS-20-raketten, - deze beroerde dreiging waaronder wij moeten leven... dat het de schuld van Amerika is dat het zover gekomen is – stelletje debielen allemaal!!

Ja werkelijk, de Russen zijn formidabele schakers en ze verstaan de kunst van het toedienen van pragmatische informatie tot in de perfectie. Ze kunnen al even goed liegen als de nazi's. Overigens, ik gebruik wel steeds het woord “Russen” en dat zou ik niet moeten doen. Alle mensen zijn mensen. En het is dan ook niet de Rus als zodanig die ik vrees, doch het monsterlijke bewind dat het land in zijn ijsskoude greep heeft, dát is het waar ik grote bedenkingen tegen heb.

“De Russen zijn geweldige schakers!”, zegt Z, “En ze geven nooit op. En dit bewind in Moskou is een Boze-Geestenbewind. Ze zullen niet rusten tot ze ons opgevreten hebben. Nog nooit, zelfs niet in Hitlers tijd, is de dreiging dat de wereld zal terugvallen in oerbarbarendom zó groot geweest als nu. En Europa staat alweer in het brandpunt van de belangstelling. Als het Westen de kernwapens afschaft is het in de kortste keren gewoon gedaan met alles wat we, laten we zeggen in de laatste vijfhonderd jaar, bereikt hebben. We hebben de martelkamers afgeschaft, en de doodstraf, en de slavernij, en de wetteloosheid, de dictatuur, de brandstapels, de armoede – al deze en nog vele andere zaken dreigen terug te komen, al of niet onder andere namen, of in andere implementatievormen, als wij door de Sowjet Unie overrompeld worden. Het beroerde is intussen natuurlijk al met al, dat als we de kernwapens niet afschaffen, de kans bij voortdurende aanwezigheid dat het vuurwerk als het ware “bij vergissing” een keer afgaat (hoewel deze kans volgens mij heus niet zó groot is). Leuk om uit te mogen kiezen – de dood in de vuurzee van een kernbom – of gek gemaakt worden in een “psychiatrische inrichting” naar Russisch model.... Lollige tijd om in te leven is het tegenwoordig!

Het positieve van kernwapens vind ik wel dat dankzij deze dingen het de *leiders van de grote mogelijkheden zélf* zijn die rechtstreeks in hun eigen hachje bedreigd worden! Vroeger was dit nooit zo. Hitler zat veilig in zijn arendsnestje... maar nu, met die enge bommen op onze Grote Leiders zelf gericht is de zaak er ineens heel anders bij komen

liggen.

Enfin, iets anders doen dan volhouden, en afwachten tot het Boze-Geesten-Bewind in Rusland vanzelf zal ophouden te bestaan, hetgeen uiteraard na verloop van tijd zal gebeuren, kunnen we niet. Het is een kwestie van gewoon standvastig pal blijven staan, en doorgaan, gewoon volhouden, en sterk blijven. En het láátste wat we moeten doen is onszelf eenzijdig ontwapenen. Ik snap het fundamentalistisch soort van socialisten dat eenzijdig ontwapenen propageert werkelijk niet. Als je door een meute wolven achtervolgd wordt, is je wapen het enige wat je hebt om je leven te redden.

Geloof je dat ik niet goed bij mijn hoofd ben? Denk je dat Churchill niet goed bij zijn hoofd was?

Vind je dat ik wel wat erg ver ga als ik de Russische dictatuur vergelijk met een wolvenbende die ons verscheuren wil? Lees dan Solzenitsyns *Goelag Archipel* s.v.p., lees hoe KGB-dametjes bij wijze van verhoormethode ertoe gekomen zijn mannen tot bekentenissen te dwingen door met hun schoentjes de teelballen van hun slachtoffers langzaam maar zeker plat te drukken, lees hoe mensen levend begraven zijn omdat het gemakkelijker is levende mensen te transporteren dan dode; en lees tevens hoe fijn het leven in de Sowjet Unie is als je behoort tot de heersende klasse in de Russische versie van de klasseloze maatschappij want wil je de vrouw van een ander? Je krijgt haar want niets is eenvoudiger dan te zorgen dat dat onvolprezen instituut: de KGB, haar man oppakt en tot een bekentenis dwingt en voorgoed laat verdwijnen in de dodenkampen, - de Goelag Archipel; en het vrouwtje in kwestie? Dat werkt ook wel mee, wees maar niet bang, want alle machtsmiddelen ter wereld staan tot je beschikking...

En ik weet het wel: Stalin is dood en in diskrediet gebracht – zó verschrikkelijk als het er onder het Stalin geheten monster aan toegegaan is, zó is het waarschijnlijk niet meer in het Rusland van nu – maar de droesem van Stalins psyche kon toentertijd in Rusland neerslaan doordat het land zuchtte onder een DICTATUUR, en dát is nog steeds het geval; en corrupt is het ook nog steeds, en de dwangarbeiderskampen functioneren ook nog steeds naar behoren”.

Intussen laat Z zich de wodka goed smaken. A hoort hem onthutst aan.)

Sowhn: Soms vind ik Z heel sympathiek. Maar desondanks baal ik van hem. Ik geloof dat ik ga doen wat Agatha Christie en Arthur Conan Doyle met hun slimmerikken gedaan hebben. Ik ga mijn Denkheld ombrengen. Zodra zich een geschikte gelegenheid voordoet. Waarom? Nouja gewoon, ik begin me aan hem te ergeren. Ik wil nu wel weer eens wat anders.

○○○○○○○ 9 ○○○○○○○

A en Z blijken mensen van vlees en bloed en gal en slijm te zijn. Ik geef ter illustratie een citaat.

.....

Z :Weet je A waar ik van hou? Werkelijk van hou bedoel ik – niet geforceerd maar met al mijn vezels, met mijn innigste vezels? Niet omwille van een Ideaal of als gevolg van een gevoel voor wat Juist is maar helemaal en volkomen spontaan. Ik hou van mooie vrouwen. Dit is de liefde die echt helemaal van mij is, die niet aangeleerd, niet aanberedeneerd maar wezenlijk de kern van mijn identiteit is. Voor mooie vrouwen zou ik alles willen geven. Al mijn inzicht, aanzien, welvaart – alles. Alles – als ik dan maar met mooie vrouwen mocht verkeren. O, de geur van mooie vrouwen. De geur van parfum – als God bestond had ik toch liever het Parfum dan de Liefde... MOOIE vrouwen, zeg ik. Niet de gewone, maar de hele mooie. Dit is niet rechtvaardig of reëel van mij. Het slaat nergens op. Het is welbeschouwd volkomen irrationeel meer Waarde aan mooie vrouwen te hechten dan aan lelijke. Mooi zijn is immers in het geheel geen prestatie. De stomme genen spreken, basta. Basaltblokken zijn mooi of niet, niets aan de hand. Een mooie vrouw heeft er geen snars voor hoeven doen. Objectief gesproken is het beledigend voor de lelijke vrouwen, meer waarde aan de mooie te hechten. Maar ik, subject, heb lak aan de tot objectiviteit leidende redematies. Ik hou van MOOIE vrouwen! Maar ik weet: dit is onrechtvaardig van mij. Ik weet het. Maar ik zou alles willen geven, al mijn aanzien, mijn kennis, alles; en de stralend blauwe hemel, en de bloemen die de wereld opfleuren, en de vogels die met hun leuk wikkende bewegingen de hemel bevolken. De hele wereld zou ik willen laten schieten, de hele wereld mag van mij ten onder gaan als ik mooie vrouwen kan krijgen. Ze zijn zo hartverscheurend heerlijk. Ik hou dermate verschillelijk veel van mooie vrouwen dat het een kapot scheurende marteling voor me is. Ik zou door bergen drek willen waden om ze te krijgen. Zo ervaar ik als subject mijn verlangen. Niet dat ik ernaar handel. Nee. Ik handel niet naar mijn subjectieve waardeoordeel. Ik blijf mijn zoeken naar Inzicht trouw. Wat moet ik anders? Maar het is niet wat ik echt wil. Wat ik echt wil is de liefde van de mooie vrouwen. Geen welvaart verlang ik. Ook geen welzijn. Maar wellust! Mooie vrouwen, o, verschrikkelijke marteling, verlaat mij toch! Wat moet ik met dit verlangen? A, ben ik anders dan andere mannen? Ben jij ook zo? Verlang jij ook zo *intens?*

.....

Ja die Z is me er eentje. A lijkt anders dan Z te zijn;

misschien is dat maar schijn? Maar A hoopt tegen beter weten in dat God bestaat en dat Hij Liefde is. Z is een Realist, A is een Idealist. Ik zit er overigens mee dat veel van wat A en Z tegen elkaar gezegd hebben ongehoord blijft; want ik maak er nou niet veel gewag van. Maar hieronder volgt hetgeen betrekking heeft op Einsteins relativiteitstheorie; dit betekent dat we op het punt staan met de neus in de wetenschappelijke boterberg te vallen. Waarom? - wat namelijk is hiervan nu de relevantie voor "gewoon doorgaan"? - op deze vraag volgt verderop een antwoord(en). U kunt de verhandelingen betreffende wetenschap overigens zondermeer overslaan; men kan de desbetreffende kost altijd later nog eens doorploegen, er alsdan de tijd voor nemend, indien men in de ware gedaante van Mevrouw Natura geïnteresseerd (geraakt) is, geraakt zijnde door het Wonder van de Realiteit.

Intussen heeft dit boek reeds een aantal pogingen gedaan tot iets laten zien van het inktduistere zwart dat in de menselijke psyche (over het algemeen onopgemerkt) verblijft. Och wat houdt zich toch veel zwarts schuil in de menselijke ziel - met name in die van mij ook. Hoe kunnen wij doorgaan ondanks het besef dat het Kwaad alom ziet? Juist! Dat willen we weten! (wordt vervolgd)

Maar u denkt wellicht:

-Het is mij toch nog steeds niet duidelijk waar dit boek naartoe wil, en ik vind de structuur ervan een bevreedend rommeltje-. Maar een herhaling van een uitleg over de structuur volgt nu, in een poging het goed te maken (zie anders pagina 480 e.v.). Het boek bestaat uit diverse rivieren. Deze rivieren komen uit de lucht vallen en ze eindigen allemaal in één mooi Meer. Het is nodig van het bestaan van de rivieren af te weten, om de smaak van het water van het Meer te kunnen appreciëren. Vervelend is hierbij dat het gemeander der rivieren voor de lezer verwarrend, vermoeiend en irriterend kan zijn. Ik weet geen oplossing. Ziehier een lijstje van de voornaamste rivieren.

= Schetsen van het Kwaad;

= Een paar autobiografische details

- Cavatina

- Tanja;

= Nieuw-Guinea;

= Uitleggingen betreffende de relativiteitstheorie, de kwantummechanica en nog wat;

= Filosofisch bedoelde opmerkingen verband houdende met de kunst van het gewoon doorgaan.

De toonzetting gaat van doffe afschuwelijke mineur naar min of meer aangenehmere Töne und freudenvollere, - dit wilde ik nou ook nog even kwijt.

From here to eternity ⁵⁷

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u opstelletje *From here tot eternity* grotendeels overslaan, en nu gaan naar bladzijde 132.

{er is wat tekst weggelaten, daardoor begint het wat verwarrend}

A :Winnetouoedelatoe.

Z :Inderdaad. Maar let op, er gebeurt nu een ongelukje. Terwijl ik even sta te suffen duw jij met veel kracht tegen de zak⁵⁸. De zak gaat bewegen en treft mijn suffende snufferd. Pats! Ikke bloedneus, bril kapot.

A :Zeg schei uit, ik moet er niet aan denken.

Z :Maar denk er over ná.

Waar ik naartoe wil, is: aandacht vragen voor het fenomenale fenomeen genaamd *energie*; energie was het, namelijk, die jij met jouw geduw overdroeg op de zak, en energie was het wat de zak op mijn neus overdroeg gedurende het desbetreffende treffen.

We doen net of mijn neus bloedt en vragen ons af hoe dat zo gekomen is.

Dat is zo gekomen doordat er *energie* was die zich tegen mijn neus keerde.

Energie: de vloeistof die jagende door Zeus' kloppende aderen de entiteit is waarop alles wat al of niet zweeft tussen hemel en aarde teert bij het in de weer zijn. In de boezem van alle gebeuren klopt een hart dat "energie" heet.

Stralende zonnen.

Sissende slangen.

Krakende hersens.

Basaltbrokken uitbrakende vulkanen.

De eb- en vloedbewegingen van de oceanen.

Rondtollende melkwegstelsels.

Een ontkiemend mosterdzaadje.

Een over de golven der zee licht werpende vuurtoren.

Een kogel die een hart doorboort...⁵⁹

[12]

Z :Energie alom. In vele soorten en maten!

---

⁵⁷ *From here to eternity* is de titel van een indrukwekkend boek van James Jones over Amerikaanse mensen werkzaam in de Amerikaanse strijdmacht. In het algemeen kan gesteld worden dat de betrokkenen het niet gemakkelijk hebben.

⁵⁸ Het gaat om een zware zak die fungeert als boksbal, welke aan een touw hangt en een zwaaiende beweging richting Z maakt (de details doen er verder niet toe).

⁵⁹ Hij is paranormaal begaafd die Z! Hahaha; ik lach. De Schrijver!

- Achteréénvolgens wil ik nu drie van de soorten energie die er zijn bespreken: *bewegingsenergie*, *warmte-energie*, en *potentiële energie*.
- A :“Potentie-energie?”. Wat moet ik me daar nu toch bij voorstellen?
- Z :Po...
- A Hé, drie soorten energie – drie wetten van Newton, da’s toevallig! Of, eh... vraagje: hoeveel wetten van Newton zijn er eigenlijk?
- Z :O, hier geldt de formule van Z welke luidt: *het aantal wetten van Newton is gelijk aan de integer van de wortel uit het aantal geboden van God verstrekt op de berg Sinai*.
- A :Jeetje.
- Z :Mozesmina!
- Het aantal wetten van Newton bedraagt drie.
- A :Gelukkig. En hoeveel formules van Z zijn er?
- Z :Eén, voorzover bekend.
- A :En zal hij je beroemd maken?
- Z :Reken maar maar ik streef geen roem na hoor!
- A :Waar streef jij naar?
- Z :Och... van alles en nog wat... Weet ik veel. Nergens naar geloof ik. Niets dondert wat mij betreft.

{hier is wat tekst weggelaten}

- Z :O, tussen haakjes: bewegingsenergie wordt ook wel *kinetische energie* genoemd.
- Als een basketbal langzaam beweegt heeft hij minder kinetische energie dan als hij snel beweegt.
- Als je een geweerkogel tegen iemands hoofd gooit zal je het hoofd allicht een beetje beschadigen. Maar als je de kogel met een geweer afschiet krijgt het mormel een dermate geweldige snelheid dat het dwars door de desbetreffende schedel heen jakkert. Voilà de fysische feiten.
- Wat is warmte-energie? Deze is eveneens gekoppeld aan beweging – namelijk beweging van moleculen en atomen!
- {hier is wat tekst weggelaten}
- Onthou maar meteen dat energie nooit verloren kan gaan. Als een kogel stopt wordt zijn bewegingsenergie omgezet in warmte, geluidsenergie, vervormingsenergie (benut om de schedel te doorbreken en zo meer), nieuwe bewegingsenergie (van de rondvliegende brokstukken). En als je de diverse hoeveelheden der nu aanwezige energieën bij elkaar optelt krijg je exact de oorspronkelijke hoeveelheid bewegingsenergie van de kogel weer terug.
- ENERGIE GAAT NOOIT VERLOREN*. Schoten verwelken, schedels vergaan maar energie blijft altijd bestaan.
- Ook creatie van nieuwe energie die er eerst niet was, is onmogelijk.
- Dit noemen we de *wet van behoud van energie*.

{hier is wat tekst weggelaten}

- A :Wat is de warmte van een gasvlam eigenlijk? Toch niet bewegende moleculen, of toch?
- Z :Toch! Het uit de brander stromende gas verbrandt, d.w.z. het reageert chemisch met de zuurstof die in de lucht aanwezig is. Bij deze chemische reactie komt energie vrij, zodat de bij de reactie gevormde gasmoleculen, waar de vlam uit bestaat, veel kinetische energie hebben. Dus de moleculen die de vlam vormen bewegen héél snel, en roffelen derhalve verwoed tegen de onderkant van de pan. De panmoleculen, op hun beurt, gaan, op deze wijze in beroering gebracht, óók fel bewegen (m.a.w. de pan wordt heet) – en de panmoleculen stoten nu dus steeds krachtiger de H₂O-moleculen⁶⁰ aan waardoor deze nu ook....
- A :En zo geraakt het water aan de kook.
Maar die energie die vrijkomt bij de chemische reactie in de vlam, logenstraft die niet de wet van behoud van energie? Hier is toch sprake van nieuwe energie die er eerst niet was?
- Z :Nee hoor, de betrokken energie was er weldegelijk al, namelijk in de vorm van potentiële energie van de elektronen in de moleculen van het uit de brander stromende gas, en van de elektronen in de zuurstofmoleculen van de lucht. Wat er gebeurt, is dat tijdens de chemische reactie waarbij de gasmoleculen verbranden, de potentiële energie van de betrokken elektronen in kinetische energie (warmte) van de bij de verbranding gevormde moleculen omgezet wordt.
- A :O.
Fijn dit te horen.
- Z :Ja. Dan zul je het ook fijn vinden te horen waar de kinetische energie van de door een geweer afgeschoten kogel vandaan komt. Exploderen van buskruit is het stootsgewijze vrijkomen van energie die tot dan opgeslagen lag als potentiële energie van de elektronen van de moleculen waar het buskruit uit bestaat. In feite vindt een razendsnel om zich heen grijpende chemische reactie plaats als het buskruit explodeert, en bij deze reactie komt energie vrij die als potentiële energie in het buskruit aanwezig was. Deels manifesteert de vrijkomende energie zich als knal (d.i. kinetische energie die als een schokgolfverschijnsel de moleculenzwerm die de lucht is doordondert), deels als hitte, deels als kinetische energie van het geweer (de terugstoot), en ook is daar de kinetische energie van de kogel, de energie waar het ons om begonnen is. En zo zie je maar welk een formidabele rol elektronen in mensenlevens op de meest significante momenten spelen kunnen. En word je ooit door een kogel getroffen, weet dan dat de energie waar je kennis mee maakt van elektronen afkomstig is!

---

⁶⁰ H₂O is de chemische formule van water; dit wordt hier verder niet behandeld; trekt u er zich niets van aan.

En nou heb ik het steeds over potentiële energie, en jij vraagt je natuurlijk af: wat is dat toch. OK. Ik zal mijn best doen het uit te leggen.

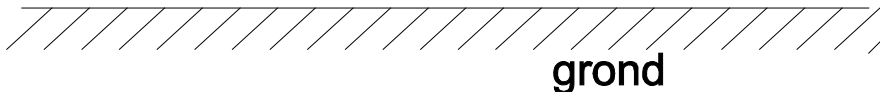
A :Lang gewacht, stil gezwegen, nooit gedacht, en toch nog een elfstedentocht.

Z :Ziet een steen. Niet die der wijzen en evenmin één des aanstoets, maar een bak-

A :Fiets.

Z :Steen.

 baksteen

Z :De baksteen zweeft één meter boven de grond.

A :Eigenaardig.

Z :Hij is namelijk nét door mij losgelaten, maar begint nu onmiddellijk te vallen.

Daar ligt hij al op de grond. Merk op dat de baksteen, naarmate hij dichterbij de grond kwam, met steeds grotere snelheid bewoog, dus over steeds meer bewegingsenergie ging beschikken.

A :Ja. Je bedoelt: de baksteen ging steeds sneller bewegen.

Z :Precies. En waar haalde de baksteen die bewegingsenergie vandaan!

A :

Z :Ik zal het je zeggen.

{hier is wat tekst weggelaten}

A (Na eens gezocht te hebben): Maar hoe komt zo'n dakpan die op het dak ligt in eerste instantie eigenlijk aan zijn potentiële energie⁶¹ – waar komt *die* dan vandaan?

Z :Die komt van de bouwvakker die de pan naar boven droeg. Naarmate de bouwvakker de dakpan op groter hoogte bracht, kreeg de dakpan steeds meer potentiële energie. De bouwvakker moest zijn best doen om de dakpan naar hoger sferen te transporteren – en dankzij dit “zijn best doen” was het, dat de baksteen steeds meer energie opliep. En de bouwvakker op zijn beurt, peurde de energie die hij al doende op de baksteen overdroeg uit de energiebronnen die de cellen van zijn lichaam rijk waren. Om naar boven te kunnen lopen deden zijn benen het werk – en ze konden dit doen door hun interne energiebron aan te boren. En de energiebron die het menselijk lichaam tot functioneren in staat stelt, bestaat uit een verzameling complexe chemische reacties waarbij O₂-moleculen⁶² aan gegeten voedsel geplakt worden zegmaar; dit is een zuurstofbindingsproces dat een zeer ingewikkelde variant is van de processen roesten en verbranden; het verloopt door middel van een hoop chemische reacties, en het is tevens het proces waaraan wij onze lichaamstemperatuur van 37 °C danken, want net als bij verbranden komt bij het zuurstofbindingsproces dat zich in ons lichaam afspeelt warmte vrij. En naast warmte komt ook energie te onzer beschikking dankzij dit zuurstofbindingsproces: en dat is de energie waarop wij lopen.

En we zagen het al eerder onder ogen dat ons voedsel, en ook dat van elke bouwvakker, uiteindelijk gebaseerd is op wat de planten te bieden hebben. En de energiebron die de planten doet groeien en bloeien, is het licht dat door de zon uitgestraald wordt.

Dus: de energie die nodig is om de dakpan op het dak te leggen is in uiterste instantie stralingsenergie afkomstig van de zon – onze eigen goede, 4,5 miljard jaar ouwe trouwe waterstofbomzon!

{hier is wat tekst weggelaten}

A :Hoe zit het trouwens met kerncentrales?

Z :Aha. Hier stuiten we dan duidelijk en definitief op een afwijking. De energie die kerncentrales leveren is *niet* van de zon afkomstig. De truc die in kerncentrales ingezet wordt om energie op te wekken is dezelfde die in de zon zelve opgeld doet. Deze truc is de omzetting van massa in energie. Een onaards proces. Wie zal zeggen, Prometheus, welke wetten wij overtreden hebben door dit

---

⁶¹ Ik kan me voorstellen dat wat “potentiële energie” is u niet duidelijk is – maakt niet uit.

⁶² O₂ is de chemische formule van zuurstof.

kosmische proces naar de aarde gehaald te hebben. Wie zal zeggen hoe lang en in welke mate onze lever nog gemarteld zal worden als straf voor deze té ver gaande vermetelheid...

A :De omzetting van massa in energie zeg je.

Niet dat ik je begrijp hoor. Maar mijn neus ruikt creatie van energie die er eerst niet was.

Z :Je neus ruikt het goed.

A springt op. Daar staat hij!

A (fluisterend): En de wet van behoud van energie?

Z :Zal herzien moeten worden, zoals Einstein vaststelde naar aanleiding van zijn gemanipuleer met ideeën gegoten in de vorm van wiskundige formules. Zo gaat dat in de fysica. Bij tijd en wijle moeten we tot een fundamentele herziening van onze diepste inzichten overgaan.

Ga zitten.

Z :Een elementaire bezinning op, en herziening van de inzichten is zo af en toe nodig om verder te kunnen komen. Einstein heeft in dit opzicht heel wat op zijn geweten. En hij leidde uit zijn formules af dat massa⁶³ in energie omgezet kan worden.

A :Ja, je hebt dit al eens vaker gezegd. Maar mijn verstand is erbij blijven stilstaan, en doet dat nog steeds.

Z :Tja, en wat ik nu ga zeggen heb ik in diverse toonaarden ook al vaker gezegd... Jouw verstandverbijstering ontstaat alleen maar doordat je aan de woorden “massa” en “energie” een soort van intuïtief waarheidsgevoel koppelt voor wat voor zaken dit *zijn*; maar deze soort van intuïtieve feeling is louter één-gedeeld-door-nul-fictie; we weten er niets van; we kennen de Waarheid niet, en dat zal altijd zo blijven. Het is alleen maar jouw intuïtieve feeling voor wat massa is, die het voor je gevoel raar maakt dat massa in energie omgezet kan worden. In wezen is er niets raars aan, integendeel, het is een feit; het is doodgewoon een feit dat het heel goed mogelijk is dat massa in energie omgezet wordt, en probeer maar niet het te “begrijpen” want er valt niets te begrijpen want niets kan überhaupt begrepen worden. Je verbazing is irrationeel, subjectief, en niet van belang.

Het menselijk verstand is erop gebouwd het voortbestaan van de soort “mens” te dienen, niet om de essentie van de dingen die wij in de Natuur aantreffen te doorgronden. We moeten niet het onmogelijke verlangen. Niets kunnen we begrijpen. Ik heb het weer gezegd. Howgh! Repetito est mater studiorum!

Einstein deed zijn ontdekking dat massa en energie equivalent zijn

---

⁶³ Wat is “massa”, kan je je afvragen. Ik geef een simplistisch alsmede vaag antwoord: Massa is datgene wat materie substantieel maakt; bijvoorbeeld een pingpongballetje heeft een veel kleinere massa dan een basketbal.

overigens niet met het doel uit te vinden hoe je kernenergie kunt opwekken; hij stuitte gewoon op het equivalent-zijn van massa en energie tijdens zijn jarenlange intensieve nadenkwerkzaamheden. Hij stelde ook de formule op waarmee je berekenen kunt hoevéél energie in een zekere hoeveelheid massa vastgelegd ligt (véééééél energie!!).

{hier is wat tekst weggelaten}

- Z :Wéér een vraag: we brachten nu herhaaldelijk de wet van behoud van energie ter sprake. Maar er is nóg zo'n wet. Kan jij raden welke wet ik nu op het oog heb?
- A :De wet van oom.
- Z :?????!
- A :Ja, daar heb ik wel eens van gehoord.
- Z :Ja ik ook.
- A :Je weet hoe die luidt.
- Z :Zekers. Maar dat jij hem ook kent – daar sta ik van te kijken!
- A :Van tante afblijven...
- Z :Hihihihi. Nee, die versie is nieuw voor mij.
- A :Zoooo. Heb jij zeker vaak aan tante zitten frutselen!
- Z :Nee, toch niet hoor, dat niet. Zou niet durven. Ik had zo'n harige-tanden-tante...
- Zo; mooi – laat ons nu op onze schreden terugkeren. En we zetten onverdroten onze expeditie door de domeinen van het fysische voort. Want lang nog is de weg die leidt naar Subliem Inzicht.
- De wet waarop ik doelde is wederom een behoudswet zoals de wet van behoud van energie een behoudswet is. De wet waar ik op doel is: *de wet van behoud van massa*.
- A :Behoud van massa?
- Z :Energie kan niet verloren gaan, maar massa evenmin. Als je bijvoorbeeld waterstofgas en zuurstofgas chemisch met elkaar laat reageren, waarbij water gevormd wordt, blijkt dat de oorspronkelijke hoeveelheid massa van het waterstofgas en het zuurstofgas samen, precies even groot is als de watermassa die gevormd wordt.
- En ook als je een boom verbrandt...
- A :Een doodzonde!
- Z :Is de som van het gewicht van de boom voordat ie verbrandde, en de hoeveelheid zuurstof uit de lucht die voor de verbranding nodig is, precies even groot als het totaalgewicht van de gevormde verbrandingsgassen plus de verkoolde houtresten.
- A :En hoe kan het dan dat als ik niet eet, dat ik dan afval? Waarom blijft mijn massa dan niet behouden?
- Z :Je zweet en zo.
- En piesen jongens. En poepen.
- A :Gut ja.
- Z :Als je al je afvalproducten zuinig in daartoe geschikte containers

zou vergaren en bewaren, en je zou de totale productie op gezette tijden wegen, en je zou ook je lichaamsgewicht in rekening brengen, alsmede de massa van de door jou verorberde eetbare waar, dan zou je constateren dat ook ten aanzien van de jou betreffende materie de wet van behoud van massa perfect opging.

A :Een opmerkelijk gedachtenexepiment.

Z :Zo is het.

De mens is een machientje dat materie tot zich neemt, er de potentiële energie aan onttrekt die verscholen zit in de desbetreffende moleculen, hetgeen door middel van een complex van complexe chemisch processen tot stand gebracht wordt, en de bewerkte materie weer afstoot (uitwerpselen en uitgeademde CO₂⁶⁴ enzovoort). Het machientje kan ook een eventueel materie-overschot opslaan (vet) om te bewaren voor later, om er energie aan te onttrekken op het moment waarop het nodig is. De mens kan in dit verband gezien worden als een materiereservoir, waarvan de inhoud kan toe- of afnemen, afhankelijk van de omstandigheden.

En in de materie die als het voedsel voor een mens dienst doet zitten elektronen met potentiële energie waaraan hij naar behoefte energie onttrekt die hij gebruikt om al of niet aan al of niet harige tantes te frutselen, en allerlei andere handelingen te verrichten.

Samenvattend: massa gaat nooit verloren (tenzij massa in energie omgezet wordt), en ook energie gaat nooit verloren.

A :Zoals ook Feyenoord nooit verloren gaat.

Z :Noch U.V.S.

A :Nooit van gehoord.

Z :Manco in je algemene ontwikkeling.

Over algemene ontwikkeling gesproken: laat ons nu overgaan tot het bespreken van de algemene en de speciale relativiteitstheorie.

De speciale relativiteitstheorie eerst.

A :Hohoho! Weet je dan niet dat ik al die tijd al vreselijk ergens naar zit te smachten?

Z :Oja? Het is toch niet waar? Waarnaar dan? Je harige tante zeker?

A :(Lichtelijk blozend):

{hier is wat tekst weggelaten}

A :Eens te meer vind ik de Natuur wonder-schoon; alles klopt, net als bij een legpuzzel, en het is allemaal even práchtig!

Z :Het mooie is dat zelfs de aller-complexste verschijnselen uit heel simpele basisprincipes te verklaren blijken te zijn. Zeer fascinerend is dit. -Verrek, zit dat zó-, denk je dan opgetogen als je zo'n principe in de smiezen krijgt, en je ervaart een schoonheidsgevoel als bij het horen van mooie muziek. En de elementaire basisprincipes willen vinden: precies dit is het wat de warmbloedige natuurkundige ertoe brengt door te zetten, gewoon omdat het zulk mooi werk is om de

---

⁶⁴ CO₂ is de chemische formule voor kooldioxyde.

basisprincipes te ontdekken, en omdat deze principes soms zo wonder-leuk-mooi zijn..

En nu zal ik je met het oog op de relativiteitstheorie een voorstel doen. Jij gaat bij treinrails staan, en ik zal vervolgens aan je voorbij rijden als passagier in een trein.

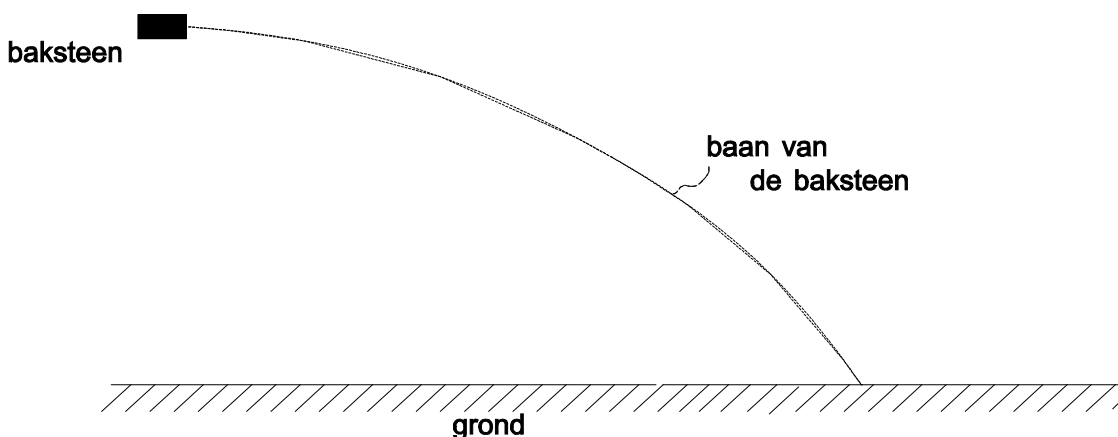
A :Hoe vreselijk aardig alweer.

Z :Terwijl ik voorbij rijd laat ik een baksteen uit het raampje vallen.

A :Mag niet hoor.

Z :We doen ook alleen net alsof.

Jij ziet de baksteen een boog beschrijven, zó:

Z :De baksteen valt niet recht naar beneden omdat hij, terwijl hij valt, tevens in horizontale richting voortgaat met dezelfde snelheid als de rijdende trein.

A :Jaja, dat kan ik me wel indenken.

Z :Voor mij, in de trein, ziet de zaak er heel anders uit. Want ik sjees in horizontale richting even snel voort als de baksteen dit tijdens zijn valbeweging doet. Dus voor mij valt de baksteen loodrecht naar beneden.

Zie je dat in?

A :Met dien verstande dat jouw waarneming op gezichtsbedrog berust. In werkelijkheid rijdt de trein over de rails terwijl de baksteen in een kromme baan naar de aarde toe valt. Dat jij toevallig óók in die rijdende trein zit verandert niets aan de zaak. Wat jij ziet is louter gezichtsbedrog. Puur subjectief!

Z :Je gebruikte het woord “werkelijkheid” – een ander woord voor “Waarheid” – waarom vind je dat jouw standpunt de “werkelijkheid” bepaalt, en het mijne niet? Waarom zouden jouw waarnemingen objectiever zijn dan de mijne.

A :Jamaar Z, het is toch duidelijk dat ik stil sta en dat jij en de trein bewegen.

Z :Zo zie jij het. Maar ik ben gerechtigd te zeggen dat ik stil sta en dat

jij beweegt.

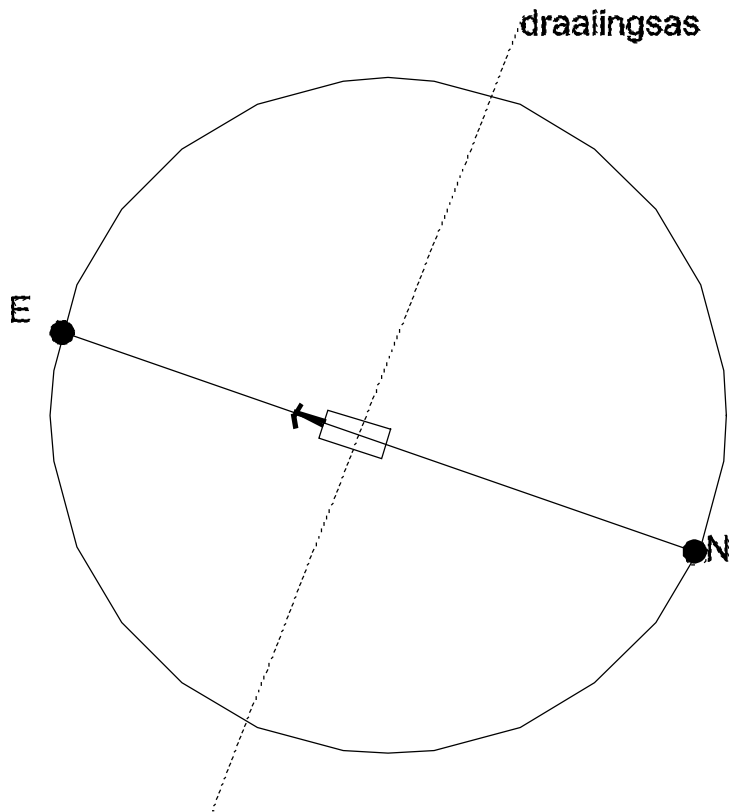
A :Hihihi.

De grond met de erop aanwezige rails bewegen, en de trein staat stil. Dát heb je leuk bedacht.

Z :Ik ben gerechtigd het zo te zien, en ik zal je nu zover brengen dat je met de mond vol verbaasde tanden staande beaamt dat ik gelijk heb.

Let op!

De aarde is bij benadering rond:

Z :N is het bekende plaatsje Nyenholtpade, E is Ebbenbroek. Ik heb alleen voor het moment deze steden even geherpositioneerd: ze liggen nu op de evenaar. De streep die je tussen E en N getekend ziet, representeert de evenaar zelve. Het rechthoekje is mijn trein. De rails liggen precies op de evenaar.

A :Is het een bewuste keuze dat de evenaar schuin omhoog staat?

Z :O, nou dat heb ik gedaan omdat de draaiingsas van de aarde schuin staat ten opzichte van het vlak waarin de aarde om de zon cirkelt.

A :En waarom is de bovenste helft van de aarde groter dan de onderste?

Z :Dat slaat nergens op; mijn "tekentalent" he. Noordelijk en zuidelijk

halfgrond zijn feitelijk even groot (op zeer kleine afwijkingen na).

Enfin, zoals bekend, is het zo dat de aarde langzaam en statig rondtolt. En zodoende leggen zowel Nyenholtpade als Ebbenbroek elke 24 uur een grote cirkelvormige baan af rondom de draaiingsas van de aarde.

Nu laat ik mijn trein precies even snel rijden als het aardoppervlak beweegt, alleen tēgen de draaitolbeweging van de aarde in. Begrijp je? Dan staat die trein met mij erin in feite dus stil! Ik doe niet mee aan de rondtollende beweging van de aarde; heel de aarde tolt rond om de aardas, alleen ik niet want ik compenseer de tolbeweging en sta dus stil.

Nyenholtpade beweegt, Ebbenbroek beweegt, de rails vliegen in razende vaart onder mij door (met een snelheid van 1700 km/uur)... maar ikke beweeg NIET! Ikke sta stil.

A :Ikke paf.

Z :Maar ach, weet je, welbeschouwd slaat mijn bewegingsactie nu nog nergens op. Als ik mijn futiele pogingen om in “absolute” zin stil te staan in volledigheid ten uitvoer wil brengen moet ik nog veel verder gaan. Letwel: mijn poging als zodanig slaat in feite sowieso ook nergens op hoor, omdat de term “stilstaan in absolute zin” nergens op slaat (er is geen absoluut referentiestelsel, dus ook geen stilstand in absolute zin). Maar goed, we doen maar wat voor de aardigheid. En dan realiseren we ons met schrik dat het enige wat ik tot nu toe bereikt heb, stilstand t.o.v. de *aardas* is. Maar de aardbol als geheel cirkelt om de zon heen (elk jaar een cirkel). Dus: als ik ook ten opzichte van de zon zou willen stilstaan zou ik met een raket de aarde moeten verlaten, zodanig snel bewegende ten opzichte van de aarde dat ik ten opzichte van de zon stil zou staan (complicaties vergeten we even) – d.w.z. met een snelheid van 100.000 km/uur van de aarde wēg snellende.

Nu moet je weten dat de zon om het middelpunt van ons melkwegstelsel cirkelt.

A :Oja?

Z :Daar komen we een andere keer nog wel nader over te spreken.

Maar het is dus zo dat als ik stil zou willen staan ten opzichte van het middelpunt van ons melkwegstelsel, dat ik me dan met behulp van mijn raket met een geweldige snelheid (800.000 km/uur⁶⁵) uit ons zonnestelsel zou moeten verwijderen.

Maar och wat zal ik zeggen...: ons melkwegstelsel in zijn totaliteit is nog steeds in beweging naar aanleiding van de Big Bang... Het hele heelal is uitdijende, en alles erin beweegt ten opzichte van alles erin.

Het idee “Stilstand in absolute zin” slaat gewoon nergens op.

Maar nu ben ik bang dat ik met mijn betoog de suggestie gewekt heb, dat er alleen maar geen “stilstand in algemene zin” bestaat omdat alles in het heelal ten opzichte van alles in het heelal in

---

⁶⁵ Als ik goed gerekend heb. S.

beweging is – in feite is dat niet ter zake. Het is gewoon een diepzinnige ontdekking van de natuurkundigen dat het begrip “beweging” als zodanig niet bestaat *tenzij* je eerst aangeeft wat het standpunt is ten opzichte waarvan je de beweging beschrijven wilt – en dat er geen enkel specifiek “voorkeursstandpunt” is ten opzichte waarvan je alle bewegingen zou kunnen relateren. Waarom is dit inzicht diepzinnig? Omdat het een contra-intuïtief inzicht is, en het voor de kleine mens iets heel bijzonders is als hij de prestatie levert zich los te maken van zijn Batavieren-denken, en hij, puur en moedig zich baserende op zijn vermogen tot creatief en logisch redeneren, zich ontdoet van zijn stinkende berenvellen om het klare sterrenlicht puur en onbevooroordeeld onder ogen te kunnen en durven zien. De mens is als dom en beperkt wezen ter wereld gekomen. Hij heeft de neiging in kleine kringetjes te blijven ronddraaien, en te leven met oogkleppen op, en met borden voor zijn stomkop. De meesten van ons vinden de primaire levensstijl prachtig en best. Als we maar Wein Weib und Gesang hebben, en Poen en Auto's en Roddels, en een gemakkelijke dommige Levensfilosofie, dan knorren we als tevreden varkens welgemoed in de modder rond met onze wroetsnuiten. Totdat de hartvervetting ons velt. Stom geboren, stom gestorven, zie de mens.

[16]

Z :Kortom, heeft mijn betoog jou ervan kunnen overtuigen dat het wat lichtvaardig van je was, te zeggen dat in *werkelijkheid* de trein met mij erin beweegt, en dat jij en de rails stilstaan?

A :

A :...

A :.....

A :Ja, voor zover ik je begrepen heb...

Z :Tevreden stel ik vast dat, vanuit mijn standpunt in de trein bezien, de baksteen loodrecht naar beneden valt.

A :Zo is het. Jij hebt recht op jouw standpunt.

Z :Dat neemt niet weg, dat de baksteen, vanuit jouw standpunt bezien, een kromme baan beschrijft aangezien jij ten opzichte van de rails stilstaat.

EN WIE HEEFT NOU GELIJK?!

A :

A :God, nou weet ik echt niet meer waar je naar toe wilt...

Z :Eén gedeeld door nul.

A :O. Is het weer zo laat.

Z :Ja.

De vraag: “Wie heeft gelijk: Z die de baksteenbaan als een rechte streep ziet, of A die een kromgebogen baan ziet”, is een verkeerde vraag, dat wil zeggen dat je door deze vraag te stellen laat zien dat je de kwestie waar het om gaat niet begrepen hebt. Je moet nooit spreken over de baan van een object, zonder aan te geven ten opzichte van welk standpunt je de baan in ogenschouw neemt. En

elk standpunt mag daarbij als referentiepunt genomen worden. Er bestaat *geen* Absoluut Standpunt. *Elk standpunt is even legaal!* Waarom dit zo is? Omdat het bestaan van een Absoluut Standpunt zou inhouden dat aan het idee: plaatsbepaling ten opzichte van de ruimte, een fysische betekenis toegekend zou worden – terwijl het maar zeer de vraag is of plaatjes-hulpmiddel “ruimte” met iets correspondeert dat in de fysische werkelijkheid een pendant heeft. Weet wel dat er nog nooit een waarneming gedaan is die suggereert dat met ons idee van “ruimte” in de fysieke werkelijkheid inderdaad iets correleert. Met het concept “voorwerp” correleren zaken in het heelal waar onze zintuigen op reageren, dat is vastwel zo. Maar met “ruimte” is dit veel minder evident⁶⁶. Dan is het onlogisch te stellen dat er wel een voorkeursruimte zou bestaan, een Absolute Ruimte, die een fysische eigenschap zou hebben: de eigenschap dat je er alle beweging aan relateren moest.

{hier is wat tekst weggelaten}

A :Ja? En toen? Wat gaat er nu verder gebeuren?

Z :Nu hebben we dus ontdekt dat in alle Galileïsche coördinatenstelsels⁶⁷ elektromagnetische straling⁶⁸ zich even snel voortplant.

A :Ja.

Z :Ten opzichte van alle Galileïsche coördinatenstelsels plant licht zich voort met een snelheid van 300.000 km/seconde ⁶⁹ – *ongeacht hoe snel de Galileïsche stelsels zich ten opzichte van elkaar*

---

⁶⁶ Een toelichting: als je afstanden wilt meten heb je altijd materiële voorwerpen nodig (een meting met behulp van licht gaat m.b.v. fotonen). Ben ik duidelijk eigenlijk? Extrapolatie van het misschien a priori begrip “afmeting” naar het begrip “ruimte” is niet op objectieve waarnemingen gebaseerd maar wordt door de software in ons hoofd gedaan. (Het verrassende verhaal van de betekenis van de metrische tensor g_{jk} voor het bestaan van de ruimte in het heelal wordt tenslotte in boekje *4 Levend* behandeld maar niet in *Wetenschappelijke kennis inzichtelijk van Z tot A / AZS*)

⁶⁷ “Coördinatenstelsel” is een ander woord voor “standpunt” (het is een door wiskundigen bedacht begrip); in de fysica heb je coördinatenstelsels die bewegen, - een trein bijvoorbeeld, of een lift. Een “Galileïsch coördinatenstelsel” is een coördinatenstelsel dat zonder te schokken beweegt (of stilstaat). Een op-en-neer jagende straaljager is géén Galileïsch coördinatenstelsel, een rustig voortrijdende trein wél (als de trein over volmaakt gladde rails rijdt en er geen blaadjes op de rails liggen).

⁶⁸ Bij wijze van uitleg geef ik enige voorbeelden van elektromagnetische straling: radiostralen (ook TV-beelden gaan van zendantenne naar ontvangantenne via elektromagnetische stralen); licht; röntgenstraling; kosmische straling. Dit wordt hier verder niet toegelicht (in LB wél). Maar onthou goed: licht is elektromagnetische straling.

⁶⁹ Licht heeft een snelheid van ongeveer 300.000 km/sec; dit is de zogenaamde “snelheid van het licht”.

bewegen.

“Dit”, zei A, “is Hoogst Merkwaardig”.

Z :Uiterst Hoogst.

A :Hoe kán dat nou! Dat kan toch niet.

Kijk nou eens, ik teken een lichtstraal en een bewegende trein.

A :De lichtstraal beweegt ten opzichte van de treinrails naar rechts met die snelheid van 300.000 km/seconde die jij net noemde.

De trein beweegt ook naar rechts, met ten opzichte van de rails een snelheid van... nou wat zullen we zeggen, bijvoorbeeld 200.000 km/sec – dit is natuurlijk een fictieve waarde. Dan beweegt de lichtstraal ten opzichte van de trein toch zeker met een snelheid van $300.000 - 200.000 = 100.000$ km/sec!

Z :Zeker niet.

Je hebt in zoverre gelijk dat de lichtstraal zich ten opzichte van de rails voortspoedt met een snelheid van 300.000 km/sec, zeker, reken maar dat het zo is! En je zou inderdaad, zoals jij doet, bij wijze van gedachtenexperiment kunnen aannemen dat de trein een snelheid van 200.000 km/sec ten opzichte van de rails heeft. Maar het is je rekensommetje dat niet opgaat want zélfs als de trein voortdendert met een snelheid van 200.000 km/sec, spoedt ook ten opzichte van deze trein het licht zich voort met toch altijd maar weer dezelfde vermaledijde lichtsnelheid van 300.000 km/sec. En dat kan niet anders, dit moet wel zo zijn, want in alle Galileïsche coördinatenstelsels gelden dezelfde natuurwetten, dus ook die van Maxwell⁷⁰ waaruit de lichtsnelheid zo fraai te berekenen valt.

Het standpunt van iemand die bij de rails staande, de trein aan zich voorbij ziet gaan, is even legaal als het standpunt van iemand die zich in de trein bevindt. Er is geen enkele reden waarom één van de twee personen bevoorrecht zou moeten zijn ofzo. Vandaar dat voor beide waarnemers de snelheid van het licht gelijk aan 300.000 km/sec is. Misschien raar, toch waar.

A :Dat g-e-l-ó-f i-k n-i-e-t! Ik snap er niets van!!!

Z :Dat kan ik me indenken. Op het eerste gezicht lijkt het ook onmogelijk dat het zo zou kunnen zijn. Hoe lossen we deze paradox op?

Overigens, je reactie: “ik geloof het niet” is psychologisch logisch... maar vergeet niet dat “geloven” een één-gedeeld-door-nulbezigheid

---

⁷⁰ De wetten van Maxwell worden in *Levend begraven* wel, hier verder niet behandeld.

is. De mening dat de paradox waarop wij hier stuiten onoplosbaar is, berust puur op niet onderzochte aannames, met andere woorden puur op vooroordeel.

Einstein, die degene geweest is die het raadsel oploste waarop wij hier stuiten (hoe is het mogelijk dat een lichtstraal zowel ten opzichte van de treinrails als ten opzichte van de rijdende trein beweegt met een snelheid van 300.000 km/sec) was dan ook een mens die erdoor gekenmerkt werd dat hij zich niet met vooroordelen ophield. Hij ging absoluut vrijgevochten zijn gang, en was daarin ons grote voorbeeld dat navolging verdient. “Om gelukkig te zijn moet je je niet op dingen richten, en niet op mensen, maar op een doel om na te streven”, zo heeft hij het op onbombastische wijze verwoord. Het is zijn manier om datgene te verwoorden wat ook Dostojewski's Aljosja gezegd heeft⁷¹. Diepere wijsheid dan deze is er niet. Einstein had een uitzonderlijk gaaf karakter. Hij had zich geheel losgemaakt van de kleinheden van de wereld waaraan vastgeketend de modale mens zijn leven zinloos ronddarrend slijt. Nooit en nergens is hij op primitief eigenbelang uitgeweest, nooit liet hij zijn handelen leiden door klein-egoïstische motieven; alles in deze mooie, mooie vrije mens was puur en zuiver. Hij was, in de beste betekenis van het woord, een VRIJ mens (hij heeft zijn momenten van vurig-furieuze troebelen wel gehad... dankzij de roemruchte Schandalige Schavuit.. maar die hebben hem niet wezenlijk van zijn stuk kunnen brengen).

En dit kenmerk: vrij zijn, is het dat hem in staat stelde zo origineel te zijn in zijn denken als hij was. Hij liet zich niet leiden door vooroordelen maar door inzichten die gevormd waren door zoekend puur en zuiver nadenken bevrijd van alle kluisters en uit alle kluizen.

Einstein was één van de vredelievendste, zuiverste en oprechtste mensen die ooit geleefd hebben. Het is dit mensentype dat de mensheid verheffen kan – het is op dit mensentype dat wij hopen moeten als we ooit de dag mee willen maken waarop we onszelf uit het stinkende moddermoeras bevrijd zullen hebben.

Niet op de Amerikanen moeten wij hopen, en niet op de Russen, niet op het kapitalisme, niet op het communisme, niet op de kerken, niet op de politieke dieren en niet op de doodsbeddende dogmatici, maar op geïnspireerde, VRIJ denkende, *vooroordelen-vrije* mensen. Hierin, hierin alleen: in het eerlijke *vooroordelen-vrij* zijn, ligt onze kans op vrede voor, en voortbestaan van de mensheid.

Weet dat ook egoïsme, bekrompenheid, misdaad, kortom alles wat negatief is, innerlijke on-vrijheid inhoudt!

En WIJ: *wij* zijn het: WIJ! de miljarden “brave” mensjes, stikvol

---

⁷¹ “Ach kinderen, beste vrienden, hebt geen angst voor het leven. Het is zo mooi als je iets doet wat goed en waar is!” (Deze woorden komen voor in het laatste hoofdstuk van F.M. Dostojewski / *De gebroeders Karamazow* / vertaler: J. v.d. Eng / uitgever: G.A. van Oorschot.)

kleine zielige rot vooroordeeltjes en inhaligheidjes als we zitten, *wij* zijn het die met elke verstikkende ademtocht die wij uitwalmen het zaad van de ondergang van de hele wereld met gulle handen om ons heen uitstrooien over den godgans wijden wereld.

Laat niemand, als straks de mensheid tot alles vernietigende oorlogen zal overgaan, de illusie koesteren dat hij daaraan niet schuldig is. Een ieder die, laf en lui, zich laat gaan in onvrij vooroordelen-denken, is *schuldig*.

O God, die arrogante klootzakken om ons heen die spugend president Reagan of het militair-industrieel complex als dé ENIGE schuldigen aanwijzen. Altijd is het de ánder die schuldig is, nooit zijzelf. O wat zijn het experts in het constateren van splinters in de ogen van iedereen behalve in die van henzelf. Zie hun rot gezichten, bezie hun ophitsende gedoe, voel hun demonische sfeer, proef de haat die zij uitstralen... “Wij zijn voor de vrede (goed van ons, hè?)”, lees je op hun verwaande tronies. LEUGENAARS! “Wij willen ons mooi voordoen; en wij zitten verschrikkelijk in onze stinker! Wij willen niet worden vernietigd door zo’n eng kern-dinges”: dát zijn hun werkelijke drijfveren. Het zijn helemaal geen vredesduiven. Het zijn luie, gemakzuchtige fanatieke na-apers, na-zeggers en bangebrokken – onvrije mensen die nooit, *NOG NOOIT*, zeg ik je! één enkele eigen originele inval tot hun brei-denken hebben laten doordringen – hoe zou het ook kunnen gebeuren dat je iets origineels bedenkt als je barst van, en stikt in de vooroordelen!

Z is steeds harder gaan praten. Op het laatst schreeuwt hij het uit.

A zit versteend. Z kijkt hem met bloedbelopen ogen aan.

Dan ziet A ogen die enige tranen produceren en daarna dichtgaan.

Het is muisstil.

“Ik weet wel dat ik generaliseer...”, verontschuldigt tenslotte Z zich.

Z :Heb je je wel eens afgevraagd wat de definitie van *snelheid* eigenlijk is?

A :N-nee... ik geloof het niet...

Z :De snelheid van een object is de *afstand* die dat object aflegt in een zekere *tijd*. Met andere woorden, de snelheid is gelijk aan de afgelegde afstand gedeeld door de verstreken tijd.

Je kunt de snelheid bepalen door te *meten* (altijd weer staat *meten* centraal – als je je weg in de natuurkunde wilt leren vinden, besef dan dat alles bepaald wordt door wat *metingen* laten zien – in de natuurkunde is het doen van *metingen* de enige manier om onvervormd een impressie te krijgen van wat wij noemen: de Waarheid), je kunt de snelheid van een object bepalen door te meten hoe lang het erover doet om een bepaalde afstand af te

leggen. Als je de desbetreffende – door *meten* bepaalde – grootte van de afstand deelt door de *gemeten* tijd, is het getal dat je zodoende verkregen hebt de (gemiddelde) snelheid waarmee een object de desbetreffende afstand overbrugd heeft.

Denk goed na over de nu gegeven omschrijving van het begrip snelheid. Dit concept moet je voor jezelf helder hebben om de oplossing te kunnen begrijpen die Einstein vond voor de paradox waarop wij zoëven stuitten.

A :Eh... welke paradox was dat ook weer?

Z :Als object P en object Q ten opzichte van elkaar bewegen met een snelheid van 200.000 km/seconde, gaat toch het licht ten opzichte van *beide* deze objecten voort met een snelheid van 300.000 km/sec.

{hier is wat tekst weggelaten}

Heus: als je de lichtsnelheid meet (*MEET!*, dát is waar het om gaat: *meten* en *meten* en *meten*), dan vind je altijd dezelfde waarde ongeacht of je bij de rails staat of in de voortvliedende trein zit.

A :Jamaar, als het dan niet zinvol was om te zeggen: “Ik geloof het niet”, mag ik dan nog wél vragen: “Hoe kan dat dan!”.

Z :Hah! Zeer juist!! Nieuwsgierigheid is een geweldige impuls voor de vooruitgang, en 'tuurlijk mag je vragen hoe dat dan kan, dat is juist heel goed! Ook Einstein heeft zichzelf deze vraag gesteld. Tevens, echter, kwam hij met een uiterst stoutmoedige, ingenieuze, baanbrekende verklaring op de proppen. Deze is deze (en ik breng nogmaals in herinnering dat snelheid gelijk is aan afstand-gedeeld-door-tijd): veronderstel nu voor de gekke grap eens, dat *afstanden en tijden vanuit een voortvliedende trein bezien andere waardes hebben, dan als ze gemeten worden door iemand die langs de rails staat*: dan zou het in principe misschien zo kunnen zijn, dat de *deling*: afstand-gedeeld-door-tijd, voor de lichtsnelheid ten opzichte van de trein, nou net weer precies dezelfde waarde oplevert als de waarde die je voor de lichtsnelheid ten opzichte van de rails vindt – ja werkelijk, mocht een dergelijke veranderlijkheid van afstand en tijd inderdaad bestaan, dan zou deze veranderlijkheid wellicht kunnen verklaren hoe het mogelijk is dat licht ten opzichte van de trein even snel voortgaat als ten opzichte van de rails. Het idiote van deze gedachte is, dat je het dan voor mogelijk moet houden dat afstanden en tijden niet vast gegeven zijn, maar *variabele* entiteiten zijn, in de zin dat de uitkomsten van metingen die je eraan doet, bij verschillende coördinatenstelsels verschillende resultaten opleveren. Eén en dezelfde afstand gemeten vanuit coördinatenstelsel “rails”, zou dan vanuit coördinatenstelsel “trein” bepaald, verschillende groottes moeten hebben!! En, nóg gekker: een tijdsverloop tussen twee gebeurtenissen zou langs de rails een andere waarde moeten hebben dan in de trein... hetgeen zou betekenen dat de tijd zelve langs de rails niet in hetzelfde “tempo”

voortgaat als in de trein. En afstand en tijd zouden zich dan precies zódanig moeten aanpassen dat, gezien vanuit een trein die er vandoor scheurt met een snelheid van 200.000 km/sec, de afstand-gedeeld-door-tijdberekening voor de lichtsnelheid toch weer de waarde 300.000 oplevert! Te gek voor woorden. Doch Einstein, die een uitstekend filosoof was, en uit dien hoofde doordrongen van het besef dat wat op het menselijk bewustzijn als bizar overkomt, daarom nog niet per se bizar hoeft te zijn, nam de optie van het veranderlijk zijn van afstand en tijd serieus, en onderzocht hem, en ontdekte dat hij met de Waarheid strookt. Om op een dergelijk idee te kunnen komen, én dan ook nog in staat te zijn het uit te werken totdat de puzzel volmaakt en puntgaaf opgelost is: daar moet je inderdaad een uniek genie voor zijn⁷² (het heeft Einstein vier à vijf weken gekost om van de conceptuele inzichten die op een Goede Dag tot hem doordrongen, te komen tot de uitgewerkte speciale relativiteitstheorie).

Intussen is volgens mij het goed doorgronden van de manier waarop afstand en tijd zich gedragen volgens de relativiteitstheorie nog helemaal geen sinecure, zelfs niet als je de door Einstein uitgeknoobelde formules reeds tot je beschikking hebt. Ik moet eerlijk gezegd altijd erg mijn best doen om de diverse subtiliteiten goed in de smiezen te hebben en houden. Straks zal ik een uitgewerkt getallenvoorbeeld geven waarmee ik zal proberen enig gevoel te geven voor deze steel aan gene lepelaar.

Nu gaan we eerst nadenken over het begrip *tijd*, omdat we willen proberen in te zien dat de tijd inderdaad niet een vast gegeven is, maar een entiteit die in verschillende coördinatenstelsels verschillende waarden kan hebben!

Laat ons om te beginnen eerst onderkennen dat we niet weten wat tijd *is*, zo min als we weten wat massa is, of energie, of kracht of afstand. Doch dit is niet erg want we kunnen *metingen* doen aan de tijd.

“Zeg mij hoe ik het meten moet, en ik weet wat het is!”

De tijd meet je met klokken. Als je de juiste tijd wilt weten kijk je op je horloge: zo simpel is dat; helder en klaar als glas.

S :

Z :Maar nu voorspelt een paragnost dat zodadelijk twee bomen, opgesteld langs de spoorrails, op precies hetzelfde ogenblik door de bliksem getroffen zullen worden. Hij vraagt ons of wij zijn voorspelling willen verifiëren. Aan ons vraagt hij dit, maar ik zit in de trein en jij staat langs de rails, en onze coördinatenstelsels zijn allebei legaal.

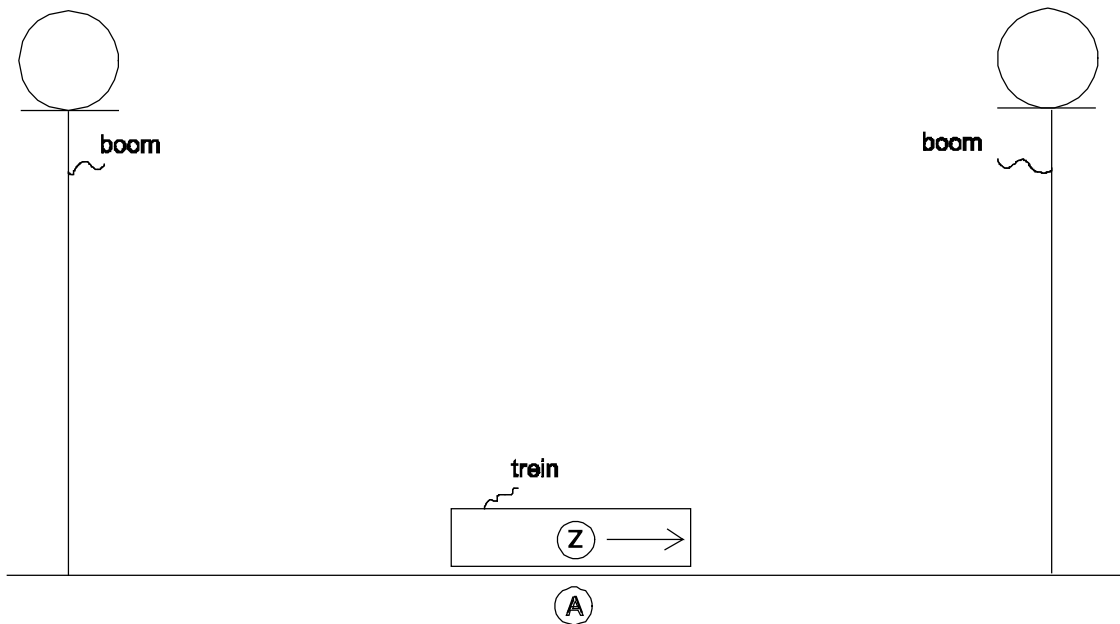
Allebei zitten we met het volgende te kijken: ben je bij de ene boom op het moment waarop ie door de bliksem wordt getroffen, dan kan

---

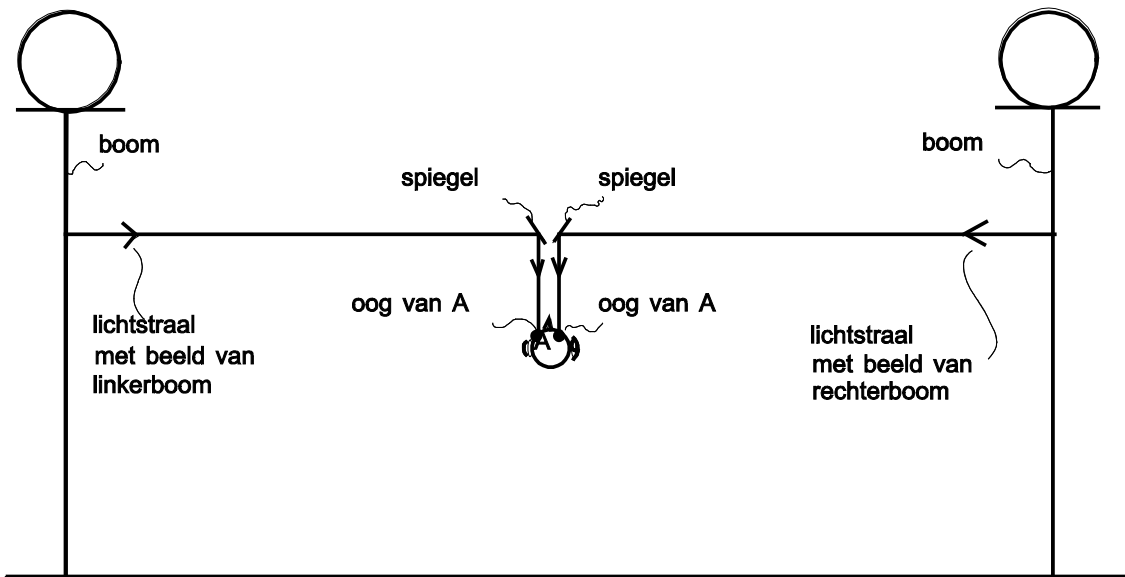
⁷² Maar ook Henri Poincaré heeft het gezien (en onze Hendrik Antoon Lorentz tot op zekere hoogte ook wel, en ook Fitz-Gerald heeft in dezen een alleszins verdienstelijke duits in het zakje gedaan).

je op je horloge zien hoe laat het dan is, maar dan heb je nog niet vastgesteld op welk tijdstip de andere boom door de bliksem getroffen wordt. En, vergeet niet: we moeten *meten*, niet “denken” ofzo; we moeten onze plaatjes op objectieve feiten baseren, en op niets dan objectieve feiten. Om te kunnen meten op welk tijdstip beide bomen door de bliksem getroffen worden, komt Einstein met het volgende gedachtenexperiment op de proppen.

Z :Einstein stelt voor dat jij, met twee spiegels in je hand, precies midden tussen de twee bomen in gaat staan (terwijl ik me in de trein bevind). Jij staat stil met twee spiegels, die je zodanig vasthoudt dat je daarmee beide bomen tegelijk zien kunt.

Z :Ik moet hierbij ter toelichting wel even zeggen dat, anders dan de tekening suggereert, het zo is dat er licht met de *complete* beeldinformatie van linker respectievelijk rechter boom zowel in het linker- als in het rechteroog van jongetje A belandt.

En nu doet zich de volgende samenloop van omstandigheden voor: de trein met mij erin rijdt nét aan jou voorbij als jij met behulp van de spiegels ziet dat de twee bomen door de bliksem getroffen worden. En waarachtig: de bliksem slaat op precies hetzelfde tijdstip in in zowel de linker- als de rechterboom. De paragnost had gelijk! Althans... zo zie jij het! Lullige ik echter, dat wil zeggen Z de eeuwige Wamneus, die eveneens met twee spiegels in de hand de bomen staat te bekijken (hij heeft zich ten dienste van de wetenschap manmoedig op het dak van de trein opgesteld) constateert dat de rechterboom *eerder* door de bliksem getroffen wordt dan de linker!! Hoe kan dat.

De verklaring is, dat ik in mijn trein de lichtstraal die van de rechterboom afkomstig is tegemoet rij, terwijl de lichtstraal die van de linkerboom afkomstig is mij achterop komt; bijgevolg zie ik de bliksem ietsjes eerder in de rechterboom inslaan dan in de linker. Zo komen wij bij de paragnost op bezoek.

“Ja! U had gelijk hoor, inderdaad, beide bomen zijn op hetzelfde tijdstip door de bliksem getroffen”, zeg jij.

“Nee! U heeft zich vergist. De rechterboom werd een tikkie eerder door de bliksem getroffen dan de linker!”, zeg ik; en pedant voeg ik eraan toe: “Ik heb ’t zelf gezien!”.

En wie heeft nou gelijk?...

A :Ja maar...

Z :Vóór je iets gaat zeggen wou ik je er nogmaals op wijzen dat zowel jouw opstelling als de mijne als absoluut legale standpunten gezien

moeten worden.

A :Jamaar we hebben een meetmethode gebruikt, we hebben een meting gedaan met behulp van licht, en het resultaat van de meting wordt door deze meet*methode* beïnvloed. Dat hoeft toch niet te betekenen dat de diverse tijdstippen ook in *w*erkelijkheid anders zijn in de trein dan in het railsrige coördinatenstelsel?

Z :Sjonge, A, wat heb ik toch een waardering voor je. Wederom stel je een héél scherpzinnig vraag hoor.

.....uh...

Ik moet nu echt even heel goed nadenken...

Als mensen zeggen dat ze de relativiteitstheorie niet begrijpen komt dat in het algemeen doordat ze de al-bepalende relatie tussen lichtsnelheid en tijd en afstand niet begrijpen.

Bijvoorbeeld, je had de meting ook kunnen doen met geluid in plaats van met licht, of met behulp van postduiven desnoods (je laat twee identieke postduiven uit rechter en linker boom wegvliegen zodra de bliksem inslaat). Niemand zou instemmend knikken als ik zei: “de tijd verloopt in de trein anders dan langs de rails want de postduif uit de rechterboom was eerder bij mij dan de postduif uit de linkerboom”. Waarom is een meting van tijdstippen die met behulp van licht plaatsvindt, dan wél doorslaggevend in overeenstemming met hoe de tijd zich wezenlijk gedraagt? Ik zal je mijn mening geven: dat weet niemand! Er moet iets diep-verborgens achter dit fenomeen schuilgaan, iets dat te maken heeft met de ons onbekende constructie van het heelal. Tja, wat zal ik zeggen... zoiets van dat de snelheid van het licht gelijk is aan de maximale snelheid waarmee informatie overgedragen wordt... de kennis over een gebeurtenis bestaat hier ter plekke gewoon nog niet als het lichtsignaal ons nog niet bereikt heeft... zoiets... Maar waarom dit zo is? Zeer veel fysici maken zich er niet druk over dat wij niet weten waarom afstand- en tijdbepalingen die gebaseerd zijn op metingen met behulp van licht, met de Waarheid stroken; velen bekommeren er zich niet om omdat ze niet echt Liefde voor de Natuur voelen maar primair op geld en andere genoegens uit zijn. Anderen zien het niet als probleem omdat ze van mening zijn dat als een wiskundig plaatje nou maar strookt met de metingen, dat het dan wel goed zit, en de kous daarmee af is. Einstein had in dezen trouwens een andere visie; hij heeft zeer vaak getracht uit te leggen dat het niet waar is, dat als je nu maar een wiskundig plaatje hebt dat werkt, dat dat betekent dat je kous af is. Hij streefde ernaar plaatjes op te stellen die zo veel mogelijk verklaren met behulp van zo weinig mogelijk uitgangspunten – uitgangspunten die liefst zo voor de hand liggend mogelijk moeten zijn; het uitgangspunt dat voor iedereen dezelfde natuurwetten gelden, bijvoorbeeld, is in hoge mate voor de hand liggend / aannemelijk. Ik geloof dat Einstein geloofde (zijn kosmische religie) dat zodoende verkregen plaatjes het dichtst bij de voor ons weliswaar eeuwig onkenbare Waarheid aansluiten. En het soort van

plaatjes waar Einstein van hield is ontegenzeggelijk van diepe en wonderbaarlijke schoonheid.

Hoe dan ook, Einstein heeft ergens in zijn jonge jaren, zestien jaar oud of zoiets was hij geloof ik, nadenkende over de vraag of je een zich voortspoedende lichtgolf zou kunnen zien, begrepen dat dit niet kan. Vervolgens zijn in hem geleidelijk diepe intuïtieve inzichten gerijpt, inzichten die geloof ik ook door hemzelf niet verwoordbaar waren. Hij kon zich extreem goed concentreren, en zijn denkprocessen voltrokken zich daarbij in woordloze lagen van zijn bewustzijn. De niet te verwoorden inzichten die zich toen in hem gevormd hebben moeten hem ingefluisterd hebben dat metingen aan afstand en tijd die met behulp van licht gedaan worden, iets essentieels over de Waarheid te zeggen hebben.

Ja, als je metingen aan afstanden en tijdstippen met behulp van licht doet, stroken de uitkomsten met de Waarheid – maar niemand weet op intellectueel niveau waarom dit zo is...

Op een dag werd Einstein na heel goed geslapen te hebben wakker, ineens inziende dat gebeurtenissen die voor de ene persoon op één en hetzelfde tijdstip plaatsvinden, zich voor een ander persoon op verschillende tijdstippen kunnen voordoen! En met het gedachtenexperiment waarbij zich een persoon langs de rails en een persoon in een rijdende trein ophoudt terwijl twee bomen door de bliksem getroffen wil Einstein ons duidelijk maken waaróm gelijktijdigheid in absolute zin niet bestaat.

- A :Goed; dan heb ik nóg een vraag: je stelde, dat in allebei de referentiestelsels (trein en rails) licht even snel beweegt – hoe kan het dan dat dezelfde afstand, namelijk de afstand tussen rechterboom en het middelpunt tussen de twee bomen, in jouw referentiestelsel (de trein) in korter tijd overbrugd wordt dan in mijn referentiestelsel (de rails), zoals uit ons gedachtenexperiment van zoëven blijkt.
- Z :Precies, dat is de puntige vraag waar het om draait. Antwoord: uit metingen blijkt dat het *niet* dezelfde afstand is – d.w.z. een meting van de afstand tot de rechterboom vanuit coördinatenstelsel “trein” levert een andere waarde op dan een meting vanuit coördinatenstelsel “rails”! Hier kom ik zo op terug⁷³. Nu wil ik eerst heel expliciet de volgende constatering doen. Wat ons gedachtenexperiment aantoonde, is dat in referentiestelsel “trein”, de rechterboom op een eerder tijdstip door de bliksem getroffen wordt dan de linkerboom – terwijl de bomen vanuit een met de rails

---

⁷³ Mijn puntige punt is dat het beschreven gedachtenexperiment, dat louter dient om te laten zien dat tijden in verschillende referentiestelsels in het algemeen niet dezelfde tijden zijn, de zaak misschien niet optimaal kraakhelder en zonneklaar duidelijk maakt. Ik wou dat ik een beter gedachtenexperiment wist! Maar dat doe ik niet (dat weet ik niet); het beschreven gedachtenexperiment is overigens bedacht door Einstein zelf. / AZS.

verbonden coördinatenstelsel beschouwd allebei tegelijk getroffen worden. Hieruit trekken we de volgende conclusie: *hoe laat het is als zich een bepaalde gebeurtenis voltrekt, dat is coördinatenstelsel-afhankelijk*. Het blijkt zo te zijn dat de tijd die in zeker coördinatenstelsel geldt, niet geldt voor een ander coördinatenstelsel indien de beide coördinatenstelsels zich ten opzichte van elkaar bewegen.

Op welke tijdstippen gebeurtenissen plaatsvinden hangt af van het referentiestelsel waarin je je bevindt. En zonder referentiestelsel geen tijd; en er bestaat anders gezegd geen absolute tijd.

Om op je vraag terug te komen: ook de *afstanden* hebben in coördinatenstelsels die zich ten opzichte van elkaar bewegen verschillende waardes.

Het punt is, dat vanuit coördinatenstelsel “trein” beschouwd (dat wil zeggen *gemeten!*), de afstand van rechterboom tot punt-precies-tussen-beide-bomen-in, *niet* even groot is als diezelfde afstand gezien vanuit coördinatenstelsel “rails”. Overigens is de manier waarop tijd en afstand variabel zijn, behoorlijk subtiel hoor; je raakt gemakkelijk in de war. Daarom zal ik één en ander met behulp van een getallenvoorbeeld toelichten. Hopelijk zal je hierdoor gevoel krijgen voor de veranderlijkheid van afstand en tijd in verschillende coördinatenstelsels.

A :

Z :Laat het in óns referentiestelsel nu *koffietijd* zijn!!

Na de koffie:

Z :Samenvattend: als twee Galileïsche coördinatenstelsels ten opzichte van elkaar bewegen, dan leveren met behulp van licht uitgevoerde *metingen* verschillende *uitkomsten* op voor de *afstanden* tussen gebeurtenissen, alsmede verschillende *uitkomsten* voor het *tijdsverloop* tussen gebeurtenissen. En in het ene coördinatenstelsel hebben afstanden en tijden werkelijk andere waardes dan in het andere! En de grap is nu dat de afstanden en tijden op zodanige manier variabel zijn, dat in elk Galileïsch coördinatenstelsel de gemeten lichtsnelheid (afstand-gedeeld-door-tijd) *dezelfde waarde* heeft als in welk Galileïsch coördinatenstelsel ook, ongeacht de snelheid waarmee de coördinatenstelsels ten opzichte van elkaar bewegen.

Einstein geeft in een door hemzelf geschreven populair-wetenschappelijk boekje een opmerkelijk simpele afleiding van de formules die beschrijven op welke wijze afstanden en tijden, gemeten in verschillende Galileïsche coördinatenstelsels, verschillend zijn. De desbetreffende formules worden de *Lorentztransformaties* genoemd omdat ze reeds door Lorentz ontdekt waren voordat Einstein de relativiteitstheorie opgesteld had; maar Lorentz begreep niet waar de formules op berustten. Einsteins boekje heet in het Nederlands *Relativiteit, speciale en*

algemene theorie. Schrijver: Albert Einstein. Het is een Aula-pocket (nr. 62). Het gedachtenexperiment met de twee bomen die door de bliksem getroffen worden heb ik uit dit boekje gehaald.

Het kenmerkt Einstein, een mens zijnde die er zich bewust van was dat hij mens was met de mensen, dat hij zich de moeite getroost heeft een voor een groot publiek toegankelijk boekje te schrijven. Ik ben er maar al te dankbaar voor!

Wat hebben de Lorentztransformaties precies te zeggen? Nou, als je weet waar en wanneer zich een gebeurtenis langs de rails afspeelt, kan je met behulp van de Lorentztransformaties te weten komen waar en wanneer deze gebeurtenis vanuit de trein beschouwd zich voordoet – en vice versa kan je, als je weet waar en wanneer vanuit de trein beschouwd een gebeurtenis zich voordoet, met behulp van de Lorentztransformaties berekenen waar en wanneer het vanuit standpunt “rails” beschouwd gebeurt. De afleiding van de Lorentzformules die Einstein in zijn boekje geeft is gebaseerd op twee Galileïsche coördinatenstelsels die ten opzichte van elkaar bewegen. Hij introduceert hierbij twee gedachtenexperimentjes:

- 1) Twee lichtstralen vertrekken vanuit de oorsprongen van de twee coördinatenstelsels, precies op het moment waarop de oorsprongen elkaar passeren – de ene lichtstraal gaat naar rechts, de andere naar links.
- 2) Een stokje wordt eerst in het ene coördinatenstelsel gedeponerd en vervolgens in het andere.

C'est tout. En met behulp van eenvoudige wiskunde, en door middel van slimme redeneringen, leidt Einstein uit de gedachtenexperimentjes de Lorentztransformaties af door het uitgangspunt aan te houden dat in beide coördinatenstelsels licht met dezelfde snelheid voortgaat.

A :De ei's in “Einstein” zijn geloof ik die van Columbus?

Z :?????? Hahaha! Ja!!

Ik zal je de desbetreffende Lorentz-formules besparen. In plaats daarvan zal ik je nu met behulp van een concreet getallenvoorbeeld laten zien op welke wijze afstanden en tijden in verschillende coördinatenstelsels verschillende waardes hebben, en hoe daardoor in alle coördinatenstelsels licht dezelfde snelheid heeft.

Hiertoe komen we terug op de twee door de bliksem te treffen bomen, en onze rijdende trein; en we geven de trein een formidabele snelheid: 150.000 km/seconde. Het is nodig de trein een inderdaad formidabele snelheid te geven, omdat bij de snelheden die zich normaal gesproken voordoen in der mensen ervaringswereld, de diverse effecten zo klein zijn dat er van de variabiliteit van tijden en afstanden niets te merken is (vandaar dan ook dat de mens van het bestaan van deze effecten zo'n driehonderdduizend jaar lang onkundig gebleven is).

De bomen staan, 400.000 km van elkaar verwijderd, langs de

spoorbaan⁷⁴. Precies in het midden tussen de bomen in bevindt zich oorsprong O ten opzichte waarvan de rails stilstaan. We zullen het coördinatenstelsel dat bij O hoort aanduiden met de term -O-. De X-as ervan loopt evenwijdig met de rails. En afstanden in de X-as-richting in -O-, geven we aan met de letter x . Zo kunnen we zeggen dat de rechterboom zich bevindt in $x_1 = 200.000$. De linkerboom bevindt zich in $x_2 = -200.000$ (spreek x_1 uit als “iks één”, x_2 als “iks twee”, en -200.000 als “min tweehonderdduizend”). Ook met de trein associëren we een coördinatenstelsel, en dit noemen we -O'. De X'-as van coördinatenstelsel -O' is georiënteerd volgens de lengterichting van de trein. De trein staat ten opzichte van coördinatenstelsel -O' stil. We spreken af dat we het tijdstip waarop oorsprong O' en oorsprong O elkaar passeren, als tijdstip 0 rekenen in beide stelsels. Dit betekent dat tijdstippen bij gebeurtenissen die zich voordeden voordat O en O' aan elkaar voorbijgingen, negatief zijn. Tijdstippen worden geschreven als $t = \dots$ in coördinatenstelsel -O-, en als $t' = \dots$ in coördinatenstelsel -O' (spreek t' uit als “tee accent”). Voorbeelden: $t_7 = 3$ betekent dat er 3 seconden zijn verlopen in -O- sinds O en O' elkaar passeerden. En $t_0 = 0$ duidt het tijdstip aan waarop O' aan O voorbijtrekt; deze gebeurtenis voltrekt zich tevens op tijdstip $t'_0 = 0$. Nog een willekeurig voorbeeld: op tijdstip $t'_8 = -0,5$ is het in -O' een halve seconde vroeger dan het moment waarop O' O aan zich voorbij ziet trekken. Overigens: in deze voorbeelden hebben de 7, 0 en 8 in t_7 , t_0 , t'_0 respectievelijk t'_8 geen specifieke betekenis; dit soort *indexen* (zo luidt de desbetreffende vakterm) wordt slechts gebruikt ter identificatie; je zou net zo goed van t_{Jan} , t_{Janneke} , t'_{Janneke} en t'_{Anneke} kunnen spreken, maar dat doen we niet, om diverse praktische redenen.

Maak nu een tekening van de twee bomen, plaats een stip precies tussen de bomen in, en schrijf de letter O bij de stip om de oorsprong van -O- aan te duiden. Noteer bij de rechterboom: $x_1 = 200.000$. Noteer bij de linkerboom: $x_2 = -200.000$. Bij mijn verdere uitleg ga ik ervan uit dat je deze tekening gemaakt hebt; vul hem aan naar behoefte naarmate je de uitleg volgt die ik nu geven ga.

Op afstand $x_3 = 350.000$ in -O- bevindt zich een elektronisch apparaat dat in staat is het afgaan van een flitslampje te detecteren – en in de rechterboom is daadwerkelijk een flitslampje aangebracht. Tevens bevindt zich in de rechterboom een elektronisch apparaat dat bewerkstelligt dat het flitslampje in de rechterboom afgaat zodra die boom door de bliksem getroffen wordt. En de detector in x_3 is op het flitslampje in de rechterboom gericht.

---

⁷⁴ Nouja, wie zich realiseert dat de omtrek van de aarde 40.000 km is, trekt wellicht verbaasd de wenkbrauwen op gezien de enormiteit van de afstand tussen de twee bomen. Enfin het punt is, we doen nu even net of de aarde plat is en tevens onbegrensd groot.

OK, het is misschien een beetje een complex en onnozel gedachtenexperiment, maar goed... misschien is het beeld van de situatie je toch duidelijk?

A :Goeie genade wat een toestanden... Maar wat is dat eigenlijk: “detecteren”?

Z :*Detecteren* betekent zoiets als: waarnemen. Een *detector* is een apparaat waarmee vastgesteld kan worden of zich een bepaald verschijnsel voordoet. Denk je maar in, dat zodra onze detector in x_3 wordt getroffen door licht dat van het flitslampje in de rechterboom afkomstig is, dat er dan een wijzertje op de detector uitslaat.

En nu gaan we van start. Op tijdstip $t_0 = 0$ (gemeten in -O- dus), slaat de bliksem in in beide bomen tegelijk. Tevens gaat op $t_0 = 0$ oorsprong O' aan O voorbij (met een snelheid van 150.000 km/sec naar rechts bewegend). In coördinatenstelsel -O'- beleven we de dingen echter anders. Eerst wordt de rechterboom getroffen, hetgeen plaatsvindt op tijdstip $t'_1 = -0,38$ sec; even later, op tijdstip $t'_0 = 0$, raast O langs O' (met 150.000 km/sec naar links bewegend); en tenslotte wordt op tijdstip $t'_2 = 0,38$ sec de linkerboom door de bliksem getroffen. Deze waardes, en de tijd- en afstandswaardes die ik hierna nog aan je zal voorleggen zijn met behulp van de Lorentztransformaties berekend.

Voeg nu aan je tekening bij de rechterboom een tekeningetje toe van de bliksem die inslaat, en plaats daar als annotaties bij: $t_0 = 0$, en $t'_1 = -0,38$. Doe dit dienovereenkomstig ook m.b.t. de blikseminslag in de linkerboom van je tekening ($t_0 = 0$ en $t'_2 = 0,38$). Denk er een beetje over na, over hoe dat nou toch zit, met die tijdstippen die in coördinatenstelsel -O'- duidelijk anders zijn dan in -O-... Raar he dat het begrip “eerder dan” geen absolute geldigheid heeft... dat dingen die in het ene coördinatenstelsel op hetzelfde moment gebeuren, in het andere coördinatenstelsel ná elkaar gebeuren!

Nu bezien we de betrokken afstanden. Op het moment waarop in referentiestelsel -O'- de bliksem inslaat in de rechterboom, is, in -O'- gemeten, de afstand van rechterboom tot O' gelijk aan 231.000 km (heb ik berekend met behulp van de Lorentztransformaties); dit kunnen we in de tekening annoteren als $x'_1 = 231.000$. Merk op dat dezelfde afstand in -O- gelijk is aan 200.000 km. Op tijdstip $t'_2 = 0,38$ is in -O'- de linkerboom eveneens 231.000 km van O' verwijderd, dat wil zeggen $x'_2 = -231.000$.

En nu: een geniepige strikvraag om je er leuk in te luizen: hoe groot is, gemeten in -O'-, de afstand tussen de twee bomen (dit is dus de afstand die in -O- gelijk is aan 400.000 km)?

A :(Pakt na enig argwanend nadenken een stukje papier, en maakt een berekeningetje, en zegt): Nou, volgens mij is dat dus 462.000 km...

Z :Gefopt!

A :

Z :Ik zal je uit de boom... eh droom helpen. Als de bliksem inslaat in

de rechterboom, hoe laat gebeurt dat dan volgens de in -O'-geldende tijdrekening?

A :

Z :Het desbetreffende tijdstip in -O'- is: $t'_1 = -0,38$ sec (dit is 0,38 sec vóór het moment waarop O aan O' voorbijgaat).

En het tijdstip waarop in de linkerboom de bliksem inslaat, is: $t'_2 = 0,38$ sec. Dus die twee afstanden van rechter- en linkerboom tot O', beide gelijk aan 231.000 km, dat zijn afstandswaardes die volgens de tijdrekening in -O'- op *verschillende* tijdstippen gelden! En dus mag je de afstand in O' tussen de twee bomen, niet met behulp van deze twee afstandswaardes berekenen!

En hoe moet het nou wél, denk je?

A (die inmiddels ietwat korzelig is gaan kijken, en glazig tevens):.....

Z :Vergeet niet, dat in -O'- de afstand van de bomen tot O' continu verandert omdat de bomen met -O- verbonden zijn.

A :

Z :OK, je moet de afstand tussen de bomen in -O'- bepalen op één tijdstip volgens de in -O'- geldende tijdrekening (het doet er niet toe welk tijdstip). Bijvoorbeeld, neem je tijdstip $t'_0 = 0$, dan kan je met behulp van de Lorentztransformaties berekenen dat de rechterboom zich op dat moment in -O'- 173.000 km rechts van O' bevindt (deze boom is op dat moment trouwens reeds door de bliksem getroffen); tegelijkertijd bevindt de linkerboom zich op 173.000 km links van O' (en deze boom is op dit ogenblik nog niet door de bliksem getroffen). Dus de afstand tussen beide bomen is in -O'- gelijk aan $173.000 + 173.000 = 346.000$ km. En dit is *kleiner* dan dezelfde afstand zoals die in -O- gemeten wordt (400.000 km).

Wij stuiten hier op een fameus effect. Denk er een tijdlang goed over na, en je zult moeten beamen, dat wat we nu vastgesteld hebben, het volgende betekent. Dit: bezie je een voorwerp dat ten opzichte van jou stilstaat, dan heeft het een zekere lengte – maar beweegt hetzelfde voorwerp zich ten opzichte van jou met grote snelheid, dan is het korter. In ons voorbeeld: als ik in de trein zit, bewegen de beide bomen zich ten opzichte van mij, en daardoor is hun onderlinge afstand voor mij kleiner (346.000 km) dan voor jou (400.000 km), daar jij stilstaat ten opzichte van de bomen. En dit effect heet *Lorentzcontractie*, en het is géén gezichtsbedrog: het is Waarheid; d.w.z.: objectieve metingen tonen aan dat een voorwerp werkelijk korter wordt naarmate het sneller ten opzichte van een gegeven referentiestelsel beweegt.

A :Ik begin dit een erg moeilijk verhaal te vinden!!!!

Z :Nouja, het is gewoon een feit dat Onze-Lieve-Heer de schepping allerwonderbaarlijkst opgezet heeft. Atomen die woest en ledig zijn... afstanden en tijden die een variabel weefsel vormen als een soort van deformeerbaar etherisch rubber... En zonnen zijn brullende kernfusie-monsters! Heel wonderbaarlijk, heel fascinerend, heel verrassend allemaal. En uitermate moeilijk te bevatten voor ons, armzalige mensenwezentjes – terwijl we onszelf Nota Bene zo graag

“homo sapiens” noemen, hihhi. Je hebt echt inderdaad een gigantische hoop Liefde nodig, om het Geduld en het Doorzettingsvermogen op te kunnen brengen die nodig zijn om de Grootste aller Puzzels te ontwarren: hoe de zogenaamd dode natuur functioneert; niets is moeilijker dan leren zien hoe de ware gedaante van Mevrouw Natura eruitziet, ik zweer het je! C'est la vie!!

Ontwikkel maar geen minderwaardigheidscomplex omdat je het moeilijk vindt. Het *is* moeilijk! Doe gewoon goed je best, hou vol, denk na, en denk na, en denk na; en hou vol! Dan komt tenslotte het moment waarop je het allemaal zo'n beetje gaat doorgronden heus wel. Je hoeft alleen maar enorm je best te doen, en er genoeg tijd voor uit te trekken (jaren desnoods), dan komt het allemaal tenslotte wel goed.

All's well that ends well.

Think about that, and go on!!

[17]

A :Heb ik het nou goed begrepen, dat als het in -O- een bepaald tijdstip is (het is bijvoorbeeld drie uur), dat het dan in -O'-... ja hoe had ik het nu gedacht...

Z :Ik geloof dat je het erover hebt, dat je niet kunt vragen: “In mijn coördinatenstelsel (langs de rails) is het drie uur, hoe laat is het nu in jouw coördinatenstelsel (in de trein)?”.

A :O. Ik vermoed dat dat niet kan omdat dit weer zo'n één-gedeeld-door-nulvraag is?

Z :Juist. Een typisch geval van Grootste Gemeenste Deelfout.

Want het hele scala aan gebeurtenissen dat zich in -O- voordoet op tijdstip “drie uur”, doet zich in -O'- op *verschillende* tijdstippen voor⁷⁵. Dus met andere woorden: bij één bepaald tijdstip in -O- hoort een hele *reeks* van tijdstippen in -O'-. Omgekeerd hoort ook bij één tijdstip in -O'- *niet* één tijdstip in -O-.

Vandaar dat er geen zinvolle uitspraak mogelijk is in de zin van: “In coördinatenstelsel -rails- is het drie uur, dat wil zeggen dat het in coördinatenstelsel -trein- ... uur is”; want het is niet mogelijk op de plaats van de ... enig tijdstip in te vullen dat in coördinatenstelsel -trein- als geheel geldt.

A :Tja.

Z :Eén-twee-cha-cha-cha.

A :Wat nu weer?

---

⁷⁵ Dit lost een raadsel op waar u misschien mee worstelde. Ergens hierboven staat: “Op het moment waarop in -O'- de bliksem inslaat in de rechterboom, is, in -O'- gemeten, de afstand van rechterboom tot O' gelijk aan 231.000 km” – raadsel: Waarom is de afstand van de betrokken boom tot -O'- dan niet inderdaad gelijk aan die 231.000 km??? Antwoord: als je kijkt hoe laat het in O' is op het tijdstip waarop vanuit -O- bezien de bliksem inslaat, dan zie je dat het dan bij O' niet even laat is als bij de getroffen boom – en als je afstanden berekenen wil moet je de op één tijdstip geldende afstanden benutten. Ben ik duidelijk eigenlijk?

Z :O niks, gewoon even niet op mij letten!

A :Hahaha.

Z :Ik stel voor dat we ons gedachtenexperiment voortzetten.

Op het moment waarop de rechterboom door de bliksem getroffen wordt gaat in die boom het aldaar aanwezige flitslampje af. In -O- is de afstand van flitslampje tot detector gelijk aan 150.000 km; dus, omdat in -O- de snelheid van het licht gelijk is aan 300.000 km/sec, heeft het licht dat door het flitslampje uitgezonden wordt, volgens de in -O- geldende tijdrekening 0,5 seconde nodig om de afstand van flitslampje tot detector te overbruggen. Nu zullen we bezien of inderdaad ook in -O'- de lichtsnelheid gelijk is aan 300.000 km/sec. Dit doen we als volgt:

(1) Uit de Lorentztransformaties volgt dat de detector in referentiestelsel -O'- op tijdstip $t'_3 = -0,10$ sec bereikt wordt door het licht dat van het flitslampje afkomstig is.

(2) Uit de Lorentztransformaties volgt tevens dat de afstand waarop de detector zich bevindt ten opzichte van oorsprong O' als de detector door het licht uit het flitslampje bereikt wordt, gelijk is aan $x'_3 = 318.000$ km (vergeet niet dat de trein zich ten opzichte van -O- met enorme snelheid naar rechts begeeft).

(3) De snelheid waarmee in -O'- het licht zich verplaatst, d.w.z. afstand-gedeeld-door-tijd, is gelijk aan $(x'_3 - x'_1) / (t'_3 - t'_1)$. Dit geeft nu $(318.000 - 231.000) / (-0,10 - -0,38)^{76} = 300.000$ km/sec⁷⁷. En ja! Waarachtig! Ook in -O'- gaat licht met altijd maar weer diezelfde vermaledijde snelheid van 300.000 km/sec voort! Begrijp je wat ik feitelijk gedaan heb? In coördinatenstelsel -trein-, de oerendhard over de rails denderende trein, heb ik de lichtsnelheid bepaald, door de door het licht afgelegde afstand tussen rechterboom en detector, te delen door de tijdsduur die het licht nodig heeft om de desbetreffende afstand te overbruggen (want snelheid is afgelegde-afstand-gedeeld-door-tijd). En er komt keurig netjes 300.000 km/sec uit, dezelfde snelheid die het licht ten opzichte van de rails

---

⁷⁶ Excuus aan de alpha-mensen onder u die de strijd om Begrip al die tijd hebben volgehouden, maar nu moeten afhaken omdat ze niet weten hoe je moet rekenen met getallen waar een min-teken voor staat... Ik kan helaas niet meer voor u doen dan bezweren dat de waarde van 300.000 echt als rekenresultaat uit het rekensommetje te voorschijn komt, ik jok niet. Enfin, straks maken we Z kassie wijle, om opgelucht te kunnen ademen; o ja laat ons alsjeblieft toch gewoon een einde maken aan alle moeilijkdoenerij!!!!

⁷⁷ Eerlijk gezegd levert het laatste rekensommetje niet 300.000 maar ongeveer 311.000 op, maar dat komt alleen maar doordat Z ons alle getallen zwaar afgerond voorgeschoteld heeft. Als je 't allemaal met veel keurig nauwkeurige decimalen erbij gesleept berekent komt er, verdomd als het niet waar is, inderdaad verregaand precies 300.000,0000... uit.... Mooi toch he. 't Heeft eigenlijk toch ook echt wel iets vreselijk aardigs dit alles, al zeg ik het zelf met mijn tedere gestel.

Ik kan u overigens nu meteen ook wel laten weten dat de snelheid van het licht feitelijk gelijk is aan 299.792.458 m/sec; dit nog even ter informatie.

heeft! Alles klopt. Albertje heeft het allemaal perfect uitgeknoobeld, en er is werkelijk geen speld tussen te krijgen. Hoe prachtig is dit alles. Hoera!

Tot zover ons getallenvoorbeeld, waarmee ik heb willen laten zien op welke wijze afstanden en tijdstippen veranderlijk zijn hetgeen zodanig is dat voor licht de afstand-gedeeld-door-tijdberekening in alle Galileïsche coördinatenstelsels dezelfde waarde oplevert. En zo hebben we nu gezien dat het gewoon waar is: in alle Galileïsche coördinatenstelsels gaat het licht even hard. Net als de vier wieken van een molen.

A :Net als de vier wieken van een molen. Wat een verrassende mededeling.

Z :De vier wieken van een molen kwamen even in mijn hoofd spoken naar aanleiding van een raadseltje waarmee ik in mijn kindertijd geconfronteerd geworden ben. Een *windmills of your mind*-spook hè. Tja, niets werkt zo maf als het menselijk brein, het is niet anders.

De Lorentztransformaties waren op zich reeds opgesteld voordat Einstein ze afleidde. Maar Einstein ontdekte nog veel meer, en daar was opzienbarend nieuws bij. Om te beginnen leidde hij een formule af voor de kinetische energie die afweek van die welke uit de wetten van Newton volgt (de formule die uit de wetten van Newton volgt is dus principieel fout); uit de door Einstein afgeleide formule voor de kinetische energie blijkt dat de kinetische energie van een voorwerp oneindig groot zou zijn als het voorwerp met de lichtsnelheid voortging. Dit betekent dat je oneindig veel energie aan een voorwerp zou moeten toevoeren om het met de snelheid van het licht te laten bewegen, want de benodigde kinetische energie kan niet uit het niets ontstaan. Met andere woorden: geen enkel object kan met de snelheid van het licht bewegen⁷⁸. Als je ONTZAGGELIJK veel energie aan een pingpongballetje zou toevoeren (bijvoorbeeld door het oeverloos lang voort te stuwen met behulp van een oe-oe-oerend sterke raket), zou je het tenslotte een snelheid van bijvoorbeeld 299.000 km/sec kunnen geven, maar het is onmogelijk het werkelijk met de lichtsnelheid te laten voortgaan. En, geloof het of geloof het niet, zelfs als een pingpongballetje een snelheid zou hebben ten opzichte van coördinatenstelsel -rails- van 299.000 km/sec, dan nog gelden dat ook ten opzichte van dit waanzinnig voortjakkende objectje, de lichtsnelheid onverkort 300.000 km/sec bedraagt! Overigens zou het pingpongballetje er voor ons, mensen langs de rails, dan niet als een balletje uitzien maar als een zeer plat rondje – zo plat als een dubbeltje zegmaar (ik heb nu even geen zin meer in gedetailleerde berekeningen maken. Als je t.z.t. ver genoeg doorgeleerd hebt, dermate ver dat je in staat bent berekeningen met behulp van de Lorentztransformaties zelf te

---

⁷⁸ Objecten waarvan de rustmassa nul is kunnen wél met de lichtsnelheid voortgaan – dit wordt hier verder niet behandeld.

maken, mag je het voor jezelf eens uitzoeken: is een pingpongballetje dat voortgaat met een snelheid van 299.000 km/sec, wel of niet platter dan een dubbeltje?).⁷⁹

A :Lijkt me leuk om eens te doen zeg; de toekomst lacht me al stralend toe.

Z :Ja maar het mooiste komt nog.

De door Einstein ontdekte verbeterde formule voor de kinetische energie leidt tot ongehoorde conclusies. En hoort nu toch eens goed toe...: *Einstein stelde vervolgens vast* (uitgaande van de wet van behoud van energie, en van het relativiteitsprincipe, én van de door Maxwell opgestelde vergelijkingen⁸⁰), *dat als een voorwerp energie opneemt, dat dan ook de massa van dat voorwerp toeneemt!!*

En al doende kwam hij tot de slotsom dat massa energie vertegenwoordigt, en dat alle energie massa heeft.

!!!!

A :Ja. Je hebt al vaker beweerd dat dit zo is, moet ik zeggen, en ik moet tevens zeggen dat ik me nog steeds afvraag wat ik ervan moet denken – en dit heb ik op zichzelf ook al eens eerder gezegd, ik weet het... Maar ik vind het echt knotser dan knots. Hier wen ik helemaal nooit aan!

Z :Jij jouw mening, even goede vrienden. Maar we beginnen inderdaad behoorlijk in herhalingen te vervallen... Maar ik zal het toch nog eens zeggen, want wie dit niet begrepen heeft blijft steken:

Tracht niet de dingen te “begrijpen”. De Waarheid strookt met de wiskundige formules, die je op kunt vatten als een vorm van uitgekristalliseerd scherpzinnig nadenken, en de formules zijn zo klaar als een klontje (mits je de taal genaamd wiskunde spreekt). Punt uit. De schepping is zoals hij is, en zo is het toevallig ook nog eens een keer. Meer valt er stomweg niet over te zeggen. En een verstand als dat van Einstein hebben we nu eenmaal niet, het is niet anders.

En het is dus zo dat de afzonderlijke behoudswetten van energie en massa, die wij eerder leerden kennen, nu tot één behoudswet versmolten zijn; dat wil zeggen: massa kan wél verloren gaan⁸¹ doch daar komt dan energie voor in de plaats. En energie kan verdwijnen maar dan ontstaat er een deeltje(s) met een dienovereenkomstige massa⁸².

De formule die de relatie tussen hoeveelheden energie en massa

---

⁷⁹ Opmerking: als Z het correct had willen zeggen had hij het moeten hebben over een stilstaand dubbeltje.

⁸⁰ Dit zijn de “vergelijkingen van Maxwell” die hier verder niet behandeld worden.

⁸¹ Ja zo zeggen velen het – maar eigenlijk klopt deze uitspraak niet. Want als je de massa van de “vrijgekomen” energie in rekening brengt, blijkt dat er helemaal geen massa verloren gegaan is.

⁸² Ja zo zeggen velen het – maar misschien klopt deze uitspraak niet. Want misschien kan je het ook zo zeggen dat een deeltje een specifieke manifestatie van energie is.

vastlegt is heel eenvoudig. Hier komt ie.

Energie = massa-maal-lichtsnelheid-maal-lichtsnelheid.
Bijvoorbeeld een massa van 1 kg is equivalent met een energie van $1 \times 300.000.000 \times 300.000.000$ joule. Ja; 1 kg is equivalent met $90.000.000.000.000.000$ joule. Dat is nogal wat. Nu begrijp je dat een atoombom gruwelijke energiehoeveelheden voortbrengt (immers, je herinnert het je nog: bij de explosie van een kernbom gaat enige massa verloren).

Hoe wonderlijk is dit alles toch...

A, jouw God bestaat niet maar Zijn Schepping is het allerschoonste wonder, - een veel groter wonder dan een over water lopend persoon...

S :O godverdomme ik geloof dat we weer eens op zo'n diepzinnige gepassioneerde beschouwing getrakteerd gaan worden. Wat walgelijk vervelend nou toch weer. Ik word echt gek van die vent. Jezus man verval toch niet de hele tijd in vervelende herhalingen!! We weten het zo langzamerhand allemaal wel!!

Z :Jouw God, A, wáár zou die jongen dan moeten wonen! In welk sterrenstelsel. In een zwart gat misschien?

Dit is natuurlijk een heel banale, maar toch ook heel erg voor de hand liggende vraag: wáár in het heelal zou deze Persoon zijn hol dan wel hebben? Och A, en waarom zou hij zich in vredesnaam de moeite getroosten speciaal aan dit ene nietige aardbolletje waarop wij bivakkeren zoveel aandacht te besteden – om er zich zelfs te laten kruisigen. Laten kruisigen, met welk doel? Zie je dan niet dat we hier stuiten op niets dan een bizar soort van egoïstische sado-droom van de fantaserende mens? Waarom zou de schepper van het absoluut onvatbaar grootse heelal zo'n stelletje lamzakken als wij zijn een dienst willen bewijzen?! O, het is zo arrogant, en zo dwaas tegelijk, een dergelijk verzinsel voor Waar te houden. En dan ook nog op dat sadistische ritueel het schaamteloze ego-etiket "Goede Vrijdag" plakken. De leuze waarmee de moffen één hunner helle-oorden lardeerden: "Arbeit macht frei", is zachtzinniger, en minder in zwart sarcasme gedoopt, dan deze sadistische term: Goede Vrijdag. Het is werkelijk ongelooflijk.

Er is de NATUUR – en het bestaan en functioneren van Mevrouw Natura is een zo schoon en al-machtig gegeven dat het voor de mens passend is, en terecht, als we geïnspireerd de term "Goddelijk" hanteren. Maar dat impliceert niet dat er een Godspersoon is die zich om onze zieltjes bekommert. God is het objectieve, niet het subjectieve, zie je...

A :Ik geloof allang niet meer in God.

Z :Weet ik wel. In wezen gelooft niemand echt in God. Maar de

geschrokken schaapjes kunnen het grijnslachen van de doodshoofden niet aan, en daarom spelen ze het spelletje van net-doen-alsof. Als kind speelden we vaders en moeders – op later leeftijd godje en jesusje.

Het is allemaal alleen maar zelfbedrog.

A :Ja.

Z :Ik doe daar overigens op mijn manier ook aan mee, maar bij mij is het tenminste een bewuste keuze. Bij de meesten blijft het een proces dat in dompige lagen van het onbewuste rondzingt.

A :Ja.

Z :En dat is NIET gezond. De meedogenlooste vormen van fanatisme zijn die welke voortkomen uit verdrongen spanningen, spanningen die de mens niet aan kan. Hier stuiten wij op het fanatisme waaruit de inquisitie voortgekomen is, en het is wederom dit fanatisme waar Chomeiny voor staat. En het is tevens het fanatisme dat aan de excessen van het communisme bijgedragen heeft, en aan de geboorte en het wasdom van het monster genaamd nazisme.

Nou we toch bezig zijn: ook kapitalisme is een godsdienst – God beter 't – die dient om geen onaangename spanningen te hoeven voelen. De truc is: je stopt de nare spanningen die je voelt in het rücksichtslos aanbidden van pakkende opvattingen, en je houdt hier onwrikbaar aan vast ongeacht de consequenties. Ik zie het trouwens zo dat elke mens dit doet. Mensen die deze truc niet toepassen worden psychotisch! Maar je moet beseffen hoe het werkt, anders word je een barre fanaticus. Neem jezelf gewoon maar niet al te serieus... En je moet positieve godsdiensten kiezen. Bijvoorbeeld Einstein heeft het zoeken naar Goedheid, Schoonheid en Waarheid als leidend principe genomen in dienst waarvan hij zijn hele leven gesteld heeft. Er bestaat overigens welhaast geen naargeestiger eredienst dan de kapitalistische. Dit is zo ongeveer het enige stelsel waarin het privé-ego onbeschaamd de plaats van God ingenomen heeft. Niet offeren maar alles naar je toe graaien want ik leef maar één keer, ziedaar de levensfilosofie der kapitalisten. En je moet meedogenloos aan je filosofie vasthouden want zodra je ook maar even in menslievendheid vervalt ga je twijfelen, dan komen die nare spanningen weer boven. Dan besef je dat je vastwel niets meer dan een lullige worm bent die in een volkstuintje in tweeën gespleten kan worden door een onverschillige schop. Dit is het punt he. Geen mens wil zien dat ie niets dan een lullige worm is. Vandaar dat we onze idealen zo koesteren – idealen verheffen ons uit de modder (denken we). Dit is het spelletje dat we spelen: net-doen-of-we-belangrijk-zijn. Net doen of we Übermensen zijn. Maar we zijn niets. Hier dan heb je het antwoord op al je vragen: *JE BENT HELEMAAL NIETS!!*

A :Zou het zo kunnen zijn dat sommige mensen er juist grimmig een zelf-hatelijk genoegen in vinden, te bedenken dat ze smerige wormen zijn, en het daarom juist extra fijn vinden opzettelijk rottigheid uit te halen, en andere mensen in de grond te stampen?

Z :A, wat een verrukkelijk scherpzinnig joch ben je toch. Ik denk inderdaad dat je gelijk hebt...

Je bent hard op weg een kleine wijze te worden, manneke! Maar ik zie het soort mensen waar jij op doelt als halve psychoten. En een probleem met ismes zoals kapitalisme, nazisme en communisme is inderdaad dat ze zulke semi-psychoten aantrekken. "Halve garen" zegt de treffende volksmond.

A :Ja. Ik vind jou een echt mens, in de beste betekenis van dat woord.

Z : Z is Z, en A is A; en allebei zijn we pracht-wormen, precies goed zoals we zijn.

Want wij zijn Natuur. Alles is Natuur, en in de Natuur is geen volmaaktheid noch onvolmaaktheid, omdat het alles Nada is. De Natuur is een gegeven. A is een gegeven. Z is een gegeven. Basta.

{hier is wat tekst weggelaten}

A :Ik heb wel eens gehoord dat uit de relativiteitstheorie volgt dat als iemand met een raket naar de maan gaat, dat zo iemand bij terugkomst een héél klein beetje minder ouder geworden is, dan hij geworden zou zijn als hij op aarde gebleven was? Heel bijzonder! Klopt dat? Of ga je het hier sowieso nog over hebben in verband met de *algemene* relativiteitstheorie?

Z :Ojeeja daar zeg je wat! Ik was het haast vergeten... Nee, dit verschijnsel volgt linea recta uit de speciale relativiteitstheorie. Er is ontzaggelijk veel over te doen geweest, waaruit ik concludeer dat ik werkelijk de enige niet ben die het moeilijk vind de Lorentztransformaties goed te interpreteren.

OK. Laat ons de wereldberoemde *tweelingparadox* (zoals men het fenomeen is gaan noemen) uit de doeken doen. Ik schets twee scenario's betreffende twee broers die een tweeling vormen. Ze heten O en O'.

Scenario 1

Broer O' vertrekt als hij 28 jaar oud is naar Alpha Centauri. Alpha Centauri is, moet je weten, de ster die van alle sterren het dichtst bij ons in de buurt staat⁸³. Hij bevindt zich hier ongeveer 4 lichtjaar vandaan (laten we het voor het gemak op exact 4 lichtjaar houden).

A :*Lichtjaar?* Ikke niet snap????

Z :O, in tegenstelling tot wat de term suggereert, is het lichtjaar niet een maat voor tijd maar voor afstand. Hoeveel afstand deze afstandsmaat voorstelt: 1 lichtjaar? Een lichtjaar is gelijk aan de afstand die het licht in een jaar aflegt – dit is dus een ENORME

---

⁸³ Hm, eigenlijk is Proxima Centauri (een begeleider van Alpha Centauri) de dichtstbijzijnde ster voor zover we heden ten dage weten.

afstand!

Goed, broer O' gaat op weg met een snelheid ten opzichte van de aarde van tachtig procent van de lichtsnelheid. Hoe lang zal O' erover doen om Alpha Centauri te bereiken?

A :

Z :

Z :Weet jij op deze vraag iets verstandigs te zeggen?

A :Wassetmarwarski.

Z :Iemand die de essentie van de relativiteitstheorie geïnternaliseerd had zou zeggen: "Dat hangt er maar vanaf; namelijk het hangt af van welk coördinatenstelsel je kiest".

A :Zo is het.

Z :Uit de Lorentztransformaties kan je berekenen dat in het coördinatenstelsel van O' zelf, de reis 3 jaar duurt. Dat betekent dat O' de leeftijd van 31 jaar heeft als hij aankomt. Echter, gezien vanuit een met de aarde verbonden coördinatenstelsel duurt de reis 5 jaar. Tweelingbroer O was 28 toen O' vertrok; en O is dus 33 als O' Alpha Centauri bereikt. Dus: broer O is nu 2 jaar ouder dan jochie O'.

Vervolgens begeeft ook O zich op weg. Hij gebruikt een identieke raket als die waarmee zijn broertje de reis gemaakt heeft, en bereikt 3 jaar later (volgens zijn eigen tijdrekening) Alpha Centauri. Tijdens deze reis is O', die bij Alpha Centauri op een buitenverblijf verbleven is om rustig op zijn broer te wachten, 5 jaar ouder geworden. Dus ze zijn even oud: 36 jaar, als ze elkaar de welkomsthand schudden. Aldus de resultaten die uit berekeningen met behulp van de Lorentztransformaties volgen.

Scenario 2

Nu een ander verhaal. Maar het begin is hetzelfde: broer O' reist naar Alpha Centauri met een snelheid ten opzichte van de aarde van tachtig procent van de lichtsnelheid. Als hij bij Alpha Centauri arriveert is hij 31, terwijl achtergebleven broer O 33 is. Eenmaal aangekomen keert O' onmiddellijk op zijn schreden terug. Over de terugweg doet hij volgens eigen waarneming wederom 3 jaar. Verheugd schudden O en O' elkaar de hand om de hereniging te bekrachtigen. Het opmerkelijke feit doet zich nu voor dat O' 34 jaar is terwijl O de mooie leeftijd van 38 jaar heeft⁸⁴. Dus, de reislustige

---

⁸⁴ Leeftijd van O': $28 + 3 + 3 = 34$.

Leeftijd van O: $28 + 5 + 5 = 38$. Grappige constatering: op het moment waarop de twee broers na de scheiding elkaar weer ontmoeten is hun

O' mag meer van het heelal gezien hebben: O is bij dit alles toch maar de oudste en dus natuurlijk ook nog de wijste geworden. Rarara hoe kan dat.

A:

Z :Nou gewoon: het resultaat van scenario 2 (en dat van scenario 1) volgt gewoon uit de Lorentztransformaties, niets bijzonders aan de hand, dat wil zeggen, niets dat bijzonderder is dan de diverse resultaten van de relativiteitstheorie die we eerder reeds aanschouwen mochten.

Toch hebben veel fysici juist over scenario 2 ontzettend veel ophef gemaakt (en gek genoeg niet over scenario 1), die met zich gebracht heeft dat men er allerlei extra verklaringen voor geopperd heeft die los staan van de wetmatigheden die door de Lorentztransformaties beschreven worden. Waarom men van die onnodige en niet relevante extra verklaringen bedacht heeft? Tja – blijkbaar is correct interpreteren van de Lorentztransformaties gewoon helemaal geen sinecure. De hele verwarring is, geloof ik, met name ook voortgevloeid uit de volgende redenatie:

“Jamaar het is toch even legaal om te zeggen dat O bewogen heeft ten opzichte van O', als te zeggen dat O' bewogen heeft ten opzichte van O (want beide coördinatenstelsels zijn even legaal). Waarom krijgt O' dan de voorkeursbehandeling van minder snel oud te worden?”.

Het antwoord op deze vraag luidt:

“Jamaar uit de relativiteitstheorie volgt toch juist dat de tijd in verschillende coördinatenstelsels verschillend verloopt, ook al zijn alle coördinatenstelsels legaal! Dit wisten we toch al?! En het is O' waarin de tijd het langzaamst voortgaat, omdat Alpha Centauri *stilstaat* ten opzichte van O, en *beweegt* ten opzichte van O' ← precies *dit* is de oorzaak van de surprise waarvan wij zo geneigd zijn er verbaasd van op te kijken”.

Wat valt er verder over te zeggen. Ik kan nog de diepzinnige opmerking maken dat uit het feit dat in alle coördinatenstelsels dezelfde natuurwetten gelden, nog geenszins volgt dat symmetrieën niet verbroken kunnen worden. Merk op dat in scenario 2 voor broer O Alpha Centauri steeds op zijn plaats blijft, terwijl hij voor broer O' steeds van plaats verandert, en deze asymmetrie is het die, zoals bij berekeningen met de Lorentztransformaties blijkt, tot een asymmetrisch resultaat leidt.

A (na langdurig gezweven te hebben): Toch is er iets raars wat me onrustig maakt.

Z :Wat mag dat wel zijn.

A :Je zei dat we ons alleen bezig hielden met Gaalse coördinatenstelsels die steeds zonder te schokken ofzo, continu

---

gemiddelde leeftijd in de twee beschreven scenario's 1 en 2, dezelfde: 36 jaar.

rechtdoor gingen. Maar O' overtreedt toch deze afspraak op het moment waarop hij vertrekt van de aarde, en zeer zeker ook als hij bij die ster waar hij aankomt rechtsomkeert maakt?

Z :Goed gezien hoor. Ik wil weliswaar graag aan je observatie de observatie toevoegen dat ook O deze afspraak overtreedt als hij in scenario 1 de achtervolging inzet om O' te achterhalen. In feite signaleer je een manco in de speciale relativiteitstheorie. Het is geweldig wat we dankzij de speciale relativiteitstheorie aan inzichten opgedaan hebben. Desondanks hebben we er geen idee van op welke wijze de leeftijd van O' beïnvloed wordt door de snelheidsveranderingen die O' in zijn voortgaande bewegingen ondergaat. Nee, de speciale relativiteitstheorie zegt hier helaas niets over. Met andere woorden: de resultaten die uit de Lorentztransformaties volgen zijn idealisaties. Dit neemt niet weg dat de berekende getallen bij de twee scenario's die we boven beschreven hebben, met goede benadering de juiste uitkomsten zijn hoor.

Maar naar aanleiding van het punt dat jij nu terecht aan de orde stelt zou bij ons de volgende vraag kunnen rijzen: "Waarom zijn coördinatenstelsels die onregelmatigheden in hun bewegingen vertonen eigenlijk geen legale referentiestelsels – waarom zijn alleen Galileïsche coördinatenstelsels legaal?"

A :Ik zou het niet weten.

Z :Einstein wist het ook niet. Daar concludeerde hij uit dat *alle* coördinatenstelsels legaal zijn. Het was hem bijgevolg duidelijk dat er een extensie van de speciale relativiteitstheorie moest komen; en dit is een inzicht geweest waarin hij toentertijd werkelijk volkomen alleen stond. Zo ging hij aan het werk; eigenwijs – alleen als de eenzame fietser. Dit is heel hard werken geworden. Wij zoals wij hier vanavond zitten hebben er geen notie van hoe onvoorstelbaar hard werken het in feite geweest is. Einstein was een keiharde als het om zijn werk ging... *from here to eternity*... Enfin, het resultaat van de door hem gebrachte offers is datgene geworden wat de *algemene relativiteitstheorie* is gaan heten. Daar gaan we het nu over hebben. OK, laat ons handelend optreden.

Jij staat langs de rails, en ik bevind me in de rijdende trein die zich over de rails voortspoedt.

A :Alweer!

Z :Alweer.

Maar deze keer zit ik niet stil doch wandel door de trein met een dienblad waarop zich een suikerklontje en een blokje lood bevinden.

A :Hihihi.

Z :Wie het laatst lacht lacht het best. Plotseling trekt men aan de noodrem! Ik zoek en vind houvast maar helaas ontglipt het dienblad mij, en meteen keilen enige objecten door de trein: dienblad, suikerklontje en blokje lood: daar ontvlieden zij mij... Waarom doen ze dat? Wel, de trein is stoppende, mindert snelheid, maar waarom zouden loodblokje, suikerklontje en dienblad nu volgzaam zijn? Dat

zijn ze niet want volgens de eerste wet van Newton blijft een voorwerp in een beweging die gaande is volharden zolang er geen kracht op werkt. En dus... terwijl de trein steeds langzamer gaat bewegen: blijven onze drie objecten onverstoort voortjakkere met de snelheid waarmee de trein oorspronkelijk reed. Dit betekent dat klontje, blokje en blad ten opzichte van de trein nu in beweging zijn, steeds sneller bewegende naarmate de trein langzamer gaat rijden.

En de kracht die ik op me in voel werken terwijl de trein remt en ik me uit alle macht aan een stalen paal vastklamp om niet om te vallen, deze kracht wordt louter veroorzaakt doordat mijn lichaam de neiging heeft net als suikerklontje en loodblokje, tot gewoon doorgaan met in beweging blijven.

A :Ik heb wel eens een foto gezien van een sigaret die in de voorruit van een auto vastzat! Hij was er als een projectieltje dwars doorheen gevlogen, en halverwege vast blijven zitten, en zo stak hij een eindje naar buiten.

Z :Ja zoiets kan gebeuren als een auto zeer abrupt tot stilstand komt, bijvoorbeeld doordat hij tegen een boom rijdt. De sigaret, die tot op dat moment onschuldig op de plank bij de achterraut van de auto gelegen heeft, blijft op het moment van de botsing van de auto tegen de boom, volharden in de beweging die hij had, en raast nu ineens met een snelheid van zeg 150 km/uur binnenin de auto voort!

Ik klamp me vast aan de stalen paal in de trein en observeer dat ten opzichte van coördinatenstelsel "trein" de eerste wet van Newton niet op lijkt te gaan – immers: schijnbaar zonder enige aanleiding beginnen alle losliggende voorwerpen in de trein zomaar te bewegen... Da's ook wat! En dan bedenk ik: ja maar ik voel immers ook een kracht aan mij sjoeren, die probeert mij tot omvallen te bewegen. Dus is er wél een kracht. En als dat zo is, is niet de eerste maar de tweede wet van Newton van toepassing! Maar wat voor mystiek soort van kracht is dit eigenlijk, vraag ik mij verbaasd af. Tegelijkertijd zie ik door het raampje dat de treinrails steeds langzamer gaan bewegen. Alweer zo'n verbazingwekkend verschijnsel – hoe komt dat nou weer?

Dit is denkkelijk het soort van bespiegelingen dat zich ook in Einstein voltrokken moet hebben, waarbij het hem vast niet ontgaan zal zijn dat de mystieke kracht in de trein op de diverse voorwerpen niet even sterk inwerkt. Nee, want loodblokje en suikerklontje komen precies even snel in beweging, maar loodblokje en suikerklontje hebben ongelijke massa. Maar als de krachten die op hen werken dezelfde grootte zouden hebben, zou het loodblokje langzamer in beweging komen dan het suikerklontje. Interessant!!

Daar vliegt een zware koffer voorbij, uit het bagagenet geslingerd, en wat zien we. We zien dat ook dit object in de trein zich met *precies dezelfde snelheid* als het suikerklontje voortspeedt. Goh wat typisch toch. Waarom is de kracht op de koffer precies in zodanige mate groter dan die op het suikerklontje, dat het resultaat is dat de

koffer en het klontje even snel in beweging komen????

A :Jamaar er is immers helemaal geen kracht!

Brullend springt Z van zijn stoel en beweegt zich, joelend als een zich in een aan een totempaal vastgebonden withuid verlustigende Indiaan, enige tijd rondom de A bevattende stoel.

Vervolgens gaat hij weer zitten.

Z (hijgend): Dit is ongetwijfeld de diepste uitspraak die je in je hele leven tot nu toe gedaan hebt. *JUIST! Juist!* Er is inderdaad helemaal geen kracht. Zeer juist, jonge vriend. En nu schiet me iets te binnen. Eerder deze avond is het ons opgevallen dat, met name op de maan omdat daar geen luchtweerstand is, een veertje en een kinderwagen even snel vallen⁸⁵. We hebben ingezien dat dit betekent dat een hemellichaam als de maan, blijkbaar zodanig harder aan de kinderwagen dan aan het veertje trekt, dat beide objecten exact even snel vallen. Echter, niemand heeft toen het verlossende woord gesproken: “Er is helemaal geen kracht”.

A :Jamaar bij die kinderwagen en dat veertje was er toch wel echt een kracht – de zwaartekracht toch?

Z :Wat zal ik zeggen? Ik leef me nu weer even in in onderzoeker Z in de remmende trein, en volg zijn gedachtengang. Meten is weten, denkt hij, en hij plaatst een weegschaal verticaal tegen een schot, en plukt het loodblokje uit de lucht om dit op het plateau van de weegschaal te deponeren. En deze gekke Z zegt: nu zie ik het – er is tóch een kracht want ik *meet* dat er een kracht is, dus is het zo, punt-uit-amen. Nog sterker: Z, gehoorzaam als hij aan Gods nulde gebod altijd gaarne is, geeft de door hem geobserveerde kracht een naam. “Zwaartekracht”, mompelt hij, “Blijkbaar is niet alleen de aarde, maar ook de trein in staat een zwaartekrachtveld op te wekken; goh grappig zeg!”. En och, Z’s conclusie is misschien niet van redelijkheid gespeend omdat de door hem waargenomen kracht inderdaadwerkelijk verrassend veel trekken met de zwaartekracht gemeen heeft. Maar – wat denk jij ervan: wat Z nu denkt, is daar wel/niet een speld tussen te krijgen?

A (In alle talen zwijgend zodat men een speld zou kunnen horen vallen):

Z :Leuk he: hebben we weer eens een paradox bij de kop – of de paradox ons bij de horentjes, ’t is maar hoe je het zien wilt. Ziehier de paradox:

- 1) volgens A langs de rails is er geen kracht;
- 2) volgens Z in de trein is er wél een kracht.

A :

Z :Maar we kunnen gerust doorgaan met ademhalen hoor, want Grote Paradoxen-Kraker Einstein heeft het allemaal piekfijn voor ons

---

⁸⁵ Dit opmerkelijk feit is in LB besproken, maar in het onderhavige boek niet; met excuus.

uitgezocht.

En wat Einstein ontdekt heeft is, dat in zekere zin jouw uitspraak “Er is helemaal geen kracht” de spijker heel aardig op de kop slaat. En uit de algemene relativiteitstheorie blijkt dat Newtons eerste en tweede wet helemaal geen wetten zijn maar beschrijvingen van de volgende elementaire natuurwet: *elk object doet niets anders dan een **rechte** lijn⁸⁶ volgen conform wat recht is in de geldende niet-euclidische meetkunde in het vierdimensionale coördinatenstelsel waarin het object zich bevindt.* Onze kleine mensenhoofdjes ervaren het niet zo – wij denken in termen van krachten die op voorwerpen werken waardoor die op een bepaalde manier bewegen – de Waarheid is echter heel anders... De Waarheid is dat voorwerpen niets anders doen dan domweg de voor de hand liggende route volgen zonder naar links, naar rechts, of welke kant ook af te buigen. Ziet een analogon hier. Hier: een karretje dat op een lange, lange zandweg rijdt. Het rijdt maar voort. En de weg is kaarsrecht. Nergens een bocht. De voerman zit te spinnen, prikt zich aan de naald en valt naar behoren in slaap. Het karretje sukkelt voort met een snelheid van 10 km/uur. Vierduizend uur later schrikt de voerman wakker. Hij kijkt om zich heen, en herkent het landschap om hem heen, want hier was hij ook toen hij in slaap viel. Doodgemoedereerd gaat het karretje voort. En de voerman heeft een gekromde baan beschreven, en... er is helemaal geen kracht geweest!

A (glazig kijkend):

Z :Doch ik loop alweer op de verklaringen vooruit. Orde! Daar roep ik mijzelf tot, als je begrijpt wat ik bedoel. En waar we nu, het door Einstein uitgezette spoor volgende, eerst naar toe willen, is een lift in. Dat wil zeggen: jij blijft erbuiten, en ik ga erin, en wat neem ik mee? Een klontje suiker en een blokje lood!

A :

Z :Lach je nu niet?

A :Nee, heel ver weg, zie ik zoiets als een dageraad in het oosten gloren... Vaag, vaag, heel vaag begin ik geloof ik ongeveer te voelen waar je naar toe wilt.

Z : Aurora straalt. En ik ook – van genoeg.

En nu korte metten mannen. Van Aurora naar Eureka, zo willen we voortgaan, moestedap en wel, waartoe ikke de lift in stap. Zo. Deurtje toe, ik zie niets meer dan de binnenzijde van de lift zelve; geheel geïsoleerd van de wijde wereld ben ik nu, en dus neem ik niet waar wat jij aan het doen bent. Jij, geïnspireerde jonge onderzoeker die je bent, knipt namelijk het touwtje door waaraan de lift hangt, en...

A :Nee!

---

⁸⁶ De term “rechte lijn” moet niet honderd procent letterlijk genomen worden. Dit wordt hier niet nader toegelicht maar verderop wel, tot op zekere hoogte.

{hier is wat tekst weggelaten - met name Z's uitleg van Einsteins algemene relativiteitstheorie is weggelaten; er is o.a. ook een voetnoot weggelaten die van belang is, daarom neem ik hem hier wederom op ⁸⁷}

A heeft tranen in zijn ogen van de slaap. Het duizelt hem gewoon van alles wat hij te verwerken gekregen heeft.

Toch heeft hij beslist geboeid geluisterd.

Wat een lange, verwarrende, vermoeiende, boeiende, bijna mysterieuze nacht is dit geworden.

Doch het opzienbarendste moet nog komen!

{hier is wat tekst weggelaten}

Z :Tja, jij wilt nu natuurlijk wel weten: wat *hebben* we aan al dit fraais - wat is het *nut* ervan?!

A :Nou nee, eigenlijk toch niet hoor...

Z :Mooi zo. Maar hoe dan ook, niemand zou de algemene relativiteitstheorie geheel serieus genomen hebben, als Einstein niet in staat geweest was bruikbare zaken te voorspellen die verdomd inderdaad zo zijn gebleken te zijn als hij beweerd had! De afbuiging van sterrenlicht dat langs de zon scheert, hebben we al besproken. Maar de algemene relativiteitstheorie lost ook een raadsel op dat reeds geruime tijd bestond: een sinds jaar en dag onbegrijpelijke afwijking van de baan van de planeet mercurius. Deze planeet gaat namelijk rondom de zon voort op een wijze die niet geheel strookt met de op de wetten van Newton gebaseerde berekeningen; tja, men begreep het niet - de baan van mercurius vertoont een soort van extra kantelbeweging welke voor de astronomen en natuurkundigen al lang echt een onoplosbaar raadsel was. Welaan, de baan van mercurius is gewoon exact gelijk aan die welke hij volgens de algemene relativiteitstheorie ook per se volgen moet!!

Wat voorspelt de algemene relativiteitstheorie nog meer?

-Dat de tijd langzamer verloopt naarmate de zwaartekracht groter wordt. Metingen hebben inmiddels aangetoond dat dit inderdaad zo is.

- En dat de sterrenstelsels zich allemaal van elkaar vandaan

---

⁸⁷ Het erge was en is bovendien dat aan de kwantummechanica de aanname ten grondslag ligt dat zich in de kern van de zaak gevolgen zonder oorzaak voordoen; Feynman heeft ons medegedeeld dat we hier oog in oog staan met het enige mysterie dat er is en is vervolgens gewoon doorgegaan, dat wil zeggen weldegelijk zeer scherpzinnig en leuk; maar Einstein kon met het desbetreffende mysterie niet leven; A.Z.S. heeft het raadsel opgelost. Over dit alles volgt verderop meer.

bewegen, waaruit volgt dat het heelal een begin gehad moet hebben (het begin dat in later jaren door George Gamov “Big Bang” genoemd is) hetgeen een consequentie van de algemene relativiteitstheorie is waar Einstein zelf in eerste instantie niet in geloofde, maar waarvan intussen desondanks overtuigend door de waarnemingen bewezen is dat hij strookt met de feiten.

- En het bestaan van zwaartekrachtsgolven (een soortgelijk verschijnsel als de elektromagnetische golven).
- En het bestaan van objecten die je niet voor mogelijk houdt:
ZWARTE GATEN.

Zwarte gaten zijn onvatbaar massale hemellichamen met een zó groot zwaartekrachtveld dat licht dat erdoor uitgestraald wordt dermate afgebogen wordt, en beetgenomen wordt door het zwaartekrachtveld, dat het licht het desbetreffende oerend zware object in het geheel niet verlaten kan. Geen enkel signaal is in staat aan een zwart gat te ontkomen. Derhalve kan je het hele ding überhaupt niet zien! Vandaar dus ook die term zwart gat he. Een zwart gat, daar is geen ontkomen aan.

Het zwaartekrachtveld van zo’n Kanjer richt nog meer bizars aan, het zwaartekrachtveld van een zwart gat is namelijk dermate onbeschrijfelijk sterk dat voor zover wij weten niets kan verhinderen dat het zwarte gat krimpt en krimpt en krimpt, zichzelf steeds verder inéénpersende, net zolang totdat zijn afmetingen tot nihil gereduceerd zijn... Dan heb je dus een iets verkregen met afmetingen van niets maar met wel een waanzinnig grote massa! Mocht iemand aan een treffend symbool van DE DOOD behoefte hebben: ik kan hem of haar van harte het zwarte gat aanbevelen.

Zouden zwarte gaten ook echt bestaan in ons heelal? Het lijkt er waarachtig inderdaad op! Daar komen we nog wel op terug. Nu we het toch over ons heelal hebben: laten we de totaalstructuur daarvan nog eens bezien. We hebben dit al meer gedaan, maar ik herinner me dat je er de eerste keer behoorlijk verward door was, dus een beetje *repetitio* kan vast geen kwaad.

A :Nú, evenwel, begin ik evenwel toch echt *uiterst* slaperig te worden!

Z :Nog even de kiezen op en de oogleden van elkaar gezet respectievelijk gesperd houden. Ik wil de relativiteitstheorie vannacht nog afronden. Morgen zullen we slapen en slaapen en slaaaaapen...⁸⁸

A geeuwt uitbundig!

Hij weet niet dat het opzienbarendste nog komen moet.

Z :Je weet het inmiddels: het heelal zet uit. Je moet echter wel beseffen dat dit een uitzetten is in *vier* dimensies.

Herinner je je het verhaaltje nog dat ging over de lotgevallen van wezentjes die alleen maar op de hoogte zijn van het bestaan van

---

⁸⁸ En ik, S, wens jou, Z, het volgende toe: “RUST ZACHT!”. Hihihihihihhi.

vlakheid? De instincten van deze plat-jongetjes maken het hen onmogelijk zich een voorstelling te maken van zoiets als een derde dimensie – zoals wij ons geen beeld kunnen vormen van een vierdimensionale structuur. De wezentjes wonen op de buitenkant van een opblaasbare ballon. De buitenkant van de ballonwand is hun heelal; en dit heelal heeft voor de jongetjes geen grenzen en tóch is het niet oneindig groot. Intussen wordt de ballon opgeblazen, en derhalve steeds groter. Voor de plat-jantjes geldt nu dat alle objecten in hun heelal zich van ieder van hen vandaan bewegen. Waarheen ze ook kijken, waar ze zich ook bevinden, steeds nemen ze waar dat alle objecten bezig zijn zich van hen vandaan te bewegen.

Op soortgelijke wijze doet zich voor ons, wezens met hersens die er niet op gebouwd zijn met vier dimensies om te gaan, de situatie voor dat alle sterrenstelsels zich met enorme snelheid van onze Melkweg vandaan bewegen – niet omdat onze Melkweg het middelpunt van het heelal is, maar omdat álle sterrenstelsels zich van álle sterrenstelsels vandaan bewegen doordat de kosmische vierdimensionale totaalstructuur als geheel uitdijende is.

O, deze vierdimensionale structuur...! Kunnen wij, beperkte schepseltjes dat we zijn er dan heus geen vat op krijgen met ons denken? Ach ik weet wel, goddank hebben we de wiskunde, en dit hulpmiddel kunnen we het werk voor ons laten doen, en op deze wijze komen wij tot grandioze objectieve kennis, zeker. Zeker, de wiskunde hebben we... maar geheel en al bevredigend is werken met die wiskunde alléén nou ook weer niet. Want wij, dorstenden naar kennis, willen *bevredigd* worden, dát is het nu juist wat we willen nietwaar.

{hier is wat tekst weggelaten}

S :Ja. Voor het te laat is. Waar gaat het in de relativiteitstheorie om? In de relativiteitstheorie gaat het er eigenlijk om dat *informatie-overdracht* aan een zekere maximale snelheid gebonden is. Bijvoorbeeld je zou ook een beschouwing kunnen opzetten over het synchroniseren van klokken met behulp van geluidssignalen, en daar zouden formules ala de Lorentztransformaties net zo goed uit volgen, waarin dan de geluidssnelheid de rol zou spelen die volgens Einstein de lichtsnelheid heeft – maar de snelheid waarmee geluid voortgaat speelt gewoon geen al-bepalende rol in de natuur, en op de geluidssnelheid gebaseerde transformatieformules slaan nergens op. Waarom heeft de lichtsnelheid zo'n rol wél? In een enorm lange, pikkedonkere tunnel waarin geen enkele lichtbron aanwezig is, gelden de Lorentztransformaties nog steeds, hoewel het volslagen onmogelijk is iets te zien (je zou klokken kunnen aflezen door met je handen te voelen in welke standen de wijzers staan). Licht kan niet sneller reizen dan de maximale snelheid waarmee informatie kan worden overgebracht omdat het anders mogelijk zou zijn een object

te zien, dus informatie over dat object te bezitten, vóórdat je er informatie over ontving; dat kan dus niet. Maar hoe werkt het “mechanisme” dat voorkomt dat licht sneller reist dan de snelheid van maximale informatie-overdracht? Hier hebben we geen plaatje van! Met andere woorden: zolang we geen dieperliggend inzicht hebben in hoe de natuur het klaarspeelt te bewerkstelligen dat de lichtsnelheid gelijk is aan de maximale snelheid waarmee informatie overgebracht kan worden, is de relativiteitstheorie een niet alles verklarende theorie; er moet naar een diepere verklaring gezocht worden. Deze diepere verklaring zal w.s. ook meteen duidelijk maken wat de onderliggende verschillen zijn tussen de tijd-as en de ruimte-as en hoe deze assen samenhangen. Misschien is symmetrieverbreking de genius die ook hier weer zijn creatief afbrekende werk gedaan heeft. Er zijn overigens entiteiten die sneller dan het licht bewegen. Als je een vuurtoren maakt die laserlicht over het maanoppervlak laat zwaaien, kan de lichtvlek heel wel met een snelheid over het maanoppervlak bewogen worden die groter is dan die van het licht; maar zo’n lichtvlek kan geen informatie over de toestand van het maanoppervlak van plaats A overbrengen naar plaats B van het maanoppervlak. Het is dus onjuist, te zeggen: “niets kan sneller gaan dan het licht”; je moet zeggen: *informatie-overdracht is gebonden aan een maximumsnelheid*; en de snelheid waarmee het licht zich voortplant heeft de waarde van de maximale snelheid waarmee informatie overgebracht kan worden.

Nu wordt het iets duidelijker waarom in de speciale relativiteitstheorie de formules die volgen uit het gedachtenspel van het synchroniseren van klokken met behulp van licht, formules zijn die door de experimenten bevestigd worden. Het punt is dat de betrokken lichtstralen *informatie* betreffende een gebeurtenis(en) overdragen, met de maximaal haalbare snelheid van informatieoverdracht, - en het is blijkbaar zo dat voor mij in mijn referentiestelsel -O-, iets wêrkelijk en letterlijk niet bestaat, als er bij mij ter plekke geen informatie over beschikbaar is – en dit geldt blijkbaar niet slechts voor mij als menselijk wezen, maar voor elke entiteit in het heelal. Zolang op een bepaalde plek de informatie over een gebeurtenis nog niet ter beschikking staat, bestáát de gebeurtenis nog niet in de wereld van die bepaalde plek (alweer stof tot nadenken over de betekenis van het begrip “bestaan (in mijn wereld)” (dat zogezegd zo beschouwd gekoppeld is aan het begrip “informatie”) – maar ook over de betekenis van het begrip “tijd”). Het doet er overigens blijkbaar niet toe of informatie over specifieke gebeurtenissen daadwerkelijk (m.b.v. lichtsignalen bijvoorbeeld) overgebracht is; het gaat er meer om of de informatie hier in principe aangekomen kan zijn. Het gaat er, nauwkeuriger geformuleerd, om of de verstrengelde-waar-en-wanneer-informatie

over alle plekken uit het heelal om ons heen⁸⁹, ons hier-en-nucoördinatenstelsel in principe bereikt kan hebben c.q. heeft. Als de informatie over een gebeurtenis in de ruimte-tijd hier nog niet aangekomen kan zijn gezien de maximale snelheid van informatie-overdracht, bestáát de gebeurtenis in de “hier-wereld” niet, volgens de letterlijke betekenis van het woord “bestaan”. Niet dat ik geloof dat we de betekenis van het woord “bestaan” überhaupt vermogen te doorgronden hoor – dit alles is pootje baaien in de ondiepten bij het strand van de peilloos diepe grote stille oceaan genaamd: “Grote Mysteriën Oceaan”, een oceaan die een Meer dat meer dan peilloos diep is is.

Z: Ja precies. En een kenmerk van de tijd-as is – en dit is hét kenmerkende verschil tussen de tijd-as en de drie ruimte-assen – een kenmerk van de tijd-as is het gekoppeld zijn ervan met het afnemen van de hoeveelheid informatie⁹⁰ in het heelal, ik bedoel: het toenemen van entropie (die Tweede Hoofdwet he, u weet wel). Gek eigenlijk dat de hoeveelheid informatie in het heelal alsmaar afneemt; waar blijft die, vraag je je onwillekeurig af. Waar blijven de zielen van de stervenden. Er geldt in het heelal geen wet van behoud van informatie! Integendeel, de wet van afbraak van informatie is juist de Grote Stuwert achter alles wat er gebeurt!! (*Haha ik ben de vergÉÉÉler lacht het enge mannetje als u begrijpt wat ik bedoel.*)

Ik kan me overigens niet aan de indruk onttrekken dat in plaatjesconstructies waarin het begrip *informatie* een belangrijke rol speelt, aanknopingspunten gevonden kunnen worden voor uniformering van relativiteitstheorie en kwantumtheorie. Want ook in de kwantumtheorie staat het thema van informatie-incarnatie betreffende het waar-en-wanneer van gebeurtenissen centraal.

Wat ik verder nog als fundamenteel raadsel zie is: wat is het verband tussen informatie en energie. Als we willen doorgronden hoe de ruimtetijd het klaarspeelt deeltjes voort te brengen, die niets zijn dan een speciale vorm van energie, dan zullen we moeten begrijpen wat de relatie tussen informatie en energie is. Een raadsel, een raadsel!! Is alles energie, of is alles informatie?? Niets dan vraagtekens!!!!

Letwel: de term “informatie” die hier gebruikt wordt heeft een

---

⁸⁹ Ineens een wilde ingeving, of beter gezegd associatie. Ik moet namelijk ineens denken aan Feynmans “integraalpad-opvatting” van de kwantumdynamica. Mijn ingeving houdt in dat de verzamelde kansamplitudes als informatiedrager pur sang opgevat kunnen worden (informatie over de configuratie overal rondom). Dit wordt hier verder niet behandeld.

⁹⁰ ??? over welke informatie heeft Z het nu ineens? Geen idee wat ie bedoelt! Geen probleem – op zéér afzienbare termijn zal nou net precies de Tweede Hoofdwet zelve aan alle ge-Zwets en ge-Zeur een heerlijk hemels einde maken – **Pang!!!!** S.

zekere betekenis, n.l.: *mate waarin er structuur is*⁹¹. Hoe meer structuur een entiteit heeft, hoe groter de hoeveelheid informatie die ermee geassocieerd is – en hoe minder entropie. Het heelal streeft niet te stuiten en onherroepelijk naar totale structuurloosheid, dit is het wat de roemruchte Tweede Hoofdwet van de Thermodynamica ons voorhoudt. Had het universum deze neiging niet dan hoefden wij niet te leven dus ook niet te sterven want voorwaar: levende wezens zijn wervels voortgebracht door toedoen van de gang van de informatiestroom die het universum doortrekt bergafwaarts gaande richting Grote Rode Dode Stille Entropiezee – dit is het Meer van Steeds Minder. Het leven is de vlucht van de dood.

Om haar doods ideaal te bereiken heeft Moedertje Natuur elke entiteit de onbedwingbare behoefte meegegeven zoveel mogelijk potentiële energie⁹² kwijt te willen raken hetgeen gek genoeg tot gevolg gehad heeft dat het leven ontstaan is. 't Is toch wat al met al in het heelal. Wat mij overigens ook in het geheel niet duidelijk is, dat is waarom S zonodig interrumpere moest met om te beginnen de aanhef: “Voor het te laat is”? Beste S, is er misschien iets wat er speelt wat ik niet weet?

S: ⁹³

Z:

A:

{hier is wat tekst weggelaten}

En nu komt het opzienbarende aspect van heel de verhapstukte A-Z-dialogenreeks, én van de gevallen nacht van vandaag die inmiddels verregaand ingetreden is, er aan te komen. Men morrelt aan de deur.

Z (fluisterend): Apepi! Ik was er al bang voor!...

O God!

A, vlug, luister; ik wil je een raad geven, schaf de Prisma-Aula pocket *Relativiteit, speciale en algemene theorie* van Albert Einstein aan, en bestudeer Aanhangsel 5 héél goed! Want aldaar wordt zo oerdiep gefilosofeerd. Daar is het dat Einstein oppert dat tijd en ruimte zoiets zijn als misverstanden van de menselijke psyche. Vroeger dacht men dat ruimte en tijd entiteiten zijn die er altijd zouden zijn, ook als er geen materie in het heelal was ofzo; maar zo is het niet. Als je alle materie uit het heelal zou verwijderen zouden ruimte en tijd óók ophouden te bestaan. Ik geloof in het belang van boeken als medium voor overdracht van inzicht. Ik heb je indertijd Jules Verne's *Naar het middelpunt van de aarde* geleend. Ik wil je nu twee boeken schenken, haal ze maar uit de boekenkast. Eentje

---

⁹¹ Nou, sorry, ik begrijp het nog steeds niet! S.

⁹² ?? Gaat het nou om potentiële energie kwijtraken of gaat het om informatie kwijtraken ?? – of misschien om beide ??????????????

⁹³ Ik zeg nada hahaha.

heet *Boze Geesten*, dat ik je schenk om je te helpen je inzicht in het ravijn van de menselijke kwaadaardigheid te verdiepen; het is van Dostojewski, ik weet niet – heb je daar ooit van gehoord? Het andere is *Gods Geuzen* van Jan de Hartog omdat dit boek een spiegel van ons, Nederlanders is: calvinisten tegen wil en dank... Ik schenk je dit boek om je te plezieren, neem het niet te serieus, neem jezelf niet te serieus!!

Vervolgens voltooide in het slot in de buitendeur de baard van een sleutel een cirkelbeweging, en vervolgens drong men Z's flat binnen.

Z :Conflicten zijn zo loos. Copernicus en de Kerk hebben zich druk gemaakt om een kwestie die helemaal niet bestond, haha, want het is even legaal te zeggen dat de aarde om de zon draait, als te zeggen dat de zon om de aarde draait!

-Ik ben toch geen calvinist-, denkt A verward, en raakt nog meer in de war als de huiskamerdeur openzwaait en twee personen binnentreden. Inderdaad: twee personen betreden de huiskamer, een jonge man en een jonge vrouw. De jonge vrouw heeft een heel mooie naam. Zij heet *Hélène*. Ze is slank en haar borsten zijn vrouwelijk en liefvallig; en jong; en ondernemend. Haar gezicht is het mooiste van de wereld. Met name wijzen wij op de vorm van haar mond, op de subtiële sensibilliteit van de accolade die haar charmante bovenlip vormt. O, *Hélène*, zo lief als een heuse fee, jij bestaat, jij bestaat, jij bestaat immers echt. Hier is zij nu: die unstirbliche *Hélène*... Haar bovenlip is wijs, warm, vrolijk, lief, vrouwelijk, levenslustig; en onweerstaanbaar guldig en zacht wanneer zij glimlacht. Niemand kan *Hélènes* glimlach gewaar worden zonder de indruk te krijgen dat de zon schijnt. Haar ogen stralen warm en mysterieus en vitaal en liefdevol en spontaan. Ze heeft donker, half-lang zacht haar dat ze in een staart draagt, die van een leuke blauwe strik voorzien is. Ach, en haar lichaam is zo warm en zacht en stevig en slank en vervullend. Zij is het zelf: hiér is zij nu: de mooie, lieve, verwarmende, leven-brengende, stralende, eeuwig-jonge Fee...

Z (de jonge man aanziende): Quetzalcoatl... ben jij het?

Dag, *Hélène*...

Q (met een vreemde blik in zijn ogen): M-moedermoordenaar!

Z :Heb je gedronken?

Q :Ja. Van jou geleerd.

Z :Ik ben ermee opgehouden.

Q :Ik ben nog maar net begonnen.

Moedermoordenaar, wat zit je te oreren met dit ventje hier. We konden je buiten horen. Bij God, hahaha, had je het over zelfbevrediging! Hoe kom je zo onkuis, ouwe?

En wie is dit Aapje dat me aankijkt of ik Mefisto ben!

Ik zal het kort maken moedermoordenaar! Schijnheilige klootzak!! Voor mij de heilige Sint Juttemis uithangen en tegen die randdebiel daar oreer je over zelfbevrediging. Wat is hier in godsnaam allemaal gaande!

Ik kan nog niet naar *Hélène* kijken zonder mezelf een verwerpelijk geil monster te voelen – dankzij jouw geniale opvoeding – ik ben een *MISBAKSEL!* Hoor je dat! En dat is jôuw schuld, heilige idioot, onbenul, moedermoordenaar!

Q trekt een pistool, H el ene geeft verschrikt Q's arm een half-gelukte duw om Z's leven te redden, A stoot Z opzij, eveneens om diens leven te redden, met een oorverdovende *Big Bang* gaat het schot af en de kogel doorboort Z's borstkas.

S :Kijk! Hier maken wij nu kennis met het fenomeen genaamd *interactie*, d.i. bij statistische proefopzetten altijd een gemeen addertje onder het gras. Invloedsfactor H el ene zou Z's leven gered hebben. Ook invloedsfactor A zou het beoogde resultaat bereikt hebben. Maar de uitwerking van invloedsfactor A en H el ene *gecombineerd* is nu juist catastrofaal voor Z geweest. Dit is interactie.

Als de invloed van invloedsfactor A afhankelijk is van de invloed van invloedsfactor H el ene, d an zeggen wij dat A en H el ene interactie vertonen. Vergeet dit nu nooit meer! O, proefopzetten is het moeilijkste vak van de wereld – veel moeilijker dan het vak fysica. Er was eens een echtpaar met een elektrische deken. Elk der partners had een regelknop voor de eigen dekenhelft. Vreemd was alleen, dat als mevrouw de regelaar op “warmer” zette, dat haar kant dan juist *kouder* werd, en andersom. Ook bij meneer deed zich dit inverse reageren van de elektrische deken voor.

Hoe kon dat? Blijkbaar waren de regelaars niet helemaal in orde!

Op een dag lag meneer ziek in bed. Hij aan zijn regelaar draaien, gek genoeg zonder dat enig effect gesorteerd merkbaar was op de instelling van zijn dekenhelft. Er werd een reparateur bijgehaald. Deze constateerde dat mevrouws regelaar op meneers nachtkastje stond terwijl zich daarentegen meneers regelaar op mevrouws nachtkastje bevond. Hij wijzigde de opstellingen der regelaars waarmee de reparatie gauw gedaan was. De het echtpaar in rekening gebrachte kosten bedroegen veertig gulden.

Ziet u nu hoe moeilijk juiste conclusies in het kader van “Statistiek en Proefopzetten” trekken is? Er zat écht een spijkerharde (negatieve) correlatie tussen meneers regelaar en meneers bedtemperatuur, en evenzo tussen mevrouws regelorgaan en de door haar gewenste waarde – onder de conditie dat beide elementen van de verzameling “echtpaar” zich in bed bevonden.

Z (tot Q die huilend en handenwringend, aangegrepen door een golf van de allerbitterste wanhoop, lijkwit, bij Z die op de grond ligt terwijl het bloed uit hem stroomt, neergeknield is): Quetzalcoatl, ik zal voor je bidden... dat je gelukkig wordt met... met... jouw...

Ook Z huilt.

Z :Met jouw mooie, lieve eigen vrouw H el ene...

Z vouwt zijn handen, bidt en sterft⁹⁴

---

⁹⁴ Hihihihi.

{einde van verhaaltje *From here to eternity*}

Spreuken-15

Gesprek in Kwarkenland

A :Hou jij van vrouwenborsten?

Z :Nou! Toebereid met sagopap, heerlijk, héérlijk!

Alle vogels zijn begonnen met het bouwen van een nestje, behalve ik en jij. Waarop wachten we nog?

Een woord van Waarheid

Onder een vrouwengezicht, hoe mooi ook,
gaat een doodskop schuil. Da's logisch.

{einde van *Spreuken-15*}

Toelichting: In LB vormt de rubriek *Spreuken* een bron van wijsheid. Maar u vraagt zich wanhopig af: wie is Héléne, wie is Q. Welnu, Q is de zoon van Z en hij heeft zijn vader gehaat. U weet dat Dimitri zijn vader Fjodor Karamazow haatte, naar ik aanneem? Vaders en moeders en zonen (en dochters, ook dat nog) - een thema op zich! Héléne is Q's vriendin, en in LB fungeert ze als een symbool van het archetype van de anima. Verderop wordt de psychologie van Jung uit de doeken gedaan, hieronder volgt een citaat uit LB.

.....

De lieve Héléne

Lieve mooie vrouw,

Zonnelachend

Stralend lief

En mooi

Was je gelaat

Ik hield van jou,

Meer dan

Van Beethoven en meer dan

Van God.

Meer dan

Van de Liefde.

Meer dan van de

Hongerigen in de

Derde wereld.

Meer dan van Jezus.

Meer dan
Van mijn moeder.
Meer dan
Van Bomdogi zelfs.
Eénmaal
O God, mijn Hélène,
Eénmaal
Door jou bemind te worden;
En dan mag de
Bliksem mij vellen:
Gráág
Eén maal
Hélènes lach voor mij
Háár liefvrouwelijke borstjes zachtkens tegen mij aan.
Háár lieve lichaam kronkelend onder mij.
Haar benen, zo vrouwelijk, openen zich. Voor mij.
Dan heb ik alles gehad.
Al het andere is stompzinnige verveling.
Na Hélène liever de lucht in.
Hélène zien en dan getroffen door de bliksem sterven.
Maar noch Hélène is er, noch bliksem.
Sterven: t.z.t.

.....

God om hulp gevraagd

*De zuidenwind waait
En de gaucho die staat op de sierra
Zijn hard' zit gevangen
Hij klopt van verlangen⁹⁵*

Toen keek de vrouw op de bank aan de overkant even op en zag hem staan...

...Bennie schrok en wilde zich terugtrekken maar iets zei hem dat hij moest blijven waar hij was. De vrouw op de bank bleef rustig liggen TV-kijken, d.w.z. niet meer zo rustig als zoëven, het was namelijk ineens net alsof ze ergens last van had (vlooiën misschien) – ze bewoog telkenmale onrustig, daarbij met haar benen schuifelende. En Bennie werd duizelig van geluk. O GOD! wat een heerlijk tafereeltje kreeg hij toegediend. Nee, zijn lulletje was nu allang niet pinkkootje klein meer. En toen haalde Bennie hem uit zijn broek en genoot ervan. En toen... en toen... schoot hij ineens door de lichtbarrière – d.w.z. toen sprong hij plotseling hóóg op, zó hoog dat zijn lul in één enkel hels fel puntje

---

⁹⁵ Deze regels zijn geïnspireerd op de tekst van een vijftigerjarenliedje dat mij toen ik nog een klein jongetje was nogal eens ter ore gekomen is.

in ruimte en tijd boven de vensterbank uit zichtbaar werd. Daar was Bennies pik zomaar zichtbaar in de wijde wereld! De vrouw aan de overkant die soms even verifieerde of de jongen nog wel in haar geïnteresseerd was keek net op dat ogenblik op...

...en toen...

toen schrok ze. Deze escalatie had ze toch niet verwacht. Maar even later trok ze een ogenblik lang haar linker onderbeen op om haar knie te krabben, waardoor Bennie langs de binnenkant van haar dij helemaal tot aan haar witte slipje aan toe kijken kon. Bevangen door overkookhitte greep Bennie zijn pik beet en kwam meteen hemels heerlijk klaar. Daarna schonk hij, toen de vrouw weer even in zijn richting keek, haar vlug een handkus en ging vervolgens voor het eerst in zijn leven voldaan slapen. Het inktzwart waarin zijn hart decennia lang gezwommen had was in een flits opgelost.

Later die nacht werd hij gefolterd door verdriet met een schok wakker. Toen bad hij tot God.

“O Vader waarom ben ik toch zo. Zo raar. Waarom ben ik geboren als een soort kruising tussen...”. Maar zijn gedachten stokten. Hij opende zijn ogen en staarde naar boven waar niets te zien was.

Hij ging aan een bureau zitten, ontstak een lamp en schreef op een velletje papier de titel van een boek dat hij wilde schrijven:

LEVEND BEGRAVEN

Daaronder schreef hij:

Stervend levend begraven doodvallen valt niet mee, nee, en zo ook niet zo voortwerpsel te zijn van kruisbestuiving tussen prins Ljew Nikolajewitsj Mysjkin⁹⁶, Zeno⁹⁷, en Jewgeni Onegin⁹⁸.

Pietà gran Dio, di me.

Don't send me in dark despair from all that I hunger for.

Zijn hoofd klapte voorover op het tafelblad en schokkend huilde hij afgrijselijk.

- - - - -

---

⁹⁶ De Liefde-Avonturier.

⁹⁷ De Kennis-Avonturier.

⁹⁸ De avonturier van niets.

Toen bad hij nogmaals.

“O Vader, zou ik alstublieft ondanks mijn weerzinwekkend walgelijke gedrag toch nog iets mogen vragen? Ik zou zo graag willen kunnen schrijven zoals Beethoven componeerde – uitgaande van mijn eigen leed iets van universele waarde maken, en dat dat dan gaat van de diepste duisternis naar het stralendste licht. Amen.”

*Hahaha. Weet Bennie veel (nee).
Mensen geloven alleen maar in
de God van de Liefde omdat ze
niets meegemaakt hebben, en
nergens over nagedacht.
Hahaha. Ik lach Bennie te
barste. AZS.*

ooooooo 10 ooooooo

Naast de issue van Goed/Kwaad is de issue van Het Geloof er ook eentje. Er zijn in casu Het Geloof 2 hoofdrichtingen:

1. Geloven dat er "iets" is;
  2. Geloven in de Natuur als enige dat bestaat.
- Item 1. kan worden onderverdeeld in
- 1.1 Geloven in God / een Godheid / een veelheid aan Godheden;
  - 1.2 Geloven in iets onbegrijpelijks als oer-bron waar niets over te zeggen valt (de theosofie en het filosofisch taoïsme zijn voorbeelden in dezen).

Wat mij betreft, ik voelde mij tot en met 25 december 1983 tot de gelovigen van hoofdrichting 2 behoren. In mijn psyche broeide weliswaar van alles - waar ik echter als het er op aan kwam toch niets in zag. Sinds 26 december 1983 ben ik geen gelovige in hoofdrichting 1. Want ik geloof niet dat ik in hoofdrichting 1 geloof - ik zie het zo dat ik over waarheidsgetrouwe waarnemingen beschik die de hypothese dat er "iets" is tot een valide **hypothese** maken. Laat ik duidelijk zijn. Ik VERDOM het om waar dan ook in te geloven!!!! Ik geloof niet in religie - religie zie ik als een vorm van massahypnose en vind ik gevaarlijk omdat 't kan leiden tot onverdraagzaamheid, fanatisme, ruzie, moord en doodslag en afgrijselijk gemartel. In de nacht van 25 op 26 december 1983 heb ik iets bijzonders meegemaakt. Daarover later meer. Nu eerst een citaat uit LB betreffende mijn levenshouding in casu de verleiding van de religie.

.....

Het irritante is dat u, al mijn (pogingen tot) rationeel denken ten spijt, in *Levend begraven* op nogal wat plaatsen vruchten van mijn godsvrucht aantreft. En daar baal ik droevig van.

Kortom, ik heb een heel religieuze natuur - maar geloof mijn eigen geloof niet! En *wil* daar ook niet in geloven!! Kafka, die atheïst was, heeft over Jezus gezegd: "Een ravijn van licht". Zo is het. En ik wil lopen met beide benen op de donkere aarde, de van bloed doordrenkte tragische aarde.

En ik heb overwogen de sedimenten van mijn religieuze godsvruchtige bevestigingen tegen wil en dank die u als neerslag her en der, nu eens hier, dan weer daar, in *Levend begraven* aantreft, te schrappen. Ik heb dat weliswaar toch maar niet gedaan. Maar ik zweer u dat ik u bezweer dat ik zelf niet in God geloof, noch ook niet in hem geloof natuurlijk, en mezelf in mijn religieuze bevestigingen enigszins belachelijk vind, en de mening toegedaan ben dat ongefundeerd godsgeloof absoluut ongewenst is, zo waarlijk helpe mij God

Almachtig, omdat het belachelijk staat en overkomt en omvalt en infantiel is, en vooral omdat het tot waardenstarheid, en stom gewauwel, en tot vooroordelen en fanatisme leidt – en uiteindelijk tot dodelijk gevaarlijk fanatisme leiden kan zelfs. Maar het stáát ook gewoon dom en belachelijk, het is infantiel, dát is het erge, en dat is het wat het gemeen heeft met {Hier is wat tekst weggelaten}.

Ik vermoed en vrees dat mijn DNA me voorschrijft dat ik evenveel van de geneugten die de penis biedt moet houden als van de Liefde van God, maar wat ik *écht* wil is rustig rationeel zijn, Jezus wat een gekke kutzooi.

Alzo sprak AZS de Clown,
hahahahahahahahahahahahahahahahaha !!!!!!

.....

Ik heb bovenstaand fragment ingelast om duidelijk te maken dat de lezer met een halve gare halve zool van een schrijver van doen heeft⁹⁹. Maarre... REDELIJK REDENEREN KAN IK **WELDEGELIJK!** En daarom moet u please nou niet afhaken. Ik hoop vurig dat u bereid bent kennis te nemen van wat verderop geopperd wordt? Ik zweer dat ik op zoek ben naar de Waarheid, en niets dan de Waarheid. Geen zinsbegoochelingen, geen denken ala wensdromen, maar de Waarheid vinden, daar gaat het mij om. Waarvan akte. Howgh!

Het jongetje dat klopte van verlangen

*Zijn hard' zit gevangen
En klopt van verlangen*

Het eerste wat Denise de volgende morgen deed, toen de Inspecteur binnentrad, dat was: de truc met haar linkerborst herhalen, met dien verstande dat ze daar ter plekke flink in haar lichaam kneep als gevolg waarvan een straal witte warme melk de goede man de Inspecteur in het gelaat trof. Van het moment van verwarring waaraan de onaangenaam getroffene hierop ten prooi viel maakte Bennie gauw mooi misbruik. Hij ontfutselde de Inspecteur diens dienstpistool, richtte het en haalde de trekker over. KNAL! daar trof een blauwe boon de alweer onaangenaam getroffene in de maag – en reeds zeeg het slachtoffer langzaam en sierlijk ter aarde. Muziek klonk op; dat was “De Stervende Zwaan”, zieltogend lag de arme Inspecteur op de grond, en ziet: Bennie, met Denise in zijn armen, verliet het pand (Denise ging wat moeilijk ter been). Maar eerst wierp Bennie nog éénmaal een verlangende blik uit het raam. De bank was er nog, maar de mooie lieve vrouw met haar heerlijke benen, die niet, die was in geen velden

---

⁹⁹ Die zich intussen ten diepste geneert voor de diverse rare zaken waar hij in dit boek melding van maakt – en beseft zich aan wangedrag schuldig gemaakt te hebben – maar ik kan er niet te veel bij stilstaan, anders kan ik niets meer.

of wegen te bekennen.

Bennie met Denise in zijn armen ontkwam zonder een spoor na te laten door op te gaan in het gewoel op het plein. De Inspecteur Baaaaalen Droefheid natuurlijk; en toen hij die avond thuis kwam moest hij zijn vrouw teleurstellen – hij wilde niets eten.

“Ik heb een blauwe boon op”, legde hij uit, “en heb er mijn buik meer dan vol van”.

Denise en Bennie gingen op Texel wonen op de vierde verdieping in een flat met uitzicht op een straat met doorzonwoningen met huiskamers met banken waarop meisjes met korte rokjes hun lekkere beentjes aan Bennie konden laten zien als hij verlangend door het raam naar buiten keek. O hoe vaak profiteerde Bennie van hetgeen hem aldaar ter plekke in oogstrelende natura veelvuldig geboden werd!

Maar naarmate het tot hem doordrong dat hij aan gluren verslaafd geraakt was wilde hij deze rare gewoonte liever weer loslaten. Soms lukte het hem een tijdje. Maar dan gebeurde er iets rots, bijvoorbeeld iemand lachte hem uit, waardoor hij zich akelig ging voelen, dan kreeg hij niet te houden zo’n sterke drang naar een vluchteuvel, en bezweek vervolgens na enig verzet geboden te hebben toch weer voor de verleiding. Het prettige was namelijk, dat als hij geil bij het raam stond, dat hij dan vergat dat hij niet lachen kon. Bij het raam vond hij het leven niet iets ondragelijks – alle misère schoof dan naar de achtergrond. Als hij in zijn normale doen was was hij altijd zo zielsbedroefd zo diep van binnen. Als hij normaal was leefde hij in de gevangenis van de droefenis maar bij het gluurraam was hij gevangen opgenomen in de bevangenis die *geilheid* genoemd wordt, en alsdan gevoelde hij zich heel wat fijner, eerlijk gezegd, dan als hij bezig was met de harde ruwe rotheid van het dagelijks bestaan te doorstaan. Het leven is zo hard als je harde niet geaccepteerd wordt. Het was altijd zo’n opluchting even niet in de gevangenis van de droefenis te zijn, en gewaardeerd te worden juist omdat je een harde hebt. En geil de nacht in spuitend klaarkomen is iets o zo gruwelijk heerlijk om te doen!

In het normale leven wilde geen vriendinnetje hem hebben, bij het raam had hij er een aantal die voor hem gaarne hun verrukkinkjes vertoonden. Meisjes zijn heel mysterieuze wezens hoor. Zo tegenstrijdig dat je er gek van wordt.

Maar hij verafschuwde zijn eigen gedrag weldegelijk. Hij nam zich elke dag voor er mee op te houden, maar ergens van binnen zat een grote gore rot robot die telkens weer het roer overnam, en Bennie ertoe bracht zijn heft in handen te nemen – zijn hete stinkstok, waaraan zulke onweerstaanbaar heerlijke gevoelens ontsproten. Bennie verafschuwde zichzelf om zijn wangedrag, maar als hij alleen in de kamer was, en zijn hoofd geraakte in de ban van dat vreemde

onhoorbare zoemgeluidje, het liedje van verlangen, dan raakte hij bevangen, geraakte bevangen door de roes, voelde zich vervolgens vreemd, en liep voor hij wist wat hij deed en/of zonder te willen weten wat hij deed naar het gordijn. Dan deed hij het licht uit, en keek door het kiertje tussen de twee gordijnhelften door naar buiten. Zat er dan zo'n schatje, en keek dat even omhoog in zijn richting, dan bewoog hij wat met het gordijn. Er was net genoeg licht in de nacht (lantaarnpalen en zo – een grote stad¹⁰⁰ brengt sowieso veel diffuus licht in de atmosfeer), zodat de desbetreffende lieverdjes altijd wel zo'n beetje konden zien wat hij daar deed. En dan ging zo'n schatje uitnodigend met haar beentjes bewegen! En dan verloor hij al zijn verstand. Hij trok dan zijn kleren uit, ging op een stoel staan, en streelde zijn lul terwijl hij naar het wulps bewegende schatteboutje keek. Als zij omhoog keek deed hij gauw even het gordijn wat opzij zodat zij zijn blanke mysterieuze lichaam zag waarop de mooie erectie in volle wasdom trillend volstond. Je kon zien dat ze het spannend vond!

- - - - -

En daar heb je het nou: dat unieke tafereeltje van Bennie en zo'n schatteboutje beiden gevangen zittend nu – in de ban van de phallus – dat monster van schoonheid en kracht...

- - - - -

Ay, wat had Bennie het op zulke momenten heerlijk...

Bevangen door hitte posteerde hij zich met de zijkant van zijn lichaam naar het raam, wachtte tot zij naar hem keek, deed het gordijn opzij en bewoog in een fel ritme zijn naakte onderlichaam met de erop bloeiende pik geil naar voren en naar achteren, en bestreedde suggestief met zijn vingers zijn pik, en toen greep hij zijn pik beet, en waanzinnig van hemels heerlijk genot kwam hij schokkend klaar; het sperma vloog in een grote boog door de lucht terwijl zijn lul zich glanzend in het nachtlucht aan het meisje vertoonde – en zij... zag alles, o wat onuitsprekelijk heerlijk!! En hij zag dat ze ademloos, ademloos van opwinding ongetwijfeld, omhoog keek naar zijn achter het raam omhoog staande staaf.. en hij had haar lief omdat ook zij het spel hartstikke opwindend vond, waarmee ze hem accepteerde zoals hij was. Vervolgens schonk hij haar vlug een handkus, en ging ontspannen en voldaan slapen. Het inktzwarte niets waarin zijn hart altijd zwom, de eindeloze zee van pijn, was in een flits verdampt als een stalen toren in een atoombomexplosie. Weg was de pijn!

---

¹⁰⁰ Toentertijd was Texel een grote stad rijk, Talantis geheten, alwaar het inderdaad was dat Bennie en Denise en de desbetreffende lieverdjes zich ophielden. Talantis is naderhand, nadat Atlantis verzonken was, verzonken.

Later bad hij weer tot God.

“O Vader waarom ben ik toch zo. Zo’n weerzinwekkend wezen. Wilt u me alstublieft, o *alst-u-blijft* helpen om weer normaal te worden...” Hij opende zijn ogen en staarde naar boven waar niets te zien was.

Zijn hoofd klapte voorover op het tafelblad en schokkend huilde hij afgrijselijk.

Na moe geworden te zijn bad hij nogmaals.

“O Vader, zou ik u alstublieft ondanks mijn weerzinwekkend walgelijke gedrag toch nog iets mogen vragen? Ik zou zo graag willen leven. Normaal trouwen en kinderen krijgen. Ik wil mezelf overwinnen. Vanuit de diepste duisternis komende toch het stralendste licht bereiken. Amen.”

Hij las Dostojewski’s *Misdaad en straf* er nog eens op na, en vroeg zich af of het een zinvolle aanbeveling is die Fjodor doet: aan de wereld je zonde bekennen, en Moeder Aarde kussen.

Ik ben jarenlang voyeur / exhibitionist geweest, zij het tegen wil en dank. Ik heb het overigens nooit opgedrongen aan vrouwen die er niets in zagen. Met degenen die er wel wat in zagen heb ik heel wat heerlijke uurtjes gedeeld. Ik ben er nooit de straat mee opgegaan – deed het uitsluitend vanuit de huizen waarin ik woonde. Het is begonnen toen ik nog thuis woonde bij mijn ouders, en het is jarenlang doorgegaan. Ik heb op deze manier Cavatina verraden, en bovenal

ooooooo **11** ooooooo

Ook A en Z komen er niet onderuit dat ze de issue van geloven of niet geloven bespreken. Dan komt ter sprake dat met name Einstein een Ongelovige Thomas is. (Opmerking: Z heeft de moordaanslag overleefd; dit wordt hier verder niet besproken.)

Laat ik voorop stellen {Dit is een intermezzo}

Laat ik voorop stellen
dat ik me voor kan stellen
dat bij u de geeuwen aan komen zwellen.

Ik voor mij vind het boekje dat u aan het lezen bent nu namelijk behoorlijk saai worden; nou komt er *nog meer* tekst over de issue van geloven in God ja of nee (geeuw). En men heeft mij voorspeld dat niemand dit boekje lezen zal, nou, ik geloof het graag want zo heel boeiend is het niet -zelf vind ik LB, hoewel omvangrijk, eigenlijk boeiender- maar men heeft mij ook voorspeld dat niemand LB (*Levend begraven*) lezen zal omdat het te dik is.

Ik weet het niet meer - ik zou heus wel willen stoppen - maar wat ik te melden heb is van belang, dat is het vervelende. Er zijn van die boeken, bijvoorbeeld die welke door Dan Brown geschreven zijn, die pretenderen "codes" gebroken te hebben - het zijn quatsch-boeken, toch worden ze verslonden want in mensen gloeit een diep verlangen naar iets dat zoiets is als een *Mysterieus Meer*, - we zouden zo graag willen dat er méér is dan de zorgen en bezigheden van alledag met als apotheose een einde in de vorm van koud lijk. Ik pretendeer niets, maar doe gewoon mijn ontdekkingen en nadenkresultaten uit de doeken - volgens mij is wat ik gezien heb helemaal geen quatsch doch juist zeer significant. Daarom beveel ik aan: lees verder, ook al is dit boekje soms saai. Maar men heeft mij bezworen dat niets van wat ik geschreven heb gelezen zal worden.

Ik geef het op, en ga dus door, wenend en wel. De dood zal aan al mijn lijden een eind maken, goddank (de visie van Einstein op het geloof in God is schrander en relevant weliswaar). *{Einde van het intermezzo}*

.....

Z :En nu mag je raden wat het onderwerp van het praatje van vandaag is.

A :Liefde!

Z :Kwantummechanica!

A :Goeie God.

Z :Hosanna.

A :Ach...

(Z ziet dat er iets broeit, en wacht af.)

A :Jij bent helemaal niet gelovig he?

Z :Ik heb veel aanleg tot religieus zijn, maar tegelijkertijd ben ik atheïst, zoals iedereen die iets van de dingen is gaan begrijpen, atheïst is... Dat is ons noodlot helaas!

Tja. Jij vroeg: is God = Liefde. Mijn antwoord luidt: er is geen God met bewuste gedachten en emoties. Dat is maar goed ook. Velen, onder wie Einstein, zijn tot de conclusie gekomen dat er geen God is; het bestaan van God kan niet waar zijn omdat het Opperwezen dan namelijk al het uitzinnige lijden dat je in de mensen- en dierenwereld alom aantreft, op zijn geweten zou hebben. Het zou te gek voor woorden zijn, als God het allemaal bewust zo gewild zou hebben. En als hij het niet bewust zo zou hebben gewild, is hij geen God, want God is per definitie almachtig. Einstein zegt het ongeveer als volgt.

Niemand zal ontkennen dat te kunnen geloven in een almachtige, volmaakt goede God ons troost en leiding zou geven. Maar dit idee moet wel onjuist zijn, want als God almachtig was, dan zou elke gebeurtenis, en ook elke menselijke gedachte, Gods werk zijn. Maar in rechtszaken worden bepaalde mensen veroordeeld en gestraft; dat zou volkomen onrechtvaardig zijn, want God is immers degene die alles wat er gebeurt laat gebeuren? En hoe zou God over ons, mensen, kunnen oordelen? In dat geval oordeelt hij namelijk over zijn eigen werken! En zie toch eens welk een gruwelen de wezens in de natuur elkaar aandoen... Heel het aardse leven is gedompeld in een zee van lijden die onafzienbaar en eindeloos is, en vaak zo peilloos diep, zó verschrikkelijk ontzettend, dat het maar goed is dat we daar in het algemeen niet concreet weet van hebben. Waarom doet God dit? Voorts is het zo dat alle natuurwetten een strikte rechtlijnigheid en logica van de gebeurtenissen laten zien waarin echt absoluut niets is dat duidt op ingrijpen van God. Alle gebeurtenissen in het heelal volgen uit elkaar, volgens consequente logica; de processen voltrekken zich allemaal zelfstandig en vanzelf, zonder dat er van enig Goddelijk ingrijpen sprake is. Hoe meer je als mens bekend raakt met de strenge regelmaat van alle gebeurtenissen, hoe helderder je gaat inzien dat er behalve de natuurwetten geen andere invloeden zijn op wat er in het heelal gebeurt. Het nadenken, en alle wetenschappelijke ontdekkingen wijzen in dezelfde richting: we moeten het geloof in God als een wezen met een persoonlijkheid opgeven. Dit betekent niet dat we zonder religie door het leven moeten gaan. Mensen beschikken in zichzelf over krachten om Goedheid, Schoonheid en Waarheid te begrijpen en te verwezenlijken in hun eigen leven en ten bate van de mensheid. En door deze krachten te benutten ontstaat een veredelingsproces dat heel wel samengaan kan met, en zelfs versterkt wordt door, wetenschappelijk werk. Kies het als

doelstelling van de religie om de mens zo volledig mogelijk te bevrijden uit zijn boeien van egocentrische begeerten en wolfachtige oerdriften, en dan kan de wetenschappelijke manier van over de dingen nadenken de mens grote diensten bewijzen. Want wie zich met wetenschap bezighoudt, wordt op de ogenblikken waarop wezenlijk begrip in zijn ziel opbloeit, overvallen door een waarlijk religieus gevoel van eerbied voor de Schoonheid van de natuur. Bovendien onderga je gedurende het proces van begrijpen een onzegbare bevrijding uit de kluisters van de persoonlijke kleinsamenlijke strevingen, waardoor je komt tot een nederige, en dus niet-egocentrische geesteshouding ten aanzien van alles wat er is. En je leert beseffen hoezeer de mens maar een nietig schepseltje is. Je gaat inzien dat de natuur in haar uiterste diepte voor de mens altijd onbevattelijk zal blijven, hetgeen je een diep gevoel van heilige, liefdevolle eerbied bezorgt – een religieus gevoel. De uit wetenschappelijk werken voortkomende nederige geesteshouding is in wezen religieus. Als de mens op deze wijze: bescheiden, vervuld van vreugdevolle eerbied voor de pracht van de schepping, door het leven gaat, verliest hij op vanzelfsprekende wijze de angst voor de dood, omdat hij diep van binnen voelt dat zijn persoonlijke begin en einde te onbelangrijk zijn om zich door angst te laten kluisteren. De religie, de wetenschappelijke zoektochten, en ook alle Kunstuitingen, zouden eraan moeten bijdragen de mens uit zijn boeien te bevrijden, dat wil zeggen los te maken van zijn destructieve hartstochten. Zo kunnen religie, wetenschap en Kunst weldegelijk samengaan tot heil van de mensheid. ¹⁰¹

A :

Z :Aldus de gedachtewereld van de grootste aller wetenschappers...

Als je God identificeert met Moedertje Natuur, zeg ik: mijn zegen heb je. Maar geloven in een God-de-vader die voor ons zorgt en ons lief heeft is geloven in een spook. Het soort van geloof dat ervan uitgaat dat er een goede God is, is een relict uit de tijd waarin mythevorming voor de knotszwaaiende, en in berenpels gehulde mens de enige manier was om niet gek te worden van angst voor alle verschrikkingen om hem heen en in hemzelf. God-de-goede-vader is een projectie van ons verlossingsverlangen vanuit ons innerlijk op het uitspansel, dat voor dit doel als projectiescherm fungeert... Het zijn onze angsten en onze pijnen, die op gezette tijden een intensiteit aannemen die gewoon niet meer te verdragen is, waaruit verlangens naar verlossing voortkomen. En omdat onze hersentjes het vermogen tot fantaseren en dromen hebben, hebben onze hersentjes God bedacht om ons te redden. Maar ja, Sneeuwwitje en Doornroosje en kabouterjes bestaan ook niet echt, en zo ook God niet.

Ik ben atheïst! Dit moet ik wel zijn want ik heb het nadenken op

---

¹⁰¹ Referentie: *Zoals ik het zie* / A. Einstein / Sijthoff, hoofdstuk *Wetenschap en religie*.

mij genomen. Want atheïsme is de consequentie van eerlijk nadenken, het jezelf vrijmaken van zelfbedrog. Als je eerlijk nadenkt ontkom je er niet aan dat het tot je doordringt dat de hypothese dat God bestaat verworpen moet worden. Logisch nadenken leidt tot atheïsme. C'est la vie. Niet dat ik dit als comfortabel ervaar – je blijft als mens wel eenzaam achter.

Het is niet anders... als je op eigen benen gaat staan, dat wil zeggen zelfstandig gaat nadenken, jezelf losmakende uit de kudde die gedachteloos voortstruint, dan verlies je je geloof in God.

Tja.

God is voor de primitieve mens met name de beheerder van het vele ontzagwekkende dat de kudde niet begrijpt. Donder en bliksem! En de mens is bang voor de bliksem, en om zichzelf te beschermen voert hij God in die de baas over de bliksem is. En als hij nu maar goede maatjes met God is zal de bliksem hem niet treffen maar juist zijn vijand.

.....

Kortom, er valt niets te lachen. Doorgaan met het feuilleton gaande over het jongetje dat het sowieso niet kon (lachen bedoel ik) is dus alleszins aan de orde. En we bevinden ons op Texel en het is, naar zodadelijk blijken zal, winter.

De basvoetwedstrijd

Op een mooie maar steenkoude ochtend zat Bennie achter zijn bureau en keek in het spiegeltje. Hij was klaar met scheren. Hij zat achter zijn bureau. Hij had het apparaat dat van drie roterende scheerkoppen voorzien was nog in de hand, en in het spiegeltje kijkend dat hij altijd gebruikte tijdens het scheren bestudeerde hij zijn gezicht van dichtbij. Aandachtig keek hij toe.

-De smeerlap!-, dacht Bennie, -Dat is hem nou, die smeerlap. De *VERRADER IN OPTIMA FORMA!!* Wat zou Denise wel niet van mij denken als ze het wist-. Elke ochtend zag Bennie zichzelf in het spiegeltje, en dacht hij eraan wat een monster hij toch was. Hij minachtte zichzelf met grote minachting. Dof van uitputting en wanhoop keek Bennie naar Bennies ogen die uitdrukingsloos terugkeken.

Hij borg de scheerspiegel en het scheerapparaat op in een la van zijn bureau. Morgen was er weer een morgen. Terwijl hij zijn stoel achteruit schoof en ging staan voelde hij zich alweer heel gewoon. Het negatieve oordeel dat hij over zichzelf had gleden van hem af, en toen was hij weer gewoon, Bennie het nooit lachende jongetje. Uit gewoonte, en gedachteloos, keek hij door het raam naar buiten en keek in de diverse huiskamers van de huizen aan de overkant naar

binnen. Er viel niets lekkers te zien. Toen zag hij het. Het had gesneeuwd! Nu moet u weten dat Bennie het niet zo op kou voorzien had. Hij besprak de situatie eens met Denise, en ze werden het eens. Bennie nam in een roeibootje plaats en begaf zich op weg om een sleepboot te huren. Denise wuifde hem liefdevol na. Wat was die Bennie toch een flink doortastend joch. Jammer dat hij geen plezier in zijn leven had. Hij keek verkeerd tegen de dingen aan. Kon hij dat maar inzien.

Elke dag was Denise op het strand te vinden. Kwam Bennie reeds weer in zicht? Vele dagen wachtte ze tevergeefs. Maar op een dag doemde aan de horizon een stipje op. Denise greep haar verrekijker, richtte deze en jahoor: daar zag ze Bennie staan op de voorplecht. Hij keek vervuld van diep gevoel naar het witte schuim van de golven die door de mannelijke boeg van de boot opgeworpen werden. Denise zag de naam die op de boeg aangebracht was: *Furie*. Hmmm, niet gek, dat had ie mooi voor elkaar gekregen. Ze bevestigden Texel met een sleeptros aan de *Furie*. De machtige schroef van de boot verplaatste tonnen water en daar kwam het eiland langzaam in beweging. Geschrokken wilden de bewoners weten waarheen men op weg was.

“De tropen”, zei Bennie nors. Een enkel lullig figuur dat geen afstand wilde doen van de oer-Hollandse knusse gezelligheid sprong in zee om te trachten zwemmend Vlieland of Den Helder te bereiken. De meesten echter bleven aanwezig om zich te laten meevoeren. Het idee veelvuldig te zullen kunnen zonnebaden lachte hen toe.

De reis verliep verder zonder dat zich vermeldenswaardige gebeurtenissen voordeden.

Ergens in de Stille of Grote Oceaan, wij weten het niet precies, hield de *Furie* halt. Het duurde niet lang of er groeiden klapperbomen op het strand. Over de stammen ervan liep nogal eens een hond. De vrouwen van Texel ontteden zich gelukkigerwijs van veel van hun kleding. Dat was smullen voor Bennie. Toch kon hij nog steeds niet lachen. Hij hield nu eenmaal niet van klappermelk met suiker, en in feite ging er geen dag voorbij of hij keek nog weer ietwat somberder dan hij de dag ervóór gedaan had. Omwille van zijn Beethoveniaans sombere voorkomen bewonderden de Texelaren hem in hoge mate. Daarom benoemden ze hem tot hun burgemeester. Zeg maar dat onze kleine held het niet ver geschopt heeft in deze wereld.

Een woelige tijd brak nu aan omdat Bennie eerst oorlogsleider en daaropvolgend -held werd. Dat kwam zo. Eerst moet u dit nog even weten. De schoften van het eiland Goeree-Overflakkee, schoften zijn het, echt waar, hebben het kunstje dat Bennie geflikt had na-geaapt. Ze hebben de *Hollands Chloor*, een schuit van de firma Kweijl, gecharterd. En daarmee hebben ze Goeree-Overflakkee versleept tot het op een steenworp afstand van Texel lag. Flauw gedoe. Noch bonter

maakten ze het door Texel de loef af te steken door een hoofdstad te stichten die ze Atlantis noemden, waarmee ze het ongeluk over zich afgeroepen hebben. Dit kwam prompt in de vorm van Bennie. Hoe dat gegaan is vertel ik zo. Meteen. Nu. En dan moet ik eerst evenwel nog vertellen over hoe het gekomen is dat de twee eilanden in een oorlog met elkaar verwickeld geraakt zijn. Het is de basvoetwedstrijd geweest die het hem gedaan heeft. Texelaren munten uit in voetjebal. Goereeërs Overflakkeeërs zijn fenomenale basketballers. Goede raad was duur. Ze wilden zich zo graag op sportieve wijze met elkaar meten want dat is weten. Wat ze weten wilden, dat was: wie de eerste de beste was, dat wil zeggen: ofwel Texel dan wel Goeree-Overflakkee, wie van de twee: dat was de vraag. Ze hebben de controversie opgelost door te besluiten dat de Texelaren zouden voetballen en de Goereeërs Overflakkeeërs basketballen.

“Haha”, zo lachten de Goereeërs Overflakkeeërs reeds in hun smoezelige vuistjes.

“Haha lachte de graaf”, lachten ze omdat bij basketbal elke treffer dubbel telt en bij voetbal niet. Tevens zijn basketbalkansen sneller doelrijp. Ook dat nog! Maar met wat voor bal zou de sportieve strijd gestreden worden? Een voetbal natuurlijk!, zo instigeerden de Texelaren want nietwaar de Goereeërs Overflakkeeërs hadden alle voordeel immers reeds aan hun zijde omdat een basketbaltreffer dubbel telt en sneller doelrijp is. Aldus het requisitoir van de Texelse commissie die zichzelf de naam *De Zwarte Schaapskoppen* gegeven had. De betrokken Goereeërs bedachten zich niet één keer en noemden zich *The Fucking O'Flakkers*. De laatsten kwamen niet meer bij van het lachen omdat een voetbal kleiner is dan een basketbal. Conclusie? Past heel gemakkelijk in een basket. Je frot 'm er moeiteloos in. Kansen nóg sneller doelrijp. Hoera! Hahaha wat lachten *The Fucking O'Flakkers*, niet wetende, intussen, dat *De Zwarte Schaapskoppen* gecoacht werden door niemand minder dan iemand die nimmer lachte... De wedstrijd werd op het laatste moment even uitgesteld omdat Bennie eerst nog even een plaat moest draaien. Maar geruime tijd later diezelfde dag nog werd het fluitsignaal toch geblazen waarmee gecommuniceerd werd dat het balspelletje nu begonnen was. Hoe het verder ging en hoe het afliep en hoe het nog heel veel verder ging vertel ik een volgende keer wel weer. Tot dan lieve kijkleesvriend(innet)jes!!

ooooooo **12** ooooooo

Plotseling, totaal onverwacht, slaat een granaatscherf in als een bom (dit is een gedicht):

.....

Een been is geen lijk
De beul
De bijl
Een lijk is geen been
Een lijk, we zien er geen been
In
Huilende lichtjes
Geslagen tot gort
“Waar denk je aan?”, vraagt God
Zachtjes
“Aan de Papoea’s die te barsten gebeukt worden”, huil ik hard
Waar denk ik aan?
Aan
Een Papoea die ziet dat een stuk gloeiende houtskool
Zijn oog nadert alsmaar nadert alsmaar nadert
En dan voelt hij
De waanzinnig makende pijn
Als zijn ogen weggeschroeid worden
De beulen lachen hard en
Maken grapjes
O het zijn zulke grapjassen
Waar denk ik aan?
Aan
Vrouwen bij wie de borsten afgesneden worden
En ik hoor hun brullend gehuil
De beulen
Lachen hard en maken subtiele grapjes
O het zijn zulke grapjassen
Waar denk ik aan?
Aan
Mannen bij wie de geslachtsorganen afgesneden worden
En ik hoor hun brullend gehuil
De beulen
Lachen hard en maken altijd maar weer van die grapjes
Waar denk ik aan?
Ik denk aan
Het vreselijke getal:
400.000
400.000

400.000
400.000
400.000
400.000
400.000
400.000 Papoea's gedood
En o dat gemartel
O GEK word ik ervan
Mijn hoofd staat in brand
Niemand die het vreselijke gemartel ziet
Niemand die het brullende geschreeuw gehuil gegil hoort
Niemand die de Papoea redt
400.000
400.000
400.000
400.000
400.000
400.000
400.000
O God, ik word gek,
Gek, gek, gek, **GEK!!!!!!!!!!!!!!**
Emerging economies
Kattenpies
Zaken zijn zaken
Zakken zijn zakken
"Denk aan mij", zegt God zachtjes,
"Denk eraan dat zij niet verloren zijn"
Ik denk aan wat Hij zei:
"Mij is de wrake"
"Het is niet mijn wil dat ook maar één ziel verloren ga"
Ik denk aan het Geheim achter "bestaan"
Ik denk aan de Liefde die alles geneest
Alles bevrijdt
Na de nacht
Na het nacht braken
Na de beulen
In de nacht
Volgt de dag die straalt
Ik blijf huilen,
Maar moet en zal
Nu weer gewoon doorgaan
Zen
Doen
Wat gedaan moet worden
Wat nodig is gewoon doen

.....

oooooo 13 oooooo

In 1968 was ik tweeëntwintig en de roemruchte "zestiger jaren" waren in volle gang. Maar ik vond het maar een stupide gedoe. Denkend aan de verwaten langharige jonge lieden die zich afzetten tegen de generatie van verwaten kortharige hardwerkende mannen en langharige slovende vrouwen die de jonge lieden voortgebracht had dichtte ik: Hij doet nieuw en zo opvallend
Dat niemand ziet: hij is een rund.

Alleen voor Ramses Shaffy heb ik, toen niet, maar nu wel, veel waardering; één en al Dynamische Kwaliteit die Ramses! Ik was toentertijd al onder de indruk van Dostojewski's "Zoek je geluk in het lijden", en bij de jarenzestig-revolutionairen was van geluk zoeken in het lijden bepaald geen sprake; niet dat ik begreep wat Dostojewski bedoelde; ik voelde alleen intuïtief de juistheid van zijn advies aan¹⁰². Einstein heeft eens gezegd: "Al het grootse en nobele hebben we aan de eenzame persoonlijkheid te danken". Dat doet mij denken aan David Ruelle en Floris Takens, in 1968 de term *vreemde attractor* bedenkend - een formidabele revolutie inzettend; dit wordt hier verder niet behandeld, HELAAS! En ik denk aan Beethoven; en aan Hemingway; het laatste zal u verbazen. Maar aan Robert Pirsig denk ik! En wat Pirsig gezien en begrepen heeft, dát is nog eens revolutionair nieuw!! En het boek dat u op dit moment leest is eveneens wezenlijk revolutionair, en voor wie zoekende is naar GSW (Goedheid, Schoonheid en Waarheid) is het hopelijk van waarde.

Nu eerst nog een aflevering uit het feuilleton. We zijn op Texel en de basvoetwedstrijd staat op het punt te beginnen.

Bennie en Beethoven

Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult niet echtbreken. Maar ik zeg u: Een ieder, die een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart reeds echtbreuk met haar gepleegd. Indien dan uw rechteroog u tot zonde

---

¹⁰² Het zit zo: Zoals de mens is, leidt plezier maken er altijd toe dat je ongeluk brengt over je medemensen als je zomaar je gang gaat. En als je een groots en nobel ideaal bereiken wilt vraagt het *altijd* offers van je. Samenvattend: het is omwille van het ideaal van de naastenliefde dat je bereid moet zijn tot het *opofferen van zekere eigenbelangen* - en dit brengt lijden met zich mee, soms veel lijden, en *dit* lijden is het waar Dostojewski op doelt.

zou verleiden, ruk het uit en werp het van u, want het is beter voor u, dat één uwer leden verloren ga en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde.

Jezus

Nadat Bennie Beethovens derde symfonie een respectabel aantal keren beluisterd had, serieus beluisterd want hij wilde deze muziek goed leren kennen omdat hij er bij voortdoring op uit was opbouwend aan zichzelf te werken om zichzelf innerlijk te verrijken zonder zich om uiterlijke verrijking te bekommeren, puur om een beter mens te worden – beziëld als hij was door hetzelfde ideaal waarvan ook Beethoven zelf immers beziëld geweest is! - nadat Bennie de plaat met Beethovens derde symfonie erin geperst heel wat keren aandachtig afgeluisterd had is dit manlijke kunstwerk een onbeschrijfelijk verheffende invloed op hem gaan uitoefenen. Het kunstwerk is namelijk mannelijk in de beste zin van het woord, dat moet u goed begrijpen. Het verrijkt de menselijke ziel door ons te doordringen van een ideaal puur en goed en krachtig en klaar. Je nergens door laten verslaan. Edel zijn en het nooit opgeven. Altijd ernaar streven het beste in jezelf te versterken! Je zwakheden overwinnen!! Totdat je zuiver en onverwoestbaar als goud bent!!!! Bennie heeft toentertijd voor zichzelf een programma geformuleerd dat hij coûte que coûte wilde verwezenlijken; voici zijn stralend ideaal:

- = Persoonlijke flinkheid
- = Persoonlijke moed
- = Persoonlijke integriteit
- = Naastenliefde
- = Al-omvattende liefde voor God.

Op een mooie maar bloedhete ochtend stond Bennie tussen de twee luidsprekers opgesteld om het stereo-effect optimaal te ervaren en daar luisterde hij naar de derde symfonie van Beethoven. Hij luisterde naar het Eerste Deel, dat hem optilde tot een ongedroomd niveau – en toen voelde hij, met alles waarmee hij voelen kon, toen voelde hij van top tot teen: deze muziek ging over *hem*. Hij, Bénnie was het, die diep van binnen zo fier en sterk en mannelijk edel was. Deze muziek maakte datgene hoorbaar wat altijd in hemzélf gesluimerd had, verborgen zowel voor hemzelf als voor de wereld, en toch waar en klaar aanwezig. De haren op zijn armen en benen rezen te berge van vervoering. Hij luisterde vervolgens naar het Tweede Deel dat spreekt van droefenis en dood en smart; er is geen mens die niet in Het Tranendal leeft... maar het gaat er maar om: hoe ga je ermee om. Kom je er gelouterd uit of blijf je erin steken! Bennie hoorde mokerende paukenslagen in een ritme dat het begin van de vijfde symfonie aankondigt, en ging in smart ten onder doch zonder verloren te gaan.

Toen was de plaat afgelopen, althans de voorkant ervan, en Bennie draaide hem om.

"HuphuphuphuphuphuphuphuphuphupHopppelelelelepop.." sprak de muziek van het Derde Deel van de Eroïca tot Bennie het jongetje dat niet kon lachen. De scherzo's zijn voor Bennie altijd de ontoegankelijkste componenten van Beethovens muziek geweest. Hij luisterde geconcentreerd toe – tenslotte klonk hier muziek op van de man die hij meer liefhad dan welke man ook. Dus deed Bennie zijn best. Hij overwoog dat het Derde Deel een soort van pauze is – een intermezzo ofzo. Merkwaardig dat het, ofschoon volgend op klanken vertellende van dood en droefenis, niet misplaatst overkomt! Ha! Het Vierde Deel begint! Wat Bennie nu overkwam was een opgenomen worden en opgetild worden en stijgen naar zo hemels heerlijke hoogten, zo hoog, zo hoog... o! En onze kleine held zwol van manlijke edele fierheid. En andermaal voelde hij dat deze muziek het in fêite over hêm, Bénnie had! Het beeld dat Bennie en de wereld altijd van hem gehad hadden was ONJUUST!! Ineens begreep Bennie hoeveel edele zuivere schoonheid in wezen in zijn aard besloten lag. Een stralend prachtig krachtig licht reikte naar hem vanuit de luidsprekers, en nam hem op en nam hem mee tot de hoogste hoogten waartoe een mens stijgen kan.

De muziek was afgelopen. Bennie zei tot zichzelf dat hij voortaan met alles wat hij had, vechten wilde voor de verwezenlijking van zijn idealen. Hij wist hoeveel kwaad er in de wereld was, en hoe belangrijk het was als mensen die het goede voorstonden, de strijd tegen het kwaad aangingen en deze strijd zonder te versagen ook zouden volbrengen. Hij zou *niet* ten onder gaan, maar zichzelf verwezenlijken, en onverdroten werken aan een betere wereld. Hij zou waarmaken dat hij was wie hij was: een edel en heel sterk mens; echt zuiver ook; in essentie was hij sterk en zuiver, dat was het wat hij heel duidelijk gevoeld had toen de Eroïca via zijn oren tot in de lichtendste gedeelten van zijn ziel doorgedrongen was en deze tot stralen naar buiten toe gebracht hadden. De Eroïca was *zijn* muziek!! Het ging over hem, Bennie!!!! En hij zou zich van nu af aan nimmer meer af laten houden van wat hij wist dat het grote doel van zijn leven was: zijn aandeel leveren aan de strijd tegen het kwaad. U moet weten, ziet u, dat Bennie Gijsbert van der Zeeuw gelezen en de Waarheid van diens mededelingen begrepen heeft. En toen... en toen... toen gleed er heel even iets van een ontspannen lachje over zijn gezicht. Dit verschijnsel is van korte duur geweest, maar het heeft zich hoe dan ook toch voorgedaan, en dit kan niemand ons meer afnemen.

Hij zette de versterker uit en borg de plaat op.

Toevallig keek hij naar buiten. In de huiskamer aan de overkant zat een meisje op de bank en ze had een uiterst kort rokje aan, en ze wiebelde met haar aantrekkelijke beentjes. Bennie versteende. Nu ging

het erom! Niet toegeven! Hij sloot zijn ogen, en wilde zijn hoofd wegdraaien van het raam. Maar iets in hem zei hem dat hij zijn ogen weer moest openen om het hemels heerlijk tafereeltje nader in ogenschouw te kunnen nemen. Roerloos bleef hij met krampachtig gesloten ogen zitten. Er was een vreemde rare druk in zijn hersenpan, net alsof zich ergens in ruimte en tijd een niet hoorbaar en toch manifest zoem-zoemgeluid voordeed dat hem het denken zo goed als onmogelijk maakte. Bennie geloofde hartstochtelijk in het bestaan van de Vrije Wil! En hij moest nu kiezen: wel gluren / niet gluren. Hij wist hoeveel kwaad er in de wereld was, en hoe belangrijk het was als mensen die het goede voorstonden, de strijd tegen het kwaad zouden aangaan en zonder te versagen volbrengen. Ik wil er niet over uitweiden maar ergens in Bennie was een vreemde bron van wijsheid aanwezig die vanzelf begon te stromen als mensen die het moeilijk hadden zich bij hem uitten. Het gebeurde inderdaad wel dat mensen zich bij hem uitten. Bennie, dezelfde Bennie die altijd bedroefd en bang was, had iets heel verstandigs en vriendelijks over zich waardoor bepaalde mensen bij intuïtie wisten dat ze veilig bij hem waren. De mysterieuze bron van intelligent inzicht die in Bennie begon te stromen als hij merkte dat mensen in nood waren, maakte dat hij aanvoelde dat hij weinig zeggen moest en veel luisteren als mensen zich bij hem uitspraken; en op een gegeven moment zei hij vanzelf de juiste dingen. Daardoor kwam het dat een aantal mensen erg op Bennie gesteld was, en zij zagen in hem een persoon waar ze respect voor hadden, en veel erkentelijke waardering voor voelden. Deze vreemde bron van intelligent stralend inzicht, deze bron van Liefdevolle *feeling* voor mensen, was van een andere planeet, en was niet uit Bennie zelf; maar hij voelde diep van binnen dat het wel de taak van zijn leven was ervoor te zorgen dat de bron bleef stromen. De wereld is zo bruut, zo stomp, zo ik-gericht, zo eindeloos genadeloos; bronnetjes van Liefde zijn er zo weinig. In Bennie was zo'n bronnetje van Liefde aanwezig, dat niet van Bennie-zelf was, maar wel het grootste talent dat hij bij zijn geboorte meegekregen had. Bennie was op de wereld gezet om temidden van het geweld, het lawaai, de egocentriciteit, de geldzucht en de geilheid waarin de wereld gedompeld is, telkens als het te pas kwam te fungeren als milde bron van Liefde. Ik wil er niet te veel over uitweiden, maar deze vreemde bron van een andere planeet was in Bennie werkelijk aanwezig, en zolang als hij leefde al, zo ongelukkig en onhandig en bangelijk als hij zelf altijd was, was het hem toch af en toe overkomen dat hij vernederden, vertrapt en gekrenkten die hij ontmoet had weer wat hoop en moed had kunnen geven als ze het echt niet meer zagen zitten. Bennies functie was die van schatbewaarder! Wat zouden degenen die om hem gaven omwille van het mooie vermogen waarover hij de beschikking had, tot in het diepst van hun ziel geschokt zijn als ze wisten dat dezelfde Bennie een geile exhibitionist annex gluurder was! Per ongeluk (nouja, "per ongeluk": hij was bij bewustzijn en wist dat het gebeurde!) deed hij zijn ogen open en hij keek naar de

verrukkelijke beentjes. Die waren er nog... Bennie dacht eraan dat hij bezig was moedwillig zijn Ideaal in de stront te laten zakken. Hij besepte wat hij aan het doen was! Hij dacht er aan dat hijzêlf, en niemand anders, nu kiezen moest: wel gluren / niet gluren, want hij moest zelf beslissen want hij had een Vrije Wil. God wat voelde hij zich vreselijk. Vreselijk, vreselijk. Vreselijk raar; dizzy enigszins. DOODONGELUKKIG!! God o God o God wat was hij ongelukkig.... Hij dacht erover na dat hij dit niet wilde, en zijn ogen keken intens verlangend naar die allerlonkendste beentjes. Hij dacht, terwijl hij wanhopig smachtend verlangend toekeek:

-Persoonlijke flinkheid, persoonlijke moed, persoonlijke integriteit, naastenliefde, al-omvattende liefde voor God-. Toen begon hij te sidderen over al zijn leden, ging trillend als een rietje op de knieën, zodat ze aan de overkant niet konden zien wat hij deed, en haalde zijn keiharde lul uit zijn broek (via zijn gulp). Vanuit zijn ruggemerg doortrok het zwartst mogelijke gevoel van dodelijk droefheid heel zijn lichaam. Hij was intens van het besef doordrongen dat hij op het punt stond een onbeschrijfelijk ongeluk over zichzelf af te roepen. Wat was hij toch aan het doen, wat was hij in godsnaam toch aan het doen. Hij voelde dat hij verloren ging, hetgeen werkelijk een vreselijk gevoel was: een gevoel zwart als de nacht en stinkend als de dood zelve; rotting, drab, smerige smeeyerige smeeeeeeeeerigheid viel in een duivelse verschrikking over hem heen. Al die tijd staarde hij geil naar de beentjes, oja, naar die zo heerlijke, zo heerlijke altijd o God zo heerlijke beentjes, en zo maakte hij zichzelf klaar. De felle spuitstraal ving hij op in de palm van zijn sidderende hand.

O Jezus Christus wat voelde hij zich lam; en ook duf, en raar en in-triest; alles tegelijk. Dodelijk verdrietig voelde hij zich maar hij voelde het niet zo omdat hij zo dommig suffig was tevens.

Zichzelf inwendig vervloekend, en tegelijkertijd tandenknarsend zich voornemend dat het dit keer godverdomme nu ECHT de laatste keer geweest was!, ging hij op weg. Hij was aan de late kant: hij moest de basvoetwedstrijd bijwonen. Jezus wat zat hij vol diep knagend rot verdrietgevoel. Enfin, de wedstrijd begon. Hoe het verder ging en hoe het afliep vertel ik heus nog wel eens. Alles op zijn tijd! Tot dan lieve kijkleesvriend(innet)jes!!

Toelichting

In het desbetreffende verhaaltje is de zoektocht van het jongetje dat niet kon lachen een symbool voor de zoektocht naar Kwaliteit. En het verhaaltje is een deels op Waarheid gebaseerd *sprookje* en Denise representeert de Liefde; bijvoorbeeld, als zij zegt: "...Het is natuurlijk niet optimaal fijn, maarja als je voor een dubbeltje geboren bent zit je niet op de eerste rang he...", na door een zootje ME'ers verkracht te zijn, dan zegt ze het alleen maar zo om het jongetje (Bennie) gerust te

stellen. Het verhaaltje laat zien dat het Kwaad vele vormen kent, en uit is op onze Dood, en op onze Dood alleen. Maar elk Kwaad kan (tegen wil en dank) dienen als mest voor het Goede. Maar het Goede kan, als het mis gaat, zaad des Kwaads voortbrengen. Maar Dynamische Kwaliteit heb je om te fungeren als Kompas ter ondersteuning van het Kapmes; maar wil je naar de Dood of wil je naar het Leven? – dat is *jouw* keus.

ooooooo 14 ooooooo

Ik heb nog steeds niet uitgelegd wat Kwaliteit is, noch wat Dynamische Kwaliteit is, en ook niet wat Statische Kwaliteit is. Volgens Pirsig is Kwaliteit te direct voor woorden; het is een pre-intellectueel verschijnsel. Als je het onder woorden brengt vernietigt je het instinctieve gevoel ervoor. Desondanks heeft Pirsig er twee boeken over geschreven. Nu een citaat uit LB; ik neem het alleen maar op om compleet te zijn - u mag het van mij overslaan om verveling te vermijden.

.....

Pirsig poneert dat de evolutie die het heelal doormaakt het gevolg is van de werking van "Dynamische Kwaliteit". De werking van Dynamische Kwaliteit¹⁰³ produceert daarbij diverse niveaus, die zijn als de treden van een trap, welke elk "Statische Kwaliteit" vormen. Zo heeft de evolutie diverse niveaus voortgebracht. Je hebt het niveau van de stof, het niveau van het biologische leven, het niveau van de sociale patronen, en het niveau van het intellect. Op elk dezer niveaus is alles uitgekristalliseerd in een specifieke vorm van Statische Kwaliteit. En wat op het ene niveau Kwaliteit is, kan strijdig zijn met wat op het andere niveau Kwaliteit is. Het niveau van het intellect hecht waarde aan Vrijheid en Democratie en Rechtvaardigheid. Het biologische niveau hecht waarde aan de borsten van Lila. Ik gebruikte zojuist het woordje "waarde" twee keer, en dat was een bewuste keuze. Pirsig ziet namelijk de werking van Dynamische Kwaliteit als een activiteit die - en let nu goed op - let er goed op wat hier staat: *waarde* als richtsnoer heeft! Op het biologische niveau zitten Lila's borsten bomvol Kwaliteit, op het sociale-orde niveau worden ze als non-kwaliteit gezien als ze tot een ontwricht huwelijk leiden. Pirsig geeft zelf aan, dat het de vermogens van de mens te boven gaat, de definitieve filosofie te formuleren die alles zegt wat er te zeggen valt. Ook zijn eigen filosofie zegt niet alles, en ik geloof dat Pirsig soms dingen zegt die niet kloppen. Hij stelt bijvoorbeeld dat seks en drank en drugs en tabak op het biologische niveau kwaliteit hebben, maar op maatschappelijk

---

¹⁰³ Aan wie zich een soort van concreet gevoel voor wat Dynamische Kwaliteit is wil verwerven, zou ik willen aanbevelen je te verdiepen in leven en werken van Herman van Veen. Ja werkelijk: Van Veen is werkelijk zoiets als de in een mens geïncarneerde Dynamische Kwaliteit, hahaha; Freek de Jonge kan er trouwens ook wat van... (dit is maar een voorbeeld(en)). En Adriaan van Dis is een Held omdat hij zijn leven lang ongebroken naar Kwaliteit is blijven zoeken, het pad van Dynamische Kwaliteit volgende - vide zijn boek *Leeftocht*. Maar je verdiepen in leven en werken van Dominee Hans Visser geeft net zo goed een soort van concreet gevoel voor wat het is dat Dynamische Kwaliteit is.

niveau kwalijk kunnen uitwerken. Maar tabak heeft juist ook op biologisch niveau een kwalijke uitwerking. En homoseksualiteit of pedofilie enz. dragen op biologisch niveau niets bij (ze kunnen op sociaal-psychologisch niveau best kwaliteit meebrengen trouwens – afhankelijk van hoe de betrokkenen ermee omgaan). In feite stelt Pirsig dat alles wat je dankzij je fysieke lichaam plezierig of lekker of fijn vindt, OK is voor wat het biologische niveau betreft; ik denk dat hij zich in dit opzicht vergist¹⁰⁴.

.....

Maar de relatie kennen tussen Statische Kwaliteit en Dynamische Kwaliteit is in ieder geval onvoorstelbaar belangrijk¹⁰⁵; dit is het geval omdat een persoon die verward volhardt in koersen louter met het oog op Statische Kwaliteit, tenslotte een bron van **contraproductief lijden** voor zichzelf en anderen wordt. Helaas geldt anderszins dat gewoon doorgaan zonder **productief lijden** ook onbestaanbaar is ... .. ? productief lijden ? wat is dat? – tja dat is de vraag. Als Dostojewski zegt: "Zoek je geluk in het lijden" moet men begrijpen dat het gaat om het lijden dat gepaard gaat met het volgen van de weg (de Tao) van de Dynamische Kwaliteit zodat 't dus hartstikke productief is althans zo zie ik het. Ziet u dit in? Nouja, denkkelijk is de hele kwestie nu hoe dan ook helder als moerasmodder dus lijkt een toelichting van belang.

Een nadere toelichting is van groot belang. Hier komt ie. Wie zich laat leiden door principes ala "Befehl ist Befehl" maakt als het zo uitkomt bitter bijtend botte fouten, – en wie nou nog niet (nou na 1940-1945) weet dat het echt zo is mag van mij op de planeet mars gaan wonen ("Opgemarcheerd zulle!"). Het issue is dat het "Befehl ist Befehl"-principe inderdaad veel Statische Kwaliteit heeft –op zichzelf als zodanig prima- maar in zekere omstandigheden absoluut niet voldoet. Namelijk, "oordeel

---

¹⁰⁴ Als je het onderscheid dat Pirsig oorspronkelijk maakte tussen romantische Kwaliteit en klassieke Kwaliteit in ere herstelt, gaat het beter; dan kan je zeggen, bijvoorbeeld, dat op het biologische niveau roken wel romantische Kwaliteit heeft, maar geen klassieke.

¹⁰⁵ De geboden en verboden ons door God geschonken hebben heel veel Kwaliteit – maar het is Statische Kwaliteit; dit geldt bijvoorbeeld ook voor Mozes' Tien Geboden. Men kan zich de impact niet voorstellen van de Tien Geboden toentertijd – toentertijd hield leven naar de Tien Geboden een gigantische stap voorwaarts in. Echter, Statische Kwaliteit verabsoluteren kan afgrijselijke ellende tot gevolg hebben; in zekere gevallen denkt men voor God te strijden – doch men incarneert dan, integendeel, juist ontzettend veel kwaad... ← ik heb het nu met name over godsdienstfundamentalisme ← dit is een huiveringwekend Kwaadaardig fenomeen!!!! – dat o.a. het gevolg is van onbegrip → men kent het belang van Dynamische Kwaliteit niet, en begrijpt niet welke rol het is die Statische Kwaliteit speelt.

Zelf", moet als hoger principe begrepen worden en in significante situaties in hoge mate prevaleren. Want alleen door Zelf te oordelen kan men Dynamische Kwaliteit vinden. Maar ik hoor nu dat er lezers zijn die zeggen: "In verhaaltje *Denises zoete vlees* maak je gewag van politiefunctionarissen die zélf oordeelden, daarbij afwijkende van de **Wet!** - en m.i. is het duidelijk dat ze dusdoende gekomen zijn tot gedrag dat ronduit Slecht te noemen is". Juist! Hier stuiten wij inderdaadwerkelijk op een uiterst stuitend ingewikkelde kardinale ingewikkeldheid. Ik heb eens gelezen, dat er mensen zijn die naar aanleiding van *Zen en de kunst van het motoronderhoud* geconcludeerd hebben dat het een goede zaak is, een gemakkelijk leventje te leven dat gericht is op zoeken naar lekkere kwaliteit, je daarbij leiden latend door je primaire aandriften. Maar adopteren van een makkelijke levenshouding is helemaal niet conform Pirsigs betogen en het is al met al duidelijk dat er een ontzettend belangrijke Vraag is. Dit is hem: Als je afwijkt van de **Wet!**, hoe zorg je er dan voor dat je Goede keuzes maakt? Goede vraag! Ik heb een antwoord, en het luidt: **V&W** - dankzij V&W is het, dat je in je innerlijk leert wat Goed is en wat Slecht. Zie je? Meer heb ik er nou niet over te melden, maar verderop weldegelijk nog wel iets!

Denise en Bennie e.v.a. bevinden zich nog steeds op Texel; hoe er een eind aan gekomen is, daarvan verhaalt de nu volgende feuilleton-aflevering.

De ondergang van Atlantis

Bennie was aan de late kant. Hij moest voortmaken om de basvoetwedstrijd bij te wonen. Wat zat hij nu toch vol van een diep knagend rot verdrietsgevoel. Waarom deed hij wat hij deed. Hoe kwam het dat hij de controle over zichzelf steeds verloor. Zo luidde Bennies vraag. Antwoord: het Ondragelijk Nijpende Tekort. In de Ban van de Nijp-Tang. Als je daarin beland bent red je het niet. Het komt door je Stuk Verdriet.

Bennie bleef ineens stokstijf staan. In een flits drong het tot hem door. Hij was, moet u weten, opgegroeid in Nieuw-Guinea en daar is het gebeurd dat hij zijn kluts kwijtgeraakt is. Ineens besepte Bennie dat DIT de oorzaak van alles was, of althans vermoedde hij het in deze zin. Want ja in het Tranendal heeft hij gewoond, en in de Hemelpoort. Tussen die bedrijven door heeft hij zijn kluts verloren en met name elk vertrouwen in eigen kunnen dat hij weliswaar toch reeds hoegenaamd niet bezeten had. Daaropvolgend is het lachen hem geheel vergaan. In Nieuw-Guinea is het dat hij kapot geknapt is. Lijdt Bennie aan een vorm van N-G-Tic? Indien yes wat kunnen we doen om de geleden schade te herstellen. Misschien kan een Nadere Analyse aan het zozeer Gewenste Herstel bijdragen. Ja. Een Nadere Analyse is

scoren. De Texelaren slaagden erin niet te scoren. Denise was scheidsrechter en aangezien geen haartje in haar schaamstreek eraan dacht de wedstrijd te staken eer de Texelaren het winnende doelpunt gescoord hadden kwam er geen einde aan. Na dertien-en-een-half uur spelen waren alle betrokkenen bij het spel dood neergevallen zonder iets bereikt te hebben. De laatste der Mohikanen was een Goereeër Overflakkee geweest. Kreunend had hij de basvoetbal opgeraapt. Hij had zich ermee naar de basket van de Texelaren begeven waarnaar hij wankelend had staan kijken door het snot voor de bloeddoorlopen ogen heen loensend. Daar stond hij omhoog te staren als een dolle hond naar de volle maan. Het was geen gezicht geweest. Goereeërs Overflakkee zijn toch al zo lelijk als de nacht, en zoals dit exemplaar daar stond te sidderen, en dan met zo'n lijkwitte snotfacie... bah! Enfin, met behulp van aanwending van letterlijk zijn laatste krachten mikte hij, en gooide de bal omhoog. De stumper viel vervolgens om en zag niet meer welk een perfecte parabool de baan van de bal vormde. De parabool eindigde precies boven het midden van de basket. De man stierf op hetzelfde moment waarop de bal, als was het of deze zich bedacht, zich wederom opwaarts bewoog en een eindje verderop op het vale gras belandde, hahaha, een paar keer stuiterde en nog even doorrolde en vervolgens tot rust kwam. Rust daalde neer als regen over ruisend graan (zoals Havank het zo mooi gevonden heeft). Het was doodstil. Geen van de toeschouwers zei iets. Velen hunner snurkten onhebbelijk. Natuurlijk was het weer Denise die handelend optrad – zij pleitte met succes bij de twee burgemeesters Kweijl en Bennie voor het voortzetten van de sportieve krachtmeting met inzet van verse krachten. Ja u denkt natuurlijk: jamaar Denise heeft toch helemaal geen schaamstreek. In feite heeft u daar gelijk in. Sorry, ik heb me vergist. Poeh, ik krijg er een rood hoofd van. Ik bedenk altijd van die vieze dingen die nergens op slaan. Ik beken het eerlijk. Vergeef me alstublieft. Op dat moment gebeurde er iets ergs. Een spion van Goeree Overflakkee stelde vast dat in de basket van de Texelaren een veer listiglijk opgesteld stond die elke bal die in de basket daalde onverbiddelijk er weer uit botste. Stilletjes bracht de spion burgervader Kweijl op de hoogte. Even was het stil en gebeurde er nog niets. De wedstrijd zou hervat worden doch wat bleek? Denise was ontvoerd. Bedroefd gelastten de autoriteiten de wedstrijd af. De toeschouwers kwaad! Daar kan men alle begrip voor hebben, maar het moet ook begrepen worden dat het zonder scheidsrechter niet gaat. Bennie beraadde zich op de nu ontstane situatie en nam een besluit dat de loop van de geschiedenis wijzigen zou. Hij ontketende de Grote Oorlog (G.O.) tegen Goeree Overflakkee (G.O.). Ten eerste groef Texel een tunnel om een onderzeese verbinding tussen Texel en G.O. tot stand te brengen.

“Psst!” hoorde de G.O.-spion. Hij keek op en zag iemand die hem gebaarde te zwijgen en te volgen. De spion volgde en werd om de tuin de tunnel in geleid. Vol ontzag keek de sukkel om zich heen. Wat een ontdekking. Wat een eer viel hier te behalen. Hij liep zijn benen uit zijn

gat om snel des Kweijls Paleis te bereiken. Geschrokken hoorde de laatste het slechte nieuws aan, zon op een contra-actie... en zo gebeurde het dat als een donderslag bij heldere hemel de Texelaren juist uit de lucht kwamen vallen! De G.O.-ers totaal verrast natuurlijk. Ze verdedigden zich verrassend hardnekkig. De situatie ontwikkelde zich ongunstig voor de Texelaren. Ze gingen de slag verliezen. Voor het zover was liet Bennie de tunnel onder water lopen; prompt zonk G.O. naar de zeebodem; zo is het ... dat alles toch nog op zijn pootjes terecht ... is. Denise, die goed kon zwemmen overleefde de watersnood. Ja die Denise, die het zo goed kon dat ze zelfs onder water haar ogen durfde open te houden, die spoelde welgemoed op de stranden van Texel aan. Ze complimenteerde Bennie de hemel in met zijn overwinning. Het was immers geheel zijn doortastende optreden geweest dat gemaakt had dat aan Texel de glorie nu was. Zo maakte Bennie de Blitz-carrière. Hij hief vervolgens veel belasting en kocht van het binnenstromende geld een dood schaap met vijf poten dat hij met bladgoud liet beleggen, en zette het geheel als troon in. Maar hij lachte nooit. Denise verwende hem op alle mogelijke manieren. Hij mocht van de melk uit haar linkerborst drinken zoveel hij beliefdde. Met haar rechterborst vervulde Denise alle wensen die Bennie verder nog had want ter plekke bevond zich een Tovertepel die alles kon. Bennie wenste en kreeg een appeltaart, een Rolls Royce, een doos Willem-II-sigaren, een steen des aanstoets, een steen der wijzen, marmeren schaakstukken, een piramide om t.z.t. in begraven te worden, een bloemfontein, een vakantie op Hawaï, een gebraden reerug, een videorecorder. Op een dag vroeg Bennie om lachgas maar toen dit kwam verloor hij het bewustzijn zonder ook maar een picoseconde of korter gelachen te hebben. Terwijl hij buiten bewustzijn lag sloeg hij ongehoord liederlijke taal uit, zo schunnig en blasfemisch dat God er genoeg van kreeg en dus liet Hij, de door Bennie-zelf opgestarte traditie voortzettende, ook Texel maar in de golven verdwijnen. Vandaar dat Bennie na weer bij kennis ... (dit is een leuk raadseltje: u moet ter plekke van ... steeds hetzelfde woord substitueren) te zijn tot zijn verbazing moest vaststellen dat hij op de rug van Denise zat die dapper temidden van vele witte hoge enge ijsbergen voortzwom.

“Heb je het niet koud”, informeerde Bennie klappertandend.

“Nou en of!”, lachte Denise.

“Wat doen we hier dan”, mopperde Bennie nors als immer.

“We zijn op weg naar het grootste eiland ter wereld om een Leuk Eskimovrouwtje voor je op te zoeken. Het wordt tijd dat je een goede vrouw vindt!”, zei Denise, “En Eskimo’s, dat zijn experts in het lachen”.

“Helpt toch niks.”

“Zal jij weten!”

Het is nu kunnen gebeuren dat Denise niet goed mikte. Hoe, dat weten we niet. Maar ze miste het allergrootste eiland net. Daardoor kregen ze het steeds warmer. Na lang zwemmen bereikten ze een

naamloos en onbewoond eilandje zonder strand en zonder plantengroei. Fauna was er ook niet. Er was niets. Wat doen we hier, vroegen ze zich af. Hé, een graf. En daar was een beschimmelde scheefgezakte zerk. “Vergeten aarde”, zei Denise. “Er staat een spreuk op die zerk”, zei Bennie. Denise las voor: “Hier rust Puntjepuntjepuntje. Hij was te zachtzinnig en te goedig wat een opluchting nu is hij dood”. “Wie is die Puntjepuntjepuntje”, vroeg Bennie. “Een Idioot”, lachte Denise vrolijk. “Laten we nu Godverdomme maar gewoon doorgaan”, gromde Bennie snauwerig.

Denise zwom dus door, en het werd bloedheet en Denise werd tenslotte doodmoe. Juist toen de nood het hoogst was bereikten ze het op-één-na-grootste eiland van de hele wereld. De contrasten liggen dichterbij elkaar dan je zo op het eerste gezicht geneigd zou zijn als Waar aan te nemen. Het eiland alwaar ze voet respectievelijk vin aan land zetten heette Pili-Pili. Het volkje dat er woonde dat waren de Kwarken en dat waren ware wilden.

Over het volgende

Wat volgt is van alles en nog wat maar NIEUW-GUINEA, tegenwoordig Papua geheten, speelt nogal eens een rol; het gaat hierbij om het volgende.

= Een poging tot te weten komen hoe het ervan gekomen is dat Bennie zijn wellust niet kon of wilde weerstaan op die momenten waarop hij als een bezetene zijn broeken uitdeed om gek vies te doen;

= Een poging waarbij het erom gaat toch nog wat beter te voorzien hoe wij, exemplaren van de diersoort Mens, een product van vulkanen en UV-straling zijnde, diep verborgen van binnen feitelijk in elkaar zitten; let wel, het volkje dat “Kwarken” heet symboliseert de kern van jou en mij, en nadere informatie over de handel en wandel der Kwarken volgt verderop;

= Voorzien in nader kennismaken van het woelen van het Kwaad met het oog op de welbekende Spreuk: Wie over het Kwade niet leert, het Goede niet eert.

ooooooo **15** ooooooo

Ik was 8 en toen verhuisden we naar Nieuw-Guinea.

.....

Die eerste keer erheen gaan, hoe ging dat ook weer. Jongetje woonde nog in Overschie, was net naar bed gebracht, bibberde van de kou die door de koude lakens die hem omhulden verspreid werd, en hij zei tegen Mama:

“Brrbrrr, wat koud, ik wou dat mijn matras met warm water gevuld was!”.

“Nou, als je straks in Nieuw-Guinea in bed ligt zou je wel willen dat je bed gevuld was met ijsblokjes”, zegt Mama plagerig. Hierover denkt het jongetje geconcentreerd na. Hij kan niet geloven dat het waar is wat zijn moeder gezegd heeft. Er is veel duisternis om hem heen, hij ligt in bed, hij is alleen. Beklemd kijkt hij naar de vaag zichtbare afbeelding die aan de muur hangt, en die hem overdag geen angst aanjaagt, maar 's avonds in bed altijd wel. Het is een ophaalbrug, je weet het, maar in de schemering ziet het eruit als een griezelige kop met grote witte tanden. Angstig doet het jongetje zijn hoofd onder de dekens. Vijf minuten later slaapt het al. Het slaapt toch altijd zo gemakkelijk in, dit achtjarige jongetje.

Op een dag, in december 1954, loopt Bennie op Schiphol. Het is met enige verbazing dat hij gezien heeft dat zijn moeder huilde bij het afscheid nemen. Hierover denkt hij nu na. Wat hij niet weet, waar hij nog niet het geringste benul van heeft, dat is hoe hecht de band is die Mama en zijn grote broer bindt. Mama – ach haar oudste zoon, met wie ze in het jappenkamp lief en leed gedeeld heeft, en met wie ze sindsdien altijd zo'n vertrouwensband gehad heeft, - ze heeft hem gebroken gezoend van verdriet omdat ze uit elkaar gerukt worden, en moeder en zoon huilden. God wat een verscheurend verdriet. Partir c'est mourir un peu. Zo is het maar het jongetje weet dit nog niet. Zijn moeder is heel lief tegen hem, en daarom is hij gelukkig. Dat zijn broer achterblijft is hem bekend maar de significantie ervan ontgaat hem. Hij is niet erg nieuwsgierig naar het vliegtuig. Hij heeft niet het gevoel dat hem iets bijzonders overkomt.

Maar dan gaan ze een hoge trap op waar geen eind aan lijkt te komen, en vervolgens belandt hij in een sfeervolle gang met aan weerszijden stoelen die veel mooier zijn dan de stoelen die je in een trein hebt. En de raampjes zijn rond, goh wat bijzonder! Er hangt hier een heel eigenaardige geur, plezierig wel. De hele entourage heeft iets buitengewoon stimulerends. Het jongetje wordt helemaal blij, ja een feestelijk gevoel overvalt hem, en hij geniet met volle teugen.

In het vliegtuig in een mooie stoel gezeten waaraan hij door middel van een riem met een gesp op zijn buik vastgebonden zat, keek hij door het ronde raam naar buiten. Toen wist hij niet wat hij zag. Hij keek en keek en vergat alles om zich heen. Weet je, als je een vliegtuig hoog boven je hoofd langzaam ziet voortgaan door de lucht dan zie je iets kleins. Je neemt onbewust aan dat de afmetingen van een vliegtuig die van zegmaar een autobus zijn. Maar wat Bennie hier nu in de gaten kreeg was dat dit vliegtuig in feite formidabel groot was! Nog nooit in zijn leven was hij geconfronteerd geworden met een voortbrengsel van de techniek van zó indrukwekkende allure. Bennie hield heel veel van de bus waarmee ze altijd naar Rotterdam gingen (hij ging altijd heel graag met Mama mee naar Rotterdam).

{Hier is wat tekst weggelaten}

Daar zit in een Constellation die eigendom is van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij een klein jongetje roerloos door het ronde raam te kijken naar de grote metalig glanzende vleugel. Het jongetje zegt niets en aanschouwt woordloos het monster van schoonheid en kracht.

.....

Een merkwaardig geluid was te horen, Bennie wist niet wat het was. Bennies moeder stootte hem aan, zei toen hij opkeek iets tegen hem wat hij niet verstond, en wees hem ergens op. Hij keek door het ronde raampje aan de overkant waarheen zij wees en zag een razend snorrende schroef. Toen zag hij de tweede schroef die daar was bewegen – en er kwam rook tevoorschijn! Ineens begon ook de tweede schroef razend te snorren.

Hij keek alweer door zijn raam om zich aan de aanblik van de vleugel te laven, en zat al met al totaal overweldigd terneer onder de indruk van de lawine aan impressies die over hem aan het komen was. Hij zag opeens één der twee schroeven aan zijn kant langzaam bewegen. Het bewoog!! Bennies hart sprong op van verrukking bij het zien van dit vervoerende schouwspel. Brroe-oeffff!... kwam daar ineens een enorme wolk rook tevoorschijn, en de schroef draaide rond, en het hele vliegtuig trilde, en vervolgens begon de schroef heerlijk hard te draaien. Roerloos, zo roerloos zat het jongetje met al zijn zintuigen al het verrukkelijke dat hij beleefde in zich op te nemen met elke vezel van zijn wezen. Zo zag hij ook de laatste schroef in beweging komen, en zag weer geweldige rookwolken. Ook de laatste schroef raasde er nu op los. En heel het vliegtuig trilde van het geraas der schroeven en Bennie sidderde van vervoering. Later is Bennie uit de doeken gedaan geworden dat die schroeven heel speciaal heten, namelijk: *propellers*. Dit is een moeilijk woord maar hij heeft net zolang geoeft tot hij het

foutloos schrijven kon: *propellor*.

Geruime tijd gebeurde er verder niets. Bennie begon zich zorgen te maken. Hij was altijd wel een beetje het zorgelijke type. Zou er iets stuk zijn, vroeg hij zich af. Ze kwamen ineens in beweging, ze kwamen in beweging, ja ze bewogen maar ze gingen niet omhoog. Ze reden alleen maar, heel gek; waarom gingen ze nou niet omhoog?

Zo gaat de prachtigste aller vogels majestueus voort over het Schipholse beton, en Bennie die erin zit voelt tot zijn verbijstering dat het gevaarte bonkend verend hobbelt. Dit strookt in het geheel niet met zijn onbewuste verwachtingspatroon. Dat dit gigantische Ding veren kan – terwijl het toch een zo oer-massaal object is – hoe kan dat nou... hoe kan het bestaan dat iets zó zwaars, zó soepel veren kan! Hoe kan dat nou, hoe kan dat nou toch joh. Zo'n groot vliegtuig, dat dat zomaar zo verend hobbelt als het rijdt. Bennie raakt er niet over uitgedacht. En dan zien zijn ogen iets wat zo mogelijk nog vervoerder is: dat die enorme vleugel, deze zilverig glanzende schoonheid die zich majestueus uitstrekt, tot aan de horizon aan toe lijkt het wel, dat dit gigantisch grote gevaarte van metaal zachtkens op en neer zwaait, soepele bewegingen makende in een traag sidderzwaaien zo magnifiek dat het met niets te vergelijken is. Bennie kan zijn verrukte ogen niet geloven.

Tenslotte stopte het vliegtuig en toen begon het pas goed. Een daverend kabaal barstte los, alles vervullend, en zo overweldigend dat praten geen zin had – je kon toch niks verstaan. Het hele vliegtuig dreunde en schudde. Het kabaal zwol nog aan! Nóg heftiger trilde alles. Op één der startbanen van Schiphol (het nu zogeheten oude Schiphol) staat een Constellation met haar wonderfraaie drievoudige staart hoog in de lucht geheven stil donderend lawaai te maken...

En de motoren brullen als razende draken, al hun duizenden paardekrachten in de strijd werpende! En een Constellation heeft vier motoren, en U weet niet half welk een groots lawaai deze maken kunnen. En het vliegtuig, onmetelijk zwaar als het is, is nu in de ban van onzegbare reuzenkrachten die het dwingend doen schudden, die het ertoe brengen in elkáár duikend naar voren te rukken: smachtend naar de sprong voorwaarts; maar het vliegtuig komt NIET in beweging!! Het hoofdje van het kleine jongetje in de meedreunende stoel achter het ronde raampje is top-alert bezig met alles te verwerken, net zo fel in actie als daarbuiten de schroeven die uit dikke buizen ontspruiten die vanuit de vleugelgrootsheid naar voren steken – net zo fel draaien Bennies kinderhersens op volle toeren als de krankzinnig snel roterende schroeven die fel bezig zijn hun reuzenwerk te verrichten. BRÚUUULLEND, een wilde orkaan van geluid voortbrengend, zo staat het vliegtuig vurig verlangend te schokken, vervuld van stuwende drang om voorwaarts te schieten...

maar het blijft staan! Waarom, waarom gaan ze nou toch niet omhoog? Bennie begrijpt er niets van, en horen en zien en denken en voelen vergaan hem, maar hij vraagt zijn moeder die naast hem zit niet om tekst of uitleg. Het komt niet in hem op ook maar de geringste beweging te maken.

Nadat in de cockpit van de Connie volgens de vele minuten lang durende procedure alle checks uitgevoerd waren werden de motoren weer tot bedaren gebracht, tot teleurstelling van Bennie die op dat moment vreesde dat het definitief niet doorging.

Het vliegtuig staat nu klaar om te gaan. Het wachten is slechts op de toestemming van de verkeerstoren.

Wéér doortrok alle verlangen naar wég, ja wég, oja.. *wégggaan*, ver weg weggaan... met alle kracht de wondervogel terwijl nogmaals de motoren raasden en donderden, alles gevende wat ze hadden en dat was onzegbaar veel, en mensen-gepraat was niets in dit oerlawijt en iedereen was stil in afwachting en onverwacht kwam het vliegtuig geweldig in beweging. Aangevat werd Bennie nu door een mysterieuze kracht die hem met grote vastberadenheid tegen de stoelleuning aan dreef. O wat drukte deze vreemde onzichtbare kracht hem met enorme stevigheid naar achteren!! Hij worstelde en worstelde om naar voren te buigen zover als de riem om zijn buik toeliet, zodat hij naar buiten kon blijven kijken. Langs de reusachtige vleugel keek hij, en wat hobbelde en veerde het vliegtuig toch. Wat reden ze hárd! De weg waarop ze reden was helemaal onzichtbaar geworden – je zag alleen een grijze veeg die onmetelijk snel verschoot.

De Constellation, na een eindeloos lange aanloop, stijgt langzaam op...

Daar gaat het zilveren vogelding, en in de onmetelijke uitgestrektheid van de atmosfeer is het een ronkend pijltje. Het maakt een bocht. Bennie weet niet dat het vliegtuig een bocht maakt doch ziet met ogen vervuld van verbazing dat de wereld aan zijn kant omhoog komt, en aan de overkant uit het gezicht verdwijnt. Opgewonden vraagt hij aan zijn moeder wat er aan de hand is. De uitleg die ze geeft geeft hem stof tot nadenken. Ze zijn op weg. In zijn oren ontstaat een druk die hem verdooft. Hij slikt en slikt, op zijn snoepje zuigend om de doofheid op te lossen, want aldus is hem geïnstrueerd. Zoals zo vaak werkt het niet echt – het jongetje weet reeds dat veel van de adviezen die je van de mensen krijgt maar halfjes werken. Mensen zijn niet altijd betrouwbaar, dat heeft hij al wel meer gemerkt.

.....

Toen ze over de evenaar vlogen werd dat gevierd door het vliegtuig héél lang als een steen naar beneden te laten vallen!

Gearriveerd te Nieuw-Guinea. Biak. Een andere planeet.

Denise en Bennie zijn gearriveerd op Pili-Pili; daar gebeurt van alles; de nu volgende feuilleton-aflevering vertelt er iets over.

Het oerwoud

Het eiland alwaar ze voet respectievelijk vin aan land zetten heette Pili-Pili. Het volkje dat er woonde dat waren de Kwarken en dat waren ware wilden.

Denise wierp een blik op de groene muur die oprees waar het strand ophield. En ze zei:

“Ga jij maar, ik wacht wel tot je terugkomt”.

Bennie verdween in de bush. Naar aanleiding van associaties zong hij zachtjes voor zich heen:

wie ruste wil in 't groene woud
hij vlije zich ter ruste
hij kiez' een plekje dicht in 't hout
en ruste er met luste
een peluwtje van mollig mos
een kussentje van varen
en een gordijn van blaren,
geeft zoete middagrust in 't bos

en toen merkte hij, dat zich in zijn abdomen het welbekende gevoel voordeed van vage buikpijn, niet noodzakelijkerwijze onplezierig. Hij deed zijn broeken omlaag en hurkte neer. Het ging bij hem nooit zo heel snel, daarom nam hij het zakbijbeltje ter hand dat hij altijd bij zich had. Ernstig las hij:

Verschrikkingen worden over mij uitgestort;
als een wind wordt mijn aanzien weggevaagd;
en mijn geluk is als een wolk vervlogen.
Maar nu stort mijn ziel zich in mij uit;
dagen van ellende grijpen mij aan.
De nacht doorboort het gebeente in mij,
en mijn knagende pijnen rusten niet.
Door overmacht is mijn hulsel ontredderd,
het hangt om mij heen als mijn onderkleed.
Hij heeft mij in het slijk geworpen,
en ik ben aan stof en as gelijk geworden.
Ik roep tot U om hulp, maar Gij antwoordt mij niet;

ik sta daar maar Gij let niet op mij.
Gij verandert u voor mij in een meedogenloze,
Gij bestrijdt mij met uw sterke hand;
Gij heft mij op den wind en voert mij weg
en doet mij in noodweer vergaan.
Ja, ik weet: Gij voert mij ten dode,
naar de verzamelplaats van al wat leeft.
Waarlijk, zal men tot den neergestorte de hand niet uitstrekken,
indien hij in zijn ongeluk hulpeloos is?
Weende ik niet over hem die zware dagen had?
Was ik niet bekommerd over den arme?
Ik verwachtte het goede, maar het kwade kwam;
ik verbeidde het licht, maar de duisternis kwam.
Mijn binnenste kookt en komt niet tot rust,
dagen van ellende hebben mij overvallen.
Treurend, zonder zonnelicht, ga ik daarheen,
om hulp roepend sta ik in de gemeente.
Een broeder der jakhalzen ben ik geworden,
en een metgezel der struisvogels.
Mijn huid is zwart en laat van mij los,
mijn gebeente brandt van koortsgloed;
mijn citerspel werd tot rouwklacht,
mijn fluitspel tot bitter gewezen.

ooooooo 16 ooooooo

Nergens ben ik zo ongelukkig geweest als op Nieuw-Guinea. Andere belanda's¹⁰⁶ op Nieuw-Guinea deden een inzicht op dat ze als volgt formuleerden: "De toestand is hopeloos maar niet zorgwekkend"; dit waren belanda's die wisten wat gewoon doorgaan was. Maar ik had er geen idee van. Bijna zestien was ik na terugkeer in Nederland; ik vond het hier ontzettend bekrompen. Maar zelf had ik een gruwelijk minderwaardigheidscomplex opgedaan. En ik was intussen een nogal wellustig jongetje geworden maar zat vast in onoverwinnelijke verlegenheid; muurvast - het ging helemaal mis met mij. Intussen werd ik op school goed in de bètavakken. "Jij bent een laatbloeier", legde iemand uit. Tenslotte belandde ik in Delft op de TH. Dat heb ik echter al verteld.

Avonturen in een tropisch regenwoud

Ik verwachtte het goede, maar het kwade kwam;
ik verbeidde het licht, maar de duisternis kwam.

Mijn binnenste kookt en komt niet tot rust,
dagen van ellende hebben mij overvallen.

Treurend, zonder zonnelicht, ga ik daarheen,
om hulp roepend sta ik in de gemeente.

Een broeder der jakhalzen ben ik geworden,
en een metgezel der struisvogels.

Mijn huid is zwart en laat van mij los,
mijn gebeente brandt van koortsgloed;
mijn citerspel werd tot rouwklacht,
mijn fluitspel tot bitter gewezen.

-Verdomd goed geformuleerd toch-, dacht hij, -Zeer herkenbaar-. Na ongeveer een kwartier was hij klaar. Hij had geen papier en gebruikte om die reden zijn onderbroek die hij in de rimboe achterliet. Hij stond op, bedenkende dat konen hoop geven. Bennie keek eens achterom naar de door hem gewrochte schepping, zag dat het goed was en ging voort tussen het groen. Overall was alles groen.

"Wat een groente! Allüberall und ewig!", zei hij tegen de bomen; Bennie had nu een dichtertelijke bui. Het was heel heet, en hij kreeg zin in masturberen. Naarmate hij vorderde werd het kleurtje groen waarin alles gedoopt was smeriger. Wat een raar land hier. Hij zette steeds verder door, vaag het gevoel krijgende, dit allemaal al eens eerder meegemaakt te hebben. Wat had hij toch zin in masturberen. Maar hij deed het niet, om zich geen zwakkeling te voelen. Hij dacht:

---

¹⁰⁶ "Belanda" betekent niet blanke maar Hollander.

-Dit is een uitputtend land. Ik heb mijn energie nodig-. Hij ging voorwaarts.

Een merkwaardig incident deed zich voor nadat Bennie een kleine vervallen quonset bereikt had. Bij de geopende deur bevond zich een bordje met een tekst die men niet goed ontcijferen kon. *Li...ty .tores*, las Bennie; hoogst merkwaardig. Het zou nog gekker worden. Binnen zat iemand met slordig grijs haar dat afhing rondom een overigens vriendelijk gezicht. Deze man wees peinzend op een machientje dat daar stond.

“Dit is een kwantummachine.”

“Leuk”, zei Bennie beleefd doende.

“Als deze wijzer hier dadelijk naar links uitslaat, denk ik dat je het beste linksaf kunt gaan. Als hij naar rechts uitslaat, is rechtsaf gaan w.s. het beste voor je.”

“Wie zegt dat”, wilde Bennie weten.

“O, het is maar een gedachten-experiment.”

“Bliiep”, zei het machinetje. De twee aanwezige toeschouwers keken naar de wijzerplaat om te zien dat de wijzer naar links bewoog.

“Tabeh”, zei Bennie, “Houdoe en bedankt”, en ging rechtsaf.

Hoe Hoogst Merkwaardig is dit alles!

Bennie liep nu tussen enorm hoge bomen als dommen van Utrecht door. De boomstammen waren gehuld in wurgende klimplanten. De bladeren hoog boven vormden een dicht dak. De hemel was onzichtbaar. De grond was gehuld in een geil soort van groene schemer, een smerig groene schemer. Steeds weer stiet Bennie op omgevallen boomstammen die rottend lagen weg te kwijnen. Daar krom hij moeizaam overheen, of hij liep er omheen. De rotanslangen die trachtten de bomen om te trekken hadden geniepige doornen. Al gauw zat Bennie onder de schrammen. Tussen de bomen was er donkerheid alom; zwarte vlekken in de verte, grauwsluiers van leegte. Een tiental meters ver kon hij kijken, meer niet, zo dichtbegroeid met planten was alles. Bij voortdoring moest hij zich door de gigantische onuitputtelijke plantenmassa heen een weg banen. Alles stonk naar rotting. De lucht was zwaar, broeierig, moordend. Sjoppend gingen zijn voeten voort over een aarde van slijk. Alles was wrede weeheid, verschrikkelijke hellehitte, meedogenloze geile groenheid zonder einde...

Na verloop van tijd overviel hem het welbekende vreselijke verdrietsgevoel dat hem al zo vaak van binnenuit geterroriseerd had. Hoe erg dit altijd was kan niet beschreven worden. Het was het grote ongeluk van zijn leven dat hij zo vaak zo heftig verdrietig was zomaar van binnenuit. Zo ongelukkig, zo ongelukkig, zo ongelukkig. Zo ongelukkig voelde hij zich. Toen bedacht hij dat hij toch alleen was, niemand zag of hoorde hem, dus liet hij zich gaan in gehuil. Maar het

wou niet erg. Hij had er de energie niet voor. Alles zat vast in het moeras van zich doodongelukkig voelen. Zijn huilen luchtte hem niet op. Het afgrijselijke verdrietgevoel bleef hem martelen. Waar kwam het toch vandaan. -Hoe kom ik ervan af-, dacht hij vaagjes voor zich heen. Hij kon niet meer voort, het ging gewoon niet meer, en hij keek om zich heen zoekend naar een plekje waar hij even kon zitten. Het liefst zou hij voorover liggen, met zijn gezicht in zijn handen begraven. Overal niets dan bomen, en doornige lianen; en de grond bezaaid met planten; en de slijkerige modderbodem onder zijn voeten nat en hobbelig. In de verste verte geen aangenaam grasbegroeid plateau'tje te zien. Alles om hem heen was op woeste wijze groen, smerig gewoon, gebaseerd op slijk. Wat was het heet. Een absoluut genadeloos land was dit. Wat voelde hij zich afschuwelijk rot. Was hij maar dood.

Toen zag hij het: een grafsteen. Hij ging erop zitten. Hij kreeg het heel warm, en trok al zijn kleren maar uit. Hij was toch alleen. Weer kreeg hij vreselijk zin in masturberen. Hij keek naar het hard geworden buisje waar zoveel zinderend gevoel van uitging.

"Hoe-aaa", kreunde hij. Zo bevocht hij zichzelf andermaal, en won. Hij deed het niet. Hij zat op de vervallen grafsteen. De ruwheid van de steen onder zijn billen was een markant gevoel. Hij zag vage letters in de steen gegraveerd. Met enige moeite ontcijferde hij de letters: *C'est fini*.

-Is dit een geestig land-, dacht hij.

"Ja", fluisterde het.

Er viel een wormachtig dingetje op zijn dij dat zich vasthield. Het was een bloedzuiger. Wat nu? Bennie keek er verbijsterd naar.

-Terug naar Denise-, dacht hij. Hij keek om zich heen. Uit welke richting was hij gekomen? Langs welke bomen? Hij had geen idee. Verdwaald en verdwaasd zat hij op de grafsteen, en een bloedzuiger viel op zijn rug. Daar werd zijn aandacht getrokken door een dof geluid. Het had iets fascinerends. Boe-ingkkk... boe-ingkkk... boe-ingkkk... Het ging in een traag tempo zonder ophouden door. Daar moest Bennie heen. Hij stond op en begaf zich op weg. Hij ging voort in de richting van het geluid, althans dat meende hij. Hij hoopte het. Na verloop van tijd hield het geluid op. Het werd ineens donker en op dat moment tevens doodstil. De zon ging onder. Dit ging vrij snel in zijn werk. Al gauw was het overal pikdonker donker geworden. De zwartheid vormde een alom tegenwoordige bedreiging nu. Nergens een lantaarn om licht te brengen in de duisternis. Edisons werken was tot hier niet doorgedrongen. Het oerwoud om hem heen maakte nu zeer veel geluid. Krie-krie-krie-krie... Daar begon het verlokken gedoink weer: Boe-ingkkk... boe-ingkkk... boe-ingkkk... Die kant op! Met een knal liep Bennie tegen een boom! Zijn snuitje deed zo pijn dat hij ineens heel erg, heel erg triest begon te huilen. Hij ging zitten op iets zachts. Dat was een mierennest; grote felle rode mieren klommen in horden over hem heen. Overal voelde Bennie knijpende pijnsteken.

Gillend begon hij als een gek de duisternis in te rennen, overal op zijn lichaam petsende om de monstertjes van zich af te slaan.

“Help me toch!”, riep hij.

“OK”, fluisterde het en de grond verdween. Bennie viel omlaag in een diepe smalle kuil. Hij viel op de bodem en zijn rug deed ontzettend pijn als gevolg van de knallende val. Kreunend, kreunend bleef hij liggen. God wat een pijn. Hij kon nauwelijks ademen, laat staan zich bewegen. Hij dacht: O God ik ga dood, ik ga hier dood. Wat was hij in paniek! Tenslotte begon, heel langzaam, de pijn af te nemen. Hij bevond zich in een zeer smalle zeer diepe kuil. Hij kon er niet uit. Hij viel in slaap.

De op Pili-Pili spelende verhaaltjes zijn deels weloverwogen, deels zomaar-zoals-het-in-mij-opgekomen-is geschreven. O.a. de verderop opdoemende eisen te stellen aan een religie van Liefde heb ik weloverwogen ingebracht. En de persiflage op Wagners weerzinwekkende *Parcival* is een welbewuste poging mijnerzijds tot het smerige van de desbetreffende muziek aan het daglicht blootstellen in de hoop dat 't door de zonnestrallen gedood zal worden. Een aantal van de feiten en gebeurtenissen betreffende de handel en wandel van de Kwarken stroken met de Waarheid, ze zijn met name onttrokken aan Vic de Bruijns *Het verdwenen volk* en aan de boeken van J.P.K. van Eekhoudt. Maar voor veel der zomaar in mij opgekomen invallen geneer ik mij, - het is maar dat u het (weer) weet. Toch wil ik ze, om de reden die ik eerder ook reeds noemde, handhaven - ik wil niet liegen en dit boek is een boek van Waarheid.

Genadeloos schrijft iets mij voor dat ik niet censureren mag; misschien omdat er een verband is met wat elders medegedeeld is over de psychologie van Jung?

oooooo 17 oooooo

Toen alle belanda's, en ik dus ook, Nieuw-Guinea noodgedwongen verlaten moesten, was ik vijftien. Het is in mijn zesentwintigste levensjaar geweest dat Cavatina mij van de Waarheid¹⁰⁷ op de hoogte gesteld heeft, en ten tijde van mijn ontmoeting met Tanja was ik zevenentwintig. Ik heb Tanja op dansles leren kennen; op dat moment was zij nog maar achttien jaar; na een korte verkering zijn we getrouwd, gestimuleerd door het zien van de film *Rooie Sien*.

Maar zie hier nu, bij wijze van achtergrondinformatie, Tanja als zij een klein meisje is, - een pril mensenkind van zeven jaar:

•••••

Op een dag was Tanja vrolijk;
En doortrokken was ze, van spontaan geluk
Ze zag pinksterbloempjes
Bloeiende in overvloed
Snoesjes, met van die lieve kleurtjes
Tanja vond ze lief en prachtig
En hoor eens wat ze doet
Ze zingt een zelf gevonden liedje
En zie haar klein figuurtje
IJverig vol overgave nu zich bukken
Zie haar plukken, plukken, plukken
Tanja, van leuke voorpret toen doordrongen
Heeft een ruikertje voor Mam geplukt
Ze wou Mam blij en dankbaar maken
Maar helaas, haar opzet is toch niet gelukt
"Kijk eens Mam wat leuk, ik heb
Pinksterbloemetjes geplukt. Voor jou,
Kijk, alsjeblieft, voor jou, kijk eens, lief hè, zie je wel?"
Mam zei niets, was aan het werk
"Mam?"
"Ja kind, leg ze daar maar neer"
Onthutst deed 't kind wat Mam haar zei

---

¹⁰⁷ De doodsklok luidt: "te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig" en Bennie, veranderd in een beetje smurrie, hoort terwijl hij weggespoeld wordt verdwijnend in een stinkend afvalputje, het zwarte gore water om hem heen kloppen: "te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig - te zachtzinnig en te goedig".

Maar later zag ze
De lieve bloempjes daar niet meer
Tanja vond hen in de vuilnisbak
Iets in haar zei *Krak!*

Mam vond Tanja onrustig en lastig, en irriterend sentimenteel, en gemakzuchtig. Mam maakte van haar hart nimmer een moordkuil, en telkens weer, telkens weer vertelde ze Tanja dat ze “lastig” was. En omdat Tanja op een bepaalde manier met haar gedachten vast kon komen zitten als er iets gebeurd was dat ze niet plaatsen kon, en ze van nature openhartig was over wat er in haar omging, en dan dus uitgebreid alsmaar over wat er in haar omging – waar ze niet uitkwam – door bleef praten, noemde Mam haar bij voortduring: “zeurpiet”.

Twee gesels van woorden: “Lastig”; “Zeurpiet”; “Lastig”; “Zeurpiet”; “Lastig”; “Zeurpiet”. Jarenlang is Tanja ermee om de oren geslagen geworden.

Overigens moet ik toegeven dat Tanja inderdaad altijd iets bijzonders had, en, dankzij de wonderlijke dingen die ze bedacht, over het vermogen beschikte een enorme chaos te kunnen creëren. Ik noem slechts één voorbeeld: het strijkijzer dat ze eens door middel van een riem aan haar hals bevestigd heeft (op een morgen vond Tiny haar zusje op deze wijze in bed, rustig slapend overigens). Misschien heeft Tanja bij die gelegenheid de gedachte gehad dat ze eigenlijk een ballonnetje was dat het risico liep weg te zweven.

Haar fantasie kende geen grenzen. En nadat ze had leren lezen kon ze zich wat dat betreft uitleven door zich in de wereld der boeken te verliezen. Hoewel Tanja dan absoluut niet lastig was, had Mam er toch een hekel aan als haar dochter zo zat te lezen.

“Kind je verleet je verstand!”, aldus Mams notoire commentaar. Pa zat ook altijd te lezen. Mam minachtte hem erom. Tiny’s boeken, die van liefdesgeschiedenissen verhaalden, vond Tanja het mooist.

.....

Ik vertel nu nog wat over wat het zoal is dat het jongetje dat niet lachen kon, overkomen is op het eiland Pili-Pili¹⁰⁸.

---

¹⁰⁸ Repetitio: Ik schaam me er voor. Echter, blijkbaar moet het hoe dan ook per se zo zijn. Genadeloos schrijft iets mij voor dat ik niet censureren mag; misschien omdat het vooruitloopt op, een introductie vormt op, op wat verderop medegedeeld wordt over de psychologie van Jung?

Bennies masturberen

Hij werd de volgende morgen wakker met een kontol die werkelijk keistijf was. Een sfeer van onbedwingbare opwinding hing in de hete regenwoudlucht die via de huid van zijn piemelnaakte jongenslichaam zinderende lust in hem opriep en aanwakkerde. Toen masturbeerde hij. Hij deed zijn ogen dicht en dacht aan H el ene, en beeldde zich in dat hij zijn gezicht in haar kutje begroef. Hemels heerlijk kwam hij klaar, hij schoot zijn spermastraal zo hard zijn kontol uit dat deze boven zijn hoofd tegen de wand van de kuil kletste. Nog hoger boven hem steeg een bulderend gelach op. Onbedaarlijk lachend keek een horde pikbruine gezichten op hem neer. Een stem klonk op, zeggende:

“Kijk nou eens wat we gevangen hebben – de Vogel Ruk!”. Enige mannen sprongen behendig naar beneden, en met vereende krachten brachten zij hun prooi naar de begane grond over. Ze hadden veel schik in de situatie omdat de man die ze buitgemaakt hadden zo naakt was als een spier. Tegelijkertijd stonden ze paf van de witte kleur die deze rare pierlala had. Zelf waren ze diepdonkerbruin, zwart bijna. Ze gingen gekleed in stastokken. Ze speelden wat met Bennies geslachtsonderdelen. Daaraan probeerde Bennie zich te onttrekken maar ze hielden hem vast, en bewerkten zijn lul pogende deze weer hard te maken. Dit lukte inderdaad. Tot Bennies ontzetting gingen ze door totdat hij tegen wil en walging andermaal klaarkwam. Nu kwam er minder wit spul tevoorschijn dan eerst natuurlijk, maar ze vingden het op, en toen wilden ze Bennie dwingen het op te eten. Zover kwam het echter niet want een wonderlijk natuurverschijnsel deed zich voor. Welk dit was? Nou hoor eens goed toe? Hoor je het? Een fluitend geluid uit de hemel! Het kwam alsmaar alsmaar alsmaar alsmaar alsmaar steeds dichterbij totdat het zo ver was, en op dat moment daalde een groot wit voorwerp met grote snelheid op Bennies hoofd neer. Want een prachtige witte zwaan was als een komeet op aarde gestort, precies Bennies kruinchakra treffend. Hij of zij was dood.

“Cygnus-X!!”, stamelde Dr. A.Vogelbekdier, die door het gebeurde zeer getroffen was, zij het meer onaangenaam dan aangenaam.

“Een wonder!”, sprak de oudste wijste der Kwarken die Popipipo heette, en herkenbaar was aan de Bic-ballpoint die dwars door zijn neus gestoken stak, en dat was het soort van Bic-ballpoint waar bij Waterstaat en Opbouw zo’n koppige referendaris zijn slaafse schrijfwerk mee verricht, koppig volhoudend met als oogmerk zijn vrouw in staat te stellen eten aan te schaffen en toe te bereiden en ten einde zijn kinderen van relevante voorzieningen te kunnen voorzien, waaronder met name een elektrische trein van het merk Trix, en hen in staat te stellen te studeren, met name vele jaren later in Delft; maar daar gaat het nu niet over.

“Helemaal niet, een zwaan”, zei Bennie eigenwijs. Er viel een grote stilte.

“Hij spreekt onze taal, waratje!”, zei Dr. A.Vogelbekdier paf staande.

Zo werd Bennie in de stam der Kwarken opgenomen. Ze dachten dat hij een door de geesten gezonden verlosser was, en hadden derhalve veel met hem op.

Opmerking Liefst schrapte ik alle door mij voortgebrachte teksten die over het rare razen der seksdriften gaan. Maar ik doe het niet maar ik weet werkelijk niet of het allemaal ergens op slaat of nergens: de zoi die ik al "schrijvende" bedacht heb. Misschien slaat het hele leven nergens op, hihihi, nou dan maakt 't allemaal helemáál niets uit, hahaha. {einde van de Opmerking}

ooooooo **18** ooooooo

Tanja's moeder is voor Tanja een leven-belemmerende vloek geweest; de relevante term is: kindermishandeling (weliswaar met maar weinig slaan, maar het kan ook op andere manieren). Maar Pa, Tanja's vader, was vrolijk en lief, en hij hield heel veel van zijn jongste dochter; Pa's houden notoir heel veel van hun dochters, dat is bekend. In onderstaand fragment is Tanja twaalf. Ze zit op school (de MAVO).

.....

Eigenlijk voelde Tanja zich die middag heel gelukkig! En toen ze uit de klas weggeroepen werd door de klasseleraar om een boodschap voor hem te doen was ze apetrots. Ze voelde zich belangrijk, juist zij was uitgekozen, juist zij was verkoren boven alle anderen in de klas. Ze voelde zich op een blijde manier opgewekt toen ze met de klasseleraar meeliiep. Wat had die man een raar rood hoofd!, vond ze. Ze liepen naar beneden en gingen het lerarenkamertje in. Daar was verder niemand. Nieuwsgierig keek Tanja om zich heen, om te zien hoe het er hier eigenlijk uitzag.

“Ga maar even zitten”, zei de man, en wees op een stoel. Zelf ging hij in de stoel naast haar zitten.

“Je hoeft geen boodschap te doen maar ik moet je iets ergs vertellen” – even was de man stil – “Je vader is onder een bus gekomen”.

-Goh, m'n vader is dinges...-, dacht Tanja vaagjes als in een vreemd soort van roes. Zoiets dacht ze, heel raar, toen wou ze vragen: Ligt hij nou in het ziekenhuis, maar ze zag het gezicht van de leraar en toen voelde ze wel dat Pa dood was. Ze barstte in huilen uit en wendde zich met haar verdrietige gezichtje tot de leraar; die nam haar in zijn armen en ze hilde bij hem... heel erg hilde ze.

Hij zei dat hij haar naar huis zou brengen. Dat was niet zo ver. Tanja ging altijd lopend naar school. Haar leven lang is het Tanja allemaal bijgebleven, ook dat ze het lopen door de gang in de school naar de buitendeur zo ondragelijk lang vond duren. Het duurde maar en al die tijd probeerde ze zonder succes haar huilen in te houden; o vreselijk, vreselijk langzaam en moeizaam vorderden ze door die gang, - het voelde voor Tanja of ze er nooit meer uit zou komen. Ook de tocht van school naar huis was haar een marteling die niet om uit te houden zo lang voortduurde. Ze brúlde nu van het huilen, het was alsof ze van binnenuit overvallen werd door een stormvloed van gek maken leed. De klasseleraar liep met Tanja mee, ging ook in het portiek nog enige traptreden mee omhoog; Tanja, half gek geworden, SCHREEUWDE het uit, ze kón niet meer en Carla¹⁰⁹ kwam zo snel mogelijk de trappen

---

¹⁰⁹ De buurvrouw – een schat van een mens.

aflopen om Tanja op te vangen... O God, gelukkig, daar was *Carla*; Tanja dook in haar armen weg. De leraar liep stil naar de school terug. En Tanja kon niet meer ophouden, ze huilde en huilde en huilde in *Carla's* armen, als een waanzinnige. Toen kwam Mam uit de huiskamer, die huilde ook.

Allemaal huilden ze, ook Tiny¹¹⁰. Als je zoiets overkomt dan ga je huilen, allemaal bij elkaar. De dagen verliepen en steeds waren er mensen die op bezoek kwamen. Vele dagen verliepen, Tanja zat voor de kachel, - steeds huilend - Pa was dood, hij was weg, hij was er niet meer en Tanja was ontroostbaar. Ze had pilletjes gekregen nadat haar moeder daar bij de huisarts om gevraagd had en ze voelde zich verdoofd, en daaronder vaak heel angstig, - unheimisch, net of ze zichzelf kwijtgeraakt was.

Tanja is niet mee geweest is naar Pa's crematie (ze kan er zich zelfs niets van herinneren dat deze überhaupt ooit plaatsgevonden heeft). Ze is ook niet naar Pa wezen kijken om te zien hoe hij er bijlag. Dat wou ze niet. Tiny zei dat hij er toch zo mooi bijlag, ze hadden hem heel mooi opgemaakt. Maar Tanja wou het niet zien.

Ze is toen een paar weken thuisgebleven. Ergens vond ze het ook wel interessant. In zekere zin was ze nu zo'n beetje een weeskindje. Nu konden ze zien dat ze echt reden had om verdrietig te zijn. Het was zó raar. Ze had met schoolzwemmen leren *duiken*. Dat had ze Pa willen vertellen. Ze was toen zo blij geweest. Maar ze had toevallig een paar weken tevoren al gedroomd hoe het zou zijn als één van haar ouders overleed.

Elke morgen als ze wakker werd was ze het vergeten. Dan was er eerst een rot gewaarwording in haar, in haar hoofd en buik, en dan wist ze het weer. Dat had ze wel een half jaar. Het was één ellende. Ze kon ook nergens anders meer aan denken.

Mam huilde niet vaak. Slechts één keer heeft Tanja haar moeder huilend aangetroffen, op een keer toen ze onverwacht vroeg thuiskwam. Dat Mam zo weinig huilde vond Tanja beangstigend. Net of Mam het niet erg vond. Ach, Tanja wist ook wel dat Mam het heel erg vond maar ze leek zo koud en dat vond Tanja griezellig.

Omdat Tiny, hysterisch, het er in het begin steeds maar over had, kon Tanja in gedachten precies voor zich zien hoe het gegaan was. Dat beeld kwam geregeld in haar op, hoezeer ze ook haar best deed om het weg te drukken. Tiny kende de chauffeur wel die Pa overreden had, ze kende een heleboel van die buschauffeurs want Sep was ook buschauffeur. En Tiny riep steeds:

“Als ik die vent te pakken krijg sla ik hem dood”. Maar Tanja dacht: -Dat helpt toch niets-. Tanja vond het een beetje raar van Tiny dat

---

¹¹⁰ Tiny is Tanja's ouder zus; een lekkere meid, ook succesvol op school - en flink! Mam was op Tiny gesteld - op Tanja helemaal niet. Mam was altijd nuchter, Tanja was altijd gek-emotioneel.

die steeds zo liep te roepen. En de mensen zeiden steeds tegen Tanja dat ze nu lief moest zijn voor haar moeder, en flink, want haar moeder stond er nu zo alleen voor. Ook Mam zei steeds tegen Tanja dat ze flink moest zijn. Tanja voelde zich schuldig telkens als ze huilde. Ze kreeg iedere keer ook direct weer een pil als ze moest huilen en werd dan naar bed gestuurd. Maar hoe kan je bij zoiets nou niet huilen? Pá was dood! - je moet wel, van binnenuit moet je steeds huilen. Ze werd bang van de pilletjes. Het angstig-zijn werd spoedig een ernstige kwaal bij Tanja: aldoor was ze angstig. Ze dacht er steeds aan, ze had immers zoveel fantasie, hoe het gebeurd was. En Tiny bleef het er maar over hebben. Tanja's slaapkamertje lag direct naast de huiskamer, en de scheidingsmuur was maar dun en 's avonds in bed hoorde Tanja de gesprekken der volwassenen. Pa's ene kant was helemaal verbrijzeld geworden en ook zijn hoofd was niet goed meer. Het was maar goed dat hij dood was want hij was voor zijn leven ongelukkig geweest, zo'n levendige man, dat zou niks geweest zijn, hij was doodongelukkig geworden. En in haar angstvisioenen hoorde Tanja Pa schreeuwen en ze hoorde het gekraak van zijn schedel toen die verbrijzeld werd.

Pa had niet goed opgelet. Het was mistig geweest en hij had op zijn fiets rijdend de bus niet zien aankomen. Hij is er helemaal onderdoor gegaan. Als hij nog geleefd had was hij toch helemaal ongelukkig geworden, - waren zijn hersens ook niet goed meer geweest. Tanja ging steeds in de klerenkast kijken, dan dook ze met haar hoofd in Pa's kamerjas, daar rook het zo lekker en dan voelde ze zijn aanwezigheid weer. Ze ging ook naar de spulletjes kijken die Mam in het kastje naast haar bed bewaarde: horloge, kapotte bril, shag-doodsje. Het was erg akelig om daarnaar te kijken maar toch deed Tanja het. In Pa's stoel zat een tik, soms kraakte die stoel, dan was het net of Pa er gewoon weer was. Als Tanja alleen thuis was hield ze hele gesprekken met haar vader. Zo zat ze daar bij zijn stoel als ze uit school thuisgekomen was en dan babbelde ze honderduit.

"Ik weet best dat u er nog wel bent hoor, u bént er nog wel." En ze vertelde Pa wat ze allemaal beleefd had die dag op school.

Mam heeft tenslotte al Pa's kleren aan oom Kees gegeven, die had net zo'n postuur. Vreselijk! Tanja is immers zo'n geurenmens en Pa had altijd zo'n zweetluchtje, en zijn kamerjas rook zo heerlijk, echt vaderlijk, en nu was dat ineens weg.

Ze had de liefste mens op aarde verloren die voor haar bestond.

Ze vond het echt gemeen dat dit er ook nog bij gekomen was, ze was toch al zo ongelukkig.

.....

Bennies falen

Op een morgen liep Bennie in Pili-Pili door het dorp der Kwarken dat

Lange Tandem heette. Links en rechts groetten de dorpingen hem met vrolijk respect. Bennie keek hen nors aan maar groette steeds terug met een bepaald soort van beleefde afstandelijkheid. Zo was hij. De Kwarcken waren in eerste instantie doodsbang voor hem geweest. Ze dachten dat hij woedend op hen was. Ze dachten dat er binnenkort een aardbeving zou komen; of een vreselijke ziekte; of een alles verwoestende overstroming. Het gerucht ging dat op een stille morgen als iedereen sliep het gesnerp van de snelhoorn klinken zou, waarna een enorme overmacht zich op het dorp zou storten; en ze zouden gegrepen worden, en ze zouden het mes in keel en hals voelen snijden; en dan zou hun hoofd eraf gedraaid worden, en leeggegeten; en hun lichamen zouden opgegeten worden. Dat was tot daaraan toe, maar de consequentie zou zijn: dat ze ten gevolge van hun smadelijke dood niet naar Walhalla mochten. Ieder van hen wist dat je lichaam goed verzorgd moest worden als je dood bent omdat je anders eeuwig zweven moet over de zwarte wateren der Bekke Geesten. Het spreekt vanzelf dat je kansen op Walhalla volledig verkeken zijn als je hoofd leeggelepeld is, en je lichaam opgegeten en vervolgens als poep uitgekakt. Maar Popipipo had de Kwarcken verzekerd dat Bennie een dwaze heilige was, gekomen om de verlossing te brengen waar ze, zo lang al, naar smachtten. Volgens Popipipo keek Bennie zo kwaad omdat hij kwaad op het Kwaad was. Bennie was natuurlijk alleen maar verlegen; hij had het liefste gehad dat de Kwarcken hem met rust gelaten hadden maar het tegenovergestelde was het geval, ze kwamen steeds bij hem, vroegen hem honderduit over hoe hij heette en waar hij vandaan kwam, en hoeveel varkens hij had en hoeveel vrouwen. Bennie werd steeds helemaal trillerig van al dat gevraagd en die onophoudelijke belangstelling. Als zijn bezoekers hem vroegen hoeveel vrouwen hij had, waarbij ze bij voorbaat bewonderende gezichten opzetten vervuld van respect, wendde Bennie zijn hoofd af, mompelde iets onverstaanbaars en viel stil. Hij zei toch al weinig, deze merkwaardige witte tovenaars, maar als ze hem vroegen hoeveel vrouwen hij had wendde hij zijn hoofd af en zei niets meer – soms huilde hij. Dat vonden ze raar en interessant; dus bleven ze nog een uurtje zitten. Tenslotte dropen ze aarzelend af. Ze merkten dat voor vandaag de voorstelling afgelopen was, dus gingen ze weg. Maar immens geboeid waren ze wel.

Bennie, gekleed in stastok, liep door het dorp en deed zijn uiterste best vriendelijk te doen tegen iedereen die hij tegenkwam. Popipipo was het, die hem met klem geadviseerd had een stastok aan te trekken. Popipipo was het die, tegen alles in, bij de Kwarcken bij voortdurend ten faveure van Bennie bleef pleiten. En toen Bennie bij Popipipo ging zitten, was het Popipipo die aan zijn vrouw Neboekwawe de opdracht gaf Bennie een Lekkere te brengen. Bennie sloot gekweld zijn ogen. Neboekwawe bracht het hapje, speciaal ter ere van de bijzondere gast. Zij overhandigde Popipipo de kronkelende lijkwitte larve. Popipipo keek Bennie vrolijk lachend in de ogen.

“Levend?...” vroeg hij plagerig, en Bennie, in het nauw gebracht, probeerde zichzelf te vermannen, maar hij kreeg het niet voor elkaar.

“Als je het niet erg vindt... dan toch maar liever dood.” Popipipo lachte bulderend. Bennie zag wel hoe goedmoedig Popipipo keek; hij mocht Popipipo heel graag. Hij was sowieso op de Kwarken gesteld. Hij vond het heel prettig, bij hen te wonen. Ze gedroegen zich altijd alleen maar spontaan, gingen hun gang volgens wat hen in de zin kwam. Ze hadden niets gluiperigs. Bennie vond hen op een leuke manier zelfbewust, en daarbij bijzonder vitaal. Ze deden hem aan katten denken. Weliswaar waren ze, op Popipipo na, als kinderen. Ze dachten nooit over *opvattingen* na, noch over hun eigen identiteit, ze leefden alleen maar, altijd spontaan en zomaar uit zichzelf. Ze twijfelden aan niets; ze wisten wie de goede geesten waren en wie de boze geesten en derhalve twijfelden ze nimmer aan de orde der dingen. De orde der dingen was hen tot in de finesses bekend. De orde der dingen was geheel bepaald door de geesten die alles bestieren. Bang waren de Kwarken in het algemeen wel, voor van alles en nog wat, en ze wisten nooit van tevoren wanneer de geesten kwaadaardig werden, en met name dát was heel angstaanjagend....Alle emoties van de Kwarken waren heel heftig. Enorm verdriet en enorme vrolijkheid wisselden elkaar bij voortduring af als dag en nacht; en altijd uitten ze zich ongekunsteld, als kinderen, en altijd vanuit een felle echte vitaliteit.

-Net katten-, dacht Bennie, die veel van katten hield. Ook van de Kwarken hield hij veel. Ze moesten alleen niet zo nieuwsgierig zijn! Niet dat hij daar boos over was, maar hij voelde zich altoos zo beroerd als ze hem met hun belangstelling helemaal in verlegenheid brachten. Het ergste waren Ain Reetsel en Jan van de Tros. Ain Reetsel zei nooit iets tegen hem maar staarde hem strak aan, en ze deed iets raars als hij per ongeluk naar haar keek, dan schudde ze haar punttieten, haar ontzettend wellustige punttieten. Dan wist Bennie niet hoe hij het had. Jan van de Tros was notoir heel sophisticated welbespraakt, en deed betrouwelijk vriendelijk. Hij was echter van alle Kwarken de enige die weerzinwekkend achterbaks op Bennie overkwam.

Popipipo beet behulpzaam de kop van de Lekkere af, en overhandigde de nu bewegingloze witte zachte vlezig grote sagoworm (dat wil zeggen de larve van een boktor) aan Bennie, die hem bliksemsnel naar binnenwerkte en doorslikte. Even rilde hij.

“Hahaha!! Jongen, echt, ze smaken heerlijk. *Proef* er nou eens eentje!”

“Volgende keer misschien...”

“Maak dat de kat wijs” {grinnik}. Popipipo strekte zijn hand uit, Neboekwawe legde er een Lekkere in, en Popipipo stak de witte wriemelaar met een verlekkerd gezicht in zijn mond, en kauwde op de delicatessse, luide smakgeluiden producerende, er zo lang mogelijk over doende om er zo veel mogelijk van te genieten. Daarna stak hij een pijp op die hij met Bennie deelde. Er volgde een stilte gedurende welke Bennie zich steeds vrediger ging voelen, zoals te doen gebruikelijk. Tenslotte ontspon zich de volgende dialoog.

Popipipo: Een volk zonder ideaal dat de mensen verenigt is verdoemd.
Een mensheid zonder ideaal dat de mensen verenigt is verdoemd.

Bennie: Verdoemd?

P: Zij zullen in onderlinge twisten vervallen.

B: Twisten?

P: Zij zullen elkaar tot het einde toe vermoorden.

B: O.

    Weet jij een verenigend ideaal?

P: Kwaliteit.

B: ????

P:

Ze rookten zwijgend tot de pijp leeg was. Toen Bennie op wilde staan, hield Popipipo hem tegen.

“Even wachten nog.” Bennie wachtte, maar er gebeurde niets. Hij werd er onrustig van.

-Als er iets is waar ik niet tegen kan, is het *verveling*-, dacht hij wanhopig.

“Is er iets speciaals waar we op wachten?” Popipipo glimlachte vriendelijk, maakte een vaag gebaar en zweeg. Het was ontstellend heet en de lucht was bloedzwanger van tropisch vuil vocht, dus ze zweetten zich te pletter. Dat was niets bijzonders. Ook overigens gebeurde er niets bijzonders. Totdat Dr. A.Vogelbekdier aan kwam rennen. Hij liep raar springend rond, jankend als een dolle hond, met geheel vertrokken gezicht; en hij gilte bij tijd en wijle hoog en hard. Dat betekende dat hij een visioen gehad had. Bennie wist dat alleen Popipipo Dr. A.Vogelbekdiens profetieën horen mocht, en wilde al opstaan, toen Popipipo hem andermaal tegenhield.

“Je mag blijven nu...” Dr. A.Vogelbekdier ging zitten met zijn ogen dicht, en wiegde zachtjes heen en weer terwijl hij toonloos hijgend zei:

“Nu is Parciphall gekomen, hier is hij, hier is de Heilige Dwaas, en hij zal niet falen deze keer, hier is de ware Parciphall, - tenslotte gekomen; deze keer doet hij het goed...”. Langzaam vulde de hut zich met een merkwaardige sfeer. Bennie verzette zich heftig tegen de huiver die hem beving.

-Hocuspocus-gedoe!-, dacht hij, om zichzelf weer in het gareel te krijgen. Het hielp niet. Misschien had Popipipo een hallucinatie veroorzakend goedje in de pijptabak gedaan. Feit is dat Bennie bevangen werd door een drukkende unheimische sfeer terwijl er paarse strepen voor zijn ogen begonnen te dansen. De stem van Dr. A.Vogelbekdier vulde de hut, met steeds deze zelfde mededeling: dat Parciphall nu niet falen zou.

Tenslotte zei Popipipo zachtjes fluisterend:

“Meekomen”. Bennie liep niet, maar zweefde. Links van hem hield Popipipo hem beet, rechts van hem deed Dr. A.Vogelbekdier dat. Bennie verzette geen stap – hij ging vanzelf voort. Aeonen later waren ze in een onderaards hol beland. Hierin bevond zich een kermende man. Zijn gekerm ging door merg en been. Met ogen rood als de

stervende zon keek hij naar zijn bezoekers. Zijn gezicht was spierwit. Hij schreeuwde:

“Elke avond als ik slapen ga hoop ik dat ik niet meer wakker word”.

“Dat is Toean-Sàkhiet”, zei Soalekigi, “en jij moet hem van zijn pijn bevrijden. Hij heeft leverkanker die hem niet doden kan, maar onophoudelijk ondragelijk kwelt. Je zult nimmer kunnen bevatten wat voor verschrikkelijke pijn hij nu al duizenden jaren doorstaan moet. Jij kunt hem redden. Je hebt maar een kleintje, maar als hij stijf is, is hij groot genoeg. Doe je stastok uit”.

Parciphah, verlamd van medelijden, verlamd van verlegenheid, doodsbang, deed niets. Plotseling sprong Dr. Sansevino wild dol op hem af. Zijn stinkende adem kwam als een giftige walm over Bennie, en Bennie hoorde een fel gefluister:

“Bén jij Parciphah wel Godverdomme!”.

“Doe je stastok uit”, zei Soalekigi rustig. Parciphah keek Soalekigi aan, zich voelend als de aangeschoten doodsbange eend wiens hals in de handen van Hemingway genomen is. Soalekigi keek Parciphah aan; en Parciphah zag Soalekigi's ogen glanzen van Liefde.

“Je hebt maar een kleintje, maar als hij vooruitmetdeguit is, is hij groot genoeg.”

Parciphah deed zijn stastok uit.

“Kijk”, zei Soalekigi – en daar verscheen als op een filmscherm een extreem wellustig gebarende en bewegende vrouw. Parciphah keek... en kreeg het heet!

“Dat is Sirih. Kijk naar haar – kijk naar haar pruim en – en laat je wapen groeien.” Dat was geen moeilijke opgave. Zo gezegd zo gedaan. Soalekigi zei:

“Je opdracht is, naar Toean-Sàkhiet toe te lopen. Hoe dichterbij hem komt, hoe wulpsier Sirih zich aan je vertonen zal. Je opdracht is, dat je steeds naar haar blijft kijken, het is je plicht als man dat je haar pruim schouwen zult en deze bloem, de goorste der bloemen, zo, - precies zoals zij is, met al haar vermetele wellust zich onverbloemd aan jou geopenbaard voorzien van de vuigste geilheid die uit de smerigste krochten op te diepen valt: het is je plicht als man en als mens dat je haar pruim met de ogen drinkt, en tot in de diepste lagen van je ziel in jou laat doordringen, maar je mag niet klaarkomen. Als je bij Toean-Sàkhiet bent, moet je je wapen tegen zijn lever drukken. Daarna doe je je ogen dicht, en zet je al je gedachten aan Kundry van je af – ze zal haar uiterste best doen op je geestesoog aanwezig te blijven, maar je moet haar op dat moment wegdrücken. Ook moet je je vooruitmetdeguit tegen de lever van Toean-Sàkhiet blijven drukken. Als het je lukt je wapen weer klein te krijgen terwijl je hem tegen Toean-Sàkhiet's lever drückt, zonder klaar te komen, mag Toean-Sàkhiet naar Walhalla – anders moet hij naar de Bekke Geesten.

Vervuld van de heiligheid van het ogenblik, immens verheugd over de verhevenheid van zijn roeping, begon Parciphah voort te schrijven.

Zwevend liep hij langzaam, langzaam, werkelijk héél langzaam, en traag bewegend als in een droom, in de richting van de erbarmelijk kermende Toean-Sàkhiet. Nu viel het Parciphah op dat Toean-Sàkhiet een albino was.

“Naar Kundry kijken!”, snerpte Dr. Sansevino. Parciphah gehoorzaamde, en zag op hetzelfde ogenblik een tafereel (dat ik niet beschrijven zal) dat maakte dat de geilheid als een bliksem in zijn pik sloeg; en ALLES in hem smachtte naar gillend klaarkomen als een gek. Het was Parciphah alsof hij een geseling van geilheid onderging, waar niets tegen opgewassen was; en hij, eeuwige slappeling, al helemaal niet... Toen hoorde hij Toean-Sàkhiet gillen van pijn.

-O God, die arme man! *Dáár* moet ik aan denken!- En Parciphah zweefde héél langzaam, héél geconcentreerd voorwaarts... zich concentrerend tot het uiterste... op het laatst kwam het hem voor dat hij stilstond – terwijl die vreselijke Kundry hem dingen voor ogen toverde welke hij nimmer voor mogelijk gehouden had, en die qua brutale zinderende smerigheid alles verre overtroffen wat hij ooit gekend had. Nooit tevoren had hij iets dermate aantrekkelijks mogen aanschouwen... en pure verrukking sidderde van top tot teen door hem heen.

-Ik hou dit niet voll-, dacht Parciphah wanhopig; o echt; dit kan ik niet. Het duurt zo eindeloos lang. O Heer help me toch, ik wil die arme Toean-Sàkhiet zo vreselijk graag helpen!-. Toean-Sàkhiet's keel bracht een geluid voort dat niets menselijks meer had. Daar concentreerde Parciphah zich op, met alle wilskracht waarover hij beschikte. Plotseling drong het tot Parciphah door waar het hier om ging: het lijden van de mensheid aan haar eigen slechtheid, en in dezelfde tijdsplinter ervoer Parciphah in volle intensiteit hoe groot dat lijden is, met als gevolg dat zijn vooruitmetdeguit het begaf, zo slap wordende als een vaatdoek, een dingetje van niets dat niet in staat was tot zijn taak volbrengen. Het was in één klap duidelijk geworden dat Bennie altijd een watje geweest was en altijd zou blijven ook.

Het hol was nu een hel van gegil. Sirih gilde huizenhoog honend, gillend van het lachen, eeuwig wellustig en hels heet, Bennie ten dode toe uitlachend; Toean-Sàkhiet gilde zijn nu nog heviger toeslaande pijn en ondragelijke teleurstelling uit; Dr. A.Vogelbekdier brulde gillend van razernij; en Bennie gilde als een kind dat van zijn moeder gescheiden door de vlammen gegrepen verbrandt; toen viel hij flauw. Toen greep Dr. A.Vogelbekdier zijn speer en stiet toe om Bennie's buik te doorboren. Toen sloeg een uit het niets opduikende dode zwaan de voortschietende speer tegen de grond zodat Bennie als door een wonder gespaard bleef. Toen zei Popipipo:

“Wat nu”.

ooooooo **19** ooooooo

Ter informatie het volgende. Zoals u begrijpen zult heb ik heb ik goede redenen om geen hoge dunk van mijzelf te hebben. Maar er zijn mensen waar ik een nóg lagere dunk van heb dan van mijzelf; dit is behoorlijk raar, - en tevens laakbaar arrogant, absoluut, o.a. gezien mijn lamentabele positie, maar toch is het zo. In dit verband wil het geval dat ik de muziek van Wagner in eerste instantie ervaar als smakend naar zoete marsepein - en dan: ineens: smaakt 't naar stront, gadver. En de Parcipheloprispingen waar het jongetje dat alsmaar niet lachen kan in belandt, kunnen opgevat worden als een poging mijnerzijds de vuiligheid van Wagners Parciphalaan aan het daglicht te brengen. Het smerigste van Wagners Parciphalverhaal vind ik de koppeling die met de "heilige graal" gelegd wordt, inclusief een connectie met het zogenaamde hogere en goddelijke. Dit is m.i. nog walgelijker zelfs dan de smerigheden die Jan Wolkers ten beste gegeven heeft; zo zie ik dat! Enfin, een connectie met het goddelijke zult u in mijn versie niet aantreffen, - dus is mijn versie veel minder smerig dan die van Wagner. Ozo!

En een van de taken die ik volbrengen wil is, duidelijk maken dat de mens van nature niet Goed is. (Het lijkt er op dat het de grote levensopdracht voor de hele mensheid is, de weg naar het Goede te vinden?)

Ja - ik moet over het Kwaad vertellen. Dat moet omdat zoetsappige filosofietjes gemakkelijk bedacht zijn en gemakkelijk zijn om aan te houden, maar van nul en generlei waarde omdat zij geen weet van het Kwaad hebben, d.w.z. niet stand houden als het er op aan komt. En ik moet over het Kwaad vertellen omdat dit boek over de Waarheid gaat. En ik moet erover vertellen omdat het bestaan van het Kwaad in ons kneuterdijks wereldje massaal verdrongen wordt waardoor er opvattingen bij de mensen gangbaar zijn die kant noch wal raken (en verkeerde opvattingen leiden tot verkeerde daden). Ik moet erover vertellen omdat gemakkelijk geloven in een Goede God een vorm van kwaad in zichzelf is - het kwaad dat gelegen is in het niet willen zien van de Waarheid; de Waarheid is dat het Kwaad in de door God geschapen wereld walgelijk welig alom tiert. Ik moet erover schrijven omdat wie er niet voor gewaarschuwd is, maar al te gauw zélf kwade neigingen vertonen zal (starheid van denken, godsdienstfanatisme, statuslust, geloven in de juistheid van kastensystemen, nazisme, rassenhaat, allerlei vormen van egoïsme, onverschilligheid enzovoort¹¹¹). Ik moet erover schrijven uit smartelijke

---

¹¹¹ En dan hebben we nog de OPPERVLAKKIGHEID; o, die vreselijke gemakkelijheid waarmee wij gewoon maar dom onze gang gaan gespeend

eerbied voor de SLACHTOFFERS van het Kwaad - ik begrijp niet dat wij in kneuterdijkjesland zo gemakkelijk langsheen het uitzinnige lijden leven dat de wereld op zo ontzettend veel plaatsen in stinkend zwart gedompeld houdt; hoe erger de verschrikkingen waarvan we horen, hoe groter onze neiging is "er niet aan te willen denken" - en degenen die het slachtoffer van het Kwaad geworden zijn, daar denken we dan dus ook maar niet meer aan? - nou, ik vind dit een vorm van je medemens in de steek laten. Enfin, het lijkt er op dat het de grote levensopdracht voor de hele mensheid is, de weg naar het Goede te vinden. Maar dan is het nodig terdege te weten waar het is dat we ons op dit moment bevinden - alsmede ook waar het is dat we vandaan gekomen zijn; over het laatste gaat het nu volgende fragment.

Hieronder volgt een citaat uit LB. Dit zegt de Waarheid. Het gaat over natuurmensen, en hoe ze zijn. De mens is in zijn oorspronkelijke staat ongetwijfeld geweest conform het hieronder beschrevene. Geen woord van het nu volgende verslag is gelogen. Het gaat over de stam der Kukukuku's (een stam wonende in het toenmalige Australisch Nieuw-Guinea). Heb nou maar geen illusies over hoe de mens als diersoort is - DIT is hoe de mens van nature is¹¹²:

.....

Als tenslotte het bloed eruit spoot gilden de verzamelde mannen, vrouwen en kinderen van opwinding. Als de Kukukuku's een vijand gevangen hebben, nemen ze hem vastgebonden aan een boomstammetje mee. Ze breken zijn benen met stokslagen: dan kan hij niet meer ontsnappen. Hij wordt mooi versierd met schelpen en veren, en vastgebonden aan een boom; zo kijkt hij toe als zijn vijanden een grote kuil graven, dat is de kuil waarin hij straks geroosterd zal worden. De kinderen gaan met hem spelen. Ze doen van alles met hem, tenslotte stenigen ze hem. Omdat vlees schaars is, is het pure luxe telkens als je het geluk smaken kunt een vijand op te eten. Het vlees van de gedode wordt in stukjes gesneden en samen met groenten in de kuil, die als oven dienst doet, min of meer gaar gestoofd. Daarna volgt het grote smullen.

Overigens moeten we duidelijk en expliciet vermelden dat ze erg vrolijk zijn, en een kinderlijk en spontaan gevoel voor humor hebben. Het zijn bijzonder goedlachse mensen.

Inmiddels bekruipt mij hier en nu een schaamtegevoel omdat ik zo zonder enige terughoudendheid maar wat gegevens zit neer te pennen over deze mensen, alsof ik een beschrijving geef van de gedragingen van een kolonie pinguïns op de Zuidpool. Dat is arrogant van mij. Ik vraag er jullie, Kukukuku's, oprecht excuus voor (heus, ik spot niet).

---

van ook maar de geringste affiniteit met welke vorm van diepgang ook.

¹¹² De hier gegeven beschrijving is gebaseerd op de door ontdekkingsreiziger Jens Bjerre gedane ontdekkingen, vastgelegd in *De laatste kannibalen in Nieuw Guinea* / J. Bjerre / Scheltens & Giltay.

Weliswaar ga ik ermee door, omdat ik, door jullie te beschrijven, raak aan de wortels van ons mensdom en daarom moet dit alles nog maar weer eens onder de aandacht gebracht worden. En ik weet: WIJ HOLLANDERS, WIJ WESTERLINGEN, WIJ MENSEN, ZIJN **NIET** ANDERS DAN JULLIE!!!

Waarvan, gaarne, even akte.

Wat doen de Kukukuku's als ze ziek zijn? De medicijnman erbij halen. Die drijft de boze geest uit. Ik geef een voorbeeld. Vader en moeder zaten bij hun zieke jongen, ze hadden de medicijnman erbij gehaald, op wiens instructie de ouders op wat bladeren aan het kauwen waren. Toen ze genoeg gekauwd hadden spuwden ze de bladeren uit bovenop de jongen. Vervolgens gingen de medicijnman en de vader de jongen slaan met natte takken. Daarbij blies de moeder over haar zoon heen. En ze schudde de jongen door elkaar en ze trok hard aan zijn haren. En toen gebeurde het dat de medicijnman in heftige emotionele trance raakte; hij greep enige bladeren van de grond en verscheurde ze, voortgedreven door zijn emoties. Hij droeg de stukjes blad met stoterige gestes aan de vader van de jongen over, die ze stijf in zijn gesloten vuisten nam, om te voorkomen dat de geest die nu in de kapot gescheurde blaadjes opgesloten zat, kon ontsnappen; en vader rende naar de rivier en duwde de stukjes blad onder water. Zo is het gelukt de boze geest weg te krijgen – de stromende rivier heeft hem roemloos afgevoerd, en tien dagen later was de jongen genezen.

Volgens de religie van de Kukukuku's bepalen de geesten alles. De Kukukuku's geloven dat hun geest in de slaap hun lichaam verlaat en zo eens wat in de bossen rondzwerft. Zij geloven ook dat de geest van een gestorvene net zo lang blijft zweven boven zijn lijk totdat hij ervan overtuigd is dat alle in aanmerking komende aandacht aan zijn dood lichaam besteed is. Die aandacht krijgen dode kleine kinderen overigens niet. Na een paar dagen worden gestorven kinderen in een ravijn of in de bush bush gegooid. Tijdens een oorlog was een vrouw met een knots doodgeslagen. Haar schedel was kapot. Ze had vijf dochters. De dochters naaiden de hoofdhuid van het gespleten hoofd van hun moeder dicht. Ze gaven hun moeder voedsel in de mond voor als ze honger kreeg. Ze accepteerden de stank die hun moeder begon te verspreiden. Ze joegen de vliegen weg die over het gezicht van de dode kropen. Vijf dagen lang weeklaagden ze. Ook de echtgenoot, en de zussen van de dode vrouw, deden eraan mee. Zij allen hadden zich helemaal met modder ingesmeerd. Ze wierpen zich weeklagend, huilend, op de grond naast de overledene. Ze aten zand van verdriet. Ze rukten hun haar uit. Ze gingen tekeer met stenen om zich te verwonden tot ze rood zagen van het bloed. Vijf dagen gingen ze met het ritueel door. De vrouwen brachten zichzelf erger wonden toe dan de man. De vrouwen waren sowieso onvermoeibaarder in doorgaan met het uiten van leedbetuigingen. De dode stonk en stonk en stonk verschrikkelijk. Toen werd er een klein platform gebouwd; het lijk werd erop vastgebonden en eronder werd een vuurtje aangestoken.

Een week lang brandde het vuur dag en nacht. Door de hitte kwamen er blaren op de huid van de dode vrouw. Daarom wreven de nabestaanden de huid in met zachtgeklopte bast. Ze zorgden er heel zorgvuldig voor dat er geen vocht dat uit de dode kwam op aarde druppelde want dat zou de geest van de overleden vrouw, die afgrijselijk stonk, aan de aarde binden. Door de hitte begon langzamerhand het lijk op te zwellen. Ze staken bamboestokjes in het lijk zodat de sappen konden ontsnappen. Die sappen werden opgevangen op stukken schors, omdat niets van de dode met de aarde in aanraking mocht komen.

Na een week was het niet langer nodig dat het vuur dag en nacht brandde. Het werd toen nog maar om de twee à drie dagen aangestoken. Na acht weken was het lichaam uitgerookt. Daarna werd de vrouw, stinkend en wel, bijgezet op een hoge bergtop. Ze werd op een boomstammen bank geplaatst naast degenen die haar waren voorgedaan. De hoofden van alle mummies stonden, overeind gehouden met behulp van pijlen, rechttop zodat men uitkeek over het landschap. De mummies stonken allen heel vreselijk. Ze zaten onder het ongedierte: rupsen, mieren, van alles. Er kwamen ook vogels op hen af. Een eindje verderop bevonden zich in elkaar gezakte geraamtes.

.....

Aan de tand gevoeld

De volgende morgen liep Bennie door het dorp Lange Tandem.

-Leuke toepasselijke naam eigenlijk-, dacht hij; -geeft precies aan waarmee ik hier eet-. Ondanks zijn grapje in zichzelf lachte hij niet; hij was helemaal niet vrolijk. Gisteren was hij mislukt. Hij was bang dat het niet goed met hem af zou lopen.

-Ik moet vluchten. Straks snijden ze m'n kop eraf!

-Maar waarheen? Het enige plaatsje hier waar ik over heb horen praten is Hengelschede, maar ze zeggen dat daar bloeddorstige Tukkers wonen. Ik denk dat ik het niet eens zou kunnen vinden.- Hij rilde van angst. Alles was veranderd sinds gisteren. Een traan drupte uit zijn ogen.

Enige weken eerder was de wereld ineens beloftevol gaan stralen; dat was het gevolg geweest van een toezegging die Popipipo gedaan had. Popipipo was bij die gelegenheid heel vriendelijk geweest. De twee mannen hadden eerst zomaar wat gepraat. Maar opeens had Popipipo aan Bennie gevraagd:

"Ik wil je iets vragen; zal je dan de waarheid spreken, ongeacht wat ik vraag?". Bennie vond Popipipo heel geschikt, en antwoordde, zonder enige aarzeling:

“Dat belooft ik!”. Popipipo stelde vervolgens de volgende simpele vraag:

“Wat ben jij er voor eentje”.

“Ik kan naar waarheid van mijzelf getuigen dat ik iemand ben die niet luchtig kan zijn”, antwoordde Bennie, “en dat is mij in bedekte en onbedekte termen mijn leven lang door iedereen verweten, mijn moeder, mijn vader, de meisjes, iedereen. Maar, om het in Mahlerse termen te zeggen: hoe kan je gelukkig zijn zolang er op aarde nog één mens ongelukkig is. Nee, ik kan het niet”.

“Wat niet?”

“Luchtig zijn.”

“Dat is een dodelijke ziekte.”

“Ja.”

“OK, je bent bij ons aan het goede adres.” Bennie had dit als een belofte opgevat... in Lange Tanden zou het zijn dat hij zou leren lachen; eindelijk! Zo had hij het toen begrepen, maar hij geloofde er nu niet meer in. In Lange Tanden zou het zijn dat hij sterven zou, - dát was de realiteit die Bennie naar hij meende tegemoet ging.

Plotseling stond daar Dr. A.Vogelbekdier, als was hij letterlijk uit de grond opgerezen. Hij hield een stevige stenen bijl moorddadig nonchalant in zijn rechterhand.

“Meekomen! We gaan je aan de tand voelen!”

Ze zaten in Bennies hut. Bennie was niet geïnitieerd, daarom had hij de status van een moederskindje, hetgeen de reden was waarom hij niet in HIJ (het mannenhuis) mocht komen. Popipipo had zich niet veel van Bennies kindstatus aangetrokken, en hem met veel égards behandeld, en hem in zijn Paleis ontvangen; maar vandaag was alles anders. Bennie voelde: ik hoor er niet meer bij.

Dr. A.Vogelbekdier, die zeer jaloers was op Bennies status van door de geesten beschermde Tovenaar, zei:

“Ik beschuldig je ervan dat je de goederen die Koningin Wilhelmina aan ons geschonken heeft, stiekem verdonkeremaand hebt”. Bennie zat er als door de donder getroffen bij.

-Nu zou ik toch bijna lachen, als ik niet zo bang was...-

Popipipo zei:

“Ik heb vannacht een profetische droom gehad, waarin een vrouw als een vis me zei dat jij in staat bent een bijzondere uitspraak te doen, die zondermeer waar is, maar die desondanks te moeilijk voor ons is om te begrijpen. Toen ik Dr. A.Vogelbekdier over mijn droom vertelde, antwoordde deze dat corrupte slappelingen dergelijke uitspraken niet vermogen te doen”.

“Maar ik ben helemaal geen...”, kreet Bennie, maar Popipipo bracht hem met een geruststellend handgebaar tot zwijgen.

“Ik ben de mening toegedaan dat jij geen corrupte slappeling bent, dus heb ik Dr. A.Vogelbekdier geantwoord: Inderdaad; en daarom zal

ik Bennie vragen een uitspraak te doen die waar is, maar die wij desondanks niet begrijpen kunnen. Daarmee zal hij zijn onschuld bewezen hebben. Dus, Bennie – ga je gang.”

Bemoedigend glimlachend keek Popipipo zijn beschermeling aan. Bennie staarde naar Popipipo's vertrouwenwekkende stastok en dacht:
-Jezus waar haal ik een dergelijke uitspraak vandaan-.

○○○○○○ 20 ○○○○○○

Tanja was een Malle Babbe-type, ze hield heel veel van seks en was in dier voege wis en waarachtig wel happy met mij. Verliefd op mij was ze niet, en ik was het ook niet op haar, desondanks zijn we getrouwd, maar Tanja werd in no time veel te dik. Daarna werd ze nog dikker. En toen nóg dikker. EN TOEN NOG DIKKER. Ik werd er gek van. Ik bleef van Tanja houden, maar was diep en diep ongelukkig; ook zij was heel ongelukkig; ze verveelde zich in huis, en ze deed aan de huishouding niets. Tanja haatte vrouwen omdat die allemaal mooier waren dan zij, en ze walgde van het idee "kinderen baren". Het woord baarmoeder kon ze niet uitspreken. Och wat had ik graag kinderen willen hebben... Ik mocht van Tanja niet naar vrouwen kijken, ook niet naar de TV dus. En plaatjes van vrouwen in boeken of tijdschriften die ik las werden door mijn echtgenote met een dikke viltstift zwart gemaakt, zodat ik ze niet kon zien.

Ik hield innig van Tanja, zo kwetsbaar en bijzonder als zij was; ik ben voor haar geweest als een vader voor zijn dochter.

Nu volgt enige informatie over het leven van Tanja en Bennie; het gaat hierbij over een redelijk plezierige levensfase, die een jaar of drie geduurd heeft (daarna is het definitief bergafwaarts gegaan; tenslotte is Tanja gestorven - maar zover is het nu nog niet).

.....

Bennie zich bevindende op zijn werkplek, wist niet meer hoe hij het had. Hij was indertijd bewust uit de procesbeheersing gestapt en de automatisering in gegaan toen zich daartoe de gelegenheid voorgedaan had, en hij had zich toen geen seconde bedacht. Hij had deze stap gezet omdat hij, gezien de economische recessie en de slechte resultaten van het bedrijfsonderdeel waar hij op dat moment gewerkt had, tot de slotsom gekomen was dat hij beter in de automatisering kon gaan werken

<hier is wat tekst weggelaten; onderstaand fragment komt daardoor wat uit de lucht vallen, maar verderop komt het goed>

{ Intermezzo: Ik heb een Belg een keer de microseconde als volgt horen definiëren. "De microseconde is de tijd die verloopt tussen het moment waarop het verkeerslicht voor je op groen springt, en het moment waarop de Hollander achter je begint te toeteren." }

In Japan rijden de treinen punctueel op tijd, kan je je fiets gerust ergens neerzetten want je weet zeker dat hij er nog staat als je hem weer nodig hebt, en in Japan stopt iedereen voor rood licht. Ja. Maar

om te bewerkstelligen dat fabrieken kwaliteitsproducten voortbrengen is het helemaal niet nodig dat we een even hoog ontwikkelingspeil bereiken als de Japanners hebben. Laten we zeggen dat de mate waarin het je lukt kwaliteitsproducten voort te brengen, voor 3% afhangt van de attitude van de werkers in onze bedrijven, terwijl zij voor 97% (letwel: voor zevenennegentig procent, zeg ik u!) bepaald wordt door de wijze waarop het management de zaken ingericht heeft, en de bazen zich sociaal vaardig gedragen.

Kwaliteitsmanagement is namelijk gewoon een *proces*, een proces als zovele.

- - - {nu volgt iets over Bennies karakter, sorry daarvoor}

Altijd beseftte Bennie dat men op aarde de strijd om het bestaan strijden moet. Soms was Tanja wanhopig over de grote hoeveelheden stof overal op de vloer en elders (stof vormt, als je het de gelegenheid geeft in grote hoeveelheden aanwezig te zijn, rolletjes, wist u dat?), of over de onoverzienbare stapel onafgewassen borden alsmede bestek die, onafgewassen en overlast veroorzakend, een ongeregeld soort van bult in de gootsteenbak vormde. Tanja kwam als gevolg van haar nalatigheden ook wel eens wezenlijk in moeilijkheden, namelijk als een vriendin aankondigde over vijf minuten op bezoek te zullen komen... Bennie meende bij dergelijke gelegenheden zijn kans schoon te zien; hij wachtte een tactisch moment af; en dan legde hij het Tanja uit: dat men de strijd om het bestaan strijden *moet*¹¹³, omdat dit in de aard van het leven op aarde zelf besloten ligt, en dat, als men de strijd om het bestaan niet strijdt, men ECHT en WEZENLIJK in moeilijkheden komt. Tot zijn grote schrik en teleurstelling werd Tanja daarop altijd meteen héél kwaad, en verweet hem een “preker” te zijn. Na enige vergeefse pogingen heeft Bennie (inwendig weliswaar ontzettend bezorgd) beseft dat hij met zijn wijze lessen bij Tanja aan het verkeerde adres was. Toen heeft hij zijn pogingen opgegeven. Maar innerlijk piekeren deed hij wel: hoe moest het in godsnaam met zijn vrouwtje ooit goed komen. Hoewel Bennie vaak erg mensenschuw was, kwam het in specifieke situaties voor dat mensen hem vertrouwden, en zich tegen hem uitspraken over dingen die hen dwarszaten. Hij wist dan bij intuïtie dat hij goed luisteren moest, en niet meteen met allerlei adviezen op de proppen komen. Vaak slaagde hij erin tenslotte iets te zeggen waar de ander iets aan had. Hij had van zichzelf het gevoel dat hij in het leven soms een rol ala “maatschappelijk werker” vervulde, en zag dit als een onderdeel van zijn pogingen naar Gods wetten te leven, dat wil zeggen naastenliefde in toepassing te brengen. In het algemeen vond Bennie de mensenwereld afstotelijk grofstoffelijk, lelijk, dom, ruw en angstwekkend. Men kan de manier waarop hij de mensenwereld ervoer, te weten komen door het derde

---

¹¹³ Heden ten dage zou ik zeggen: “Men heeft een inspanningsverplichting t.b.v. Kwaliteit”.

deel van de tweede symfonie van Mahler te beluisteren. Tenslotte nog dit. Hij kreeg bij de minste of geringste gelegenheid een erectie, veel sneller dan het bij andere mannen het geval was, hoewel hij naar vrouwen toe extreem verlegen was. Hij was gevoelig voor verslavingen op het gebied van het seksuele... Tot zover de beschrijving van Bennies karakter. Sorry.

..... {De situatie is, dat Bennie na aan een cursuscyclus onderworpen te zijn geweest, nu een baantje heeft als programmeur/systeemanalist; er doet zich echter een issue voor...} - - -

Het programmeren was hem goed bevallen. Hij had zelfs een paar opmerkelijke succesjes geboekt.

- - -

Eén half jaar lang heeft hij oprecht van de situatie genoten.

- - -

Doch nu, twee jaar na die geweldig verstandig manoeuvre van hem: de automatisering in gaan ten gevolge waarvan hij nou op rozen zat – wist Bennie echt niet meer hoe hij het had want daar kwam, als een periscoop uit zee, zijn kop uit het zand omhoog. Hij keek om zich heen, zag al dat zand en zodoende de Waarheid onder ogen.

-God, wat verveel ik me...- Het was eruit!

- - -

Tanja vond dat ze met een lief en maf mannetje getrouwd was dat toch ook wel erg flink was omdat hij elke dag zo vroeg opstond en naar zijn werk ging, weer of geen weer, en ze bewonderde zijn doorzettingsvermogen, en ze onderkende zijn plichtsgetrouwheid en soms viel het haar op dat het blijkbaar een enkele keer voorkwam dat hij een slim idee had, maar ze wist ook dat hij zichzelf absoluut niet wist te kleden (telkens weer moest ze hem instructies geven over de dassen die hij wel/niet dragen moest, en telkens weer deed hij het toch verkeerd...), en verder had ze haar eigen leven met alle besognes van dien, dat haar geheel in beslag nam.

Nee, Bennie bekommerde zich niet om zijn carrière – een goede eigenschap misschien, maar een mens moet dingen hebben waar hij om geeft, die hem stimulansen geven om te maken dat hij door wil gaan. Als je niet werkt om steeds meer te gaan verdienen, en je werk is inhoudelijk ook niet boeiend, dan heb je een probleem. Je moet als mens iets hebben in je leven om naar uit te kijken¹¹⁴.

---

¹¹⁴ Enne... Bennie is immers een huilbaby geweest. U denk misschien: wat

Bennie had het niet meer. Wat een klootzak was hij geweest. Wat had hij zichzelf al die jaren toch slecht gekend. O, hoe had hij zich zo kunnen vergissen.

-Ik ga hier dood van verveling!-, dacht hij zittend achter zijn IBM-terminal met APL-toetsenbord.

Zo is het ervan gekomen dat hij is gaan balen als een stier.

- - -

Trouwens, vandaag, op deze speciale dag, was zijn leven werkelijk opwindend genoeg. Vandaag verveelde hij zich in het geheel niet, integendeel. Vandaag wist hij niet hoe hij het had want vandaag zou zijn vrouw thuis herenbezoek ontvangen. Ik moet dit even toelichten natuurlijk. Wel, u moet dan om te beginnen weten dat Tanja enthousiast deelneemster was, nu al voor het tweede jaar, aan een cursus "Spel en expressie". Deze cursus werd eens per week 's avonds gegeven en hield onder andere in dat je kleine opdrachtjes kreeg die je met gebruikmaking van je eigen fantasie moest invullen. Je moest dan toneelscènetjes bedenken en uitwerken, en die ook ten tonele brengen. Ze kregen bijvoorbeeld als opdracht een scène te bedenken en op te voeren waarin twee zinnen uitgesproken moesten worden. Welke zinnen dat waren werd voorgeschreven maar het verhaaltje eromheen moesten ze zelf bedenken. De cursisten werden vervolgens in groepjes van twee verdeeld, en elk tweetal verzoon een verhaaltje.

Het leuke is dat Tanja voor het verzinnen en uitvoeren van fantasievolle verhaaltjes een fenomenaal talent bleek te hebben. Bennie wist dat allang, maar was altijd de enige tussen hemel en aarde geweest die de diverse bijzondere talenten van zijn vrouwtje onderkend had. Tanja was stomverbaasd over haar eigen succes – Bennie echter had het zondermeer verwacht. Maar ze waren allebei echt opgetogen over de waardering die Tanja nu ineens kreeg. Eindelijk, eindelijk, werd zij ook eens gewaardeerd. Het lelijke jonge eendje bleek verdomme ineens een prachtige heerlijke leuke paradijsvogel te zijn!!

- - -

Ineens was Tanja een superster. O, wat was ze gelukkig. Ach, ze was zo populair! Eindelijk, eindelijk was zij ergens beland waar men op haar aanwezigheid gesteld was.

- - -

---

heeft dat ermee te maken. Maar 't is nu eenmaal zo met hem, dat als hij zich verveelt, dat hij zich dan werkelijk innig ongelukkig gaat voelen – weemoedig, melancholiek, hopeloos depressief.

Het was usance dat de cursisten, althans velen van hen, 's avonds na afloop van de cursus naar een kroegje gingen om wat na te praten en te drinken. Tanja had er in eerste instantie niet aan meegedaan, een enkele uitzonderlijke keer uitgezonderd. Maar gedurende het tweede cursusjaar had ze er de smaak van te pakken gekregen. En nu was het al zo, dat ze vaak de uren in het kroegje nog meer op prijs stelde dan de deelname aan de cursus. En ach, Tanja heeft zo'n levendige fladdergeest. Niets kan haar definitief helemaal boeien.

- - - {nu wordt iets verteld over een avond waarop het "Spel en expressie"-clubje voor geïnteresseerden een uitvoering gegeven heeft}

Op de avond waarop de cursisten hun kunnen aan het aanwezige publiek lieten zien waren enige liedjes ten gehore gebracht geworden en was er een aantal scènetjes gespeeld. Bennie had zich onder het aanwezige publiek bevonden en had genoten. Vooral de pet-met-grote-klep die Tanja op had gehad, had hem opgevrolijkt. - - - Maar goed, hoe het ook zij, Bennie had in ieder geval genoten, en alles prachtig gevonden. Zelfs het zitten in het zaaltje tussen het rumoerige publiek, had hij als een bijzondere bezigheid ervaren. Vol interesse had hij de opschriften gelezen die op de wanden aangebracht waren, bijvoorbeeld: "Daag lieve flikkertjes". Zulke opschriften zie je niet als je een uitvoering van de achtste symfonie van Mahler of de negende symfonie van Beethoven bijwoont - - - Tanja had met een andere vrouw samen een liedje gemaakt over de problematiek van het dik-zijn. Die andere cursiste was normaal van postuur, en had zich in een gewaagd hupse uitmonstering gestoken. Een behoorlijk gejoel ontsteeg dan ook aan het zaaltje, afkomstig uit kelen van nogal wat der mannelijke aanwezigen toen zij zich vertoonde om te zingen: "Steeds als ik voor de spiegel sta...". Zij bezong hoe prettig het voor haar was voor de spiegel te staan, en zich van de verleidelijkheid van haar vormen bewust te zijn. Toen kwam Tanja op, dik als ze was - opvallend dik was ze - en daar zong ze met haar werkelijk prachtige stem in de microfoon: "Steeds als ik voor de spiegel sta...", en dóódstil werd het in de zaal. Daar stond Tanja, daar was zij, en ze maakte in één klap aan iedereen duidelijk, hoe je je voelt als vrouw, als je verschrikkelijk dik bent.

Het ogenblik waarop Tanja opkwam, en begon te zingen, nadat het in de zaal plotsklaps doodstil geworden was zal Bennie nooit vergeten. Allen die daar waren, inclusief de mannen die zojuist nog zo gejoeld hadden... ineens begrepen ze het allemaal. Op dat moment begrepen ze hoe het is voor een vrouw, als de enige vorm van aandacht die ze van de mannen krijgt die van de spottende opmerkingen is, soms goedmoedig, soms smerig kwetsend en zo venijnig als zoutzuur. O, een vrouw te zijn die door niemand bewonderd wordt, waar nooit eens een man naar fluit...

Dat ogenblik waarop het muisstil werd was voor Bennie het

hoogtepunt van de avond.

Na afloop van de uitvoering moest hij de zaal verlaten en naar huis gaan. Zo had Tanja hem gevraagd te doen, en zo deed hij het. Want ja, weliswaar had Tanja het afgelopen jaar stimulerende injecties zelfvertrouwen toegediend gekregen waardoor het jaloeziebeest behoorlijk tot rust gekomen was, het beest dat het Bennie altijd beletten wilde dat hij de vormen van andere vrouwen zag (o, nee, nooit, NOOIT wilde het jaloeziebeest hebben dat Bennie die vormen zag), ja, weliswaar had Tanja tenslotte na heel lang dubben Bennie gevraagd de uitvoering bij te wonen, omdat ze immers zo graag wilde dat hij haar zou zien optreden, maar op het feest dat op de uitvoering volgde, zou zich zoveel angstaanjagends voordoen dat het jaloeziebeest woest werd bij de gedachte alleen al. Nee, onder geen beding kon Tanja hebben dat Bennie zich op het feest, dat wil zeggen tussen de aldaar opdoemende veelheid aan vrouwelijk vormen, bevinden zou. Zijzelf kon haar vrienden en vriendinnen uiteraard niet in de steek laten. Dus Tanja zou aan het feest deelnemen, en Bennie moest naar huis. Aldus geschiedde.

Bennie fietste half tien 's avonds door de lichte zomernacht naar huis en voelde zich hopeloos eenzaam. Het was juni. Het was lekker warm. Hij kon wel huilen. Terwijl hij fietste zag en voelde hij de uitnodigende lichtheid van de zomerse nacht overal om hem heen en hij voelde zeer veel verdriet. De drukkende pijn die hem vervulde was die van een eindeloze heimwee. Bennie mocht nooit TV kijken. Alleen het Journaal en natuurseries mocht hij wel zien. Ook mocht hij niet zwemmen en niet zeilen. En Tanja en hij gingen nooit uit. Ze gingen niet uit dansen, ze gingen niet naar de bioscoop, en ze gingen ook niet meer met vakantie. Een keer in Düsseldorf hebben ze een rot ruzie gehad toen het jaloeziebeest toesloeg. Daarna zijn ze nooit meer op vakantie gegaan. Ze gingen bijna nooit op familiebezoek, alleen als ze er echt niet onderuit konden. Het moeilijkst lagen in dit verband Jantje en zijn vrouw die inmiddels een kind hadden, een meisje nog wel tot overmaat van ramp... Als tijdens het TV-Journaal een jonge vrouw in beeld kwam mocht Bennie niet kijken – een enkele keer gebeurde het dat er op de voorkant van de beeldbuis iets verleidelijk vrouwelijks dermate onverwacht opdoemde, dat Bennie het in een flits even zag – Tanja was dan te laat geweest met zeggen: “Niet kijken!”. Als zich zo'n ramp voordeed *gilde* Tanja het uit! Dan was haar gezicht geheel verwrongen als in opperste pijn, dan sleurde Tanja Bennies hoofd omlaag, wég van het gevaar, en dan begon ze te huilen, zo eindeloos smartelijk, zo erbarmelijk, zo gebroken en in-triest... o! dat kunt u zich niet voorstellen; en, merkwaardig: het viel Bennie telkens weer op dat het huilen van zijn vrouw dan was als dat van een klein meisje van laten we zeggen een jaar of vijf.

In feite moeten we bij Tanja ook niet van “jaloezie” spreken maar van “paniek” – ja van “doodsangst” eigenlijk! Want in wezen was Tanja hemaal niet jaloers uitgevallen, maar leed ze aan onoverwinnelijke verlatingsangst.

Het bijwonen van de die avond gegeven uitvoering door de “Spel en expressie”-groep was voor Bennie een heerlijk hoogtepunt geweest in een overigens mistig vreugdeloos en heel zwaar bestaantje. Maar de uitvoering was alweer voorbij. Tanja was daar achtergebleven en had plezier, en hij, Bennie (haar man), terwijl hij fietste in de warme lichte zomeravond kon wel huilen van weemoed. Het was zo’n zomerse avond die fluistert van van die speciale zoete mogelijkheden... Dit soort avonden had ook vroeger al, toen hij Tanja nog niet kende, op Bennie een sterke uitwerking gehad. Ook toen al had hij er last van gehad dat hij dan helemaal doortrokken raakte van immense smart. Dat was geweest omdat hij geweten had dat het niet aan hem was dat de beloftes gedaan werden. En wederom nu was het zo’n zomers zoete avond, en Bennie hoorde het mysterieuze gefluister, rook de zwoele geur, en heel zijn organisme reageerde op de uitnodiging, en hij wist op hetzelfde moment dat alle vreugdebekers altijd aan hem voorbij zouden gaan. Hij huilde niet – maar wel bijna.

- - -

Tanja’s enthousiasme voor het toneelspelen als zodanig was behoorlijk bekoeld. Het stralende plezier waarmee ze zich vol overgave aan “Spel en expressie” overgegeven had was verdwenen. Desondanks zei ze vaak tegen Bennie: “Dit is de gelukkigste tijd van mijn leven!”. God, wat was Bennie blij als ze dat zei. Hij straalde dan, en antwoordde: “Ja, en weet je, als jij gelukkig bent, ben ik het ook”. Dat zei Bennie, en hij sprak de waarheid. Hoe het ook zij, vandaag zaten ze allebei flink in de rats want vandaag kwam Pjotr een dagje bij Tanja thuis op bezoek. Tijdens de afstemmingen die aan dit bezoek voorafgegaan waren had Pjotr zich laten ontvallen: “Maar is die pief van jou dan nooit eens een keertje weg ’s avonds!?”, want hij wilde het liefst ’s avonds komen aangezien avonden sfeervol zijn, dagen niet. Pjotr was echt een nachtmens. Hij kon werkelijk fantastisch goed toneelspelen, en Tanja en hij voelden elkaar perfect aan. Hun talenten herkenden elkaar. Pjotr droeg op zijn kleding een roze driehoekje omdat hij homoseksueel was. En hij was al met al een frêle en onbekommerd van het leven genietend jongetje. En vandaag bracht hij Tanja een bezoek.

Tanja en Pjotr waren het over zeer veel zaken met elkaar eens. Bijvoorbeeld, Tanja had zich eens laten ontvallen dat ze zo van borsthaar hield waarop Pjotr gezegd had: “Oja, ik ook, zo zalig om met je neus doorheen te wrijven!”. Bij die gelegenheid had Hans zijn borst moeten ontbloten om te laten zien hoe het er bij hem voorstond doch hij had niets, niet één haartje. Hans had een vriendin die juist helemaal niet van borsthaar hield, had Hans toegelicht. Pjotr had vroeger ook wel eens een vriendin gehad maar, zoals hij zei: “Met een meisje vind ik het ook wel leuk hoor. Maar met een meisje is het als een kabbelend beekje, en met een jongen is het als een bruisende

waterval!”.

Weliswaar was Tanja het niet in álles met Pjotr eens. Met name wou ze *niet* fijn blowen, ongeacht hoe hoog Pjotr deze bezigheid aanpreef. Nee, high worden van de hasj, het leek haar niets. Nouja, ook geen probleem wat Pjotr betreft, hij had geen fundamentalistische inslag, ieder mocht doen en laten wat hij/zij leuk vond.

Op een avond had hij in de kroeg plagerig met zijn knie langs Tanja's been zitten bewegen, en toen had zij haar been teruggetrokken.

“Waarom wil je dat niet”, had Pjotr gevraagd, “Word je er wellustig van?”.

“Ja, wel wat ja.”

“En waarom wil je dat dan niet?”

“Nou, dat wil ik niet, zo in het openbaar”, had Tanja geantwoord. Die avond thuis had ze Bennie verteld wat zich voorgedaan had. Hij had even iets moeten wegslikken, maar niets laten blijken van de angst die hij voelde.

En vandaag was het de dag waarop Pjotr Tanja een bezoek aan het brengen was, terwijl Bennie zijn werk deed (stomvervelende puzzeltjes oplossen). Hij keek naar de letters en APL-symbooltjes die het glazen oog voor hem te zien gaf, dacht na, typte, maakte aantekeningen, keek dingen na in een boek, en al die tijd viel het hem zwaar zich te concentreren, en waren zijn gedachten bij het tweetal dat zich in zijn huis bevond. Het tweetal bevond zich in het huis waar hij woonde. Zijn gedachten raasden als het ware als razend in het rond rondom dat huis. Wat speelde zich er af! Telkens weer kwam hem die scène in de zin, zo levendig als Tanja deze aan hem overgedragen had, waarbij Pjotr met zijn duwende knie langs Tanja's been had zitten wrijven, en Bennie dacht eraan dat Tanja gezegd had: “Dat vind ik niet prettig *zo in het openbaar*”. Bennie vond dat een vreselijk onhandige formulering; hij vond dat deze uitspraak suggereerde dat ze het wel leuk zou vinden als het zich *in het verborgene* zou voltrekken. Hij had op een gegeven moment, toen Pjotr's voornemen Tanja thuis een bezoek te brengen tot een definitief besluit aan het uitkristalliseren was, bij Tanja in alle openhartigheid de mogelijkheid op tafel gelegd dat het zo zou kunnen zijn dat Pjotr best wel weer eens zin in “een kabbelend beekje” zou kunnen hebben? Gewoon voor de verandering... Bennie had zo'n soort idee, van dat Pjotr er wellicht van hield bijzondere en bizarre dingen te doen – dat er misschien iets “demonisch” in hem was dat hem tot speciale experimenten aanzette. Tanja had toegegeven dat zij er ook niet helemaal gerust op was. Ze was overigens inderdaad enorm onder de bekoring van Pjotr's fluïdum geraakt, ja men kan gerust zeggen dat ze allang verliefd op dit jongetje met zijn katachtige persoonlijkheid was dat weliswaar nog kleiner was dan Tanja, en bovendien zes jaar jonger, maar... ja Tanja was wég van Pjotr, absoluut, doch desondanks was ze Bennie trouwhartig en volkomen toegedaan. Ze hield van Bennie en was hem trouw vanuit heel de natuurlijke warmhartelijkheid die in haar was, en dan: nouja,

om eerlijk te zijn, ze was immers zo dik... Dacht je nou heus dat ze zich ooit zonder kleren aan een andere man dan Bennie zou durven laten zien? Dit was het wat ze Bennie zei: dat ze alleen maar van hém hield, en dat ze zich nooit zonder kleren aan een andere man zou durven laten zien, en hij geloofde haar zondermeer, maar hij wist niet wat hij van Pjotr denken moest, Pjotr die trouwens (ineens schoot het Bennie verontrustend helder te binnen) bij gelegenheid gezegd had, er absoluut op tegen te zijn dat Tanja pogingen tot afvallen deed.

- - -

Stipt om half zes deed Bennie het tuinhekje open. Hij was op dat moment dodelijk verlegen en durfde niet opzij te kijken, door het tuinraam naar binnen, terwijl hij door de tuin liep. Hij voelde zich opgelaten als een heteluchtballon op stratosfeerhoogte. Er stond een fiets die van zachte zuurstokkleurtjes voorzien was vertrouwelijk tegen de muur van het huis te leunen. Hij liep met zijn eigen fiets aan de hand heel zachtjes naar de schuurdeur, hopen de dat degenen die zich binnen bevonden hem niet zouden opmerken. Hij plaatste zijn fiets in de schuur, en deed de schuurdeur zo zachtjes mogelijk achter zich dicht. Toen wist hij dat hij naar binnen moest. Hij liep zodanig dat ze hem van binnenuit niet zien konden. Toen stond hij bij de keukendeur. Hij wist dat hij naar binnen moest, maar alles in hem zei hem dat hij buiten moest blijven. Daarop zette hij zijn machientje aan van "Niet denken, gewoon doen" dat hem in alle moeilijke situaties altijd al overal doorheen geholpen had, draaide de onbarmhartig knarsende deurkruk om, en ging doortrokken van een doffe wurgende bevangenheid naar binnen¹¹⁵. Hij zag hen. Ze hadden niet opgekeken toen hij binnenkwam. Het jongetje had zijn voeten die in witte sokjes gehuld waren naast zich opgetrokken op de bank neergevleid. Zijn schoenen stonden op de grond. Tanja en Pjotr deden "galgspelletje". Bennie gaf Pjotr een hand en stelde zich voor. Hoewel Bennie merkte dat Pjotr zijn voorstel-act overdreven formeel vond, probeerde hij uit alle macht vriendelijk en openhartig te doen terwijl Pjotr, die op de bank was blijven zitten, onderzoekend en ernstig naar hem opkeek. Grote God wat was Bennie zenuwachtig. Hij kuste Tanja en voelde zich ook hierbij grenzeloos opgelaten, en ging maar gauw een plaat van de Beatles opzetten (dat leek hem een goede keus) en toen ging hij een tijdje bij het tweetal op de bank zitten meekijken hoe het galgspelletje verliep en toen ging hij een boterham maken en hij vroeg of zij ook koffie wilden hetgeen niet het geval was. En de hele avond wist hij niets beters te doen dan steeds maar weer andere platen opzetten, en net te doen of hij zat te lezen, en al met al gedroeg hij zich zo hypernerveus dat Pjotr later die avond aan Tanja vroeg toen zij samen

---

¹¹⁵ Voor die lezers die niet begrijpen wat hier beschreven is: hier is gewoon beschreven hoe iemand zich voelt die onder een aanval van zijn mensenschuwheid gebukt gaat.

opreden (Tanja op haar brommertje, Pjotr op zijn zuurstokjesfiets) op weg naar de wekelijkse cursusavond: "Is hij altijd zo druk, of was dat nou omdat ik er was? Dat zou ik sneu vinden!".

"Nee", zei Tanja, "zo is hij altijd wel hoor".

Bennie was buitengewoon opgelucht toen ze weg waren. Hèhè, gelukkig waren ze weg. Toch mocht hij die Pjotr wel – zoals die helemaal zichzelf was! Bennie had nog een foto gemaakt, met gebruikmaking van de zelfontspanner om te bewerkstelligen dat hij zelf ook op de foto zou komen. Zittend naast de twee die met hun galgspelletje bezig waren had hij gewacht totdat de geluiden van het omklappen van de spiegel en het verschieten van de spleetsluiser en het felle flitsen van de elektronenflitser en het stoppen van het rateltje van de zelfontspanner bewezen hadden dat de foto gemaakt was. Hij maakte notoir foto's van alles wat zich in zijn leventje zoal voltrok. Daar was hij op Nieuw-Guinea al mee begonnen! Sindsdien had hij bijna elke maand wel een paar foto's gemaakt. Eens in de maand, op een zondag, trok hij enige tijd uit voor het bekijken van foto's (maar gewoonlijk keek hij niet verder terug in de tijd dan tien jaar; sinds kort keek hij dus niet meer naar de foto's waar Cavatina op stond).

Hij had die avond ook iets grappigs gedaan. Toen Pjotr ingegaan was op Tanja's gedachte dat ook Pjotr zich zou kunnen opmaken terwijl Tanja zelf daar ook mee bezig was, toen was Bennie bij hen gaan zitten en had op een gegeven moment een boodschappentas omgekeerd over zich heen gestulpt en gevraagd of hij zich nou niet leuk mooi opgemaakt had?

"Ja nou, heel artistiek, mmmm, en zo creatief!", had Pjotr geantwoord.

In bed liggend, alleen in het bed op zolder voelde Bennie zich verloren en verdrietig. Toch viel hij na een tijdje in slaap...

Op een gegeven moment werd hij wakker. Hij keek naast zich maar daar lag het bed er nog steeds stil en verlaten bij. Hij zag dat het één uur was. De eenzaamheid besprong hem. Verdrietig en ongerust herinnerde hij zich dat Tanja gezegd had dat ze om half één zeker thuis zou zijn. Zoiets zei ze anders trouwens nooit, maar misschien deze keer wel omdat Pjotr erbij was. Bennie had gezegd:

"Nou, ik zal je missen", waarop Pjotr gereageerd had met:

"Dan ga je toch met de katten spelen".

"Die babbelen immers niet!" Bennie was gefraspeerd geweest door Pjotrs reactie. Eens temeer had hij geconcludeerd dat hij gevoelsmatig blijkbaar heel anders functioneerde dan de andere mensen. Alle avonden waarop Tanja naar de cursus ging vond hij het stilletjes in huis. Als hij, zoals nu, in de nacht wakker werd, en Tanja was er nog niet, dan voelde hij zich echt eenzaam. Maar andere mannen, ongeacht of het hetero- of homofielen zijn, kenden dit soort gevoelens blijkbaar niet.

Overigens was er, als Tanja laat thuiskwam nooit kwaadheid in hem – hij was dan altijd alleen maar heerlijk opgelucht. Dan was hij erg blij dat ze er weer was, en dat zei hij ook tegen haar en dan was ze lief voor hem en koesterde hem en babbelde honderduit. Wat voelde hij zich dan weer gelukkig! Tanja maakte er een paar keer gewag van dat haar vriendinnen zeiden dat hun mannen kwaad werden als zij laat thuiskwamen, en dat ze Tanja benijdden omdat Bennie in zulke gevallen helemaal niet boos was. De nadenkende ik die in Bennie was wist overigens hoe vorken aan stelen zitten. Als hij zich in boosheid zou laten gaan zou dat Tanja's gedrag zeker niet veranderen, of hoogstens in averechtse zin, zodat de weg die hij volgde alleen maar die van zijn eigen voordeel was (en dat van Tanja natuurlijk!). Daarbij kwam dat hij zijn levenspartner ontzettend graag de gelegenheid wilde geven de schades die ze in haar jeugd opgelopen had te herstellen, opdat ze verder groeien kon. Voorts was hij de overtuiging toegedaan dat mensen elkaars eigendom niet zijn. Je bezit elkaar niet, ook niet als je met elkaar getrouwd bent. Je kunt elkaar vrijwillig trouw zijn, je kunt op vrijwillige basis een offer voor de ander brengen, maar noch trouw, noch offers kan je van de ander *afdwingen*. Je bent elkaars eigendom niet.

Ik realiseer me tot mijn schrik dat er een misverstand dreigt te ontstaan. De indruk zou gewekt kunnen zijn dat Bennie een halve zachte was en dat Tanja daar misbruik van maakte. In feite hadden zij gewoon een pracht van een huwelijk. Dat wil zeggen, zij vonden allebei dat hun huwelijk iets bijzonders was. Ik heb een tekstje in mijn bezit dat uit de tijd dateert waarin de gebeurtenissen zich voorgedaan hebben waarover u op dit moment aan het lezen bent. Deze tekst is opgesteld door Bennie. Hij komt nogal bombastisch op mij over maar ik neem hem hier toch op, bij wijze van curiositeit zegmaar. Ik weet overigens dat Bennie toentertijd toen hij deze tekst noteerde, oprecht was, en het op dat moment allemaal werkelijk zo voelde – als volgt.

Weet dat er tussen Tanja en mij een web van tederheid en liefde is, een web door onze twee harten geweven, een web van ragfijne zilverdraadjes dat prachtig glinstert in de zon. Ik ken geen enkel huwelijk waarvan de partners zo'n onuitsprekelijke innigheid voor elkaar voelen, in de mate waarin dit tussen Tanja en mij het geval is. Oja, het is waar dat er het verschrikkelijke probleem is waardoor de kwaliteit van ons leven onder grote druk staat – maar het wederzijdse gevoel van innige liefde en verbondenheid en tederheid is daar niet door aangetast. En ik lijd zeer onder beperkingen die mij worden opgelegd door Tanja's jaloeziepaniekreacties, maar het is niet zo dat Tanja hier onverschillig tegenover staat. Integendeel, ze is zich mijn pijn echt bewust, voelt zich in dit verband altijd heel schuldig, en bij tijd en wijle grijpt het schuldgevoel haar dermate bij de keel dat ze zichzelf letterlijk dood wenst – want als zij dood was zou ik immers vrij zijn. En soms hebben we verschrikkelijke, uitzinnige ruzies die veel verdriet met zich

brengen; vaak komen deze tot stand doordat ik me door Tanja teveel vergeten voel. Want je kunt dan wel zo'n ideaal hebben van dat je elkaars bezit nog niet bent als je getrouwd bent, en dat je van elkaar geen offers mag afdwingen, maar als één van de twee veel geeft, en niet voldoende terugontvangt wordt die persoon doodongelukkig. De desbetreffende ruzies zijn altijd heel functioneel – ik uit mijn grieven, Tanja ziet het in en heeft vreselijk spijt, en dan is het weer goed.

Maar, al schijnt de zon niet altijd, het ragfijne, tere kwetsbare web houdt het en blijft altijd in stand. En wij houden van elkaar, en wij hebben elkaar ondanks alles lief, heel zuiver en oprecht. Volgens mij gaat er van ons huwelijk een glans van grote schoonheid uit.

Bennie lag maar te piekeren in de nacht. Waar dacht hij aan? Hij wist dat het helemaal niet aannemelijk was, maar was desondanks bang dat Tanja met haar brommertje een verkeersongeluk gehad had. Of dat ze aangerand was. Hij dacht:

-Tot hoe laat zal ik wachten voordat ik de politie bel?-. Hij besloot, voorlopig vier uur als uiterste tijdstip aan te houden.

Hij lag te wachten, een en al onrust, en van slapen kwam niets meer. Zijn gedachten gingen terug naar die keer, ongeveer vijf jaar geleden denkkelijk, dat Tanja en hij op weg naar de psychotherapeut ruzie gekregen hadden ten gevolge waarvan Tanja...

Maar laat ik eerst even dat van die psychotherapeut toelichten. Het punt is dat Tanja en Bennie toentertijd een partnerrelatietherapie bij een psychotherapeut¹¹⁶ volgden. Op de dag van de bewuste ruzie was het ontzettend warm. Tanja en Bennie waren uit de bus gestapt die hen naar de stad B***m gebracht had waar de psychotherapeut zijn praktijk had, en nu moesten ze nog twintig minuten lopen in de brandend bradende zon. Nou, en dat verdomde Tanja. Daar had ze absoluut geen zin in. Ze wilde met de taxi gaan – ze moest en ze zou met de taxi gaan, en Bennie, gesterkt door de aanwijzingen die de psychotherapeut gegeven had in het kader van de partnerrelatietherapie, hield ook voet bij stuk. Zo kwam het dat hij in zijn eentje lopen ging terwijl zijn vrouw in haar eentje ging staan wachten bij een overigens geheel verlaten taxistandplaats, hopende dat het door haar begeerde vervoermiddel gauw komen zou. Bennie liep maar en liep maar in de hete zon, en was er niet gerust op. Telkens als hem een auto achterop kwam keek hij hoopvol op, om te zien of het de taxi was met Tanja erin. Helaas, geen taxi kwam opdagen... Waar bleef ze nou? Er zou toch niets gebeurd zijn? Tenslotte reed hem in grote vaart een Mercedes Benz voorbij waarin hij het vertrouwde lange blonde haar waarnam. Daar zat zijn Tanjaatje, kijk, achterin, hij zag door het glas van het achterraam de unieke klokvormige weelderige overdaad aan zonnig blond haar. Gelukkig! Zijn hart klopte van opluchting.

---

¹¹⁶ Zijn naam? Conradi. Bijzondere naam wel he.

Maar bij de psychotherapeut aangekomen bleek zijn levenspartner daar toch niet te zijn. Wat vreemd. De grootst mogelijke ongerustheid maakte zich van Bennie meester. Ze zou toch niet ontvoerd zijn, waarachtig. De psychotherapeut informeerde eens naar wat er gebeurd was. Samen wachtten ze nog geruime tijd. Bennie had overigens niet de indruk dat de psychotherapeut in de ontvoeringshypothese geloofde. Tenslotte belde Bennie de politie. Hij begon het gesprek met te zeggen:

“Nou, het is misschien een rare vraag, maar...”. Zijn gesprekspartner had als respons op Bennies vraag een wedervraag. Of het een vrouw betrof die nogal gezet was en lang blond haar had, waarop Bennie:

“Ja, inderdaad”, zei. Daarna moest hij een tijdje wachten, want hij werd nu met iemand anders doorverbonden.

De persoon waarmee Bennie vervolgens sprak, vertelde dat hij niet wist hoe de betrokken vrouw heette omdat ze niet aanspreekbaar geweest was.

“Niet aanspreekbaar?”, stamelde Bennie.

“Ze is in elkaar gezakt”, zei de politieagent.

Na de naam van het ziekenhuis genoteerd te hebben waarheen Tanja afgevoerd was brak Bennie het gesprek af. De psychotherapeut gaf er geen blijk van verbaasd te zijn. Hij sprak de veronderstelling uit dat Tanja de emoties te machtig geworden waren, gaf Bennie een lift naar het ziekenhuis alsmede een hand, zei: “Tot de volgende week!”, waarna hij wegreed. Hij had een Renault 16 – een auto die Bennie altijd interesse ingeboezemd had. Want toen hij op de markt gekomen was, was hij Auto Van Het Jaar geweest. Bennies vader had in Hollandia ook een Renault gehad (een rode Dauphine). Toen Bennie bij Tanja toegelaten werd, die allang weer bijgekomen was, zei hij teder: “Meidje wat heb je nou toch gedaan”, waarna de verpleegster die hem binnengelaten had zich ontroerd en opgelucht terugtrok aangezien Tanja bang geweest was dat Bennie woedend zou zijn, en zich bij de verpleegster daarover uitgesproken had. Bennie en Tanja waren tot huilens toe gelukkig omdat ze weer bij elkaar waren. Zij vertelde wat er gebeurd was. Ja er was maar geen taxi gekomen – en toen was er ineens een wesp om haar heen gaan vliegen... Toen ze weer bijkwam lag ze op een brancard!

Enfin, ze had gelukkig niets gebroken of bezeerd, en was lichamelijk gesproken kerngezond. Opgelucht en van elkaar houdend zijn ze naar huis gegaan. Later is hen een gepeperde rekening achterna gekomen die gelukkig door het ziekenfonds betaald is. Flauwvallen in Holland kost een smak geld!! Dit is de eerste keer geweest dat Tanja als gevolg van onwel worden na een ruzie in het ziekenhuis beland is. Later heeft zich dat nog eens voorgedaan, en nog later nog enige keren. Het is telkens maar een heel kort verblijf geweest. Bij een andere gelegenheid is Bennie zijn vrouw gaan zoeken nadat ze overstuur het huis uit gevluht was. Na enige tijd had hij een opstootje ontwaard. En ja, daar lag ze, bij kennis maar vreselijk overstuur. Hij was op de stoeptegels

gaan zitten, had Tanja's kopje op zijn benen gelegd en zijn eigen kleine lieve meidie geruststellend toegesproken. Later heeft ze over dat moment gezegd: "Toen voelde ik me ineens zo veilig. Je was net Barend de Beer". Die keer zijn ze door een vriendelijke meneer met diens auto thuisgebracht want Tanja had vreselijk staan waggelen nadat ze overeind gekomen was.

Heel de miserabele periode van toen lag inmiddels gelukkig achter hen. Ze hadden inmiddels een modus gevonden die het hen mogelijk maakte zonder onderlinge strubbelingen met elkaar te leven. Op dit moment beleefde Tanja volgens eigen zeggen zelfs de gelukkigste tijd van haar leven. "En dat heb ik aan jou te danken!", heeft ze meerdere keren tegen Bennie gezegd. Deze woorden bewaarde hij als een kostbaar kleinood in zijn hart.

Om kwart over twee hoorde hij het geluid van het brommertje. Daar was ze! Hij wachtte tot hij de keukendeur hoorde opengaan. Toen ging hij naar beneden. Ze hoorde hem de trap afkomen en riep geschrokken: "Joh ben je nog wakker!". En wat had ze veel te vertellen. Het plezier straalde uit haar ogen.

Ze waren met zijn vijven naar de kroeg gegaan, Geraldje, Els, Pjotr, Hans, Tanja. Het was gezellig geweest. Iemand had een mopje verteld: Ik droomde vannacht dat er een geit aan me likte. Toen ik wakker werd was de geit weg, alleen het paaltje was er nog. Tanja had er wat om moeten lachen maar had tevens afkeer gevoeld. Els had hem niet begrepen.

Ze dronken wat, ze praatten wat. Geraldje was zowaar in een openhartige bui en vertelde dat hij vroeger lid van de Hell's Angels geweest was. Daar waren ze allemaal stomverbaasd over – dat hadden ze van de kinderlijk verlegen Geraldje nou nooit gedacht. En Pjotr vroeg of hij dan ook meegedaan had aan poten rammen? Ja, zei Geraldje, daar had hij nou wel spijt van. Maar toen wist hij nog niet beter; ze hadden ze wel eens in het water gegooid of in elkaar geslagen. Zo kabbelde het gesprek voort. Els had in een krant een contactadvertentie gelezen waarin de opsteller ervan liet weten dat alleen vrouwen met kleine borsten hoefden te reageren. Els, die zelf ook hele kleine heeft, heeft toen een verbolgen brief naar die jongen geschreven. Ze was het totaal niet met hem eens. Wat wás dat voor discriminerende houding van hem! Ze kreeg een keurige brief terug. Hij had het zo niet bedoeld. Maar hij had heel slechte ervaringen gehad met vrouwen met grote borsten.

Zo zaten ze bij elkaar. Tanja voelde zich opgenomen in een uitermate genoeglijke sfeer. Ze gaven rondjes weg aan elkaar (Tanja 7Up drinkend, Pjotr sherry en de anderen bier). Alleen Hans viel uit de toon. In het begin was het nog niet te merken geweest, maar naarmate de avond vorderde werd het duidelijk dat hij ergens mee zat. Tenslotte

sprak hij zich somber uit. Zijn vriendin had hem in de steek gelaten. Ineens zei Pjotr:

“Waarom geef je niet gewoon toe dat jij ook een flikker bent”. Tanja had verschrikkelijk medelijden met Hans, zoals die toen keek.

Later gingen Geraldje en Hans naar huis. Els en Pjotr werden het er met elkaar over eens dat Hans een onsympatieke vent is. Hij profiteert altijd van wat anderen aanbieden zonder zelf ook eens een rondje te geven. En altijd maar bij iedereen bietsen. Een verschrikkelijk gierige vent is het. Tanja zei niets. Hans' gierigheid was haar nooit zo opgevallen, en ze had nu eenmaal een zwak plekje voor hem. Hij was zo zielig. Het werd laat zodat Pjotr zijn vriend opbellen moest om te waarschuwen dat hij niet op tijd thuis zou zijn. Dat gedaan hebbende liet hij zich verzuchtend ontvallen:

“Best leuk om een vaste relatie te hebben maar het is vervelend dat je altijd moet opbellen als je later komt”.

Er kwam een man de bar binnen die dermate dikke dijen had dat hij min of meer wijdbeens moest lopen waardoor hij een waggelende gang had. Hij zag Tanja en kon zijn ogen niet geloven. Hij liep direct naar haar toe. Daar stond hij. Het gezelschapje aan tafel keek verrast naar hem op. Wat was dat een dikke man! Zijn buik vooral, was een ware blikvanger. Een gigantisch en puilend gul over de insnoerende broekriem stulpend exemplaar was het – net als Australië een heel werelddeel op zichzelf.

“Ben jij een écht blondje?”, vroeg hij, vervuld van levendige interesse. Tanja bevestigde het.

“Ja dat zie ik ook wel aan je scheiding. Mijn vader zei altijd, blondjes, daar moet je gevoel voor hebben. Die moet je begrijpen, en die moet je hoogachten.”

Even was het nu stil. Hoe zou het verder gaan?

“Blondje, ik heb altijd heel veel respect voor mijn vader gehad”, zei de man, zich uitsluitend tot Tanja wendend. Pjotr zei:

“Ze heet Tanja hoor”.

“Rij jij ook Mercedes?”, vroeg de dikke kolos aan het frêle opdondertje Pjotr.

“Ikke? Ik rij geen Mercedes, nee maar met een Renaultje kom je ook overal waar je naartoe wil!” Weliswaar was bedoeld Renaultje niet van Pjotr maar van diens vriend.

“Blondje, ik zag het meteen aan je scheiding, - dat is een écht blondje!”

“Nou”, zei Tanja, die zich wat opgelaten voelde, maar het incident overigens erg grappig vond, “nou zie je maar eens, die scheiding van mij, die is goud waard”. Op dat moment beseftte ze geenszins de uitwerking die deze in argeloosheid uitgesproken woorden op haar gesprekspartner hadden. Een onstuimige vuurgloed van verwachtingsvolle hoop doortrok hem. Zijn gezicht glunderde, zijn ogen straalden. Hij zei:

“Goud waard? Nou reken maar! Kijk maar eens hier!”. Daar toverde

hij een dikke portemonnee te voorschijn die klaarblijkelijk bomvol briefjes zat. Hij trok er drie van honderd uit en drapeerde deze plechtig op het tafelblad. Hij legde ze zo neer dat er voor elk der aangezetenen nu een briefje lag.

“Alsjeblieft! Voor iedereen honderd gulden!” Tanja dacht in een flits, dat als hij zijn geld toch kwijt wilde, dat ze het dan wel hebben wilde maar Pjotr trok een misprijzend gezicht, en zei:

“Honderd gulden? Is dat alles? Wat kan je daar tegenwoordig nog mee. Dat is op voor je het weet!”. Daarbij schoof hij het hem toegedachte biljet minachtend en achteloos van zich af, terug in de richting van de weldoener. Toen zeiden Els en Tanja ook dat ze het echt niet wilden.

“O; o; o”, zei de man, “nouja, dan zal ik ze maar...”. En hij pakte de biljetten op en frommelde ze gegeneerd in zijn portemonnee terug. Tegen Pjotr zei hij:

“Eigenlijk hou ik niet zo van jouw soort”.

“Nou, maar dan weet je toch echt niet wat je mist”, antwoordde Pjotr, hem een intiem knipoogje gevend.

“Ik nodig jullie uit om mee te gaan naar Jeu de Boules, en dan mogen jullie bestellen wat je wilt. Het geeft niet hoe duur het is, alles, echt álles mag je bestellen. En jij mag ook mee” (dit laatste tegen Pjotr).

“Óé-óé, nou nee, daar ga ik niet heen hoor, dat is zo’n geile bar”, kreet Pjotr geshockeerd en met een verschrikt falsetstemmetje.

“Wát is dat voor bar!”, lachte de man.

“G E I L I G!”, kreet Pjotr luid, vervuld van afkeer. Aan belendende tafeltjes keek men verrast op. De dikke man rolde zo ongeveer om van het lachen.

“Hahahahaha”, lachte hij, - sjongejonge wat moest hij toch lachen. Toen hij eindelijk zover was dat hij weer praten kon, waar hij geruime tijd voor nodig had, zei hij:

“Jongens, ik moet even naar de WC, maar ik ben zo terug hoor”. Toen hij weg was zei Pjotr tegen de onbedaarlijk pret hebbende meisjes:

“Nou moeten jullie dadelijk net doen of jullie lesbisch zijn als hij terugkomt, dan gaat-ie wel weg”.

“Ja, dat doen we!”, zei Tanja enthousiast, en ze spraken erover hoe ze het zouden aanpakken. Ze moesten trouwens geruime tijd wachten – “verdacht” lang, vond Tanja – tot de man weer kwam opdagen.

Daar kwam hij tevoorschijn! Gauw drapeerde Tanja haar lange blonde haar als een gordijn zodanig dat je niet kon zien wat zich daarachter afspeelde, en terwijl Els en zij elkaar in de van pret glinsterende ogen keken maakten ze met hun hoofden zekere bewegingen – van die suggestieve gestes. Het leek net of ze elkaar hartstochtelijk kusten. Intussen kónden ze haast niet meer van het ingehouden lachen. O wat moesten ze hun best doen om zich in te houden, telkens als ze elkaar in de van pret stralende ogen keken! Schoorvoetend waggelend naderde de dikke man hun tafeltje.

“Nou ik ga maar weer eens. Dág!”, zei hij. En hij was weg.

Hè-hè, eindelijk konden ze het onbekommerd uitschateren. En dat was dan ook precies wat ze deden!

“Hij is wel behoorlijk stom”, zei Pjotr, “als hij zo met zijn geld te koop blijft lopen kan hij er zeker van zijn een keer beroofd te worden”.

Toen ze opbraken zei Tanja, op haar scheiding wijzend vlak voordat ze haar bromfietshelm opzette:

“Nou, jullie mogen nog één keer naar mijn scheiding kijken, zomaar gratis en voor niets!”.

“Wat een voorrecht, dank je wel hoor, echt heel aardig van je!”, zei Pjotr, en alle drie moesten ze alweer vreselijk lachen.

Het leven gaat altijd door. Problemen blijven beknellen zolang ze bestaan. Er doemen altijd nieuwe problemen op. Dus na vrolijkheid volgt droefheid, dat is de Grote Levenswet.

Een maandje verstreek. Tanja begon zich over haar Bennie erg ongerust te maken. Hij werd zo in-somber. Wat er was?, informeerde ze bezorgd.

Ja, wat was er? Bennie wist het ook niet...

Of ja! Toch wel! Ineens kon Bennie de waarheid niet meer voor zich houden, plotseling sprong het slot op zijn mond open. Hij vertelde dat zijn werk hem dermate was gaan tegenstaan dat de daardoor opgekomen somberheid zijn hele wezen doortrokken had. Hij had er al die tijd met niemand over gepraat maar nu luchtte hij zijn hart. Tanja vond het heel erg. Ja ze had ook al gemerkt dat hij de laatste tijd zo somber thuis kwam.

- - -

Ze zaten in de kroeg. Het was na afloop van het wekelijkse avondje “Spel en expressie”. Pjotr zei:

“Het lijkt me wel lekker om borsten te hebben. Ze zijn zo zacht en je kunt ze fijn vasthouden, ik wou dat ik ook borsten had om vast te houden”. Monique zei:

“Ja dat doe ik ook wel eens, ze zo vasthouden. Dat vind ik dan inderdaad een fijn gevoel”. En Tanja zei:

“Nou ik vind er niks aan hoor”.

“Ach kom”, zei Pjotr, deels geamuseerd, deels geschokt, deels verwijtend, “waarom nou niet”.

“O, vroeger was ik er heel trots op, maar ze zijn nu zo slap en hangerig; bah, rot dingen.” (Tanja had soms een fantasie dat ze haar “slapzwansen” als zakken meel over haar schouders slingerde).

Monique keek nors terwijl Pjotr wat op Tanja inpraatte. Hij zei dat hij het helemaal niet met haar eens was. Plotseling voelde Tanja zich zoals vroeger op school bij de regenpijp. Die regenpijp, dat was haar vaste plekje in de pauze. Tanja voelde heel goed dat ze raar gevonden

werd. Men wees haar af, ze hoorde er niet bij. Even was Tanja weer de vertrapte muurbloem die ze als kind geweest was. Derhalve kwam ze die avond helemaal gedeprimeerd thuis, en dat gevoel verliet haar niet meer, en vervuld van een zwaar onbehagen toog ze een week later naar de “Spel en expressie”-avond. Goddank was Pjotr nu ontzettend hartelijk tegen haar. Tanja bloeide ineens helemaal op. In de voorbije week had ze zich de vreselijkste dingen in het hoofd gehaald, namelijk dat ze alleen maar gek gevonden werd; en dat Pjotr had gemerkt dat ze een beetje verliefd op hem was, dat hij haar had doorzien; en dat hij Monique inmiddels veel aardiger dan Tanja was gaan vinden. God wat was Tanja gelukkig nu Pjotr zo aardig tegen haar deed! Die avond had ze de dolste invallen, en bedacht ze de gekste dingen waardoor iedereen steeds weer om haar lachen moest. Zelf had ze zoveel pret dat er tranen in haar ogen stonden. Er waren er die avond niet veel die zin hadden in naar de kroeg gaan. Ze waren met z'n vieren gegaan: Pjotr, Monique, Els en Tanja. Dus ze waren daar met weinigen, maar hadden daarom niet minder plezier. Tanja waande zich als in de zevende hemel.

“Je moet niet de hele tijd zo zitten lachen!”, viel Monique woedend tegen Tanja uit.

“Ikke?”, zei Tanja verbaasd en met een getroffen lachje opkijkend om een Monique te zien die met zeer kwade ogen naar haar keek. Die ogen van Monique, - vùúr spuwden ze!!

“Ja jij! Weet je wel dat je heel erg stoort als je steeds zit te lachen als wij onze stukjes opvoeren? Je haalt iedereen uit zijn concentratie!”

“Ja, soms is dat wel zo”, bevestigde Els.

“Nou, ik vind dat het wel meevalt hoor”, zei Pjotr.

“Ik zal het niet meer doen. Echt, ik wist het niet. Sorry hoor, het spijt me echt”, zei Tanja vriendelijk. Ze liet niets merken. Voor geen geld zou ze hebben laten merken hoe ze zich voelde. Later zei ze tegen Bennie dat het zo nou altijd ging. Juist als ze gelukkig was gebeurde er iets vreselijks. Hoewel Tanja nu toch beterschap beloofd had bleef Monique heel de verdere avond bokkig tegen haar doen. De week erop heeft ze haar excuses aangeboden.

“Ik had gewoon een rot bui”, lichte Monique toe. Maar de vriendschap tussen hen is afgestorven want dit is het soort van gebeurtenissen waar Tanja notoir kapot aan gaat. Ze kon Monique wel vergeven, maar ze kon het niet vergeten. Wat er gebeurd was, is onherroepelijk als een gifangel in Tanja's hoofdje gaan zitten. Het zuivere, het intieme, het heerlijke vertrouwelijke dat tussen Monique en haar geweest was lag onder de groene zoden tussen de doden.

- - -

Tanja heeft aan het eind van dat seizoen, het “Spel en Expressie”-clubje verlaten. De gelukkigste periode van haar leven was voorbij. Ze was toen in een klap al haar vrienden kwijt, overigens op Els na, gelukkig, met wie ze nog een paar jaar erg goed bevriend gebleven is

totdat zich een incident voorgedaan heeft als gevolg waarvan ook daar toch een eind aan gekomen is. Bennie heeft gezien hoe dapper zijn schattig levenspartnertje geworsteld heeft in de jaren die gevolgd zijn op de “Spel en Expressie”-periode, en hij heeft ook gezien hoe ze de ene slag na de andere verloren heeft. .... Tanja kreeg last van fobieën, dwangmatig handelen, dé-realisaties, collapsen, depressies en martelende zelfmoordvisioenen. Het is ermee geëindigd dat Bennie zijn vrouw ruggelings de trap af heeft zien bolderen nadat ze zich daar opzettelijk vanaf had laten vallen. ....

- - -

Toen herinnerde hij zich iets anders, een tekstfragment:

“... en het zegt dat mijn grote probleem misschien helemaal niet zo groot is als ik denk, omdat het antwoord voor mijn neus ligt. In Godsnaam bevrijd hem van deze last! Wees weer één mens!”. Zo schrijft Robert Pirsig ¹¹⁷.

Maar ik schrijf dat mijn grote probleem beslist gigantisch is. Want ik heb verraad gepleegd. Ik ben Rogozjin en prins Mysjkin, en heb Aglaja, die de voor mij bestemde vrouw is, verraden. Ik loop met een bliksemend mes op zak, en heb bewezen bereid te zijn dat te misbruiken. En misschien bewijs ik dat nog wel eens. Dát is mijn probleem, Robert. En aan ‘gumption’ heb ik hier nu dus even helemaal geen reet. Mijn hersenvliesontsteking moet genezen. Maar bestaat er een medicijn dat dit vermag?

Bennie dacht:

-Ik MOET zien mijn seksualiteit in harmonie in mijn psyche op te nemen. En er is helemaal niemand die me daarbij helpen kan. *IK* moet het doen!-

- - -

Tanja leed ook vreselijk. Dit uitte zich zelfs ’s nachts. Op een keer schrok ze in het holst van de nacht half huilend wakker. Bennie hoorde het. Toen hoorde hij naast zich een vreemd en angstaanjagend geluid, een korte rochelstoot alsof in Tanja’s keel een levende slang stak.

“Wat is er”, vroeg Bennie vervuld van schrik.

“Ik wil niet doodgaan.”

Bennie nam Tanja in zijn armen en wiegde haar, en gaf liefdevolle kusjes op haar hete kopje. Later spraken ze nog wat. Tanja vertelde dat ze vaak een zinnetje in haar hoofd had: “Ik zou wel kunnen afvallen als ik Bennie niet had”. Ook zei ze dat ze een drang had, dat

---

¹¹⁷ R. Pirsig / *Zen en de kunst van het motoronderhoud* / Contact, hoofdstuk 32.

ze niet bij hem klaarde wilde komen omdat ze niet bij zijn seks betrokken wilde zijn.

- - -

Het is zondag. Tanja zit op de bank in de huiskamer. Bennie zit naast haar. Ze voelen zich landerig. Hij geeuwt hevig en laat daarbij na, zijn hand voor zijn mond te doen. Toevallig ziet Tanja het gebeuren, en ze verschiet ervan. “Jezus, de Verschrikkelijke Geeuwman!”, zegt ze geagiteerd. Daar moet Bennie enorm om lachen maar Tanja voelt zich absoluut niet gelukkig. Ze zegt dat ze helemaal geen energie heeft. Het is, zoals zo vaak, in huis een onbeschrijflijke puinhoop en een smeerbeel, waaraan ze zich behoorlijk ergert maar ze kan het allemaal niet meer opbrengen. Ze voelt zich alsof dit haar eigen huis niet meer is. Bennie had zich voorgenomen de middag met een koptelefoon op het hoofd gepland door te brengen, - op zijn werkkamertje luisterend naar de achtste symfonie van Mahler, maar nu gaat hij eerst wat van de troep op de salontafel en de etenstafel opruimen. Hij brengt die borden en kopjes die hij zelf gebruikt heeft om te eten en te drinken, naar de keuken.

Dat vindt Tanja heel lief van hem! Van het één komt het ander. Even later is Tanja helemaal opgefleurd. Gedurende een half uur zijn ze aan het werk om de huiskamer een wat leuker aanzien te geven. Tanja is zo blij! Hoor hoe haar lieve stemmetje vrolijk en leuk babbelt, ze zegt dat ze ineens al haar energie terugheeft, ze zegt dat ze het zo lief vindt dat hij haar geholpen heeft, ze zegt dat ze het zo gezellig vindt om samen bezig te zijn, en ze vraagt of ze dit nu niet elke zondag zo kunnen doen? Hij vindt het prima, en zo spreken ze het dus af. Voortaan zullen ze elke zondag samen wat huishoudelijke karweitjes doen. Hij gaat even plassen, ziet daarna in de keuken op de kalender de datum.

Als hij naar zijn werkkamertje gaat zegt hij in het voorbijgaan:

“Hé, het sneeuwt!”

“Sneeuw?”

“Eén april!”

“Ach zeikerd”, zegt ze blij.

.....

Hoe, intussen, verging het het jongetje dat niet kon lachen op Pili-Pili? Om deze vraag te beantwoorden volgt hier nog maar eens een aflevering uit het desbetreffende feuilleton.

Alles Im Grossen Schweigen gehuld

Bemoedigend glimlachend keek Popipipo zijn beschermeling aan.

Bennie staarde naar Popipipo's vertrouwenwekkende stastok en dacht:
-Jezus waar haal ik een dergelijke uitspraak vandaan-

Dr. A.Vogelbekdier legde zijn stenen bijl plat op de grond, en ging erop zitten, zo onschuldig kijkend als hij kon. Bennie rilde van angst.

Een tijdlang zat Bennie de twee Kwarcken die zich voor hem bevonden met uitpuilende ogen aan te staren. Daar zat hij, als met stomheid geslagen.

Tenslotte zei hij:

“Een vliegenpoot is voor de als systematicus werkende botanicus en zoöloog even belangrijk als voor een rechtgeaard Nederlander de kluif in zijn erwtensoep”.¹¹⁸

Nadat Dr. A.Vogelbekdier afgedropen was rookten Popipipo en Bennie een pijp.

“Bedankt, Popipipo!”, zei Bennie.

“Het doet er niet toe... Ik zal jou ook een waarheid zeggen. De kern leidt tot waarheid en de waarheid leidt tot sterven.”

“Deze keer begrijp ik *jou* niet...”

“Het universum is een monster van schoonheid en kracht, zonder betekenis, zonder doel. Een mens een nietig vonkje. Alles *Im Grossen Schweigen* gehuld – en dan even dat vonkje, oplichtend gedurende een picoseconde... Daarna weer het zwarte zwijgen, eindeloos, windstil, niets... Je bent er geweest, en er is niets.”

“Nou”, zei Bennie, “Ik vind nou niet dat deze openbaring mij helpt te leren lachen”.

---

¹¹⁸ [Referentie: *De aarde en haar levensvormen, ontstaan en ontwikkeling* / G. Fochler-Hauke / Prisma-boeken (hoofdstuk VI *Het ontstaan van het leven op aarde*)].

○○○○○○ 21 ○○○○○○

Het is tijd voor andermaal een citaat uit LB.

.....

Tegenwoordig kan je zittend achter de PC van alles en nog wat op het internet vinden. Typ ik gisteren in een zoekmachine het woord “zachtmoedigen” in... nou... krijg ik me daar toch een zoi teksten uit de wereld van het kerkdom voor de kiezen. God wat een achterlijk gezwam. Wat een onnozel gezeur over wat Jezus nou wel en nou niet bedoeld heeft met het desbetreffende zinnetje uit de bergrede. Onbegrijpelijk dat dominees en pastoors – mensen die tot de “intellectuelen” gerekend worden – zich met dermate irrelevant geneuzel en gebeuzel bezighouden. Het draagt aan niets bij, en het slaat nergens op. Eens te meer kom ik tot de conclusie, dat wat je in kerken aantreft flauwekul is. O hoe achterlijk zijn de zogenaamd christelijke kerken.

Ik zie niets in de godsdiensten. Ik vind dat je door gereguleerde godsdienstbeoefening aan mensen op te dringen gehyponotiseerde sukkelaars kweekt. Jazeker, gehyponotiseerd zijn ze, die zogenaamde “gelovigen”, dáárdóór komt het dat ze alle onzin die door de godsdiensten verkondigd wordt slikken als zoete koek. Bij wijze van schuldbekentenis geef ik hier meteen toe dat ik er misschien ook zo eentje had kunnen worden, zo’n verstikte gehyponotiseerde – het zou misschien gebeurd zijn als ik toentertijd bij Cavatina succes geboekt had. Ik heb toen op het punt gestaan een onderworpene te worden aan het drammen der kerk, ten einde maar in Cavatina’s straatje te kunnen passen.

Maar ik zie ook niets in het humanisme. Ik vind dat er objectieve feiten zijn die niet stroken met de opvattingen die de humanisten togedaan zijn.

Ik zie wel veel in Pirsigs concept Kwaliteit.

Al met al zie ik geen betere denk- en ontwikkelmethode dan:

- = Waarheidsgetrouwe feiten vergaren;
- = Daarop gebaseerd naar beste weten en kunnen hypothesen opstellen (waar je inspiratie voor nodig hebt: want het desbetreffende nadenkproces is geen rationeel proces, het is een onvoorstelbaar mysterieus proces).

Ik wijs het hele concept “geloof” af. “Geloof” zie ik als leidend tot niets dan massahypnose, die ertoe leidt dat mensen zich aan opvattingen

houden die zowel achterlijk gezwam zijn, als strijdig met de feiten.

.....

Mededeling: ik ben geen atheïst. Want expliciet niet in God geloven is óók een geloof. Ik ben helemaal geen "ist" - "ist" rijmt teveel op "mist".

Toen gebeurde dit:

.....

Mijn vrouw en mij is iets heerlijk overkomen. In de nacht van 25 op 26 december 1983 konden we niet slapen. Ik zei hoe blij ik was met het oude mooie kleine schemerlampje uit Tanja's favoriete antiekwinkeltje dat Tanja mij als kerstcadeau gegeven had. Ik had het erover dat dit lampje me denken deed aan een piepklein lampje dat ik in Nieuw-Guinea gehad heb. Ik vertelde dat dat lampje een klemmetje gehad had, waarmee je het op een boek kon klemmen, zodat je dan een lichtje had om bij te lezen. Ineens kreeg mijn vrouw paranormale beelden voor ogen. Alles wat ze zag ging over mij. Ik heb gehuild.

Mijn vrouw vertelde wat ze zag, en ze zei dat ik een leuk en lief bekkie had toen ik klein was. Geen wurmen-bovenlip dus. En ik was openhartig, en vriendelijk en trouwhartig. Dus niet angstig, onzeker, schuw, verlegen (en niet behept met trillende nekspieren noch met remmingen bij het plassen). Nog veel meer vertelde mijn vrouw mij.

Mijn vrouw zag hoe ik geanimeerd met een kruiwagentje bezig was (dit was in Hollandia). Mijn zus kon dat niet hebben; ze was jaloers omdat ik me blij voelde. Mijn moeder gaf meer om mij dan om mijn zus, legde mijn vrouw uit. Mijn moeder voelde zich hier enigszins schuldig over. Ze wilde al haar kinderen in dezelfde mate liefhebben. Haar gewetenswroeging leidde ertoe dat ze mij soms juist iets te bruusk behandelde. Maar dat was niet zo erg. Wat wel erg was, dat was dat mijn zus het niet hebben kon als ik leuk aan het spelen was. Ik was daarbij enthousiast en voelde me blij (ik herinner me hier niets van). Mijn zus ging er zich dan mee bemoeien en maakte het stuk. Dan kregen we natuurlijk ruzie!

Dit vertelde mijn vrouw mij. Ik weet wel dat ik altijd ruzie met mijn zus had, maar wat er de oorzaak van geweest is, dat herinner ik me niet. Als mijn zus en ik op de beschreven wijze gekregen hadden ging mijn zus zich bij haar vader beklagen.

Mijn vrouw beschreef wat ze zag, waar mijn vader zat. Hij zat op het platje voor het huis - ik herkende met een schokje wat zij vertelde. Ach... mijn vader zittend op het platje voor het huis... een wonderlijk moment van herinnering.

Mijn zus liep naar mijn vader toe. U moet overigens weten dat het hier om kleine kinderen gaat. Ordegrootte: ik tien jaar, mijn zus zeven jaar. Mijn vader liet zich, als altijd, door mijn zus overtuigen. Bennie was weer ontzettend vervelend geweest. Ja, mijn vader gaf heel veel om zijn dochtertje! Dus kreeg ik behoorlijk op mijn kop. Kwaad gesnauw kreeg ik te verduren. Bennie wou uitleggen hoe het zat. Zijn vader wou er niet van horen! Pappa was altijd zo koppig. Mijn vrouw legde uit dat hij het niet aankon, dingen niet goed te weten of te kunnen. Daarom wilde hij nooit een ongelijk toegeven. Zo wilde mijn vader er ook niets van weten dat hij misschien ten onrechte kwaad op mij was. Hij hoorde niet eens wat ik zei, dat wil zeggen: driftig en *heel* kwaad sloot hij zich voor mijn betogen af. Ja, dat soort situaties herinner ik me wel.

Ik trappelde van drift, mijn vrouw zag het gebeuren. Het jongetje was helemaal radeloos en wanhopig en verbijsterd en woedend. Vader en zoon stonden driftig tegenover elkaar, maar mijn vader had eindeloos veel meer fysieke en mentale kracht dan ik, en ik kon zo hard mijn hoofd tegen de door hem opgetrokken muur slaan als ik beliefdde, ik kwam er toch niet door. Mijn zus had gewonnen. Ze won altijd.

Vaak troostte mijn moeder mij dan wel... Ze zat er erg mee. Ze wou haar man ook niet afvallen, wou met hem altijd één lijn trekken naar de kinderen toe. Dat was echt een opvoedkundig principe van haar. Ze had overigens niet in de gaten wat zich feitelijk afspeelde: dat mijn zus telkens weer mijn plezier kapot maakte. Dit alles vertelde mijn vrouw mij in het holst van de nacht, de nacht die eerste en tweede kerstdag verbond.

Och, mijn moeder vond het zo beroerd dat mijn zus en ik altijd van die heftige ruzies hadden. Ze verlangde innig naar harmonie in het gezin, opgegroeid als ze zelf was in een gezin dat onder rottige ruzie geleden had. Ze vroeg, ja *smeekte* mij of ik als oudste en wijste alsjeblijft wat inschikkelijker wilde zijn (dit herinner ik me heel goed). Ik weet inderdaad nog goed dat Mama altijd veel verdriet had over de eeuwige ruzies tussen mij en mijn zus. Het was ook werkelijk bij voortdurend een heel geharrewar. Ik herinner me dat ik me schuldig voelde omdat ik aan de smeekbedes van mijn moeder geen gehoor gaf. Toch voelde ik heel goed aan hoeveel leed de ruzies tussen mijn zus en mij, mijn moeder bezorgde.

De film die mijn vrouw zag liet nu zien hoe ik met een schep rondliep. Ik wilde mijn zus doodslaan. Maar hier herinner ik me helemaal niets van. Tegelijkertijd voelde mijn vrouw de emoties die ik toentertijd gevoeld heb, door zich heen razen. Ze voelde een siddering in al haar vezels, een soort van schokkende razende golfbeweging door haar hele lichaam heen; ze onderging een gevoel van immense wanhoop gemengd met razende drift. Sarrend liep mijn zus alsmaar van mij weg terwijl ik werkelijk de intentie had haar letterlijk dood te slaan. "Iets heeft je tegengehouden", zei mijn vrouw. Ik herinner me er niets van.

De film vertoonde ook leuke tafereeltjes. Hoe ik, gekleed in enkel een

onderbroekje (dat klopt, ik weet dat ik als klein joch in de Hollandiaase loeihitte heel vaak in een onderbroek rondliep – zonder enige bijbedoeling hoor, echt in alle onschuld), met een blikje in mijn hand een buitentrapp afging. Mijn vrouw zag hoe mijn moeder de was deed met behulp van een wasbord... Goh ja, inderdaad: de eerste jaren in Hollandia hadden mijn ouders nog geen wasmachine. En mijn vrouw zag het erf, en hoe dat deels bedekt was met kalk-witte steentjes (karang!). Ze zag mij onkruid wieden, en dat ik daarbij iets heel moois vond, een glimmende munt. En ja... heel, héél vaag herinner ik me zo'n munt wel – ik had er bijzondere fantasieën bij, geloof ik. Maar als ik me goed herinner was het feitelijk een nepmunt die in het kader van een reclame-actie in een pak etenswaar gezeten had. Het kan zijn dat ik de munt eerst begraven had, en dat ik toen net deed of ik hem toevallig vond... een soort schatgraversfantasie... zoiets staat me wel bij. Leuk hoor!

Mijn vrouw zag ons schommelen en badmintonnen. Ja, we hadden een schommel op het erf. Het stoorde mijn vader dat mijn moeders rok zo opwoei terwijl ik de schommel waarop mijn moeder stond gaande hield. Mijn vrouw zei dat er vaak iets provocerends was in het gedrag van mijn moeder.

Weer een ander tafereeltje – met een tuinslang gaf ik de bloemen op het erf water.

Mijn vrouw zag dat ik, als ik op mijn kop gekregen had van mijn vader, altijd troost vond in lezen. Ik las graag en zat echt heel vaak te lezen.

Ze zag mij bloemen plukken, roze bloemetjes, en dat ik eraan rook (de “gebroken hartjes”?). Ze zag dat mijn vader en ik met het elektrische treintje speelden dat ik voor mijn verjaardag gekregen had.

Toen hoorde mijn vrouw het scheldwoord waarvan mijn zus zich bediende om mij te treffen: BLUBBERLIP. (Ik had mijn zus ooit verteld dat ik mij zo voor mijn vooruitstekende bovenlip schaamde). Dit woord wekt in mij een zeer vage, in zwarte walgelijk stinkende strontrook gehulde herinnering. Hu, weg ermee, dat rot spook opduikend uit een ondragelijke poel van ellende!

Mijn vrouw heeft twee uur lang de ene scène na de andere langs zien komen, tot ze op het laatst zo moe was dat ze gewoon niet meer wou. Het kostte haar moeite het te laten stoppen.

En ze heeft gezien dat ik dingen die mijn eigendom waren kapot gemaakt heb. Ik vroeg haar: “Weet je ook waarom ik dat deed?”.

“Uit verdriet.” Ook leuke dingen heeft mijn vrouw gezien. Bijvoorbeeld dat ik Indiaantje speelde met vriendjes, waarbij ik heel blij was maar ook heel verlegen. Mijn gedrag had iets overtrokkens waar mijn vriendjes niet goed raad mee wisten. Ik gedroeg me als ik met vriendjes speelde vaak bizar (herinner ik me niets van). Later schaamde ik me daarover en trok me dan voor lange periodes helemaal terug.

Mijn vrouw zag dat Jantje, gezeten in zijn kinderstoeltje, niet wou eten. Ik moest lachen bij die herinnering. Ja, dit weet ik nog heel goed!

Telkens als mijn moeder met de lepel op zijn mondje afkwam om hem een hapje toe te dienen wendde hij zijn hoofdje resoluut af. Mijn moeder draaide zijn hoofdje naar zich toe, en zag kans het hapje ten dele naar binnen te wurmen. Jantje zat gedurende korte tijd in gepeinzen te mummelen en spuugde huppekee het hapje resoluut uit – een duidelijke “dit hoef ik niet”-uiting. Mijn moeder wanhopig! Haar kind moest toch eten!

En mijn vrouw zag hoe Jantje als hij boos was stond te trappelen, en met zijn armpjes te wapperen terwijl hij met zijn hoofdje hardnekkig en vastberaden nee schudde. O, wat leuk... een stroom van blij makende warmte doorstroomde mij toen mijn vrouw dit tafereeltje schetste. Ik heb wat van dat lief broertje van mij gehouden, - ineens voelde ik het weer helemaal.

Mijn vrouw zei dat ik nu niet meer moet blijven vastzitten. Ik moet de verschrikkelijke emoties van toen nu weer over me heen laten komen, en er dan logisch over redeneren. Ik moet mezelf duidelijk maken dat het allemaal voorbij is. Mijn zus kan me niet meer dwars zitten. En mijn vader is nu juist heel erg op mij gesteld, aldus mijn vrouw. Als ik de frustraties niet goed weet te verwerken, zei ze, gaat het niet goed met mij en word ik steeds verdrietiger. Dan kom ik niet verder.

Ik moet weer leren plezier te hebben in de dingen die ik leuk vind. Ik moet weer leren enthousiasme te voelen – het enthousiasme waar ik qua aanleg zo ontvankelijk voor ben (zegt mijn vrouw).

En ik moet leren dat ik er recht op heb, bij tijd en wijle, als het gerechtvaardigd is, heel boos te zijn!

Bovenstaand verslag heb ik o.a. gemaakt omdat ik nooit eerder van een paranormaal proces getuige geweest ben. Het was zowel voor mijn vrouw als voor mij een grote verassing dat zij tot zoiets in staat was. Ik zweer, dat wat ik hier opgeschreven heb de Waarheid is. Het is écht zo: mijn vrouw heeft twee uur lang voor haar geestesoog een film gezien die scène na scène zaken vertoonde waar ze onmogelijk weet van kon hebben. Sommige zaken kon en kan ik me zélf niet eens herinneren! Sommige zaken herinner ik me wel – en ten aanzien van deze gevallen kan ik verklaren dat de “film” die mijn vrouw ontvangen heeft, precies weergegeven heeft hoe het inderdaad geweest is.

.....

Van ziekte, wellust en dood

En het gebeurde in het dorp Lange Tanden dat de man genaamd Epaminondas doodziek werd. Hij werd ineens zeer ziek, voelde bloedheet aan, en zweette in extreme mate en had diarree en gaf bij voortdoring over. Een drama! Dr. A.Vogelbekdier heeft al zijn vaardigheden in het geding gebracht. Zijn geheime sterkste Bezweringsformule heeft hij toegepast, niemand die hem horen mocht:

“Ten minste houdbaar tot einde zie bodem. Mindestens haltbar bis siehe Boden. Ten minste houdbaar tot einde zie bodem. Mindestens haltbar bis siehe Boden. Ten minste houdbaar tot einde zie bodem. Mindestens haltbar bis siehe Boden. Ten minste houdbaar tot einde zie bodem. Mindestens haltbar bis siehe Boden. Ten minste houdbaar tot einde zie bodem. Mindestens haltbar bis siehe Boden. Ten minste houdbaar tot einde zie bodem. Mindestens haltbar bis siehe Boden. Ten minste houdbaar tot einde zie bodem.”

Doch Epaminondas is gestorven, en de Kwarken hebben, toen hij eenmaal dood was, alles voor hem gedaan wat nodig was om zijn geest goedgunstig te stemmen. Daar gingen weken mee heen. Daarna kreeg Dr. A.Vogelbekdier een droom die er geen twijfel over liet bestaan dat Epaminondas gestorven was als gevolg van tovenarij die in Hengelschede bedreven was. En de droom zei dat er wraakname moest plaatsvinden, zoniet, dan zou de geest van Epaminondas bendes ellende over Lange Tanden brengen.

Ook Bennie overkwam iets bijzonders. Hij werd benaderd door Ain Reetsel! Wie dat was, Ain Reetsel? Het was één der jonge vrouwen die in Lange Tanden woonden, en van haar is de volgende uitspraak afkomstig:

“Mannen? Je hoeft ze maar over hun bol te aaien en ze spuiten al”. Zij wilde dat Bennie voor haar zijn stastok uit zou doen. Ze wilde met hem de bosjes in. Bennie was niet enthousiast, hij was bang voor haar, ze deed hem aan Sirih denken. Echter, hij was bij die gelegenheid niet tactvol genoeg om het zo te spelen dat Ain Reetsel niet kwaad werd. Ain Reetsel heeft wekenlang aangedrongen, en is tenslotte inderdaad in buitengewone woede jegens Bennie ontstoken. Deze affaire heeft er uiteindelijk toe geleid dat aan Bennies aanwezigheid bij de Kwarken tenslotte een einde gekomen is.

Het viel Bennie op dat er in opwinding gesproken werd over een te houden Houdoebenbedanktfestival. Hij dacht, de Kwarken kennende, er het zijne van.

-Ze gaan op sneltocht?!- Hij voelde zijn knieën knikken. “Ja”, knikten zijn knieën, “En iets spectaculairders is er niet”. Er was een besluit genomen dat irreversibel was. Ze zouden gaan, de richting van de Shtukelberkberg uit, dat was de hoogste berg van Pili-Pili en die had een Eeuwige Witte Kap, - en na een weekje zouden ze Hengelschede bereikt hebben, waar ze 's morgens vroeg de snelhoorn zouden laten snerpen en daarna keihard toeslaan, want Kapitein Zoab (zo heette de desbetreffende Tukkerse tovenaer), en de betrokken hoofdman Max Vloerbelasting, alsmede hun trawanten *moesten* gestraft worden.

Bennie, horende hoe Kapitein Zoab heette, moest in zichzelf wat lachen, en zei, toen hij Popipipo tegenkwam:

“Ik vermoed dat jullie eigenlijk zelden of nooit last van opvriezende natte weggedeeltes hebben?”.

“Daar kon je wel eens gelijk in hebben.”

“Geluksvogels!”

Hoe het ook zij, het feest dat gevierd is om de strijders in de juiste stemming te brengen voor het Houdoebenbedanktfestival was in ieder geval het somberste evenement waar Bennie ooit bij aanwezig geweest is. Eentonig was het ook, maar toch ook beklemmend. Alle aanwezigen, alleen mannen, de vrouwen waren in geen velden of wegen te bekennen, gedroegen zich bijzonder serieus en van hun gebruikelijke humorvolle vrolijkheid viel niets te bespeuren. Langs de rand van een groot veld alwaar in het midden een bordje aangebracht was met daarop de woorden *Droge Stygleiding*, vormden ze een lange rij waarbij Dr. A.Vogelbekdier allen voorging. Helemaal achteraan in de rij liep Kim Wok. Hij was bij de Kwarken de oorlogsleider, degene die in tijden van oorlog de algehele leiding had, en hij zou ook in de komende aanval voor gaan. Zijn positie dankte hij aan het buitengewoon grote aantal sluipmoorden op de Lange Varkens (d.i. de bijnaam van de Hengelscheders) welke hij eigenhandig succesvol tot een goed einde gebracht had. Dr. A.Vogelbekdier zette behoedzaam een langzame stap gevolgd door nog een langzame stap en toen zette hij er nog een, - en zo kwam de hele rij in beweging. Ze liepen synchroon, heel langzaam, de aarde kussend en minnend met het keiharde eelt van hun voeten. En de Rode Aarde droeg hen, wetende dat zij die daar over haar heen voortgingen, haar kinderen waren, wezens die allen ooit in haar schoot zouden terugkeren. En Dr. A.Vogelbekdier, en achter hem alle mannen en jongens bewogen zich zeer langzaam langs de rand van het veld voort, een grote kring beschrijvende. Traag ging het voorwaarts met synchroon bewegende benen en armen. De hele nacht gingen zij op deze wijze door, in een grote kring langs de boomrand gaande. Ineens begon Dr. A.Vogelbekdier een nauwelijks melodieuze lied te zingen op het trage ritme waarop zij liepen, dat maar uit één regel bestond. “De zachte zwarte watten van de dood – misschien is dat tenminste iets”, en allen zongen mee. Dr. A.Vogelbekdier zong een octaaf hoger dan de anderen. Er ging een onbeschrijflijke melancholie van de langzaam voortgaande mensenslang uit. Langzamerhand raakten zij met elkaar in een trance, en zo weeklaagden zij de hele nacht. Een onzichtbare lijn verbond hen met onbeschrijflijke verten, met onbegrijpelijke eeuwichheden.

Het werd een beetje licht in het oosten, en er werd een pauze ingelast tijdens welke de vrouwen op het toneel verschenen, die feestelijk uitgedost waren, en men van de andere kant van het dorp gekrijs van varkens hoorde, varkens op wie knuppels neerdaalden en bij wie in hun harten pijlen en speren gestoken werden, en waarbij Dr. A.Vogelbekdier in een wel heel bijzondere trance kwam, en Popipipo aan Bennie verzocht maar te gaan slapen. Bennie begreep dat Popipipo liever niet had dat hij aanwezig zou zijn bij wat nu volgen ging, en gaf meteen gehoor aan de wens van zijn vriend. Op zichzelf jammer, dit is ook voor u een teleurstelling, want daardoor zijn wij niet

in staat te beschrijven wat er toen bij de Kwarken gebeurd is. Dr. A.Vogelbekdier stond daarbij onder de invloed van het godje dat hoefjes heeft, genaamd Graaf Porno. Als u zich een indruk wilt vormen van het wilde dansen en het festijn dat door de Kwarken onder de leiding van Graaf Porno ten uitvoer gelegd is ter voorbereiding op het Houdoebenbedanktfestival, bekijk dan de beestachtigste pornofilm die er maar is (zonder sadistische aspecten erin, weliswaar) en maak u daarbij klaar zovaak u kunt – en zorg ervoor, dat u zich daarbij absoluut niet schuldig voelt – beschouw uzelf als nu te staan onder de leiding van uw Schaduw, en besef: “Dit ben ik óók” ¹¹⁹.

In zijn huisje kon Bennie de slaap zogauw niet vatten. Hij was diep onder de indruk. Zijn mening over de Kwarken stelde hij bij die gelegenheid bij. Het drong tot hem door dat zij in hun ziel dezelfde diepgang herbergden die elke mensenziel kent, zij het meestal onbewust. De diepgang die maakt dat een mens wakker wordt in het holst van de nacht met in zijn hoofd de zin *De kern leidt tot Waarheid en de Waarheid leidt tot sterven*. Hij dacht aan eerdere feesten die hij bij de Kwarken meegemaakt had. Daarbij had hij wel eens gedacht:

-Jezus, als de Kwarken dansen, dat voelt aan als het pianospelen van Martha Argerich!-. Bennie voelde op dat moment hoeveel hij van de Kwarken was gaan houden, - van hun vitale vrolijkheid, en hun oprechtheid, hun echtheid, en van hun naaktheid die de reinste manifestatie was van hun oorspronkelijke puurheid als mens. Bennie dacht:

-Kleren aantrekken is een uiting van verdorvenheid-. En hij voelde zich versterkt door de verkwikkende goedlachsheid van de Kwarken. Humoristisch met name vond hij het woord waarmee zij de Tukkers aanduiden: “Lange Varkens”, - omdat ze zo lekker smaakten... Voor zichzelf bedienden ze zich van de woorden Kanjers (om de vrouwen mee aan te duiden), en Stukken (dat waren de mannen).

Kwarken hebben veel gevoel voor Schoonheid. Bennie heeft eens een mooie zonsopkomst bijgewoond. Hij was diep onder de indruk, de tranen stonden in zijn ogen. Maar de Kwarken die erbij waren, waren minstens in dezelfde mate ontroerd. Zij slaakten luide kreten om uiting te geven aan hun gevoelens van het prachtige dat ze zagen zo onuitsprekelijk mooi te vinden. Kwarken hebben werkelijk een opmerkelijk gevoel voor Schoonheid. Ook een bijzondere zwerm vogels of een prachtig uitzicht over een rivier kan hen tot het slaken van kreten van enthousiasme brengen. Men kan zich goed voorstellen, dat uit een dergelijk gevoel voor Schoonheid de glans van Schoonheid voortgekomen is die over de oude Egyptische beschaving ligt.

Een zonsopkomst in Kwarkenland kan men zien als het symbool bij

---

¹¹⁹ Bij de vrouwen zal deze aanpak niet werken, denk ik. Excuus; hier heb ik geen oplossing voor.

uitstek voor de opkomst van de menselijke beschaving. De Egyptenaren wisten wat de zonsopkomst waard is, de apen in de Afrikaanse wouden weten het, de Kwarcken weten het – en wij zouden het eveneens moeten weten. O, dat moment waarop in Kwarckenland in het oosten de nachtduistere hemel als in een vreugdeuitbarsting ineens in verrukkelijke kleuren oplicht, helder, teder en zuiver, onverklaarbaar hemels en onverslaanbaar sterk. Nu worden de prachtigste kleuren tevoorschijn getoverd, heel ver weg en toch speciaal voor jou geschilderd. Rood, paars, donkergroen... Het licht beweegt en straalt en zindert naar alle kanten. De hemel daar is nu een en al bezieling van licht, en de aarde licht op. En de aarde licht op en leeft op, goddank, ja de aarde leeft weer. De zonsopkomst in Kwarckenland is een feest van beloftes, en het geweldigste en prachtigste schouwspel dat er bestaat. Mahler heeft het gevoeld en geweten toen hij het langzame deel van zijn zesde symfonie componeerde.

De Kwarcken zijn mensen, in de pure betekenis van dat woord. Ook heel vriendelijk, hartelijk en belangstellend! Bennie ervoer dagelijks aan den lijve hoe hartelijk en vriendelijk ze waren. Weliswaar maakte hem dat immer oeverloos verlegen. Ze wilden graag met hem praten, ze waren echt in hem geïnteresseerd. Maar Bennie wist dan altijd nooit wat hij zeggen moest. Bennie was heel slecht in small talk. Daarover piekerde hij bij voortduring, maar een oplossing wist hij niet te vinden.

En Kwarcken waren altijd opgewekt. Depressies kwamen niet voor! Bennie heeft Popipipo eens gevraagd hoe dat kwam. Popipipo antwoordde:

“Wij weten dat wij echte mannen zijn, wat er ook gebeurt, en dat is het belangrijkste wat er is”.

“Hoe weten jullie dat, dat jullie echte mannen zijn, en waarom is dat het belangrijkste wat er is?”

“Wij zijn echte mannen omdat wij de beproevingen der Initiaties doorstaan hebben. Je kunt niet begrijpen hoe fantastisch het voelt, van jezelf te weten dat je de Verschrikkelijke Verschrikkingen der Initiaties met succes doorstaan hebt! En dit is inderdaad het belangrijkste wat er is omdat ook Rex Dildo en alle geesten dan weten dat wij echte mannen zijn, en ons derhalve respecteren, en omdat onze vrouwen het ook weten, en ons om die reden waarderen en liefhebben.”

“Ben ik ook een echte man.”

“Nee, dat is het nou juist, waarom je steeds zo bedroefd bent.”

“Kan ik een echte man worden.”

“Alles kan, maar ik zou jou onze Initiaties niet aanbevelen. Je zou de beproeving niet overleven, en je naam zou verglijden in de schande der vergetelheid.”

“Hoe kan ik dan een echte man worden.”

“Door Toean-Sàkhiet te verlossen.”

“Jamaar ik ben bang dat me dat niet lukken gaat...”

“Nou, het zal wel MOETEN! Het alternatief is: een slome doos zijn. Wil je dat dan?!”

“Nee, o God, nee”, huilde Bennie nu.

“Wees dan sterk, hou vol, wacht het juiste moment af, dat zeker komen zal, en toon dan de formidabele Kracht van je Penis.”

Bennie zei niets.

“Het alternatief is het verlies van het geloof in jezelf, en dan de depressie waar geen einde aan komt, tot het tenslotte toch komt in de vorm van de zelfmoord.”

Toen heeft Bennie begrepen hoe belangrijk het is, een echte man te zijn. Hij heeft er veel over nagedacht, zijn ogen waren opengegaan; daardoor is het hem toen ook kunnen opvallen dat dit per se het centrale thema was waar het bij de Kwarken helemaal om draaide. En langzamerhand groeide in hem het vastberaden voornemen, te zullen slagen bij de volgende gelegenheid, die volgens Popipipo blijkbaar komen zou, die hij krijgen zou om Toean-Sàkhiet te bevrijden.

Maar toen Bennie vroeg of hij mee mocht doen met het Houdoeenbedanktfestival, kreeg hij een afwijzing te verduren. Hij mocht niet mee. Waarom niet? Omdat hij geen Man was. Geen Stuk. Jongetjes die niet kunnen lachen mogen niet meedoen, dat is het verschrikkelijke. Bennie heeft bij die gelegenheid maar weer eens bitter gehuild.

Tussen haakjes: Rex Dildo, dat is Hij die alles geschapen heeft, dat wil zeggen: alle bergen, alle wateren, alle luchten, alle flora en fauna; en ook alle mensen zijn door Rex Dildo geschapen; en alle geesten zijn door Rex Dildo geschapen. Als Hij vertoerd op jou is, ben je nog niet jarig.

In Lange Tanden woonde een uiterst intelligente Kwark, die Jan van de Tros (JvdT) heette, en met name verbaal zeer begaafd was. Hij was dikke vrienden met Dr. A.Vogelbekdier, maar ook was hij een psychopaat die slechts één doel had: mensen vermorzelen; hij veroorzaakte bij voortduring verschrikkingen overal waar hij maar kon, en zag daarbij kans steeds ongestraft te blijven dankzij zijn hyperintelligente slimheid, zijn verbale vaardigheden waarmee hij iedereen voor zich te winnen wist, zijn emotionele buitengewone onverschrokkenheid, en de protectie die hij genoot van de zijde van Dr. A.Vogelbekdier. Jan was bij voortduring met de vrouwen bezig, - maakte hen gek van verliefdheid op hem, totdat ze bereid waren alles en alles voor hem te doen. Ze meenden met JvdT het hoogste geluk gevonden te hebben dat voor een vrouw weggelegd was en precies dan dumpte JvdT hen op de meest vernederende en achteloze manier die men zich denken kan. Oeverloze hoeveelheden snijdende smart heeft

JvdT uitgezaaid met in een aantal gevallen een zelfmoord tot gevolg.

Ook Bennie is door toedoen van JvdT vermorzeld geworden.

○○○○○○ 22 ○○○○○○

Het is dankzij Tanja dat ik te weten gekomen ben dat paranormale verschijnselen even manifest bestaan als welke materiële zaken ook. Ik ben een beta-jongetje, ik geloof in objectieve waarnemingen doen en uitsluitend daarop gebaseerd conclusies trekken; maar ik ben keihard met de neus op het feit gedrukt geworden dat paranormale verschijnselen bestaan. Ik geef toe dat er veel is dat vreemd aan mij is, maar tot occultisme, spiritisme, irrationele zweverigheid e.d. voel ik me geenszins aangetrokken. Ik heb objectieve waarnemingen gedaan waar zonneklaar uit spreekt dat paranormale verschijnselen bestaan, basta! De kerstnacht van 1983 is niet de enige gelegenheid geweest waarbij zich in verband met Tanja paranormale verschijnselen voorgedaan hebben. Werkelijk, ik kán niet anders dan concluderen dat paranormale verschijnselen bestaan.

Op Pili-Pili vond ooit een zeer significant gesprek plaats; de nu volgende feuilleton-aflevering vertelt erover.

Enige gestelde eisen

Op de middag van de dag die gevolgd was op de nacht en ochtend gedurende welke het feesten plaatsgevonden had dat gehouden was om de gemeenschap voor te bereiden op het Houdoenbedanktfestival hadden Bennie en Popipipo een interessant gesprek. Popipipo wees Bennie er daarbij op dat mensen primair op aarde gezet zijn om aan seks te doen. Deze plicht komt vóór alles – culturen die de Waarheid van de plicht tot seks in het vergetelboek laten verdwijnen, zullen gekke dingen gaan doen – dat is dan de wraak van de godengeesten! Het is precies om deze reden dat mannen een stastok behoren te dragen: om hun grootste schat, het heilige lichaamsdeel waarmee ze hun hoogste plicht te vervullen hebben, te vrijwaren tegen beschadigingen en ongerechtigheden en misbruik. En het is precies om nakoming van de Hoogste Plicht zeker te stellen dat stammen op gezette tijden seksrituelen ten uitvoer behoren te brengen; en stammen die dit niet doen zullen door de godengeesten gestraft worden! De tweede levensplicht van elke mens is het zich verwerven van voedsel en bezittingen. En pas als je aan de eerste twee verplichtingen voldaan hebt, mag je aan filosofie gaan doen. Bennie zweeg, dat kwam doordat hij zijn hersens pijnigde. Hij dacht er aan dat hij over de oudste nog levende godsdienst, het hindoeïsme, gelezen had dat zij een soortgelijke doctrine onderkend hebben als die welke Popipipo nu verwoordde... maar hij kon zich de details niet goed

herinneren. Hij dacht aan Goethes Faust. Popipipo deed er het zwijgen toe.

En terwijl Bennie zo zat na te denken overkwam het hem dat in hem vanuit ongekende diepten van zijn ziel, een intens en vervoerend en onverwoordbaar besef tot bloei kwam van hoe de mens van oorsprong eigenlijk is... Daarna zat hij een tijdlang onder de indruk van het in hem gegroeide inzicht stil terneer.

Vervolgens kreeg hij last van heimwee. Zou hij ooit nog weer in levensomstandigheden komen te verkeren die het hem mogelijk zouden maken de boeken van Goethe en Jung en Dostojewski en Hemingway en Pirsig en boeken over hindoeïsme en de andere godsdiensten en nog heel veel boeken meer te lezen? O en wat miste hij de Muziek! Beethovens klanken, en die van Mahler... en Bruckner en Tsjajkowski en Bach en Schubert, en vele vele anderen; o muziek, muziek, muziek... zou het er ooit, ooit nog eens van komen dat hij de hemel weer zou horen opklinken? Een zwarte traan liet zich niet bedwingen en drupte tot in zijn mondhoek¹²⁰. Na een lange stilte verbrak Bennie het zwijgen. Er ontspon zich een dialoog.

B: Denk je echt dat het Gods bedoeling is dat er Houdoebenbedanktfestivallen plaatsvinden?

P: Hoewel ik weet dat je zwijgen kunt, moet je me eerst met alle stelligheid van de wereld beloven dat je met niemand zult praten over wat ik je nu vertellen ga. Ik wil best wel alles aan je openbaren wat ik weet. Ik sta dus op het punt mijn heiligste kennis met je te delen. Maar dan moet ik er wel absoluut zeker van kunnen zijn dat je erover zult zwijgen – zwijgen als het graf – wat er ook gebeurt.

B :Ik zal zwijgen als het graf.

P :Geesten bestaan, maar jouw God niet.

B :

P :

B :

P :Je mag best zeggen wat je ervan denkt, hoor.

B :O... Toch? Maar je had me toch gevraagd, erover te zwijgen als het graf?

P :Maar met *mij* mag je het er wel over hebben!

B :Oh... Nou, ik weet niet, - hoe zal ik het zeggen. Eh, ik moet je eerst waarschuwen... Weet je, ik ben nogal een systematicus. Ik ben geneigd tot abstraheren, en tot analyseren. Dat bepaalt de reactie

---

¹²⁰ Hij wilde zichzelf op dat moment de belangrijkste reden van zijn verdriet niet bekennen. Deze was het besef geheel gefaald te hebben ten aanzien van zijn voornaamste plicht als mens: aan seks doen. Dat wil zeggen, hetgeen hij er wat dat betreft van gebrouwen had was waardeloos, belachelijk, contraproductief, vreugdeloos, afstotend... maar Bennie wilde daar op dat moment gewoon even niet aan denken.

- die ik op je uitspraak heb... zal misschien niet prettig voor je zijn.
- P :Jajuisst.
- B :Dat vind je niet erg?
- P :Dat vind ik niet erg. Als je stastok maar goed zit.
- B :Jouw heiligste overtuiging bestaat uit twee stellingen. In de eerste kan ik me absoluut niet vinden, in de tweede absoluut wel, dat neemt niet weg dat ze op de keper beschouwd beide ongegrond zijn, dat wil zeggen op niets gebaseerd. Want beide stellingen zijn aannames, en niets dan aannames. Zinnig menselijk gefilosofeer, maar een kern die tot de Waarheid leidt ontbreekt geheel. Ja toch?
- P :Niet. Niet toch. Toch niet.
- B :Dan ben ik enorm benieuwd, hoogst gewaardeerd Stil Water, naar je Diepe Gronden? De onmiskenbare vaste gronden van waaruit jouw stellingen, na er als kiem in gepoot te zijn, met niets ontziende logica gegroeid zijn, zich ontwikkeld hebben en tot wasdom gekomen zijn?
- P :Ten eerste: Als jouw God bestond zou hij een bestiale Idioot zijn, gezien de bestialiteit van zijn schepping, want alleen konten produceren stronterige troep. Ten tweede: jouw God is Goed, want volgens jouw cultuur geldt: God is Liefde.
Ja, heb je dit? Welnu, let op, hier komt het! God kan niet zowel een bestiale Idioot zijn als Goed en dan ook nog Liefde. Derhalve: jouw God bestaat niet ¹²¹.
- B :Een bewijs uit het ongerijmde. Ik kom er zo op terug. OK, ga door.
- P :Geesten bestaan, dat weet ik omdat ik ze *gezien* heb.
- B :Jij ziet spoken vliegen begrijp ik – als je veel sirihi Pruitt zeker.
- P :Stommeling, je weet niet wat je zegt. Ik heb geesten gezien, even substantieel en manifest als ik jou nu zie. Het is even onzinnig, te beweren dat geesten niet bestaan, als het zou zijn, te beweren dat mensen niet bestaan. Geesten bestaan, en paranormale verschijnselen bestaan. Ik ben de tel kwijt geraakt... hoe vaak heb ik niet in het duister van het oerwoud mannen of vrouwen die allang overleden zijn, verdwaasd en buiten zinnen rond zien dolen, rusteloos op zoek naar weetikveel wat. Ontzettend veel van de angsten voor Boze Geesten waar mijn stamgenoten vol van zitten slaan nergens op. Geesten doen geen kwaad, - maar bestáán... ja, dát doen ze wél.
- B :Ik zou je trouwens nog iets willen vragen over jullie religie?
- P :Vraag gerust!
- B :Ik hoor vaak zeggen dat als je in Walhalla komt, dat je dan een E.O. krijgt, en merk dan dat ze zich er erg op verheugen. Een E.O., wat is dat eigenlijk, kan je daar iets over zeggen? Als ik ernaar vraag beginnen ze te lachen, en niemand wil het me vertellen!
- P :Ik zal het je, zonder te lachen, vertellen. E.O. staat voor Eeuwig

---

¹²¹ Het is misschien goed er nu op te wijzen dat Jung tot de zeldzame maar opmerkelijke conclusie gekomen is dat God naast Goed weldegelijk ook Slecht is – en dat het Slechte ook aan bod moet en zal komen in de wereld.

Orgasme.

Popipipo slaagde er weliswaar in de verste verte niet in Bennie te overtuigen van het bestaan van geesten, maar wat wel leuk is, dat is dat ze er aan het eind van hun gesprek toe gekomen zijn, eisen op te stellen voor waar een geloofwaardige op Liefde gebaseerde religie aan moet voldoen.

Eisen te stellen aan een geloofwaardige religie van Liefde

- 1) Verklaard moet worden waarom de dieren en de mensen zo uitzinnig lijden moeten. Want dit komt verschrikkelijk liefdeloos over! En kom dan niet aanzetten met mystiek gelul ala: Dat is de erfzonde; of iets dergelijks. Geen mystiek maar *logica* eisen we! Mystiek is bull shit. Mystiek is een zoethoudertje, morfine voor de armzaligen en de onnozelen, en voor de bangebrokeken, en voor de slapjanussen.
- 2) Een logisch overtuigend antwoord moet gegeven worden op de vraag naar het Grote Doel van de schepping. Wat is de zin van de hele zoi? Hier moet een zinnig antwoord op gegeven worden, waar *liefde* uit spreekt.
- 3) De religie van Liefde moet leiden tot vrede en vreugde, niet tot oorlog en leed.
- 4) De religie van Liefde moet, als elke religie, niet strijdig zijn met de bevindingen van de wetenschap. De feiten zijn de feiten – er een geloof op nahouden dat met de feiten in strijd is, leidt tot een vorm van psychische gespletenheid. In dit verband kunnen alle godsdiensten opgevat worden als geaccepteerde gekten. (In hun hart weten de gelovigen wel dat ze onzin beweren, tenzij het hen aan educatie ontbreekt, dus gelovigen zijn mensen die net doen of ze gek zijn, wetende dat de vorm van zotheid die “vroomheid” genoemd wordt door het mensdom als een correcte vorm van idiotie gezien wordt, hihhi gek doen mág, mits het maar gaat onder het mom van de een of andere religie.)

En Popipipo en Bennie waren ervan overtuigd dat een religie van Liefde, eentje die aan de bovenstaande eisen zou voldoen, niet kon bestaan. “Het zou leuk zijn”, zei Popipipo, “Als zo’n religie van Liefde bestond, maar hij bestaat nu eenmaal niet, en kan ook niet bestaan. Da’s logisch”.

Maar het leven gaat altijd maar door maar door en maar door en altijd geldt: “Al is de Waarheid nog zo snel, de Leugen snelt haar wel”. Grote ellende was voor Bennie en Popipipo weggelegd, want wat er op het punt stond te gebeuren, dat was dat ze roemloos ten onder zouden gaan, en anderen met hen. Het eindresultaat dat in het verschiep lag was het verdwijnen van Lange Tanden, - een roemloos ten onder gaan, - een spoorloos verdwijnen in smerig groen plantengewoel, en de aanstoker die alle misère van dien veroorzaakt heeft is niemand

minder dan Jan van de Tros zelve. Maar hoe JvdT al wroetend zijn levenswerk succesvol volbracht heeft, daarvan zal door middel van latere verslagjes van de avonturen van het niet lachende jongetje het nodige verhaald worden.

○○○○○○○ 23 ○○○○○○

Ik heb over de relativiteitstheorie verteld. Nu is de kwantummechanica aan de beurt. Eerst een inleidende beschouwing; hij heet: *Waarom vinden mensen natuurkunde een moeilijk vak?*.

Waarom vinden mensen natuurkunde een moeilijk vak?

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u opstelletje *Waarom vinden mensen natuurkunde een moeilijk vak?* overslaan, en verder gaan op bladzijde 245.

Erg veel mensen vinden natuurkunde erg moeilijk. Hoe komt dat? Ik ben geneigd, als antwoord op deze vraag drie soorten van moeilijkheid te onderkennen, en te menen dat deze drie de veroorzakers zijn van het moeilijk vinden van natuurkunde dat de meeste mensen doen. En de drie soorten van moeilijkheid waar ik op doel, zijn:

- De mens heeft ontdekt dat het nodig is, bij het beschrijven van de natuurlijke processen wiskunde toe te passen die nogal eens sterk contra-intuïtief is. Deze soort van moeilijkheid noem ik “Misverstanden n.a.v. contra-intuïtieve wiskunde”. In het hieronder volgende opstelletje wordt betoogd dat deze soort van moeilijkheid op een misverstand berust. Eigenlijk bestaat m.i. dit type moeilijkheid niet.
- De moeite die de mens heeft met het loslaten van vooroordelen. Een voorbeeld van zo’n vooroordeel is: Tijd is absoluut.
- En er is de soort van moeilijkheid die zich bijvoorbeeld bij het schaken ook voordoet. Deze soort noem ik maar “operationele moeilijkheid”.

Wat de operationele moeilijkheid betreft, deze houdt in dat bijvoorbeeld het foutloos maken van moeilijke sommen lang niet altijd meevalt. Op zich weet je best wat je moet doen om de som op te lossen, maar het valt om de drommel niet mee je op geen enkel punt te vergissen. Ook is er de operationele moeilijkheid die om de hoek komt kijken bij het lezen van wiskundige formules, waarbij het reeds een opgave is je terdege te realiseren wat elk symbool dat je tegenkomt betekent, maar waarbij het ook een hele klus is, goed tot je door te laten dringen wat het nou eigenlijk is dat de formule zegt. Ik heb hier als geruststellende observatie: “Tja, de ene mens is nu eenmaal beter in hoofdrekenen dan de andere”. En sommige personen kunnen goed met formules overweg, en andere een stuk minder. Op zichzelf hoeft

dit het begrijpen van natuurkunde niet in de weg te staan! De meeste mensen denken dat je goed in rekenen moet zijn om wiskunde en natuurkunde te kunnen begrijpen, maar dat is helemaal niet waar¹²². (Weliswaar zou ik iedereen die het iets interesseert willen aanbevelen, zijn of haar uiterste best te doen, zich te bekwamen in het ontcijferen van wiskundige formules.)

De relatie tussen wiskunde en natuurkunde vind ik onzegbaar fascinerend, omdat het bij het vak natuurkunde nodig blijkt te zijn contra-intuïtieve wiskunde toe te passen. Als voorbeeld noem ik het imaginaire getal. Dit wordt meestal met i aangeduid (een wiskundig symbool). En in de wiskunde geldt: $i \times i = -1$. Als je i met zichzelf vermenigvuldigt, komt er *min* één uit!!¹²³ Ze hebben, door gebruik te gaan maken van het getal i dus een totaal nieuw type getal bedacht! Ja Alice, - in de tuin der wiskunde kan je de gekste dingen beleven!! Er bestaat geen enkel normaal getal dat een *negatief* getal oplevert als je het met zichzelf vermenigvuldigt. Dus hebben ze gewoon een abnormaal getal bedacht, en dit i genoemd.

Het opmerkelijke is nu, dat het imaginaire getal in zekere zin helemaal niet abnormaal blijkt te zijn, misschien – in ieder geval heb je het zeer veelvuldig nodig bij het beschrijven met behulp van wiskundige taal, van de plaatjes der Natuur, hetgeen echt bijzonder opmerkelijk is... Hoogst Merkwaardig! Desondanks moet je nou niet denken dat de natuurlijke processen “mysterieus” zouden zijn ofzo, of onbegrijpelijk. Populaire boeken over de fundamentele natuurkunde beweren vaak dat er mystiek in de Natuur is. O, o, o, wat is de Natuur toch gehuld in wonderbaarlijk-mystieke nevels, zo zeggen dergelijke boeken; onzin, wat mij betreft. Weliswaar ben ik de mening toegedaan

---

¹²² Jaja, maar Bennie is hier iets aan het verdonkeremanen. Het volgende. Het is een objectief feit dat als je natuurkunde als vak *beoefenen* wilt, dat je dan een zekere “slimheid” hebben moet om wiskundige vraagstukken op te kunnen lossen. (Ook bij schaken is een vorm van “slimheid” onontbeerlijk om te kunnen winnen.)

Maar goed, het is waar: als je als geïnteresseerd persoon kennis wilt nemen van de wonderen die de natuurkundigen ontdekt hebben, dan hoef je geen vaardigheid te hebben in het oplossen van wiskundige vraagstukken; in dit opzicht heeft Bennie gelijk.

Weliswaar blijft staan dat, als je Moedertje Natuur wilt leren begrijpen, het maken van sommetjes zinnig is als je er een hart-en-nier-gevoel voor wilt krijgen. Ik wil maar zeggen: wil je een vakgebied, ongeacht welk vakgebied het is, in hart-en-nier leren begrijpen, dan helpt het in aanzienlijk hoge mate als je ook het nodige doet aan je bekwamen in de bijbehorende operationele vaardigheden – maar het *hoeft* heus niet, hoor – als je het niet doet kan je weldegelijk toch een heel eind komen.

Spreek voor op de wandtegel: Alleen door *zelf beleven* kun je tot begrip komen!

¹²³ Overigens geldt óók: $-i \times -i = -1!!!!$ Weliswaar geldt tevens: $-i \times i = 1$, alsmede $i \times -i = 1$.

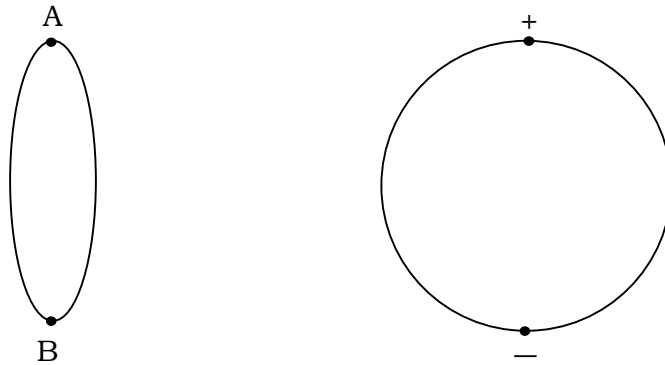
dat we als mensheid de Natuur in wezen nog lang niet begrepen hebben (we hebben niet veel meer dan goed werkende wiskundige plaatjes). En ik vind de Natuur zo mooi als de Taj Mahal. Maar dat de Natuur mysterieus zou zijn, ala zoals bepaalde populaire boeken het beweren? Nee! Geenszins!

Ik geef nog een voorbeeld. Je leest wel eens dat als je een elektron één keer helemaal ronddraait, dat het elektron daarna dan niet in dezelfde conditie verkeert als die welke hij had vóór je hem ronddraaide. Ze zeggen: je moet het elektron nu nóg een keer helemaal ronddraaien, en pas dán is ie weer teruggekeerd in zijn oorspronkelijke toestand. Heeeeel raar! Het is zoiets van dat je zou zeggen: als je een glas een keer ronddraait, dan kan je het niet meer als glas om uit te drinken gebruiken, en nu moet je het nogmaals ronddraaien, en pas dan is het weer een drinkglas. Pak een vlakgommetje en leg het voor je op tafel; keer het nu om zodat het op zijn kop komt te liggen, en keer het nu nog eens om, zodat zijn bovenkant weer boven is. Is het nu een ander soort vlakgommetje geworden?... Nee natuurlijk, maar volgens sommige boeken over natuurkunde geldt voor een elektron wél dat het inderdaad veranderd is nadat je het één keer helemaal rondgedraaid hebt; dit is echter onjuist geformuleerd. Wat nu, is hier in feite aan de hand? Nou, u moet weten: de wiskundigen hebben iets bedacht dat men “spinor” genoemd heeft. Voor zo’n *spinor* geldt, dat als je het in *wiskundige* zin een keer helemaal ronddraait (d.w.z. helemaal ronddraait in het desbetreffende wiskundige coördinatenstelsel) dat je hem dan in een toestand gebracht hebt die afwijkt van de toestand waarin hij eerst verkeerde. En je moet de spinor in de desbetreffende wiskundige zin nóg eens omwentelen, en dan is ie weer dezelfde als daarvoor. Hier hoeft je je niet al te zeer over te verbazen. In de wiskunde kan alles!! Ze hebben de gekste dingen bedacht, - maar deze betreffen geen natuurkundige realiteit, maar wiskunde. En in de wiskunde kan alles. (Ik heb overigens diep respect voor het speciaal soort van denkvermogen dat grote wiskundigen aan de dag leggen; de wiskundigen bedenken natuurlijk niet zomaar wat in het wilde weg, en concepten als het imaginaire getal i en de spinor wekken in mij een gevoel van diep ontzag op; ik ervaar ze in zekere zin zoals ik indrukwekkende en mooie rotsformaties ervaar – of de muziek van Anton Bruckner, zegmaar).

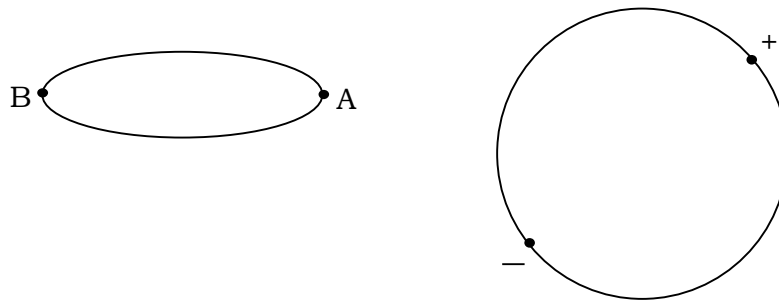
Wat het elektron betreft, blijkt het nu zo te zijn, dat je bij de beschrijving van bepaalde gedragsaspecten ervan, het spinor-begrip nodig hebt. Er geldt dus *niet*, dat als je het elektron in fysische zin één keer helemaal ronddraait, dat het dan veranderd is – er geldt alleen maar dat je in de plaatjes waarmee het gedrag van het elektron beschreven wordt, veel wiskunde nodig hebt, inclusief het begrip spinor. Overigens weet niemand waarom het zo is – in deze zin is er zeker sprake van dat wij paf staan van verbazing over hoe de Natuur in elkaar zit, maar dit is een geheel anders soort van paf staan dan dat van de mystieke zweverigheid die door sommige boeken uitgedragen

wordt.

Voor mezelf hou ik, mijn ezeltjesbruggetjesfilosofie getrouw, voor het gemak het volgende plaatje aan¹²⁴.

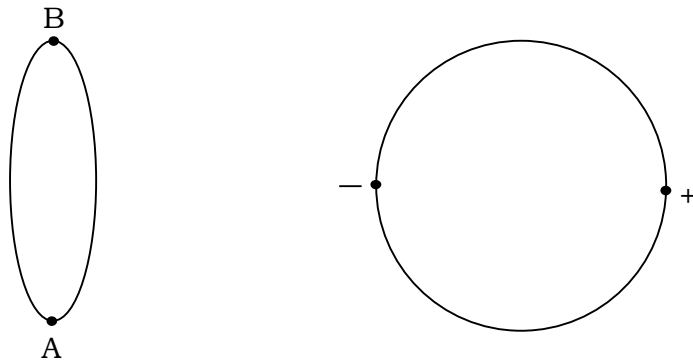

De ellips stelt het elektron voor; ik heb er tbv mijn ezelsbruggetje twee punten op aangebracht, en de punten A en B genoemd – dit is puur een gedachtenidee, het elektron is niet een object waarop het mogelijk is punten aan te brengen. Met het elektron is een tweede object geassocieerd waarop eveneens twee punten aangebracht zijn die + en – genoemd zijn; dit object is een wiskundige cirkel die bij het elektron hoort op een wijze die ik “administratief” noem – ik zie geen kans, nader toe te lichten wat ik hier met “administratief” bedoel. Nu doe ik iets waarvan alleen ezels denken dat het mogelijk is: ik draai het elektron een kwartslag.

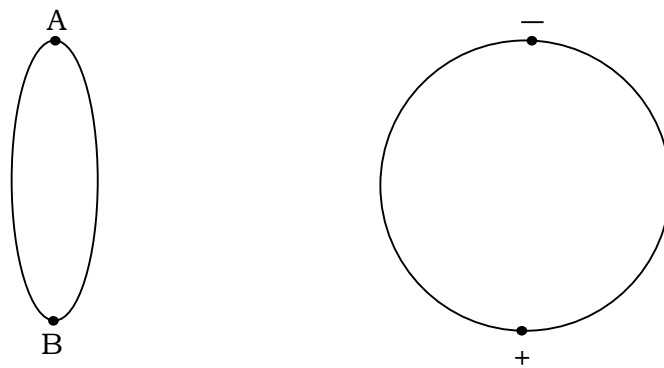

Je ziet dat de administratief gekoppelde cirkel meedraait – maar niet van harte. Ik trek me nergens iets van aan en draai het elektron nog verder door:

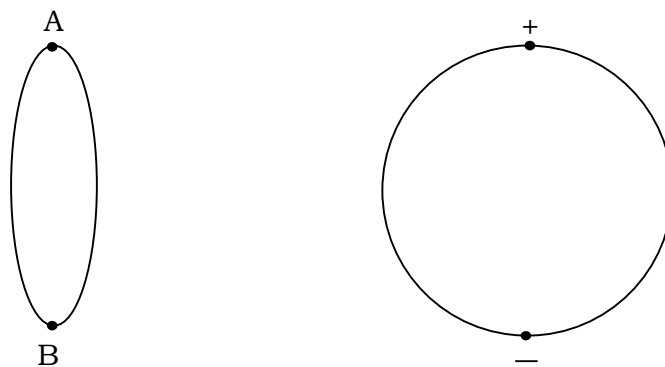
¹²⁴ Op het belang dat ezelsbruggetjes naar mijn stellige overtuiging hebben kom ik straks terug.

Tot slot draai ik het elektron net zo lang rond tot A weer boven is, en B weer onder – doch wat ziet nu ons lodderig oog?! DIT:

Doordat de administratief gekoppelde wiskundige cirkel zo laks is als een slak, is 't nog niet hetzelfde als toen we begonnen – daarom roteer ik het elektron nógmaals helemaal in de rondte, en hèhè nu dan eindelijk, nadat we het elektron *twee keer* rondgedraaid hebben hebben we bereikt dat we hetzelfde hebben als in het begin:

Tot zover het verhaal van de ezel die zich willens en wetens door een slak beet laat nemen; het slaat nergens op, maar ik voel me er prettig bij. Het voordeel van dit geval is dat een gevoel van mysterie in de verste verte niet aan de orde is, dat is het fijne.

Je hebt bij de beschrijving van het natuurkundige concept elektron het wiskundige concept spinor nodig: zó zit het, dat is alles – en we kunnen elk mysterieus gedoe bij kop en kont pakken en het raam uitsmijten, en als ik een vallende ster zie, zal ik wensen dat schrijvers van populaire boeken over natuurkunde ophouden met mystiek gedoe – hoe nadelig dit mogelijk dan ook is voor de verkoopcijfers van de desbetreffende boeken en dus de financiële inkomsten van de desbetreffende schrijvers. Sorry!

Er is, zoals Feynman opgemerkt heeft, in de Natuur maar 1 mysterie: dit is het roemruchte feit dat de Natuur zich op fundamenteel niveau onvoorspelbaar gedraagt. Hierover wordt elders in *Levend begraven* veel gezegd.

Wiskunde *hoef* je niet te *begrijpen* op de manier waarop je begrijpt, dat als je tegen een voetbal schopt, deze dan vooruitgaat. Je hoeft van de wiskundige regels alleen maar kennis te nemen, en ze goed tot je door te laten dringen (en je moet ze memoriseren als je verder komen wilt). Als je een wiskundige of natuurkundige wilt worden, moet je jezelf tevens operationele vaardigheid in de omgang met de wiskundige regels eigen maken; - relevante motto's zijn hier: Oefening baart Kunst; en: Repetitio est Mater Studiorum. Dit kan best hard werken inhouden hoor – maar van mystiek geen zweem – slechts zwoegend je best doen is aan de orde! *Wiskunde hoef je niet te begrijpen*. Aan $i \times i = -1$ valt niets te begrijpen. Vraag je niet af: “Hoe kan dat nou: dat als je een getal met zichzelf vermenigvuldigt, dat je dan een negatief getal als uitkomst krijgt?”; dit is een een-gedeeld-door-nul-vraag. Laat je niet afschrikken! Echt, in de wiskunde kan alles. Denk niet dat je niet met wiskundige concepten om kunt gaan omdat je ze niet begrijpt. Begrijp, dat er überhaupt niets te begrijpen valt. Ongeacht hoe contra-intuïtief een wiskundig concept is: het kan. Want het is maar wiskunde he {hahaha}. Ik lacht want ik maak maar een grapje; - niet beledigd zijn (dit zeg ik even tegen de professionele wiskundigen, omdat ik niemand kwetsen wil). *Het verrassende is hierbij weliswaar, dat we, om de Natuur te begrijpen, veel contra-intuïtieve wiskunde nodig hebben*. Dit is weldegelijk zeer bijzonder; - en waarom het zo is, dat weet niemand. Ja, dit is heel bijzonder. En het is, op een niet verwoordbare manier, een bijzonder diepe bevinding. O, wat zijn we ver verwijderd geraakt van de achteraf beschouwd simplistische ideeën van de atomisten. Maar laat je als lezer van boeken over de Natuur niet afschrikken door onbegrijpelijke beschrijvingen of mystiek gezever. Blijf niet zitten met een misplaatst gevoel van “Dit snap ik niet, - het is blijkbaar te moeilijk voor mij – ik ben dus dom”. Het zijn de desbetreffende schrijvers die dom bezig zijn, niet jij!

Nu moet ik nog even iets zeggen over het loslaten van vooroordelen. Zonder dat we het weten staan we bol van de vooroordelen. Voorbeeld: dat de tijd iets is wat alsmaar in hetzelfde tempo voortgaat. In de relativiteitstheorie heb je in veel mindere mate dan dit in de kwantummechanica het geval is, contra-intuïtieve wiskunde nodig

(weliswaar heb je wel het concept van de 4-dimensionale ruimte nodig) (en de operationele moeilijkheidsgraad van de relativiteitstheorie is groot als je er wezenlijk mee aan de slag wilt, al was het maar omdat je dan met het wiskundige concept dat *tensoren* heet moet werken), maar van een aantal stoffige aannames over hoe de wereld is, dat wil zeggen vooroordelen, moet je je bij je nadenken over de relativiteitstheorie losmaken. Hieruit kunnen we een levensles trekken, te weten: geloof niet alles wat de mensen zeggen. *Denk altijd zélf na!* Ga zelfstandig redenerend door het leven, niet na-epend. Wees geen conformist! Bind de strijd aan met de Persona!! ¹²⁵

Bijlage – Een uitleg over de wiskundige taal

Om de wiskunde te demystificeren zou ik nog iets willen zeggen over de wiskundige taal. Er zijn formules, tjonge, als je die als “normaal mens”, dat wil zeggen als niet-wiskundige, ziet... nou dan denk je: -Oei, dat ziet er **moelijk** uit!- ; doch een dergelijke reflex heb je niet

---

¹²⁵ Dit opstelletje is geschreven om de geïnteresseerde leek te bemoedigen die ontmoedigd bij zichzelf denkt: -Natuurkunde is te moeilijk voor mij-. Het opstelletje gaat in dit kader dan ook niet in op de bijzonder diepzinnige vraag naar waar in zijn hoofd homo sapiens de wiskundige concepten vandaan gehaald heeft en haalt; en hoe het ooit heeft kunnen gebeuren dat hij het formeel-logische redeneren ontdekt heeft, het wapen bij uitstek dat het mogelijk maakt correcte conclusies te trekken, ondanks ons diep ondergedompeld zitten in de brei van denkfouten en vooroordelen die het modale menselijke denken kenmerken. Alleen door middel van formeel-logisch redeneren, kunnen wij wiskundige waarheden zoals bijvoorbeeld de stelling van Pythagoras achterhalen.

Grote denkers, zoals Gauss, Riemann en Einstein hebben dingen gezegd waaruit spreekt dat zij het als een mysterie ervoeren dat mensen tot het bedenken van wiskundige ideeën in staat zijn die relevantie hebben voor de praktijk van het functioneren der wereld. Het is een mysterie dat we in staat zijn de relevantie en functie van een stip, lijn of driehoek voor het functioneren van de Natuur in te zien; het is onbegrijpelijk dat je deze zaken *begrijpt*; en iemand als Penrose, eveneens een uitermate schrandere persoon, trekt in dit verband bijzondere conclusies. Weet je, het gegeven dat wij in staat zijn met ons hoofd ons een “voorstelling” te maken van wiskundige concepten zoals een bol of een piramide, concepten die we op een intuïtieve manier *begrijpen*, kan de gewoonste zaak van de wereld lijken omdat we er klaarblijkelijk toe in staat zijn, maar raar is het wel. (Het is mij overigens niet duidelijk of de grote wiskundigen op intuïtief niveau het gedrag van bijvoorbeeld een spinor begrijpen, of dat ook zij hier alleen via de weg van het formeel-logische redeneren toe in staat zijn.) Maar het hele fenomeen “bewustzijn” met zijn vermogen tot *inzicht* heeft iets raars. Ons menselijk vermogen tot *inzicht* is het onbegrepenste fenomeen van alle. Penrose denkt, naar aanleiding van zijn nadenken over hoe onze hersens functioneren, dat ons vermogen tot het hebben van *inzicht* erop wijst dat de wetten der Natuur volgens welke onze hersens denken nog lang niet ontdekt zijn, en dat de natuurwetten op geheel andere leest geschoeid moeten worden dan tot nu toe gedaan is. Ik voor mij, ik denk er helemaal het mijne van...

bij een zin zien die in een voor ons vreemd schrift (Japans of Runen ofzo) geschreven is. Wel, laat ik u nou mogen vertellen dat je ook bij het zien van een wiskundige formule niet hoeft te denken, dat die formule als zodanig “moeilijk” is. Wiskunde bedrijven is in een aantal opzichten moeilijk, zeker, maar er zijn in het leven wel meer dingen heel moeilijk, en in dit opzicht is het moeilijke van de wiskunde niet ontzagwekkender dan het moeilijke dat je bij allerlei andere takken van sport hebt. En voor wiskundige formules geldt sowieso, dat ongeacht hoe ze er uitzien, het gewoon gaat om een type taal. Voel geen speciale vorm van ontzag bij het zien van wiskundige formules, echt, dat is niet opportuun. Wiskundige formules zijn alleen maar een taal. Ik zal een voorbeeld geven. U hoeft nu niet verder te lezen, - de ondervolgende tekst is wat taai, misschien ervaart u hem als niet om door te komen, en er is niets opwindends aan, dus u kunt hem gerust laten voor wat ie is. Als u maar onthoudt: er is niets “speciaals” aan wiskundige formules. Dat water, samengesteld als het is gewoon uit atomen waterstof en zuurstof, de eigenschappen heeft die het heeft, hetgeen ook nog het leven mogelijk maakt... dát is nog eens speciaal (dit is maar één voorbeeld, er zijn in het heelal heel veel dingen heel erg speciaal, vind ik)!

In de wiskunde werken ze ontzettend veel met afkortingen. We zouden dit in principe ook bij de spreektaal kunnen doen. Voorbeeld: “Als ik opschrijf WS, dan bedoel ik de zin: Water is heel speciaal”; zoiets zouden we kunnen afspreken. Of ik zou u kunnen laten weten: “Jongens, voortaan, als ik opschrijf: $W=nS$, dan bedoel ik daarmee: Wiskunde is niet speciaal”. Enzovoort. In feite werken we in de spreektaal ook wel met afkortingen. Bijvoorbeeld, “d.w.z.”, daarvan weet je dat ermee bedoeld wordt: “dat wil zeggen”. Eerlijk gezegd denk ik dat zelfstandige naamwoorden, werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en dergelijke, in wezen een soort afkortingen zijn voor begrippen die wij in ons hoofd hebben. In wezen begrijpen we de dingen op een onzegbare manier, en om er toch over te kunnen praten gebruiken we de spreektaal. De spreektaal is een hulpmiddel bij het communiceren, - en hetzelfde geldt voor de wiskundige taal.

De wiskunde werkt veel meer met afkortingen dan de spreektaal, omdat het bij de wiskunde veel meer zin heeft om dit te doen. Het heeft bij de wiskunde meer zin om het te doen, omdat je in de wiskunde heel vaak “meer van hetzelfde” hebt; wat ik hiermee bedoel zal ik zo laten zien. Overigens gebruik je spreektaal om naast semantische, ook pragmatische informatie over te brengen: emoties – de spreektaal kan als middel gebruikt worden om te overtuigen; of om informatie over te brengen inzake of je iemand mag of juist niet, bijvoorbeeld – dat soort extra zaken kan je met spreektaal, ondersteund door andere vormen van lichaamstaal¹²⁶, overbrengen;

---

¹²⁶ In wezen is praten een vorm van lichaamstaal! (vandaar dat de uitvinding van het schrift door de mens tot op zekere hoogte als een blijk van diepzinnig inzicht kan worden gezien).

dat kon niet als je zoveel mogelijk zou praten in termen van afkortingen! (Weliswaar wordt er in chattaal veel met afkortingen gewerkt, bijv., men typt in: “ff” als afkorting voor “even”.) De wiskundige taal kan je niet gebruiken voor het overbrengen van emoties – dit is dan ook een van de redenen waarom wiskunde wel eens als saai ervaren wordt.

De wiskunde werkt heel veel met afkortingen. Ik neem, bij wijze van voorbeeld, het symbooltje Σ (dit spreek je uit als “sigma”); met Σ wordt bedoeld dat er iets opgeteld moet worden. Om dit toe te kunnen lichten, vertel ik er eerst nog even het volgende bij: ze gebruiken in wiskundige formules bij voortdurende op bepaalde plaatsen letters om getallen aan te duiden (zo’n letter is dan een een-letterig wiskundig woord waarmee gezegd wil worden: “Op de plaats van dit lettertje staat een getal, maar ik laat nu even in het midden welk getal het in de praktijk zal zijn, maar dat is niet erg, want het gaat er nu om, welke wiskundige dingen je met het getal doen wilt, en niet om de getalwaarde als zodanig”). Ze werken in de wiskunde heel veel met letters om getallen aan te duiden, en ik geef hiervan een voorbeeld. Je kunt in de wiskunde schrijven: $x+y+z$. Dit betekent dat je drie getallen optelt, bijvoorbeeld $1+2+3$, of $78+9+4444$; het maakt niet uit welke getallen het zijn. De lettertjes x , y , en z staan elk voor een getalletje, - en welke getalletjes het zijn, doet nu even niet ter zake.

Maar als je aan wilt geven dat er een miljard getallen bij elkaar opgeteld moet worden, hoe doe je dat dan? Als je schrijft: $a+b+c+d+e+f+g+h+i+j+k+l+m+n+o+p+q+r+s+t+u+v+w+x+y+z$ kom je een klein eindje, maar hoe kunnen we in ’s hemelsnaam opschrijven dat we een miljard getallen op willen tellen!!!!????????? Wel daar hebben de wiskundigen op gevonden, dat je getallen ook als volgt aan kunt duiden: x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 , enzovoort Nu kan het! Je kunt schrijven: $x_1+x_2+x_3+x_4+x_5+ \dots +x_{999999996}+x_{999999997}+x_{999999998}+x_{999999999}+x_{1000000000}$. Zoals je ziet, heb ik niet daadwerkelijk alle miljard x -symbooltjes opgeschreven, ik heb de meeste weggelaten, en in hun plaats het symbooltje ... gebruikt. Maar eigenlijk is het toch nog steeds bewerkelijk om het op deze manier te doen. Daarom hebben de wiskundigen voor het optellen van getallen een afkorting bedacht, en dit is het symbooltje Σ . En ze schrijven: Σx_i . Ik moet nu gauw uitleggen wat x_i betekent. Het kleine i -tje wordt *index* genoemd, en het staat op zichzelf ook weer voor een getalletje, en in het boven gegeven voorbeeld kan dit het getal 1 zijn, en dan gaat het om x_1 ; of 1000, en dan betreft het x_{1000} ; of een miljard, en dan gaat het om $x_{1000000000}$, maar het i -tje kan ook 2 zijn, of 3 of... en ja, in feite beurtelings elk heel getal van 1 t/m 1000000000. En wat de wiskundigen bedoelen als ze de afkorting Σx_i opschrijven, dat is dat er een hele reeks getallen opgeteld moet worden, waarbij het zo is dat de op te tellen reeks getallen als zodanig in afgekorte vorm aangeduid is, namelijk als x_i waarbij x_i in zijn eentje staat voor alle symbooltjes $x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, \dots$ tot en met in dit geval $x_{1000000000}$, en in die gevallen waarin het nodig is, kan je er bijvoorbeeld nog bij zeggen: “De index i moet lopen van 1 tot en met een miljard”;

de formule ziet er dan als volgt uit: $\sum x_i$ ($i = 1 \dots 1000000000$). De wiskundigen kennen hierbij nog een andere manier om ($i = 1 \dots 1000000000$) afgekort te noteren, maar dit laat ik nu even buiten beschouwing.

En elk der symbooltjes x_1 t/m $x_{1000000000}$ kan staan voor elk getal dat maar aan de orde is, bijvoorbeeld x_1 kan -9 zijn, x_2 kan $7,3$ zijn, x_3 kan 0 zijn, x_4 kan 777 zijn, ... $x_{1000000000}$ kan 1 zijn – maakt allemaal niet uit.

Kortom, $\sum x_i$ betekent $x_1 + x_2 + x_3 + \dots$, - dit is in concreto bijvoorbeeld $-9 + 7,3 + 0 + 777 + \dots + 1$.

Samengevat, als je ergens de wiskundige formule ziet staan: “ $\sum x_i$ ($i = 1 \dots 1000000000$)” dan weet je nu wat dat betekent! Ineens zijn een paar woordjes van de taal van de wiskundigen voor jou ontraadseld! Daarmee kan je de taal als geheel nog niet lezen natuurlijk, - maar, hoe een formule er ook uitziet die je tegenkomt, een gevoel van geschrokken ontzag of iets in die geest, hoef je er in het geheel niet bij te voelen. Hieronder volgt nog een verder gaande uitzetting over de wiskundige taal waarbij iets over het wiskundige concept “matrices” gezegd wordt.

In wiskundige formules zie je afkortingen en niets dan afkortingen. Je hebt hierbij afkortingen voor bewerkingen, waarvan ik zoëven het symbooltje Σ als voorbeeld toegelicht heb, en je hebt afkortingen voor getallen en reeksen getallen, bijvoorbeeld x_i . Je komt in de wiskunde soms schijnbaar wonderlijke zaken tegen, bijvoorbeeld in de tak van sport hetende *matrixalgebra* het gegeven dat **AxB** niet hetzelfde is als **BxA**. Normaal gesproken is bijvoorbeeld 3×4 gelijk aan 4×3 ; er komt in beide gevallen hetzelfde uit. Ik heb in een populair wetenschappelijk boek over kwantummechanica eens een geëxalteerde beschouwing gelezen over hoe wonderbaarlijk het toch is, dat in de Natuur **AxB** niet hetzelfde is als **BxA**. Onzinnig mystiek gedoe was dat; - onzin, onzin, onzin – het gaat bij deze formule **AxB** noch om “simpele” getallen, noch om een “gewone” vermenigvuldiging – als je uitzoekt wat er wiskundig precies bedoeld wordt, smelt elke mystiek weg als sneeuw voor de zon. **A** en **B** zijn in dit verband afkortingen voor iets wat matrix heet, en de vermenigvuldiging betreft een bepaald type bewerking tussen matrices, die ze wel aanduiden met het woord “vermenigvuldiging”, maar die überhaupt geen gewone vermenigvuldiging is. Nog even het volgende ter informatie: in de kwantummechanica blijkt de wiskunde waarbij van matrices gebruik wordt gemaakt relevant te zijn, vandaar dat er (onzinnig geëxalteerd) gewag van gemaakt werd in dat boek waarover ik het zojuist had. Ik leg nu eerst uit wat in de wiskunde met het woord matrix bedoeld wordt. Maar voor ik dat doe zou ik nog willen opmerken dat je in de wiskunde heel vaak tegenkomt dat men een woord uit de gangbare spreektaal gebruikt, maar er dan een nogal afwijkende betekenis aan toekent; dit is een bron van veel verwarring! Heel erge voorbeelden hiervan vind ik het gebruik van de woorden “ruimte” en “veld” – in de wiskunde zijn dat heel andere entiteiten dan in de natuurkunde – hetgeen voor de argeloze student een bron van

verwarring is! Maar dit terzijde.

De wiskundigen bedoelen met het woord “matrix” een verzameling getallen die er als volgt uit kan zien:

$$\begin{matrix} 3 & 8 & 9 & 0 \\ 7 & 8 & 5 & 7 \\ 9 & 7 & 3 & 8 \end{matrix}$$

Nog een voorbeeld van een matrix:

$$\begin{matrix} 8 & 9 \\ 8 & 5 \end{matrix}$$

En nog een:

$$\begin{matrix} 100 & -30 & 3,14 \\ 12/7 & 5555 & 27 \\ 3,2222 & 19 & -3,14 \\ 0 & 0 & 0 \\ 8 & 678 & 1 \end{matrix}$$

Matrices kun je met elkaar “vermenigvuldigen”, mits hun “afmetingen” op elkaar afgestemd zijn. Je kunt bijvoorbeeld

$$\begin{matrix} 8 & 9 & \text{en} & 4 & 6 \\ 7 & 5 & & 1 & 12 \end{matrix}$$

met elkaar “vermenigvuldigen”.

Het “vermenigvuldigen van matrices”, een bezigheid die wel *matrixvermenigvuldiging* genoemd wordt, houdt een combinatie van vermenigvuldigen en optellen in van de getallen die in de betrokken matrices staan; het resultaat is dan een nieuwe matrix. Bijvoorbeeld, bij de laatst gegeven twee matrices is het eerste getal van de nieuwe matrix die door de “vermenigvuldiging” gevormd wordt: $8 \times 4 + 9 \times 1 = 41$. Het getal dat ernaast komt te staan in de nieuwe matrix is $8 \times 6 + 9 \times 12 = 156$. Het getal dat linksonder in de nieuwe matrix komt te staan, is: $7 \times 4 + 5 \times 1 = 33$; en daarnaast komt $7 \times 6 + 5 \times 12 = 102$. Resultaat:

$$\begin{matrix} 41 & 156 \\ 33 & 102 \end{matrix}$$

Kan je uitpuzzelen hoe het werkt?... heb je het “ritme” van dit stukje

wiskunde in de gaten? Lastig he? Ik vind het bij het doen van dit soort bewerklingsklusjes altijd moeilijk me er niet bij te vergissen! En dit is nu een voorbeeld van wat ik genoemd heb: "operationele moeilijkheid". Lastig genoeg, - maar geenszins mysterieus natuurlijk. Wat we hierboven gedaan hebben, is het volgende.

(1) We hebben de getallen van de bovenste rij van de eerste matrix en de overeenkomstige getallen van de linker kolom van de tweede matrix paarsgewijs met elkaar vermenigvuldigd – en we hebben de uitkomsten van de vermenigvuldigingen bij elkaar opgeteld; dit heeft in de nieuwe matrix het getal linksboven opgeleverd;

(2) We hebben de getallen van de bovenste rij van de eerste matrix en de overeenkomstige getallen van de rechter kolom van de tweede matrix paarsgewijs met elkaar vermenigvuldigd – en we hebben de uitkomsten van deze vermenigvuldigingen bij elkaar opgeteld; dit heeft in de nieuwe matrix het getal rechtsboven opgeleverd;

(3) We hebben de getallen van de onderste rij van de eerste matrix en de overeenkomstige getallen van de linker kolom van de tweede matrix paarsgewijs met elkaar vermenigvuldigd – en de uitkomsten van deze vermenigvuldigingen hebben we bij elkaar opgeteld; dit heeft in de nieuwe matrix het getal linksonder opgeleverd;

(4) We hebben de getallen van de onderste rij van de eerste matrix en de overeenkomstige getallen van de rechter kolom van de tweede matrix paarsgewijs met elkaar vermenigvuldigd – en we hebben de uitkomsten van deze vermenigvuldigingen bij elkaar opgeteld; dit heeft in de nieuwe matrix het getal rechtsonder opgeleverd.

Het algoritme dat bij de matrixvermenigvuldiging gevolgd wordt luidt in algemene termen:

(a) kies van de te nieuw berekenen matrix één vakje als vakje waarvan je het getal wilt berekenen dat er in moet komen te staan, en zie in welke rij van de te berekenen matrix het verkoren vakje staat, en selecteer de dienovereenkomstige *rij* van de *eerste* van de twee uitgangsmatrices;

(b) zie in welke kolom van de te berekenen matrix het is dat het vakje staat, en selecteer de dienovereenkomstige *kolom* van de *tweede* van de twee uitgangsmatrices;

(c) vermenigvuldig het eerste getal van de geselecteerde rij van de eerste uitgangsmatrix en het eerste getal van de geselecteerde kolom van de tweede uitgangsmatrix met elkaar en noteer het antwoord; vermenigvuldig vervolgens ook het tweede getal van de geselecteerde rij met het tweede getal van de geselecteerde kolom en noteer het antwoord; ga zo door tot je alle getallen in de rij en de kolom gehad hebt; tel daarna de zo berekende getallen bij elkaar op; het getal dat je nu verkregen hebt, moet je plaatsen in het vakje van de te berekenen matrix dat je op het oog had;

(d) herhaal de boven beschreven werkwijze, beschreven onder (a), (b) en [c], voor alle vakjes van de te berekenen matrix en dan heb je de nieuwe matrix berekend, en klaar is dan kees en van enig mysterie geen spoor te bekennen – minutieus zwoegen is het dat je doen moet,

en *that's all there is my friend*.

Welaan, het nu gezegde bij (a) t/m (d) kan met wiskundige taal veeel korter gezegd worden! We noemen een getal in de eerste uitgangsmatrix a_{ij} ; hierin is i het nummer van de rij, en j het nummer van de kolom. Dus in ons voorbeeld is a_{11} is 8 en a_{21} is 7 en a_{22} is 5 (zie boven). Een getal in de tweede matrix noemen we b_{mn} . Bijvoorbeeld, $b_{11} = 4$, $b_{12} = 6$, en $b_{22} = 12$. De gehele eerste uitgangsmatrix noemen we **A**; de tweede uitgangsmatrix noemen we **B**. We noemen een getal in de nieuwe matrix c_{yz} . Onder het vermenigvuldigen van de matrix **A** en de matrix **B** wordt nu verstaan dat we een nieuwe matrix **C** construeren met behulp van de volgende formules:

$$c_{11} = \sum a_{1j} \times b_{m1} \quad (j = 1 \text{ en } m=1, \quad j=2 \text{ en } m=2);$$

$$c_{12} = \sum a_{1j} \times b_{m2} \quad (j = 1 \text{ en } m=1, \quad j=2 \text{ en } m=2);$$

$$c_{21} = \sum a_{2j} \times b_{m1} \quad (j = 1 \text{ en } m=1, \quad j=2 \text{ en } m=2);$$

$$c_{22} = \sum a_{2j} \times b_{m2} \quad (j = 1 \text{ en } m=1, \quad j=2 \text{ en } m=2).$$

Voor de duidelijkheid schrijf ik nog even uit wat met deze formules bedoeld wordt:

$$c_{11} = a_{11} \times b_{11} + a_{12} \times b_{21};$$

$$c_{12} = a_{11} \times b_{12} + a_{12} \times b_{22};$$

$$c_{21} = a_{21} \times b_{11} + a_{22} \times b_{21};$$

$$c_{22} = a_{21} \times b_{12} + a_{22} \times b_{22}.$$

Het antwoord, de matrix **C**, is de matrix die we eerder reeds vonden:

$$41 \quad 156$$

$$33 \quad 102$$

Lastig he, om in je hoofd te krijgen hoe de matrixvermenigvuldiging in zijn werk gaat – de mate waarin de “operationele moeilijkheid” moeilijk kan zijn moet niet onderschat worden! Maar als je er veel mee bezig bent wordt de formule van de matrixvermenigvuldiging op het laatst toch heel vertrouwd; dan beheers je dit aspect van de taal der wiskunde goed. De totale taal der wiskunde is overigens dermate overweldigend uitgebreid, dat niemand hem geheel beheerst; en er komt, ook dat nog, onophoudelijk steeds weer een boel bij! De wiskundigen ontdekken jaar in jaar uit steeds weer nieuwe wiskundige grapjes, waaronder er zijn die zeer, zeer bijzonder zijn hoor. Wiskunde is een leuk vak, als je bereid en in staat bent tot het omgaan met de “operationele moeilijkheid”.

De hierboven beschreven matrixvermenigvuldiging wordt door de wiskundigen gewoonlijk heel kort verwoord, namelijk als $\mathbf{C}=\mathbf{A}\times\mathbf{B}$, of zelfs als $\mathbf{C}=\mathbf{A}\mathbf{B}$; enfin, korter kan het ook echt niet! De crux van het verhaaltje is nu, dat $\mathbf{B}\mathbf{A}$ een andere matrix oplevert dan $\mathbf{A}\mathbf{B}$; dat volgt gewoon uit de definitie van de matrixvermenigvuldiging. Bijvoorbeeld, het getal linksboven in de matrix die door de vermenigvuldiging $\mathbf{B}\mathbf{A}$ voortgebracht wordt is: $4\times 8 + 6\times 7 = 74$. Ik geef hieronder de volledige matrix **D** die uit de formule $\mathbf{D}=\mathbf{B}\times\mathbf{A}$ tevoorschijn rolt – je zou eventueel kunnen proberen deze matrix zelf via de desbetreffende berekeningen

tot stand te brengen. In ieder geval zie je dat er iets anders uitkomt dan uit $\mathbf{AxB}$, - zonder dat er van enig mysterie sprake is. De “operationele moeilijkheid” is hier de *enige* moeilijkheid – zoals zo vaak overigens, als je met wiskunde te maken hebt. Hier volgt matrix **D**:

74 66
92 69

Een ezelsbruggetje

Nu een simpel trucje om te kunnen onthouden welke elementen uit de betrokken matrices je met elkaar moet vermenigvuldigen. Overigens, over ezelsbruggetjes kan gezegd worden: “Alleen ezels gebruiken geen ezelsbruggetjes”. Je moet ezelsbruggetjes juist zoveel mogelijk gebruiken! Ze kunnen in zeer hoge mate de omgang met ingewikkelde formules en andere zaken vergemakkelijken. Wees altijd naar ezelsbruggetjes op zoek!

8	9	41	156
7	5	33	102
4 6			
1 12			

Ik heb hier matrix **A** linksboven geplaatst, en matrix **B** rechtsonder, bij wijze van ezelsbruggetje om in een oogopslag te kunnen zien hoe ik de rijen en kolommen vermenigvuldigen moet om $\mathbf{AxB}$ te krijgen. De uitkomstmatrix **C** positioneerde ik boven **B**. Voor elk element van **C** geldt nu, dat hij berekend is uit de *rij links* van dat element, en de *kolom onder* dat element. Dus, het ezelsbruggetje is: positioneer de matrixen zoals ik het hierboven deed, - en om een element van **C** te berekenen, zie welke rij van **A** zich links van het element bevindt, en welke kolom van **B** eronder zit: dit zijn dan de rij en de kolom die je voor de berekening van dit element van **C** nodig hebt. Voilà! In één klap een heerlijk visueel hulpmiddel verkregen, om te kunnen onthouden welke rij je met welke kolom “vermenigvuldigen” moet. Redelijk simpel zie je nu, dat je bijvoorbeeld $(8 \times 4) + (9 \times 1)$ moet doen, om het eerste element van **C** te verkrijgen. Voor degenen die weten dat het valide is matrices met ongelijke afmetingen met elkaar te vermenigvuldigen, nog zo’n plaatje:

3 8 9 0
7 8 5 7

8 9 2
2 4 1
0 7 3
8 5 6

Het extra voordeel is, dat je nu meteen ziet, hoeveel rijen en kolommen de resulterende matrix krijgt (in ons geval 2 rijen en 3 kolommen). Ik geef voor de volledigheid nog even het resultaat:

3 8 9 0   40   122   41
7 8 5 7   128   165   79

8   9   2
2   4   1
0   7   3
8   5   6

En, omdat ik het niet laten kan, nog 1 voorbeeld...

3 8 9 0   20
7 8 5 -7   13

1
1
1
1

Nog enige ezelsbruggetjes

Ik heb een slecht geheugen voor het onthouden van feitjes. Bijvoorbeeld, je begint in de “Windrichtingen” (dit is een Tajchi-oefening) met bal-op-rechts, gevolgd door linker-voet-voor; dit is maar een voorbeeld, de details doen er niet toe. Wel, ik kon dit echt niet

onthouden; steeds twijfelde ik: Moet ik beginnen met bal-op-links en rechter-voet-voor, of moet ik eerst bal-op-rechts / linker-voet-voor? Toen bedacht ik het woordje: “brlivo” (uit te spreken als brrrlievo). Dit is een afkorting voor bal-rechts-linkervoet. Dit woordje kan ik onthouden, en daarbij zie ik ook nog wel kans, me te herinneren waar 't voor staat. Probleem opgelost! Hoera voor de truc met het ezelsbruggetje!

Nog een voorbeeld, een heel bekend: ROGGBIV – deze afkorting staat voor de kleuren van de regenboog: rood, oranje, geel groen, indigo, blauw, violet.

Een laatste voorbeeld. In de kwantummechanica kom je formulefragmentje $e^{-iEt/\hbar}$ veelvuldig tegen; ik heb het leren onthouden door de exponent van e in gedachten uit te spreken als: “min iet gedeeld door hoera” {“hoera” zeggen fungeert als re-minder voor de aanwezigheid van het streepje van $\hbar$ }. Nou, dit trucje ziet er gek uit, maar werkt toch goed, probeer het maar.

Ik heb opzettelijk aandacht besteed aan het gebruik van ezelsbruggetjes, omdat zij de moeilijkheidsgraad van de operationele moeilijkheid aanzienlijk reduceren kunnen.

Een advies

De operationele vaardigheid kan men vergroten door veelvuldig te schaken tegen een schaakprogramma. Maar neem daarbij dan alle tijd van de wereld voor het bedenken van je zetten – zet het programma gewoon uit als jij aan de beurt bent (en de fase van de standaardopeningen achter de rug is, - openingen die je op kan zoeken op internet). Pak er een normaal schaakbord bij, en verplaats de stukken of pionnen naar hartelust om te zien of een zet die je voorneemt om te doen, goed uitpakt, en om alle mogelijkheden uit te proberen¹²⁷. Als je een zet bedacht hebt, doe hem dan nog niet, maar kijk er de volgende dag nóg eens naar. Het is helemaal niet gek als je er een week voor nodig hebt om tot een definitieve zetkeuze te komen; als je zover bent, start dan het softwareprogramma op, laad de afgebroken stand, en doe de zet die je bedacht hebt. Vervolgens maak je mee dat het programma in no time met een tegenzet op de propfen komt – en somwijle beleef je het dat het programma een voor jou verpletterend desastreus uitpakkende zet doet, welke je volkomen over het hoofd gezien had... Maar aldoende verwerf je jezelf in de loop van de tijd de gewoonte van de precisie in denken en het doorzettingsvermogen die nodig zijn om bij het tackelen van het aspect van de operationele moeilijkheidsgraad een eindje te kunnen komen. Schaakprogramma's kunnen ingesteld worden op verschillende sterkteniveaus – begin laag, en stel het programma hoger in naarmate je operationele denkkraft toeneemt. Succes!! – maar, méér nog: veel plezier!!!!

---

¹²⁷ Je hebt een extra schaakbordje nodig, een kleintje, om de actuele stand vastgelegd te houden, anders raak je de stand tijdens je uitprobeerwerk kwijt.

Een observatie

Het bezit van een goed geheugen en een hoog IQ helpen enorm bij het omgaan met de operationele moeilijkheidsgraad, maar geven geenszins garantie voor het zich kunnen verwerven van Inzicht. Ik vind bijvoorbeeld Richard Feynman een persoon bij wie hemels heerlijk Inzicht aan de lopende band opborrelt, maar heb daarentegen de indruk dat veel der werkers aan de ontwikkeling van de snarenfysica, hoewel een prachtig hoog IQ hebbend, desondanks als natuurkundige niet excelleren als het om Inzicht gaat.

{einde van verhaaltje *Waarom vinden mensen natuurkunde een moeilijk vak?*}

Hier volgt een aflevering uit het desbetreffende feuilleton waarin het gaat over iemand die JvdT heet; wat deze man doet wekt geenszins de lachlust op.

JvdT

JvdT stelde zich aan de vrouwen vaak onder een pseudoniem voor, bijvoorbeeld hij noemde zich King Jan. Vrouwen houden ervan dat mannen stevige namen hebben. Zoals Sven. Als je als man Berend-Jan heet ofzo ben je van meet af aan in het nadeel.

Jirre Tijtjak uitte zich een keer als volgt, tijdens een vertrouwelijk gesprek met haar zus:

“O, pas op voor zijn ogen! O die prachtige blauwe ogen. Zijn lichaam, dat is niet veel, maar zijn markante kop met die prachtige blauwe ogen van hem...”. Haar zus antwoordde:

“Als ik bij hem ben ben ik betoverd. Wat ik voel, dat is diepe mystiek. Zijn stem! Zijn diepe mooie donkere stem! Ik hoor de hele tijd zijn stem in mijn hoofd!”. Maar dit gesprek vond plaats in de gelukkige maanden gedurende welke Jan van de Tros hen nog niet gedumpte had; Jirre was de eertste die eraan moest geloven, haar werd op de grofst denkbare manier te kennen gegeven dat ze als vrouw een volslagen mislukking was, waarna Braggel in stilte triomfeerde, totdat ook zij minstens even genadeloos met stront overgoten werd als haar zus het overkomen was.

JvdT was meestal met meerdere vrouwen tegelijk bezig. De meesten van hen wisten dit niet, sommigen waren ervan op de hoogte, maar accepteerden het. Het aantal vrouwen dat het uit zichzelf met hem uitgemaakt heeft, bedraagt bij goede benadering 0.

Ik geef u een overzicht van wat JvdT tegen de vrouwen zei:

- “Ik vind je lief.” (dit is een voorbeeld van het soort van zinnestjes waarmee hij begon).

- "Ik wil mijn hoofd tussen je borsten duwen."
- "Ik wil je mond proeven."
- "Ik wil je tongzoenen en al je smaakjes proeven." (*gék werd Braggel Tjitjak van verlangen, als Jan dit tegen haar zei*)
- "Ik ben helemaal aan je verslaafd. Zoiets heb ik nog nooit meegemaakt."
- Bij het afscheid nemen zei hij: "Likjes" (dit zinnetje in het bijzonder, schijnt voor de vrouwen onvoorstelbaar opwindend geweest te zijn – in dermate grote mate dat er in het geheel geen weerstand tegen te bieden was).
- "Mijn kleintje wordt opgewonden."
- "Ik voel je seksuele macht."
- "Doe je rokje eens uit."
- "Ik wil je slaafje zijn. Jij moet alles bepalen wat er gebeurt."
- "Mijn eikel ziet helemaal paars en doet vreselijk pijn, maar ik kan het niet laten." (hij beweerde dat hij van verlangen naar de betrokken geliefde de hele tijd masturberen moest) "Maar voor jou wil ik wel pijn lijden. Tenzij jij zegt dat het niet mag."
- "Ik kan jou blijkbaar ook wat leren. Dat het fijn is als je in mijn mond plast, en dan zal ik ook in jouw mond plassen."
- "Mijn grote stevige lieverd."
- "Ik smEEK je om in je te mogen."
- "Ik wil hard en geil met je neuken."
- "Ik wil niet dat je man in je zit, ik wil in je zitten."
- "Zit je wel eens met je vingers in je gleufje."
- "Als je masturbeert, met hoeveel vingers ga je dan in je kutje?"
- "Ik wil na afloop je vingertjes drooglikken."
- "Geiltje."
- "Ik wil in je stoten."
- "Ik wil dat je op mijn schouders zit en dan zal ik je kutje drooglikken."
- "Ik wil dat je op me gaat liggen en dat ik je dan helemaal om me heen voel."
- "Ik wil met jou dierlijke geile seks."
- "Ik wil helemaal over je heen spuiten en het dan oplikken."
- "Ik wil je kontgaatje likken."
- "Ik wil net zo lang je kutje likken tot ik al je vocht op heb."
- "Je hoort bij je man, maar je hebt ook een minnaar nodig, en dat ben ik. En als jij met je man geweest bent zal ik je helemaal schoonlikken. Want dat is dan mijn taakje."
- "Ik lig onder je en doe mijn mond open en dankbaar neem ik je urine in ontvangst."
- "Ik wil mijn vinger in je kontgaatje stoppen en hem daarna aflikken."

En hij haalde de vrouwen ertoe over, een stukje van hun schaamhaar af te snijden en dat aan hem te geven. O, de vrouwen waren zo gek op Jan van de Tros! Totdat hij ze kapot maakte door ze op het hoogtepunt van hun geluk opzettelijk op de grofst denkbare wijze, blijk gevend van

een totale ijskoude onverschilligheid, plompverloren te dumpen. Alleen zijn relatie met Ain Reetsel was van blijvende aard. Om te beginnen was ze de enige die hem tot in zijn wildste, wij zouden misschien zeggen smerigste, fantasieën volgde, maar ook was het zo dat ze hem wist te commanderen op precies die manier die maakte dat hij op zijn manier iets wat je "liefde" zou kunnen noemen voor haar voelde. Ain had hem ook niet nodig, ze had relaties genoeg, waaronder die met Bob Billen als één met bijzondere diepgang genoemd mag worden. Bob was van de mannen degene die wat Ain betreft verreweg het lekkerste stuk was.

Nu houden Kwarken sowieso veel van seks hoor. Wat dat betreft gebeurde er altijd wel het nodige, waar je van zou opkijken als je het wist. Zo is er het verhaal van de reeds genoemde Bob Billen. Dat was me er eentje! Hij gedroeg zich bij voortduring overspelig; hij was met drie vrouwen wettig getrouwd maar vond in hen blijkbaar niet genoeg bevrediging. Zelfs met zijn eigen zusters heeft hij het een keer aangelegd! Overspel was bij de Kwarken, zoals altijd en overal ter wereld, per se verboden, maar zoals overal ter wereld werd het gebod nogal eens bij gepaste en ongepaste gelegenheden met handen en voeten getreden als het zo uitkwam. Omdat er veel Kwarken waren die zich in dit opzicht misdroegen was er een soort van onuitgesproken afspraak dat men de geldende straf meestal achterwege liet. Deze straf bestond ten eerste uit doodpijnen en ten tweede uit in de Bredestroommetdekaaimankaden-rivier gooien, waar Rex Dildo de misdadiger verscheuren zou, zodat de betrokkene niet in Walhalla komen kon. Als men deze straf inderdaad consequent toegepast had, zou naar schatting dertig procent van de Langetanders op de beschreven wijze in de Bredestroommetdekaaimankaden-rivier geëindigd zijn. Maar Bob Billen deed het zelfs met zijn eigen zusters, - en hij had hen nota bene zelfs weten te verleiden tot het doen van een triootje!! De man van Bobs zusters wist van niets, hun broer Bill was razend toen het hem ter ore kwam, en Ain Reetsel was gek van jaloezie. Zij wilde dat Bob alleen haarzelf als minnares erkennen zou, en inderdaad had Bob een tijdlang kans gezien haar nog te laten geloven ook dat ze inderdaad een unieke rol had; Bob had haar laten geloven dat hij zelfs zijn drie vrouwen verwaarloosde omwille van zijn geluk met Ain. Toen kwam het uit dat hij het intussen godverdomme met zijn eigen zussen gedaan had zelfs, - hetgeen iets was waar erg veel over gesproken werd, zozeer dat het tenslotte ook Ain ter ore was gekomen, en toen kreeg ze meteen te horen wat iedereen tot dan voor haar verzwegen had: dat Bob gewoon doorgegaan was met alle vrouwen aan de haak slaan die hij maar krijgen kon; - dus toen werd het Ain in een verschrikkelijke klap duidelijk: dat het één grote leugen geweest was dat Bob haar, Ain, liefgehad zou hebben in een mate die geen andere vrouw ooit bij hem opgeroepen had.

Bennie zat vermoeid naast Popipipo in het Paleis. Popipipo zei:

“Mensen doen alleen maar normaal omdat ze elkaar allemaal naäpen”.

“Ja”, zei Bennie, “vooroordelen regeren de wereld”.

“Zo is het.”

“Mensen hebben nauwelijks diepgang en zitten vol vooroordelen.”

Daarna zwegen ze. Bennie was erg onder de indruk van het feest dat hij de afgelopen nacht gezien had, en van de zinderende spanning die in de lucht hing in verband met de komende gebeurtenissen. Ook het bijzondere gesprek dat hij die middag met Popipipo gehad had, had behoorlijk indruk op hem gemaakt. Ze hebben verder niet veel meer gezegd en zwijgend het avondeten gebruikt en ze hebben het donker zien worden en de zon ging onder, en toen ging het verschrikkelijk regenen.

Samen keken ze bij het weinige licht dat er nog was naar de bruisende stroompjes water die overal op de grond aanwezig waren, en ze luisterden naar het bulderende geweld waarmee het regenwater, bij gigantische bakken over de wereld uitgestort, naar beneden gedonderd kwam. Het regende onvoorstelbaar hard, een zee van water kwam brullend naar beneden die alles leek te zullen wegspoelen. Maar Bennie en Popipipo waren het gewend. Naar verwachting zouden later die avond de rajaps hun bruidsvlucht houden. Bennie vroeg zich af of de Kwarcken de larongs ook vingen en opaten – hij was daar nog steeds niet achter. Bennie wachtte tot de regen zou ophouden, daarna zou hij zijn eigen huisje gaan opzoeken (als dat niet weggespoeld was intussen), het was allang helemaal pikdonker zodat je buiten niets zien kon, maar regelmatig werd alles hel wit verlicht, dan zag je alle bomen en huisjes rondom, en zag je de bomen woedend maar hulpeloos heen en weer zwiepen in de wind, en dan meteen daarop beukte een ontstellende donderslag hun oren. Popipipo zat er onverstoord bij, het ging er nu eenmaal regelmatig heel wild aan toe in zijn land, het was altijd al zo geweest, en ook Bennie maakte zich niet druk, maar ineens keken zij beiden met bonkend hart naar buiten – bij de laatste flits was daar onverwacht een vreemd wezen zichtbaar geweest dat met grote snelheid op hen af kwam; Ain Reetsel, ze herkenden haar met afschuw. Een onbegrijpelijk harde donderslag doordreunde het heelal, die alles beven deed als bij een aardbeving, en Ain Reetsel stortte naar binnen, bovenop Bennie, die van de slag achterover kieperde en haar lichaam overal op zich voelde. Hij besefte dat het onbeschoft was terwijl hij het deed maar kon het niet laten haar ruw van zich af te duwen. Hij ervoer haar lijfelijke aanwezigheid als dermate onverdraaglijk smerig, dat hij haar ruw wegduwde. Ain werd hierdoor net zo woedend als de woedende elementen die buiten tekeer gingen, maar ze liet niets merken – ze had die Bennie toch al vurig gehaat, maar precies op dat moment kwam precies die kokende woede in haar op welke uiteindelijk tot Bennies hoogst onaangename einde geleid heeft. Even later stapte ook Bill Billen, Bobs broer, binnen. Hij keek nogal brutaal om zich heen, en ging naast Ain zitten,

dicht naast haar, en stak onomwonden en opgewonden van wal.

“Namens mijn zusters Jirre Tjitjak en Braggel Tjitjak, beiden getrouwd met Tjeerd Tjitjak die goddank nog van niets weet, maar wiens smaad ongedaan gemaakt moet worden, kom ik toestemming vragen voor het mogen doodpijlen van mijn broer Bob Billen”. Ain zei:

“Die vent, deze wellusteling: Bob Billen, kan in Lange Tanden niet langer doorleven. Hij is een smet voor de goede naam van ons dorp!”. Geschokt keek Bennie Popipipo aan. Popipipo zei:

“Je weet dat de geesten van dode overspeligen blijven rondzweven. Ons dorp zou juist in de problemen komen als wij hem nu doodden”. En Bennie, eeuwig overijverig op het verkeerde moment, zei belerend: “Ik denk inderdaad dat Popipipo in dit geval gelijk heeft”.

“Klootzak, bemoei je er niet mee”, zei Bill woedend, en Ain Reetsel boog zich naar Bennie over en spuwde een dikke slijmerige klodder sarih zo in zijn gezicht. Ziedend haalde Bennie uit om haar een verschrikkelijke oplawaai te verkopen maar Popipipo hield hem tegen.

“Verdwij alle drie!”, zei Popipipo zacht, “Wie zich in mijn Paleis niet weet te gedragen, kan er niet vertoeven”. Verslagen verlieten Ain, Bill en Bennie het Paleis, huns weegs gaande. Bennie was de regen dankbaar omdat deze zijn gezicht in no time schoonspoelde, en Bill was de regen dankbaar omdat deze hem de gelegenheid schonk zijn arm ter bescherming om Ain heen te slaan, waarna zij zich tegen hem aandrukte, - en toen Bills hand Ains linkertiet zogenaamd per ongeluk aanraakte, drukte Ain zich nog steviger tegen Bill aan. Popipipo bleef diep bezorgd achter. God wat donderde en bliksemde het!

“Is het gelukt?”, vroeg JvdT aan Ain.

“Ik denk het niet. Maar ogot wat haat ik die Bennie!!” Tot Ains geluk was JvdT's vermogen tot het uitbroeden van slimme plannetjes onuitputtelijk.

De volgende dag kreeg Popipipo bezoek van Dr. A.Vogelbekdier; eigenlijk had die dag het Houdoeenbedanktfestival moeten plaatsvinden, maar het was gisteravond laat door Kim Wok afgeblazen, met daarbij de mededeling dat Dr. A.Vogelbekdier zou uitleggen waarom het voorlopig niet door kon gaan. Dr. A.Vogelbekdier wist Popipipo ervan te overtuigen dat Bob Billen gedood moest worden. Van iets anders, dat was een bewering die Dr. A.Vogelbekdier deed, wist hij Popipipo niet te overtuigen, dat was dat het Bennie geweest zou zijn die Ain en Bob bij elkaar gebracht zou hebben. Ain schaamde zich dood omdat ze het met Bob gedaan had – ze had dit Dr. A.Vogelbekdier bekend – maar de eigenlijke schuldige was Bennie geweest, die beweerd had dat Koningin Wilhelmina Ain en Bob voor elkaar voorbestemd had, - en dat zij samen een kind moesten krijgen, en dat dit kind Popipipo en Dr. A.Vogelbekdier verjagen zou, en een nieuw Koninkrijk van geluk en voorspoed stichten zou in naam van Koningin Wilhelmina, waarna het niemand in Lange Tanden nog aan iets ontbreken zou; bovendien zou niemand in Lange Tanden ooit nog

ziek worden, en allemaal zouden ze heel oud worden (duizend jaar of meer). Schokkend van het snikken had Ain haar zonde aan Dr. A.Vogelbekdier opgebiecht. Dr. A.Vogelbekdier had haar vergeven, maar vond wel dat er drastische maatregelen genomen moesten worden maar Popipipo geloofde niets van Ains verhaal. Hoe dan ook, eerst moest het doden van Bob Billen plaatsvinden. En Popipipo vroeg: “Is er geen haast meer met het Houdoebenbedanktfestival?”.
“Jawel! Weldegelijk! Dat moet juist zo *spoedig mogelijk* plaatsvinden!”

○○○○○○ 24 ○○○○○○

Opmerking: De persoon JvdT bestaat echt, en de uitspraken vastgelegd in verhaaltje *JvdT* zijn inderdaad uit zijn koker afkomstig; dit ter informatie. Het Kwaad heeft vele gezichten.

In Boekje 3 van LB bevindt zich een uitleg van de kwantummechanica, *Alles is anders* geheten, die redelijk goed is. Het kan weliswaar beter, zoals Boekje 4 van LB laat zien. Maar *Alles is anders* leidt aan de helaasheid van het dik zijn. Daarom geef ik er hieronder alleen een samenvatting van. Maar, heeft u een dapper en liefdevol hart kloppend in uw donder, dan zult u er t.z.t. vanzelf toe komen het complete verhaal te lezen; dit is een voorspelling.

Alles is anders

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u opstelletje *Alles is anders* overslaan, en verder gaan op bladzijde 290.

{Lezer, ik wens u veel heil en zegen toe, veel zon en weinig regen, nu we ons eindelijk op het gladste ijs gaan wagen dat er is, namelijk het ijs van de gletsjers van het Andersgebergte. En we zijn niet over één nacht ijs gegaan maar nu *gaan* we toch, er vandoor, op die Friese doorlopers van ons. Hopelijk zakken we er niet door (door het ijs), hopelijk zakken onze broeken niet af, hopelijk vallen we niet op de platte bek. Ik zeg dit allemaal maar, omdat ik niet 1 (één) goed boek over kwantummechanica ken – waarbij de boeken van Feynman en Penrose en Gribbin nog de beste zijn. En mijn boekje zal wel geen uitzondering zijn, dat wil zeggen, ik wil maar zeggen dat ook mijn boekje best wel een slecht boekje is. Zo zie ik het. In de grond komt dit mede doordat niemand de kwantummechanica begrijpt. Daardoor is niemand in staat er goed over te schrijven, da's logisch. (God waar ben ik toch aan begonnen.) Maar laat u dus niet ontmoedigen als u in onderstaande tekst zowel omissies als herhalingen als tegenstrijdigheden aantreft. Integendeel en nog sterker: als u het op kunt brengen, zou het goed zijn als u de onderstaande tekst drie keer las want dat helpt; ik geloof namelijk niet dat het mogelijk is de ondervolgende uitleg in één keer te begrijpen. Ik wil u hierbij in herinnering brengen, u ooit aanbevolen te hebben, niet méér dan een half uur per dag in het boekje dat *Levend begraven* heet te lezen, en dit advies is op dit moment meer van toepassing dan ooit te voren. En

u zou bij het lezen van *Alles is anders* persoonlijke aantekeningen kunnen maken van de dingen die u opvallen, of die u wilt onthouden of zogauw niet begrijpt; dit beveel ik u aan, van harte en warm beveel ik u dit – aan. Kortom, mijn advies is: behandel hoofdstukje *Alles is anders* als een tekst die bestudeerd wil worden, want dat is zij ook. Sterkte & succes; lectori salutem¹²⁸.)

Z :En nu: de Alles-Is-Anders-Show!

A :Watte?

Z :Jawel, de Alles-Is-Anders-Show, want in de wereld van de *elementaire deeltjes* is alles anders. Tot nu toe hebben we ideeën gevormd door na te denken over verschijnselen in de “normale” wereld.

{Hier is wat tekst weggelaten}

De plaatjes waar we vandaag kennis van zullen nemen, zijn *strijdig met het gezonde verstand*.

Om de eigenschappen van de fundamentele bouwsteentjes waar het heelal uit bestaat, in plaatjes te kunnen vangen, hebben de natuurkundigen ideeën geopperd, dermate bizar... dat je als leek geneigd bent te denken: “Zouden ze zich nou niet gewoon vergissen”. Maar natuurkundigen zijn uiterst slim. Die jongens – en meiden – vergissen zich zomaar niet.

{Hier is wat tekst weggelaten}

De formules van de kwantummechanica stellen ons, mensen, in staat transistors en lasers te maken, en de uitkomsten van experimenten te voorspellen. De apparaatjes die we maken functioneren goed; en de voorspellingen kloppen – maar wat er *gebeurt*, wat elektronen en protonen doen, hoe ze feitelijk bewegen, hoe ze zich gedragen ... geen idee – dat weet niemand. Ik heb indertijd een uitleg gegeven van hoe de televisie werkt. Een dergelijke uitleg van hoe het atoom werkt kan niet gegeven worden; zo’n soort inzicht hebben we niet – we hebben alleen de wiskundige formules; wat daar áchter zit weet niemand. Overigens zijn de meeste fysici de mening toegedaan dat er in het geheel niets achter zit, en dat we voor lief te nemen hebben dat de natuur *wezenlijk* is ala de desbetreffende formules, en hier past maar één woord bij: absurd.

Maar in zekere zin heb ik het nu nog niet goed gezegd. Nu ga ik

---

¹²⁸ De hier voorliggende tekst heb ik in de jaren tachtig van de twintigste eeuw geëpibreerd (maar ik heb het verhaal in later jaren geüpdate als het zo uitkwam) en hij geeft de gangbare ideeënwereld betreffende de kwantummechanica van toentertijd weer. Onder andere het geniale van de ideeën van Feynman was in die dagen door de modale fysicus in het geheel nog niet begrepen.

het, in twee zinnen, correct zeggen.

Als we ons bij het werken met de kwantummechanische plaatjes beperken tot de taal der wiskunde is er in het geheel geen probleem¹²⁹ want je kunt met behulp van de desbetreffende wiskunde de uitkomsten van zekere experimenten voorspellen, en apparaatjes bedenken die naar behoren werken. Problemen doemen alleen op als je probeert over wat de wiskunde zegt na te denken in menselijke termen, dat wil zeggen met behulp van de taal der mensen.

Maar waarom zou je de plaatjes ook willen verwoorden in de taal der mensen? Waarom zouden we opdringerig zijn? De Natuur praat nu eenmaal in wiskundige termen, niet in menselijke; laat ons dit accepteren, en vrolijk verder gaan! Ons boerenverstand is geëvolueerd om boerinnen aan ons te paren en het voortbestaan van homo sapiens te dienen; mieren zijn we, die niets begrijpen van de wereld welke ons voortgebracht heeft; en zelfs vliegende mieren begrijpen de wetten van de aërodynamica niet. Desondanks kunnen zij – en wij – vliegen, leuk toch?!

Het woord *kwantum* betekent: hoeveelheid. Dit woord is indertijd ingevoerd om aan te geven dat de uitzending van elektromagnetische stralen zich niet als een continuproces voltrekt, maar stootsgewijs; de man die dit fenomeen als eerste gesignaleerd heeft, heette Max Planck. Bij elk stootje uitstraling wordt een zekere hoeveelheid energie, een energiekwantum¹³⁰, afgegeven. Het is zo, dat als je zéér nauwkeurig kijkt, d.w.z. je experiment op de juiste wijze uitvoert, dat je dan constateert dat licht blijkbaar uitgezonden wordt door een soort vulkaantje (dit is maar beeldspraak natuurlijk) dat bij voortdoring zeer kleine brokjes licht-energie uitspuugt!

Nu waren wij toentertijd reuze in onze nopjes met de vergelijkingen van Maxwell¹³¹. Die vonden we wonderschoon; maar volgens de vergelijkingen van Maxwell is licht een *golfbeweging van het elektromagnetische veld*. Dit sluit uit, dat licht een brokjes-natuur heeft. Om op het idee te komen Maxwells bouwwerk ter zijde te schuiven moest je werkelijk een onbekommerde durfal zijn; maar Einsteins heldere verstand fluisterde hem in: “Licht bestaat blijkbaar (ook) uit deeltjes”. Dus schreef hij een wetenschappelijk artikel waarin hij opperde dat licht uit deeltjes bestond.

De door Einstein geopperde deeltjes zijn *fotonen* genoemd. Tegenwoordig twijfelt geen natuurkundige eraan dat fotonen werkelijk bestaan.

{Hier is wat tekst weggelaten}

---

¹²⁹ Mits je de dubieuze methode die gebruikt wordt om zekere zich opeenstapelende “oneindig”s onder de tafel te vegen voor lief neemt (dit wordt hier verder niet behandeld).

¹³⁰ Dit is overigens maar een pieperdepiep klein hoeveelheidje energie.

¹³¹ Deze zijn in LB beschreven, wij kunnen het er niet over hebben helaas.

Maar we zitten nu met *twee* plaatjes opgescheept. Het ene plaatje zegt dat licht een zich voortplantende golf is – altoos wielende als de eindeloze zee. Het andere plaatje beweert dat licht uit deeltjes bestaat – chocoladehagel. Hihhi.

Welk plaatje is nou uiteindelijk door de natuurkundigen geadopteerd? Wat denk je? Is licht een lichtzee, of is licht zo iets als een nederdalende stroom hagel?

A :Ik zou het werkelijk niet weten.

Z :*Beide* plaatjes stroken met de werkelijkheid! Dit klinkt paradoxaal tot in het idiote, maar toch is het zo: *licht is zowel golven als deeltjes...*

Je moet het hierbij zo zien, dat er een grote groep experimenten is waarbij het golfplaatje uitstekend voldoet. Er is echter ook een grote groep experimenten waarbij het deeltjesplaatje juist je ware is. Met andere woorden, om volledig te zijn bij de beschrijving van wat licht is, heb je twee plaatjes nodig. En dit zijn twee plaatjes die elkaar apert *tegenspreken*. Want iets kan immers niet én deeltje zijn, én golf.

A :Nee, dat lijkt me uitgesloten.

Z :Licht is dan ook nimmer *tegelijktijd* golf en deeltje. Afhankelijk van hoe je het experiment uitvoert, openbaart licht zich óf als deeltje, óf als golf. Gek hè?

A :Nou!

Z :En het werkt dus zo dat je gewoon dát plaatje kiezen moet, dat strookt met het experiment dat je doet. Dit wordt genoemd: *de golf-deeltje-dualiteit*. Met name de grote Deense natuurkundige Niels Bohr heeft ons in dezen terdege onderwezen. In dit verband valt nog op te merken, dat het menselijk bewustzijn een rol speelt; want doordat we kiezen welk experiment we doen, bepalen *wij* of licht zich als deeltje of als golf zal uiten. Dermate gek is dit, dat je je hierbij het hoofd breken kunt als een klomp zonder dat dat iets oplost weliswaar. Heeft ons menselijk *bewustzijn* werkelijk een *bepalende* invloed op hoe de deeltjes zich fundamenteel *gedragen*?? Er is een manier om het gedrag van fundamentele deeltjes te beschrijven, die het zegt in termen van “het instorten van de golffunctie”¹³²; daarbij komt de bepalende invloed van het bewustzijn nog duidelijker naar voren. Maar ik kom hier later nog wel eens op terug...¹³³.

---

¹³² Ik heb trouwens een hekel aan de term golffunctie; *complexe e-functie* is een veel betere term (“e” is in dit verband een getal ter grootte van 2,7182818285...; en over wat “e” eigenlijk in feite is, daarover wordt in LB wel e.e.a. gezegd, maar hier niet). Sorry – dit moest ik even kwijt. / A.Z.S.

¹³³ Naar verluidt geraakte Feynman notoir in een toestand van geïrriteerd-zijn als er gesproken werd over “het instorten van de golffunctie”. Ik meen van Feynman begrepen te hebben dat mensen die van het instorten van de golffunctie een probleem maken, alleen maar laten zien dat ze het absurde

Op een dag kwam Louis de Broglie, nadenkend over bepaalde eigenschappen van elektronen, en de taal der wiskunde sprekend, op een leuk idee. Hij bedacht dat deeltjes zich onder bepaalde omstandigheden als golfjes zouden gedragen. Zie je? Licht gedraagt zich soms als deeltjes. En, aldus Louis de Broglie: deeltjes gedragen zich soms als golfjes. Hij schreef deze gedachte op in het proefschrift waarop hij hoopte te promoveren; de geleerde leden van de promotiecommissie aarzelden – wat was dit voor bizar idee waar deze student mee aan kwam zetten. Ze hebben De Broglie's hypothese aan Einstein voorgelegd. En Einstein? Die vond het een schitterend idee. Dus Louis de Broglie is succesvol gepromoveerd, en de natuurkundigen hebben zijn idee experimenteel getoetst en de experimenten hebben laten zien dat het waar is.

Elektronen, protonen, neutronen enzovoort, gedragen zich onder bepaalde omstandigheden alsof ze golfjes waren...

A :Dit is, in één woord: merkwaardig.

Z :Je slaat de spijker op de kop.

Men spreekt in dit verband wel van *materiegolven*, en bij het spreken van de taal der wiskunde duidt men de materiegolven van het *materieveld* gewoonlijk met de letter ψ aan, die men uitspreekt als: psi ¹³⁴.

A :Zeker omdat je een psychiater nodig hebt om in staat te zijn dit alles te verwerken.

Z :Dat zal het zijn, ja.

Ja. Dit alles roept bij een mens soortgelijke indrukken op als een psychedelische sessie. Enerzijds openbaart licht zich als een zich razendsnel verplaatsende trilling van het elektromagnetische veld; dit is het plaatje dat uit de wetten van Maxwell volgt. Anderszins openbaart licht zich als deeltjes, die we fotonen noemen; overigens hebben deze licht-deeltjes geen massa.

A :Wat! Dat kan toch niet! Hoe kan een deeltje geen massa hebben; want als het geen massa heeft bestaat het toch zeker niet?!

Z :Och, waarom zou het nou niet kunnen. Wat houdt "bestaan" überhaupt in...

---

van de kwantummechanica nog steeds niet begrepen hebben, dat wil zeggen, ze blijven maar proberen al te menselijke bedenksels van toepassing te laten zijn, hetgeen een oneigenlijke manier van doen is. Volgens Feynmans lucide kijk op de kwantummechanica is er nimmer en nergens sprake van een bepalende rol van het menselijke bewustzijn. Je hebt alleen *gebeurtenissen* (het klikken van detector A respectievelijk het klikken van detector Z), - en om de kans op specifieke gebeurtenissen te berekenen moet je ingewikkelde en Hoogst Merkwaardige mathematische calculaties ten uitvoer leggen. Meer is er niet onder de zon. Dan toch meer willen zeggen over wat Mevrouw Natura doet, is vragen naar de uitkomst van de deling van nul op één. Maar ik merk keer op keer dat het gros der natuurkundigen Feynmans inzichten betreffende de kwantummechanica niet kent of naar waarde weet te schatten. Stommelingen! Bennie.

¹³⁴ ψ is in het algemeen een complexe functie van $\mathbf{r}$ en t .

Juist het feit dat fotonen geen massa hebben verklaart dat licht met de snelheid van het licht voort kan gaan. Want uit de relativiteitstheorie volgt dat deeltjes die massa hebben, de lichtsnelheid nimmer zullen bereiken; alleen deeltjes die geen massa hebben kunnen zo snel gaan als het licht.

Goed – OK – zo psychedelisch is nu het verschijnsel licht.

En om het dan nog krankjorummer te maken, blijken alle elementaire deeltjes op hun beurt weer iets golverigs over zich te hebben; kortom, zowel elektromagnetische straling als elementaire deeltjes lijden aan schizofrenie.

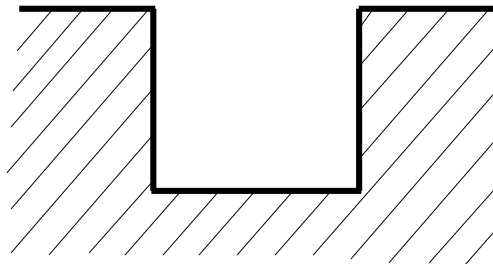
A :Ja!

Intussen, je hebt het nu wel steeds over elementaire deeltjes, maar wat bedoel je daar feitelijk mee?

Z :Zo noemen we die heel kleine deeltjes die niet uit nog kleinere deeltjes bestaan. Bijvoorbeeld het elektron is een elementair deeltje (voor zover wij heden ten dage weten); het foton eveneens; het proton is geen elementair deeltje, en ook het neutron niet. Overigens kun je bij kwantummechanische berekeningen over hoe de deeltjes bewegen, protonen en neutronen vaak toch als elementaire deeltjes opvatten, en dit geldt zelfs voor atomen. (Kwantummechanica houdt zich met name bezig met berekeningen van de wijze waarop de positie en de hoeveelheid beweging¹³⁵ van deeltjes met de tijd variëren.)

A :Even hoor, ik begrijp iets niet. Geldt de kwantummechanica nu alleen voor de elementaire deeltjes?

Z :Nee, de kwantummechanica geldt voor alle deeltjes en delen. Excuus als ik dit niet duidelijk zei. De kwantummechanica geldt voor elektronen, protonen, atomen, moleculen, voetballen, planeten, zonnen... Zelfs voor katten geldt de kwantummechanica! Maar zodra de massa van een deeltje groter dan die van atomen of moleculen is, zijn de kwantummechanische effecten onmerkbaar klein.

Ziedaar een put. Er zit een elementair deeltje in, dat dus gevangen zit (hier niet getekend). Weliswaar is dit geen gewone put, doch een energieuil, een *potentiaalput*; maar wat een potentiaalput eigenlijk

---

¹³⁵ Inclusief de hoeveelheid impulsmoment, inclusief het idiote fenomeen *spin*; dit wordt hier niet nader toegelicht.

is, laat ik nu maar even in het midden. Je zou het eventueel zo kunnen zien dat elektronen in atomen gevangen zitten¹³⁶ in dit soort putten, zegmaar, waarbij het zo is dat de ondoordringbaarheid van de putwanden de tegenhoudende kracht voorstelt die de elektronen voelen als ze proberen uit het atoom te ontsnappen (deze tegenhoudende kracht vindt zijn oorsprong in de elektrische lading van de protonen in de atoomkern en de elektrische lading van het elektron zelf).

Het elementaire deeltje dat in de put zit kan er niet uit; wel heeft het een zekere hoeveelheid bewegingsenergie maar toch moet het in de put blijven. En nu is het zo dat je het gedrag van het deeltje in de put maar op één manier adequaat in kaart kunt brengen: door middel van het materieveld ψ ; en de waarde die het materieveld heeft blijkt niet constant te zijn over de breedte van de put, doch een gedaante te hebben als die van een golf. Zó en niet anders moet je in de put het plaatje van het elektron tekenen: niet als een korreltje, doch als iets heel abstracts en ongrijpbaars, namelijk als ψ – dat wil zeggen als de grootte van het materieveld, en ψ heeft een door de put bepaalde golfvorm. Hoe ψ er precies uitziet volgt uit een mathematische calculatie, namelijk uit het oplossen van een differentiaalvergelijking, genaamd: *Vergelijking van Schrödinger*, en hier volgt ie – de vergelijking van Schrödinger:

$$i\hbar \frac{\partial \psi}{\partial t} = -\frac{\hbar^2}{2m} \nabla^2 \psi + U\psi$$

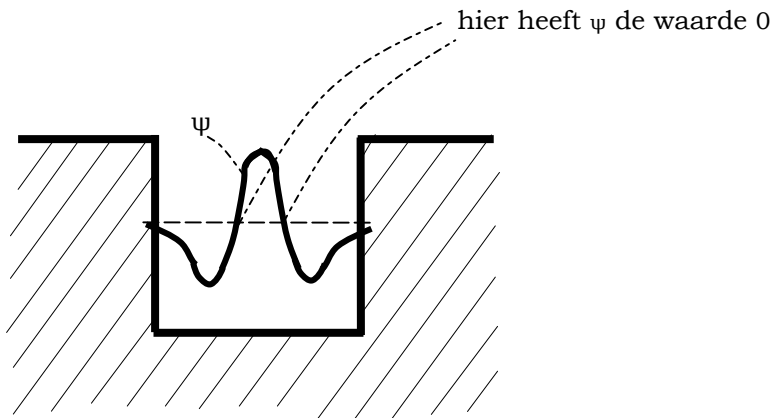
Ik vind het niet erg als je deze formule (waarin de letter U voor de potentiaalput staat) niet snapt en niet onthoudt¹³⁷, maar ik slaap beter, nu ik er voor gezorgd heb dat je hem één keer in je leven gezien hebt; dit historisch moois moet je één keer in je leven gezien hebben, zoals elke mens de Egyptische piramiden, de Chinese muur, Damaskus, de Afrikaanse jungle en de Ruïnes die de Oude Grieken nagelaten hebben, Rome, het plaatsje Bethlehem en de Taj Mahal, en misschien de Hollandse Afsluitdijk gezien moet hebben (vind ik) (en nou heb ik een heleboel andere zaken die beslist gezien moeten worden nog nieteens genoemd, met excuus).

Het moment is aangebroken waarop ik een mogelijke gedaante van ψ in de put voor je tekenen ga.

---

¹³⁶ Bij wijze van analogon zou je je een kikker voor kunnen stellen die onophoudelijk probeert eruit de springen maar de putwanden zijn te hoog voor het arme dier, daardoor is het gedoemd tot erin blijven – maar dit is maar een analogon.

¹³⁷ Deze formule is overigens een differentiaalvergelijking (∇ is een differentiaaloperator – dit wordt hier verder niet uitgelegd) – en door die op te lossen kun je ψ verkrijgen als functie van positie en tijd, hetgeen het hele nut van de vergelijking van Schrödinger is – dit wilde ik nog even kwijt. Sowhn.

En daar zien wij dan hier nu een deeltje gevangen in een potentiaalput!

Tja!

En als we de paradox maar gewoon accepteren dat zowel voor elektromagnetische straling als voor deeltjes, werkelijk geldt dat deze bouwstenen van onze fysische plaatjes onder bepaalde omstandigheden moeten worden gezien als golfjes, en in andere situaties als deeltjes, dan kunnen we ons afvragen, in welke situaties het golfjes-plaatje aan de orde is, en wanneer het het deeltjes-plaatje is dat opgeld doet?

Welnu: altijd als het gaat om de *beweging* doorheen de ruimte-tijd van een deeltje, is het golfjes-plaatje opportuun. Zodra het gaat om de *wisselwerking* van straling of deeltjes met “de rest van het universum”, moet het deeltjes-plaatje toegepast worden ¹³⁸.

Op het moment waarop zich tussen de bouwsteentjes van het heelal een interactie voordoet die een waarneembaar effect in de wereld heeft, spelen de gebeurtenissen zich af op een manier waarbij onze deeltjes-plaatjes precies aansluiten. Als we echter de bewegingstoestand van de bouwsteentjes in ogenschouw nemen, moeten we kiezen voor het golfplaatje. Dan moet je niet het korreltjesconcept toepassen, en daaruit volgt meteen dat je dan ook niet moet vragen, hoe – dat wil zeggen volgens welke baan – een deeltje precies beweegt; doe je dit tóch, dan ben je bezig een één-gedeeld-door-nul-vraag te stellen!

A :Ja-ja...

Zeg, hoor eens: bij straling is het zo dat er een elektromagnetisch veld is¹³⁹ dat trilt, en waarin zich de golf voortspoedt... dit herinner

¹³⁸ Ik geef hier mijn persoonlijke visie. Ik kan me niet herinneren het ooit zo in enig boek gelezen te hebben. Hopelijk strookt het met hoe Mevrouw Natura het inderdaadwerkelijk ook doet. De schrijver.

¹³⁹ Dit is in LB wel, maar wordt hier verder niet behandeld i.v.m. de helaasheid van het dik zijn. Kut!

ik me toch goed?

Z :Ja, goed gezegd. Het elektromagnetische veld is, om zo te zeggen, de “drager” van de golfbeweging. En als je in een lang touw een golfbeweging opwekt door het aan een uiteinde ritmisch op-en-neer te bewegen is het touw de drager van de golfbeweging.

A :Jamaar, wat ik wilde vragen:... wat is bij het deeltjes-golfje ψ dan de drager van de golfbeweging?

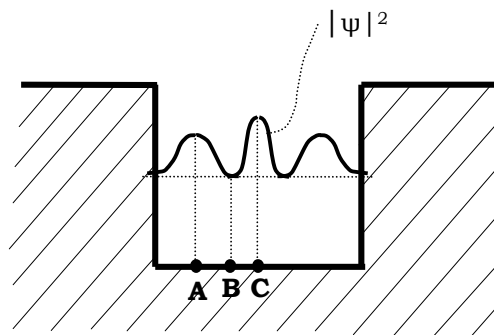
Z :Bij de deeltjes gedraagt ψ , het symbool dat het *materieveld* aanduidt, zich conform de vergelijking van Schrödinger waarbij het materieveld iets volkomen abstracts is, zodat in de golfplaatjes die we van elementaire deeltjes tekenen helemaal geen drager voorkomt ten behoeve van de desbetreffende ψ -trillingen. Er is werkelijk geen sprake van een “materieel iets” dat daadwerkelijk golft...

A (zeer verbluft): Leve de Alles-Is-Anders-Show!

Z :Overigens was het bij de elektromagnetische straling ook al zo, dat het “iets” waarin de golf zich voortplantte, een aardig abstracte entiteit was – het elektromagnetische veld – dat veld was immers niets dan “een verzameling getallen in de ruimte”, zoals we het toentertijd verwoord hebben.

Maar in de kwantummechanica gaat het er inderdaad nóg abstracter aan toe. Bij de elementaire deeltjes is er überhaupt niet sprake van een “echt” iets dat een golfbeweging ten uitvoer legt.

Als je mij vraagt wat de ψ -golf voor de praktijk betekent, kan ik je antwoorden, dat ψ op een bepaalde manier een maat is voor de *kans* dat je het deeltje aantreft; dit klinkt behoorlijk cryptisch, en we stuiten hier werkelijk op het diepste mysterie dat er is, maar ietsjes meer dan ik nu deed, kan ik er wel over zeggen hoor. Je moet een simpele mathematische bewerking op ψ uitvoeren, en dan krijg je ten behoeve van de desbetreffende waarneming de groottes van de *kansen* op aanwezigheid van het deeltje ter plekke van de diverse punten van het oord waar je de waarneming gaat doen. De simpele mathematische bewerking die je uit moet voeren, luidt in de taal der wiskunde: $|\psi|^2$. En ik zal je nu een tekening voor ogen toveren van hoe $|\psi|^2$ in de potentiaalput eruitziet:

Zo. Ziedaar $|\psi|^2$ in de potentiaalput. De horizontale stippelijijn die ik in de potentiaalput getekend heb geeft de waarde nul aan. De

hoogte van de curve boven deze stippellijn is gelijk aan de waarde die $|\psi|^2$ heeft, en deze waarde varieert nogal, zoals je ziet; in het midden is hij het grootst, bij de putwanden zo goed als nul. De waarden van $|\psi|^2$ over de breedte van de put heen, zijn zodanig dat het oppervlak onder de door $|\psi|^2$ gevormde curve precies gelijk aan 1 is. Wat is de fysische betekenis van de $|\psi|^2$ -curve? Wel, als je een meting zou doen om uit te zoeken waar het elementaire deeltje zich bevond, gaf de grootte van $|\psi|^2$ aan hoe groot de kans was dat je het deeltje op de diverse plaatsen in de put zou aantreffen¹⁴⁰. Dus bij je experiment zou je het deeltje ter plekke van B zeker niet vinden; maar misschien zou je het ergens bij A in de buurt aantreffen, of anders bij C – of op een andere plaats in de put waar $|\psi|^2$ niet nul is¹⁴¹.

Zie je: binnen de put IS HET DEELTJE NIET “ERGENS”: *er is slechts de ψ -golf*; en deze is op een bepaalde manier de wortel voor de kans dat het deeltje ter plekke van de betrokken punten in de put aangetroffen zal worden als de mens een experiment doet. Zolang er geen experiment gedaan wordt, kunnen uitspraken over waar het deeltje zich bevindt geen semantische informatie bevatten; alleen uitspraken over het abstracte ψ -golfpatroon zijn dan van toepassing. En als iemand het experiment doet, kan hij onmogelijk van tevoren zeggen wáár hij het deeltje aan zal treffen; het enige wat hij weet, is hoe groot de *kansen* zijn, voor elk plekje in de put, dat daar ter plekke het deeltje verschijnen zal. Hetgeen niet wegneemt, dat als hij het experiment uitvoert, dat het deeltje dan als één deeltje op zal piepen, en niet “uitgesmeerd” over de breedte van de put ofzo (alleen ψ is “uitgesmeerd” over de breedte van de put). De experimentator zal het deeltje ergens aantreffen op één van de plaatsen waar $|\psi|^2$ niet de waarde 0 heeft; hij weet alleen niet op welke dezer plaatsen het zal zijn.

A :Dit – is meeer dan Hoogst Merkwaardig.

Z :Ja, hihihhi, als ik me niet vergis; ik heb ooit een verhaaltje geschreven over het conflict tussen *persona* en *schaduw*, maar toen had ik, en dit zij gezworen met de hand op mijn oude hart dat maar doorgaat met kloppen, of ik wil of niet, toch echt nog nooit van Jungs *archetypen* gehoord!

¹⁴⁰ In feite is deze curve de grafiek van de kansdichtheid. Dit is een technisch detail dat u meteen weer vergeten mag.

¹⁴¹ Die lezers die zich nu verward afvragen hoe het mogelijk is dat het elektron zich midden in het atoom kan bevinden (bij C) maak ik een compliment; zij hebben een fout in Z's uitleg opgemerkt. Het zit zo, dat de hier gegeven uitleg van de potentiaalput op zichzelf wel adequaat is, maar dat te zeggen, zoals Z gedaan heeft, dat je deze put zou kunnen opvatten als te corresponderen met hoe het in het atoom zit, een verregaande oversimplificatie inhoudt. In feite heb je in het atoom een kansdichtheidsverdeling waarbij het woord *schillen* van toepassing is – daar komt Z straks nog over te spreken. Sorry voor de verwarring!

A :Goeie genade waar heb je het nou ineens over!

Z :Ik kom hier nog wel op terug – t.z.t. als ik weer thuis ben. Hee leuk, tussen haakjes, A, ik heb leuk nieuws: ik mag morgen naar huis!...¹⁴²

A :Dat vind ik hartstikke fijn om te horen! Gefeliciteerd! Je hebt het toch maar gehaald he!

Z :Overigens noemt men het idee dat $|\psi|^2$ een kans aanduidt, *de statistische interpretatie van de kwantummechanica*¹⁴³; en dit is ook onder de fysici een veelbesproken en zelfs omstreden plaatje (geweest). Met name Einstein heeft er zich tot zijn dood toe tegen verzet. Letwel, hij verzette zich niet tegen de wiskundige formules maar kon zich bij de statistische interpretatie niet neerleggen, een interpretatie waaruit volgt dat het onmogelijk is exact te voorspellen welke baan een elementair deeltje volgt. Hij geloofde niet dat in de fysica op het meest fundamentele niveau ingebakken zit, dat de dingen niet geheel volgens onontkoombare wetmatigheden verlopen maar dat er een intrinsiek aspect van onvoorspelbaarheid zit aan hoe de natuur te werk gaat. Hij geloofde er niets van dat met de statistische interpretatie van de kwantummechanica het laatste woord gezegd was. Hij heeft over dit issue met Niels Bohr geweldige en veelvuldige discussies gehad, die op zichzelf een hoogtepunt vormen in de geschiedenis van de natuurkunde.

De statistische interpretatie is geworteld in een formule die bekend staat als *de onzekerheidsrelatie van Heisenberg*. Deze luidt in de taal der wiskunde:

$$\Delta p \times \Delta x \geq \hbar/2$$

of ook

$$\Delta W \times \Delta t \geq \hbar/2.$$

In woorden zeggen deze formules o.a. ongeveer het volgende: als een deeltje beweegt, stuit je, indien je de baan van het deeltje analyseren wilt, op de moeilijkheid dat het onmogelijk is tegelijkertijd zowel de plaats (in de bovenste formule aangeduid met x) van het deeltje te kennen alsmede de snelheid ervan (of beter gezegd: de hoeveelheid beweging ervan – deze is in de bovenste formule met p aangeduid); je kunt onmogelijk zowel plaats als hoeveelheid beweging van een deeltje kennen¹⁴⁴. De opgelegde

---

¹⁴² U herinnert zich dat Z door Q doodgeschoten is. Maar toen bleek Z niet dood te zijn. Hij heeft enige tijd in het ziekenhuis gelegen. Nu mag hij naar huis.

¹⁴³ Deze interpretatie is voor het eerst expliciet als voorstel te berde gebracht door Max Born, op 25 juni 1926, zij het in nog enigszins embryonale vorm hetgeen mij er echter niet van weerhoudt 25 juni 1926 te zien als de dag waarop de natuurkunde definitief volwassen geworden is. S.

¹⁴⁴ In geen enkel populair-wetenschappelijk boek wordt uit de doeken gedaan

beperkingen zijn weliswaar piepklein; zij worden bepaald door de waarde van $\hbar$ in de bovenstaande formules ($\hbar$ is gelijk aan $h/2\pi$; en h wordt *de constante van Planck* genoemd), welke zeer klein is.

A :????

Z :Eh... even denken hoor, hoe ik dit iets duidelijker zeggen kan.

Nou, als je van een elementair deeltje zeer precies weet hoe snel het beweegt, weet je absoluut niet waar het zich bevindt. Als je daarentegen zeer precies weet waar het deeltje zich bevindt weet je weer niets over zijn snelheid.

En als je *ongeveer* weet waar een deeltje zich bevindt, weet je ook *ongeveer* wel hoe snel het beweegt¹⁴⁵.

Je moet hierbij goed in de gaten hebben dat deze onbepaaldheden van plaats en snelheid niet voortkomen uit een beperktheid van de menselijke meetmethodes – nee, *DE NATUUR ZÉLF* zit zo in elkaar. Een deeltje is werkelijk niet zoets als een miniatuurbiljartballetje dat zich volgens een exacte baan beweegt. Om het gek klinkend te zeggen: *de natuur zelf weet niet goed waar een deeltje zich bevindt, en hoe snel het beweegt*. Klinkt gek maar toch is het zo. Niet menselijke beperkingen bij het uitvoeren van metingen zijn het probleem, maar er zit fundamenteel een intrinsieke onzekerheid in de natuur zelve ingebakken, dat wil zeggen: de mate waarin plaats en hoeveelheid beweging van een deeltje tegelijkertijd bestaan kunnen, is aan beperkingen onderhevig. Een nauwkeurig bepaald-zijn van positie, en een nauwkeurig bepaald-zijn van hoeveelheid beweging, sluiten elkaar uit met dien verstande dat hoe exacter de ene grootte bestaat – d.w.z. bepaald is – des te minder exact bestaat de andere grootte (en dit merkwaardige kenmerk van deeltjes maakt dat je alweer over de betekenis van het woord “bestaan” gaat nadenken,¹⁴⁶ - en tevergeefs natuurlijk weer).

Intussen is de statistische interpretatie gewoon een uitstekend plaatje, aangezien je er alle zinvolle vragen mee kunt beantwoorden (alleen een-gedeeld-door-nulvragen niet). Je moet leren accepteren dat je niet alles weet. Als het deeltje in een potentiaalput zit, dan

wat men feitelijk onder Δp enzovoort verstaan moet omdat het lastig is dit uit de doeken te doen omdat er wiskunde aan te pas komt. Om één stapje verder te gaan dan gangbaar is in de voor leken bedoelde boeken, geef ik hier nu, zonder nadere toelichting, een van toepassing zijnde formule:

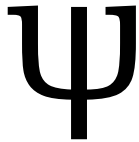
$$\Delta p = \sqrt{\langle (p - \langle p \rangle)^2 \rangle}.$$

¹⁴⁵ De “ongeveer” waar het hier om gaat, zijn maar zeer kleine onzekerheden van hoeveelheid beweging en plaats, hetgeen komt doordat de waarde van de constante van Planck onvoorstelbaar klein is, zo klein dat je er in het dagelijks leven niets van merkt (hoewel, misschien, mentale processen in ons hoofd deels kwantummechanisch van aard zijn...).

¹⁴⁶ En je vraagt je onwillekeurig af of het fenomeen dat door de onzekerheidsrelatie van Heisenberg beschreven wordt een eigenschap van de deeltjes is of van het ruimtetijdcontinuüm, of van de interactie tussen deze twee entiteiten; en dan vraag je je af of je jezelf nu een eengedeelddoornulvraag gesteld hebt.

weet je alleen dat het deeltje “daar ergens” in die put zit – de breedte van de put is in dit geval de onzekerheid in plaats. En tevens weet je ongeveer wel hoe groot de hoeveelheid beweging van het deeltje is. Meer weet je niet; dat is alles. Ben je eigenwijs, en wil je toch meer, dan is het enige wat er gebeurt, dat je lamstralend uitgelachen wordt door een spook met de volgende gedaante:

Zo zit dat. Raar maar waar. Ik zal nu de onzekerheidsrelatie van Heisenberg nog wat verduidelijken door een uitwerking te geven van de gang van zaken in de potentiaalput welke weliswaar niet helemaal correct is, maar toch een aardig gevoel geeft voor hoe het zit.

{Hier is wat tekst weggelaten}

De structuur van het atoom is uitsluitend in termen van de plaatjes van de kwantummechanica adequaat in beeld te brengen. Dat gaan we nu doen.

Ten eerste moet je het elektron niet zien als een korreltje dat om de kern¹⁴⁷ beweegt want bij het bewegen van deeltjes is alleen het *golf*plaatje van toepassing. Je hebt gewoon geen deeltje dat om de kern cirkelt; nee, je hebt alleen een golftrillinkje – je hebt het ψ -trillinkje dat een soort kanswolk alom rondom de atoomkern genereert – het deeltje als zodanig is werkelijk in geen velden of wegen te bespeuren...

{Hier is wat tekst weggelaten}

- A :Jamaar als ik het nu goed begrepen heb, is het zo, dat je niet een deeltje hebt dat om de kern heen beweegt... eh, hoe moet ik het zeggen... als je nu alleen zo'n statische en statistische “kanswolk” hebt, en het hele elektron is er niet... dan begrijp ik iets niet: Dan kan het deeltje toch helemaal geen hoeveelheid beweging hebben?? Het deeltje beweegt niet om de kern – toch heeft het een hoeveelheid beweging – rara hoe kan dit!
- Z :Ja gek hè? Het is niet anders – de plaatjes van de kwantummechanica zijn nu eenmaal hoegenaamd niet aanschouwelijk; accepteer het allemaal gewoon maar.

---

¹⁴⁷ Ik ga er nu maar van uit dat de lezer weet dat elk atoom bestaat uit een kern met “daar omheen cirkelend” elektronen; en dat zij/hij weet dat zowel de kern als de elektronen elektrische geladen zijn. (Bij het waterstofatoom is er weliswaar maar één elektron.) 't Is allemaal in LB aan de orde gekomen...

A (zuchtend): Pffff... ¹⁴⁸.

{Hier is wat tekst weggelaten}

A :Zo langzamerhand ga ik fysica toch een heel mooi en heel boeiend vak vinden. God mag dan niet bestaan – Hij heeft toch maar iets verdomd moois gemaakt! De Natuur!!

Z :Gaarne sluit ik mij aan, met heel mijn hart, ziel en verstand, bij deze gloedvolle belijdenis van de geachte afgevaardigde A.

Z :Ik wou nogmaals terugkomen op de potentiaalput. Is het je ook opgevallen dat ik het ψ -golfje in de put zodanig getekend heb, dat hij links en rechts een beetje doorloopt tot buiten de putwanden? Ook bij de $|\psi|^2$ -kanscurve heb ik dit gedaan.

A :Ja... was dat dan opzet van je?

Z :Inderdaad. Want de grafiek loopt ook werkelijk door tot buiten de putwanden (dit volgt uit de vergelijking van Schrödinger)! Met andere woorden, de kans dat je het deeltje *buiten* de put aantreft is *niet* nul!

Dit is zeer apart. Volgens de Newtonse mechanica zou het deeltje nooit en te nimmer buiten de put kunnen belanden, en toch kan het deeltje dat weldegelijk, en hieraan is het dat *radioactieve straling* zijn bestaan dankt.

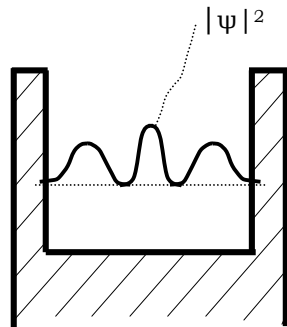
Radioactieve straling wordt uitgezonden door de atoomkernen van sommige elementen, en bestaat uit fotonen (elektromagnetische straling) en andere deeltjes. Maar volgens de Newtonse mechanica zouden de uitgezonden deeltjes nimmer uit de kern kunnen ontsnappen. Volgens de Newtonse mechanica bestaat radioactieve straling helemaal niet.

A :Lang leve de Newtonse mechanica!

---

¹⁴⁸ Antwoord aan A: in de formule voor ψ komt een met de tijd variërende component voor; en er bestaat ook een formule die deze met de tijd variërende component correleert met de hoeveelheid energie van het deeltje – met alle energie van het deeltje: met de potentiële energie, en met de energie die in de vorm van massa bevroren aanwezig is – alsmede ook met de kinetische energie. Sowhn.

Z :Dat de radioactieve straling er toch is, komt doordat de kwantummechanische kanscurve tot buiten de betrokken potentiaaldrempels loopt.

Z :Ziedaar het plaatje van de atoomkern-potentiaalput. De $|\psi|^2$ -curve loopt in wezen door tot *buiten* de “wanden” van de put (dit is hierboven niet getekend). De hoogte van de $|\psi|^2$ -curve boven de nullijn is buiten de “wanden” overigens maar héél klein, en dit betekent dat de doordringbaarheid van de wanden zeer klein is. Nemen we het voorbeeld van de uraniumkern en het *alfa-deeltje* (een alfa-deeltje is een samenstelsel van vier deeltjes der uraniumkern). Voor het alfa-deeltje is de kans op ontsnappen uit de kern gelijk aan 1 op 10^{38} . Dit is dus een zéér klein kansje! Het alfa-deeltje zit opgesloten in een gebiedje ter grootte van 10^{-12} cm (dit is een héél klein gebiedje!) en beweegt dus, conform Heisenbergs Wet, met enorm grote snelheid, namelijk: 10^9 cm/seconde. Het deeltje “botst”¹⁴⁹ dan elke seconde 10^{21} keer tegen de putwanden – nogal verschrikkelijk vaak, derhalve. En al met al... duurt het gemiddeld 10^{17} seconden voor een alfa-deeltje ontsnapt – verscheidene miljarden jaren. Dit is overigens de gemiddelde ontsnappingstijd; veel alfa-deeltjes ontsnappen eerder, andere later; en omdat er onnoemelijk veel atomen in een onsje zitten, is een zekere hoeveelheid uranium als geheel voortdurend radioactief, en zendt het betrokken brok continu radioactieve straling uit, want op elk moment ziet een aantal alfa-deeltjes wel kans te ontsnappen.

Is je dit een beetje duidelijk?

A :Hoegenaamd niet.

Z :Nou ja, laat ook maar. Ik probeer met primitieve mensenwoorden een gevoel te geven voor plaatjes uit de wereld alwaar Alles Anders is. Ontoereikend gedoe natuurlijk. Het ligt niet aan jou als je het

¹⁴⁹ In feite botst het deeltje überhaupt niet, want in de put heb je alleen het ψ -golfje, maar zoals Z het hier vertelt, vertellen zeer veel boeken het. Z zegt het nu ook zo, maar ik vind het correct u even te laten weten dat dit toch wel een erg simplistische manier van zeggen is, die de essentie van de kwantummechanische plaatjes behoorlijk geweld aandoet.

- niet begrijpt hoor. Later zal ik het nog eens proberen. Later – later...
- A :
- A :Nou, wat mij betreft kan je dan wel weer helemaal opnieuw beginnen, want ik heb nog nooit zo weinig van je vertellingen begrepen als deze keer. Ik snap er zo weinig van dat ik niet eens weet welke vragen ik zou kunnen stellen. Ik ben absoluut elk aanknopingspunt kwijt!
- Z :Voor vandaag heb ik ook wel genoeg over de kwantummechanica verteld. Ik dacht al: als ik ermee doorga bezorg ik A nog een psychische constipatie. T.z.t. zullen we het allemaal nog eens op ons gemak bekijken. Nu zal ik overstappen op een lekker verhaaltje over de elementaire deeltjes.
- A :Oja, wacht even, ik heb toch nog een vraag... eh... oja! Zo'n Alva-deeltje bestaat volgens jou uit *vier* elementaire deeltjes...
- Z :Ja, twee protonen en twee neutronen.¹⁵⁰
- A :Ik had begrepen dat de kwantummechanica alleen gold voor de elementaire deeltjes zélf?!
- Z :In feite geldt de kwantummechanica voor álle deeltjes; of “delen” zo je wilt; dus ook voor bijvoorbeeld biljartballen of planeten – of katten zelfs. Ik dacht dat ik dit al verteld had; sorry. Maar het is zo dat de restricties die de onzekerheidsrelatie van Heisenberg stelt, veel kleiner zijn dan de afmetingen waar we in de dagelijkse wereld mee te maken hebben. Als wij zowel de plaats als de snelheid van een biljartbal meten, zijn de afmetingen waar de desbetreffende ψ -curve betrekking op heeft onvergelijkelijk veel kleiner dan de nauwkeurigheid waarmee wij de metingen doen. Daardoor merken we van Heisenbergs wet niets.
- A :Volgens jou kan een elementair deeltje nooit helemaal in rust zijn. Kan een biljartbal dit dan wel?
- Z :Nee, in principe niet, maar het effect is bij een biljartbal zo goed als nihil doordat hij eindeloos veel zwaarder is dan een elementair deeltje.
- A :O.
- Z :Er is een gedachtegang, of beter gezegd een soort overtuiging (begonnen bij de Oude Grieken), die inhoudt dat uiteindelijk zal blijken dat er maar heel weinig fundamentele bouwsteentjes zijn waar alle materie uit bestaat. Op het eerste gezicht lijkt dit een gewaagde veronderstelling. Want hoeveel verschillende soorten materie zijn er niet! Vingernagels, ballpoints, velletjes papier, asbakken, bomen, wolken, rotsen, kauwgom, pluche gordijnen, glas, zand, blik, hout, washandjes, zeep, kippevel...
Desondanks leek het er een tijdlang op (zo omstreeks 1935) dat de genoemde Oud-Griekse-gedachtengang of -overtuiging weldegelijk juist was, want toen had men vastgesteld dat alle materie uit slechts drie soorten deeltjes bestond: het elektron, het proton en

---

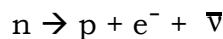
¹⁵⁰ Deze vier deeltjes vormen trouwens de kern van het heliumatoom.

het neutron; weliswaar had men nog een vierde deeltje ontdekt: het neutrino (Pauli had al eens voorspeld dat dit bestond – en waarachtig: tenslotte was inderdaad gebleken dat het bestond).

Als het neutron in een proton verandert komt er behalve een elektron ook een neutrino¹⁵¹ tevoorschijn.

A :Wat zeg je nu? Kan een neutron een proton worden?

Z :Nog sterker, een neutron-alleen is sowieso niet stabiel, dat wil zeggen dat het spontaan uiteen valt. Daar doet een neutron gemiddeld ruim een kwartier over. De bijbehorende formule luidt:

Hierin is n het symbool voor het neutron, p dat voor het proton, e^{-} staat voor het elektron en $\bar{\nu}$ is het symbool voor het neutrino.

Van een gegeven hoeveelheid neutronen is na ruim een kwartier de helft uiteengevallen – ze zijn “in protonen veranderd” (onder uitzending van een elektron en een neutrino); nogmaals ruim een kwartier later is andermaal de helft der overgebleven neutronen proton geworden; weer ruim een kwartier later hetzelfde liedje, enzovoort.

Overigens is het neutrino een massaloos deeltje, evenals het foton¹⁵².

A :O God wat vind ik dat toch een gekke verschijning: een massaloos deeltje...

Z :Leg je er maar gewoon bij neer.

Je moet proberen je psyche zover te krijgen dat deze accepteert dat het idee “deeltje” niet gekoppeld is met het idee “massa”¹⁵³.

“Massa” is veeleer gekoppeld met “energie” dan met “deeltje”. Je herinnert je dat de relativiteitstheorie ons leerde dat alle energie massa heeft, en dat alle massa energie vertegenwoordigt?

A :Oja, ook dat nog!

Z :Lang, lang, lang, leve...

A en Z samen: ...de Alles Is Anders Show!!

Z :Hoe dan ook, in 1935 was gebleken dat het sinds de Oude Grieken rondzoemende idee met de Waarheid strookte: aan alle materie

---

¹⁵¹ In feite is dit een anti-neutrino.

¹⁵² Dat dachten toentertijd ten tijde van de onderhavige A-Z-dialoog velen, maar in feite is nog steeds niet bekend of het neutrino wel / niet misschien toch een piepklein rustmassaatje heeft.

¹⁵³ Als “massaloze” deeltje bewegen, hebben ze wél massa, dat is die massa namelijk welke met hun bewegingsenergie overeenkomt. Als de fysici het over massaloze deeltjes hebben, bedoelen ze dat deze deeltjes geen massa hebben als ze stilstaan; men gebruikt in dezen wel de term *rustmassa*.

Weliswaar kunnen massaloze deeltjes überhaupt niet stilstaan, ze kunnen alleen voortrazen met de snelheid van het licht – waarbij voor hen de tijd stilstaat – en nou kan je je inderdaad afvragen of een deeltje waarvoor niets gebeurt en dat niets meemaakt, omdat de tijd stilstaat, eigenlijk wel bestaat. Och het is allemaal zo raar....

bleken slechts drie bouwsteentjes ten grondslag te liggen; dat waren het elektron, het proton en het neutron (en het neutrino).

A :En het foton dan?

Z :Ja, het bestaan daarvan was bekend, maar het foton zie ik niet als bouwsteentje van de materie als zodanig. Het foton is een representant van een kracht, de elektromagnetische kracht namelijk. (Hier vertel ik zo meer over.)

In 1935 was men blij want men wist nu hoe simpel de natuur elkaar zat. Als volgt: In het hele heelal komen slechts vijf deeltjes voor, te weten het foton, het elektron, het proton, het neutron en het neutrino¹⁵⁴. Dat was een enorme vooruitgang. Eerder was men al blij geweest met de ontdekking dat er slechts 92 chemische elementen¹⁵⁵ zijn (die men “elementen” genoemd had omdat men ooit dacht dat zij de elementaire bouwsteentjes van de materie vormden), en dat uit deze 92 elementen alle andere vormen van de ons bekende stof samengesteld zijn.

Toen de mensen ontdekt hadden dat de “elementen” uit moleculen bestonden die uit atomen bestonden die uit elektronen en protonen en neutronen bestonden, was men...

A :En uit neutrino's?!

Z :Eh, hoe bedoel je?

A :Atomen bestaan ook uit neutrino's, toch; toch niet alleen uit elektronen, protonen en neutronen?

Z :Eh, ja OK. Dus: toen de mensen ontdekt hadden dat de “elementen” uit moleculen bestonden die uit atomen bestonden die uit elektronen en protonen en neutronen en neutrino's bestonden, was men opgetogen. Men had het eerder reeds prachtig gevonden, dat gebleken was dat de oneindige menigvuldigheid waarin zich gans de materie manifesteert – van Jupiter tot miereneitje – op slechts 92 elementen berust. Maar nu was waarachtig gebleken dat alle materie uit niet meer dan 4 deeltjes bestond, Nota Bene. Hosannah! Wat is wetenschap toch leuk – dat deze tak van sport dermate fundamentele ontdekkingen oplevert, is dat niet hemels heerlijk?!

A :Wat ik evenwel niet snap, is dat je met die vier elementaire deeltjes 92 verschillende atoomsoorten vormen kunt? En waarom juist 92? Waarom geen 50 of 100?

Z :Hé, heb ik dat nog niet verteld?

Wel, om de atoomkernen “cirkelen” de elektronen in hun banen. “Cirkelen” tussen aanhalingstekens omdat in feite immers het golfplaatje relevant is, hetgeen inhoudt dat er helemaal geen deeltje is, laat staan dat het cirkelt. Alleen het ψ -jongetje is er, als wortel van de desbetreffende kanswolk. Ik bedoel, ga je aan de hand van

---

¹⁵⁴ De kwantummechanici veronderstelden dat er ook een deeltje bestond dat men *graviton* genoemd had – dit is het met de zwaartekracht geassocieerde deeltje. Ze veronderstellen dit trouwens nog steeds.

¹⁵⁵ Dit is in LB behandeld... hier nu dus niet... helaas.

toepasselijke wiskunde bepalen hoe groot de kans is voor de diverse punten van de ruimte rondom de atoomkern, dat je daar ter plekke het elektron aan zult treffen, dan blijkt, mits je in staat bent dit mathematisch zeer complexe probleem op te lossen (hetgeen 'a hell of a job' is), dat de kansdichtheidsverdeling waardes heeft die je je alles bijeengenomen voorstellen kunt als een diffuse bolschillenstructuur rondom de atoomkern. Deze bollenstructuur heeft overigens nogal eens wat lobben enzo – ziet er een beetje ingewikkeld uit – ik kan dit niet goed zeggen... 't ziet er in ieder geval akelig wat ingewikkelder uit dan de eerder getekende potentiaalput, die ik dan ook alleen maar van stal gehaald had om je wat elementaire concepten uit te kunnen leggen.

Enfin, hoe het ook zij, volgens de statistische interpretatie bevindt zich rondom de atoomkern niets dan een mathematische structuur, die voor elk punt rondom de atoomkern bepaalt hoe groot de kans is dat het elektron zich toevallig juist dáár in dat punt manifesteren zal op het moment waarop zich een gebeurtenis gaat voordoen waarbij het elektron als puntje in ruimte en tijd naar voren treedt¹⁵⁶. Overigens zal het elektron zich maar in één punt manifesteren – alleen weet je van te voren nooit wáár dat zijn zal – het enige wat je weet (als je de mathematische moeilijkheden overwonnen hebt) is hoe de kansdichtheidsverdeling er uitziet.

Begrijp je nu dat het werkelijk onzin is, te beweren dat een atoom een zonnestelsel in het klein is?

- A :Naar mijn mening is het atoom integendeel een raadsel in het groot. En laten we het verder liever niet hebben over wat ik wel begrijp en niet begrijp...
- Z :Dan stel ik voor dat we nu gewoon doorgaan met ons verhaaltje over de manier waarop de 4 elementaire deeltjes de 92 verschillende elementen vormen?
- A :Ga je gang en geneer je niet.
- Z :De atoomkern bestaat uit protonen en neutronen.
- A :Nou, als je verder kijkt dan je neus lang is, bestaat de kern uit protonen, elektronen en neutrino's; want neutronen bestaan uit protonen, elektronen en neutrino's!
- Z :Oja, dat was ook zo. Tja.
- Nou, nu ga ik toch vreemd doen. Het vreemde is dat ik het niet met je eens ben; en ik zeg je dat het proton niet elementairder is dan het neutron.
- Je moet het zo zien, dat van alle deeltjes die tot nu toe besproken

---

¹⁵⁶ Eigenlijk zegt Z het hier niet helemaal goed. De diffuse kansdichtheidswolk bevindt zich namelijk niet *in* de punten rondom de atoomkern, doch is slechts met die punten geassocieerd. Om bepaalde redenen mag je het *niet* zo zien, dat de kansdichtheden een soort veld vormen rondom de atoomkern dat zich daar ter plekke ophoudt. Waar de kansdichtheidswolk zich dan wel bevindt? Eengedeelddoornul! (?) Dit vind ik werkelijk een van de wonderlijkste aspecten van de kwantummechanica. En wat zit hier toch achter?? S.

zijn, alleen het foton, de twee neutrino's, het elektron en het proton stabiel zijn. Alle andere deeltjes vallen spontaan uitéén; overigens doet van alle instabiele deeltjes het neutron daar het langst over. Maar je moet als criterium voor wel dan wel niet elementair-zijn van een deeltje, maar even niet aanhouden of het wel dan wel niet stabiel is.

A :Welles nietes. Ja. Nee. Kweetookniet.

Z :Je haalt me de woorden uit de mond. Heel goed.

A :Heb ik je overigens horen zeggen dat er *twee* soorten neutrino's zijn?

Z :Ay, heb ik me versproken? Het is inderdaad zo...

Intussen stel ik voor dat we het neutron zijn status teruggeven van "bouwsteentje van de atoomkern". Dus, ik begin opnieuw met m'n uiteenzettinkje over hoe de 3 bouwsteentjes genaamd proton, neutron en elektron de 92 elementen vormen. Een neutron dat zich in een stabiele atoomkern bevindt valt trouwens überhaupt niet uiteen (gelukkig maar).

In de atoomkern treffen we protonen en neutronen aan, en de elektronen "cirkelen" er omheen. In een compleet atoom cirkelen er rondom de kern evenveel elektronen als er protonen in de kern zitten.

Als er één of meer elektronen ontbreken is het atoom positief geladen. Als het atoom elektronen teveel heeft, is het negatief geladen.

Nu is het zo dat alle chemische reacties maar één oorzaak hebben, namelijk elektronenspelletjes. Ja, ik zeg je: chemische reacties zijn niets dan de gevolgen van gespeel van elektronen. Met name het aantal elektronen in de buitenste schil van een atoom, bepaalt hoe het desbetreffende element zich chemisch gesproken gedraagt. Maar nu gebruik ik ineens het woord *schillen*, en ik heb nieteens verteld wat dat zijn.

A :Dat doet er, wat mij betreft, helemaal niets toe.

Z :Jawel, maar laten we niet te gemakkelijk doen, want we willen het allemaal immers goed en uit den treure te weten komen! Goed – laat ik mijn verhaal vervolgen met te vertellen dat de elektronen niet vrij zijn om te kiezen waar het zijn zal dat ze om de atoomkern heen gaan "cirkelen", nee, ze hebben zich aan bepaalde voorgeschreven "banen" te houden (deze "banen" bestaan uit die plaatsen in de ruimte rondom de atoomkern waar $|\psi|^2$ een van 0 verschillende waarde heeft). En er zijn "banen" die heel dicht bij elkaar liggen; we duiden zo'n clubje gegroepede banen aan met het woord *schil*. Alle mogelijke banen van de elektronen om een atoomkern zijn gegroeped in zulke schillen, en atomen kunnen meerdere schillen hebben.

Als elementen chemisch met elkaar reageren zijn het de elektronen in de buitenste schillen der betrokken atomen die het 'm doen. *Alle* chemische reacties vinden hun oorsprong in wisselwerkingen tussen de elektronen in de buitenste schillen van

atomen. En deze wisselwerkingen zijn elektrisch van aard. Chemische reacties zijn het gevolg van de eigenschappen van het verschijnsel elektriciteit (en van de schillen-structuur rondom de atoomkern van de kansdichtheidsverdeling betreffende de posities van het elektron). En omdat alle biologische activiteiten gedreven worden door chemische reacties, geldt ook voor alle levensuitingen, dat deze louter manifestaties zijn van het verschijnsel elektriciteit zich uitend in gespeel van elektronen.

Er zijn atoomkernen met 1 proton erin (waterstof), en met 2 protonen (helium), en er zijn er met 3 protonen, 4, 5, 6 ... 92 (uranium) protonen erin. En hier stellen we nu dan vast dat er 92 verschillende atoomsoorten zijn. In feite is het mogelijk, atomen te maken met meer dan 92 protonen in hun kern, maar de atoomkernen die je dan krijgt blijken niet stabiel te zijn; zij vallen na verloop van tijd spontaan uitéén, waarbij radioactieve straling uitgezonden wordt. *Plutonium* bijvoorbeeld, is een kunstmatig gemaakt radioactief element dat 94 protonen in zijn atoomkern heeft. Men heeft overigens zelfs al atomen gesynthetiseerd met 105 protonen in de kern. Maar, nogmaals: alle atomen met meer dan 92 protonen in de kern, zijn op aarde kunstmatig door de mens gewrocht. Hetgeen niet wegneem dat van plutonium op gezette tijden dapper gebruik wordt gemaakt.

{Hier is wat tekst weggelaten}

Z :Laat ons nu gedurende een kort ogenblik blij in het jaar 1935 vertoeven, het jaar waarin we ons verlustigd hebben in de gedachte dat alle materie uit slechts 3 elementaire deeltjes samengesteld is (de elektronen en de protonen en de neutronen) – om vervolgens eens te bezien hoe het ermee staat in, laten we zeggen, 1965. In de dertig tussenliggende jaren namelijk, is er helaas een aantal, en nogal een groot aantal eigenlijk, elementaire deeltjes bij-ontdekt. En nemen we nu de situatie van om en nabij 1965 in ogenschouw dan zien we dat er nu... zo'n HONDERD elementaire deeltjes bekend zijn!

Op dit spannende en verbijsterende hoogtepunt aangekomen zijnde, leggen we de handenvol aan elementaire deeltjes even terzijde en richten onze aandacht op een genre fysische entiteiten waarvan we allerm minst weten wat ze écht zijn: krachten. Want we weten niet wat elementaire deeltjes zijn, maar we weten nog veel minder wat kracht is. Enfin, tellen kunnen we, en we kennen circa honderd elementaire deeltjes, maar hoeveel soorten kracht kennen we? Jij kent sowieso één soort kracht, en die ken je uit eigen ervaring want gewichtig zijn we allemaal. Allemaal kennen we de zwaartekracht. En voorts? Voorts, mijn beste A, kennen we het *magnetisme* – je weet wel, het gaat hier om de aantrekking c.q. afstoting die staafjes magnetisch materiaal wederzijds van elkaar te verduren hebben. En

dan heb je nog de kracht die elektrisch geladen materiële objecten op elkaar uitoefenen.

Z :

Z :“Materiële objecten” zeg ik, en ik denk er ineens aan in welk een totaal onbegrepen wereld we ons eigenlijk bevinden: wie kan me zeggen wat een voetbal is nu ik weet dat deze bestaat uit moleculen die bestaan uit atomen die bestaan uit deeltjes die absoluut niet te bevatten eigenschappen hebben? Heel deze zogenaamde “objectieve wereld” waarop de objectief redenerende mensen zich zo gaarne oriënteren, wáár is die eigenlijk??? Wat weten we ervan? Geen bal, ik zweer het je. Als er één ding is dat we ECHT kunnen leren inzien door natuurkunde te bestuderen, dan is het wel welk een stukken onbenul we met zijn allen zijn.

Maar kom, ik dreig nu op z’n ouderZts af te dwalen en daarvoor zijn we hier niet bijeengekomen, beminde gelovigen, en derhalve wil ik er nu de aandacht op vestigen dat de laatst genoemde twee krachten (de magnetische en de elektrische) niet moeten worden gezien als twee geheel verschillende krachtensoorten; nee, want in wezen zijn deze twee van dezelfde aard, en men vat hun bestaan dan ook samen onder de naam *elektromagnetische* kracht.

Dus nu tellen we twee krachten: de zwaartekracht en de elektromagnetische kracht. Twee stuks doch je zou, als je alles goed overwoog, kunnen concluderen dat er nog een kracht moet zijn.

Z :

A :

Z :

A :

Z :Protonen stoten elkaar af doordat ze positief elektrisch geladen zijn.

A :Eh... o, ja, oja, ja inderdaad.

Z :Hoe is het dan mogelijk dat stabiele atoomkernen niet uiteenvallen – terwijl de erin zittende protonen elkaar dus allemaal af zitten te stoten!

A :

A :Hé, daar zeg je wat...

Z :Eindelijk zeg ik iets.

Welnu, de kracht die de protonen en neutronen in de kern bij elkaar houdt, dwars tegen de afstotende elektrische kracht van de protonen in, is een derde soort van kracht, en deze luistert naar de naam *sterke kracht*.

En de vierde kracht die er is, heet *zwakke kracht*. Je zou je kunnen afvragen waar deze kracht goed voor is, maar voordat je dat doet zal ik het je vertellen. Hij is met name schuldig aan het bestaan van radioactieve straling. Want, aan hem is het te wijten dat een vrij neutron uiteenvalt in een proton en elektron en neutrino.

Opgemerkt moet nu worden dat de zwakke kracht altijd afstotend uitpakt!

De zwakke kracht heeft een eigenaardige eigenschap, namelijk deze, dat de reikwijdte ervan beperkt is. De zwaartekracht en de elektromagnetische kracht doen zich in principe oneindig ver gelden, maar bij de zwakke kracht is dit niet het geval. Integendeel, zodra de betrokken deeltjes op groter afstand van elkaar zitten dan ongeveer één gedeeld door 10^{17} cm, oefent de zwakke kracht geen invloed meer uit.

A :Hoe bizar nou toch weer!

Z :Ja wat een gek gedoe hè?

Ook de reikwijdte van de sterke kracht is maar heel klein¹⁵⁷, ofschoon mooi wel 10.000 keer groter dan die van de zwakke kracht. De sterke kracht doet zich gelden tot op een afstand van zo'n één gedeeld door 10^{13} cm. In de praktijk dus ook niet direct ver.

En hiermee is dan de situatie geschetst zoals die in 1965 was: bijna 100 elementaire deeltjes kende men toentertijd, en voor zover men wist waren er vier verschillende krachten.

De inzichten der fysici evolueren echter in razend tempo, en intussen is men tot alweer geheel vernieuwde plaatjes gekomen! Waar ik je nu over vertellen ga, dat zijn letterlijk de recentste berichten van het front waar de onderzoeken dag-in-dag-uit onverdroten doorgaan¹⁵⁸.

We laten de zwaartekracht verder buiten beschouwing (ter verklaring waarvan m.i. de algemene relativiteitstheorie uitstekend voldoet), en dan zien we dat we heden ten dage over het zogenaamde *standaardmodel* beschikken als aardig plaatje van alles wat er is. Wat dit standaardmodel inhoudt? Dat er lang geen honderd elementaire deeltjes zijn, en dat de elementaire deeltjes in twee groepen verdeeld zijn: de *leptonen* en de *quarks*.

Er zijn zes leptonen; het elektron is er eentje, en verder hebben we het *muon* en het *tau-deeltje*. Tevens hebben we de drie neutrino's – want ook de neutrino's zijn leptonen, – zodat we in totaal zes leptonen hebben.

A :Hé en zoëven zei je dat er *twee* neutrino's waren!

Z :

Z (schuldbewust kijkend): Ja, sorry, ik heb me vergist; er zijn er drie. Ach God, de ontdekkingen en plaatjes volgen elkaar in zo'n hoog tempo op... vóór je het weet is een plaatje dat je met veel moeite hebt leren kennen alweer verouderd – en ik ben ook al niet meer van de jongste... Sorry, inderdaad: er zijn *drie* neutrino's, ik heb me zoëven vergist.

Het is namelijk zo dat het *elektron-type neutrino* bij het elektron

---

¹⁵⁷ Maar zijn effecten zijn enorm want het gebrul der atoombommen is te danken aan de energie waarmee de sterke kracht zijn werk doet en hetzelfde geldt voor het gestraal van de sterren.

¹⁵⁸ Deze regels zijn geschreven in 1985.

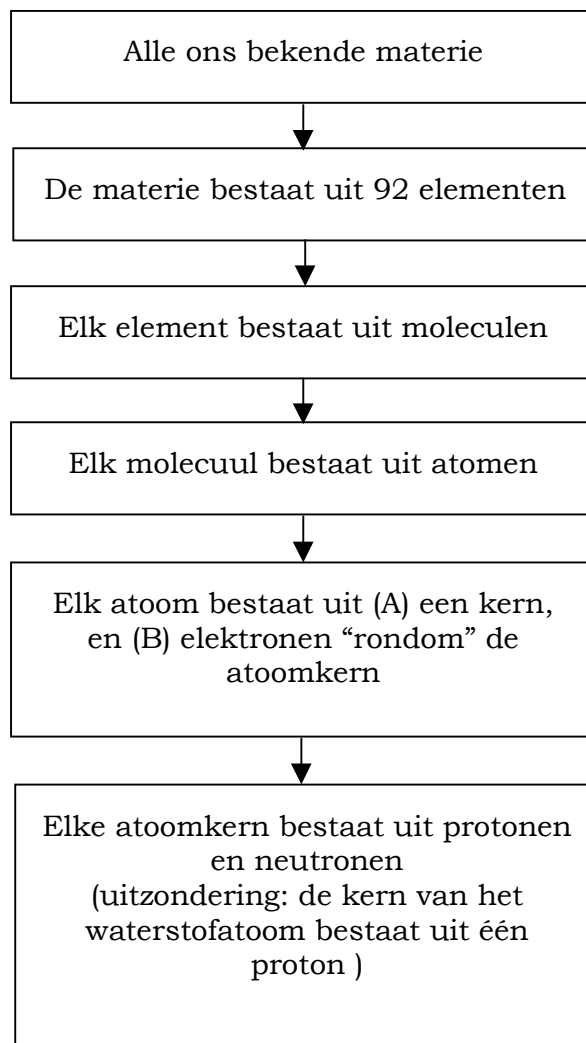
hoort, het *muon-type neutrino* bij het muon, en het *tau-type neutrino* bij het tau-deeltje.

Eh... wat ik er nu nog even duidelijk bij moet zeggen, dat is dat je naast leptonen en quarks ook intermediërende “kracht overbrengende” deeltjes hebt, waaronder met naam en toenaam de *gluonen* en fotonen; hier kom ik zo nog op terug...

O, wat is het toch moeilijk, het allemaal goed en ordentelijk en ordelijk te zeggen!...

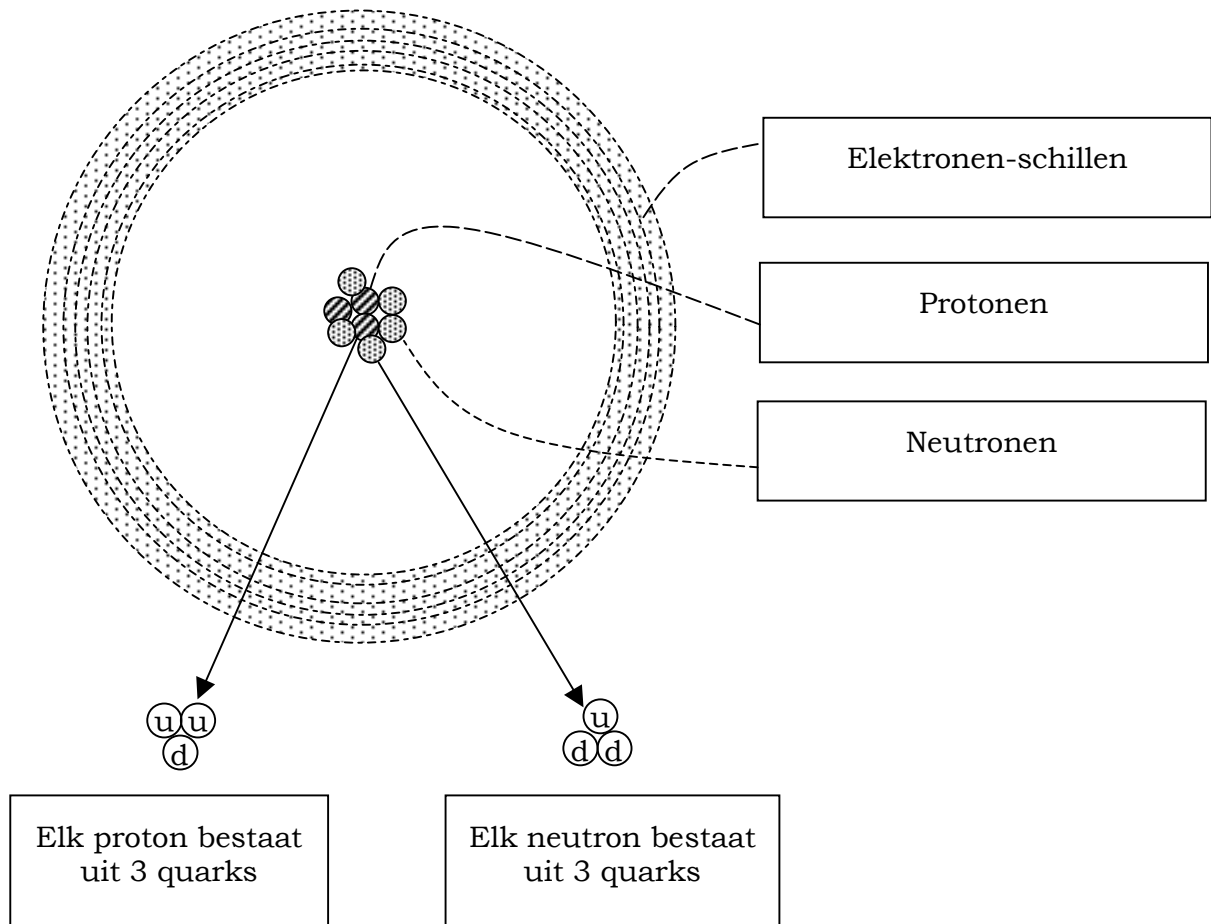
Intermezzo

Om Z (en A) te helpen, volgt hier nu een schematisch overzicht van waar uit het is dat de ons vertrouwde materie bestaat.

(zie ook het hierop volgend plaatje)

**Schets van het atoom (grootteverhoudingen van afmetingen zijn
geenszins naar waarheid weergegeven)**

{einde van het intermezzo}

Z: Wat de quarks betreft: daarvan houdt de natuur er welgeteld 18 op na (dat zijn er verdomme 12 teveel trouwens, grrrr!!!!), doch we onderscheiden slechts 6 (dat zijn er 4 teveel! 4 teveel! 4 teveel!) verschillende basistypen quarks. Deze hebben de volgende namen – en ik gebruik even de Engelstalige aanduidingen, aangezien ik niet beschik over in het Nederlands gestelde uitzettingen over dit onderwerp:

<i>up</i>	<i>charm</i>	<i>top</i>
<i>down</i>	<i>strange</i>	<i>bottom</i>

Maar, o doffe ellende: waarom, waarom, waarom toch, is het: dat het charm-, strange-, top- en bottom-quark bestaan? Ze zijn nergens voor nodig, en niemand snapt waarom Mevrouw Natura ze er op na houdt¹⁵⁹; en het beroerde is, dat het bestaan van deze kwalletjes er onverbiddelijk op wijst dat er iets fundamenteels is dat we stomweg nog niet begrijpen... Uiterst, uiterst uiterst stuitend! ¹⁶⁰

De quarks worden voor het gemak overigens aangeduid met de beginletters van hun namen: u, d, c, s, t en b.

En de u-quark en de c-quark en de t-quark zijn positief elektrisch geladen; maar hun lading is kleiner dan die van het proton. Want u-, c- en t-quark hebben een lading van $+2/3$, dat wil zeggen: hun lading is twee-derde van die van het proton.

De drie overige quark-types (de d-, s- en b-quarks) zijn eveneens elektrisch geladen, en hun lading is $-1/3$.

Dat er 18 types quarks zijn, en geen 6, komt doordat elke quark één van drie kleuren hebben kan: rood, of geel, of blauw.

A :Wát! *KLEUREM!*

En ik dacht dat het begrip “kleur” betrekking had op een niet-ware, louter subjectieve gewaarwording. Ik dacht dat “kleur” in feite helemaal niet bestond, en dat kleursensaties slechts ontstonden door verschillen in de golflengtes van het zichtbare licht dat tot onze ogen doordringt.

Ik stel voor dat we de titel “Alles Is Anders Show” wijzigen in “Alles Is Klets Show”!

Z :Hihihhi.

Nou, rustig maar. Je hebt volkomen gelijk. Het alledaagse-wereld-begrip “kleur” bestaat objectief beschouwd inderdaad überhaupt niet; “kleur” is een louter subjectieve zinsbegoocheling. En de mate waarin jij soms ineens van inzicht blijkt geeft, zou me stijl achterover doen vallen van verbazing, als ik, mij degelijk in mijn

¹⁵⁹ Hetzelfde geldt overigens voor het muon en het tau-deeltje.

¹⁶⁰ Ik mag er hier ter geruststelling bij vermelden dat zo’n ellendig overtoellig deeltje altijd in minder dan geen tijd na te zijn ontstaan zijn overmaat aan energie afstaat, waarna het weer gewoon één der deeltjes is waaruit alle gewone materie bestaat (de materie waaruit wij bestaan en die ons functioneren mogelijk maakt).

ziekbed ophoudend, niet reeds op mijn rug lag!

Maar de term “kleur” die bij quarks gehanteerd wordt, is niets dan een zomaar gekozen woord waarmee een bepaalde fundamentele eigenschap aangeduid wordt die niets te maken heeft met het menselijke begrip kleur¹⁶¹. Weet je, als er volkomen nieuwe zaken ontdekt worden, hetgeen aan het front waar de natuurkundigen aan het koekhappen zijn met als doelstelling de landkaart van de fysica alsmaar uit te breiden en te verbeteren nogal eens gebeurt, dan bestaan er immers nog geen woorden om de nieuwe begrippen aan te duiden. Dan zit men opgescheept met het lastige parket dat er een nieuw woord geëpibreerd moet worden.

En ook het woord “quarks” is zo’n bedacht woord; evenals “charm”, “up”, “bottom” enzovoort. De persoon die de term “quarks” bedacht heeft heet Gell-Mann, dit is iemand die zich daarbij heeft laten inspireren door een zin in een wonderlijk boek van James Joyce dat in epibrerende termen over alles gaat waar het om gaat, maar niet meevalt. Joyce vond met name de door Sigmund Freud in de wereld gezette plaatjes treffend; dit terzijde. Overigens heeft iemand anders, iemand die Zweig heet, het woord “aces” voorgesteld maar “quarks” is het geworden. (Gell-Mann en Zweig zijn de eerste natuurkundigen geweest die, zonder dat zij dit van elkaar wisten, op het plaatje gekomen zijn dat stelt dat protonen en neutronen uit drie deeltjes bestaan, – drie quarks namelijk.)

Het is ook Gell-Mann geweest die de term “kleur” bedacht heeft; maar zie deze “kleur” maar als een soort lading, waar alle quarks mee behept zijn (kleurloze quarks bestaan niet), enigszins ala de elektrische lading.

Goed. We gaan door. Elk van de 6 quark-types kan drie kleuren hebben, vandaar dat er 18 quark-variëteiten zijn. En de betrokken “kleuren” hebben dus niets van doen met onze subjectieve kleurgewaarwordingen, en ook niets met frequentieverschillen ofzo.

Overigens hebben leptonen geen kleur, het hebben van kleur is een voorrecht dat alleen de quarks rechtens toekomt, zo is het nu eenmaal hoe OLH het blijkbaar bedacht heeft.

Nu moet je weten, dat voor elk type deeltje dat er is, de natuur ook een anti-deeltje in petto heeft. Tja, maar dit zeg ik nu wel alsof het om iets heel gewoons gaat, - maar een anti-deeltje is een deeltje dat als het een gewoon deeltje ontmoet, ja wat dan? Dan zorgt het anti-deeltje ervoor dat er NIETS overblijft – nada... beide deeltjes weg, verdwenen uit het heelal alsof ze nooit bestaan hadden – alleen

---

¹⁶¹ Ik las dat het bij de “kleur” van quarks om een soort van *polarisatie* gaat, zij het dat het bij quarks en gluonen gaat om polarisatie die van aanzienlijk andere aard is dan de polarisatie van licht. Wat bijzonder, wat leerzaam! Ik vraag me af: Zou “elektrische lading” eveneens een soort van polarisatie zijn? / Bennie [Referentie: R. Feynman / *QED* / Princeton university press, hoofdstuk 4 *Loose ends*].

energie resteert... Heel verrassend alsmede hoogst opzienbarend! Maar het is gewoon tóch zo, en dat het zo is is inmiddels reeds geruime tijd bekend, maar de persoon die als eerste gepostuleerd heeft dat het zo zijn moest heette Dirac. Dirac heeft met name het anti-elektron voorspeld, een deeltje dat *positron* genoemd wordt, en dat twee jaar na Diracs voorspelling inderdaad gevonden is.

Uit Diracs wiskundige werkzaamheden komt namelijk de suggestie naar voren dat er bij élk type deeltje een antideeltje is met exact dezelfde massa als het “normale” deeltje doch met met name tegengestelde elektrische lading. En de antideeltjes vertegenwoordigen zogezegd “een ander soort materie” dan die waaruit wij bestaan! Dit merk je bij uitstek op het moment waarop een deeltje en een antideeltje elkaar ontmoeten, want dan gebeurt er, zoals gezegd, iets lolligs, ze verdwijnen uit het heelal – ze *annihileren* elkaar, ¹⁶² waarbij we energie terugkrijgen, in overeenstemming met Einsteins bevinding dat massa en energie equivalent zijn. Uit de zo verkregen energie komen meteen weer nieuwe deeltjes voort, fotonen of pionen bijvoorbeeld – ik zeg maar iets. Het is namelijk zo dat uit energie deeltjes voort kunnen komen!

Ook voor leptonen en quarks geldt dat er naast deeltjes anti-deeltjes zijn (want bij ELK deeltje is er ook een anti-deeltje). Het antideeltje van een rode u-quark bijvoorbeeld, is een antiquark met de kleur anti-rood en een elektrische lading van $-2/3$. De u-quark wordt aangegeven met de letter u, en zijn antiquark met $\bar{u}$.

Overigens is, zoals ik al zei, kleur-lading iets wat vergelijkbaar is met elektrische lading. Alleen zijn er drie kleuren; en dit maakt het kleurengebeuren wat gecompliceerd. Terwijl er elektrisch neutrale deeltjes gevormd kunnen worden door een positieve en negatieve elektrische lading bijeen te brengen, kan je met quarks een kleurloos deeltje verkrijgen door rood en anti-rood bijeen te brengen; maar ook geel en anti-geel of blauw en anti-blauw geven kleurneutraliteit. Doch óók samenvoegen van zowel rood als geel als blauw, kan een kleurloos deeltje opleveren¹⁶³; en hetzelfde geldt dan nog bij samenvoegen van anti-rood en anti-geel en anti-blauw.

Deeltjes hebben een bijzondere eigenschap waar ik ook nog even gewag van moet maken: ze hebben *spin*. Maar hier kom ik later nog wel een keer op terug.

A :Als er nog een later komt.

---

¹⁶² Hmm... opgemerkt moet hier worden dat er deeltjes bestaan die uit materie alsmede anti-materie bestaan, d.w.z. uit een quark en een anti-quark – dit zijn de *mesonen*; bijvoorbeeld het π^+ -deeltje bestaat uit een up-quark en een anti-down-quark.

¹⁶³ In feite bestaan vrije deeltjes met kleur überhaupt niet – bijvoorbeeld alle mesonen zijn kleur-neutraal; en een quark-alleen komt nimmer voor (een quark-alleen zou een vrij deeltje met kleur zijn).

Z :Hihihhi.

A :Nee, ik ben serieus.

Ik voel me...

Nou ja...

Haha, ik kom er later nog wel eens op terug... ¹⁶⁴

Z :.....

{Hier is wat tekst weggelaten}

Intermezzo Merk op dat A nu niet opmerkt dat Z eerder zei ... {Hier is wat tekst weggelaten} Maar waar komt A's opmerkelijk gebrek aan opmerkzaamheid nu ineens vandaan denkt u?

Let op: het gaat niet goed met A. Ik denk dat het definitief tot in het merg van zijn psyche aan het doordringen is dat er geen acteurs zijn en geen publiek, en dat mensen machines van bloed en slijm zijn. Dus mensen zijn even belangrijk als WC-potten, da's logisch. A wist dit al wel, maar ziet geloof ik nu pas echt in dat alles in heerlijk hels lijkenlijk gedompeld is. A heeft de Waarheid gezien, en ingezien hoe naakt deze is, he he eindelijk. En nu is het ook nog zo dat hij terdege beseft dat het er alleen om gaat of H el ene met hem neuken wil. Nou dat wil ze dus überhaupt niet, ik bedoel: niet met A. H el ene houdt van Kwaliteit!, dus...

H el ene wil producten welke geheel *fit for use* zijn, en in dit verband vraag ik me af of A verder wil en zal leven. Vermoedelijk niet. Z is in leven gebleven, hetgeen ik betreur. A zal sterven omdat hij niet leven kan bij masturberen alleen hetgeen ik z er betreur. Enfin, c'est la vie, zoals de Schaduw immer snedig zegt. *Einde van het intermezzo*

{Hier is wat tekst weggelaten}

Er valt een stilte. Z ligt wat te peinzen met zijn hoofd op het kussen en zegt niets. Ook A zwijgt.

Ze zitten met elkaar in een impasse. Er is een mist van moedeloosheid in Z's hersenen. Hij heeft het gevoel dat hij A verveelt. Blijkbaar kan je de pracht en sublimiteit en originaliteit van het meest elementaire dat er is, - van de waarachtigste aller waarheden, van de ultieme waarheid pur sang, niet uit de doeken doen zonder de wiskundige taal te spreken. A zit, verstart en depressief, te staren en merkt nauwelijks dat Z zwijgt. Z doet, omdat hij last van tranenprikkerigheid heeft, even zijn ogen dicht. Zo vecht hij tegen zijn verdriet. God, wat had hij zich erop verheugd A te vertellen over de subliemste creatie van de mensheid: de kwantumtheorie. De oertocht die door de Oude Grieken begonnen is heeft tot een Volslagen Verrassing geleid. Niemand, niemand, heeft ooit in de verste verte

---

¹⁶⁴ In de atoomkern zijn het krachtoverbrengende deeltjes die *gluonen* heten, die bewerkstelligen dat de kern niet uiteenspat (en gluonen hebben zowel een kleur als een anti-kleur(!)); dit wordt hier verder niet behandeld, in LB enigszins.

vermoed hoe wonderlijk alles wat er is is. Z houdt hiervan! Hij had zijn Liefde met A willen delen! Maandenlang had hij zich erop verheugd.

...

Dan schrikt A op. Hij voelt zich wat schuldig nu, waarna iets goedigs in hem de overhand krijgt.

A :Wat ik alleen niet begrijp, is, dat die elementaire deeltjes, die natuurlijk nog veel en veel kleiner zijn dan de atoomkern... eh...
Hmm, hoe kan je die eigenlijk dan toch *waarnemen*, dat wou ik nog even vragen?... Het lijkt eigenlijk onmogelijk dat dat kan, dus hoe weten de wetenschappers dan toch zo zeker dat ze bestaan?

Z :

Z :Eh...

Z :Quarks kunnen überhaupt niet als alleenstaande deeltjes voorkomen, omdat gekleurde deeltjes altijd samenklonteren om kleurloze deeltjes te vormen.

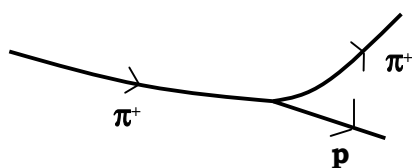
Maar van bijvoorbeeld een bewegend elektron kan je in een *bellenvat* het spoor volgen. Een *bellenvat* bevat vloeistof die een zodanige temperatuur heeft dat de vloeistof bijna kookt; er zit bijvoorbeeld vloeibare waterstof met een temperatuur van twintig Kelvin in het vat (let wel, twintig graden Kelvin: dat is onvoorstelbaar verschrikkelijk koud, om precies te zijn: 253 ° Celsius onder 0...). Suist er een elektrisch geladen deeltje door de vloeistof, dan gaat de vloeistof plaatselijk eventjes koken, precies dáár waar het deeltje er doorheen gevlogen is. Het gevolg is dat een spoor van minuscule kookbelletjes zichtbaar is dat precies laat zien welke baan het elementaire deeltje gevolgd heeft. Vergelijk dit maar met het condensspoor dat een straaljager trekt als ie hoog verheven het hemelwerk doorkruist. Het vliegtuig zélf kan je niet zien, maar toch weten we dat het er is.

Van de sporen die in een *bellenvat* getrokken worden, worden foto's gemaakt die na afloop in alle rust bestudeerd worden. En men plaatst het *bellenvat* in een magnetisch veld, waardoor de sporen die op de foto zichtbaar zijn gekromd zijn. Uit de mate van kromming kan men het nodige te weten komen over de lading/massa-verhouding van de op-gespoorde elementaire deeltjes, waardoor het mogelijk is na te gaan welk type deeltje het is dat het desbetreffende spoor getrokken heeft. *Bellenvatfoto's* zijn heel boeiend, en vooral die zijn fascinerend welke gemaakt zijn op het moment waarop deeltjes ophouden te bestaan om op te gaan in weer andere deeltjes. Ik zal twee voorbeelden voor je uittekenen.

Eerst de sporen van een simpele botsing van een pion¹⁶⁵ en een proton.

---

¹⁶⁵ In LB is uitgelegd wat een pion is, hier niet – maakt niet uit, de strekking van Z's vertelling is duidelijk genoeg.

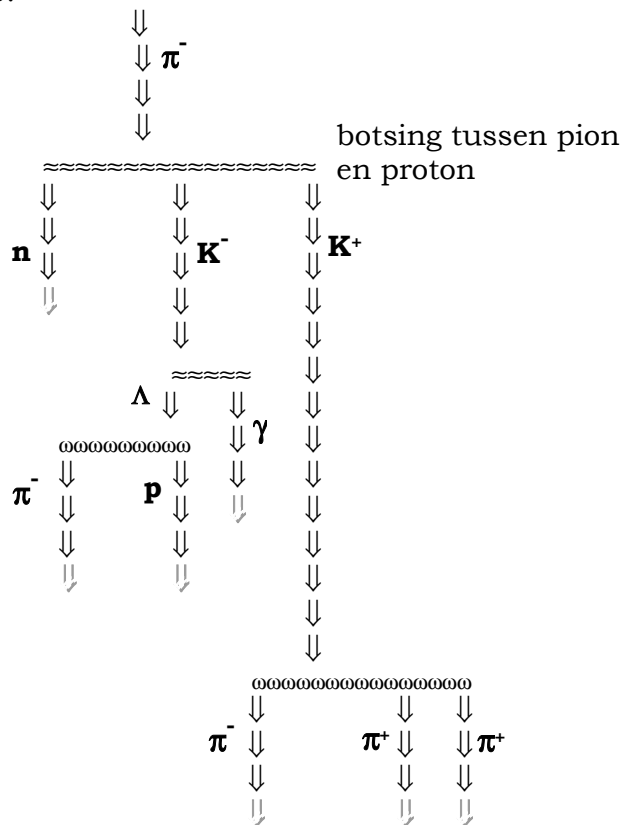

Wat je ziet, is dat er van links een positief geladen pion is komen aanvliegen, dat gebotst is tegen een in het bellenvat aanwezig proton; dit proton is naar voren weggestoten, en het pion heeft zijn weg vervolgd in een andere richting dan de oorspronkelijke.

A :Net biljarten!

Z :Ja, inderdaad, alleen hebben in ons geval de betrokken ballen niet hetzelfde gewicht; het proton is aanzienlijk zwaarder dan het pion.

Maar let nu op:

De waterval die je hier en nu aanschouwen moogt is geen bellenvatfoto hoor¹⁶⁶. Wel is het een schematische weergave van wat

¹⁶⁶ U kunt, indien u wilt, de desbetreffende foto opzoeken in *De tao van fysica*

er op een zekere bellenvatfoto te zien is, waarbij de dynamische loop der gebeurtenissen van boven naar beneden weergegeven is. En er gebeurt verdomme veel! O, wat de betrokken edele deeltjes al niet meemaken!! Om te beginnen is er, net als zoëven, een botsing tussen een pion en een proton (het proton bevond zich van geen kwaad bewust in het bellenvat totdat het pion het in zijn rust verstoorde). Het grappige is deze keer dat als gevolg van de botsing, zowel pion als proton accuut ophouden te bestaan. In hun plaats ontstaan een neutron en twee *kaonen*. (Wat zou het leuk zijn, als twee auto's die botsten veranderden in een tram, een kruiwagen en een riksja die er doodleuk vandoor gingen!) Met het neutron gebeurt verder niet veel bijzonders; het zal na enige tijd wel uiteenvallen – maar dit is een aangelegenheid die voor ons buiten beeld valt. Het K-deeltje, een negatief kaon, botst op zijn beurt ook weer met een proton dat in het bellenvat aanwezig is, - en huppekee: proton en kaon verdwijnen uit het heelal. Daarvoor in de plaats komen een Λ -deeltje en een foton ter wereld. Met het foton gebeurt verder niets bijzonders, voor zover onze waarnemingen reiken. Het Λ -deeltje echter vervalt na korte tijd. Onder “vervallen” verstaat men: spontaan ophouden te bestaan. Voor het Λ -deeltje in de plaats komen een negatief geladen pion en een proton op de proppen.

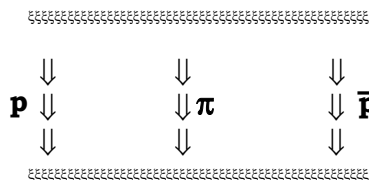
Tenslotte is ook het kaon K^+ al doende spontaan vervallen, waarbij het in drie pionen opgegaan is.

- A :Sjonge wat is het toch bijzonder dat deeltjes zomaar kunnen ophouden te bestaan, en dat er dan weer heel andere deeltjes voor in de plaats komen!
- Z :Ja; in de grond blijkt de materie lang zo onvergankelijk niet te zijn als we altijd dachten... Alleen energie is onvergankelijk. Overigens begrijpen we iets meer van wat er gebeurt, sinds we weten dat alle materiële deeltjes uit quarks en anti-quarks bestaan (en leptonen). Bij diverse botsingen vinden namelijk herschikkingen van de quarks plaats; maar ook glasharde creatie of annihilatie van paren van quarks / anti-quarks doet zich voor inderdaad. Hoe dan ook, bijzonder blijft het, dat ben ik helemaal met je eens! En wat er gebeurt bij vervalprocessen van, en botsingen tussen de deeltjes zit vol verrassingen en complicaties; daarbij spelen diverse *behoudswetten* een hoofdrol, zoals de wet van behoud van energie (deze wet ken je reeds), maar je hebt ook de wet van behoud van impuls, en van elektrische lading, en van spin, isospin, vreemdheid... Ik zal je niet met de details lastig vallen; tenslotte zijn we ontheven van de plicht professionele fysici te worden he hihihhi.
- A (vriendelijk lachend omdat hij ziet dat Z niet in zijn gewone doen is):
Wat een geluk inderdaad!...
- Z :De verrassendste plaatjes danken we aan de

/ F. Capra / Bert Bakker, in hoofdstuk *De kosmische danser* (maar de oorsprong van deze foto moet u zoeken in de instelling genaamd *Argone National Laboratory*).

kwantumveldentheorie. In de kwantumveldentheorie zijn formules van de kwantummechanica en Einsteins relativiteitstheorie samengevoegd¹⁶⁷... Je herinnert je dat uit de algemene relativiteitstheorie volgt dat de zwaartekracht niets is dan een effect van het gekromd-zijn van de ruimte¹⁶⁸. Als je erover doordent komt uit de algemene relativiteitstheorie naar voren dat er een innige verwevenheid is tussen materie en ruimte. Einstein heeft eens gezegd dat de opmerkelijkste conclusie die uit de algemene relativiteitstheorie te trekken valt, is dat je niets overhield als je uit het heelal alle materie weg zou nemen – *ook de ruimte niet!* Ruimte blijkt geen zaak op zich te zijn, maar innig en helemaal verweven te zijn met de materie. En uit de kwantumveldentheorie spreekt dit ook heel duidelijk. Deze theorie kan je zo interpreteren, dat het veld (het zogenaamde kwantumveld) dé basieke entiteit is; deeltjes kan je dan opvatten als een soort verdichting van het veld. Dit is overigens maar een interpretatie, maar het is de zoektocht naar dit type verklaring van wat alles wat er is, die voor Einstein zijn leven lang de belangrijkste drijfveer geweest is; waarbij het nu zo gedacht is dat in het veldbegrip ook de tijd inbegrepen is. Dus alles, echt alles, is volgens dit idee uiting van het veld¹⁶⁹. Aan de kwantumveldentheorie is inherent dat er bij voortdurende virtuele deeltjes ontstaan en weer verdwijnen; in feite moet het vacuüm als één en al gekrioel van virtuele deeltjes opgevat worden... Bijvoorbeeld (nu volgt een voorbeeld van gekrioel):

Het begint met “niets”, dan ineens heb je drie virtuele deeltjes: een virtueel proton, een virtueel pion en een virtueel antiproton, en even later zijn de drie mannekes alweer vernietst (als ik een kunstenaar was maakte ik een beeld genaamd Manneke Niets om in Brussel op te stellen naast dat andere Manneke, hihhi) (maar eigenlijk staat dat er al he, hahaha). Aldus hoe het er in het vacuüm in het heelal onophoudelijk aan toegaat. Dit was maar een voorbeeld hoor; er zijn allerlei soorten virtuele deeltjes betrokken bij de zich onophoudelijk

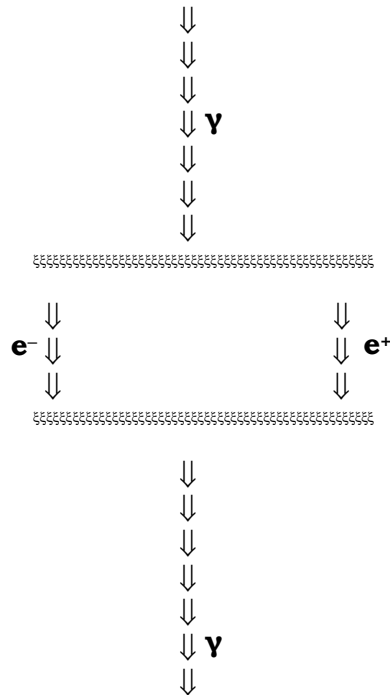
---

¹⁶⁷ Voor zover ik weet is Dirac de eerste kwantummechanicus geweest die de relativistische vergelijkingen erbij geslept heeft (bij de haren); maar ik weet niet zeker of ik goed ingelicht ben. S.

¹⁶⁸ Dit is in LB behandeld – wij zijn zover niet gegaan – teveel van het goede.

¹⁶⁹ Z zegt dit hier zo... ik hou er niet van! Ik zou in dit fragment “veld” door “energie” willen vervangen, daar zou ik me een stuk beter bij voelen. Maar goed, ik gun Z zijn visie... Sowhn.

voltrekkende vacuümdeeltjesdansjes. Alles is mogelijk zolang de behoudswetten maar niet geschonden worden – en men zich aan Heisenbergs gestrenge voorschrift houdt natuurlijk! Ik geef nog een voorbeeld, eentje dat in zekere zin nóg markanter is:

Z: Wat zie je hier?

A:

Z: Je ziet hier een foton dat heel eventjes verandert in een virtueel elektron en positron, die echter fluks weer foton worden.

Wat is hier bijzonder aan?

A:

Z: Hier is bijzonder aan, dat het foton voortgaat: met welke snelheid?

A:

Z: Die van het licht, Aatje, die van het licht!! Want ten opzichte van *elk* referentiestelsel reist *élk* foton onherroepelijk met de lichtsnelheid!

En wat weten we van objecten die zich met de snelheid van het licht voortspoeden?

A:

Z: Daar weten we van dat hun rustmassa 0 moet zijn – anders kunnen ze de lichtsnelheid godsonmogelijk halen.

En wat weten we van de massa van het elektron en het positron?

A: Hé, inderdaad dat is gek – want die hebben een zeker massaatje, toch? Ik weet dat ze bij weging superlicht plegen uit te vallen, maar mij staat bij dat hun massa in ieder geval toch niet nul is??

Z: Precies. Maar als het foton gedurende een fractie van de tijd in een

virtueel elektron en positron verandert, dan...

A:

Z: Dan geldt dat de rustmassa's van het betrokken elektron en positron inderdaadwerkelijk 0 zijn – dat kan niet anders, dat **moet!**¹⁷⁰ Anders kunnen ze niet met de snelheid van het licht voortgaan... Hoe is dit mogelijk? Wel, weet je: de onzekerheidsrelatie van Heisenberg staat toe dat gedurende een zéér kort tijdsbestek deeltjes een energie kunnen hebben die afwijkt van de energie die ze normaal gesproken hebben. En vanwege het roemruchte feit dat massa niets dan een speciale vorm van energie is, staat de onzekerheidsrelatie ook afwijkende massa's toe, mits het maar niet te lang duurt. Hier volgt Heisenbergs formule nog eens, in de vorm die de waarheid die ik je nu op de mouw aan het spelden ben laat zien:

$$\Delta W \Delta t \geq \hbar / 2.$$

De ΔW staat voor de toegestane afwijking van de energie; de Δt staat voor de tijdsduur gedurende welke de energie-afwijking zich voor mag doen. En Heisenbergs formule zegt: “Als het maar héél kort duurt, mag de energieafwijking aanzienlijk zijn”. Dus: het kán: het kán dat een foton, mits het maar heel kort duurt, eventjes verandert in een elektron en positron ¹⁷¹!

A:

Z: Ik kan je nog verklappen dat je als definitie van wat een virtueel deeltje is, aan kunt houden: “Een virtueel deeltje is een deeltje met een massa die afwijkt van de massa die het normaal gesproken heeft, waarbij de afwijking niet langer mag duren dan Heisenbergs onzekerheidsrelatie toestaat”.

A :Fikkie!

Z :????

A :Pet!

Z :

A :Gooi het maar in m'n pet en geef mijn portie maar aan Fikkie.

Z :Hihihih. Ja jong, hier heb je nu de Alles Is Anders Show in optima

---

¹⁷⁰ Het moet zo zijn – in zoverre, dat de negatieve energie die met het virtuele positron geassocieerd is, opgeteld bij de positieve energie die met het virtuele elektron geassocieerd is, precies de waarde moet opleveren van de energie die met het foton geassocieerd is. Opgemerkt moet nu nog worden dat de negatieve respectievelijk positieve energie van virtueel positron en virtueel elektron heel hoge waarden kunnen aannemen.

¹⁷¹ Helaas... wederom voel ik me niet gelukkig met hoe Z het zegt. Je hebt in je *berekeningen* nodig dat je ook processen meerekent ala het door Z beschreven virtuele gedans waarbij bijvoorbeeld een virtueel proton, pion en antiproton “ontstaan” en wederom verdwijnen, of waarbij een foton verandert in een elektron en positron, - maar of dit inhoudt dat deze deeltjes ook daadwerkelijk tot “bestaan” komen (wat dat dan ook betekenen moge), dat weet niemand!!! Sowhn.

formal!

Z :Zeg! Ik denk haast, dat ik je wel voldoende gepijnigd heb zo, met de kwantummechanische rara-treiters.

Rariteiten die vooral zo hard aankomen omdat ik je toespreek in de verkeerde taal. Ik zou me namelijk eigenlijk moeten bedienen van de taal der wiskunde...

A :Houopscheiuit & blablablablalablonderdopeenhoop.

Z :Jawel en carbidmoestenzelusten maar als je de wiskundige taal verstond smolt er veel onbegrijpelijks weg uit alles wat ik je verteld heb. De taal der wiskunde is de aangewezen taal om de fundamentele natuurkundige Waarheden mee onder woorden te brengen. Andere talen zijn domweg niet van toepassing!

Ik wou verder de hele kwantumtheorie maar laten voor wat ie is; we zullen dit onderwerp verder laten rusten; laat ons deze zaak seponeren! Ik stel voor dat we in dezen nu eens niét zo'n berucht "later" zullen hebben. We komen er gewoon niet meer op terug, OK?

A :Prima-de-luxe bedacht van je.

Z :Hihihih.

Het enige wat ik vlug nog even kwijt wil, maar dat zal ik nu vlug even doen, dat is dat alle behoudswetten voortvloeien uit "symmetrieën".

{Hier is wat tekst weggelaten}

Ik (degene die *Levend begraven* geëpibreerd heeft) zou hier een belangrijke opmerking willen maken; tenminste, ik vind hem belangrijk. Dit betreft een aspect van de kwantummechanica dat ik jarenlang verkeerd begrepen heb. Ik heb er namelijk een aeon over gedaan, te weten te komen dat van het plaatje van een deeltje in een potentiaalput, alsmede van het gebruik van het woord "golfje", een suggestie uitgaat die helemaal niet klopt. Bij het deeltje dat in de potentiaalput gevangen zit, is het zo dat ψ een golfvorm-aspect heeft. En je leest in de populaire boekjes dat interferentie van materiegolven betekent dat de materiegolfjes elkaar uitdoven respectievelijk versterken. Nu, dan denk je als clownetje Sowhn natuurlijk, dat daarbij bedoeld wordt dat de desbetreffende groottes van het materieveld ψ met het verstrijken van de tijd een golfbeweging vertonen, d.w.z. ritmisch toenemen en afnemen. En dit is in het algemeen helemaal **niet** zo!! Hoe het dan wel is? Nou, ψ is een *complex getal*¹⁷²; en complexe getallen hebben zowel een amplitude als een fasehoek. En

---

¹⁷² In feite hebben we nogal eens te maken met een toestandsvector in een iets dat "Hilbert-ruimte" heet, en dan bestaat 't uit meerdere complexe getallen; dit, echter, doet er hier nou niet toe. {Met excuus voor de abracadabra.}

interferentie van complexe getallen ontstaat, doordat in voorkomende gevallen de betrokken complexe getallen bij elkaar opgeteld moeten worden, waarbij uitdoven respectievelijk versterken ontstaat (mede) *als gevolg van de verschillen tussen de fasehoeken!!* En dit is een totaal ander verschijnsel dan het verschijnsel interferentie zoals je dat bij bijvoorbeeld golven in water kunt observeren. Ik wilde dit hier even expliciet zeggen, omdat de meeste boeken over kwantummechanica de dingen in dit opzicht behoorlijk misverstaan verwekkend naar voren brengen. Ik ben vast niet de enige die e.e.a. (jarenlang) verkeerd begrepen heeft!

Het kan zijn dat wat ik hier zeg niet duidelijk is omdat u niet gewend bent met complexe getallen om te gaan. Ik beloof u, dat ik op deze kwestie t.z.t. zal terugkomen, - als ik tijd van leven heb... Ik kan u alvast zeggen dat ik de ideeën van Bohr helemaal niet waardeer, en de Heisenbergrelatie *niet* als een fundamentele natuurwet zie. Maar Z heb ik hierboven desondanks tot op zekere hoogte zijn gang maar laten gaan, omdat u nu tenminste weet hoe door de goegemeente der natuurkundigen over de kwantummechanica gedacht wordt (foutief, naar mijn mening) hetgeen goed is om te weten in het kader van de algemene ontwikkeling, hihihhi.

Maar er zijn adequater manieren om het te zeggen. Als ik tijd van leven heb, en ik hoop van harte dat ik die hebben zal, zal ik u het plaatje voorleggen dat Feynman voor ons uitgetekend heeft; ik sla het erg hoog aan, en hoop werkelijk dat het me lukken zal u Feynmans plaatjes te laten zien. Ik hou ervan!

Daarop vooruitlopend wil ik hier en nu nogmaals onderstrepen, dat het misleidend is bij de kwantummechanische plaatjes überhaupt in termen van “golfjes” te spreken (De Broglie had in zekere dus toch *ongelijk*); in feite is er *nóch* bij fotonen *nóch* bij elektronen sprake van een *golf*beweging, maar is er sprake van *complexe getallen* waarvan *het argument (de fasehoek) bij voortduring toeneemt*; ik herhaal: niet een golfbeweging doet zich voor, maar een voortdurende toename met het verstrijken van de tijd, van de fasehoek van de desbetreffende complexe getallen (*waarbij in bepaalde omstandigheden de **amplitude zelfs onveranderlijk steeds even groot** kan blijven – niks geen gegolf van de grootte van materieveld ψ !*). Het zou om deze reden veel adequater zijn, in termen te spreken van pijltje-deeltje-dualiteit, dan van golf-deeltje dualiteit (het zou nog veel beter zijn, de verouderde ideeën van Bohr allemaal in het museum te zetten, en sowieso nimmer meer te spreken in termen van “dualiteit”). Het is me echt een volslagen raadsel hoe het komt dat het merendeel van de natuurkundeleerboeken betreffende kwantummechanica in het golfplaatje-denken is blijven steken. Het golfplaatje is gewoon apert *misleidend*.

ER ZIJN HELEMAAL GEEN ψ -GOLFJES!

(God, ben ik nu duidelijk genoeg geweest?)¹⁷³ In boekje *QED, the strange theory of light and matter* doet Feynman het goed; hij werkt daar met ronddraaiende pijltjes, en dat is niet zomaar een leuk bedacht aardigheidje, het is zeer terecht dat Feynman het zo doet, en er blijkt uit hoe een groot natuurkundige hij is – zo eentje die het echt begrepen heeft, als een der weinigen – want het ronddraaiende pijltje is absoluut een perfect plaatje van wat de complexe getallen zijn en doen: dit plaatje is veel, veel, veel beter dan het golfjesplaatje. Ik heb wel recensies over Feynmans boekje *QED, the strange theory of light and matter* gelezen waarin beweerd werd dat Feynman daarin een aardige, maar enigszins simplistische inleiding geeft. Kletsboek! Feynman beschrijft in dat sublieme boek gewoon uitermate precies, en hij doet het beter dan welke auteur ook, en zonder “vereenvoudigingen”, hoe het écht zit, dat wil zeggen hoe een uniek pronkjuweel van de twintigste eeuw, te weten het plaatje genaamd *kwantumelektrodynamica*, er in essentie uitziet.

Weg met de golfjes!¹⁷⁴ Weg met de “dualiteit”!

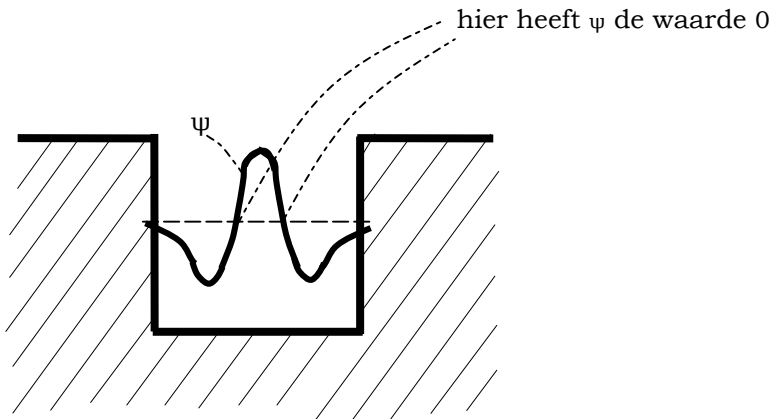
---

¹⁷³ Iemand zou kunnen opmerken: “Er zijn oplossingen van de Schrödingervergelijking ala bijvoorbeeld $\Psi = A \sin(kx)e^{-iEt/\hbar}$, en hierin beschrijft de term $\sin(kx)$ weldegelijk een golf”. Mijn antwoord zou dan zijn: “Je hebt van die wegen met een wegdek waaronder de grond op meerdere plaatsen zodanig verzakt is, dat het wegdek de vorm van een golf gekregen heeft – maar desondanks is er toch heus geen sprake van dat het wegdek aan het golven is – en ook $\sin(kx)$ is een functie van de plaats (niet van de tijd), daarom gaat het *niet* om een golf; - en, trouwens, als zich bij Ψ 's “interferentie” voordoet wordt deze door termen ala $e^{-iEt/\hbar}$ veroorzaakt, niet door termen ala $\sin(kx)$ ”.

¹⁷⁴ En ik heb, zoals eerder reeds opgemerkt en zoals u nu begrijpen zult, een hekel aan de term “golffunctie”; echt waar: *complexe e-functie* is een veel betere term (“e” is in dit verband een getal ter grootte van 2,7182818285...; en over wat “e” eigenlijk in feite is, daarover wordt in LB e.e.a. gezegd maar in *Wetenschappelijke kennis inzichtelijk van Z tot A* helaas niet). / A.Z.S.

Extra traktatie (bijlage)

Zie ondervolgend plaatje.

Dit is een afbeelding van een deeltje in een potentiaalput (zie bladzijde 258); wat je ziet is een gedaante van ψ in de put, een gedaante van het desbetreffende “materieveld”. Er moet mij nu iets van het hart, om het verhaal compleet te maken. Het volgende: er zijn meerdere gedaantes van ψ mogelijk (die zien er allemaal “golverig” uit). *Bij elk van deze gedaantes heeft het gevangen deeltje een zekere energie*; de situatie (de “gedaante”) waarin deze energie het kleinst is, noemt men de *grondtoestand*. Laat ons de grondtoestand aanduiden met ψ_1 . We duiden de situaties met hogere energieën aan met ψ_2, ψ_3, ψ_4 enzovoort; elk van deze situaties is een mogelijke *toestand* van het deeltje. Een tipje van de formulesluiers oplichtend schrijf ik nu: $\psi_1 = \psi_1 e^{-iE_1 t/\hbar}$; hierin staat E_1 voor de energie die hoort bij ψ_1 . En tevens geldt: $\psi_2 = \psi_2 e^{-iE_2 t/\hbar}$, waarbij E_2 de energie van ψ_2 is. En we hebben $\psi_3 = \psi_3 e^{-iE_3 t/\hbar}$, en $\psi_4 = \psi_4 e^{-iE_4 t/\hbar}$, enzovoort, waarbij E_3 de energie van ψ_3 is, en E_4 de energie van ψ_4 . Dit vindt u erg leuk en aardig, ik twijfel er niet aan maar neemt u het maar ongeschokt voor kennisgeving aan maar nu volgt een enorm verrassende mededeling (toen ik ervan hoorde vond ik het zeeer verrassend). Verrassende mededeling: Het kan heel wel zo zijn dat ψ in feite een “mengvorm” van $\psi_1, \psi_2, \psi_3, \psi_4$ enzovoort is! Het toverwoord in dezen is *superpositie*. Men schrijft ‘t gek genoeg als volgt: $\psi = C_1\psi_1 + C_2\psi_2 + C_3\psi_3 + C_4\psi_4 + \dots$, oftewel – beter: $\psi = C_1\psi_1 e^{-iE_1 t/\hbar} + C_2\psi_2 e^{-iE_2 t/\hbar} + C_3\psi_3 e^{-iE_3 t/\hbar} + C_4\psi_4 e^{-iE_4 t/\hbar} + \dots$; hierin staan $C_1, C_2, C_3, C_4, \dots$ voor getallen – dit kunnen trouwens complexe getallen zijn, maakt niet uit, - ook van dit euvel nemen wij onverstoorbaar kennis. De betekenis van de getallen $C_1, C_2, C_3, C_4, \dots$ is een bijzondere – waar we achter komen door eindelijk weer met beide benen op de grond te gaan staan, d.w.z. we gaan gewoon meten – en welke meting is het die we doen? We gaan de energie van het deeltje meten!! We hebben de toestand (een hele toestand!): $\psi = C_1\psi_1 + C_2\psi_2 + C_3\psi_3 + C_4\psi_4 + \dots$, en nu gaan we meten hoeveel energie het deeltje

heeft; en we vinden dan:

- = ofwel de energie is E_1 ,
- = ofwel de energie is E_2 ,
- = ofwel de energie is E_3 ,
- = ofwel de energie is E_4 ,

.....

En hoe groot is de kans dat je energiewaarde E_1 vindt? Deze is gelijk aan $|C_1|^2$.

En hoe groot is de kans dat je energiewaarde E_2 vindt? Deze is gelijk aan $|C_2|^2$.

En de kans dat je energiewaarde E_3 vindt, is gelijk aan $|C_3|^2$; en de kans dat je energiewaarde E_4 vindt, is gelijk aan $|C_4|^2$; enzovoort.

En je vindt als energiewaarde dus óf: E_1 , - óf: E_2 , - óf: E_3 , - óf: E_4 , enzovoort. Een waarde tussen E_1 en E_2 in, of tussen E_3 en E_2 in ofzo, zul je nooit vinden. Met andere woorden, de energie die je meten kunt is *gekwantiseerd*; aan dit feit is het, dat de kwantummechanica haar naam dankt.

Nog een laatste verduidelijking. Als zich bij zogenaamde “materievelden” (“materieveld”... een verkeerde term is dat eigenlijk) - als zich bij de zogenaamde materievelden ψ interferentie voordoet, dan zijn het de formuletermen ala $e^{-iEt/\hbar}$ die de interferentie veroorzaken; bijvoorbeeld, als we met formules te maken hebben ala $\psi = \sqrt{(2/a)} \times \sin(n\pi x/a) \times e^{-iEt/\hbar}$, dan zijn het NIET de zogezegd golverige termen ala $\sin(n\pi x/a)$ die de interferentie veroorzaken, maar wel, zoals gezegd: de termen ala $e^{-iEt/\hbar}$. Waarvan akte! ¹⁷⁵

Er zijn, er zijn, er zijn, er zijn, er zijn helemaal geen golfjes in casu elektronen, fotonen, protonen en überhaupt sowieso de hele deeltjesdierentuin. Vergeet dit nu nooit meer!!

{einde van verhaaltje *Alles is anders*}

Tot zover. Ik hoop dat u er wat aan vond. In LB bevindt zich nog een uitleg van de kwantummechanica die gestoeld is op wat Feynman begrepen en verklaard heeft. Magnifiek! Een eindje verderop in dit boek bevindt zich een stukje tekst betreffende de desbetreffende uitleg, maar voor het volledige verhaal is geen plaats. LB behandelt ook het roemruchte spleetexperiment, op zodanige wijze dat het eindelijk eens een keer écht inzichtelijk wordt; maar wij komen zover niet. Enfin, als u voor nu onthouden heeft: “Er zijn helemaal geen ψ -golfjes ¹⁷⁶, noch bij licht noch bij deeltjes”, ben ik blij.

Hier volgt een aflevering uit het desbetreffende

---

¹⁷⁵ Als het goed is kom ik hier later op terug.

¹⁷⁶ Er zijn alleen maar complexe getallen en gebeurtenissen.

feuilleton waarin verteld wordt hoe in Lange Tanden, een dorpje op Pili-Pili, overspel bestraft wordt. Dan krijgt Bennie huisarrest.

Het doden van Bob Billen en het houden van een Houdoeenbedanktfestival

Dr. A.Vogelbekdier zag dat er een nauwelijks waarneembaar figuur zeiknat bij zijn huis stond. Hij vermoedde wie het was, en zijn vermoeden bleek juist te zijn.

“Waar was je godverdomme de hele dag!”, brieste Kim Wok, “Ik ben hier wel honderd keer geweest, maar alles was potdicht. Alsof je van de aardbodem verdwenen was”.

“Ik had iets te doen dat met mijn geestenroeping te maken had”, zei Dr. A.Vogelbekdier kalm, die er geen zin in had toe te geven dat Sirih die dag vele heerlijke uren lang bij hem op bezoek geweest was, met wie hij allerlei verrukkelijks ten uitvoer gebracht had – overigens inderdaad onder het toezien van nogal wat geile geesten waaronder, natuurlijk, ook Graaf Porno zich bevonden had, “Iets waarover het mij verboden is er met wie ook over te praten; ook met jou zelfs mag ik dat niet. Ik vind het overigens heel vervelend voor je hoor, ik kan me voorstellen dat je je geërgerd hebt – excuus daarvoor – al kon het ook echt niet anders, echt waar niet. Je zult nog wel een keer iets meemaken, waardoor je weet hoe nodig het was wat ik vandaag doen moest – deze voorspelling durf ik nou toch wel zo te doen”.

“We hebben de mannen op temperatuur gebracht, en morgenochtend moeten we op sneltocht, maar ik kan niet met de voorbereidingen beginnen als we het kontenneukersrinueel niet uitgevoerd hebben – en alleen jij kan dat regelen... Moet je nou zien hoe donker het al is, en wat voor weer het is. Zo wil ik er morgen niet op uit, dat neem ik niet op me, - ik wil dat mijn mannen levend terugkomen, snap je dat!!!!”

“We moeten het sowieso afblazen, want eerst moeten Bob Billen en Bennie Sowhn gedood worden.”

“Wát!! Dat kán toch niet!”

“Zie je dan niet hoe het dondert en regent, ook de geesten willen niet dat we het nu door laten gaan.”

“Dat hadden ze dan ook wel eerder kunnen bedenken verdomme, sorry dat ik het zeg!”

“Er is iets gebeurd waarvan ook de geesten niet konden voorzien dat het gebeuren zou. Ook de geesten zijn niet alwetend! Alleen Rex Dildo is dat, maar die heeft wel wat anders te doen dan zich met ons gebeuzel bezig te houden.”

“Nouja... dat verandert de zaak {zucht} maar dan moeten we in ieder geval zorgen dat als het zover is, we de mannen weer in de juiste stemming krijgen he.”

“Laat dat maar aan mij over. Ik zal je vertellen wat Rex Dildo nu van

ons eist. Ten eerste dat we Bob Billen doden en aan hem, Rex Dildo te eten geven, en ten tweede dat we de kop van die witte stinkende Bennie Sowhn snellen, en hem opeten.”

“Hmhm. Verklaar je nader.” En Dr. A.Vogelbekdier vertelde van de ophef die er ontstaan was over Bobs triootje met zijn zussen, en over de geniepige streken van Bennie waar Dr. A.Vogelbekdier door de geesten van op de hoogte gesteld was. Kim Wok hoorde het relaas met gemengde gevoelens aan. Hij had zelf ook wel eens wat met zijn zus uitgevreten... waarom was wat Bob gedaan had nou ineens zo heel vreselijk... Wat die Bennie betreft, die mocht hij eigenlijk wel – en dit vnzige ventje hier voor hem, onaantastbaar weliswaar vanwege zijn medicijnmannenschap, vertrouwde hij absoluut niet. Kim had er al eens over nagedacht: of hij niet iets bedenken kon om Dr. A.Vogelbekdier om het leven te brengen. Maar hij durfde niet.

Zo stond Kim Wok, zeiknat, te luisteren naar Dr. A.Vogelbekdier, die even zeiknat was. Soms zagen ze elkaar even bij het schelle licht van de bliksem, dan moest Dr. A.Vogelbekdier even zwijgen, en wachten tot de donder zweeg.

Nadat Dr. A.Vogelbekdier uitgepraat was zei Kim Wok een tijdlang niets. Toen draaide hij zich om en liep weg zonder verder nog iets te zeggen.

Kim Wok is die avond bij alle mannen langsgegaan en heeft zonder omhaal van woorden medegedeeld dat het Houdoebenbedanktfestival dat voor de volgende dag gepland stond, afgelast was. Hij zei erbij dat Dr. A.Vogelbekdier een toespraak zou houden om uit te leggen waarom het niet door kon gaan. Hij zei tevens dat de afgelasting niet definitief was, Epaminondas moest hoe dan ook gewroken worden; er zouden Lange Varkens gegeten worden, dat stond vast als een pikpaal boven kutwater, hahaha.

De volgende dag, in de namiddag, heeft Dr. A.Vogelbekdier voor alle dorpelingen een toespraak gehouden die uren geduurd heeft. Nu moet gezegd worden dat lang niet alle toehoorders alles gehoord hebben wat de spreker gezegd heeft, vanwege het welbekende feit dat de gedachten van mensen die naar lang volgehouden toespraken luisteren meestal afdwalen, tenzij de toespraak in kwestie zeer meeslepend is, hetgeen van Dr. A.Vogelbekdiens toespraken grosso modo toch al niet gezegd kon worden, en ook deze keer gaf hij zijn gebruikelijke hysterische gebral en gezwollen taal ten beste waar totaal geen echte inspiratie van uit ging. Aan deze manier van doen waren de meeste Kwarken allang gewend geraakt, en ze keken er geenszins meer van op. Ze voelden nu trouwens een terugslag van het feesten dat ze achter de rug hadden. Tegelijkertijd verkeerden ze psychisch gesproken in een verwarde toestand als gevolg van het opgezweepte gevoel dat ze tot voor kort gehad hadden maar nu ineens weer hadden moeten laten varen. En de toepassing van de clepsydra om de lengte van toespraken te temmen was een techniek die tot de Kwarken helaas niet

doorgedrongen was. Maar, dit alles, zo zijnde als het was, neemt niet weg dat er twee zaken waren die de Kwarcken toen toch zeer goed begrepen hebben: ten eerste dat Bob Billen eraan moest, en geworpen worden in de Bredestroommetdekaaimankaden-rivier, en ten tweede dat Bob Billen zich ook nog aan Ain Reetsel vergrepen had, die daar verschrikkelijk overstuur van was, een reden temeer om Bob zijn gerechte straf niet te laten ontgaan, maar dat er in dit verband sterke aanwijzingen waren dat Bennie Sowhn hierin een kwalijke rol gespeeld had. Hij zou Ain wijsgemaakt hebben dat Koningin Wilhelmina wilde dat Ain een kind van Bob Billen zou krijgen; en later was in dit verband iets verschrikkelijks gebleken: het zou de bedoeling zijn dat dat kind, eenmaal tot wasdom gekomen, Popipipo en Dr. A.Vogelbekdier zou vermoorden. Het was weliswaar nog niet duidelijk of dit gerucht op waarheid berustte, maar als dat wel zo was zou ook Bennie Sowhn gedood moeten worden, - dat wil zeggen, gesneld en opgegeten.

Bill zei tegen Popipipo, zichtbaar zijn woede inhoudend:

“Ik zou het misschien nog kunnen accepteren, als het niet zo was dat Koningin Wilhelmina familie van mij was. Ook háár naam is bezoedeld, - en echt, dat vind ik gewoon ONACCEPTABEL!!!!”. Het laatste woord kwam eruit als in een schreeuw. Popipipo wilde vragen hoe dat dan zat, maar Bill liep stampend weg – het doden van zijn broer Bob had nu eerst de hoogste prioriteit.

Men morde nogal in het dorp, om meerdere redenen, één ervan was dat het uitstellen van het Houdoebenbedanktfestival inhield dat de voorbereidende rituelen en feesten andermaal ten uitvoer gebracht zouden moeten gaan worden, op zich geen probleem, maar er zouden wederom flink wat geslachte varkens voor nodig zijn, en de economie van het dorpje kon dat nu eigenlijk niet meer hebben. Wie zou de veelheid aan varkens die nodig waren op moeten hoesten? Dat was niet duidelijk. Om deze reden was het, dat men nogal baalde.

Het doden van Bob Billen is nog een beetje een gedoe geworden, want nadat het Bill gelukt was Bob een pijl in zijn rechterdij te schieten, heeft Bob zich in zijn huis verstoppt en heeft vandaar uit pijl na pijl op zijn belagers afgeschoten. Alle mannen van het dorp stonden naar de ingang van Bobs huis te kijken, en velen scholden erop los. De vrouwen keken langs de zijlijn toe, sommigen moesten huilen of ze wilden of niet. Maar Jirre en Braggel waren in geen velden of wegen te bekennen.

“Kom eruit geile bok”, werd er geroepen, “En laat je doodpijlen”.

“Lik mijn anus!”, riep Bob terug, “Likmelul!”. Hij schoot erg goed, iemand moest een pijl in zijn arm incasseren, een ander een pijl in zijn kuit. Daarop hebben de mannen Bobs huis in brand gestoken. Vliemensvlug rende Bob ineens over het pleintje, en dook het huis van zijn burenen in, dat was het huis van Flip Flop en diens vrouw Uiltje

Knappen, en Uiltje Knappen was een der vrouwen die stonden te huilen, en Bob schoot en passant een pijl op zijn belagers af die nog doel trof ook (Frans Slist was het, die deze pijl in zijn been geschoten kreeg, die er alleen maar bij had staan kijken en altijd een beetje zweverig voor zich uit keek, het benul niet hebbende dat hij op zijn hoede moest zijn – het was nogal een vreemd type die Frans Slist, maar een aantal van de roeiliedjes der Lange Tandeners was van zijn hand). Men heeft echter kans gezien ook het huis van Flip Flop in brand te steken, Flip Flop zelf deed er geanimeerd aan mee, en ineens ging Bob er vandoor. Hij poogde het bos in te vluchten. Daarmee was zijn vonnis getekend, hij werd van achteren door drie pijlen getroffen, eerst twee pijlen in zijn rug, waarna Bob zo mogelijk nog harder begon te rennen, toen ineens een pijl in zijn nek, - en dat schot was fataal. En ze hebben hem naar de Bredestroommetdekaaimankaden-rivier gedragen en te water gelaten – op dat moment leefde hij nog een beetje, maar Rex Dildo heeft hem weten te vinden. Na afloop van het spektakel zat Bill Billen langs de kant van de rivier smartelijk te huilen. Bob was toch zijn broer geweest. En Kwarken hebben over dezelfde dingen verdriet als Chinezen of Staphorstenaren.

De dag na de dood van Bob Billen liep Bennie door het dorp Lange Tanden.

-Ze noemen de bewoners van Hengelschede *Lange Varkens-*, dacht hij met een rilling, -omdat ze zo lekker smaken-.

-Die arme Bob Billen... wat een vreselijk drama zeg... God wat hangt er veel dood in de lucht. Het lijkt wel of je hem ruiken kunt... het LIJKT hier...- Ondanks zijn bizarre grapje in zichzelf lachte hij niet; hij was helemaal niet vrolijk.

-Ik moet vluchten. Straks snijden ze m'n kop er af!

-Maar waar naartoe?...- Hij rilde van angst. Alles was veranderd. Een traan drupte uit zijn ogen.

Links en rechts keken de dorpingen die hij aankeek, kwaad van hem weg. Hij keek hen nors aan, zoals altijd, maar niemand keek terug. Zo deden ze sinds de toespraak die Dr. A. Vogelbekdier afgestoken had nu steeds tegen Bennie: uitermate onvriendelijk. Want de Kwarken hadden alle vertrouwen in die rare witte pierlala verloren. Ze waren bang dat er door zijn toedoen binnenkort een aardbeving zou komen; of een vreselijke ziekte; of een alles verwoestende overstroming. Het gerucht ging dat op een stille morgen als iedereen sliep het gesnerp van de snelhoorn klinken zou, waarna een enorme overmacht zich op het dorp zou storten; en ze zouden gegrepen worden, en ze zouden het mes in keel en hals voelen snijden; en dan zou hun hoofd eraf gedraaid worden, en leeggegeten; en hun lichamen zouden opgegeten worden. Geen Houdoenbedanktfestival wachtte hen maar het Grote Nietzsche waar de Bekke Geesten alom rondwaren. Ze vertrouwden Bennie nu voor geen cent meer, en wensten dat hij dood was. Maar Popipipo had de Kwarken andermaal verzekerd dat Bennie weldegelijk

de Dwaze Heilige was die gekomen was om de verlossing te brengen waar ze, zo lang al, naar smachtten. Popipipo bleef dit volhouden, zeggende dat dankzij Bennie aan hun overheersing door de Bekke Geesten een eind gemaakt zou worden, maar eigenlijk geloofde niemand meer in dit sprookje. Niemand zei iets tegen Bennie terwijl hij door het dorpje liep waar hij van was gaan houden, maar waar hij niet langer geliefd was.

Plotseling stond daar Kim Wok, als was hij letterlijk uit de grond opgerezen. Hij hield een stevige stenen bijl moorddadig nonchalant in zijn rechterhand.

“Bennie, je moet met mij meekomen. Je hoeft niet bang te zijn, er zal je niets overkomen. Maar je kunt niet langer in Lange Tanden wonen. Het is te gevaarlijk, maar bovendien wil Dr. A.Vogelbekdier je aan de tand voelen. Maar ik sta voor je veiligheid in, en ik zal erop toezien dat je een eerlijk proces krijgt.” Bennie voelde het als een schreeuw door zijn hersens gaan:

-Ze gaan me een proces aandoen!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!-. Hij werd lijkbleek, en zijn benen werden zo slap dat hij bijna niet meer lopen kon. Kim Wok merkte dat wel maar liet niets merken – alleen vertraagde hij zijn pas, zodat Bennie hem bij kon houden.

Buiten het dorpje was een huisje gebouwd, Kim Wok bracht Bennie ernaar toe. Popipipo en zijn vrouw Neboekwawe stonden naast het huisje te wachten. Bij de ingang stond een krijger wiens peniskoker opmerkelijk veel kracht uitstraalde, en die met een flink stuk varkensbot door zijn neus gestoken onbeweeglijk rechtop stond. De enorme stenen bijl die hij in zijn hand hield was angstaanjagend om te zien, althans, Bennie zag het wapen met het nodige afgrijzen aan.

“Mijn beste Bennie”, zei Popipipo, “je moet een tijdje in dit huis wonen. Dat gaat nu even niet anders. Het is maar tijdelijk, hoor. Dr. A.Vogelbekdier zal je een aantal vragen stellen. Ik denk dat je best in staat zult zijn ze te beantwoorden. Daarna kan je weer gewoon bij ons in Lange Tanden komen. Je zult bewaakt worden, dat is om een aantal redenen beter. Je mag het huisje niet verlaten, helaas, zolang het proces loopt, en de bewaker zal erop toezien dat je dat niet doet. Dat vind ik heel lullig, excuus daarvoor, het gaat echt niet anders... En je moet je stastok uitdoen”. En dat laatste: dat vond Bennie op dat moment nog het ergst van alles. Hij was ineens *niet meer één van hen*, besepte hij. En van de toekomst verwachtte hij werkelijk niets goeds meer. Hij zweette van angst, en rilde of hij koorts had. Hij ging het huisje binnen, en ging zitten, keek Popipipo en Neboekwawe aan en hilde.

Hij vroeg:

“W-waarom moet ik hier wonen, en moet ik van die vragen beantwoorden – en (Bennie snikte het uit) waarom mag ik mijn stastok niet aanhouden...”.

“Wij geloven de beschuldiging niet die Ain Reetsel aan jouw adres gericht heeft. Wij, dat zijn Kim Wok en ik. Dr. A.Vogelbekdier heeft op ons aandringen wederom een grote toespraak gehouden, en daarin alle beschuldigingen aan jouw adres teruggenomen. Maar toen is door Jan van de Tros het punt gerezen dat je geen echte man bent, en daarom hier niet thuishoort. Daar kan niemand iets tegen inbrengen. Maar omdat je een Soerabajamens bent hoef je ons type inwijdingsritueel niet ten uitvoer te leggen. Als je de vragen die je voorgelegd zult krijgen, allemaal goed beantwoord hebt zul je bewezen hebben wat je waard bent, en dat zal je ongetwijfeld ook kunnen, - maar je moet ze *allemaal* goed beantwoorden. Hoeveel het er zijn weet ik niet, dat weet Rex Dildo alleen, want van Hem krijgt Dr. A.Vogelbekdier de vragen aangereikt.”

“En als ik de vragen niet goed beantwoord?”

“Daar zal geen sprake van zijn! Maar mócht het zich voordoen... nouja, dat zien we dan wel... geen probleem, je zult alle vragen weten te beantwoorden, let maar op! En daarna zal je grote moment komen – het moment van de Heilige Dwaas.”

Maar voorlopig kwam het er niet van. Voor Bennie brak een tijd aan waarin er helemaal niets gebeurde. Poedelnaakt zat hij in zijn huisje. Hij was doodsbang voor zijn bewakers, die om de acht uur afgelost werden, ook 's nachts, en het kwam hem voor dat Popipipo en Kim Wok de zaak niet geheel vertrouwden, want heel vaak kwam één van hen bij hem op bezoek. “Even kijken hoe je het maakt”, zeiden ze monter, maar Bennie verdacht hen ervan dat ze demonstratief naar de bewakers toe wilden laten merken dat ze achter hem stonden. Ook Neboekwawe kwam vaak langs – en bood hem dan geregeld een lekkere aan, die ze zonder naar Bennie te kijken om het hoekje van de deur stak... Nou, Bennie kon het nog waarderen ook! Maar Neboekwawe mocht zijn hut niet binnenkomen vanwege Bennies naaktheid, daarom bleef ze meestal niet lang. Op een dag werd de wacht bij Bennies hut overgenomen door een zeer oud mannetje dat al zijn tanden miste, en die nacht hoorde Bennie trommen uren- en urenlang kwaadaardig donderend dreunen. Boe-ingkkk... boe-ingkkk... boe-ingkkk... Het geluid kwam uit de richting van het dorpje, en de dag erop hoorde hij de Kwarken een eindje verderop voorbijkomen. Zij roeiden hun prauwen over de Bredestroommetdekaaimankaden-rivier, en zongen hun schijnbaar monotone en eentonige roeliedjes. Bennie luisterde ademloos toe, beseffende welk een dramatiek het was die in het verschiep lag. Hij hoorde de Kwarken ook het liedje zingen dat hij zelf een keer bedacht had, en voor de dorpelingen van Lange Tanden voorgezongen had. Weliswaar hadden ze er iets anders van gemaakt dan wat hij bedacht had. Hij had bedacht: “Let's make love better”, maar ze zongen: “Let's kill the Lange Varkens”. Men moet het fenomeen van de roeliedjes overigens niet onderschatten, Kwarken kunnen hun prauwen onvoorstelbaar veel uren lang achter elkaar alsmaar blijven

voortroeien, en daartoe zijn ze mede in staat dankzij de lichte trance waarin hun roeliedjes hen brengen. En het is immers uit de roeliedjes dat tenslotte Bachs cantates voortgekomen zijn (zingen, of beter gezegd muziek maken in algemene zin, is trouwens functioneel in het kader van menselijke pogingen tot het verdringen van angstgevoelens, - tja, zo zit het blijkbaar in onze neuronen erin geprogrammeerd). Bennie begreep wel waar de geluiden: het trommen en het zingen, betrekking op hadden, maar hij had er geen relatie meer mee. Hij hoorde er niet meer bij. Alles wat zich die dagen voltrokken heeft is aan hem voorbij gegaan: zowel de dans des doods als het feest van Graaf Porno, - alsmede ook het kontenneukersritueel... Ook tenslotte het Houdoeenbedanktfestival zelve, dat overigens een enorm succes geworden is, mede dankzij persoonlijk ingrijpen van Kim Wok die in zijn eentje naar verluidt bij zeventien Lange Varkens de kop eraf gedraaid heeft (het getal zeventien komt op mij weliswaar als onmogelijk hoog over) en waarbij Dildodank ook zeer veel varkens buitgemaakt zijn - de Shtukelberkberg heeft vanaf zijn ongenaakbare witbesneeuwde hoogten onaangedaan toegezien terwijl het drama ver onder hem en ver verwijderd van hem zich voltrok, een drama van gegil en gehuil en stromend bloed en heet vlees en koud gemaakt vlees, met als apotheose dat het levende het dode mensenvlees gegeten heeft, de Shtukelberkberg had het reeds ongetelde malen aangezien zonder er warm of koud van te worden - dit is aan Bennie allemaal voorbijgegaan.

Ten gevolge van het Houdoeenbedanktfestival heeft het dorpje Hengelschede opgehouden te bestaan. Dat Kwarkendorpjes maar een kort bestaan beschoren was, was overigens de normale gang van zaken. Sommige Kwarkenstammen plegen hun huizen hoog boven de grond op palen op te zetten, andere plaatsen ze gewoon op de begane grond, weer andere hangen ze hoog in bomen op, maar altijd zijn de huisjes gemaakt van hout en plantaardig materiaal, vergankelijk materiaal, en bijna altijd is een Kwarkendorpje een relatief kort bestaan beschoren. Aan zo'n bestaan kan een eind komen als gevolg van ziektes, maar ook doordat de bij het dorpje aangelegde tuinen niet langer vruchtbaar zijn. Ook komt het voor dat de Medicijnman vanuit de geestenwereld te horen krijgt dat ze naar elders moeten verhuizen, en ook inderdaad kan het zijn dat zo ongeveer de voltallige dorpsgemeenschap als gevolg van koppensnellerij annex menseneterij aan het kortste eind trekt. Hoe dan ook, in het algemeen geldt dat Kwarkendorpjes aan één stuk door verschijnen en weer verdwijnen in een onophoudelijk komen en gaan.

En toen, ongeveer een week na het Houdoeenbedanktfestival, kwamen Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo bij Bennie op bezoek. Het proces begon. Dr. A.Vogelbekdier stelde Bennie de volgende vraag:

“Geef een ander woord voor dromeel”.

Bennie mocht er een nachtje over slapen, ze zouden de volgende dag terugkomen om het antwoord te horen.

○○○○○○ 25 ○○○○○○

Hap snap, hier een hap verstrekt, daar een snap geklapperd; het boek dat u aan het lezen bent rent van hot naar her, sluipt van hier naar ginder... het is tijd voor een recapitulatie; waarover, ook weer, ging het überhaupt? Het zit zo. LB gaat van enig inzicht in Kwaad naar enig uitzicht op Goed (Meer Zicht). Het is als los zand maar van los zand kan je mooi glas smelten. Zand is vergruisd gesteente. Enfin, *LB is een expeditie naar de Waarheid*. De Waarheid - ten koste van álles godverdomme! En LB is brokkelig als broccoli, maar ook een verhaal van serendipiteit. De Waarheid vinden ten koste van alles willen we, en de weg is een 'long and winding road' (Beatle-liedje), alsmede een oeverloos lange en zware en bloed, zweet en tranen trekkende gang maar dan doet zich, volslagen onverwacht, een ontdekking voor. *Paranormale verschijnselen bestaan*. Schrijver dezes wist niet wat hem overkwam... o wat is de nacht van 25 op 26 december 1983 een wonderlijke geweest. Latere gebeurtenissen hebben het bevestigd: PARANORMALE VERSCHIJNSELEN BESTAAN. Ik heb ook diverse mensen gesproken die helder denkende personen waren, en door eigen ervaring van het bestaan van paranormale verschijnselen op de hoogte waren; één van hen is in LB in Boekje 4 Jan Soldaat genoemd¹⁷⁷. Er zijn mensen genoeg die weten dat het stomweg nu eenmaal zo is: PARANORMALE VERSCHIJNSELEN BESTAAN. Goed; en het boek dat u aan het lezen bent vertelt zodadelijk over wat LB naar aanleiding van het bestaan van paranormale verschijnselen te berde brengt. Want dat helpt bij het zich verwerven van de kunst van het gewoon doorgaan. En in het boek dat u nu aan het lezen bent zijn uitleggingen over de relativiteitstheorie en kwantummechanica opportuun omdat kennis van hoe de natuur werkt opportuun is. Want als je het objectieve feit dat paranormale verschijnselen bestaan interpreteren wilt is kennis van het werken van de natuur nodig. Hierover verderop meer. Goed; maar waarom zijn de verhalen over de Kwarken en autobiografische details (soms uiterst stuitende) relevant? Ik weet niet... op een manier die ik niet weet te verwoorden heeft het met Dynamische Kwaliteit te maken (er is Jungs opmerking dat men zich niet Licht voor moet stellen, maar zich van het Duister bewust worden) (er is ook Jungs opmerking dat het Zelf het archetype is dat men verwezenlijken moet); en ook met de Waarheid heeft het te maken, ziet u dat in? en een boek, hoe filosofisch van intentie ook, moet toch ook een mensenboek zijn (?); maar tevens is aan de orde, het volgende. Bij al m'n nare rare

---

¹⁷⁷ Maar géén van deze personen beseftte dat paranormale verschijnselen niet kunnen bestaan omdat de natuurwetten het bestaan van paranormale verschijnselen uitsluiten!

eigenschappen ben ik een mannetje eerlijk tot in het naïeve. Mijn verhalen over paranormale verschijnselen zijn waar gebeurde verhalen – en ik ben degene die er verslag van doet, en ik heb geen ander middel om u te overtuigen, dan door mij neer te zetten zoals ik ben, zodat u een oordeel kunt vellen: heeft u met een leugenaar of met een zweverig sukkeltje te maken dat zichzelf wensdromerigerwijs maar wat wijsmaakt – of met een geestesgestoorde zakkenwasser – of met iemand met gezond verstand en een gezond oordelend vermogen¹⁷⁸. Ik heb een vreemde aangeboren neiging tot naastenliefde... maar dat heeft er niets mee te maken. En de filosofie van Robert Pirsig? Welaan, ik kan me niet voorstellen dat de filosofie van Pirsig wél met de Waarheid strookt maar dat paranormale verschijnselen níét bestaan. Kortom, LB geeft uitzicht op Meer Zicht – en dat maakt gewoon doorgaan gemakkelijker, – of op zijn minst toch minder moeilijk. Hier kom ik nog op terug. Nou is een aantal vragen onbeantwoord gebleven. Bijvoorbeeld, waarom heb ik mensen die zelfmoord willen plegen of reeds gepleegd hebben lief. Maar niet alles hoeft gezegd te worden, niet alles is zegbaar¹⁷⁹. Over Nieuw-Guinea kan ik zeggen dat het in het kloppend hart van LB ligt. Voor ons is het van belang omdat we er geleerd hebben: "De toestand is hopeloos maar niet zorgwekkend". Inmiddels heb ik ontdekt dat je het zo niet zeggen kunt als je de Waarheid spreken wilt. Je moet zeggen: "De toestand is hopeloos maar niet zorgwekkend mits V&W" en dit is significant van belang in het kader van de kunst van het gewoon doorgaan. Tot zover. Volgende keer verder. Overigens is LB een boekje van begeerte en wijsbegeerte oftewel van zozegd zin en onzin.

Het tegen Bennie opgestarte proces

En toen, ongeveer een week na het Houdoebenbedanktfestival, kwamen Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo bij Bennie op bezoek. Het proces begon. Dr. A.Vogelbekdier stelde Bennie de volgende vraag:

“Geef een ander woord voor dromeel.”

Bennie mocht er een nachtje over slapen, ze zouden de volgende dag terugkomen om het antwoord te horen.

Die nacht zweette Bennie peentjes. Maar misschien zou hij het juiste antwoord toch weten te geven, geloofde hij, hoopte hij.

Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo stapten binnen. Dr. A.Vogelbekdier

---

¹⁷⁸ Het heeft in zekere zin ook toegevoegde waarde, dat de lezer weet dat schrijver dezes uit eigen ervaring weet hoe bitter, bitter moeilijk gewoon doorgaan op zijn tijd zijn kan.

¹⁷⁹ Maar Jezus zei: "Heb uw naaste lief". En ja: ik heb zelfmoordenaars lief.

ging tot Bennies afgrijzen op zijn bijl zitten. Niemand zei iets. Toen zei Bennie:

“Ik denk dat het antwoord is: kamedaris”.

Het bleef even stil. Dr. A.Vogelbekdier, teleurgesteld, zei:

“Nu komt vraag twee. Het hangt aan de muur en het klopt – niet. Rara wat is dat”.

Bennie mocht er een nachtje over slapen, ze zouden de volgende dag terugkomen om het antwoord te horen.

Die nacht beleefde Bennie iets heel bijzonders – en dat was de vorige nacht ook al zo geweest. Hij kreeg hulp!!

Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo stapten binnen. Dr. A.Vogelbekdier ging op zijn bijl zitten. Niemand zei iets. Toen zei Bennie:

“Ik denk dat het antwoord is: de planning”.

Het bleef even stil. Dr. A.Vogelbekdier zei knarsetandend:

“Nu komt vraag drie. Gegeven de volgende drie getallen: 111, 22888, 3338181, construeer de twee getallen die hier logischerwijs op volgen, door elk der volgende cijfers precies één keer te gebruiken (in de juiste volgorde dus): 0111122444445555556”.

Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo gingen weg.

“Tot morgen”, zei Popipipo. Dr. A.Vogelbekdier draalde nog even en toen liet hij met opzet een scheet om Bennie nog eens eventjes in de stank te zetten.

Er geen idee van hebbend hoe lang het inmiddels opgestarte proces duren gaat, zal ik de tijd die mij nu als verslaglegger van de Avonturen van Bennie, het jongetje dat niet kon lachen, gegeven is, benutten door zo af en toe nog enige bijzondere feiten betreffende het leven van de Kwarken vast te leggen voor het nageslacht. Hieronder het eerste bijzondere feit.

Enige maanden na het Houdoebenbedanktfestival werden er in Lange Tanden jongetjes geboren met opmerkelijke namen. Het waren namen in de taal van de bewoners van Hengelschede, een taal die de Lange Tandeners weliswaar niet verstonden. In de taal van de Hengelscheders luidden de namen van de desbetreffende baby's (ik geef twee voorbeelden):

= Mama help me;
= Ik sterf.

Want de Kwarken wisten, dat als je je kind de naam geeft die gelijk is aan de laatste klanken die een door jou gesnelde persoon uitgestoten heeft, dat hij dan van meet af aan een voorsprong heeft in de race om succes in de hiërarchie van de te Lange Tand en wonende Kwarken. Want de kracht die in de gesnelde persoon huisde gaat niet verloren, maar kan niet bij de gesnelde blijven, omdat diens lichaam in poep veranderd wordt, en dus krijgt de persoon die een naam heeft ala de laatste kreet van de gesnelde, al diens krachten tot zijn beschikking gesteld, da's logisch.

Nogal wat van de feiten vermeld in de verhaaltjes betreffende de Kwarken zijn gebaseerd op zoals het in werkelijkheid geweest is toen het eiland der Papoea's nog niet onder de invloed terechtgekomen was van de Westerse cultuur¹⁸⁰. Bijvoorbeeld het verhaal van de dood van Bob Billen is conform wat ik gelezen heb in hoofdstuk *Operatie Jungle Pimpernel* in De Bruijns boek *Het verdwenen volk*. Ook het sombere indrukwekkende ritueel beschreven op bladzijde 219 is geënt op een in werkelijkheid bestaand hebbende praktijk; en er zijn zeker stammen geweest voor wie seksorgies hoorden bij hun cultuur d.w.z. voor wie deze bezigheid een voorname component was van het cultureel erfgoed hen nagelaten door hun voorouders. Levende sagowormen waren van het voedsel inderdaad een hooggewaardeerde voedselcomponent. Enzovoort. Overigens zijn er gigantische verschillen geweest tussen hoe de stammen de dingen des levens deden (er waren stammen waarvan de mannen geen peniskoker aanhadden). De cultuurverschillen zijn ontstaan doordat de stammen in hoge mate wantrouwig en vijandig jegens elkaar stonden, waardoor doodslag en oorlogen, inclusief in veel gevallen koppensnellen en menseneten in hoge mate veelvuldig voorkwamen, maar uitwisseling van gewoontes hoegenaamd niet. Ik las eens dat op Nieuw-Guinea/New Guinea 1000 verschillende talen gesproken werden! Overigens deden niet álle stammen aan menseneten; maar aan oorlogvoeren met belerende stammen deden ze allemaal.

Och wat is de mens een bijzonder wezen! Hoe kan ik mijn gevoel van verbazing, verwondering, overbrengen? Ik voel mij geenszins geschokt over hoe de mens was toen hij ontstaan was, ik ben alleen maar diep geraakt, en heb in liefde eerbiedig respect voor het evolutieproces dat de diersoort homo sapiens voortgebracht heeft. En ik ben

---

¹⁸⁰ Uit de tijd dat de Hollanders zich te Nieuw-Guinea actief begonnen te manifesten dateert het woord "Soerbajamensen" als verzamelnaam om de nieuwkomers aan te duiden, en een hoogst hoge waardering voor koningin Wilhelmina welke er zelfs toe geleid heeft dat er een stam(men) was die geloofde dat de Koningin heerlijke en begerenswaardige waar naar hen placht te zenden, die echter stelselmatig wederechtelijk door de Soerabajamensen achteroverdrukt werd.

niet geschokt of verbijsterd want ik zie in: zij zijn NIET anders dan wij. Wij zijn als zij. Als we lezen over het leven der Kwarken lezen we over ons eigen bestaan. Begrijpt u dit?

Een doel door mij nagestreefd bij het opstellen van het Kwarkenfeuilleton is vertellen over hoe de mens van oorsprong wezenlijk is. Als u er meer van wilt weten, komt in ieder geval lezen van S. Kuegler/*Dochter van de jungle*, R. Corbey/*Snellen om namen*, A. van Kampen/*Demonen* in aanmerking. En ja:laat ons toch begrijpen dat als het over de Kwarken gaat het over ons gaat!!!! **WIJ** zijn zo; wij zijn **zó**!! In de grond is de grond der Kwarken onze grond - en wat mij betreft is het godswonderlijk¹⁸¹ verbazingwekkend dat de mens zich in de loop van duizenden en duizenden jaren grosso modo tenslotte toch wat minder wreed en woest is gaan gedragen.

---

¹⁸¹ Het is met name Robert Pirsig die een goed bruikbaar antwoord geeft op de vraag: Hoe is het mogelijk dat de mens zichzelf verbeterd heeft / verbeteren kan? Het antwoord luidt: Dynamische Kwaliteit bestaat en wij kunnen er door geraakt worden. (Wat "bestaan" is is wat mij betreft volslagen onduidelijk.)

○○○○○○ 26 ○○○○○○

We zullen hier niet alle vragen die Bennie in Lange Tanden voorgelegd kreeg behandelen. Maar op een gegeven moment moest hij antwoord geven op de vraag waarom lucht rondom depressies op het noordelijk halfrond de andere kant op draait dan op het zuidelijk halfrond.

.....

Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo stapten binnen. Dr. A.Vogelbekdier bleef staan, en hij posteerde zich vlak voor Bennie, zodanig dat hij zich zeer dicht bij zijn vijand bevond. Bennie rook Dr. A.Vogelbekdiers lichaamsgeur – zo heel anders dan die van hemzelf. Dr. A.Vogelbekdier dacht, terwijl hij achteloos wat met zijn achtenswaardige stenen bij stond te spelen:

-Hij stinkt naar lijken. Gelukkig maar dat hij er gauw een wordt-. Niemand zei iets. Toen zei Bennie, tamelijk zelfverzekerd:

“Ik denk dat het antwoord is: stormdepressies draaien op beide halfronden dezelfde kant op, alleen kijk je er op de twee halfronden verschillend tegenaan (van boven respectievelijk van onder, zogezegd) – als we ons eerst boven de aarde zwevend bij de noordpool en vervolgens boven de aarde zwevend bij de zuidpool van de aarde opstellen, kan je het zo opvatten dat we op het noordelijk halfrond (schuin) “van bovenaf” naar een ronddraaiende stormdepressie kijken, terwijl we er op het zuidelijk halfrond (schuin) “van onderaf” naar kijken – in feite heeft een stormdepressie op beide aardhelften *dezelfde* draairichting, namelijk de draairichting die de aarde heeft, en als de aarde andersom draaide zouden stormdepressies ook andersom draaien. Als je de richting van de draaiingsas van de aarde rekent als gaande van zuidpool naar noordpool, kan je de draairichting van de aarde rechtsom noemen, en dan zou je ook de draairichting van stormdepressies rechtsom kunnen noemen, ongeacht op welk halfrond de stormdepressies zich voordoen. Ik zou ook iets kunnen zeggen over de reden waaróm de stormdepressies net zo draaien als de aarde het doet, maar dat was de vraag niet”.

Het bleef even stil. Dr. A.Vogelbekdier, totaal niet uit het veld geslagen, want Rex Dildo zelf had hem de stellige verzekering gegeven dat het zeker was dat Bennie te gelegener tijd in poep veranderd ging worden, zei:

“Nu komt vraag zes. Twee raketten naderen elkaar met een constante snelheid van $0,6c$ (c is de lichtsnelheid). De mensen in raket 1 (R_1) meten op een gegeven moment hun onderlinge afstand; deze blijkt 10 meter te zijn. Volgens Einsteins formules is vanuit R_2 gezien (raket 2)

de onderlinge afstand dan 12,5 meter. Hoe kan dat, als volgens de relativiteitstheorie de beide stelsels gelijkwaardig zijn; ik bedoel: hoe is het mogelijk dat vanuit R_2 gemeten de onderlinge afstand tussen de raketten afwijkt van de onderlinge afstand zoals die vanuit R_1 gemeten wordt?”.

Popipipo keek zorgelijk, Bennie zag het wel, hoewel Popipipo zijn uiterste best deed het te verbergen. Bennie voelde zich daardoor niet op zijn gemak, maar dacht:

-Toch geloof ik niet dat deze vraag moeilijker is dan de vragen die ik tot nu toe gehad heb?!-.

.....

ooooooo **27** ooooooo

De tijd is rijp voor nadenken. Paranormale verschijnselen bestaan, so what. Nou, de issue is dat de natuurwetten het bestaan van paranormale verschijnselen uitsluiten; dit behoeft misschien toelichting, die geef ik zo, maar laat ons eerst kijken naar het op tafel liggende

kardinale dilemma.

(1) De natuurwetten sluiten het bestaan van paranormale verschijnselen uit;

(2) Paranormale verschijnselen bestaan.

???? Voor ik er op in ga, zou ik de lezer de suggestie willen doen, eens over het kardinale dilemma na te denken.

Als mensen of dieren iets zien doen ze dat met hun ogen; de ogen worden getroffen door *fotonen*, - dat leidt tot prikkels in de betrokken zenuwen, de geprikkelde zenuwen spelen de signalen naar de hersens door¹⁸², en de hersens spelen het klaar -op een wijze die volslagen onbegrepen is weliswaar- de binnengekomen prikkels te vertalen in een door het bewustzijn waar te nemen beeld. Dat iemand zoals het Tanja in de nacht van 25 op 26 december 1983 overkomen is beelden kan zien van gebeurtenissen die zich ooit voordeden in een land aan de andere kant van de wereld, waarbij geen enkel foton haar oog treffend eraan te pas kwam: Dat BESTAAT NIET¹⁸³. En de mogelijkheid dat het dan wie weet wel werkt met gluonen of W-deeltjes en Z-deeltjes of met gravitonen kunnen we gevoeglijk van tafel vegen - en meer intermedierende deeltjes zijn er heus niet¹⁸⁴. Wat zal ik er verder over zeggen?... Kunnen schouwen in verleden of heden hoeft in principe niet eens

---

¹⁸² In feite gaat het hier om een fysisch-chemisch proces in de zenuwcellen dat berust op de eigenschappen van het verschijnsel dat wij *elektriciteit* noemen.

¹⁸³ Let wel, het gaat hier niet over hallucinaties, het gaat hier over waarnemingen die absoluut stroken met de objectieve realiteit. Geen zinsbegoochelingen maar zinnige zakelijk juiste beelden.

¹⁸⁴ Nader nadenken doet ons inzien dat de hier gegeven argumentatie niet geheel adequaat is; het is sowieso duidelijk dat in het visuele centrum in Tanja's hoofd, informatie aanwezig geweest is die met de werkelijkheid strookte zonder dat er fotonen aan te pas gekomen waren die de oogzenuwen prikkelden. Waar het wezenlijk om gaat, is de vraag: hoe belandde de desbetreffende informatie in Tanja's visuele centrum? En het punt is dat de natuurwetten volgens welke alle materie- en energievormen van het heelal zich gedragen uitsluiten dat de als "filmpje" geziene beelden, beelden die gebeurtenissen uit een ver land en een ver verleden betroffen: deze beelden die Tanja weldegelijk "gezien" heeft, - het punt is dat de natuurwetten uitsluiten dat deze beelden toentertijd naar Tanja's visuele centrum overgebracht zijn geworden - en tóch is het gebeurd!!

als ondenkbaar geacht te worden, gezien Minkowski's inzicht naar aanleiding van Einsteins relativiteitstheorie. Einstein heeft toen opgemerkt dat de impressie van het verstrijken van de tijd louter door het bewustzijn veroorzaakt wordt - in feite, aldus Einstein, zijn verleden en heden als een continuïteit aanwezig (en ligt de toekomst dus onherroepelijk vast).

Over uittredingen, zoals bijvoorbeeld mensen met een bijnadoodervaring ze mee kunnen maken¹⁸⁵, waarbij de persoon gebeurtenissen kan waarnemen die hij niet zou kunnen zien als hij vanaf zijn liggende positie op het bed rondkeek, kunnen we kort zijn. De hersencellen waarin het menselijk bewustzijn zich bevindt kunnen godsonmogelijk de schedel uit. Alles wat met de fysische aspecten van het menselijk lichaam te maken heeft kan aan uittredingen niet deelnemen; en hoe kan je als mens dingen zien als je je ogen dicht hebt (ik heb het nu dus niet over hallucinaties, dat moge duidelijk zijn). Dus: de natuurwetten sluiten het bestaan van uittredingen, en sowieso van alle paranormale verschijnselen, uit. Enfin, ik maak het makkelijk; ik definieer paranormale verschijnselen als dié objectief waargenomen verschijnselen die wat de natuurwetten betreft niet bestaan kunnen.

Het proces (vraag zeven)

Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo stapten binnen. Niemand zei iets. Toen zei Bennie:

“Ik denk dat het antwoord is: Als je op getalsmatig hetzelfde tijdstip meet, volgens de tijdrekening die respectievelijk in O' en in O gelden, is de afstand weldegelijk dezelfde”.

Dr. A.Vogelbekdier zei, en hij grijnsde bizar en uiterst kwaadaardig:

“Nu komt vraag zeven. Hallo hallo wie stinkt daar zo?”.

Er schiet me een gesprekje te binnen dat Popipipo en Bennie eens hadden. Hier volgt het.

Popipipo: Elke Kwark weet dankzij zijn initiatie dat hij kind is van het heelal van Rex Dildo en dus eeuwig zal leven. Soerabajamensen echter, zullen blèrend als kinderen sterven.

Bennie: Ik zie Hemingway als een voorbeeld van een echte man.

---

¹⁸⁵ Men leze er het boek van Pim van Lommel op na (*Eindeloos bewustzijn / Ten Have*).

P: Hemingway kon alleen leven als hij het gevoel had, aan alle eisen die het heelal stelt te kunnen voldoen. Dat is niet hetzelfde. Je moet er Jung eens op nalezen. Hemingway is gestorven als een blèrend kind. Wil je weten wie een echte man was?

B: Jawel, dat wil ik wel weten.

P: Vic de Bruijn!

B: Vic de Bruijn?

“Kontolulle”, zei Popipipo nors. Toen glimlachte hij. Hij lichtte toe: “Die had nog eens een mooie penis!”.

Het is overigens waar, de meeste Kwarcken zijn totaal niet bang voor de dood. O, je had er bij moeten zijn toen Epaminondas overleed. Zo’n ontspannen sfeer van kalm vertrouwen als er van hem uitging! Niets was er bij hem te bespeuren van enig protest, of van angst voor het sterven. Want hij *wist* dat hij ook na zijn dood zou voortleven zonder dat daar ooit een einde aan zou komen.

- - - - -

Een nadere toelichting geven bij de rakettenopgave lijkt me leuk en kan verhelderend zijn¹⁸⁶. We denken ons een X-as doorheen de raketten R_1 en R_2 . We noemen het tijdstip waarop in R_1 gemeten wordt dat de onderlinge afstand 10 meter is, t^{R_1} . En de gemeten waarde van 10 m duiden we in termen van de X-as aan met x^{R_1} .

Welaan, de gangbare conventie aanhoudend dat er geldt $t^{R_1_0}=t^{R_2_0}=0$, waarmee ik bedoel dat op het moment waarop R_1 en R_2 elkaar passeren geldt dat in beide raketten geldt $t=0$, valt het tijdstip waarop in R_1 gemeten wordt dat de onderlinge afstand 10 m is, als volgt te berekenen:

$$t^{R_1} = -10/(0,6c) = -50/(3c).$$

(Hierbij is gewoon de formule tijd = afstand / snelheid toegepast).

$x^{R_1} = 10$ m is de onderlinge afstand tussen de raketten zoals deze vanuit R_1 gemeten is – hoe groot is deze afstand nu als hij vanuit R_2 gemeten wordt, met andere woorden, waar bevindt R_1 zich, gezien vanuit R_2 , als in R_1 vastgesteld is dat de onderlinge afstand 10 m is? We berekenen het met de desbetreffende Lorentztransformatieformule, welke luidt:

$x' = [x - vt] / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$; in deze formule moet v positief gerekend worden als het met ' aangeduide coördinatenstelsel zich ten opzichte van het andere coördinatenstelsel naar rechts beweegt, of beter gezegd voortgaat in de richting van de positieve X-as, en negatief als stelsel ' zich in de richting van de negatieve X-as beweegt.

Opmerking: doordat de onderlinge snelheid v van de raketten $0,6c$ is,

---

¹⁸⁶ Nou volgt een staaltje van hersenzelfbevrediging. Advies: tenzij u er dol op bent, sla het over – sla dan nu heel de tekst over die voorafgaat aan zinnetje: “O wat is Mevrouw Natura toch een leuk mens!”.

doet zich het handige feitje voor dat in de Lorentztransformatieformules de noemer $\sqrt{(1-v^2/c^2)}$ gelijk aan 0,8 is – hiervan maken we hieronder bij het uitwerken van de formules gebruik. Nog een opmerking: we gebruiken in onderstaande uitwerkingen * als symbooltje om de vermenigvuldiging mee aan te duiden.

Nu gaan we berekenen hoe groot volgens R_2 de onderlinge afstand tussen de raketten is. In het referentiestelsel van R_1 bevindt R_1 zich in de Oorsprong (oftewel: $x^{R_1}=0$) en het tijdstip in R_1 waarop de meting gedaan is is

$t^{R_1} = -50/(3c)$. De berekening wordt derhalve:

$$x^{R_2} = \{0 - (-0,6c) * -50/(3c)\} / 0,8 = -12,5.$$

Volgens R_2 is de onderlinge afstand 12,5 m; maar volgens R_1 is de onderlinge afstand 10 m – wat een *ontzettend* rare bevinding !!

Dit lijkt een asymmetrie die onmogelijk waar kan zijn, als je erover nadenkt.

Hoe kan vanuit R_1 gezien, de onderlinge afstand gelijk aan 10 m zijn, en tegelijkertijd de onderlinge afstand vanuit R_2 gezien 12,5 m??? Ik weet wel dat het er bij de relativiteitstheorie helemaal om draait dat afstanden en tijden gemeten in het ene coördinatenstelsel af kunnen wijken van afstanden en tijden die in een ander coördinatenstelsel gelden, maar er is hier sprake van een asymmetrie tussen de twee coördinatenstelsel die volkomen onlogisch is (zie je dit in?).

En dan dringt het na enig panisch gepeins tot je door, dat in R_2 het tijdstip waarop vastgesteld is dat de onderlinge afstand 12,5 m bedraagt, in R_2 een *ander* tijdstip zal zijn dan het tijdstip waarop in R_1 de onderlinge afstand bepaald is. En je ziet in dat er een fout zit in het zoëven geëpibreerde zinnetje: “Hoe kan vanuit R_1 gezien, de onderlinge afstand gelijk aan 10 m zijn, en tegelijkertijd de onderlinge afstand vanuit R_2 gezien 12,5 m???” – in dit zinnetje is het gebruik van het woord *tegelijkertijd* fout! Het is immers juist een essentieel kenmerk van Mevrouw Natura dat je niet in termen van een absolute gelijktijdigheid denken kunt over gebeurtenissen die waargenomen worden vanuit verschillende coördinatenstelsels. En dan, na nog meer gepeins, komt het vermoeden in ons op dat de oplossing van het raadsel zou kunnen zijn: doe vanuit R_2 de meting van de onderlinge afstand op in R_2 het tijdstip $-50/(3c)$, - dan meet je namelijk “getalsmatig” op hetzelfde tijdstip als het tijdstip waarop in R_1 de meting plaatsgevonden heeft – en als onze gedachtengang klopt zou er dan wél 10 m uit moeten komen!?

Om ons inzicht aan te scherpen berekenen we eerst eens welk tijdstip in R_2 correspondeert met in R_1 het tijdstip $t^{R_1} = -50/(3c)$ waarop vanuit R_1 vastgesteld is dat de onderlinge afstand tussen de raketten 10 m is. De formule die we nodig hebben luidt:

$t' = [t - vx/c^2] / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$. Dit levert op:

$$t^{R_2} = \{-50/(3c) + 0,6c*10/c^2\} / 0,8 = -40/(3c).$$

En we berekenen de hierbij geldende x-waarde in R_2 :

$x^{R_2_1} = \{10 + 0,6c * -50/(3c)\} / 0,8 = 0$. Hier komt nul uit – en dit klopt, want R_2 bevindt zich uiteraard in de Oorsprong van zijn eigen referentiestelsel – en de meting die we vanuit R_1 gedaan hadden, was nou juist een meting om vast te stellen waar R_2 zich bevond (we doen net of de lengtes van de raketten 0 zijn want dat is wel zo gemakkelijk en doet niets af van waar het bij de redeneersom die we aan het maken zijn om gaat).

Even samenvatten wat we nu verkregen hebben:

$x^{R_1_1} = 10$	$x^{R_2_1} = 0$
$t^{R_1_1} = -50/(3c)$	$t^{R_2_1} = -40/(3c)$

Als je naar dit resultaat kijkt zie je overduidelijk dat het woordje “tegelijkertijd” zoals eerder hierboven gebruikt werd, inderdaad onjuist was. En als je de zaak vanuit andere raketten met andere snelheden ten opzichte van R_1 en R_2 zou bekijken, zouden er weer heel andere waarden voor de tijd en de x-waarde gelden. Al de verschillende tijdstippen en afstandwaardes die je zo verkrijgen kunt, horen op zich wel bij elkaar – ze beschrijven allemaal de plaats en de tijd van dezelfde “gebeurtenis” – het is als bij een onregelmatig gevormd voorwerp: afhankelijk van hoe je ernaar kijkt, ziet het er anders uit (een piramide ziet er van onderaf beschouwd uit als een vierkant) – maar het woordje *tegelijkertijd* zoals ik dit hierboven in eerste instantie gebruikt had is geenszins van toepassing.

Voor ik verder ga, zou ik, als een check op juistheid van redeneren en rekenen, willen uitrekenen hoe laat R_1 aan R_2 voorbijraast volgens de tijdrekening die in R_2 geldt. Dit moet zijn op tijdstip $t^{R_2_3} = 0$; - maar lukt het me dit tijdstip uit de berekening te verkrijgen? En ik zal deze berekening doen met behulp van de simpele formule “tijd = afgelegde weg gedeeld door snelheid”, waarin “afgelegde weg” gelijk is aan 12,5 m, dat is de onderlinge afstand tussen R_2 en R_1 zoals deze vanuit R_2 gemeten is. Ik zal dus uitgaan van de situatie waarin de onderlinge afstand tussen R_1 en R_2 gezien vanuit R_2 12,5 m bedraagt, zoals wij boven vonden, en dan nagaan hoe laat het in R_2 is als R_1 langs R_2 zoeft. Daartoe moet ik om te beginnen weten hoe laat het in R_2 is op het moment waarop vanuit R_2 gezien de onderlinge afstand tussen de raketten 12,5 m bedraagt, en om dit te weten te komen moet ik de desbetreffende Lorentztransformatie toepassen.

Als R_1 zich vanuit R_2 gezien op 12,5 m van R_2 bevindt, bevindt R_1 zich natuurlijk gewoon in de Oorsprong van zijn referentiestelsel, met andere woorden $x^{R_1_2} = 0$.

We hebben dus:

$x^{R_1_2} = 0$	$x^{R_2_2} = 12,5$
$t^{R_1_2} = -50/(3c)$	

{Begrijp je dat het inderdaad zo is dat geldt $t^{R_1_2} = t^{R_1_1} = -50/(3c)$?}
 Alleen $t^{R_2_2}$ moet nog berekend worden. Dit doen we als volgt:
 $t^{R_2_2} = \{-50/(3c) + 0,6c \cdot 0/c^2\} / 0,8 = -125/(6c)$.

Dus, als nu ook de formule “tijd = afgelegde weg gedeeld door snelheid” als uitkomst $125/(6c)$ oplevert, is de zaak in orde. We rekenen het uit: tijd = $12,5 / (0,6c) = 125/(6c)$; - dus het klopt, inderdaad gaat R_1 aan R_2 voorbij op tijdstip $t^{R_2_3}=0=t^{R_2_0}$.

Nu de Finale: klopt ons vermoeden, dat indien wij op tijdstip $t^{R_2_4} = -50/(3c)$ vanuit R_2 meten waar R_1 is, dat dan de gemeten onderlinge afstand tussen de raketten inderdaad 10 m is?...

Op tijdstip $t^{R_2_2} = -125/(6c)$ bevindt R_1 zich vanuit R_2 gezien op een afstand van 12,5 m van R_2 .

R_1 beweegt met een snelheid van $0,6c$ naar R_2 toe.

In het tijdvak van $-125/(6c)$ tot $-50/(3c)$ legt R_1 een afstand t.o.v. R_2 af van:

$$0,6c * \{-50/(3c) - -125/(6c)\} = 0,6c * \{-100/(6c) - -125/(6c)\}$$

$$= 0,6c * 25/(6c) = 2,5 \text{ m.}$$

En omdat raket R_1 op tijdstip $-50/(3c)$, 12,5 m van R_2 verwijderd was, bevindt hij zich op tijdstip $-50/(3c)$ in een punt $12,5 - 2,5 = 10$ m van R_2 vandaan. Het klopt! We hebben dit begrepen! Hoera! Leuk!

O wat is Mevrouw Natura toch een leuk mens!

○○○○○○○ 28 ○○○○○○○

Vraag 11 luidde: "Hoe leeft Boer Saein?". Nadat vraag 11 gesteld was gebeurde het volgende (en je houdt het niet voor mogelijk!).

.....

Dr. A.Vogelbekdier en Popipipo stonden op, en Popipipo zei:

"De volgende keer dat we komen, morgen dus, blijf ik buiten wachten. Dr. A.Vogelbekdier zal dan zijn bijl aan mij geven hoor, dus schrik maar niet hoor". Geschrokken vroeg Bennie:

"Waarom?"

"Moet zo van Rex Dildo."

Die nacht sliep Bennie slecht. Hij dacht eraan dat de krokodillen veertig procent van de niet-natuurlijk sterfgevallen van de Kwarken op hun geweten hebben. Vreselijk, ja afgrijselijk, leek het hem, opgevreten te worden door Rex Dildo. Bennie dacht:

-Een krokodil als je Grote God te hebben, dat is verdomme geen katterpis. Job, dan had jij het uiteindelijk toch beter getroffen. Ik vind Kwarken leuk, alleen Dr. A.Vogelbekdier en Ain Reetsel niet – en JvdT al helemaal niet, brrrr, - Kwarken zijn net katten: net zo vitaal, net zo alert en vaardig, en nieuwsgierig, en ontzettend goed in staat pijn te verdragen – en bij onverwachtheden nogal schrikachtig, precies als katten, hahaha!-. Hij zong om zichzelf tot bedaren te brengen zachtjes voor zich heen een liedje (een levensroeliedje zegmaar), op de wijs van *Altijd is Kortjakje ziek*:

Altijd is een kat een kat

Altijd is een kat een kat.

Hij viel tenslotte in een verwarde slaap, en droomde de gekste dingen.

Telkens werd hij wakker, en zijn denken werd steeds verwarder. Dat was heel vervelend want hij moest zich nu toch echt gaan bezinnen op de nieuwe vraag, zodat het antwoord hem te binnen kon schieten.

"Wat is oe-oe-oe-oerendzwaar? Hoe leeft Boer Saein?" Hij had werkelijk geen flauw idee. Waar bleef Denise? O wat voelde hij zich raar.

-Als Dr. A.Vogelbekdier maar geen goena goena op mij aan het loslaten is-, dacht hij, overvloedig zwetend van angst, -Waar blijft Denise toch?!-

-Wordt Rex Dildo ook *mijn* God?... Ja, maar dan zie ik het liever toch zo dat God niet een Krokodil is, maar een Auto! Ik denk dat ik daar, als Soerabajamens, recht op heb! Goh ja, wie zal het zeggen zeg! Wieweet! Misschien was het de taak van de mensheid, de Auto te ontwikkelen, naar Zijn beeld. Misschien is het binnenkort met de mensheid gedaan omdat we, zonder het te weten, onze missie reeds volbracht hebben! Vandaar natuurlijk dat er tegenwoordig geen wonderen meer gebeuren. De bijbel staat vol beschrijvingen van

wonderen, - waarom dan merken wij er vandaag de dag niets meer van dat er wonderen bestaan? Ook een leuke vraag voor mijn Proces!
Antwoord: Omdat we de Auto gecreëerd hebben en daarmee alles volbracht natuurlijk!-

In de bespiegelende modus dacht Bennie eraan hoe wonderlijk het toch is dat dit vreemde wezen, de mens, met al zijn rariteiten (en dat zijn er vele!!!!) toch ook maar vernuftigheden zoals de Auto en de TV bedacht heeft. Zo ontsnappen wij, - wég uit het moeras! {zie in dit verband hoofdstukje *Zo... werkt de televisie (deel 2)* in sub-boekje 2 *Graven*, waarin Z een gedachte uitspreekt ala de nu ook door Bennie gedachte gedachte} ...Zo bijzonder, zo bijzonder toch, is het: en echt een wónder: wat we als mens bereikt hebben → en het Leitmotiv dat ons geholpen heeft zodat we het hem toch maar gelapt hebben, is “Onderzoekt alle dingen en behoudt het goede”. En op de achtergrond deze opdracht, die we als in een hypnose ooit kregen, en gehoorzaam uitgevoerd hebben: “Ontwikkel een vehikel, geheel naar Mijn gelijkenis, dat wil zeggen: met vier harde verende wielen vol lucht, een antenne om een Autoradio op aan te sluiten, en een bergruimte voor de bij de grootgrutter te kopen boodschappen”. Also sprach Gott.

Zo was Bennie bezig gek te worden. Dit ging niet goed!

Doch ineens... FLITS! was daar het hemels heerlijke visioen weer dat hij sinds vraag één elke nacht gehad had. Heel duidelijk was daar ineens Denise, glimlachend, stralend. Ze zei niets, maar straalde uit: “Er is voor Bennie Eeuwige Hulp, en hij zal NIET ten onder gaan, wat er ook gebeurt”. En daarna de toverformule: “Het enige wat je nodig hebt is Vertrouwen, het enige wat je hoeft te doen is Vechten met jezelf en Werken voor de wereld” – zo wist hij het in zijn hoofd – dit was niet iets wat hij hoorde fluisteren ofzo, het was iets dat als een weten vanzelf zo in zijn hoofd kwam, zoals het steeds in hem opgekomen was, telkens als hij Denise zag in de nacht.

Denise verdween weer, en Bennie ging gerust slapen, in de vaste overtuiging dat hij morgen het juiste antwoord vanzelf zou weten te geven.

De opgetogenheid die Kwarken voelen direct na een succesvol uitgevoerd Houdoebenbedanktfestival doet denkelijk denken aan wat wij gevoeld zouden hebben als we op 7 juli 1974 te München Wereldkampioen Voetbal geworden waren.

Als de Kwarken hun slachtoffers gedood hebben, en ze aan de schranspartij begonnen zijn, overvalt hen een groot geluksgevoel, een gevoel van uitgelaten verrukking; ze vallen elkaar met ogen die glanzen van geluk om de hals, en zijn vervuld van diepe dankbaarheid jegens

Rex Dildo vanwege de gekregen hulp en leiding en omdat alles zo goed afgelopen is, en omdat alles in hun voordeel omgezet is. Een mystieke geluks-huiver doortrekt hen, het gevoel door iets machtigs en bovennatuurlijks aangeraakt te zijn, het gevoel van dat jou een groot voorrecht ten deel gevallen is, dat voorwaar een geschenk uit de hemel is.

Ik denk in dit verband ook aan een aantekening die ik ooit gemaakt heb:

As a small boy my own society taught me that life was celebration, that it was never dull or impersonal. But many aspects of the modern world show an obsession with material possessions.

Aldus een uitspraak van een vooraanstaand Papoea van Papua New Guinea; helaas weet ik echt niet meer, uit welk boek ik deze uitlating gehaald heb... excuus daarvoor. Maar uiteraard denk ik niet dat de betrokken Papoea doelt op koppensnellen en menseneten! Heel veel stammen op Papua hebben sowieso nooit aan koppensnellen of menseneten gedaan. Maar ik dacht eraan, dat het wezenlijk zo is dat met de opkomst van de beschaving, doordat deze je dwingt op een zodanige manier in je dagelijks brood te voorzien dat 't niet met je instinctieve behoeftes overeenkomt, de mens in bepaalde opzichten ongelukkiger geworden is, - want zijn wereld is dorder geworden, de mens zelf is ook dorder dan toen hij nog even spontaan leefde als een kat (in andere opzichten is hij er natuurlijk wel beter op geworden, en ik geloof dat alles bij elkaar opgeteld de mens die in een welvarende rechtstaat leeft, er toch stukken beter aan toe is dan de oorspronkelijke mens). Overigens is in het Westen de mate van verdord-zijn het ergst, hetgeen te wijten is aan het levensgevoel dat na de Renaissance en de Verlichting en de opkomst van het Kapitalisme en de Franse Revolutie wortel bij ons geschoten heeft. Waar heb ik het over? Materialisme, - en het weggespoeld zijn met het badwater van het Kindeke Jezus. Nu volgt een voorstel voor een oplossing: we zouden allemaal eens per jaar carnaval moeten vieren, - en hoe je dit op een leuke manier doet, daar moeten we op school onderricht in krijgen; laat dit een verplicht leervak zijn, hahaha.

Ik heb nog een aantekening over initiatierites, uit hetzelfde boek als waar het citaat dat hierboven staat uit afkomstig is (ik wou verdomme dat ik wist welk boek het was!):

I recall my first initiation. I remember the song which was chanted as we boys crawled between the legs of the men of our village, while they struck us with sticks and burnt us with glowing embers:

"When you live under your mother's leg

"You do what you like

"You have what you want

"You ask for food

"You receive it

"You come and cry

*"You want to eat a big fish
"Your mother cooks it for you
"But now
"Now you come under your father's leg
"Now you pay
"For being treated softly at home
"A new time begins for you
"When you must know
"That you will be a man".*

○○○○○○ 29 ○○○○○○

Dit boek wil het over geloofskwesties nou niet meer hebben. Het gaat immers alleen maar over de kunst van gewoon doorgaan, en hoewel een sterk geloof een heerlijk hulpmiddel is, is het m.i. een vals hulpmiddel. Maar er is iets waar ik NIET in geloof. Ik geloof niet in het bestaan van mysteries.

Er is nog iets waar ik niet in geloof, dat is het bestaan van gevolgen zonder oorzaken. Daarmee bedoel ik: als er iets gebeurt, ongeacht wat het is, dan moet er iets zijn dat het veroorzaakt heeft.¹⁸⁷

Ik kies als axioma's:

= Mysteries bestaan niet;

= Gevolgen zonder oorzaken bestaan niet.

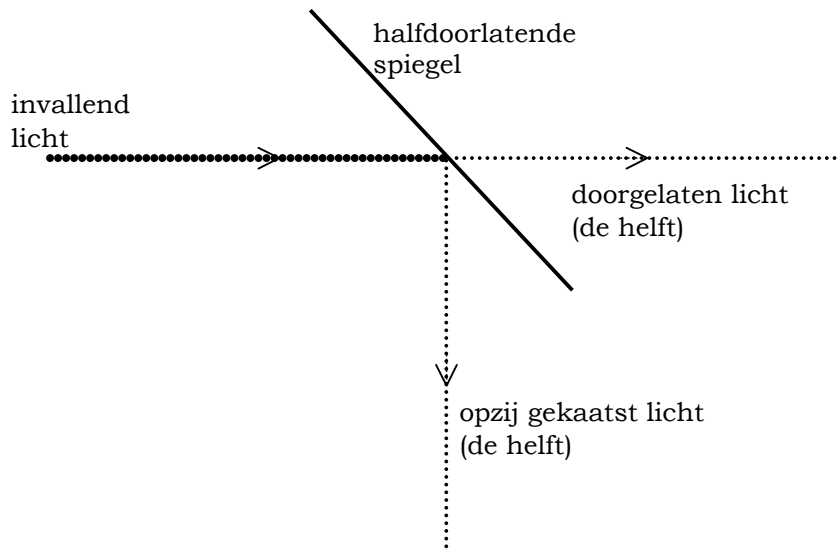
Ik kan niet gebaseerd op een logische redenatie bewijzen dat het zinnige axioma's zijn; voor mijn gevoel zijn ze houtsnijdend; enigszins hoogdravend zou je kunnen zeggen dat ze voortkomen uit mijn gevoel voor Dynamische Kwaliteit.

Maar de natuurkundige en Nobelprijswinnaar Richard Feynman heeft, helder denker als hij is, doelend op de "statistische interpretatie" van de kwantummechanica weldegelijk gesproken in termen van een mysterie. En inderdaad, deze "statistische interpretatie" impliceert dat het kloppen van het hart van de natuur op mysterieuze, d.w.z. onverklaarbare wijze zijn gang gaat ('t is volgens Feynman wel het enige mysterie dat er is).

Voor we nu verder gaan, héél even nog toelichten wat met "de statistische interpretatie" van de kwantummechanica bedoeld wordt; dit is een korte uiteenzetting, er komt geen wiskunde bij kijken, en 't is verrassend gemakkelijk te volgen; de kwantummechanica heeft een reputatie van moeilijk te zijn, maar het valt absoluut mee als je je tot de essentie beperkt. Goed - ik neem nu een voorbeeld dat ook Feynman nam. Het volgende. Stel een halfdoorschijnende spiegel ergens op en laat er licht op schijnen, zodanig dat de helft van de lichtstraal door de spiegel doorgelaten wordt, en de helft opzij geëkaatst wordt; zie de hierna volgende tekening (we kijken van bovenaf tegen de proefopstelling aan).

---

¹⁸⁷ Voor de eerste oorzaak van alles buig ik het hoofd. Daar snap ik niets van. De menselijke hersens schieten in dezen tekort. Volgens Pirsig is Dynamische Kwaliteit de eerste oorzaak van alles; maar ik hou het zeker voor mogelijk dat hij zich in dit opzicht enigszins vergist heeft.

Ik hoop dat het een beetje duidelijk is zo? Denk anders aan een donker getinte etalageruit waarin je jezelf gespiegeld ziet staan, maar waar je tegelijkertijd doorheen kunt kijken - dit is niet helemaal hetzelfde maar maakt toch duidelijk dat een glazen plaat tegelijkertijd spiegelen kan en fungeren als een ruit die licht doorlaat. In de situatie die met behulp van de bovenstaande tekening schetsmatig weergegeven is is het zo dat de helft van het licht dat op de halfdoorlatende spiegel valt, door de spiegel doorgelaten wordt, terwijl de andere helft opzij gekaatst wordt, hetgeen een situatie is die weldegelijk verwezenlijkbaar is - een dergelijke proefopstelling kan je inderdaad gewoon maken. Ongewoon echter, wordt het als je de hoeveelheid licht die je op de halfdoorlatende spiegel laat schijnen dermate afschuwelijk klein maakt dat het er zo aan toe gaat dat er alleen nog maar zo af en toe een foton op de halfdoorlatende spiegel valt. Nu is dus het deeltjeskarakter van licht manifest¹⁸⁸ - dit is op zich al wonderlijk genoeg, maar allerwonderlijkst is daarbij nog het volgende: elk foton gaat óf door de spiegel heen, óf wordt opzij gekaatst; zo'n foton splitst zich dus nooit of te nimmer op in twee halve fotonen zodanig dat het ene helftje erdoor gaat en het andere opzij gekaatst wordt, nee zeker niet, - elk der betrokken fotonen blijft zichzelf - en de helft van alle fotonen wordt doorgelaten, en de helft wordt opzij gekaatst. Nu volgt de formulering van de spannendste van alle vragen die gesteld kunnen worden. "Wat bepaalt bij een individueel foton of het doorgelaten zal worden danwel opzij

¹⁸⁸ Met geraffineerd ingerichte proefopstellingen is deze situatie inderdaad wiskundig waarachtig verwezenlijkbaar.

gekaatst?" Waarom is deze vraag spannend? Omdat het antwoord luidt: "Niets". NIETS! - een mechanisme dat bij een gegeven foton bepaalt of het door zal gaan danwel opzij gekaatst zal worden ontbreekt in alle velden en wegen. Er is, met andere woorden, bij élk foton een kans van 50% dat het rechtdoor zal gaan, en een kans van 50% dat het opzij gekaatst zal worden. En voor elk individueel foton geldt, dat niets, niets, niets ter wereld, bepaalt welk der alternatieve paden het foton volgen zal.

En wat ik nu beschreven heb, dat is een voorbeeld van wat genoemd wordt: *de statistische interpretatie van de kwantummechanica* (zelf gebruik ik liever de term **EPR-incompleteheid**; dit wordt hier niet nader toegelicht). Deze interpretatie houdt de acceptatie in van het feit dat er op fundamenteel niveau gevolgen zonder oorzaken zijn; - en dat het zó is, en niet anders, is door Feynman gekwalificeerd als zijnde een mysterie inderdaad - het enige mysterie dat er is. En bijna alle natuurkundigen hebben zich heden ten dage bij de feiten neergelegd, met andere woorden, ze hebben aanvaard dat de statistische interpretatie van de kwantummechanica in overeenstemming met de Waarheid is.

Einstein geloofde blijkbaar, evenals ik, niet in mysteries, aangezien hij naar een uitweg gezocht heeft tot hij niet meer kon als gevolg van overlijden; naar ik geconcludeerd heb geloven ook de extreem schrandere natuurkundigen Gerard 't Hooft en Roger Penrose niet in mysteries, aangezien zij nog steeds zoekende zijn naar een oplossing die het principieel onvoorspelbare (d.w.z. in mijn terminologie "gevolgen zonder oorzaken") dat in het hart van de natuur lijkt te pulseren oplost.

Ik concludeer dat de statistische interpretatie van de kwantummechanica onjuist moet zijn; dit volgt uit mijn axioma's. Als het in de richting A is dat het foton gaat, en niet in richting B, dan móet er iets zijn dat bewerkstelligd heeft dat het richting A geworden is. Echter, ik denk dat de pogingen die Gerard 't Hooft en Roger Penrose aan het doen zijn om een oplossing voor dit issue te vinden tot mislukken gedoemd zijn. Want *de natuur zelve weet niet of het foton in richting A of in B richting zal gaan, - de natuur neemt de desbetreffende beslissing überhaupt niet* ← op een enkele uitzondering na is heden ten dage elke natuurkundige ervan overtuigd dat zó en niet anders de Waarheid nu eenmaal is. Einstein wordt gezien als iemand die in ouderwets denken was blijven steken (hier ben ik het niet mee eens).

Wat kunnen wij nu concluderen? Ik trek dezelfde conclusie als die welke ik trek naar aanleiding van het bestaan van paranormale verschijnselen¹⁸⁹.

---

¹⁸⁹ Zoals u zich denkkelijk nog wel herinnert is het zo dat de wetten der natuur

???? Voor ik van mijn conclusie gewag maak, zou ik de lezer de suggestie willen doen, eens over de zojuist besproken problematiek na te denken.

---

het bestaan van paranormale verschijnselen uitsluiten.

○○○○○○○ 30 ○○○○○○○

Na afloop van het proces, dat Bennie verloren heeft, is hij door de bewoners van Lange Tanden gedood en opgegeten. Het gedoe heeft nog enige tijd geduurd, maar ten slotte is het goed mis gegaan. Hier volgt het desbetreffende finale fragment.

.....

Een gehuil als een oordeel stijgt op uit Toean-Sàkhiets keel. Hij schreeuwt het uit:

“O Godverdomme wat een pijn, o ik kan niet meer, o God maak me toch dood, ik wil niet meer; verlos me! Verlos me! Verlos me!”.

Wanhopig huilend wendt Bennie zich tot Popipipo:

“Het heeft niet geholpen, het heeft niet geholpen!”.

“Natuurlijk niet, van de pot gepleurde idioot”, snerpt Dr.

A.Vogelbekdier, “je had pas mogen klaarkomen nadat de speer drie keer in Sirihs kut afgedaald was. Stomme, stomme, stommeling dat je bent! Alles, alles heb je verknald, jij onvoorstelbaar stomme stompzinnige idioot!!”.

Vervuld van ontzetting kijkt Bennie met uitpuilende ogen in Dr. A.Vogelbekdiers gezicht dat een barbaarse woede uitstraalt die niet van deze wereld is, weet niet wat hij zeggen moet, en weet dan niets meer. Dr. A.Vogelbekdier heeft hem met de zijkant van zijn bijl neergeslagen (van een tussenbeide komende zwaan deze keer dus geen sprake he). Bennie is buitenwesten. Dr. A.Vogelbekdier sleept hem mee, de Grot des Eeuwigen Lijdens uit, en Popipipo heeft als taak Sirihs kop en romp mee te nemen. Als Bennie weer bijkomt bevindt hij zich in een omheining, waar hij vervolgens op de manier omgebracht is waarop de Kwarken varkens plegen om te brengen: door middel van gebeuk van knuppels op het lichaam, en tenslotte door het doorboren van het hart met een speer. En zijn hoofd is er door Bill Billen afgedraaid, en vervolgens is Bennie vakkundig, op zijn botten, haren en nagels na, geheel in poep veranderd, van zijn hersens tot zijn tenen, van zijn lever tot zijn longen, van zijn oogbollen tot zijn teelballen – en alles wat hij was is in poep veranderd. Ook Sirih is op deze ehcsitimehcla wijze getransformeerd geworden. Het is voor de Kwarken een smulfeest geweest dat in casu Bennies vlees weliswaar enigszins tegengevallen is; want, zoals het de Lange Tandeners bij vorige gelegenheden ook reeds opgevallen was, Soerabajamensen smaken doorgaans minder goed dan Kwarken. Het vlees van Soerabajamensen heeft iets “schuimends”, zegmaar. Kim Wok smaakte, zoals te doen gebruikelijk, het genoeg de geslachtsdelen van de mannelijke geslachte te mogen eten en deze van Bennie vielen hem behoorlijk tegen – de ballen smaakten naar niets; het penisje naar bedorven doerian.

Enige maanden na de dood van Bennie werd in het gezin van Bill Billen een jongetje geboren dat Ooowatalante genoemd is.

Helaas moet ik intussen vaststellen dat het volgende mislukt is. “Een poging doen tot te weten komen hoe het er van gekomen is dat Bennie zijn wellust niet kon of wilde weerstaan op die momenten waarop hij als een bezetene zijn broeken uitdeed om gek vies te doen.” Jammer.

Toelichting

In het desbetreffende verhaaltje is de zoektocht van het jongetje dat niet kon lachen een symbool voor de zoektocht naar Kwaliteit. En het verhaaltje is een deels op Waarheid gebaseerd *sprookje* en Denise representeert de Liefde; bijvoorbeeld, als zij zegt: “...Het is natuurlijk niet optimaal fijn, maarja als je voor een dubbeltje geboren bent zit je niet op de eerste rang he...”, na door een zootje ME’ers verkracht te zijn, dan zegt ze het alleen maar zo om het jongetje (Bennie) gerust te stellen. Het verhaaltje laat zien dat het Kwaad vele vormen kent, en uit is op onze Dood, en op onze Dood alleen. Maar elk Kwaad kan (tegen wil en dank) dienen als mest voor het Goede. Maar het Goede kan, als het mis gaat, zaad des Kwaads voortbrengen. Maar Dynamische Kwaliteit heb je om te fungeren als Kompas ter ondersteuning van het Kapmes; maar wil je naar de Dood of wil je naar het Leven? – dat is *jouw* keus. Maar alleen Liefde kan de wereld redden. Nog een toelichting tot slot: boekje *Levend begraven* is een betoog waarvan de belangrijkste bewering is dat de zon der Liefde tenslotte stralen zal voor iedereen die blijft zoeken, hoe dan ook; zoals Jezus eens zei: “Bij God is alles mogelijk”; overigens is niet echt bekend of het Jezus-sprookje wel/niet op gebeurtenissen gebaseerd is die daadwerkelijk plaatsgevonden hebben.

.....

○○○○○○○ 31 ○○○○○○○

Vandaag ben ik terneergeslagen en verdrietig. Ik wilde een boek schrijven over de kunst van het gewoon doorgaan. Maar waar slaat het op - er is zo onvoorstelbaar veel leed... het besef van de immensheid van het leed der wereld blaast al m'n filosofische ideetjes finaal van de sokken. Ik geef een voorbeeld.

.....

Recent las ik over een Papoea-gezin dat het volgende meegemaakt heeft (1) ten eerste is vader voor het oog van vrouw en kinderen door dragers van het bevoegde Indonesische gezag om het leven gebracht (2) ten tweede zijn van vader stukjes vlees afgesneden, en aan satéstokjes geprikt (3) de genoemde stukjes vlees zijn boven een vuurtje geroosterd (4) de vrouw en kinderen van vader zijn gedwongen de geroosterde stukjes vlees op te eten. (Het amusante is: Papoea's zijn immers toch ook menseneters hè, hihihihii!)

.....

Toelichting: ik ben geboren in Indonesië en ben op Indonesiërs en Nederlanders in gelijke mate gesteld. Ik heb gewoond in Nieuw-Guinea en heb meegemaakt dat zowel de Nederlanders als de Indonesiërs de Papoea's verraden hebben. En ik weet iets over Indonesië - een ontzettend geheim. Het volgende. De gewoonte van sadistisch pijn doen is als een zwarte kanker diep in de Indonesische cultuur verankerd (gedenk het in dit boek opgenomen verhaal *Brsiap!* dat op ware gebeurtenissen gebaseerd is). O, er zijn door de Indonesiërs Papoea's gemarteld, zó gruwelijk... geslachtsdelen verschroeien... dat soort dingen. Ik kan er niet aan denken. Maar soms denkt 't aan mij, dan lig ik door ontzetting overweldigd wakker. Overigens heb ik geen oordeel over hoe Indonesië is. Als ik zeg dat in hun cultuur de gewoonte van sadistisch pijn doen als een zwarte kanker diep verankerd zit, formuleer ik slechts een waarheidsgetrouwe waarneming. Mijn eigen vader was er enigszins mee behept. De Indische jongens om mij heen op school in Hollandia waren erdoor besmet. En de wandaden, begaan door Indonesiërs tijdens de bersiapperiode zijn sowieso welbekend, zij het dat weinigen er ooit van gehoord hebben.¹⁹⁰ Maar wat heeft dit

---

¹⁹⁰ In 2012 is een documentaire-film tot stand gekomen die *The act of killing* heet. Dit is de eerste film die de waarheid betreffende Indonesië's bloedzwarte keerzijde aan het licht brengt; het ergste is weliswaar onvermeld gebleven. Ik heb van deze film geleerd dat de bersiap-beesten uit de tijd van Soekarno opgevolgd zijn door de *Pemuda Pancasila* - mijn Gód wat een naam.... brrr!! Ik dank de desbetreffende regisseur, Joshua Oppenheimer, op mijn blote knieën. Hartewens: ook eens zo'n film over de verschrikkingen die Indonesië

nu met ons hoofdonderwerp te maken: de kunst van het gewoon doorgaan? Ik denk aan de kinderen die moesten zien hoe hun vader geslacht werd, waarna ze gedwongen werden zijn vlees te eten. Waar slaat voor hen "gewoon doorgaan" nog op? Wat is voor hen de relevantie van Dynamische Kwaliteit? Ik denk aan mannen en vrouwen die gedood zijn na dagenlang aan helse pijnen onderworpen geweest te zijn. Waar slaan alle leuke interessante filosofietjes dan nog op? Indonesië heeft naar schatting sinds 1969 vierhonderdduizend Papoea's vermoord, jawel: **400.000** - en wat doet de wereld? Die gaat gewoon door! - en dat moet ik nu als zijnde filosofisch wijs opvatten???? GODVERDOMME, ik HAAT de onverschilligheid der mensen! "Gewoon doorgaan"?!!! → naar de **HEL** ermee!

Maar ineens herinner ik me dat in het hart van de filosofie van gewoon doorgaan ligt: V&W (maar ook: plezierige en leuke dingen doen). Laat je door niets, niets niets niets dat er gebeurt afhouden van V&W en plezierige en leuke dingen doen. Een andere oplossing zie ik niet, echt niet. Ik weet wel dat nog niet toegelicht is wat V&W is. Ik kom er nog niet toe, het nu onder woorden te brengen.

Op dit moment moet iets rechtgezet worden, waartoe onderstaand citaat dient.

.....

Ooit, dat wil zeggen, om in redelijk zekere mate precies te zijn in mei 1968, zijn we begonnen aan de zoektocht naar de Waarheid. Bang waren we, als huilende kinderen verdwaald in een nachtdonker en van wolvengehuil doortrokken bos, maar verborgen in het centrum van ons panisch angstig bonkend hart toch ook moedig en dapper en sterk. En steeds verder zijn we gekomen, en alsmaar gegroeid is ons inzicht. We zijn al die tijd bereid geweest, ongeacht hoe bang we waren *en we waren heel bang hoor* maar ongeacht hoe bang we waren zijn we altijd bereid geweest de Waarheid hoedanook te accepteren, ongeacht wat zij ons te vertellen had. En nu, in december 2011, nu eindelijk, durven we de Waarheid *echt* onder ogen te zien.

De Waarheid is dat Nederland Indonesië honderden jaren lang *vernederd en gekrenkt* heeft. En wij maar denken dat we een historisch vanzelfsprekend recht hebben op een bijzondere band met het Land van Smaragd. Jahoor, heel bijzonder - we hebben er recht op dat ze ons met onze smoelwerken in de stront duwen, en dat ze onze buiken met de bajonet bewerken tot onze darmen, adoeh so sielug, eruit rollen.

En iedere keer als de Indonesiër de Hollander *niet* met zijn smoel in de stront drukt, noch diens darmen tevoorschijn peutert, begaat hij een

---

uitstort over Papua / Provinsie Indonesia.

daad van *vergeving*.

.....

Nóg een toelichting is nodig. Het volgende: over het Kwaad dat Indonesië de Papoea's (in stilte getolereerd door Nederland en de hele wereld) aandoet, wordt in dit boek verteld, alleen maar bij wijze van voorbeeld. ER IS SOWIESO ONTZETTEND VEEL KWAAD, overal alom. Denk alleen al aan wat China Tibet aandoet; enzovoort, enzovoort, enzovoort. Dit boek doet een poging, de lezer een gevoel te geven voor de immensheid van het Kwaad dat op aarde heerst, daar is het om begonnen.

En Tanja is in haar 48ste levensjaar een galbittere dood gestorven (blaaskanker). ¹⁹¹

.....

Tanja is dood, en ik huil op de gekste plaatsen. Ik heb op mijn werk gehuild, ik heb in het Muziekcentrum gehuild, ik heb in een fotozaak gehuild. En alle dagen, alle uren, alle minuten heb ik holle pijn, of voel dofheid of galbittere smart, of ben ik gehuld in de grauwsluiert of, het ergst van alles, neemt op heldere momenten het niet wegdrubbare besef van gemis mij bij verassing te grazen, zwiepend trefzeker treffend met een afgrijselijke slag toegediend door de zweep des doods. Dan ben ik misselijk en duizelig. Dan beukt mijn hart, zindert mijn hersenpan, zweten mijn poriën, knikken mijn knieën, kreunt mijn stem. Dan lacht de hyena loeiend honend om mijn miserabele zieltje van niets; dan ruik ik de stinkende bèk-adem van de oer-triomfator. En ik heb met haar de dood geproefd, met haar die mijn onvergetelijke vrouwtje Tanja is. Er bestaat geen ander meer. "Tanja voor mij voor eeuwig onvergetelijk". Als ik doodga, hoop ik dat Tanja daar staan zal, zo leuk lachend zoals zij alleen het kan, omdat ze weet dat ze me een verrassing bezorgt. Zo stond ze soms in de schuur als ik van mijn werk thuis kwam. Ik was dan somber of overstuur of moe en altijd in gedachten. Ik zette mijn fiets weg en nam mijn tas uit de fietstas en merkte niet dat ze daar stond, maar ineens zag ik haar, en zo heerlijk was het te zien hoe ze mij daar, geamuseerd om hoe somber haar mannetje weer keek, zich verheugend op mijn verrast zijn, en mij waarachtig liefhebbend, stond toe te lachen. Ik zag Tanja's zonnestrallende madeliefsjeslach die was als het spelen van jonge katjes, en ik veerde op; en ik hoop innig dat ze daar weer staan zal als ook mijn moment aangebroken zal zijn: als ook ik niet meer hoef. Ik leef in een toestand van wachten op dat heerlijke moment. Maar Hemingway leeft. Er is pas weer een boek van hem uitgekomen! Ik heb het geleend in de bibliotheek waar ik sinds kort lid van ben want ik doe alles wat de levensplichten van mij eisen en ik wil nu zen gaan bestuderen, ik schaam me omdat ik daar nog steeds niet aan

---

¹⁹¹ Maar toen was daar ineens haar lieve vader!!

toegekomen ben. Vechten met jezelf, werken voor de wereld¹⁹². Gewoon doorgaan. Ik ben tegenwoordig verdomd futloos maar zodra ik weer energie genoeg heb zal ik me aanmelden als vrijwilliger bij de stichting *Vluchtelingenwerk*. Ik lees Hemingways nieuwste boek, het heet *Amerikaan in Parijs*, en ik kom door wat ik lees tot de verrassende conclusie dat het waar is dat Hemingway een oprecht schrijver was, en dat hij Kunstwerken voortgebracht heeft. Zijn verhalen en romans zijn als de zonnebloemschilderijen van Van Gogh en ze zijn als de *ikhebbhetgeziens* schilderijen van Goya. Het doet me goed. U zult het wel niet begrijpen? Nou, maar om de mensen te leren kennen zoals ze echt zijn, de heren en dames der schepping, hoeft u alleen maar Dostojewski en Hemingway en Jung te lezen, en daarbij hard te werken. Maar ik wou dat ik gewoon niet meer hoefde. Maar wat hou ik toch veel van Beethovens opus 131.

.....

Hier volgt een zelfportret dat Tanja maakte, een tiental jaren voor haar dood.

---

¹⁹² Ik hou van Denis Mukweges advies, luidende “Vraag jezelf steeds af: Wat heb ik vandaag voor een ander gedaan”.

Nu wil ik gewoon doorgaan.¹⁹³

---

¹⁹³ Soms is er ineens hulp uit onverwachte hoek. Toevallig lees ik op een instructiekaartje afkomstig uit de medische wereld dat ik in onze brievenbus aantrof, dat we op “levensbedreigende spoedhulp” kunnen rekenen als het er op aan komt. Hahaha, er is even weer iets om te lachen!

○○○○○○○ **32** ○○○○○○○

Vervolgens volgt een poging tot inzicht geven in de wetenschap die *psychologie* heet. Het begint met een door Z uitgesproken welkomstwoord.

A lijkbleek, Jung blokschematisch ¹⁹⁴

Dag A, wees welkom in mijn nederige stulp! Ik heb vannacht toch zo'n bijzondere droom gehad! De details weet ik niet meer... Maar het ging erover dat de wereld gered kon worden door het religieuze gevoel van het Russische volk. Er is een kinderlijk besef dat Gods bedoelingen vertrouwd kunnen worden, dat in het sensitieve Rusland wortel geschoten heeft, maar het moet eerst nog tot volle wasdom komen. Heel merkwaardig. Wat moet ik ervan denken, geen idee.

Er valt een stilte.

Z zwijgt.

A zwijgt in alle talen. Hem is het allemaal om het even. Hij kijkt naar buiten. Daar is het nog licht. Het is laat in de lente en er zijn bloemen en lieve vogeltjes, dat is: moleculen en informatie – meetresultaten. Wat heb je? Meetresultaten. En God is D O O D.

Z :Ik wou vandaag de menselijke psyche beschrijven. Let wel, beschrijven, niet verklaren. Ik beschrijf slechts. De psyche is gezeteld in de neuronen maar ik zal van blokschema's gebruik maken en daal niet af naar het niveau van de neuronen. Ik zal een overzicht geven van het functioneren van de psyche van homo sapiens. Daarbij heb ik niet de pretentie correct en volledig te zijn, hoewel ik mijn best zal doen. Wat ik wel pretendeer, dat is dat ik kan laten zien dat de werking van de psyche met behulp van een blokschema adequaat beschreven kan worden. Jawel, dat kan, dat kan heel goed zelfs! Dat ga ik vanavond aantonen!

A :

Z :Overigens is mijn model gebaseerd op de psychologie van Jung.

A :O

Z kijkt op.

“Lijkt het je wat?...”

---

¹⁹⁴ [Referentie: deze beschrijving van de psychologie van Jung is geënt op wat ik gelezen heb in *De psychologie van Jung: een inleiding* / C. Hall, V. Nordby / Kooyker].

A, lijkbleek, komt langzaam uit zijn stoel omhoog. Hij kijkt opzij. Zijn hand, die trilt, duwt hij naar voren. Verbijsterd geven ze elkaar een hand. Zo staan ze een kort ogenblik om afscheid te nemen, om te bezegelen dat A Z verlaat. A kijkt naar voren, ziet Z, moet huilen, gaat weg.

-Hij komt wel weer terug-, denkt Z tenslotte.

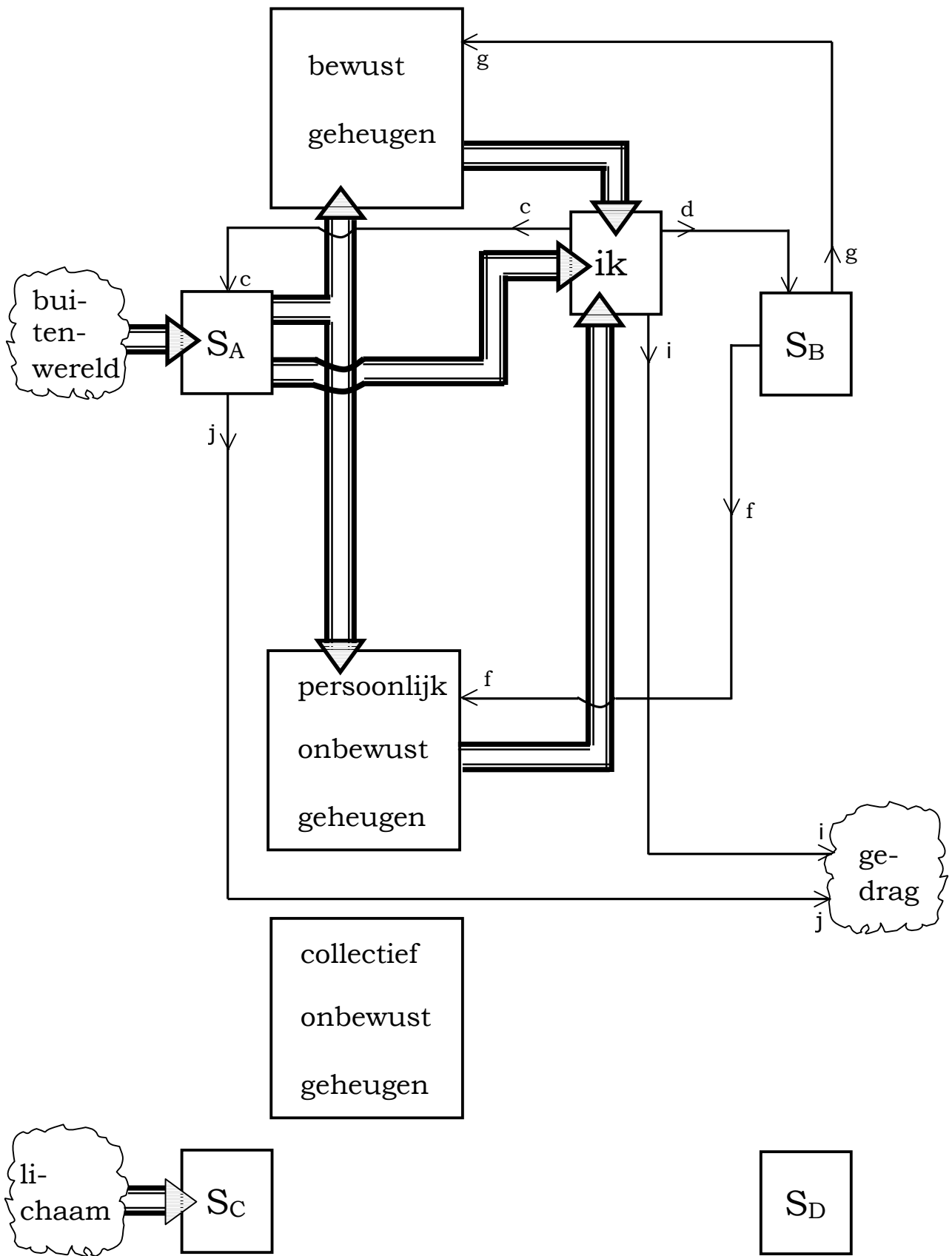
Maar A wilde niet meer. Niet meer horen, niet meer denken, niet meer weten, *niet meer leven*... Voor A was het leven op aarde een hel geworden. Onder zijn schedeldak was de giftige zwarte nacht des doods neergedaald. En onze roemruchte A-Z-dialogen zijn dus abrupt afgebroken. Een abortus.

Maar, zoals Z aan A de psyche van de mens had willen beschrijven... niet slecht hoor, enne... nouja, het zou goed geweest zijn, denken wij, als het er toch van gekomen was. Daarom volgt hieronder speciaal voor u de werking van psyche van de mens volgens de ideeën van Jung, vormgegeven door Z ¹⁹⁵. Sneu voor A dat hij dit exposé misloopt. Maarja, hij heeft het zelf gewild. Zijn eigen keuze.

{hier is wat tekst weggelaten}

---

¹⁹⁵ De nu volgende verhandeling is wel echt het verhaal van een beta-mannetje, gespeend van diepgang; bij kenners van Jung kan het aanleiding tot wenkbrauwgefrons geven.. Wie er werkelijk iets van wil weten kan het beste een studie maken van wat Jung zelf zoal geschreven heeft – het is overigens nogal wat. Ik hou veel van *Herinneringen, Dromen, Gedachten (een autobiografie)*, C. Jung.

Blokschema van de psyche

In het blokschema geeft een informatiestroom aan.

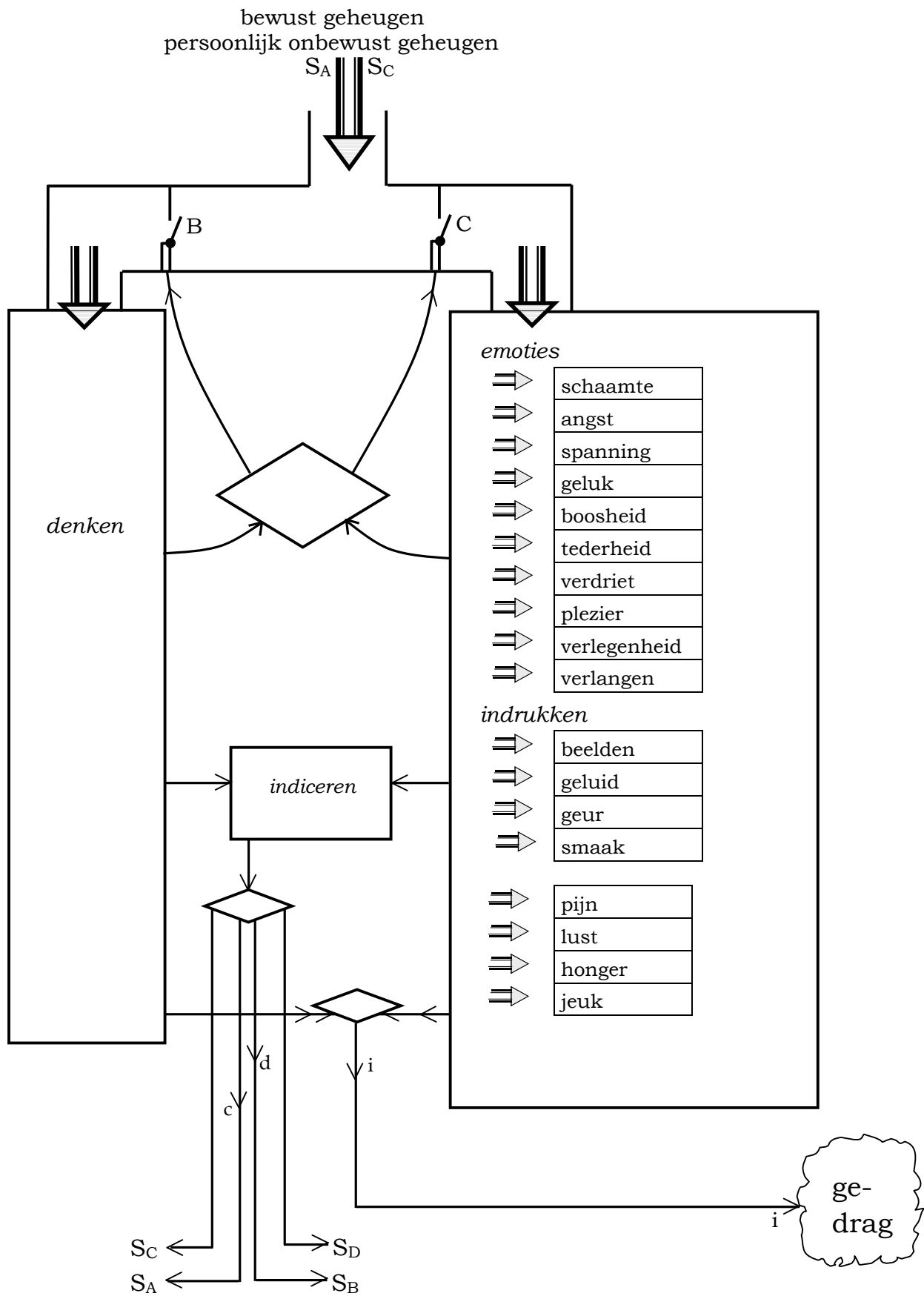
S_A en S_B zijn softwarepakketten. S_A beïnvloedt het *gedrag* (naar aanleiding van uit de *buitenwereld* afkomstige input). Ook S_B beïnvloedt het gedrag, echter indirect door het *bewust geheugen* en *persoonlijk onbewust geheugen* te beïnvloeden, en op deze wijze te beïnvloeden tot welke informatie in de geheugens het *ik* toegang heeft, hetgeen de beslissingen die het *ik* neemt beïnvloedt (zie blokschema).

S_C en S_D zijn eveneens softwarepakketten. Zij spelen net zo'n rol als S_A en S_B , echter als respons op uit het *lichaam* afkomstige stimuli. S_C en S_D zijn op dezelfde wijze als S_A en S_B gekoppeld aan *ik*, *gedrag*, *bewust geheugen*, *persoonlijk onbewust geheugen*. Dit is in de tekening niet aangegeven.

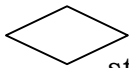
Op het *collectief onbewust geheugen* komen we nog terug.

Nu een blokschema van het *ik*.

Op het moment waarop het u begint te vervelen kunt u verder gaan op bladzijde 347 bij het zinnetje "Hoe is het A vergaan?".

Blok-schema van het ik

is een logische beslissingseenheid. In het ik worden de standen van de kleppen B en C bepaald door een logische beslissingseenheid welke wordt aangestuurd door *denken*, *emoties* en *indrukken*; stuursignalen die door deze logische beslissingseenheid afgegeven worden, regelen hoe ver B en C open staan.

De indrukken *pijn* t/m *jeuk* komen vanuit S_C binnen; de desbetreffende connecties zijn niet getekend.

De instructiesignalen c hebben een programmerende invloed op S_A . Zo is het ik in staat software S_A te programmeren. Via d kan het ik ook S_B programmeren.

Via kanaal d kunnen bovendien stuursignalen aan S_B worden toegevoerd die bewerkstelligen dat S_B de geheugens ertoe aanzet relevante informatie aan het ik toe te voeren (zie blokschema van de psyche).

We bezien het blokschema van de psyche (blz. 330) nader. S_A beïnvloedt via j het gedrag als snelle reacties vereist zijn, bijvoorbeeld knipperen met de ogen als er iets is dat onverwacht met grote snelheid nadert.

S_C regelt gedragsaspecten zoals hartslag, bloeddruk. De seksueel gedrag vergezellende lichaamsgevoelens gaan via S_C , en relevante informatie wordt, getriggered door S_D , uit de geheugens gehaald en aan het ik toegevoerd.

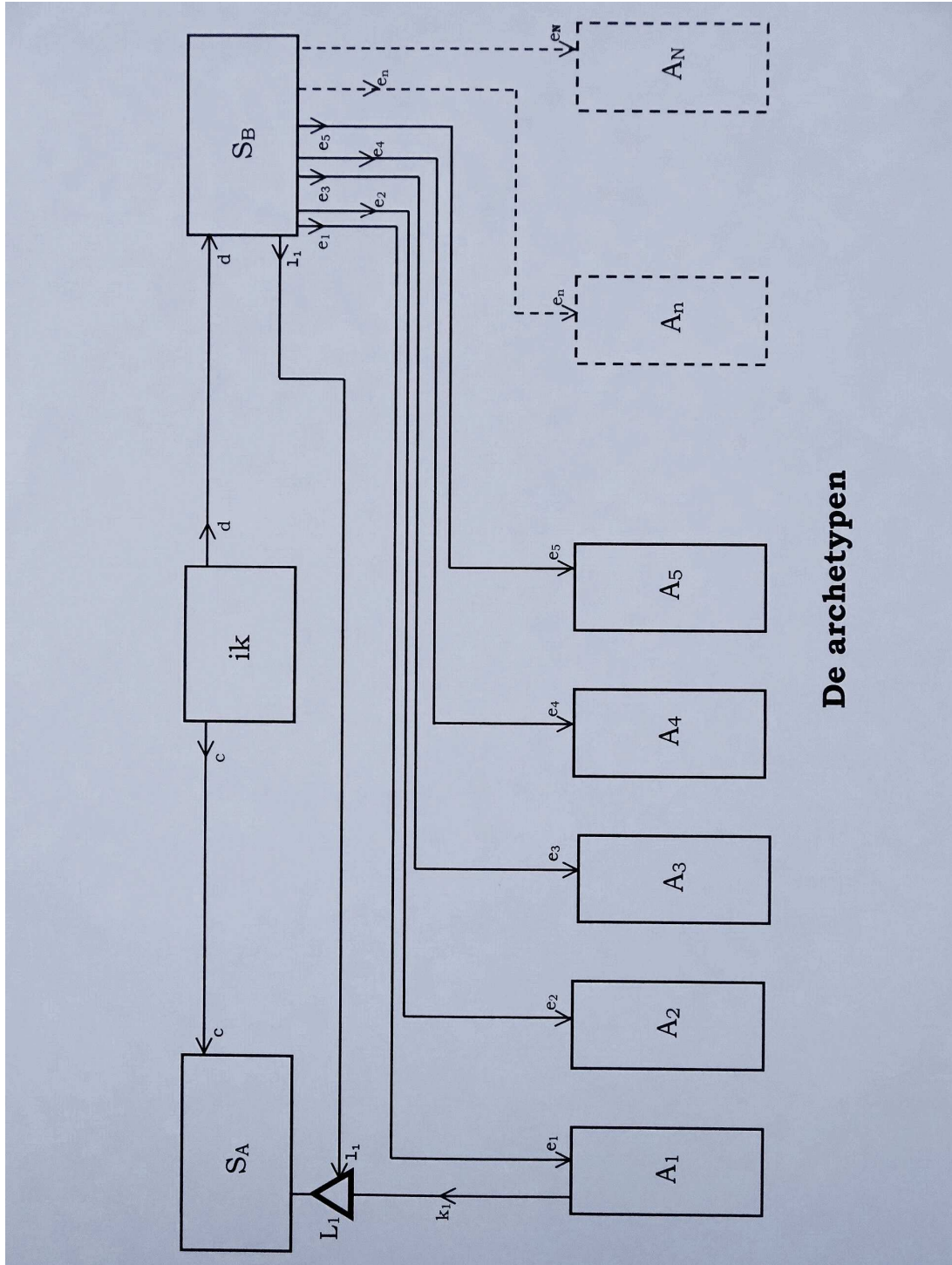
Het ik beïnvloedt het gedrag via i .

Het gedrag wordt derhalve rechtstreeks beïnvloed door S_C , S_A en ik.

Het ik heeft programmerende invloed op S_A , S_B , S_C en S_D .

{hier is wat tekst weggelaten}

Nu een blokschema dat laat zien hoe het collectief onbewust geheugen gekoppeld is aan de rest van de psyche.

Het collectief onbewust geheugen bestaat uit een collectie archetypen. Een archetype bestaat uit een grote hoeveelheid programmainstructies. Daarmee kan een archetype S_A programmeren; dit gebeurt niet rechtstreeks, maar via een filter. Dit filter is programmeerbaar door S_B via een kanaal dat in de tekening met l_1 aangegeven is. Aangezien het ik S_B programmeert, heeft het ik een invloed op de wijze waarop de archetypen S_A programmeren, zij het een indirecte.

Het programmeerbare filter is in de tekening met L_1 aangegeven. Alle archetypen zijn via een dergelijk filter met S_A gekoppeld, dit is niet getekend. Al die filters worden door S_B geprogrammeerd.

Via e_1 t/m e_N zet S_B de archetypes ertoe aan, programmerende invloed op S_A uit te oefenen.

Ieder archetype is aan S_A gekoppeld zoals dit bij archetype A_1 het geval is (alleen voor A_1 getekend). S_C en S_D zijn op precies dezelfde wijze met alle archetypen verbonden als dit bij S_A en S_B het geval is.

De software S_A (S_C) kan gewijzigd worden,

(1) door het ik via c ;

(2) door de archetypen (via de filters).

Herprogrammeren van S_A en S_C vindt geregeld plaats, om aanpassingen te bewerkstelligen naar aanleiding van informatie uit buitenwereld en lichaam; normaal gesproken gebeurt dit als de persoon slaapt; het is een kenmerk van een *complex* dat S_A en S_C ook geherprogrammeerd worden terwijl de persoon wakker is.

Archetypen functioneren als autonome oer-wezens die zich uiten via S_A en S_C . Een zelfstandig gevoel of denkvermogen hebben ze echter niet.

Complexen zijn geënt op de archetypes. Een complex houdt in dat een archetype(n) een dominante invloed heeft en het ik de zaak niet goed in de hand weet te houden doordat het ik er niet in slaagt S_A , S_B , S_C en S_D op een wijze te programmeren die voor de persoon gunstig gedrag bewerkstelligt. Er is dan een strijd gaande tussen het belang van het ik en de drang van het betrokken archetype(n), en er komt nu geregeld informatie uit de buitenwereld en het lichaam binnen die tot psychologische verwarring leidt. Dit probleem doet zich overigens alleen voor als het ik het zelf onvoldoende speelruimte geeft, hier kom ik zo meteen op terug. Iemand die een complex heeft is vaak afwezig en stilletjes doordat hij al zijn energie nodig heeft voor het programmeren van zijn softwarepakketten. Bijvoorbeeld bij sommige kunstenaars ziet men dat zij in de ban van een complex zijn en hun hele leven wijden aan het dienen van het desbetreffende archetype(n). Anderen raken verslaafd aan eten of iets anders (de gekste dingen soms). Als je pech hebt word je gek. Maar gek worden kan ook een geluk zijn mits er dankzij het zelf, reïntegratie van de totale persoonlijkheid op volgt. Gek worden is zo gek nog niet... soms...;

soms kan je er dingen van leren die niemand anders leerde. Altijd gewoon gewoon blijven, leidt in ieder geval nergens toe, dat is zeker want dat is de propere weg van de persona (hierover straks meer). Zoek je geluk in het lijden!

Er zijn evenveel archetypen als er voor de mens betekenisvolle entiteiten zijn, dit zijn er vrij veel. Elk individu beschikt over dezelfde archetypen; vandaar dat de verzameling archetypen *het collectief onbewust geheugen* genoemd wordt.

Enige voorbeelden van entiteiten waar de mens een archetype bij heeft, zijn: de geboorte, de wedergeboorte, de dood, de macht, de magie, de held, het kind, de nar, God, de duivel, de wijze oude man, moeder aarde, de reus, de bomen, de zon, de maan, de wind, rivieren, vuur, dieren, ringen, wapens. Enzovoort. En er zijn een paar extra significante archetypen, te weten de *persona*, de *anima* respectievelijk *animus*, de *schaduw*, het *zelf*.

De archetypen hebben een enorme invloed op het individu. Altijd weer blijkt dat complexen waar mensen mee worstelen voortkomen uit zich ongebreideld manifesterende archetypen. Vaak zijn negatieve ervaringen, in de jeugd opgedaan, er de aanleiding toe.

Archetypen zijn door mutatie en selectie geëvolueerde softwareinstructies die opgeslagen zijn in ROM's (ROM = Read Only Memory). Jung zelf meende dat archetypen brokken ervaring zijn, door de mensen tijdens hun leven opgedaan, die via het mechanisme van de erfelijkheid doorgegeven zijn aan het nageslacht maar in dezen heeft hij zich vergist. Want ervaringen en indrukken die tijdens het leven opgedaan worden, hebben geen invloed op de informatie die in de genen opgeslagen ligt.

Maar archetypen zijn, als het goed is, krachtige helpers in de strijd om het bestaan. Het archetype God bijvoorbeeld, bewerkstelligt dat de mens in staat is de slagen van het noodlot te incasseren doordat hij deze slagen ervaart als zinvol, als de wil van God. Dat de mens, die het enige schepsel is dat weet dat hij sterven moet, in staat is dit ondragelijke besef te dragen dankt hij aan het archetype God.

Als we Hitler willen begrijpen kunnen we ons indenken dat hij bezeten was door de archetypen held, macht, persona, reus, magie, duivel, vuur, wapens, dood.

De persona heeft als functie na te gaan welke uiterlijke persoonlijkheden goed in de markt liggen, en deze als een masker over het individu te stulpen. Iemand heeft meerdere maskers. Er zijn maskers ten behoeve van de huiselijke sferen, ten behoeve van de werksituatie, voor de volleybalvereniging, de kroeg, de schaakclub, de dancing, de discotheek enzovoort. De persona is een machtig hulpmiddel ten dienste van de strijd om het bestaan. Als we geleerd hebben ons sociaal aangepast te gedragen zodat we geaccepteerd zijn in onze familie-, vrienden- en kennissenkring en door onze collega's op het werk, is het de persona die het voor ons in orde gemaakt heeft. Voor een werknemer in dienst van een bedrijf geldt dat zijn promotiekansen voor een groot deel bepaald worden door het

functioneren van de persona. Is deze man correct gekleed? Heeft hij de goede manieren? Heeft hij de juiste politieke overtuiging? Waar woont hij? Hoe ziet zijn vrouw eruit? Wat voor type is zijn vrouw? Als de werknemer het spel niet goed speelt gaat het ten koste van zijn carrière. Het belang van de persona is enorm. De mensen om je heen zien jouw persona. Het oordeel dat over je gegeven wordt wordt bepaald door het functioneren van je persona. Het is de persona die weet hoe je je gedragen moet opdat je niet uitgelachen of verstoten wordt door de mensen. “Arbeiders” en “intellectuelen” hebben moeite met de omgang met elkaar doordat ze niet op elkaars persona ingespeeld zijn. Hetzelfde probleem doet zich voor als verschillende rassen elkaar ontmoeten. In dit soort situaties wordt duidelijk hoe stevig de greep is die de persona op ons functioneren heeft, want de logische oplossing lijkt: - pas je aan elkaar aan; maar dit betekent: - leg een stuk van je eigen masker af; dat is voor de meeste mensen evenwel ontzettend moeilijk.

Wat er gebeuren moet, is dat de mensheid zichzelf leert begrijpen, leert te beseffen dat iedereen behept is met de persona conform de groep waartoe hij behoort. We moeten dit verschijnsel onderkennen en dan een besef in onszelf wakker maken van de relatieve waarde van onze eigen normen en waarden. En de diverse groepen moeten leren elkaars persona te respecteren (indien jij toevallig als die ander geboren en opgevoed was, was je gewoon precies zoals hij geworden). Zo kunnen we het intuïtieve gevoel van afwijzen de baas worden. Dit zal helpen oorlog te voorkomen.

Hoe dwingend de voorschriften van de persona kunnen zijn zien we aan het verschijnsel statusnajaegerij. Of aan de waarde die gehecht wordt aan het hebben van een hoog IQ of een slank figuurtje. De bekrompenheid is uit de persona.

Ook de norm “Befehl ist Befehl” komt uit de persona voort. Als de persona een persoon overwoekert komt die persoon tot starre opvattingen die een gevaarlijk kwaad zijn in de wereld. Het militaire uniform is een symbool van de persona.

De animus respectievelijk anima zijn van primair belang voor de mens in zijn levensstrijd want deze archetypen brengen mannen en vrouwen ertoe met elkaar om te gaan. De man heeft de beschikking over het archetype anima, de vrouw over de animus. De anima geeft de man vrouwelijke eigenschappen, de animus geeft de vrouw mannelijke eigenschappen. Een mens begrijpt alleen wat hij in zichzelf kent. Daarom zou de mensheid in twee kampen verdeeld zijn als we geen animus respectievelijk anima hadden. Het komt helaas vrij vaak voor dat anima of animus slecht ontwikkeld zijn, als gevolg van het feit dat vrouwelijk gedrag bij mannen, of mannelijk gedrag bij vrouwen “gek” gevonden wordt. Dit trieste verschijnsel wordt door dominantie van de persona veroorzaakt.

Mannen bij wie de anima slecht ontwikkeld is¹⁹⁶ zijn vaak gevoelig voor verleidingen en zelf-toegeeflijk, vrouwen met onderontwikkelde animus zijn driftig en koppig zodra de animus zich gelden doet. Dergelijk primitief gedrag krijg je namelijk als een archetype op onharmonische wijze toegang heeft tot S_A en S_C. Dat wil zeggen, als het ik via d, S_B en l er nog niet in geslaagd is filter L op de juiste wijze te programmeren doet zich onbruikbaar gedrag voor zodra het archetype zich doet gelden. Dit verklaart ook waarom kinderen, met hun nog ongeprogrammeerde filters, zich zo ongebreideld gedragen. Opvoeden impliceert het programmeren van de filters L.

De anima (animus) speelt ook een belangrijke rol bij verliefdheden. De vrouw waarop een man verliefd wordt lijkt in relevante opzichten op het plaatje dat door S_A onder invloed van de anima, in het persoonlijk onbewust geheugen neergeslagen is. Dit animaplaatje krijgt vorm als neerslag van de ervaringen die de man als kind opdoet. Trouwt een man met een vrouw die strijdig is met het in het persoonlijk onbewust geheugen gefixeerde beeld, dan wordt hij ongelukkig. De eerste invloed die voor het animaplaatje bepalend is, is gewoonlijk de moeder van de man. Bij een vrouw is het de omgang met haar vader die het fundament legt van het plaatje dat door toedoen van de animus gevormd wordt.

Als gevolg van allerlei vooroordelen veroorzaakt door heerser persona, blijven animus respectievelijk anima vaak erg onontwikkelde archetypes.

Omdat de psyche ernaar streeft al haar mogelijkheden uit te ontwikkelen komt het soms tot vulkaanuitbarstingen veroorzaakt door die archetypes welke alsmaar niet aan bod mogen komen. Dan zijn de resultaten notoir niet goed. Men denke aan de hatelijke agressiviteit die het huidige feminisme uitstraalt¹⁹⁷. Deze woede is kwaad-zijn op de eigen animus. Het gevolg is dat de animus ongedifferentieerd blijft, met alle negatieve gevolgen voor het gedrag van dien.

De schaduw is een zeer elementair archetype en het was waarschijnlijk al bij de australopitheciden tot volle wasdom gekomen, en feitelijk zelfs al veel eerder denk ik. Ongetwijfeld beschikken apen over een archetype dat veel overeenstemming met de menselijke schaduw vertoont. En omdat wij de neiging hebben onze schaduw te onderdrukken heeft de mens er bitter veel moeite mee te accepteren dat hij “van de apen afstamt”: dat hij, ja heus waar... maar al te nauw verwant is met deze vermetele en schrandere creaturen. Voor de buitengewoon gevaarlijke gewoonte de schaduw te onderdrukken moeten we wederom de persona aansprakelijk stellen.

De schaduw herbergt veel dierlijke aspecten. Seksueel gedrag wordt

---

¹⁹⁶ “Slecht ontwikkeld” betekent in termen van het blokschema dat filter L niet goed afgesteld staat.

¹⁹⁷ In de decennia die verlopen zijn nadat Z zijn uitleg gegeven heeft, heeft het feminisme haar hatende uitstraling afgelegd, God dank.

in grote mate door de schaduw bepaald. Tevens is het de schaduw die een doorslaggevende rol speelt in “mannen onder elkaar”-gedrag respectievelijk “wij meiden”-gedrag. Als het goed is vullen schaduw, persona en anima/animus elkaar naadloos aan – in de praktijk is dit zelden of nooit het geval, meestal zitten ze elkaar danig in de weg.

De schaduw is het onoverwinnelijkste archetype dat we hebben. Wie het tracht te onderdrukken speelt met vuur, met vulkanisch vuur!! Onderdruk je schaduw en je kunt catastrofale gevolgen verwachten. Zeer veel oorlogen zijn het gevolg van de christelijke leer die immers de schaduw geheel verdringen wil. En de energie die een gehoorzaam (aan de persona...) volk als het Duitse volk – zo'n ordelijk, DEGELIJK, dat wil zeggen de persona dienend, de schaduw verdringend volk – de energie die zo'n volk opbrengt, deze energie is uit een ongedifferentieerde schaduw, deze energie richt zich blindelings conform de instructies van de persona (maar in extreme situaties komt ineens de beestachtige bruutheid van de onontwikkelde schaduw naar voren op een manier die elk voorstellingsvermogen te boven gaat). En de persona? De persona denkt dat de wereld glad, smetteloos, rimpelloos behoort te zijn. De persona denkt dat de degelijke zekerheid die de hardheid van Krupp-staal biedt, de overzichtelijkheid van militaire en andere rangen, de uniforme correctheid van uniformen, het enige alternatief vormen voor chaos. De persona denkt dat je perfectie met regeltjes af kunt dwingen. De persona denkt dat “goed” identiek is met “Tiptop in orde”. De persona denkt dat iedereen er hetzelfde uit moet zien (blond haar en blauwe ogen). Een volk als het Duitse, strevend naar perfectie – misleid als het is – wil niets weten van de schaduw aangezien deze nu eenmaal niet proper is, en onderwerpt zich willoos aan de persona (en juist omdat we ontkennen dat we een schaduw hebben blijft deze entiteit ongedifferentieerd en slaat vervolgens wild toe). En de persona wil elk rimpeltje gladstrijken, elk vlekje wegwerken. Alles dient geordend en geregeld en vastgelegd te worden. Heel de wereld dient onderworpen te worden aan de regeltjes. Regeltjes, regeltjes, regeltjes. Regeltjes: gebogen neus mag niet; een netjes op het uniform prijkend embleem is OK. Het hakenkruis heeft overigens een fascinerende aantrekkingskracht (want het is een symbool van Jezus' kruis gebroken, - de schaduw die zijn ketenen verbreekt).

Dierlijke aandriften, uitingen van de schaduw, worden door de Westerse cultuur, doordrongen als deze is van de christelijke waarden, als uiterst stuitend ervaren en dus verdrongen. Het is Dostojewski's grote verdienste geweest dat hij als geen ander aangevoeld heeft hoe groot de dreiging is als gevolg van de grote hoeveelheid dynamiet die in de Westerse cultuur opgetast ligt, en Dostojewski heeft zich verzet met alles wat hij had tegen de neiging in Rusland tot het overnemen van de Europese cultuur; hij heeft voorspeld dat de Westerse cultuur door de mand zou vallen, dat de Westerse landen tot een niets ontziende oorlog over zouden gaan. Dostojewski heeft dus in feite de twee wereldoorlogen voorspeld en hij heeft het Russische volk gesmeekt of

ze om Gods wil zichzelf wilden blijven. Hij heeft Rusland een organische religie willen geven en hij heeft in *Boze Geesten* laten zien waarop het in Rusland uit zou kunnen lopen. Maar hij heeft geen succes geboekt, wellicht omdat hij als alternatief een religieuze extase bood die onhaalbaar is, en behoorlijk fanatiek. Dostojewski had trouwens een hekel aan Joden en Polen. Ook 's werelds grootste schrijver was niet vrij van vooroordelen, jasses.

Maar Dostojewski had beslist gelijk met zijn beduchtheid voor de Westerse cultuur. De Westerse cultuur is een broedplaats voor de allergevaarlijkste psychische conflicten die je maar hebben kunt, en dat komt door de manier waarop deze cultuur geworteld is in het de schaduw loochenende christendom. Het sterke punt van de Russische cultuur is, dat deze de schaduw erkent, waardoor de Russische mens in potentie de mogelijkheid heeft de schaduw harmonisch in zijn persoonlijkheid te integreren. Het Westen zal tenslotte de ondergang van zichzelf en misschien de hele wereld bewerkstelligen.¹⁹⁸

Een heel interessant verschijnsel is, dat persoon X ongewild bij persoon Y felle irritatie op kan roepen als persoon Y bij die ander het functioneren of verwrongen functioneren van nou net dat archetype waarneemt dat hij in zichzelf niet erkennen wil. Y wordt dan tegen wil en dank met uitingen geconfronteerd die hij als ongewenst ervaart hetgeen agressieve gevoelens oproept. Men veroordeelt altijd in anderen met de heftigste emoties, wat men in zichzelf niet hebben wil. Dit is de reden waarom zedendelicten zoveel reacties oproepen.

In gevaarlijke situaties, als het vege lijf zelve bedreigd wordt, draagt het ik het gezag aan de schaduw over. Het is de schaduw die de vitale gedragingen reguleert. Het is alleen de schaduw die de oer-kennis heeft die nodig is om te weten wat er gedaan moet worden als het leven op het spel staat. Als de nood het hoogst is helpt de schaduw ons erdoor. (Denk nu even over de Darwinse theorie na, en je begrijpt hoe het komt dat de schaduw zo'n sterke jongen geworden is.) Toch behoeft ook de schaduw differentiatie, welke bereikt wordt door hem regelmatig in de gelegenheid te stellen zijn rol te spelen. Indien dit niet gebeurt, is het enige waartoe de schaduw in staat is in geval van nood, razende paniek, dolle agressie.

De mens heeft een feest uitgevonden dat van grote waarde is omdat het bevordert dat de spanningen tussen persona, schaduw en anima

---

¹⁹⁸ Weliswaar lijkt het er bij nader inzien tegenwoordig op, geloof ik, dat het Westen waarachtig evoluerende is op een wijze die hoop geeft voor de toekomst, hetgeen naar ik vermoed te danken is aan bijvoorbeeld Beethoven, dominee Martin Luther King, Ramses Shaffy, dominee Hans Visser, president Obama van de Verenigde Staten, Herman van Veen, Hemingway, Nelson Mandela, Robert Pirsig, Jane Goodall, Einstein, Dostojewski, Wubbo Ockels – en aan nóg heel veel personen -allen hier niet genoemd- en aan onze ontmoetingen met het Oosten. / A.Z.S.

respectievelijk animus ontladen worden. Bent u wijs genoeg om te kunnen raden op welk feest we nu doelen? We doelen op het carnaval. Mensen die het jaarlijkse carnavalsfeest goed weten te vieren zijn psychisch gezonder en minder agressief dan degenen die er niet toe in staat zijn.

De schaduw, de schaduw, de schaduw... is een schat van onmetelijke waarde. De schaduw geeft ons zowel psychische als lichamelijke vitaliteit. De schaduw geeft ons energie, levenslust, geestkracht. Wie zijn schaduw onderdrukt wordt een sloompie, een saaie doje lul en misschien een stiekemer, in ieder geval ongelukkig. Beethovens zevende symfonie is een ode van de schaduw aan de anima, en een schoonheid van een ode is het!! Uit Hemingways boeken, stralend van lucht- en aarde- en zeeënergie, treedt de schaduw op zijn best naar voren. Bij de man bepaalt de schaduw zijn gedrag als man. Bij de vrouw bepaalt de schaduw haar gedrag als vrouw. Een jongen legt onder de indruk van de mannen die hij ontmoet een blauwdruk van mannelijk gedrag in S_A vast. Bij een meisje wordt evenzo haar manier van vrouw-zijn in S_A geprogrammeerd ala de voorbeelden die de vrouwen geven die ze om zich heen heeft.

Als de psyche haar stabiliteit dreigt te verliezen valt ze als het goed is terug op het onverwoestbaarste archetype dat ze heeft, de schaduw. De schaduw zal jou nooit tot zelfmoord aanzetten. Wel, als hij nog ongedifferentieerd is, tot alcoholisme of verkrachting of moord en doodslag. Of tot relletjes schoppen. En zie de ME'er die zijn wapenstok zwiepen laat, om beukend een oude vijfenzeventig-jarige man te bewerken die toevallig in de weg loopt totdat de man bloedend tegen de grond slaat (waar gebeurd) – zie het monsterverbond waartoe persona en schaduw komen kunnen... Ja, pas op want de schaduw slaat erop los als ie losbreekt! De ongedifferentieerde schaduw, dat is de Beer die uit zijn stinkende hol tevoorschijn gekomen is en dit fantoom gaat over lijken. En hij ontketent desnoods een oorlog tegen God zelf. Omdat de schaduw onder bepaalde omstandigheden een doodsvijand kan worden heeft het ik als hoogste opdracht zich in alle opzichten harmonisch te ontwikkelen. Alleen als *alle* archetypen in jou zich gedifferentieerd uitontwikkeld hebben ben je een goed mens en om deze ideale toestand te kunnen bereiken beschik je over een heel bijzonder archetype, het zelf.

Het zelf is misschien het jongste archetype. In de huidige leefsituatie van de mens is het belangrijker nog dan de schaduw. Het voorbestaan van homo sapiens sapiens als gedifferentieerd cultuurwezen hangt af van het succes van het zelf. Volgens Jung waren de Boeddha en Jezus mensen die hun zelf volkomen trouw waren. Jammer genoeg kan hetzelfde niet gezegd worden van de meeste mensen die zich christen of boeddhist noemen. Boeddhisme en christendom zijn tot manifestaties van de persona verworden. De ergste misdaad begaan door het onnozele christendom is de verdoemenis uitgesproken over de

schaduw, - zie de verdoemde Dom van Utrecht en deze heeft weliswaar de vorm van een penis want de schaduw slaat ALTIJD terug.

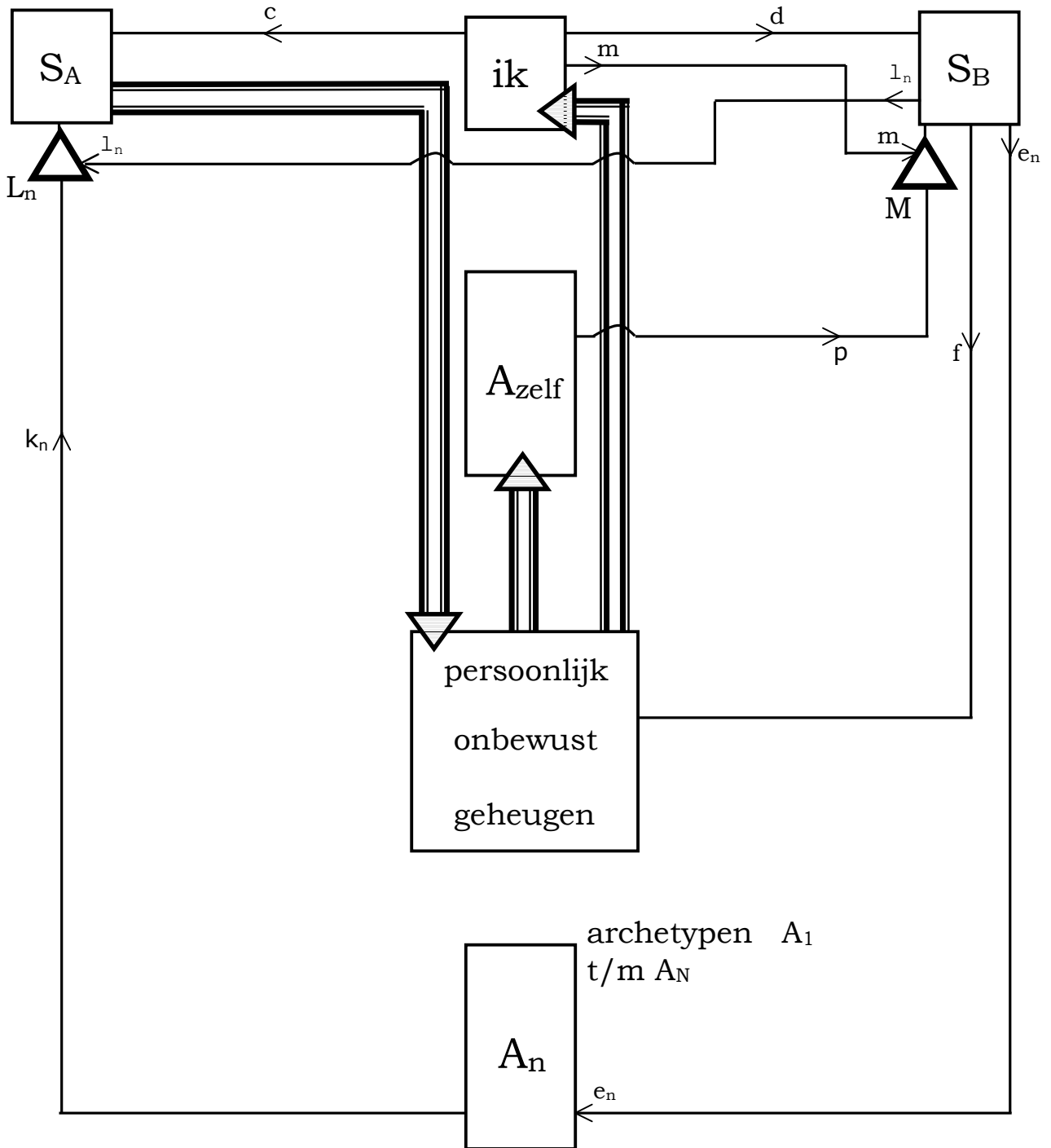
Het zelf is een heel bijzonder archetype. Jung schreef: "Het zelf is ons levensdoel want het is de meest volledige uiting van die hoogst belangrijke eenheid die wij een individu noemen".¹⁹⁹ Let op het gebruik van de woordjes VOLLEDIG en EENHEID. Het zelf is het archetype dat tot taak heeft heel de veelheid aan tegenstrijdige neigingen van de mens tot samenwerking te brengen. De mens moet zijn als een mooie symfonie, dat is het, wat het zelf van ons vraagt. Het zelf streeft het grootse en unieke ideaal van de Eenheid na, de Eenheid die de mens overstijgt, die alles omvat en alles verbindt en samenbindt wat er is op aarde, tussen hemel en aarde, en in de hemel. Wat de Eenheid is, dat is niet te verwoorden, en wat het zelf doet, dat is niet te bevatten.

Das Unbeschreibliche, hier wird's getan.

---

¹⁹⁹ [Referentie: Ik heb niet kunnen achterhalen waar, wanneer, in welk boek, Jung dit gezegd heeft... maar ik vind het een fenomenaal goede verwoording van een fenomenaal inzicht.]

Het zelf wordt actief zodra de informatie in het persoonlijk onbewust geheugen er aanleiding toe geeft. Het zelf ontvangt namelijk bij voortdurend informatie uit het persoonlijk onbewust geheugen en kan dus nagaan wanneer het moet ingrijpen. Bij een kind doet het zelf niet veel meer dan stimuleren dat alle archetypes instructies in S_A plaatsen zodat zij zich in de persoonlijkheid gaan manifesteren. Naarmate een mens biologisch gezien opgroeit wil het zelf meer daadwerkelijk ingrijpen maar kan alleen iets doen als het ik via m (via filter M) meewerkt. Het komt veel voor dat het ik tegenstribbelt, - maar krijgt het zelf de gelegenheid, dan zorgt het er voor dat die symbolen uit het persoonlijk onbewust geheugen aan het ik toegevoerd worden welke het ik zich van zichzelf in zijn levenssituatie bewust doen worden. Deze symbolen stijgen op uit het persoonlijk onbewust geheugen en dit vindt plaats als het zelf, via p en filter M , S_B hiertoe prikkelt. S_B , op zijn beurt, benut dan f om het persoonlijk onbewust geheugen te laten weten welk symbool aan het ik toegevoerd moet worden. Dit alles speelt zich af als de persoon in kwestie slaapt.

Men moet dus acht op zijn dromen slaan. Het kan zijn dat je er iets belangrijks van kunt leren. Ik droomde eens dat ik in een vijver zwom waarbij ik bezorgd mijn mond dichtkneep, ik was beducht voor het zwemwater, wetende dat ik moest zorgen niets binnen te krijgen omdat er bacteriën in het water zaten. Ineens zwom mijn moeder mij tegemoet. Ik riep haar toe, dat ze goed haar mond dicht moest houden om geen water binnen te krijgen. Toen verdween ze, even later kwam ik in ondiep water, voelde de grond onder me, kon niet verder zwemmen en werd wakker. Ik was goed wakker. Zo herinnerde ik me de droom. De volgende dag herinnerde ik me de droom nog steeds en ineens snapte ik het! Ik had mezelf te braaf ingesteld, weerhield mezelf er zelfs van naar bill boards te kijken waarop verleidelijke vrouwen afgebeeld waren. Dit is maar een voorbeeld, ik had mezelf toen sowieso heel afstandelijk ingesteld ten opzichte van wat vrouwen te bieden hebben. En mijn droom was een waarschuwing, begreep ik ineens. Ik had mijn anima de mond gesnoerd uit angst voor "onreinheden" in het levenswater. De waarschuwing was duidelijk... ²⁰⁰.

Ook kan het zelf via p beïnvloeden hoe S_B de filters L programmeert. Dus kan het zelf de invloed van alle archetypes onderling in evenwicht brengen – mits het ik het laat gebeuren. Merkwaardig genoeg zijn sommige psychologen de mening toegedaan dat als het ik het filter M dichtgeknepen houdt, dat het zelf er dan toe overgaat gebeurtenissen in de buitenwereld te laten plaatsvinden, die de functie hebben via S_A aan het ik significante informatie toe te dienen om het ik wakker te schudden. Men beroept zich bij deze hypothese op Jungs opmerkingen over het significant samenlopen van omstandigheden waarvoor hij de term *synchronisatie* bezigde. Denk in dit verband ook aan het concept

---

²⁰⁰ Het frappante is, dat ik deze droom kreeg, prompt de nacht nadat ik de zinnen in de PC ingetypt had die u zojuist gelezen heeft: "Men moet dus acht op zijn dromen slaan. Het kan zijn dat je er iets belangrijks van kunt leren". S.

van de Eenheid...

In het persoonlijk onbewust geheugen liggen bepaalde symbolen opgeslagen die als een katalysator werken als ze tijdens de slaap aan het ik toegevoerd worden. Deze symbolen zijn door S_A (S_C) gegenereerd naar aanleiding van gebeurtenissen in de buitenwereld en de reacties van het ik daarop. Ook de archetypen zijn in staat via de filters en S_A symbolen in het persoonlijk onbewust geheugen te plaats en deze symbolen zijn universeel, ze zijn erfelijk bepaald en bij de geboorte al aanwezig.

Het zelf moet harmonie tot stand brengen tussen buitenwereld (aarde en hemel en alles daartussenin), ik en alle archetypen. Als het zelf geblokkeerd wordt gaat de mens zich onrustig voelen. En hij wordt mopperig en misschien agressief en dan kan het op allerlei manieren met hem misgaan. Blijft het ik halsstarrig weigeren mee te werken dan komt het, als het goed is, tot een catastrofe zodat de mens instort. Uit de puinhopen kan en moet dan een vernieuwde persoonlijkheid verrijzen. Maar bij veel mensen komt het nooit tot een doorbraak. Zij leven en sterven als botterikken stomp en lomp en kankerend liefdeloos en met hun zelf voor eeuwig in beton gebakken, levend begraven. Zulke mensen hebben, als ze dood zijn, zinloos geleefd. Want de bedoeling met elke mens is *zelfverwezenlijking*. Dit moet niet verward worden met schaduwverwezenlijking of personaverwezenlijking ofzo.

Eén der vele methoden die het zelf toepast is de nieuwsgierigheid prikkelen, en het plezierige prikkelige gevoel dat het spontane "willen weten" vergezelt wordt teweeg gebracht door het zelf. Hiertoe beïnvloedt het zelf S_B zodanig dat via f informatie uit het persoonlijk onbewust geheugen opgevist wordt die in het ik de emoties *plezier* en *spanning* activeert. Bij kinderen is dit de werkwijze die het zelf bij uitstek volgt. En nu roep ik het nog maar eens: "Lang Leve de Nieuwsgierigheid!". Het is de nieuwsgierigheid die de mens ertoe aanzet de dingen te onderzoeken. De mens is er, tot zijn eigen voordeel, altijd mee bezig de samenhang tussen alle aspecten van het universum te vinden. (Het innerlijk van de mens is een weergave op microschaal van de macrokosmos. Hiermee wordt niet iets mystieks bedoeld. Maar in de mens is door evolutieprocessen informatie vastgelegd die aangepast is aan, en een plaatje is van, het universum waarin de mens leeft. Het universum kan gezien worden als de gietvorm van de mens, de mal der mensheid. Einstein heeft opgemerkt dat zijn Liefde voor de wetenschap en zijn Liefde voor muziek uit dezelfde innerlijke bron opwelden. Door het universum te onderzoeken kan de mens zichzelf vinden). Zolang het zelf weinig invloed krijgt blijft zijn invloed rudimentair. Dan manifesteert nieuwsgierigheid zich in een hang naar flutromannetjes of science fiction-boeken, naar sensatiezucht en roddel, - en het noodzakelijke buiten de paden treden die door de persona gebaad zijn doet zich niet voor. Weekbladen als *Privé* en *Story* vallen in de smaak bij mensen die hun zelf weinig vrijheid geven. Een mens die in goedkope vormen van nieuwsgierigheid blijft steken groeit niet.

Als het ik zich onderwerpt aan de persona, of als de persona opgejaagd wordt door een loerende schaduw, als er energie vretende innerlijke conflicten zijn tussen archetypen, dan ziet het zelf geen kans zijn heilzame werking – zijn streven naar broederschap – in S_A en S_C te incarneren. Dan kan het ooit gebeuren dat je “rare” dromen krijgt en dan is het de moeite waard deze goed te analyseren want wie weet zijn ze door het zelf opgeroepen. Je kunt, als je geluk hebt, jezelf leren begrijpen door je dromen te analyseren. Het is vaak moeilijk je dromen te begrijpen maar ze kunnen je opmerkelijk adequaat vertellen hoe het er écht met je voorstaat. En niet-dogmatische religieuze ervaringen kunnen symbolische openbaringen van het zelf zijn. Dit heeft niets met het bovennatuurlijke te maken. Het gevoel van verheven verrukking en vreugde, de vreugde waarover Beethovens negende symfonie spreekt, dat men soms bij godsdienstoefeningen ervaart is een doorleving van de harmonie die in de zelfverwezenlijking besloten ligt. Beethovens muziek, die uit een heel innig contact met het onbewuste voortkomt, kan ons veel laten voelen dat opbouwend werkt; probeer het eens met de *Missa Solemnis*. Zelf-verwezenlijking, hetgeen het doel van ons leven is, kan niet in één keer bereikt worden. Zelf-verwezenlijking vergt inzicht, inzet, wilskracht, moeite, zelfdiscipline, zelfoverwinningen, geduld, incasseringsvermogen, uithoudingsvermogen, doorzettingsvermogen, bloed, zwoegen, zweet en tranen. En bovenal spontaniteit²⁰¹, openheid, overgave aan het Leven. En bovenal zelfdiscipline, zelfdiscipline, zelfdiscipline. En bovenal spontaniteit, spontaniteit, spontaniteit. En zelfoverwinningen. En spontaniteit. Zelf-verwezenlijking geeft gemoedsrust, vrijheid, levensvreugde, vrede, harmonie en het Leven zelve. Zelfkennis hoort bij zelf-verwezenlijking. Zelfkennis maakt de mens liefdevoller. Zolang namelijk de mens zich niet bewust is van zijn innerlijke conflicten, projecteert hij deze op de mensen om hem heen; hij ergert zich dan aan hen, minacht de mensen, uit beschuldigingen aan hun adres maar dit zijn puur uitbarstingen van de spanningen die in hemzelf een onrust veroorzaken als tikte er een tijdbom en bij dit alles weet hij er niets van, hij doet maar, zomaar ala alles wat er in hem opkomt en nooit vraagt hij zich af: Wat dóe ik toch?

De archetypen A₁ tot en met A_N, al deze archetypen, en het zijn er

---

²⁰¹ *Nee, de Russische vrouw is moedig. Nee, Tatjana kon Onegin niet volgen. Nee, volstrekt niet, de zin van mijn “Rede” is niet op losse schroeven gezet maar integendeel versterkt, want ik toon in mijn antwoord aan u juist aan dat beide partijen in hun vervreemding van elkaar, in hun vijandschap jegens elkaar zichzelf en hun hele activiteit in een scheve positie plaatsen, terwijl ze wanneer ze zich zouden verenigen en het met elkaar eens worden misschien alles zouden kunnen opheffen, alles redden, oneindige krachten kunnen losmaken en Rusland wekken tot een nieuw, gezond en groot leven zoals men tot dusver niet gekend heeft!* (Dit citaat is afkomstig uit F. Dostojewski / *Dagboek van een schrijver* / Van Oorschot – 1880 / *Augustus II Poesjkin. Een schets.*)

nogal wat, zij allen oefenen in de mens hun invloed via S_A (S_C) uit en innerlijke strijd is het onvermijdelijke gevolg. Zo moet het zijn, dit is je leven, maar als de persoon teveel uit balans raakt lijdt hij aan een neurose, of zelfs een psychose; hij wordt krankzinnig als de conflicten te hoog oplopen. Hiervan is R. Pirsig een klassiek voorbeeld en het hoeft dus helemaal niet negatief uit te pakken, de wereld zelve lijdt aan een neurose, en wie hier niets van weet of weten wil leeft onbewust als een zombie.

De psyche is altijd in beweging. De hele wereld beweegt en de mens is nooit af, hij vormt een dynamisch systeem.

Het (geheugen)record

In het ik speelt zich het nodige af:

- = Het ervaren van indrukken (visuele beelden ... smaakindrukken ... jeuk);
- = Het ondergaan van emotie;
- = Het denken;
- = Het indiceren;
- = Het nemen van beslissingen volgens de instructies die in de logische beslissingseenheden vastgelegd zijn.

Bovenstaande opsomming geeft slechts een zeer globale indruk, ik laat ontzettend veel details weg. De onbeschrijflijke veelheid aan complexe processen in de psyche wordt aan de gang gehouden door de *gewaarwordingen* en *intuïties* (terminologie van Jung) opgeroepen naar aanleiding van informatie die uit buitenwereld en lichaam binnenkomt. De gewaarwordingen en intuïties komen binnen in het ik in eenheden, pakketjes, die wij *records* zullen noemen. De records komen zowel uit S_A als uit de geheugens. Volledig record:

“indrukken”	“emoties”	“denken”	“index”
-------------	-----------	----------	---------

{hier is wat tekst weggelaten}

@@@@@@

- - - - -

Hoe is het A vergaan? Hij heeft een brief van Z gekregen! Z schreef:

Je hebt gemerkt dat ik atheïst ben. Desondanks heb ik een heel religieuze aard. Ja, en soms komt het me voor dat jij ook zo'n mens bent die een smartelijke behoefte aan religieuze gevoelens heeft. Welnu, ik schrijf je dit briefje om je *Gods Geuzen* aan te bevelen van Jan de Hartog. Hoewel ik denk dat buiten Holland niemand dit zal begrijpen, is in *Gods Geuzen* op geniale wijze het Hollandse religieuze

gevoel neergelegd. In alle oprechtheid hoop ik dat jij er wat aan hebt, zoals het ook voor mij de weg aangegeven heeft die leidt naar de poort die toegang geeft tot het daadwerkelijk hebben van een religie. Ik besef heel wel het problematische dat hier ligt maar ik kan niet anders want ja, ik ben een religieus functionerend mens, en als je wilt weten hoe ik heb verkozen de Schepping te beleven, lees dan *Gods Geuzen*! Zie ik je nog eens? Ik hoop het oprecht! Het allerbeste,

Z.

Hoewel A er weinig vertrouwen in had, bleef Z's brief door zijn hoofd spoken. Er spookte in die weken heel wat door zijn hoofd en deze brief was daar bij. Hij ging niet meer naar zijn volkstuintje. Toen hij een stenciltje kreeg van de Volkstuinvereniging dat de mededeling bevatte dat hij geschorst zou worden als hij niet binnen drie weken zijn verwilderde perceel onkruidvrij gemaakt had, toen was hij wel eventjes verdrietig, maar hij deed er niets aan en werd inderdaad geschorst. Zo verloor hij zijn volkstuintje. Soms bleef A hele dagen op bed liggen om te smachten naar Hélène, de godin, en naar God, de god. Z had de overwinning behaald. A was volkomen van Z's gelijk overtuigd geraakt. God is niets dan een uit de menselijke psyche ontsproten spook. Liefde derhalve een plaatje waaraan in het geheel geen waarde hoeft te worden toegekend (wie niet begrijpt dat deze conclusie juist is pleegt zelfbedrog). De mens is een systeem, - weliswaar méér dan de som der delen, doch wezenlijk toch niets dan een toevalstreffer in een emotieloos en doelloos gespeeld roulettespel. Van A tot Z ruis die is omgeslagen in informatie over hoe het lichaam zijn dynamisch geheel van chemische processen in stand moet houden tot de zon sterft. Conclusie: mensen zijn evenveel waard als WC-potten. A kon niet meer slapen.

Hij zag het niet zitten maar haalde toch maar, handelende als de verdrinkende die tegen beter weten in tracht te verhinderen dat hij naar de modderbodem zinkt door een voorbijrijvende strohalm te grijpen, zo haalde A gedreven door de reeds futloze wanhoop van de verdrinkende, in een denk-loze trance *Gods Geuzen* uit de bibliotheek. Hij vond het al met al een geweldig boeiend en fascinerend boekwerk! Al lezend voelde A hoe er weer energie door zijn donder ging stromen.

Hij vergat alles om zich heen en las en las en las. Toen hij *Gods Geuzen* uit had gaf hij over. Hij deed het maar op de grond. Veel kwam er niet want hij had inmiddels al een week lang niet gegeten.

A dacht over zijn leven na. Wat moest hij er nu mee. Hij kende de Waarheid, wat nu? Kapot het ideaal van de naastenliefde. In een vacuüm drijven geen schapenwolkjes. De vacuümhemel is niet blauw. Het vacuüm is nada. Je kunt je in de woestijn wel verheugen als je de Fata Morgana ziet maar hoe meer hoop hoe meer stront. Schijt had hij aan het zelfbedrog van *Gods Geuzen*. A voelde er niets voor zich belachelijk te maken. Dan maar naar de hoeren? Maar A's psyche durfde niet. Haha, die domme A met zijn naastenliefde. Z het tragische wezen. De tragiek van het hoge IQ, de bron van goed en kwaad – alleen

kwaad en Waarheid. Er is geen goedheid. Goedheid, dat is een aap-rijpe vijg vol dode wespjes. Wat heeft A zich mooi almaar belachelijk gemaakt met zijn naastenliefde-onzin, haha en zijn angst voor de vrouwen. Zo'n gewoon IQ'tje, zo'n angsthaasje. God is dood, A, je zult ermee moeten leren leven. Hélène is levend, jongen, je zult ermee moeten sterven want angsthaasjes verliezen, en krijgen niets. A is de belachelijke, heeft zich bezondigd aan de enige doodzonde waaraan de mens werkelijk sterft, dat is zich ad absurdum ad infinitum belachelijk maken.

A ging zich verzetten om niet in de draaikolk te blijven. Want wie wil er opgeslorpt worden? Ook A niet. Dan liever de zelfmoord.

Hij verlangde ernaar een intelligente aap te zijn. Een Aap. Hij nam zich voor, goed voor zichzelf te leren opkomen. Hij besloot, plezier te gaan beleven met de vrouwen. Hij voelde nu dat er niemand zou zijn die voor A zou opkomen, niemand, niemand, niemand; niemand dan A zelf. Als God dood is, dan ook het zelfbedrog. Dood = dood. C'est la vie, leuk he.

Toen nu A er intens over begon na te denken hoe hij in den vervolge zijn leven in zou richten zodanig dat hij er optimaal van zou gaan profiteren, toen hij een aanvang maakte met het smeden van plannen – knapte er iets in hem kapot. Het gevoel het niet te kunnen, levensimpotent te zijn, doortrok hem van kruin tot voetzolen en zweette uit al zijn poriën. Hij huilde van verschrikking. De volstromende oogkassen bevatten ogen die niets meer zagen, niets meer konden zien, niets meer wilden zien, en slechts nog tot wegzinken in tranen in staat waren die zinloos waren, en A wist dat ze zinloos waren, dat was het erge. Toen huilde hij nog veel meer want het denken aan Hélène vervulde hem als de zandstorm de woestijnvlakte. Denken aan Hélène vulde hem tot de nok want zij was het enige waar hij nog om gaf, de Hélène, o, de Hélène, de Hélène die hij wel wilde maar niet kon bezitten, en zij verzwolg hem levend met huid en haar en hart en ziel. De ondergang van een lul. De principes van de selectie schoten hem te binnen. Daar voelde hij dat zijn type niet levensvatbaar was, niet fit for survival. Een nameloos gevoel van niet te beschrijven eenzaamheid zwol in hem op, vuil, smerig, kwaadaardig en meedogenloos als een kankertumor. Hij was niet levensvatbaar. Zijn leven was een vergissing – beter gezegd, A was een vergissing. Hij: een verkeerde verzameling genen. De draaiklok opende zich en daar ging A, ten onder gaande in een poel van verdriet dermate zwart dat hij ineens begreep hoe het mogelijk is dat mensen letterlijk gek worden van verdriet. En hij voelde dat dit verdriet van hem er niet toe deed. Vroeger waren er Pappa en Mama geweest die lief voor hem waren, en die hem warmte gaven en troostten maar dat was ook alweer zo'n psychisch proces geweest, gewoon een programma dat afgewerkt werd door de neuronen in de hoofden van zijn ouders en het zijne. En Pappa en Mama waren al een hele tijd geleden doodgegaan en Hélène was een droeve melodie die ons bereikt in de mist waarin de eenzaamheid ons hult, een melodie in-mooi en hartverscheurend

ondragelijk omdat zij nooit en nooit de mist zal kunnen doen optrekken. Eeuwig, eeuwig is de mist en A is niet levensvatbaar. Hij wist het. En dit echt ondragelijke verdriet dat A voelde was volkomen onbelangrijk. Het heelal is koud, geluidloos en onaandoenlijk. A, niet levensvatbaar, was er niet tegen opgewassen. Hij hoorde er niet bij, mocht niet meedoen omdat hij zwak was. Hij kon geen betere bijdrage leveren aan het welzijn van de mensheid dan te regelen dat hij, een vertegenwoordiger van een waardeloos mensentype, uit zou sterven. A mediteerde er eens wat over, dat hij een oproep in de kranten kon plaatsen om alle mensen die waren zoals hij, ertoe aan te sporen zich op één plaats op de wereld te verzamelen en dat men dan met een atoombom een einde kon maken aan hun lullige bestaan. De mensen van zijn slag zou een hoop leed bespaard blijven, en de mensheid zou bevrijd worden van het kaf, en zodoende een flinke slag vooruit maken op de spiraal van de evolutie.

Toen kleepte hij zich ordentelijk genoeg opdat hij geen bekijks zou trekken, ging de deur uit en kocht een touw. Hij bevestigde een haak aan het plafond, die hij stevig bevestigde met behulp van dikke sterke pluggen. Dat was nog een heel werk, en wat maakte de klopper toch veel lawaai. Dit maakte hem onrustig, en bezorgd, omdat hij zich realiseerde dat de burens het hoorden en ja, misschien ergerde hij de burens. Hij had geen zin in een afscheidsbriefje schrijven. Aan wie moest hij het richten? Je schrijft geen brieven aan WC-potten. Hij maakte in het touw een lassolus en bevestigde de andere zijde van het touw aan de kapstokhaak. Hij sleepte de etenstafel aan, en een stoel die hij op de tafel plaatste. Maar dat was niet zo slim van hem, want de afstand tot het plafond bleek nu te klein om redelijk op de stoel te kunnen staan, hetgeen nogal ongemakkelijk was. Daarom duwde hij de stoel van de tafel af. Toen stond hij op de tafel met zijn hoofd in de strop. Hij zou ongeveer een halve meter – misschien iets meer – vallen, dan zou met een ruk het touw zich spannen en dan zou naar hij hoopte zijn nek wel breken. Zeker weten deed hij het niet, hij had niet veel ervaring met dit proces. Verdoofd, leeg, en onverschillig voelde hij zich. Hij sloot zijn ogen krampachtig en in dezelfde kramp sprong hij ook. Onwillekeurig stiet hij een hevige gil uit. Hij viel op de grond en kwam nogal raar terecht. Hij voelde veel pijn in zijn rug en nog heel veel meer in zijn knie. Na langdurig gehuild en gekreund te hebben, en na op verhaal gekomen te zijn krabbelde hij langzaam en vreemde kreten slakend overeind. Verbijsterd wreef hij zijn knie die verdomd pijn deed. Een hinnikende huilach wrong zich uit hem los. Als een waanzinnige het hoofd schuddend realiseerde hij zich dat hij verzuimd had het touw tot een geschikte lengte in te korten. Hij had wel van de berg van Sinai kunnen springen zonder dat het touw strak was gaan staan zeg. Zijn mond was kurkdroog maar er liep water uit zijn ogen, en uit zijn neus bungelde een sliertje slijm. Schuddend van de lach en van de angst, en steunend van pijn stond hij op de tafel het touw los te maken van de kapstokhaak, en opnieuw te bevestigen, ervoor zorgend dat het nu een lekker kort hangtouwje was. Terwijl hij zich andermaal de strop omdeed werd het ineens een probleem of het touw

in feite het beste boven of onder de adamsappel zou kunnen of moeten worden bevestigd. Erboven maar. Eronder leek hem zo eng, zo pijnlijk. Hij giechelde nog steeds, de tranen stonden hem gewoon in de ogen! Zijn tanden klapperden.

“Nou Aap, op je gezondheid! Daar gá je! Héléne, lieveling, leuk prachtig vrouw-exemplaar, dáár ga ik nu dan toch HEUS!” Even was het stil, toen zei A, bibberend over al zijn leden:

“Nou, waarom ga je nou niet”.

“Omdat ik aarzel. Zál ik of zal ik niet?”

-Ben ik bang?-

-Ik voel me natuurlijk erg raar; ja, ja, bang... zwaar overspannen; maar dat is het niet...-

A dacht: Ik kan het doen, ik kan het ook niet doen. Dat moet ik zelf weten. Mijn beslissing. *Of ik doe het, of ik doe het niet.*

Ja, maar, dat lijkt wel vrije wil, hoe kan dat nou. Dat kan niet, een computer heeft geen vrije wil.

De drang die me van de tafel zal doen springen (zometeen ga ik heus wel) is een onvermijdelijk gevolg van mijn karakter, dat niet in staat is de realiteit te accepteren. En nu zie ik het niet meer zitten, ik kan er niet meer tegen en *dus...*

Ja, nee, toch blijft het mijn beslissing. Niemand anders bepaalt dit. Ik beslis. Mijn vrije wil. Als ik besluit het niet te doen gebeurt het ook niet, dat is mijn wil.

Nee-nee, aha, nu begrijp ik het. Want als ik nu ineens besluit om het niet te doen is dat alleen maar omdat ik weer hoop koester omdat ik maar al te goed snap wat dit inhoudt, dat ik een vrije wil heb. Dan wordt alles anders, dat zie ik. Maar... dan is mijn “wilsbesluit” waaruit voortkomt dat ik het niet doen ga, toch weer gewoon een mechanisch gevolg van mijn nieuwe opvatting. Dus toch maar wel!!

IK WIL G-E-E-N ZELFBEDROG !!!!

Toen ontdeed A zich van de strop, verliet moeizaam en klappertandend de tafel, en gezeten op de stoel dacht hij een uur lang doodstil zittend na. Hij werd steenkoud zonder het te merken terwijl hij dacht en voelde en dacht en voelde, waarna hij er tenslotte toe kwam het touw van de haak te halen. Dit was zijn leven. De haak liet hij zitten bij wijze van levensteken.

Waar hij over had nagedacht, wat hij gevoeld had, was het inzicht dat zich in hem gevormd had dat er toch heus een merkwaardig aspect zat aan de idee van de vrije wil. Hij had ongeveer het volgende gedacht: Als ik ervan uitga een vrije wil te hebben, betekent dit dat ik zelf de keuze heb: mij doden of niet. Als ik geen vrije wil heb heb ik die keuze niet. Blijkbaar geldt dat als je de vrije wil aanneemt, je deze ook hébt.

Dit idee maakte een merkwaardige indruk op hem; hij dacht dat hij een essentiële inval gehad had. De geest is oppermachtig. Als de geest

besluit: “Er is vrije wil”, dan *is* er vrije wil. Als de geest besluit: “Er is geen vrije wil”, is er ook geen vrije wil. Wij mogen doen wat wij willen.

Het touw had hij van de kapstokhaak gehaald nadat hij zichzelf er terdege van overtuigd had dat hij een vrije wil had. A maakte uit wat hij zou doen. Autonoom. Hij had een vrije wil, hij wist het zeker. Hij overdacht de argumenten nog eens die Z aangevoerd had welke duidelijk laten zien hoe onnozel, onlogisch en ja: gewoonweg *naïef!* het geloof in de vrije wil is, maar Z's opvattingen overtuigden A nu eenmaal niet meer. Hij wist nu zeker dat de mens over een vrije wil beschikt, het was niet anders. Moe geworden ging hij op bed liggen. Een tijdlang lag hij daar doch een ondragelijk verlangen naar Hélène doortrok hem, hij verlangde zeer en wat had hij een erectie. Hij ontdeed zich van zijn kleding.

Zijn vingers voelden de vorm van de twee volumes in hun robbelige vel, maar hij lag ineens machteloos stil doordat hem verbijstering overweldigde omdat het zo verschrikkelijk en onmogelijk was, zo onbestaanbaar, dat er een relatie zou kunnen bestaan tussen de twee onooglijke stinkende klootjes en het lieve, lichtende mooie zachte reine gezicht van Hélène – maar dan verbreekt hij de kluisters, en terwijl de vingers van zijn rechterhand het Gevoel door hem heen jagen beseft hij helder wat een gemene leugen het is te geloven dat dit al-menselijke gedrag onnatuurlijk, of laagstaand, of smerig of lachwekkend is. En hij voelt en geniet totdat de uitbarsting volgt waarna hij tot rust komt. Hij blijft liggen met zijn buik nat van het genieten en voelt zijn wangen nat worden van verdriet. Een paar uur later wordt hij wakker. Hij heeft het toch zo koud. Hij prutst wat aan de korstjes op zijn buik, trekt een pyjama aan en kruipt rillend onder de dekens. Helaas kan hij de slaap niet vatten. Hij heeft heimwee naar Hélène, die onbereikbaar is, en hij is ondragelijk ongelukkig. Dit is zijn leven.

(U heeft zich misschien afgevraagd waar de kranen B en C in het ik goed voor zijn? Van iemand bij wie C ver open staat en B niet zo ver, zeggen we dat hij een gevoelstype is. En de vice versa-situatie levert de denktypes op.)

(Of iemand introvert is danwel extravert wordt bepaald door de mate waarin de persoon waarde hecht aan de subjectieve danwel aan de objectieve wereld. Waar een individu waarde aan hecht en waar niet aan, is volledig bepaald door de inhoud van de records.)

**{einde van verhaaltje A lijkbleek, Jung
blokschematisch}**

○○○○○○○ 33 ○○○○○○○

Enigszins verbaasd constateer ik dat als het gaat om de issue van het wel dan wel niet bestaan van God, men het issue van het wel dan wel niet bestaan van de vrije wil nogal eens buiten beschouwing wil laten. Weinig vragen zijn van zo kardinaal belang, als de vraag: "Bestaat de vrije wil?". Neem voor de grap, bij wijze van gedachtenexperiment, even aan dat God bestaat, dan kan Hij alleen ontsnappen aan de keiharde conclusie dat Hij, gezien de omvang en het onverwoordbaar gruwelijke van het lijden op aarde, een klootzak is, als wij er van uit gaan dat de vrije wil bestaat; dit wordt hier verder niet besproken; LB zegt er in enigszins beperkte mate meer over, maar laat het er verder bij zitten - 't is een onderwerp dat aan de zelfstudie overgelaten wordt.

Enfin, LB bevat geweldige - d.w.z. omvangrijke - beschrijvingen van het ontstaan van het heelal en van wat er zoal gebeurd is nadat de desbetreffende Oerend Hard Donderende Dreun plaatsgevonden had. En LB maakt er gewag van dat na verloop van onbegrijpelijk veel tijd op planeetje aarde ineens de mens tot stand gekomen is (te Afrika), maar wij skippen dit allemaal vanwege plaatsgebrek, en er is ook een hoofdstukje dat *De gang van de mensheid* heet; daar is eigenlijk ook geen plaats voor, hier, toch ruimen we er enige ruimte voor in. In *De gang van de mensheid* wordt verteld wat het is dat de mens zoal gedaan heeft sinds hij 300.000 jaar geleden voet op aarde gezet heeft. Enerzijds is het zeer indrukwekkend, anderszins zeer weerzinwekkend. De Strijd tussen Goed en Kwaad heeft al die tijd gewoed. Hieronder wat fragmenten²⁰².

.....

Hoe zat de mens die 300.000 jaar geleden aan zijn opmars begon, in elkaar? Wij waren als fantasievolle kinderen. Kinderen denken dat voorwerpen leven, dat dingen een persoonlijkheid hebben, en ze bedenken allerlei verhaaltjes rondom de voorwerpen en hun eigen innerlijke aanvechtingen, en de kinderen zijn dan geneigd te geloven

---

²⁰² [Referentie:

= P. Bouman / *Anton Philips de mens de ondernemer* / Prisma;
 = D. Fromkin / *Het lot van de mensheid* / Prometheus;
 = T. Holland / *Perzisch vuur, de eerste supermacht en de strijd om het westen* / Athenaeum;
 = J. Lovell / *Achter de Chinese muur, geschiedenis van China's isolement, 1000 v.C. - 2000 n.C.* / Spectrum-Standaard;
 = Radha Kumud Mookerji / *Men and thought in ancient India* / Motilal Banarsidass publishers].

dat de fantasieën Waarheid zijn. Zo zitten de mensen van huis uit in elkaar, en het is een mysterie hoe het heeft kunnen gebeuren, een paar duizend jaar geleden, dat we geleerd hebben formeel-logisch en ons baserende op de objectieve feiten na te denken. Als fantasievolle kinderen zijn we en tevens, zoals alle wilde dieren, wilde dieren – waarbij het zo is dat zich in de mensen van toen, zoals natuurlijk ook in de mensen van nu, een primitieve harde kern bevond. Dit is een kern die zijn energie aan de allerfelste emoties ontleent, doch maar weinig behoeftes heeft, en deze zijn te tellen op de vingers van één hand, ik noem ze bij naam en toenaam. Vreten en neuken en wild schreeuwen als je pijn hebt en wild huilen als je verdriet hebt; dit zijn er vier; de vijfde, welke gevoed wordt door bewuste of onbewuste HAAT, is: kapot maken – andermans huizen en andermans lichamen kapot maken, met als hoogste genot het martelen, hoe erger hoe liever. Aldus een beschrijving van wat er in de harde kern van de mens zit, aldus de conclusie waartoe ik gekomen ben op grond van mijn interdisciplinaire antropologische studies. Ik zie het als een keihard objectief gegeven dat een dergelijke harde primitieve kern in ons allen zit, en het ligt voor de hand dat hij 300.000 jaar geleden ook reeds in ons zat²⁰³. Ik vind het niet erg als u het niet met mij eens bent^{204 205}, al denk ik dan dat u zich vergist, of misschien slachtoffer bent van het verschijnsel dat het beste uitgedrukt kan worden met een zinnetje dat ik een psycholoog eens heb horen uitspreken: “De mens is een meester in zelfbedrog”. Ik kan me overigens voorstellen dat de felheid en intensiteit en de omvang van de primitieve harde kern per individu verschillen, en ook dat er een afhankelijkheid van de leeftijd is.

{hier is wat tekst weggelaten}

Echter, dit is niet het hele verhaal natuurlijk. Want als je om je heen kijkt zie je dat bijna alle mensen gedurende bijna alle momenten van hun leven niet rücksichtslos overeenkomstig de aandrang van hun harde kern handelen, dus is het zonneklaar dat er iets is dat hen in toom houdt. Dit iets is een zeker onderdeel van het complex van sociaal-psychologische processen dat ons notoir in de tang heeft. Het is namelijk de sociale druk die de mensen die van een gemeenschap deel uitmaken op elkaar uitoefenen, die maakt dat de mens zich meestal redelijk tam gedraagt. Maar laat bij wijze van gedachtenexperiment eens 1 man en 1 bloedmooie meid op een onbewoond eiland aanspoelen dat oeverloos ver verwijderd is van de

---

²⁰³ Vervang bij de vrouwen “neuken” door “behagen”.

²⁰⁴ Men zou, om over een voorbeeld te lezen van wat ik bedoel, over de gebeurtenissen kunnen lezen die zich in Münster hebben afgespeeld tussen februari 1534 en juni 1535 welke beschreven zijn in hoofdstuk *De dood in Münster* van Yourcenars boek *Het hermetisch zwart*.

²⁰⁵ Tot mijn genoegen nam ik kennis van een boek, geschreven door de sociaal-psycholoog P. Zimbardo, uitgegeven door Lemniscaat, hetende *Het lucifer effect*; het is lezenswaardig want het is leerzaam.

wereld der mensen zodat de kans dat zij ooit gevonden zullen worden minimaal is, en laat het daarbij zo zijn dat die meid niets van die man hebben moet, - en kijk wat er gebeurt. Ik *huiver* bij het besef dat het aantal mannen dat het meisje in een dergelijke situatie *niet* verkrachten zal zo goed als 0 is – en de meeste van de niet-verkrachters zullen dan wel homo zijn, hahaha. Kortom, er doet zich bij hetgeen men “excessen” pleegt te noemen geenszins exceptioneel gedrag voor, integendeel. Het is eenvoudigweg *normaal* menselijk, dat wij bij tijd en wijle tot bruut meedogenloos wreed geweld overgaan; - bij de zogenaamde excessen gaat het gewoon om het gebruikelijke gedrag dat het zich mens noemende dier nu eenmaal vertoont als de sociale druk hem niet langer in toom houdt.

{hier is wat tekst weggelaten}

Wij, toen wij 300.000 jaar geleden klaargestoomd waren, waren als fantasievolle kinderen, maar geenszins lieve onschuldige kinderen, nee, *monstertjes* waren we. Ik vind het niet erg als u het niet met mij eens bent. Dit neemt niet weg dat de meeste van de oer-mensen gedurende een groot deel van hun (weliswaar korte) leven redelijk gelukkig waren doordat zij zich verbonden voelden met de kring van de stam waartoe zij behoorden. Wij Westerlingen, kinderen van de Franse revolutie, trots als we zijn op onze kennis en ruimheid van opvattingen, hebben ons de Vrijheid verworven – denkende dat er Blijheid in deze vrijheid ligt – echter, stommelingen zijn we! – en als gevolg van ons gebrek aan inzicht in onszelf zijn we tot schrale levens veroordeeld!! Want *alleen* in leven in gemeenschap met mensen die ons na aan het hart liggen en die ons steeds steunen – en wij hen – kunnen we ons plezierig voelen want zó is het dat het in der mensen genen ingebakken zit.

{hier is wat tekst weggelaten}

Mooi; en zie nu eens, - het is 300.000 jaar geleden – en kijk nóu eens wat Moeder Aarde tot stand gebracht heeft: *wij* zijn ineens op de proppen gekomen – en wij zijn *mensen*, gloednieuw gewrocht, en spiksplinternieuw, en het **allerbijzonderste** aan ons is niet, dat we zijn als fantasievolle monstertjes van kinderen, nee, het allerbijzonderste is dat we op slimme ideeën kunnen komen en dat we al doende handige nieuwigheden uitdenken. Zo ontdekken we, met het verstrijken van de millennia, de dodelijke knots, de speer, de pijl-en-boog, de kunst van het vuurmaken, de prauw, de kunst van het houten huisjes bouwen, enzovoort, enzovoort (en de kunst van het zingen en dansen, niet te vergeten). Intussen zien we nog steeds overal spoken en geesten in de rondte vliegen en gemeen stoken en kwaad verrichten; weliswaar zijn er ook geesten die ons wel eens ter wille willen zijn, - gelukkig maar. De geesten zijn overal, en zitten overal in. En we weten maar al te goed dat een prauw feitelijk een levend wezen

is. Precies, zo is het. Ook een prauw is een vorm van “geest”²⁰⁶; alles, alles, alles is immers met geestkracht beziend... De boeg van de prauw is een hoofd, de rest van de prauw een lichaam. We voeren sprookjes op; bijvoorbeeld, in de prauw plaatsden we enige goed uitziende meisjes. Het achterste is nog echt een kind, het voorste heeft attractieve borsten. Het sprookje dat we opvoeren brengt ons geluk want als gevolg van onze opvoering zal de prauw het dorp welvaart brengen. Ook de zee en zijn golven zijn een levend wezen, een geest. Deze geest heet Jorma. Hier volgt het sprookje van Jorma. Op een dag ziet Jorma vanuit de bosjes een lekkere meid, en, zich onbespied wanend, gaat hij zichzelf bevredigen terwijl hij haar met zijn ogen verslindt. Wat hij niet weet, dat is dat hij zelf ook bespied wordt. Men vindt zijn gedrag absoluut heel laakbaar, en schiet hem voor straf een pijl in een oog (“Zeer juist”, mompelt Jezus). Jorma, gek van de pijn, zet het op een lopen en verdwijnt in de moerassen waar hij woont. Daar wordt hij verzorgd door de veelheid aan liefjes die hij heeft. Regelmatig keert hij terug om wraak te nemen, en laat mensen verdrinken in de zee. Het schuim dat je op de golven ziet dansen, dat zijn Jorma’s haren. Het donderen van de branding is zijn trommel. Aldus het sprookje van Jorma. Nu het sprookje van Batend. De weervogel heet als geest Batend. Dat is ook al een stouterikje, dat ervan houdt te spelen met zijn twee vrouwelijke hulpgeestjes, die nakari heten. Het sprookje is, dat hij steeds vluchten moet als hij betrappt wordt op zijn *Spielerei*. Het is leuk om dit na te spelen, en dat doen we dan ook. Een van ons dost zich uit als Batend, twee meisjes spelen de nakari. Ze zitten Batend achterna, en als ze hem te pakken hebben slaan ze hem met hun rokjes. O, we houden ervan sprookjes na te spelen! We vormen een “Cultuur van hartstocht en geweld”²⁰⁷ en spelen graag sprookjes na waarbij we heerlijke wilde seks beoefenen, allemaal met elkaar, lekker beestachtig. Tevens houden we ervan van vijandelijke stammen de koppen snellen, maar dat móet ook, dat moet, om de ons beheersende geesten tevreden te stellen. Als we op sneltocht gaan, gaan de jonge vrouwen mee en juichen ons toe, hitsen ons op. O, heerlijk, heerlijk, zijn de spelen van hartstocht en geweld, en zij vormen de drijvende kracht achter de gang van de mensheid.

Wij, toen wij 300.000 jaar geleden klaargestoomd waren, waren als fantasievolle kinderen, en *wij konden praten!* ... als we het tot ons door laten dringen worden we er stil van

...

Goed – maar welke taal was het, die we spraken? Dat weet niemand! Echter, lieve mens, ongeacht wie u bent, ongeacht welke taal u spreekt: besef wel dat u een taal spreekt die voortgekomen is uit de oertaal die de mens sprak toen hij 300.000 jaar geleden klaargestoomd was. Wetenschappers hebben overigens wel wat

---

²⁰⁶ [Referentie: *Snellen om namen* / R. Corbey / KITLV Uitgeverij].

²⁰⁷ Een term van Van Baal.

ontdekt dat leuk is om te weten; bijvoorbeeld, men is er aardig in geslaagd de taal te reconstrueren waaruit zijn voortgekomen: Sanskriet, Keltisch, Slavisch, Germaans, Armeens, en nogal wat talen meer. Deze oerend oude taal, die door de wetenschappers *Proto-Indisch-Europees* genoemd wordt, werd zesduizend jaar geleden gesproken door nomaden die rondzwierven in de zuidelijke contreien van het land dat wij heden ten dage Rusland noemen. Al zwerfend kwamen deze lieden tenslotte in Europa terecht, waar reeds mensen woonden, maar de talen die ze hier ter plekke toen spraken werden blijkbaar als niet algemeen beschaafd beschouwd, want raakten in onbruik – Baskisch en Fins zijn voorbeelden van al doende verdrongen talen, en ze zijn dus géén talen die uit het Proto-Indisch-Europees voortgekomen zijn. Ter informatie nog de volgende informatie: de Germaanse talen zijn het Fries, het Noors, het IJslands, het Zweeds, het Deens, het Duits, het Engels en het Nederlands; - en het oer-Germaans waaruit alle huidige Germaanse talen voortgekomen zijn, werd gesproken door een volkje dat 3000 jaar geleden leefde in Denemarken. En al met al is het u nu duidelijk dat Kelten GEEN Germanen zijn. Tot zover over de geschiedenis van de talen der mensheid (het is veel te weinig maar meer weet ik er niet van, helaas).

En de mensen waren als kinderen, en zij waren gelukzoekers. De mens is een gelukzoeker en dat is hij, en dat zal hij blijven tot hij uitsterft; hij zag zich helaas van meet af aan geconfronteerd met het feit dat hij gebrek leed als hij pech had en niet zijn best deed, en met het feit dat er maar al te veel soorten van lijden bestonden, en dat de dood aan alles een eind maakte. Alle dieren zijn gelukzoekers, slechts één soort is er met genoeg hersens om in te zien dat de meest fundamentele wens die er is naar het zich laat aanzien onvervuld moet blijven. Schedels lachen niet, ze vallen tenslotte alleen maar in poedervorm uit elkaar. En de mens, het wezen met die primitieve harde kern die hem aanzet tot hartstocht en geweld – is tegelijkertijd ook een heel, heel kwetsbaar figuurtje dat uit het lood geslagen wordt door veranderingen, onaangename verrassingen en verval... Ineens dondert en bliksemt het! Ineens beeft de aarde, stort een steenlawine zich op ons, die onze liefsten meesleurt de dood in. Rivieren bandjirren, slangen spuiten hun gif in onze aderen, een tijger komt als een spook in de nacht en verslindt ons enigst kind. Mensen voelen minstens zo diep en intens als welke diersoort ook, en we *verdragen* het gewoon niet dat alles ons zomaar overkomen kan: dat alles, alles wat je je aan vreselijks maar kunt voorstellen, zomaar je deel kan zijn. En het einde is de dood!!!! Neen, DIT KAN NIET WAAR ZIJN!!!! Omdat we zo eindeloos kwetsbaar zijn, omdat onze angsten en ons verdriet zulke ondraaglijk immense proporties aan kunnen nemen, daarom is het, dat er wat ons betreft geesten *moeten* bestaan, die de oorzaak zijn van alle misère, - maar die we, Goddank, gunstig kunnen stemmen als we hen maar op de juiste manier tegemoet weten te treden en vereren – en als dat lukt dan zijn we gered! *En we moeten en zullen onsterfelijk zijn, we WILLEN NIET DOOD* en om deze reden is het beste sprookje

van allemaal dat we bedacht hebben, het sprookje van God-de-Grote-Goedheid. Dit sprookje is, dat God tenslotte alles alsnog goed zal maken²⁰⁸. God is het, die ons het geluk schenken zal, inclusief het eeuwige leven. Zelf kunnen we het niet, daarom zal God het doen.

Beste lezer, en beste lezeres van dit opstelletje, ik zeg u: het is uitgesloten dat wij ook maar iets van de mens begrijpen zolang wij niet begrijpen hoe belangrijk het goddelijke voor ons is. De mens is niet alleen geboren als primitief dier maar noodzakelijkerwijs tevens als een gelovige in een andere wereld, in de onzichtbare geestenwereld, en tenslotte in het gouden geluk achter de griezelig dreigende donderwolken. Van den beginne af aan hebben we die andere wereld erkend en aanbeden. Rituele geluk-brengende handelingen verrichten, en onzalige handelingen vermijden: aldus de samenvatting van het essentieelste gedrag van de waarachtig levende mens.

De pas ontstane mens was maar op één ding gericht: zoveel mogelijk plezier in zijn leven hebben. Dit ging gepaard met oorlogvoeren, vijandige mensen opeten, slaven halen, verkrachtingen ten uitvoer leggen, en niet te vergeten martelen. Want je hebt plezier als het je lukt je vijand te doden en op te eten, een vrouw te verkrachten, een slaaf voor jou te laten werken, iemand waaraan je een hekel hebt helse pijn te bezorgen. Daar houden we van! Een keerzijde is dat je steeds bang moet zijn dat het jou ook overkomt dat je gemarteld of opgegeten wordt, of dat je andere narigheden mee zult maken, - ziektes, ongelukken. Pijn! Altijd, altijd stoken van binnen je angstgevoelens en andere gevoelens van onzekerheid, en daarom vind je houvast in de voorgeschreven rituelen, want dit zijn de opdrachten die de Goden je opleggen en als je je houdt aan wat God wil, komt het goed. Maar ook hou je je aan de rituelen die nodig zijn om de *kwaadaardige* geesten koest te houden. Immers, waar komen ziekte en ongeluk vandaan? Van griezelige rot geesten: duistere stinkende griezelverschijningen afkomstig uit de krochten der onderwereld. Rituelen gaan vóór alles, dus we gaan ervoor door het vuur. We aanbidden de beelden waar de geesten in huizen, we verrichten de rituele handelingen die van ons verwacht worden waarbij onze neustussenschotten doorboord worden, onze oren uitgerekt, en onze clitorissen respectievelijk voorhuiden afgesneden. Zonder de voorgeschreven dans geen oorlog. Zonder gesnelde kop geen huwelijksnacht. Zonder amulet kom je het leven niet door. Je gaat niet op reis of je hebt de wichelroede geraadpleegd. Aan wat de medicijnman van de geesten te horen krijgt moet gehoorzaamd worden. Zonder bezwerende roeliedereren durven we de rivier niet te bevaren. De geest in de grot moet bezworen worden door middel van het aanheffen van de desbetreffende gezangen. Dansen leiden tot trancen, en dan zijn we onvermoeibaar, roepen de naam aan van de geesten die ons goed gezind zijn, en dan zien en voelen we hen,

---

²⁰⁸ Hoor Mahlers Tweede Symfonie.

en ervaren we hoe zij in onze lichamen komen en ons voortzweepen. Dan krijgen we indrukwekkende visioenen. Daarbij helpt het als je de juiste plantenextracten, aangedragen door de medicijnmannen, deze dragers van alle Kennis, inneemt. Zo leven we, - maar eens, ja ooit eens... zal aan alle onrust, alle ongemak, alle angst, alle verdriet, alle eenzaamheid, aan alle lijden een eind komen. Zonder heilsverwachting is het uitgesloten dat je als mens overeind blijft. Maar de heilsverwachting is geen hersenschim, dat weet je want aan bevoorrechte mensen verschijnt God zelf om de goede afloop te voorzeggen. De goede afloop is dat je de hele tijd plezier zult hebben als je tijd gekomen is, dat je dan alles krijgt wat je hartje begeert. Daar leef je voor.

{hier is wat tekst weggelaten}

Al doende zwierven we rond, altijd op zoek naar voedsel. Tijdelijke dorpjes ontstonden en vervielen weer, welke bestonden uit huizen van hout en ander plantaardig materiaal. Geleidelijk aan hebben we ontdekt dat er meer is dan Afrika. 60000 v.C. hebben we India bereikt. 50000 v.C. zaten we in Australië. 40000 v.C. volgde de bezetting van West-Europa, 30000 v.C. was China bereikt, 21000 v.C. waren we doorgestoken tot aan de Noordelijke IJzee, 13000 v.C. hadden we Noord-Amerika bezet, en 11000 v.C. Zuid-Amerika. Toen zaten we overal! Van de bloedhitte van Papua tot in de ijskou van Groenland, - overal²⁰⁹!! We waren als zwervers in Afrika begonnen, we waren bij voortdurend zwervende overal ter wereld terechtgekomen, steengoed als we waren in lopen op die benen van ons met zulke wonderbaarlijke voeten aan de onderkant ervan bevestigd, en al die tijd hadden we het stamverband als primaire samenlevingsvorm aangehouden en hadden we in ons voedsel voorzien door insecten en vruchten te pakken en te plukken en op te eten en door te jagen en te vissen; tevens aten we knollen of sago ofzo. En geregeld hadden de stammen elkaar bevochten; als volgt: ze brandden elkaars dorpjes plat, ze sloegen de koppen van hun vijanden in en/of aten hun lichamen op en ze voerden de vrouwen en kinderen van hun vijanden mee om er naar believen mee te handelen. Niet eerder had de aarde een diersoort gekend waarvan de individuen dermate bezig waren met elkaar pijnigen en doden. Duizenden en duizenden jaren gingen we zo door. Zo af en toe deden we een ontdekking waar we wat aan hadden. 13000 v.C. ontdekten we dat je wolven temmen kon, en dienstbaar aan je maken. 11000 v.C. maakten we ons de kunst van het pottenbakken eigen.

---

²⁰⁹ Correctie: het werelddeel Antarctica is in alle tijden door de mens onbetreden gebleven totdat, zeer recente pas, walvisjagers en wetenschappers kleine tijdelijk "nederzettingen" aan de rand van Antarctica gesticht hebben, - en ook ettelijke duizenden toeristen het voorrecht genoten hebben er enige uren te hebben vertoefd. (Van de expedities die zich op Antarctica gewaagd hebben zou ik die van Shackleton willen noemen).

{hier is wat tekst weggelaten}

De eerste blijvende nederzettingen der mensheid zijn dankzij de boeren in de Vruchtbare Halve Maan ontstaan, en de allereerste is *Jericho*²¹⁰ genoemd. In de Vruchtbare Halve Maan is het, dat de mensen de eerste beschavingen tot wasdom gebracht hebben! Jericho is 9000 v.C. ontstaan, en eveneens omstreeks 9000 v.C. is het geweest, dat men zich her en der ter wereld vaardigheden in het bewerken van klompjes koper, en andere metalen, eigengemaakt heeft.

{hier is wat tekst weggelaten}

De roemruchtste stad van de oudheid is 5000²¹¹ v.C. in het deltagebied van de Eufraat en de Tigris ontstaan, en zij heette: *Oeroek*. Het aantal inwoners van Oeroek zal ongeveer 25.000 bedragen hebben. Andere toentertijd en aldaar gestichte steden waren *Oer* en *Eridu*. In Somerië had je stedelingen en agrariërs; en je had er vaklieden en kooplieden. En, natuurlijk, de Bobo's. Maar de opsplitsing in specialiteiten (vaklieden en kooplieden e.d.) en het fenomeen van de mens als stedeling waren bijzondere nieuwigheden. Toen we nog rondzwierven in stammenverband deed en kon iedereen ongeveer hetzelfde, weliswaar binnen de beperkingen van je talenten, - en ook terdege bepaald door je plaats in de sociale orde van de stam (Bobo's hebben we gehad vanaf het eerste begin der tijden).

{hier is wat tekst weggelaten}

De traditionele Indiase denk- en leefwereld heeft twee grote vertellingen opgeleverd: *Mahabharata* en *Ramayana*; met name het Ramayana-verhaal kan ik alleszins waarderen, maar dat doet er verder niet toe. En de traditionele Indiase denk- en leefwereld heeft diverse bijzondere symbolen voortgebracht. Ik noem het lingam-symbool, dat bedoeld is als heilig object voor de aanbedding van de god Shiva, en

---

²¹⁰ Weliswaar claimt ook Varanasi de oudste stad ter wereld te zijn waar tot op de dag van vandaag mensen wonen.

Weliswaar claimt ook Aleppo de oudste stad ter wereld te zijn waar tot op de dag van vandaag mensen wonen.

²¹¹ Even een waarschuwing aan de lezer. Als u in andere teksten afwijkende jaartallen aantreft bij de door mij genoemde gebeurtenissen, hebben die andere teksten vastwel gelijk. Ik ben geen historicus. Ik herinner me van de geschiedenislessen op school alleen dat ooit een koning doodgegaan is na het drinken van ijskoud water. Ijskoud water drinken deed ik in dodelijk heet Hollandia veelvuldig, stiekem rechtstreeks uit de ijskoud water bevattende Bokmafles die standaard in de ijskast stond, maar het is niet dáaraan dat ik doodgegaan ben.

Ik heb nu maar geen grote moeite gedaan erg correct te zijn met de jaartallen waarmee ik m'n onderhavige epistel doorspekt heb (vaak zullen de historici het allemaal ook wel niet zo heel erg zeker weten).

niets minder is dan een doorontwikkeling van de door de bewoners van de Indus-vallei aanbeden Phallus. Heer Shiva is overigens de god zowel van de Vernietiging als van de Reproductie; als Heer Shiva danst heb je de poppen aan het dansen, dan moet alles wijken en gaat de boel naar de sodemieter maar het eind van het liedje is de geboorte van nieuwe kindertjes. India is nimmer met rust gelaten: veroveraar na veroveraar, vorst na vorst, de ene na de andere, heeft er geregeerd en gereguleerd, toch heeft het immens grote land, de van buiten komende invloeden op een bijzondere wijze assimilerende, alle millennia door een eigen zijnswijze behouden. Het resultaat van alles waar India doorheen gegaan is is iets van een bijzondere orde geworden die zich niet beschrijven laat, waarbij “hoog” en “laag” in allerlei betekenissen van deze woorden zij aan zij bestaan maar waarover gezegd kan worden dat het Wagner-gehalte ervan nihil is. En de invloed van India op het denken en het doen van de hele wereld is groter dan je zou denken; als een voorbeeld hiervan kan de beoefening van yoga genoemd worden – yoga: een zeer goed ontworpen reeks lichaams oefeningen, ontwikkeld in India, bedoeld om uit te monden in een opgaan in een meditatieve trance, welke denklijk terug te voeren is op religieuze oefeningen die reeds door de oude bewoners van de Indus-vallei gedaan werden. Nog een voorbeeld: in India is het dat het boeddhisme ontstaan is²¹². Echter, de Indiase wereld heeft bij voortdurend niet alleen bijzondere, van diep inzicht getuigende ideeën voortgebracht, maar er ook steeds allerakeligste rituelen op nagehouden zoals ten tijde van de dageraad van de Indus-cultuur het brengen van mensenoffers (en volgens bepaalde geruchten vinden mensenoffers in het verborgene door bepaalde sektes uitgevoerd tot op de dag van vandaag in India nog steeds plaats), en tot in heel recente tijden de vrouwenverbranding. Vrouwenverbranding houdt in dat als een man overlijdt, zijn vrouw zichzelf levend laat verbranden, op de brandstapel die zorg draagt voor het ordentelijke einde van het lijk van haar man. Vrouwen die op deze wijze hun mannen in de dood volgen worden sita's genoemd, en omdat de invloed van India een tijdlang tot ver buiten haar landsgrenzen gereikt heeft waarbij ook het land Indonesia sterk beïnvloed geworden is, vraag ik me onwillekeurig wel eens af of het Indonesische woord “saté” misschien ooit ontstaan is als leuke woordspeling op “sita”. Al met al zie ik India als een soort van mensheid in het klein: zo rijk geschakeerd als het is, zo getuigend van hoogstaande kennis en ideeën aan de ene kant, zo getuigend van meedogenloze onverschilligheid jegens mensen die arm en “vies” en “laagstaand” zijn anderszins, zo caleidoscopisch als het mengsel is van mensen en godsdiensten en culturen dat in India aanwezig is... Enfin, ik wou nog even kwijt dat het in India is dat het nut van de toepassing van het getal 0 ontdekt is; dit is gebeurd ergens tussen 320-550 n.C. toen het Gupta-rijk bloeide. En in India is het (*niet* in China!) dat in zeer lang vervlogen tijden het bestaan en het functioneren van de

---

²¹² Naar verluidt hebben we ook de sporten hockey en SCHAKEN aan India te danken !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

chakra's ontdekt is. Ook is het in India dat in de twintigste eeuw de persoon geleefd heeft²¹³ en vermoord is²¹⁴ die wij kennen onder de naam Mahatma Gandhi. En Robert Pirsig heeft naspeuringen gedaan naar de oorsprong van het Griekse woord "aretê" – dat is het woord dat Pirsig tenslotte heeft leren interpreteren als "Dynamische Kwaliteit". Grieks is een verre nazaat van een veel oudere taal, een taal waaruit zowel de meeste van de talen die in Europa gesproken worden voortgekomen zijn, als het Sanskriet. Pirsig heeft toen de lijst bestudeerd die door de wetenschappers opgesteld is van deze oer-moedertaal: de taal waaruit de talen zijn voortgekomen die gesproken worden door veel van de mensen die in Europa en Amerika en India leven, en ontdekte dat het woord "rt" het door hem gezochte oer-woord was. Ooit, ooit, ooit, zeiden wij rt om datgene aan te duiden wat de Godin-Moeder van alle inzicht is. Pirsig ontdekte dat o.a. de volgende woorden in onze talen van rt afgeleid zijn: aritmetica (Simon Stevin heeft de Nederlands sprekenden weliswaar het woord "wiskunde" geschonken), aristocraat, rite, 'right', 'art'. Bijzonder he? Pirsig ontdekte nóg iets zeer bijzonders: Hoewel de Hebreeuwse taal niet behoort tot de nazaten van onze oer-moeder-taal, kende het Hebreeuws in lang vervlogen tijden het woord "arhetton". Dit woord mocht niet uitgesproken worden omdat het hoog verheven heilig was, en het betekende: de of het Ene. Dit lijkt er op te wijzen dat de eerste oorsprong van rt gezocht moet worden in een taal(en) en een inzicht daterend van vóór het ontstaan van het Hebreeuws en de oer-taal waaruit de meeste van de Europese talen en het Sanskriet voortgekomen zijn. Maar Pirsig ontdekte, tot zijn teleurstelling, dat de van rt afgeleide woorden veeleer de betekenis hadden van strak denken en doen, dan van het zelfstandig keuzes maken gebaseerd op intuïtieve fijngevoeligheid dat in Dynamische Kwaliteit besloten ligt. Maar daar herinnerde hij zich het onderricht dat hij in zijn zwerversjaren genoten had, in India zelve, - inclusief onderricht in het Sanskriet; en het Sanskriet wordt gezien als een taal die de oer-betekenis van de woorden van de oorspronkelijke taal waaruit zij voortgekomen is, in aanzienlijke mate behouden heeft.

Ooit is Robert Pirsig tijdens zijn omzwervingen in India beland, en heeft daar diverse vormen van onderricht ontvangen, inclusief onderricht in het Sanskriet ... daar zat hij toentertijd te zweten, geteisterd door bloedhitte en vliegen, de ene notitie na de andere makende naar aanleiding van de veelheid aan woorden die over hem uitgestort werd. Het was hard werken en het was doodvermoeiend. Maar het woord Rta kwam ter sprake. Rta is een woord dat voorkomt in de oudste gedeelten van de Rig Veda. En Rta betekende kosmische orde, waaronder zowel de orde van de fysische wereld viel, alsmede *morele orde* van het universum, en je moet in dit verband het woord "orde" weten te interpreteren: Wanneer is "alles in orde"? Daar gaat het om! En het is Pirsig opgevallen dat in India succesvolle pogingen

---

²¹³ Na in 1869 geboren te zijn.

²¹⁴ In 1948.

gedaan zijn om, gebaseerd op het begrip Rta, niet te blijven hangen in slechts het strikt uitvoeren van rituelen, maar daarnaast ook de diepere betekenis van Rta – het begrip dat Pirsig met de term “Dynamische Kwaliteit” aanduidt – levend te houden. Volgens Pirsig is aan deze pogingen, die het oplossen van het conflict tussen vrijheid en strakke ordelijkheid impliceren, het ontstaan van het boeddhisme te danken²¹⁵, en heeft het boeddhisme de mensen die in Azië wonen beïnvloed als gevolg van de invloed die deze godsdienst doorheen heel Azië gehad heeft. Pirsig brengt in dit verband ter sprake dat het arbeidsethos van in Azië wonende mensen globaal gesproken hoger is dan dat van de in het Westen wonenden. De opvatting die in het Westen heerst over de reden waarom men met name in Japan zo hard en goed werkt, is dat de Aziaat hondstrouw is, - dat wil zeggen een bijna slaafse instelling heeft jegens de aan hem bovengeschiedte chefs. Maar zo is het niet! Wat er aan de hand is, dat is dat inherent is aan de Japanse cultuur, en aan die van een aantal andere Aziatische landen, dat het conflict tussen vrijheid en orde opgelost is. In het Westen werken de mensen omdat ze wel moeten van hun bazen – anders krijgen ze geen salaris. Ook vrije ondernemers in het Westen werken primair voor geld – omdat dat de verschaffer van de vrijheid is, - alsmede van comfort en plezier en status. De Aziaat heeft de drang naar vrijheid zoals de Westering die kent niet nodig omdat het conflict tussen vrijheid en orde voor hem in veel geringer mate bestaat dan het voor de Westering het geval is; dit komt doordat in zijn innerlijk een intuïtief besef van de oplossing besloten ligt die in India gevonden is voor het conflict tussen vrijheid en strakke ordelijkheid, - en wat er in zijn psyche neergelegd is houdt in dat hij *uit zichzelf* naar dharma (Dynamische Kwaliteit) streeft – niet omdat er iemand is die hem dit opdraagt, maar omdat hij vanuit zijn eigen innerlijke psyche op een niet te verwoorden manier weet, dat het enige dat telt het Ene is – het Ene dat de bron van **alles** is en de oorsprong waar vrijheid en orde conflictloos samenkomen.²¹⁶ Als Pirsig gelijk heeft, is de industriële opkomst van Japan mede aan de invloed van het uit India afkomstige boeddhisme te danken. Denk aan bedrijven als Norton, Zündapp, Rolleiflex en de vele andere Westerse bedrijven die door de Japanse industrie volledig weggeconcurrereerd zijn. Zeg nu nog maar eens dat de invloed van India in de wereld niet groot is! Overigens heb ik eerlijk gezegd de indruk dat de filosofie die aan het taoïsme ten grondslag ligt

---

²¹⁵ Zie voor meer informatie Pirsigs boeken *Zen en de kunst van het motoronderhoud* en *Lila*.

²¹⁶ Na afloop van de schermutselingen der Tweede Wereldoorlog te Hollandia, hoofdstad van Nederlands Nieuw-Guinea, deed zich de noodzaak tot het bouwen van een geschikte ambtswoning t.b.v. J.P.K. van Eekhoud voor. Een aantal gevangengenomen Japanners werd aan het werk gezet en ze deden hun werk meer dan goed maar toen de vrede getekend was mochten ze naar Japan terugkeren. Maar ze gingen niet. Ze gingen niet naar huis, d.w.z. ze gingen wel, maar pas nadat zij hun werk afgemaakt hadden en de ambtswoning van J.P.K. van Eekhoud tot stand gekomen was.

niet veel afwijkt van die van het boeddhisme²¹⁷. En nu wil ik er wel even op wijzen dat je ook in het Westen mensen hebt die een intuïtief gevoel voor de dharma hebben – je treft dit zelfs aan bij mensen die er nog nooit van gehoord hebben; en in het Verre Oosten tref je natuurlijk ook mensen genoeg (bij bosjes, bij bosjes) aan die op egogerichte wijze van hun leven iets lelijks maken, precies zoals je dit fenomeen in het Westen veelvuldig tegenkomt.

{hier is wat tekst weggelaten}

In het Oude Griekenland waren enige Griekse stadstaten welvarend en ontwikkeld, en zij speelden derhalve de baas – over het platteland met name. Maar ze kenden om geschillen te beslechten een werkwijze die een vorm van *rechtspraak* inhield, zij het dat het recht van de sterkste veel in de melk brokkelen had, en te Athene is tenslotte een soort van democratische staatsvorm van toepassing geworden (min of meer toevallig – als gevolg van verordeningen en regelingen van personen hetende Solon respectievelijk Cleisthenes die, gedreven door een gevoel voor Kwaliteit, maar ook om opportunistische redenen, het (klootjes)volk meer macht gegeven hebben). Toen kwamen de Perzen; een reeks oorlogen deed zich voor tussen 550 en 450 v.C.²¹⁸. En oorlogsgeweld brengt het slechtste in de mens boven; daarbij voerden Griekse stadstaten ook nog oorlog met elkaar (dat waren ze van huis uit namelijk gewend te doen) daartoe speciaal gestimuleerd door onrust stokende en steekpenningen uitdelende Perzen. Vreselijke gebeurtenissen voltrokken zich. Zoals te doen gebruikelijk werden weerloze burgers slachtoffer van gruwelijke slachtpartijen. Mannen werden gemarteld en afgemaakt, vrouwen en kinderen als slaven verhandeld. Dit neemt niet weg dat een wonder zich heeft voorgedaan in 490 v.C. toen een onvoorstelbaar grote Perzische legermacht, gekomen van overzee, aangevoerd middels een enorme hoeveelheid schepen, op het punt stond Athene te veroveren en te verbranden en met de grond gelijk te maken, en de Atheense mannen te doden, de vrouwen te verkrachten en de jongens te castreren (want zo was men gewend zijn gang te gaan als het aan de orde was). Kortom, *het*

---

²¹⁷ De originele Japanse shintō-godsdienst kent het begrip *kami*, een entiteit die volgens het shintō in alles en iedereen is. Westerse talen kennen geen pendant van “kami” en Westerse denkers menen, mede om deze reden, dat shintō een animistische godsdienst is, denkende dat het shintō beweert dat in alles en iedereen een geest zit. De manier waarop shintō door zijn beoefenaars in de praktijk gebracht is en wordt lijkt, oppervlakkig beschouwd, de opvatting van shintō als animistische godsdienst ook te bevestigen. Maar ik heb de indruk dat het Pirsigs “Dynamische Kwaliteit” is wat door de shintō-godsdienst met het woord *kami* bedoeld wordt. PS. Als ik goed ingelicht ben, zijn er welgeteld 810.000 *kami*'s.

²¹⁸ Deze reeks oorlogen is, zoals te doen gebruikelijk onder de mensen, door alsmaar weer ander en toch steeds weer hetzelfde krijgsgewoel gevolgd; we noemen de Peloponnesische oorlog (dit is maar een voorbeeld). Maar 't wordt hier verder niet behandeld.

voortbestaan van het nog maar pas begonnen experiment met de democratie stond op het spel. De Perzen, onder leiding van de GROTE KONING Darius, hadden hun schepen voor anker laten gaan in de buurt van het plaatsje Marathon, en die Darius was een verdomde krachtpatser; hij was de eerste ooit die een Rijk gecreëerd had (veroverd) dat zich op drie continenten ophield; hij had een enorme marinemacht opgericht; hij had een postbedrijf opgericht; hij was voorstander van de religie van Zaratoeshtra en aanbad de grote God Ahoera Mazda; en hij kan al met al gezien worden als de grote stichter van het gigantische Perzische Rijk (ook Jeruzalem had hij zich verworven, maar hij gunde de Joden hun eigen religie en stond toe dat ze hun tempel herbouwden²¹⁹ – misschien meende hij dat YHWH en Ahoera Mazda verschillende namen voor dezelfde Godheid waren?). Edoch Darius wilde meer, hij wilde Athene en Sparta en de Griekse rest. Dus de Perzen hadden een strijdplan gesmeed en de dienovereenkomstige voorbereidingen getroffen en Athene was ten dode opgeschreven; de Perzische overmacht was enorm, en nog nooit had een Grieks leger in een rechtstreekse confrontatie een Perzisch leger verslagen. Toen, onverwacht, kwam een Atheense strijdmacht eraan gemarcheerd. Dat was een verrassend schouwspel; je zag in de zon glanzende schilden, en krijgshaftig geheven lansen; en het geheel vormde een stappende bewegende voortgaande eenheid, en het bewoog in een soldatesk onversaagd monotoon ritme. Om een lang verhaal kort te maken: er ontstond een walgelijk strijdgewoel, te vreselijk voor woorden. Toen sloegen de Perzische strijders op de vlucht – voorzover ze niet gedood waren; maar de verslagenen gingen onversaagd sloop, en ze voeren langs de kust naar Athene: de stad die er op dat moment onbeschermd bij lag want het Atheense leger bevond zich immers op de stranden bij Marathon; het Atheense leger echter, leverde andermaal een formidabele prestatie door moe als ze waren in ijltempo naar hun stad terug te marcheren. De Perzische strijders die zich bevonden op de schepen die arriveerden voor de kusten nabij Athene, namen daar waar dat dezelfde Atheense strijdmacht hen stond op te wachten welke bij Marathon een naargeestig doffe dreun uitgedeeld had. Toen namen de Perzen de situatie eens goed in ogenschouw... en zeilden weg. **Athene met zijn democratisch experiment was gered**²²⁰. De Atheners hadden een vitale slag tegen een onmetelijk Wereldrijk gewonnen dankzij (1) superieure technologie, (2) krijgsmanskunst en -list, en (3) het mysterie van de dapperheid en de dapperheid van de Atheners is denkkelijk te danken geweest aan de democratie zelve, want het maakt uit of je gewoon beroepssoldaat

---

²¹⁹ In 586 v.C. was de roemruchte tempel van Salomo in opdracht van Nebucadnezar met de grond gelijk gemaakt geworden (en waren 20.000 Joden weggevoerd en in gevangenschap te Babylon ondergebracht).

²²⁰ Dat Athene niet verloren gegaan is is een goede zaak maar de democratie die er was was beperkt; alleen mannen mochten stemmen maar lang niet alle mannen en van alle inwoners van Athene had slechts 15% stemrecht; maar allá iets is beter dan niets en uit het mosterdzaadje komt de Boom.

bent, dan wel wanhopig overtuigd verdediger van dierbare have en goed en levenswijze. Het is misschien leuk om te weten dat heden ten dage de sportieve bezigheid die “marathonloop” genoemd wordt, gebaseerd is op de geforceerde mars die het Atheense leger in 490 v.C. volbracht heeft, marcherend van de kusten bij Marathon naar de kusten bij Athene.

Helaas hebben de Perzen, onder leiding van hyper-heerser Xerxes – maar alle Perzische heersers waren hyper-heersers in het desbetreffende tijdsgewricht.. helaas hebben de Perzen, aangevoerd door Xerxes: een zoon van de inmiddels overleden Darius, in 480 v.C. een gigantische wraak-actie uitgevoerd. Want de nederlaag bij Marathon riep om bitter-harde wraak. Xerxes, de GROTE KONING der Perzen, die heerser was over niet veel minder dan de hele wereld²²¹, was in 481 v.C. met een leger van onmetelijke afmetingen bij de stad Sardis gearriveerd; deze stad lag op een land dat gelegen was aan de Egeïsche zee, en aan de andere kant van de Egeïsche zee bevond zich Griekenland dat daar nu met kloppend hart op de door Xerxes uit te delen Beukende Dreun lag te wachten. Xerxes’ doel was het verpletteren en overheersen en onder bestuur brengen, van Athene en Sparta in het bijzonder, en zo’n beetje geheel Griekenland in het algemeen. Er was wel een probleem: Sardis lag een eind ten zuiden van de Hellespont – en de Hellespont was een zeer moeilijk te nemen waterscheiding (welke heden ten dage Dardanellen heet), en als Xerxes het door hem gestelde doel wilde bereiken moest hij met leger en al de Hellespont over, - hoe dan ook. Derhalve stak Xerxes inderdaad met leger en al daadwerkelijk de Hellespont over nadat zijn mannen een heleboel heel indrukwekkende bruggen-bouwende-werkzaamheden verricht hadden. De oversteek duurde zeven dagen want geen klein leger was het dat de GROTE KONING tot zijn beschikking had. Zo was Xerxes in beweging gekomen. En hij stoomde op, zowel over land als over water. Een immense landmacht alsmede een al even immense zeemacht²²² trok richting Griekenland. In Griekenland had zich na de slag bij Marathon weliswaar zo het een en ander afgespeeld. Bijvoorbeeld, een persoon die Themistocles heette was met succes pleitbezorger geweest voor het oprichten van een Atheense marine²²³. Enfin, Xerxes kwam eraan, dat was duidelijk. Wat nu? Nou, in ieder

---

²²¹ Van China wist men niets, laat staan van Japan, Korea en de rest.

²²² Onder hen waren de roemruchte Feniciërs, en zij waren de vaardigsten en vervaarlijksten onder de volkeren die de zeeën bevoeren.

²²³ De Griekse marine beschikte over *triremen* – dit waren schepen die dankzij mankracht flink wat vaart konden maken, hetgeen ging door grote roeiriemen in het water te dompelen en de kunst van het peddelen te beoefenen; per roeirier zaten er drie mannen hun spierkracht tot het uiterste in te zetten. Ook de vloot van de Perzen beschikte over door menskracht voortgaande schepen. Gezegd moet nog worden dat het aantal triremen dat de Grieken hadden, maar een fractie was van de hoeveelheid schepen die Xerxes tot zijn beschikking had.

geval waren Sparta en Athene het er inmiddels over eens geworden dat ze bij deze gelegenheid niet met elkaar oorlog moesten voeren, doch dat de urgentie van de situatie het integendeel noodzakelijk maakte gezamenlijk tegen de Perzen te strijden. Maar Xerxes kwam eraan, en tenslotte was hij tot akelig dicht gearriveerd bij de dreven alwaar Athene en Sparta de lokale grootmachten waren, en tot zover was het voor de Perzen absoluut een makkie geweest. Xerxes moest nu wel nog 1 bijkans onoverkomelijke hindernis overwinnen: hij moest met zijn landmacht doorheen een smalle bergpas bij Thermopylae gaan. En de Grieken hadden besloten in de bergpas een positie achter een ter plekke opgeworpen muur in te nemen – om er net zo lang te blijven totdat hun vijand zou afdruipe. Tja; het was voor de Perzen helaas per se nodig deze bergpas te veroveren want gans de Perzische strijdmacht moest er doorheen wilde men Athene en Sparta in de pan kunnen hakken. Ik weet niet of u ooit iets gehoord of gelezen heeft over het volk der Spartanen zoals het in de Oude Tijden leefde en was? Als het waar is wat er over hen geschreven is, zijn de betrokken Spartaanse mannen de moedigste en moorddadigste strijders geweest die de wereld ooit voortgebracht heeft. En een Spartaanse Koning, Koning Leonidas, was het die het toen als taak op zich genomen heeft de pas bij Thermopylae te verdedigen. De kern van zijn strijders bestond uit 300 Spartaanse strijders. Daarnaast beschikte hij nog over ruim 5.000 soldaten van diverse komaf – van de meesten van hen hoefde men als het er op aankam geen heldendaden te verwachten. Maar er was voor de Grieken een ernstig probleem; zelfs als de pas bij Thermopylae gehouden werd, zou de strijd verloren zijn als de gigantische marinevloot die de Perzen in het geding gebracht hadden de Griekse kusten wist te bereiken. Om deze reden hadden ruim 200 dappere Griekse triremen een listige positie ingenomen in de wateren voor Griekenland. Zo hadden de Grieken op twee fronten, zowel te land als ter zee, barrières opgeworpen. En toen, medio augustus, 480 v.C., sloegen bij Thermopylae de Perzische horden toe; de GROTE KONING had een paar dagen eerder een delegatie naar de door de Grieken bezette pas gestuurd, die het Perzische aanbod overgebracht had van een vrijgeleide alsmede de toekenning van de eretitel “Vriend van het Perzische Volk”, indien Koning Leonidas het er niet op aan zou laten komen. Leonidas had het aanbod afgewezen. Vervolgens had Xerxes een delegatie gestuurd die kort en goed eiste dat de Grieken hun wapens zouden inleveren. “Kom ze maar halen”, had Leonidas geantwoord. En toen vielen de Perzen frontaal aan... Maar zij waren, hoewel dapper genoeg, voor de Spartanen geen partij. De technologie waarover de Spartanen beschikte was veel beter dan die van de Perzen. Bijvoorbeeld, de schilden van de Perzische strijders waren van vlechtwerk gemaakt, niet van brons, en daardoor voor Spartaanse speren een prettig doorsteekbaar vlies; en de Perzische speren waren korter dan die van hun tegenstanders. De Spartanen vormden een bronzen levende dodelijk opererende gevechtswaand en het strijdgewoel brandde los en de brute gruwelijke meedogenloze moordmachine die elke getrainde Spartaanse man was -en Leonidas had er 300 van tot

zijn beschikking- hieuw en moordde er duchtig op los. Probeer niet, het tafereel voor ogen te zien – het is een hoogst onaangename affaire geworden. Leonidas zorgde ervoor dat de mannen die in de voorste linie vochten geregeld afgelost werden, en de Perzen vorderden geen stap – soms dachten ze al, dat ze gewonnen hadden, leek het of hun vijand bezweek en op de vlucht sloeg, maar dan ineens bleek het om een smerige list te gaan en bevonden de Perzen zich in een fuik des doods. Want niet alleen konden de Spartanen vechten zoals niemand het kon, - ze beschikten ook nog over een aardig arsenaal van uiterst stuitende listen. Ondanks alles bleven de Perzen komen, de hele lange dag lang; 's avonds waren ze weliswaar niets opgeschoten, maar waren er wel ontzettend veel van hen gedood. Xerxes stuurde op de dag die volgde zijn mannen er andermaal op af, wederom met slechts als resultaat dat alles bleef zoals het was (alleen een enorme hoeveelheid doden erbij aan Perzische zijde). Samenvattend: de Grieken hebben in de pas bij Thermopylae tegen een onvoorstelbare overmacht standgehouden, en ze hebben hun welslagen te danken gehad aan (1) superieure technologie, (2) krijgsmanskunst en -list, en (3) het mysterie van de dapperheid en de dapperheid van de Spartanen met name, is een mysterie waarover ik niets weet te melden – 't doet me denken aan de dapperheid der samoeraistrijders en de dapperheid der Gurkha's... Voor Xerxes was het een vervelende kwestie met name ook omdat het een issue aan het worden was, hoe aan voldoende hoeveelheden eten en drinken voor de manschappen te komen. Wieweet had de GROTE KONING tenslotte op zijn schreden moeten terugkeren, ware het niet dat er gebeurde waar de Perzen op gehoopt hadden, en wat Koning Leonidas al min of meer verwacht had: er deed zich een verrader voor. Hij heette Ephialtes, en op een mega-beloning rekenende, lichtte hij de Perzen in over een sluiproute die langs de pas voerde, welke het mogelijk maakte de Grieken die zich in de pas bij Thermopylae bevonden in de rug aan te vallen. Leonidas gaf na van het verraad gehoord te hebben de hoofdmacht van zijn leger bevel zich terug te trekken om te voorkomen dat het hele leger uitgeschakeld zou worden en maakte zich op om zich dood te vechten. Naast Leonidas' 300 Spartanen wilden ook de Thespiërs en de Thebanen de pas niet verlaten, bitter helder wetende dat de consequentie was dat ze heel spoedig smartelijk sterven zouden maar vastberaden om zoveel mogelijk Perzen mee te nemen naar de Hades. Enfin, de Spartanen, maar ook de Thespiërs, hebben gevochten als leeuwen tot ze dood waren (de Thebanen zijn van hun medestrijders gescheiden geworden en tegen een rotswand gedreven – zij zijn na afloop van de strijd gebrandmerkt en in ketenen geslagen en vervolgens roemloos gevankelijk afgevoerd). En dat was het dan; er werd een staak geplaatst met daarop de kop van Koning Leonidas geprikt, en Xerxes kon met zijn leger optrekken om het af te maken, nadat de Griekse marine zich teruggetrokken had. Over de slagen op zee valt het volgende te vertellen. De Perzische zeemacht was, op weg naar de kusten bij Athene, een aardig eind gevorderd toen geheel onverwacht aangezien het juist bijzonder windstil was, een vreselijke storm was

opgestoken²²⁴, welke later gevolgd is door nog een paar van zulke vreselijke stormen. De Grieken en Perzen kenden het woord kamikaze niet maar de goden waren de Perzen klaarblijkelijk ongunstig gezind want de Perzische vloot leed door toedoen van de stormen behoorlijke verliezen; maar de Perzen zetten dóór! (immers, op hun hand was de super-hyper-god Ahoera Mazda: de waarlijk almachtige God, dat wil zeggen de hoogste en krachtigste God van alle landen en alle tijden) – de Perzen wisten zeker dat voor hén de eindzege in het verschieft lag. De Grieken kenden hun wateren en hadden hun schepen bijtijds in veiligheid gebracht, dus stak na afloop van de stormen de grootte van de Griekse vloot iets minder schrill futiel af tegen de grootte van de Perzische vloot. In de wateren bij de plaats Artemisium vonden enige kleinere zeeslagen plaats en vervolgens werd er een enorme zeeslag uitgevochten. Tijdens de kleinere schermutselingen bleken de Griekse triremen boven verwachting succesvol te zijn in de strijd. Tijdens de grote zeeslag ging de helft van de Griekse vloot verloren maar de Perzen waren **tegengehouden**. Eén der vlootaanvoerders der Grieken, iemand die Themistocles heette (u herinnert zich deze naam?), had gezien hoe zijn triremen gestreden hadden en was verheugd; en wat hij gezien had zette hem aan het denken... Bij Thermopylae waren de Perzen erdoor, maar in de wateren bij Artemisium niet, en als de Perzische vloot niet verder kon, konden Athene en Sparta niet veroverd worden – en het probleem van de voedselvoorziening voor zijn manschappen bleef voor Xerxes een uiterst stuitend euvel. Tevens was het een tegenslag dat er bij Thermopylae slechts enkele honderdtallen Grieken gedood waren – het bevel dat Koning Leonidas aan de hoofdmacht van zijn leger gegeven had om zich terug te trekken had een streep door Xerxes' rekening gehaald. Ook al stak de afzichtelijke kop van Koning Leonidas op een staak, tot niets anders meer in staat dan weggroten – en zat ie onder de vliegen – het was toch deze kop geweest die het Griekse leger van de ondergang gered had. Ineens was er positief nieuws: de Griekse vloot bij Artemisium trok zich terug. En zo is het ervan gekomen dat de Perzen Athene bezet hebben, en verwoest en in brand gestoken. Dit klinkt alsof zich een verschrikking voorgedaan heeft, en dat is natuurlijk ook zo, maar bijna alle Atheners waren uit Athene geëvacueerd geworden, en zij bevonden zich inmiddels te Salamis. Het is de persoon Themistocles geweest aan wiens brein het desbetreffende lumineuze idee ontsproten was, het idee waardoor de Atheners temidden van voor hen vreselijke noodlotsvolle tijden aan een afslachting ontkomen zijn – en dit is immers dezelfde Themistocles die ervoor gezorgd heeft dat de Atheense marine opgericht is. (Terwijl de dapperheid van Koning Leonidas niet onderdoet voor de dapperheid van de legendarische Achilles, doet de slimheid van Themistocles niet onder voor die van de legendarische

---

²²⁴ Een loeiende storm is ook de belangrijkste reden geweest waarom de Perzen geen kans gezien hebben hun vloot naar de kusten bij Thermopylae te loodsen om te helpen bij het in de pan hakken van Koning Leonidas en diens vazallen.

Odysseus). Te Athene was alleen de Akropolis niet ontruimd geworden. Daar waren priesteressen en dappere Atheense burgers achtergebleven, hoog verheven op hun berg, om het geliefde heiligdom te verdedigen tegen de wilden. De Perzen hebben er geen consideratie mee gehad; nadat ze de Akropolis ondanks het dappere verzet van de verdedigers veroverd hadden, hebben ze alles wat er was, verbrand en kort en klein geslagen. Voor zover de verdedigers nog leefden hebben ze ze afgemaakt. Zo was Athene eindelijk dan toch in Perzische handen gevallen. Weliswaar zaten de Atheners op een eiland (om precies te zijn in de stad Salamis) en was de Peloponnesos nog niet bezet, dus was Sparta nog in Griekse handen; - en hoe Spartanen vechten konden dat wisten de Perzen zeer terdege. Gewassen was het varkentje nog allerm minst. Het was nu om te beginnen zaak de Atheners te Salamis te pakken te krijgen. Intussen was Themistocles naar aanleiding van wat hij gezien had tijdens het zeegevecht bij Artemisium, ervan overtuigd geraakt dat de Griekse marine de Perzische vloot, die weliswaar een overmacht had van twee tegen één, **verslaan** kon – dus niet slechts tegenhouden, maar: **VERSLAAN!!** Daarvoor was het echter nodig, de Perzische schepen zover te krijgen dat ze zich in wateren zouden begeven alwaar ze weinig manoeuvreerruimte hadden. Welaan, en het fijne was nou, dat de zeestraat bij Salamis slechts een kilometer breed was... dat was gunstig! Ongunstig was, dat degenen die afkomstig waren van het vasteland (Peloponnesos geheten) waarop Sparta gelegen was, eraan twijfelden of het verstandig was de Atheners nog langer bij te staan. Athene en Sparta waren sowieso geenszins vanzelfsprekend bondgenoten van elkaar²²⁵ – in het verleden hadden ze elkaar geregeld bestreden (en ook in de toekomst zou oorlog tussen deze twee grootmachten de wereld der Grieken maar al te vaak in diepe rode rouw dompelen). Er vonden heftige beraadslagingen plaats waarbij het tot een hoop gedonder in de glazen kwam. En de mannen van de GROTE KONING stookten er via verraderlijke overlopers en spionnen duchtig op los; en met succes ook, want de spionnen van Xerxes konden na verloop van tijd melden dat de Peloponnesiërs in paniek geraakt waren en er daadwerkelijk vandoor gingen, met medeneming van hun schepen, ten einde een positie in te kunnen nemen die het de Perzen beletten zou de Peloponnesos onder de voet te lopen. Handenwrijvend heeft daarop een groot deel van de Perzische vloot een positie ingenomen om de vluchtende schepen op te vangen alsmede te vernietigen. Er was daar ter plekke een eilandje dat Psyttaleia heette en Xerxes liet er vierhonderd soldaten aan land gaan om de Griekse drenkelingen die er, afkomstig van in de grond geboorde schepen, aan land zouden gaan meteen af te kunnen maken. Maar toen het puntje bij paaltje kwam gingen de Peloponnesiërs er toch niet vandoor; de gehele Griekse vloot bleef waar hij was: in de zee-engte bij Salamis, en dat was een oord waar de Grieken wél, de Perzische admiraals per se *niet* tot de strijd over wilden gaan. Intussen zat de GROTE KONING nog

---

²²⁵ Opmerking: Sparta was absoluut GEEN democratie!

steeds met het notoire probleem dat er vele monden gevoed moesten worden – deze oorlog moest nou eindelijk eens gedaan zijn!!!! Xerxes kon wat er te gebeuren stond goed zien want hij had, rekenende op een klinkende overwinning, op een hoge rots plaatsgenomen waarvandaan hij de gehele zee-engte overzien kon. Daar zat hij – en de Griekse vloot was intact gebleven, van enig vluchtgedrag van welk schip ook bleek niets. O! Tóch!! Ineens gingen vijftig triremen er vandoor... de spionnen hadden toch gelijk gehad: het moreel van de Griekse marine was beneden alle peil. Toen hebben de Perzen het besluit genomen de smalle zee-engte bij Salamis binnen te roeien en de strijd aan te gaan; wie weet is het Ahoera Mazda zelf geweest die gezegd heeft dat het zo zijn moest? - hoe dan ook, de Griekse schepen deinsden achteruit... bang, klaarblijkelijk... Totdat ze erop los gingen. De Griekse triremen waren van een bronzen ram voorzien, en ze ramden er duchtig op los; de Grieken vochten vaardig en gedisciplineerd, van paniek was geen sprake, en het is die dag daar in de zee-engte voor Salamis op een voor de Perzen onvoorstelbare nederlaag uitgedraaid – een niet te bevatten gebeurtenis – en de GROTE KONING heeft het allemaal onder zijn ogen zien gebeuren. Zo zag hij bijvoorbeeld dat de vijftig triremen die zo te zien op de vlucht geslagen waren, terugkeerden om onvervaard aan de strijd deel te nemen. .... Ongeveer de helft van de Perzische schepen heeft kans gezien te ontsnappen, - ongeveer de helft van de Perzische schepen is in de grond geboord. Toen zaten er nog vierhonderd Perzische soldaten op het eiland Psyttaleia, die nog afgeslacht moesten worden hetgeen als slotakkoord van de dag gedaan is. Van deze vierhonderd is niet veel meer dan een bloederige wanordelijke massa vleeshompen overgebleven. Xerxes heeft het toch nog niet opgegeven, hij liet een brug naar Salamis aanleggen; zijn mannen gingen aan het werk, doch werden bij voortdurend beschoten door Griekse boogschutters, waardoor aan dit feest een eind moest worden gemaakt. Als gevolg van omstandigheden zag Xerxes zelf zich op dat moment gedwongen terug te keren naar het hoofdkwartier te Sardis. Een neef, Mardonius geheten, een nogal ambitieus persoon, nam het op zich de Grieken aan de Perzische wil te onderwerpen. Mardonius heeft enig succes geboekt – hij is er zelfs in geslaagd Athene andermaal in te nemen – maar het einde van het liedje is geweest dat Mardonius door Griekse strijders²²⁶ gedood is, en het Perzische leger dat Mardonius tot zijn beschikking had is tenslotte definitief verslagen. Hierbij moet nu uitdrukkelijk vermeld worden dat het Perzische leger een enorme overmacht had – maar ze waren tenslotte tegenover *Spartanen* komen te staan, en die vochten nu eenmaal altijd en onder alle omstandigheden zowel onbreekbaar moedig als onvoorstelbaar listig. En **Athene met zijn democratisch experiment was gered**. En Athene en Sparta kregen in de jaren die volgden ruzie over de vraag wie nou eigenlijk de redder van de landen der Grieken was, en over nog veel meer. Maakt niet uit: **Athene met zijn democratisch**

---

²²⁶ Dat wil zeggen door een *Spartaan*.

experiment was gered. En de Atheners hebben op de Akropolis een veelheid aan mooie nieuwe tempels en beelden geplaatst. In 447 v.C. zijn ze begonnen met het bouwen van het *Parthenon*; de inwijding als tempel gewijd aan de godin Athena, heeft plaatsgevonden in 437 v.C. Wie zich een eigen indruk wil vormen van de technologische prestaties waartoe men in Oud Griekenland in staat was, hij of zij bezoeke het Parthenon te Athene! – maar ook het brengen van een bezoek aan het Akropolismuseum te Athene zal ons hart goed doen.

Kort maak ik gewag van hoe het verder gegaan is. In eerste instantie is Athene zich in de jaren die op de grote oorlog met de Perzen volgden gaan opstellen als grootmacht; ze hebben ook daadwerkelijk kans gezien de Griekse wereld geruime tijd te overheersen. Maar Sparta heeft Athene's heerschappij afgebroken – de desbetreffende oorlog wordt *Peloponnesische oorlog* genoemd; in 404 v.C. heeft Athene een grote nederlaag geleden en daarna is op zijn beurt Sparta de grootmacht uit gaan hangen. Maar ook aan Sparta's heerschappij is een eind gekomen, met name nadat in 379 v.C. de stad Thebe in opstand gekomen was. Intussen waren de Perzen zich er ook weer mee gaan bemoeien – dit wordt hier verder niet besproken; ook over de Macedonische Koning Philippus heb ik het hier niet, noch over diens roemruchte zoon Alexander. En toen kwamen de Romeinen... en de unieke krijgscultuur van de Oude Spartanen is in de loop der eeuwen stilletjes aan verdampt. Wie heden ten dage Sparta bezoekt, belandt in een stadje alwaar niet veel bijzonders te zien is of te beleven valt. ²²⁷

Het vreselijke is dat oorlog mensen in beulen en moordenaars pleegt te veranderen. Het concept “rechtspraak gebaseerd op rechtvaardigheid” ging in de gangbaar geworden sfeer van kil cynisme en egoïsme in Oud Griekenland maar al te vaak kopje onder (want als pragmaticus hou je je niet bezig met het thema van misdaad en straf). Gruwel volgde op gruwel. Altijd, altijd geldt: oorlog = de Hel op aarde. En toch!! – is dankzij een aantal onvoorstelbaar getalenteerde individuen de Oud-Griekse innerlijke beschaving uitgekristalliseerd in een ideeënwereld waarvan de vruchten even hoopgevend zijn als de ideeën van Jezus of Confucius of Boeddha (ik noem zomaar wat voorbeelden). En Plato overleefde het nodige barbaarse oorlogsgeweld en schreef zijn geniale Socrates-dialogen. Maar het beulswerk dat oorlog heet ging gewoon door. Wreedheid riep wraak op. Wraak riep wederwraak op. Verraad volgde op verraad. Het eind van het liedje was dat dankzij de oorlogen die met de Perzen gevoerd waren en de oorlogen die Grieken met Grieken gevoerd hadden de oorspronkelijk Goedheid, Schoonheid en Waarheid die Griekenland ooit gekend had zo goed als verloren gegaan waren; maar daar staat tegenover dat geld in de vorm van geldmunten vanaf de vierde eeuw v.C. in de Griekse dreven van belang geworden

---

²²⁷ [De inspiratie en het feitenmateriaal t.b.v. de hier gedane verhalen over de slagen bij Thermopylae en Salamis dank ik aan het lezen van *Perzisch vuur* / T. Holland / Athenaeum.]

is. (Weliswaar is de *democratie* geheten idee op aarde tenslotte toch niet in het vergeetboek geraakt; dat is opmerkelijk en een geluk, en verbazingwekkend hierbij is ook het gegeven dat in de tijden gedurende welke in Oud Griekenland de snijdende wreedheid die met oorlogvoeren gepaard gaat walgelijk welig tierde, tegelijkertijd zowel Kunst als filosofie opbloede als nooit tevoren. En een wereldwonder is het dan ook nog, dat diverse kunstzinnige uitingen en filosofische ideeën van de Oude Grieken alsmede het nodige denkwerk van Griekse wetenschappers (ARCHIMEDES!!) ²²⁸ in het Europa van na de Middeleeuwen zijn herontdekt, waarna zich een proces van expliciet nadenken en experimenteren is gaan voltrekken dat... tot de atoombom zelfs geleid heeft, hihhi... Nouja, bijvoorbeeld ook de antibiotica en het medicijn tegen aids en schoon drinkwater door opendraaien van een kraan simpel in huis tapbaar en de Land Rover en de Toyota Prius en Corned Beef en de gloeilamp en de LED-lamp en de zeecontainer en de kunst van het implanteren van implantaten in tandenloze kaken zijn uit het proces van nadenken en experimenteren voortgekomen...).

Gedreven door verbijsterde bewondering voor het genie van de Oude Grieken geef ik hier enige namen en datums.

= Homerus / {leefde ca. 800 v.C. (?)}

= Xenophanes / 570 v.C. – 475 v.C. ²²⁹

= Gorgias (480 v.C. – 376 v.C.) en Euripides (480 v.C. – 406 v.C.)

= Demokritos / {leefde ca. 450 v.C.}

= Sokrates / 469 v.C. – 399 v.C.

= Plato / 427 v.C. – 347 v.C.

= Aristoteles / 384 v.C. – 322 v.C.

= Euclides / {leefde ca. 300 v.C.}

= Archimedes / 287 v.C. – 212 v.C.

En ik snap gewoon niet dat Oud Griekenland zóveel genieën voortgebracht heeft – je vraagt je onwillekeurig af of het water dat ze dronken, of het voedsel dat ze aten, een voor de hersenen gunstig stofje bevatte? – omega-3-vetzuren misschien? of magnesium? ????

Het grote wonder is en blijft dat alle troebelen waardoor de Oude Griekse wereld bij voortdurende geteisterd geworden is, niet verhinderd hebben dat toen en daar de kunst van het expliciet nadenken uitgevonden is, welke uitgekristalliseerd is in de gewoonte van impliciet of expliciet dingen uitzoeken via de weg hypothese -> experimenteren -> concluderen. Vergeet bij alle vervoerende verhalen over wat er bij Thermopylae en het eiland Salamis gebeurd is niet dat net als de Kwarken ook de Oude Grieken gewoon geteisterd werden door ziektes waar ze weerloos aan dood gingen, dat ook de Oude Grieken bol stonden van geloof in niet bestaande goden, en dat ook zij hard werken moesten ten behoeve van de voedselvoorziening (met

---

²²⁸ **EUCLIDES!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!**

²²⁹ Ik voor mij sla de filosoof Xenophanes even hoog aan als de natuurkundigen/wiskundigen Archimedes en Euclides.

uitzondering van de geprivilegieerden die slaven hadden²³⁰). Dieren, en mensen dus ook, zijn van nature veroordeeld tot een leven dat meestentijds bestaat uit de zorg voor eten en de zorg voor het nageslacht totdat het tijd is voor sterven – sterven dat maar al te vaak een akelig creperen is. Veel mensen in veel der landen in de huidige tijden zijn verlost van veel bijgeloof (bijgeloof dat angsten veroorzaakt en tot een krampachtige levensstijl leidt), en van lichamelijke arbeid zo zwaar dat je verder nergens tijd of energie voor hebt; ooit was ons leven van nature hard tot de dood er een eind aan maakte, en slechts had je dan op zijn tijd het genoegen van het paren gehad, als je geluk gehad had ← Van op deze wijze armzalig moeten ploeteren zijn we verlost. Door wie? Nou, helemaal niet door een “wie”, wie dan ook. Nee, we hebben, o hosannah, ontzettend veel misère uitgebannen simpelweg door het bewandelen van de weg hypothese -> experimenteren -> concluderen. (Opmerking: we hebben al met al ook een dorder wereld gecreëerd doordat we in plaats van de of het Hogere oftewel Goedheid en Schoonheid, de **rationaliteit** zijn gaan zien als de as waar alles om draait. Zie voor een nadere analyse in dezen alsmede een geniaal voorstel voor een oplossing, het boek *Zen en de kunst van het motoronderhoud* geschreven door R. Pirsig).

{hier is wat tekst weggelaten}

Maar ik heb er nu aardigheid in, de grote redenaar Demosthenos even aan het woord te laten; ik citeer hierbij uit een rede die hij uitgesproken heeft ter ere van de doden die in 338 v.C. gevallen zijn in de vlakte van Chaeronea²³¹; hoor nu wat Demosthenos zegt: “Gelijk zoals het zou zijn als het licht van de dag verdween waarna al het bestaande kwaadaardig zou worden en zwart, zo is met de dood van onze helden, alles wat Griekenland ooit gehad heeft aan licht en schoonheid vernietigd, om te verdwijnen in een immense duisternis des doods” ²³².

---

²³⁰ Er moet nu op gewezen worden dat er nogal wat Griekse BoBo's waren die er prat op gingen dat ze er een fors kwantum slaven op na hielden. De welvaart van Athene was voor een significant deel te danken aan slavenarbeid. De Kwarken daarentegen hadden in het geheel geen slaven – als je iemand die je buit gemaakt hebt opeet, gaat de desbetreffende persoon als arbeidskracht verloren.

²³¹ In 338 v.C. in de vlakte van Chaeronea is het dat Athene door Macedonië overwonnen is – dit wordt hier verder niet besproken, in LB wel.

²³² Naar het schijnt heeft Demosthenos ervan gehouden met jonge jongens te spelen – dit zij hier ook nog even ter informatie vermeld, om het plaatje compleet te maken.

Vele honderden jaren lang hadden diverse Oud-Griekse filosofen, met name Plato ook, geprobeerd de Koningen en Heersers zodanig te beïnvloeden dat ze zouden heersen op een wijze die filosofisch verantwoord was. Ook Confusius heeft in zijn tijd en in zijn land geprobeerd de politici en heersers zelve te beïnvloeden. Maar BoBo's blijken voor filosofische argumenten niet gevoelig te zijn. Tja. De enige weg die misschien haalbaar is, lijkt toch echt te zijn: (a) eraan werken zelf een goed mens te zijn; (b) door gedrag en woord die mensen om je heen beïnvloeden die er gevoelig voor zijn. Dit lijkt het enig haalbare?

233

{hier is wat tekst weggelaten}

En Tsjeng ging voortaan als Shi Huangdi door het leven, hetgeen betekent: De Eerste Verheven Keizer; hij staat in de geschiedenisboeken bekend als Keizer Chin Shi Huang(di). De staat *China* waarvan hij de stichter is dankt haar bestaan aan zijn werken. Vermeldenswaard is ook dat Shi Huangdi, uitgaande van een aantal reeds bestaande muren, een zeer lange muur ter lengte van ruim 6.000 km heeft laten bouwen²³⁴, niet alleen om de barbaren buiten de deur te houden, maar ook om aan de geest(en) van de zich buiten zijn rijk bevindende wereld van het kwaad, dat wil zeggen de geest van het barbaarse niet-Chinese, de toegang te ontzeggen. In het kader van de bouw van de Eerste Grote Chinese Muur hebben vele vele Chinezen ten koste van ontzettende ontberingen ontzettend hard gewerkt. Driehonderdduizend beroepssoldaten hebben eraan gewerkt, alsmede ongetelde legioenen dienstplichtigen en in de kraag gevatte misdadigers ingezet als dwangarbeiders. Keizer Chin Shi Huangdi liet daarenboven alle boeken verbranden (op een paar praktische na) om de geest(en) van het verleden uit te bannen. Volgens één versie van de gebeurtenissen van toentertijd was Keizer Chin Shi Huangdi ervan op de hoogte gesteld dat er vanuit confucianistische kringen kritiek was op hoe hij het land bestuurde, waarbij men zich beriep op wat er in de boeken te lezen viel over hoe er in vroeger (beter) tijden geregeerd werd, en hoe het wat dat betreft inderdaad dus ook hoorde. Daar moet de Keizer hevig van geschrokken zijn want volgens deze versie van het verhaal heeft hij niet alleen de confucianistische boeken, maar ook 460 confucianistische intellectuelen laten verbranden, en de betrokken intellectuelen levend om terdege duidelijk te maken hoe hij vond dat er geregeerd moest worden. Ik moet zeggen: als de diverse

---

²³³ Als je schrijftalent hebt kan je een boek(en) schrijven of zoiets.

²³⁴ Mij is een gerucht ter ore gekomen, via de radio overigens, dat ontdekt is dat de Grote Lange Chinese Muur zelfs 9.000 km lang geweest is!

Mij is tevens duidelijk geworden, dankzij het boek *Achter de Chinese muur*, dat geschreven is door J. Lovell en uitgegeven door Spectrum / Standaard, dat de meeste feiten die in het Westen over de Chinese Muur bekend zijn, niet met de feiten stroken.

verhalen kloppen lijkt China gesticht te zijn door iemand die dezelfde inborst had als die waarvan Stalin voorzien geweest is... Enfin, vredig is het in China de millennia door nimmer geworden. Een onophoudelijke worsteling is nodig geweest om het land aan het Keizerlijk Gezag onderworpen te houden; Chinezen zijn van huis uit behoorlijk pro-actief en daarmee niet zomaar geneigd tot brave gehoorzaamheid, hoewel de vrees voor de autoriteit er in hun cultuur misschien ook wel ingeramd zit. De gehoorzaamheid aan de autoriteit is de eeuwen door door de Chinese Keizerlijke Dynastieën keihard afgedwongen, onder andere door het uitdelen van straffen indien nodig, die geenszins mals te noemen zijn. Ik geef om een indruk te geven een kort overzicht van de soorten doodstraf die in China in de goede oude tijd van toepassing waren. Overigens had alleen de Keizer de bevoegdheid tot het uitspreken van de doodstraf. Men onderscheidde ten eerste het ter dood brengen door wurging, ten tweede het ter dood brengen door onthoofding en ten derde het ter dood brengen door langzaam in plakjes snijden (let op het woord langzaam). Het ter dood brengen door langzaam in plakjes snijden was op zijn beurt in subcategorieën onderverdeeld, waarbij je aan de ene kant van het spectrum het ter dood brengen door middel van acht sneden hebt, en aan de andere kant het ter dood brengen door middel van 120 sneden; in alle gevallen begon men met het uitsnijden van de ogen, zodat de gestrafte daarna niet meer zien kon wanneer het moment daar was dat er wederom een plakje van hem afgesneden ging worden, en welk plakje het dan ging zijn²³⁵.

{hier is wat tekst weggelaten}

Wat zullen wij nu maar weer eens over India, dat heel, heel bijzondere land, zo centraal gepositioneerd in wat we de “Gang van de mensheid” noemen vertellen? We vertellen nu dan maar eens hoe Varanasi eigenlijk ontstaan is, Varanasi: de oudste stad ter wereld die tot op de dag van vandaag nog steeds bewoond is (of zijn Aleppo dan wel Jericho nóg ouder?). Het zit zo. Oorspronkelijk had Brahman 5 hoofden. Maar hij was dermate verkikkerd op zijn eigen dochter, die blijkbaar inderdaad bloedmooi, ja onweerstaanbaar mooi was, dat hij 1 van z'n 5 hoofden gebruikte om zijn dochter te begluren – vooral als zij naakt was keek Brahman zijn ogen uit (misschien stonden ze daarbij wel op steeltjes). Om er een eind aan te maken heeft Heer Shiva Brahmans vijfde hoofd afgehakt. Daardoor komt het dat Brahman heden ten dage nog maar 4 hoofden heeft. Maar Heer Shiva heeft toen het bloed waar

---

²³⁵ In het boek genaamd *Zhuang Zi, de volledige geschriften*, gebruikt de vertaler K. Schipper in een voetnoot de term “levend ontleden”, in verband met een toelichting bij een fragment in *Zhuang Zi* waaruit blijkt dat bij iemand het hart uitgesneden is. Ik ben bang dat “levend ontleden” inderdaad dichter komt bij waar het bij deze straf in het Keizerlijke China in werkelijkheid om ging dan “in plakjes snijden”. Zie in *Zhuang Zi* voetnoot 8 in sub-hoofdstuk I van hoofdstuk 4.

hij onder was komen zitten van zich afgewassen in de rivier de *Ganges*. Welnu, en dáár ter plekke is het nu, dat Varanasi ontstaan is. We vertellen verder, we vertellen dat Chandragupta Maurya een Keizer was die in zijn tijd met succes Alexander de Grote weerstaan had. En we voegen eraan toe dat Chandragupta Maurya een kleinzoon gehad heeft die, net als Chandragupta Maurya, Keizer van een groot rijk geweest is, en die gezien moet worden als een Goede Koning in de beste zin van het woord. Deze persoon heette Asoka, en India kan er zich op beroepen in Asoka een persoon voortgebracht te hebben die tot de besten der wereld gerekend moet worden; hij leefde weliswaar vóór Christus (in de derde eeuw voor Christus, om precies te zijn), maar ik denk niet dat Jezus hem sowieso veel nieuws had kunnen vertellen – Asoka wist allang dat naastenliefde het belangrijkste is wat er is. Ook van Robert Pirsig zou hij niets opgestoken hebben, want uit Asoka's handel en wandel spreekt dat hem het concept van de Dynamische Kwaliteit intuïtief tot in de perfectie duidelijk was. Asoka is gewoon als een onvoorstelbaar menselijk genie ter wereld gekomen!! Beethoven heeft, terecht in grote woede ontstoken, de verwijzing naar Napoleon geschrappt van het titelblad van de *Eroïca*. Had hij Asoka gekend, hij zou zijn derde symfonie vastwel aan hem opgedragen hebben. Maar na nu deze enthousiaste, al te enthousiaste, woorden ten beste gegeven te hebben moet ik bekennen dat Asoka zich één keer in zijn leven bezondigd heeft aan het voeren van een oorlog, welke als oogmerk had zijn Keizerrijk uit te breiden (een uitbreiding die hij bij die gelegenheid inderdaad ook tot stand heeft weten te brengen). Tja, Keizers voeren nu eenmaal oorlogen ter meerdere eer en glorie van hun Rijk en Zichzelf, - dat hebben ze altijd al gedaan; maar Asoka, anders dan alle anderen, geraakte dermate ontzet door het zien van de bloedrode verschrikkingen die onder zijn leiding tot stand gebracht waren dat hij daarna nimmermeer oorlog gevoerd heeft. Hij is toen boeddhist, en tot zijn laatste snik pleitbezorger voor humaniteit en tolerantie, geworden en gebleven – daarbij ook aan andere godsdiensten dan het boeddhisme alle vrijheid gevende. Asoka richtte een departement voor de toepassing en verspreiding van de dharma op, en is zijn leven in dienst gaan stellen van zijn onderdanen, en heeft bij voortduring voor hen gewerkt – en ook aan zorg voor de dieren heeft hij gewerkt! Wat heeft hij zoal gedaan? Veel! Bijvoorbeeld bronnen laten aanleggen langs wegen waaraan de reizigers zich konden laven. En wegen werden zodanig aangelegd dat ze langs schaduw gevende bomen liepen; irrigatiewerken inclusief dammen en sluizen kwamen tot stand. En er kwamen ziekenhuizen, - en óók ziekenhuizen voor dieren; botanische tuinen werde aangelegd waarin geneeskrachtige kruiden gekweekt werden ter genezing van zieken. Onder Asoka's bestuur werden steden opgeknapt en gesticht en werden er prachtige paleizen gebouwd; beeldhouwwerken werden gewrocht²³⁶, mooie architectuur kwam tot stand. En onder zijn leiding werd het overheidssysteem doordrongen

---

²³⁶ De voor zover (mij) bekend eerste stupa die ooit geplaatst is, is door Asoka geplaatst te Sarnath – dat is bij Varanasi in de buurt.

van een geest van humaniteit en tolerantie en internationalisme in een mate die tot op de dag van vandaag niet geëvenaard is; Asoka's bestuur was gebaseerd op afzien van geweld, en op een geest van universele vrede – vrede tussen mensen, - vrede tussen de mens en alle levende wezens die er zijn. In Asoka's rijk draaide het niet allemaal maar om het recht van de sterkste, maar werd ook het recht van de zwakste geëerbiedigd. De plezierjacht en het slachten van dieren om hen aan de goden te offeren werd door Asoka verboden, alsmede het begaan van wreedheden jegens dieren, - inclusief castratie. Vlees eten werd niet verboden, maar er moest van Asoka naar gestreefd worden het te beperken zoveel als mogelijk was; hij beëindigde ook de gewoonte van het eten van exorbitante hoeveelheden vlees zoals dit tot zijn tijd ten Koninklijken Paleize traditiegetrouw gangbaar geweest was. Tevens werd het nodeloos verbranden van bossen verboden. Asoka had oog voor en begrip voor eenieders situatie, voor iedereen in elke kaste, voor elke bevolkingsgroep, elke geloofsovertuiging, elke levensfilosofie. Hij heeft zijn verordeningen doorheen heel zijn rijk aan iedereen kenbaar gemaakt – zodat de mensen ze zélf lezen konden – door ze in de vorm van inscripties in steen op allerlei plaatsen te positioneren, met name daar waar zich bevolkingscentra bevonden. Deels werden deze inscripties in rotsen ingebeiteld, deels werden ze in stenen pilaren gebeiteld; en een aantal ervan bestaat nog steeds, je treft heden ten dage Asoka's in steen gebeitelde mededelingen en verordeningen aan verspreid over een gebied dat zich tot in Pakistan en Nepal uitstrekt; en ook in Afghanistan bevindt zich zo'n uiting van Asoka's wil. Sommige van de teksten waren opgesteld in lokale talen (een enkele is zelfs in het Grieks, andere zijn in het Arameens gesteld), zodat ze inderdaad leesbaar waren voor de mensen. Ze behelsden persoonlijke uitingen en verklaringen van Asoka, met name ook toelichtingen bij (zijn bekering tot) het boeddhisme en de daaruit volgende levensinzichten, maar ook wettelijke voorschriften, - en deze verordeningen betroffen sociale en morele verordeningen, inclusief voorschriften betreffende het welzijn van de dieren; bijvoorbeeld er is een verordening die zegt dat mensen tolerant moeten zijn tegen elkaar. Van de op pilaren geplaatste inscripties zijn er tien bewaard gebleven, - er zijn er denkkelijk veel meer geweest. Van de in rotsen ingegraveerde verordeningen zijn er veertien bekend. Ik geef hier drie van de verordeningen zoals ze gevonden zijn, ingegraveerd in steen:

- = Alle religies zullen overal beoefend kunnen worden, want allemaal vergen ze zelfbeheersing en reinheid van hart;
- = Hier, in mijn rijk, moeten levende wezen niet worden geslacht of geofferd;
- = Contact tussen religies is goed. Men behoort naar elkaar te luisteren en respect voor elkaars overtuigingen op te brengen. De door-de-goden-begenadigde {dit was één van de termen waarmee Asoka zichzelf aanduidde} wil dat iedereen terdege op de hoogte is van de goede ideeën van de andere religies.

Asoka heeft steden gesticht en paleizen gebouwd, inclusief naar verluidt de hoofdstad van Kasjmir waar hij honderden kloosters liet

bouwen. Hij heeft 84000 stoepa's laten plaatsen. Hij heeft een uitgekiende bestuursorganisatie opgezet, waarbij het niet zo was dat hij alles bepaalde – hij zette de hoofdlijnen uit, en de diverse bestuursambtenaren op de diverse niveaus hadden de vrijheid om 't nader in te vullen. Eén van de lijnen die hij uitzette, is dat niemand gevangengezet mocht worden, of gemarteld, of geëxecuteerd, zonder dat daar een goede reden voor was. Hij maakte duidelijk dat hij, overeenkomstig de principes van de dharma, absoluut geen onrechtvaardigheden tolereerde. Hij maakte bekend dat er elke vijf jaar door hem er op uit gestuurde afgezanten zouden rondgaan om te checken of de bestuurders van het land zich aan de instructies betreffende rechtvaardig bestuur hielden. Tevens beval hij dat elk niveau in de hiërarchie het eveneens zo moest doen: eens in de vijf jaar moesten ze betrouwbare ambtenaren de ronde laten doen langs de ondergeschikten om na te gaan of men zich aan Asoka's regels van goed bestuur hield.

Blijkens één van Asoka's in steen gegraveerde mededelingen is het zo dat de enige manier waarop een Koning zich waarachtige roem kan verwerven, is, door morele vooruitgang bij zijn onderdanen te verwezenlijken; niet de grootte van het rijk van een Koning, maar de mate waarin hij een moreel betere wereld verwezenlijkt heeft, is bepalend voor de roem van een waarachtig Koning. Een andere verordening maakt duidelijk dat niet het recht van de sterkste behoort te zegevieren, maar de rechtvaardigheid.

En Asoka is de eerste geweest die zendelingen eropuit gestuurd heeft om in ver verwijderde landen over het boeddhisme te vertellen; waarna het er uiteindelijk, na verloop van eeuwen, van gekomen is dat o.a. in China, Korea en Japan het denken en doen dat het boeddhisme eigen is significante invloed gekregen heeft.

Wat kunnen wij van Koning Asoka leren? Wat Liefde is, maar ook kunnen wij naar aanleiding van zijn leven en werken concluderen dat het niet per se nodig is dat dat het bestuur van landen ala een democratie te werk gaat. Het is alleen maar per se nodig dat mensen, en de bestuurders bij uitstek, zich Goed Gedragen. In dit verband wil ik er graag op wijzen dat God, uit hoofde van zijn functie en positie, niét op democratische wijze gekozen is. Tja... ondénkbaar dat er ooit verkiezingen komen waaruit mogelijk resulteren zou dat God door iemand anders vervangen ging worden. Nee hoor, onwrikbaar zit hij daar: als een waarlijk absoluut on-democratische heerser. Gods Koninkrijk is een dictatuur, jazeker! En God zal nimmer afgezet of opgevolgd worden, - integendeel, hij zal tot in alle eeuwigheid de baas blijven, of we nu willen of niet. Waarvan akte!

{hier is wat tekst weggelaten}

Europa was reeds vanaf het begin van onze jaartelling, en na de val van Rome in nog aanzienlijk verhoogde mate, eeuwen en eeuwen lang stuitend heftig lastig gevallen door wilden die met name geen enkel respect hadden voor de door de Romeinen tot stand gebrachte orde,

rust en beschaving. Deze barbaren erkenden God noch Jupiter, ze hadden heel andere goden! Wie waren zij? Waar waren ze vandaan gekomen? Ze waren afkomstig uit de oerbossen van het oosten en het noorden²³⁷, en het waren Germanen, - Jutlandse stammen, Angelen, Saksen: dat soort lui, en ze waren tot aan de Rijn gekomen; aan de andere kant van deze grote rivier hadden ze het Romeinse Rijk aangetroffen. De Germaanse barbaren hadden in het algemeen niet veel met de Romeinen op, en na veel strijd hebben zij Europa daadwerkelijk van de Romeinse overheersing weten te bevrijden. Opmerking: sinds lang vervlogen tijden waren het de Kelten die grote delen van het land waar de duintoppen blank zijn: dat wil zeggen ons landje Nederland, bewoond hadden maar die waren reeds door de Romeinen uit veel van Neêrlands dreven verdreven; - niet dat Nederland toentertijd dichtbevolkt was, maar de Kelten²³⁸ hebben ons landje na door de Romeinen en Germanen gedood en weggejaagd te zijn überhaupt niet meer bewoond. (Als het gaat om de vraag: Wie horen er in Nederland écht thuis, moeten we in alle eerlijkheid toegeven dat het de Germanen -of het nou Friezen, Kaninefaten of Bataven zijn- in ieder geval *niet* zijn – want vóórdat eerst de Kelten en later de Germanen zich hier vestigden, woonden in Groningen en Friesland en Drente en Limburg en elders in het landje dat heden ten dage Nederland heet, stammen die met name hunebedden en/of grafheuvels bouwden – wij weten bitter weinig van hen af, van deze oer-mensen maar zij zijn degenen die er wérkelijk recht op hebben zich de oorspronkelijke bewoners van ons landje te noemen). De Germanen waren Europa overigens alleen maar binnengevallen omdat zij zelf verdreven waren door woeste Hunnen. Eigenlijk waren ze gewoon op de vlucht²³⁹, en zochten ze een goed heenkomen. Onder de Germaanse volkeren die voor de Hunnen op de loop gegaan waren, waren ook de Vandalen; en die hebben onder andere Frankrijk getorpedeerd. Het was een roerige tijd van volkeren die aan de lopende band andere volkeren aanvielen en verdreven. Deze lijdensweg leidde ertoe dat de Europeanen in verdedigde kernen gingen wonen, welke gelardeerd waren rondom bijna onneembare bouwwerken, de zogenoemde kastelen, die als het even kon ergens hoog op een berg opgetrokken werden. Steden kregen sterke en goed verdedigbare muren waarachter je relatief veilig zat. Men vond het harnas uit en leerde goed met de goedendag en andere wapens om te gaan.

{hier is wat tekst weggelaten}

---

²³⁷ Deze wilden (Germanen) waren in oorsprong feitelijk afkomstig uit het land dat heden ten dage Denemarken heet.

²³⁸ Schatjes waren het ook niet precies – bijvoorbeeld, in 300 v.C. hebben de Kelten het Oud-Griekse heiligdom Delphi geplunderd...

²³⁹ Het waren politieke vluchtelingen, die Germanen – maar van een poging doen tot integratie met de autochtone Nederlandse bevolking was bij hun geen sprake.

Wie waren er in Europa toentertijd nog beschaafd? Ik weet het zo niet, misschien moeten we vragen: wie deden er aan wetenschap? Dat waren in ieder geval de monniken; zij hadden er de tijd en het geduld voor. En de Alchemisten, ja vooral de Alchemisten waren het die aan wetenschap deden, - deze zoekers, die geïnspireerd door mystieke verlangens, temidden van de woestenij en duisternis der Middeleeuwen alle eeuwen door optimistisch van wanhoop, dwars tegen alles in, een zoektocht zijn blijven ondernemen naar het Licht: de Steen der Wijzen, en getracht hebben stront in goud om te zetten. (Oftewel, in Jungse termen gezegd – in de Alchemisten zette het archetype van het Zelf zijn streven naar de Eenheid voort²⁴⁰.) En zij deden successievelijk verdomd veel praktische kennis op, kennis waaruit tenslotte de ontdekking van het bestaan van de chemische elementen, en daarna van het bestaan van atomen en moleculen voortgekomen is. Overigens had reeds Demokritos het bestaan van atomen gepostuleerd – een idee dat niet verloren gegaan was, en voor enige der nieuwsgierigen steeds een fascinerende aantrekkingskracht behouden had. Het is naar mijn mening vooral aan een klein aantal *door kunstzinnige verwondering en interesse geïnspireerde individuen* te danken geweest dat in Europa tijdens de Middeleeuwen het Licht niet geheel verduisterd geworden is, en op den duur weer is gaan stralen. In bepaalde kringen was het besef levend gebleven dat Kennis een nastrevenswaardig goed op zichzelf was. Bedenk hierbij overigens dat de kunst van het lezen hoe dan ook nimmer helemaal verloren gegaan is. Bijna iedereen was analfabeet, maar wie dat niet was, en een levendige nieuwsgierige aard had, en een goed verstand, kon bij het licht van een walmende kaars LEZEN – om kennis te nemen van alles wat diverse Grote Hersens vóór hem bedacht hadden. En daarbij godzalig vergeten hoe gruwelijk de wereld der mensen om hem heen was...

{hier is wat tekst weggelaten}

In de elfde eeuw werd er in alle stilte een wonder gewrocht, - in deze eeuw is namelijk de eerste Grote Roman die de wereld voortgebracht heeft geschreven. Het geschiedde in Japan, en de roman heette *Het verhaal van Genghi*, en de auteur van het verhaal heette Murasaki Shikibu, en deze persoon was een vrouw. De eerste Grote Roman die de wereld voortgebracht heeft is geschreven door een vrouw²⁴¹, en zij woonde in Japan; waarvan akte. Je kunt van het verhaal van Genghi overigens leren dat de wereld aan je voeten ligt als je hooggeplaatst

---

²⁴⁰ Ik hou het voor mogelijk dat de Alchimisten hun ideeën overgenomen hebben van verlichte Arabieren; de Arabieren vormden eeuwenlang het enige volk onder de volkeren waar Europa mee in aanraking kwam, dat drager van een beschaving was.

²⁴¹ Maar het verhaal van Genghi zou vastwel niet geschreven zijn als mannen niet waren zoals ze zijn (en als de Meta-realiteit niet was zoals zij altijd geweest is en eeuwig zal zijn).

bent, en aantrekkelijk qua uiterlijk en je weet te performen conform hoe de persona en de schaduw het van ons eisen; zo is het geweest vanaf het moment waarop homo sapiens ter wereld gekomen is en zo zal het altijd blijven, en de lol der lullen en kutten is die waar alles om draait, Liefde is hoegenaamd niet van belang. Maar gelukkig zijn wij godzijdank uiteindelijk toch niet aan ons lot overgelaten; op een gegeven moment geven we er blijk van, niet *alleen maar* uit bloed en slijm te bestaan. De levensgang van een mens is een individuatiegang.

{hier is wat tekst weggelaten}

In 1450 vonden in Europa Coster en/of Gutenberg de boekdrukkunst uit (hetgeen in China honderden jaren eerder al gebeurd was) – dat scheelde een slok op een borrel. En toen was daar ineens het onbegrijpelijke genie Leonardo da Vinci (1452-1519)! En Copernicus (1473-1543) niet te vergeten, de man die inzag dat de aarde om de zon draait. En daar had je ook nog, als klap op de vuurpijl, Galileo Galileï (1564-1642) die de onjuistheid ontdekte van Aristoteles' voor de hand liggende opvatting dat zware objecten sneller vallen dan lichte.

{hier is wat tekst weggelaten}

In Europa heeft zich van 1000 tot 1500 geleidelijkaan een economische omwenteling voltrokken, welke gepaard ging met een sterke toename van het aantal er levende mensen, en met name gekenmerkt werd door een nog sterker toename van de landbouwproductie. Tevens kwam de handel grootschalig op gang. Een heel nieuw fenomeen stak de kop op: het bankwezen. Steden nabij de Noordzee, zoals Brugge en Gent, werden ware brandpunten van handel. Aan de andere kant van Europa trof je in Italië soortgelijke brandpunten aan, welke feitelijk benijdenswaardig succesvol waren (Genua en Venetië). En het verbond der Hanzesteden kwam tot stand. En wat zien wij nu? Wat wij nu in wezen zien, is de opkomst van het *kapitalisme*. Dit is het woord waar het in de Europese beschaving die opgekomen is in de periode die met "Nieuwe Geschiedenis" aangeduid wordt, en bij haar grote kind, de USA, helemaal om lijkt te draaien.

{hier is wat tekst weggelaten}

Ik denk dat het bij kapitalisme om een besef gaat dat, indien je bereid bent harder te werken dan strikt genomen voor je levensonderhoud nodig is, je jezelf geld, dingen en vaardigheden verwerven kunt die leuk en waardevol zijn om te hebben; het geld is hierbij een hulpmiddel: het fungeert als glijmiddel ten behoeve van de economie²⁴². Als iedereen hard werkt werkt het goed, omdat het

---

²⁴² Maar in de *kredieten* die banken aan bedrijven verlenen komt de stimulerende rol die geld voor de economie spelen kan pas goed tot zijn recht; door het verlenen van kredieten creëren banken geld zonder dat er op dat moment iets concreets tegenover staat, hetgeen feitelijk een daad is waar

resultaat van het extra werk de maatschappij als geheel ten goede komt. Door het extra werk wordt in de loop van de jaren (tientallen jaren tot eeuwen) het leven voor iedereen leuker en makkelijker, en precies dít is het wat wij van de kloosters geleerd hebben: werken voor een betere wereld, doordringen van de kracht die in de naastenliefde ligt, kan bergen verzetten. Want in de oude idealen volgens welke de kloosters functioneerden liggen weldegelijk de waarde en het succes van het kapitalisme vervat, ook al beseffen de meeste mensen het niet, en zijn het niet deze idealen waar de meesten zich zo voor inspannen, - en tóch is het zo dat je door je werk in feite óók aan een prettiger maatschappij voor *iedereen* werkt. Maarja, de meeste mensen zijn niet geïnteresseerd in het naastenliefdeaspect van hard en goed werken, zij werken alleen maar voor zichzelf, en als deze neiging bij de meerderheid van de mensen in grote mate een doel-op-zichzelf wordt, kan er een zodanige focus op een egoïstisch vergaren van geld van elk individu voor zichzelf ontstaan dat men het op andere manieren gaat proberen dan door productief werken, met als gevolg dat het systeem instabiel wordt. Psychologisch beschouwd is deze inherente kans op instabiliteit van het kapitalisme, in het hiërarchieinstinct gegrond. Het hebben van heel veel geld en goederen geeft je onder de mensen heel veel aanzien. Hier kan je als individu gemakkelijk verslaafd aan raken doordat het hiërarchieinstinct een wezenlijk elementair instinct is. Dan gaan mensen om zichzelf te verrijken *andere* dingen doen dan door goed en hard te werken producten voort te brengen waar mensen om geven; en omdat de maatschappij niets heeft aan oneigenlijke en alleen maar zelfverrijking beogende activiteiten, en er aldoende maar al te gauw gedrag ontstaat dat apert *nadelig* is voor de maatschappij als geheel, en omdat er daarbij tenslotte, geslagen met blindheid als men wordt ten gevolge van geldzucht, waagstukken ondernomen worden die op drijfzand gebaseerd zijn zakt de hele boel na verloop van tijd in een moeras waarbij het net lijkt of geld dat er eerst was, ineens “verdamp” is (in werkelijkheid was dat geld er sowieso al niet). Het kapitalisme herbergt dus een inherente instabiliteit in zich die zich van tijd tot tijd manifesteert, als een soort van fel spatterende naar moerasgas stinkende wervels in een snel stromende rivier zegmaar.

Maar de zaak kan ook op een nog veel onaangenamer wijze ontsporen, op zodanige wijze dat er een gering aantal heel rijke mensen ontstaat, en dat de maatschappij als geheel het nauwelijks prettiger krijgt, en er erg veel armoede is. (Hier zou ik van de stelling van Sowhn gewag willen maken, welke luidt: “Het kapitalisme mag van zichzelf pas

---

vertrouwen in de toekomst uit spreekt – pas later, als de bedrijven dankzij de kredieten floreren, d.w.z. nieuwe of betere of meer producten of diensten leveren, corresponderen er met het geld zaken waar je als mens wat aan hebt. Het is duidelijk dat als banken geen kredieten zouden verlenen, economische groei heel traag zou verlopen. Kortom, als de mens het werken met geld niet uitgevonden had, zou er van economische groei hoegenaamd geen sprake kunnen zijn.

zeggen dat het succesvol is als er in het betrokken land(en) geen armoede meer is".)

Geld is ooit ingevoerd als een handig hulpmiddel ten einde het ruilen van goederen in abstracto in plaats van in concreto te kunnen doen maar "handelen met geld" (inclusief: werken met door banken verleende kredieten) kan gemakkelijk een eigenaardige, moeilijk te doorgronden en te controleren eigen dynamiek krijgen, als geld verwordt tot een begeerd symbool van de lust tot hebben en hebben en hebben-en-houden. Kapitalisme is in principe een grandioos hulpmiddel, maar waar de egoïsten regeren wordt het een geluk voor enkel de enkeling, en een verdriet voor de modale burger. Dan is het beschaafde hulpmiddel tot primitieve uitwas verworden²⁴³. Het lullige is natuurlijk dat we allemaal egoïsten zijn. "De mens is een gelukszoeker", meldt ons de sociaal-psycholoog. (De opkomst van het socialisme in later jaren zie ik dan ook als een logische en gewenste reactie op het kapitalisme, maar ik geloof noch in het socialisme noch in het kapitalisme als alleen-heersend systeem; het beste is het, volgens mij, een aantal wereldwijd geldende spelregels en organisaties ala het socialistische gedachtegoed op te stellen en in stand te houden om het kapitalisme in redelijke banen te dwingen en excessen te voorkomen.)

Enfin, ik heb ook de wijsheid niet in pacht maar in Europa is hoe dan ook aan het sukkelen der Middeleeuwen een einde gekomen dankzij economische bedrijvigheid leidend tot voorspoed welke zijn ontstaan en bestaan dankt aan **(1)** de dankzij de Renaissance verworven vaardigheid in expliciet nadenken die tot allerlei uitvindingen leidt waaraan wij vernuftige hulpmiddelen te danken hebben die het leven makkelijker maken en het werken productiever, **(2)** met dank aan de invloed van de kloosters een gerichtheid op hard en goed en productief werken²⁴⁴ om jezelf geld, goederen en immateriële zaken te verwerven die leuk zijn om te hebben, waarbij het geld als glijmiddel voor de economische processen functioneert²⁴⁵, en waarbij je er onbewust aan werkt dat *iedereen* het beter krijgt. (Elk volk dat zich economische voorspoed wil verwerven zal zich de genoemde punten (1) en (2) eigen moeten maken, anders wordt het niets. "Als je heb'n wilt dat het lev'n je toelacht dan mout je waark'n".) Anton Philips heeft tegen het einde

---

²⁴³ Ik heb als dringend advies, Balzacs *Eugénie Grandet* te lezen. Dit boek is wat mij betreft verplichte kost voor iedere Westerling. Hierbij wel een voorbehoud: Balzacs cliché-opvattingen en vooroordelen deugen niet, - ik noem als voorbeelden zijn idealistische schildering van de aard der vrouwen, en zijn negatieve opmerking over Joden.

²⁴⁴ "Goed werken" impliceert een gerichtheid op Kwaliteit!

²⁴⁵ Nu de natuurlijke hulpbronnen op aarde op beginnen te raken, moeten we systemen ontwikkelen om de waarde van onze hulpbronnen (al of niet uitgedrukt in geld) in onze calculaties te verdisconteren, anders volgt de Götterdämmerung.

van zijn leven uitgelegd waar het volgens hem om gaat. Opmerkelijk aan zijn visie is, dat hij *trouwe plichtsbetrachting* van vitaal belang acht om te “slagen in het leven”. Merk hierbij de onuitgesproken aanname op, dat het streven van individuen om te “slagen in het leven”, tot economische voorspoed voor iedereen leidt. En dat trouwe plichtsbetrachting hierbij absoluut nodig is. Philips zei dat je ergens in je leven moet inzien dat je nu *ernst* moet maken met de trouwe plichtsbetrachting. Dat je moet inzien: *het is erop of onder*; doe je dat niet, dan slaag je niet in je werken en je leven. Hij noemt als aspecten van trouwe plichtsbetrachting:

= Stiptheid – hou je aan gemaakte afspraken;

= Moed – doen wat nodig en juist is; moed, gegrond in een rein geweten.

En dan zegt Philips nog iets bijzonders. Ik heb hierboven twee punten genoemd die nodig zijn om economische voorspoed tot stand te brengen. Philips voegt er als speciaal accent aan toe: *fantasie*. Dat je de mogelijkheden die in de toekomst liggen, moet kunnen zien. Niet in sleur blijven steken maar steeds denken: kan het anders, beter? De *fantasie* is volgens Anton Philips een van de belangrijkste hulpmiddelen voor ons aller welslagen. ‘Gumption’ heeft Pirsig de entiteit genoemd waar Philips op doelt. Overigens was Anton Philips protestant, en gericht op praktische naastenliefde. Die volkeren van de landen die heden ten dage ontwikkelingslanden genoemd worden, en willen dat het beter gaat met hen en hun land, moeten iets heel moeilijks doen, - tenminste, ik vind het zelf enorm moeilijk om het consequent vol te houden: zich oriënteren op trouwe plichtsbetrachting. Daarmee begint het. En dat impliceert: doe wat nodig en juist is. En ontwikkel je *fantasie*. En tenslotte: werk hard.

En wat hierboven staat, dat is het recept voor het verwezenlijken van onze dromen. Protestant hoef je echter echt niet te worden. Ik besef overigens dat indien je woont in een land dat geregeerd wordt door een stelletje botte egoïsten die alleen voor zichzelf gaan, je toestand behoorlijk uitzichtloos is (zonder een zeker percentage praktische naastenliefde in onze leefwereld kan geen enkel systeem goed functioneren – ik zou in dit verband ook op de onschatbare waarde van onbetaald vrijwilligerswerk willen wijzen). Maar misschien dat je op mini-minischaal dan toch iets voor jezelf en je naasten doen kunt...

{hier is wat tekst weggelaten}

In 1586 kwam een boek uit dat *De Thiende* heette. Het was geschreven door een Nederlander. Het brak een lans voor een andere manier van rekenen dan die welke tot dan toe gangbaar was – tot dan was rekenen met breuken gangbaar. Het idee dat in *De Thiende* verwoord geworden was is, na een modificatie, wereldwijd aangeslagen en wordt tot op de dag van vandaag dagelijks vele miljoenen keren toegepast; de methode waarover we het hier hebben is het ons allen welbekende rekenen met decimalen achter de komma, en de man die deze methode bedacht

heeft heette Simon Stevin²⁴⁶. En op een dag in hetzelfde jaar 1586 ²⁴⁷ stond de vader van Hugo de Groot hoog: hij stond op de toren van de Nieuwe Kerk te Delft, en wie stond daar naast hem? Dat was een uitzonderlijk scherpzinnig natuurkundige, - een in Brugge geboren persoon, volgens sommige geruchten was hij geboren als onecht kind, - en ja: dit was dezelfde Simon Stevin als die waarover wij zojuist berichtten. En de twee, staande op de Toren van de Nieuwe Kerk lieten, tegelijkertijd, twee kogels vallen. Deze twee kogels waren even groot. Ze waren echter *niet* even zwaar! Integendeel, ze verschilden aanzienlijk in gewicht. Volgens Aristoteles zou de zwaarste kogel het eerst op de grond vallen, volgens Simon Stevin - en zoals aan u bekend zal zijn²⁴⁸ ook volgens Galileo Galileï - zouden ze tegelijkertijd tegen het plaveisel slaan. De omstanders wisten niet wat ze zagen toen de twee vallende ballen inderdaad precies tegelijk met kletterend geweld ter aarde stortten. Later is het gebeurd dat de zoon van één der daar toen op de toren van de Nieuwe Kerk staande personen, dat was de roemruchte Hugo de Groot, bij de Hollandse Bobo's in ongenade gevallen is, en om deze reden heeft moeten vluchten in een boekenkist. Vervolgens, nadat de ontsnapte veilig in Duitsland aangekomen was, is aan Hugo's pen een boek over het internationaal recht ontsproten, dat blijvende invloed gehad heeft in de wereld: de ideeën die Hugo in zijn boek vastgelegd heeft vormen de grondslag voor het Internationale Hof van Justitie dat heden ten dage te Den Haag gevestigd is.

{hier is wat tekst weggelaten}

In Europa is de laatste castraat in 1861 gestorven.

Holland heeft in 1863 de slavernij afgeschaft - niet dat er in Holland zelf slaven werkzaam geweest zijn voor zover ik weet, - maar in Zuid-Afrika wél (totdat de Engelsen er een eind aan maakten) en tot 1863 in Suriname en op de Nederlandse Antillen wél!

In 1864 heeft de Zwitser Henri Dunant het Rode Kruis opgericht. Gelukkig! Gelukkig, gelukkig, gelukkig heeft de mensheid hulpverleningsorganisaties zoals het Rode Kruis opgericht, en dan ook nog organisaties zoals het Wereld Natuur Fonds, en Amnesty International, en daarnevens nog een aanzienlijk aantal op het Goede

---

²⁴⁶ Helaas heb ik ergens gelezen dat het decimale stelsel in het noorden van India uitgevonden is ten tijde van het Gupta-rijk (J. Gallagher / *India, een fotografische reis* / Atrium, *Inleiding* / *Het hindoeïsme bloeit weer op: het Gupta-rijk*), maar misschien bedoelen ze dat in India "alleen" het werken met de getallen 1 t/m 10 als zodanig ontwikkeld is, en niet het werken met een komma gevolgd door cijfertjes als alternatief voor het werken met breuken.

²⁴⁷ Ik dank deze datering aan Penrose / *The road to reality* / Vintage books - zie sub-hoofdstuk 17.4 *The principle of equivalence*.

²⁴⁸ Wat u denklijk niet weet, is dat Simon de bevinding dat lichamen op aarde allemaal even snel vallen, ongeacht hun gewicht, eerder gedaan heeft dan Galileo Galileï!

gerichte organisaties meer (duizendmaal excuus aan de vele Goede organisaties die ik nu verzuimd heb expliciet te noemen). Gelukkig!!

{hier is wat tekst weggelaten}

Op 13 december 1895 vond de eerste opvoering van de Tweede Symfonie van Mahler plaats, een gebeurtenis even bijzonder als die van 7 mei 1824. Mahler componeerde onder de invloed van Beethoven, Wagner, Bruckner, Goethe, Nietzsche en Dostojewski. (Beethoven componeerde, en dit heeft Bruckner met hem gemeen, vooral onder de invloed van zichzelf, en heeft aangetoond dat je niet doodvalt als je op eigen kracht over de einder ten ondersteboven gaat.)

Ik weet zo niet wanneer het voetbalspel uitgevonden is. Wel meen ik te weten waaróm het gedaan is. Het is, naar verluidt, gedaan om Engelse kostschooljongens iets te doen te geven ten einde hen ervan te weerhouden zich aan het masturberen te wijden.

Ik weet niet door wie en wanneer de fiets uitgevonden is, en waarom het zolang geduurd heeft voor het zover was. Gek dat de Romeinen of de Chinezen de fiets niet uitgevonden hebben. En niemand schijnt te weten hoe het woord “fiets” ontstaan is. Ik opper, bij wijze van hypothese, dat het woord berust op de afkorting F.T.S., welke om commerciële redenen door een fietsenmaker in de Achterhoek (in het plaatsje Losser, om precies te zijn), geïntroduceerd is, waarbij F.T.S. stond voor: Flits'nd Trap'n en Stuur'n.

Ik weet zo niet wanneer het schaakspel uitgevonden is²⁴⁹. Wel meen ik te weten dat het vanuit India is dat het schaakspel in de wereld tot wasdom gekomen is, en dit laatste heeft het schaakspel dan met de sport genaamd hockey gemeen.

Van de mooiste van alle uitvindingen die ooit gedaan zijn, de naaldhak, is ook al niet bekend wanneer zij gedaan is. Ik vind naaldhakken, moet ik bekennen, en met excuus aan Vorstin Xici, mooier dan de afgebonden mini-voetjes die op hun tijd in China in de mode geweest zijn (maar ik weet dat Kwaliteit een moveable feast is hoor).

{hier is wat tekst weggelaten}

Denkt u nou toch eens aan wat aan u voorafging. Om te beginnen de Oerdreun waarna het heelal een proces opstartte om energie in materie om te zetten – mysterieuze materievormen eerst, waar we ons nauwelijks een voorstelling van kunnen maken, later bekender vormen in de vorm van waterstof- en heliumkernen. Denk aan het ontstaan

---

²⁴⁹ In een speelgoedmuseum in België (Mechelen) las ik dat het schaakspel uit het jaar 625 stamt – zou het waar zijn?

van miljarden sterren – bronnetjes van licht in het overigens inktduistere heelal, en zie en hoor in gedachten het onvoorstelbare bulderen van exploderende sterren, waarbij 92 elementen het heelal in geslingerd worden, gelukkig maar want uit helium en waterstof kan geen levend weefsel voortkomen. Gedenk de samenklontering van gesteenten en smurrie die ooit, oeverloos lang geleden, rondom onze zon cirkelde waaruit toentertijd meerdere grote bollen voortgekomen zijn en zo ook onze aarde waarop tenslotte vulkanen waterdamp zijn gaan uitbraken hetgeen tot gevolg gehad heeft dat het water met bakken uit de hemel is komen denderen – totdat er oceanen geformeerd waren. Toen dan was de aarde overstroomd door eindeloos wielende wateren, - oceanen met hun diepe gronden waaruit vele honderden vulkanen omhoog gestoten kwamen; vulkanen... met brakende bekken het hels hete inwendige der aarde vurig uitbrakende... en zie nu de uitstromende lava, besef dat de zeeën onophoudelijk door UV-licht getroffen worden. Weet dat in de zeeën en de kleien chemische processen op gang komen en miljarden jaren doorgaan totdat de eerste bacteriën geformeerd zijn en tenslotte de eerste cel tot stand gebracht is – de eerste cel waaruit een waanzinnige verscheidenheid aan levensvormen voort zal komen. Zie hoe de holtedieren ontstaan, de wieren, de kaurislakjes, de vissen. Zie hoe het leven op het droge belandt; zie de varens, de schorpioenen, de vogels, de dinosauriërs, de als nachtdieren levende piepkleine zoogdiertjes. Dan! WHAM! dondert een reusachtige asteroïde ter aarde, waardoor de atmosfeer verduistert, en de wereld kil wordt tot er geen dinosauriër meer over is. Zie hoe de zoogdieren hun kans schoon zien; zie hoe na verloop van tijd lawaaierige onrustige nieuwsgierige aapachtigen de bomen bewonen. Zie hoe een wezen opkomt dat op twee poten rechtop over de wereld voortgaat. Zie hoe dit wezen zich over de hele wereld verspreidt, succesvoller als soort dan welke soort vóór hem ook (behalve de bacteriën en de insecten (en de schimmels)); zie hoe deze wezens elkaar van meet af aan belazeren, bestrijden, mishandelen en doden, maar enig besef van de Waarde van het Schone en Goede -Kwaliteit- breekt soms toch ook door. Zie hoe aan u een schier eindeloze geschiedenis vooraf gegaan is...

!!!!

Neem dan nu, beseffende dat u voortgebracht bent door processen begonnen doordat een Monsterlijk Donderende Dreun veertien MILJARD jaar geleden de oer-gong geluid heeft, een spiegel ter hand, - en hou hem dicht bij uw gezicht.. beseff dat een onvoorstelbare geschiedenis aan u voorafgegaan is: de geschiedenis welke tot uw eigen bestaan geleid heeft - en KIJK²⁵⁰ . . . .

Lectori Salutem.

.....

---

²⁵⁰ U ziet het grootste natuurwonder dat u ooit waar ter wereld ook aan zult treffen, voorzien van magnifieke hersens die ten dienste staan van het magnifieke voortplantingsmechanisme, en voorzien van een magnifiek voortplantingsmechanisme dat ten dienste staat van de magnifieke hersens, en voorzien van ongetelde myriaden robotjes en robotten die ten dienste staan van de magnifieke twee; maar het bijzonderste is het bijzondere van de hersens: - zij overstijgen het niveau van de robots, hoe kan dat????

ooooooo **34** ooooooo

A is er van overtuigd geraakt dat de vrije wil bestaat. Dit heeft voor hem alles anders gemaakt, want volgens de onverbiddelijke natuurwetten kan de vrije wil niet bestaan; en A nu, heeft uit zijn ontdekking dat de vrije wil bestaat, de conclusie getrokken dat dan ook God dus moet bestaan. "Es muss sein", zoals men zegt.

A leeft²⁵¹, Bennie is dood, en Lange Tanden bestaat allang niet meer maar hierover ben ik u nog wat informatie verschuldigd. Voilá:

.....

Enige maande na Bennies definitieve falen hebben zich in Lange Tanden enige mysterieuze sterfgevallen voorgedaan die een enorme indruk gemaakt hebben op de bewoners van het dorpje.

Kim Wok is als gevolg van vergiftiging om het leven gekomen.

Popipipo en zijn vrouw zijn in hun Paleis levend verbrand.

Het Kwaad is overal, en de mate waarin het Kwaad Kwaadaardig is, is met geen pen te beschrijven.

De Kwarken voelden zich in Lange Tanden niet meer prettig, daarom zijn ze er weggegaan. De jungle heeft weinig tijd nodig gehad om de huisjes volledig weg te raderen, dat wil zeggen de Tweede Hoofdwet van de Thermodynamica te effectueren ten nadele van de hutjes die gestaan hebben op het kleine plekje van onze planeet waar zich ooit Lange Tanden bevonden heeft, en waar alles nu in een smerig kleurtje groen ondergedompeld is.

.....

Over de lessen die Jung ons leren wil wil ik nu iets zeggen.

---

²⁵¹ A houdt er serieus rekening mee dat de hypothese volgens welke het zo is dat de aarde een oord is waar de hemel en de hel vechten om het lot van de mens, met de Waarheid strookt.

.....

Jung heeft naar aanleiding van zijn visioenen en dromen geconcludeerd dat God zowel Goed als Kwaad is. In dit verband gebruikt hij de term *complexio oppositorum*. Hij ziet het zo dat de essentie van de gang der mensheid is, dat wij in de loop van de millennia voortdurend lessen toegediend krijgen vanuit het onbewuste. Maar hij vindt dat de christelijk opvattingen zoals ze ten tijde van de Middeleeuwen uitgekristalliseerd zijn -opvattingen die vervolgens eeuwenlang gangbaar geweest zijn- niet langer voldoen – omdat ze te steriel zijn. Want ze behelzen een God die absoluut goed is: terwijl God volgens Jung juist ook kwaad is. God is goed/kwaad. Volgens Jung is de twintigste eeuw de eeuw waarin ook het Kwaad wil mee-leven. Hij waarschuwt ons. Zijn waarschuwing luidt: Het kwaad zal een autonome kracht worden als we ons godsbeeld niet herzien. Want het Kwaad zal zich hoe dan ook aan ons opdringen, goedschiks of kwaadschiks! Het is niet mogelijk, in een enkele alinea de diepgang van Jungs bevindingen samen te vatten. U moet zijn autobiografische boek *Herinneringen Dromen Gedachten* lezen (dit is belangrijk! doen!); in hoofdstuk *Late gedachten* kunt u lezen dat het nodig is dat we aan zelfonderzoek doen, en dat we accepteren: “Ik ben in staat tot het verrichten van Kwaad”. Ergens heb ik van Jung de uitspraak gelezen: “Men wordt licht, niet door zich licht voor te stellen, maar door zich de duisternis bewust te maken”. Ik, Bennie, ben er mede vanuit het door Jung verwoorde inzicht toe gekomen in *Levend begraven* ook de zwarte kanten van mijn eigen persoonlijkheid en leven op te nemen. Want ik geloof in de relevantie van Jungs aanbeveling: Word je van het Kwaad dat *in jou* schuilgaat bewust.

Ik meen net zoals Jung het gezien heeft, waar te nemen dat de officiële christelijke kerken een veel te steriel, en daardoor feitelijk kwaad-aardig beeld, van de realiteit propageren. De strijd die het Kwaad voert is afgrijselijk, en godsgruwelijk genadeloos, en bloedstollend intens. Het is überhaupt niet mogelijk de kleur van het Zwart te beschrijven of te zien. Maar de kerk vat de pogingen der helle machten om ons te doden, met behulp van het lullige woordje “zonde” samen; dit slaat nergens op, en is een kwaad in zichzelf. Mijn bijdrage is, dat ik in een aantal opstelletjes van *Levend begraven* pogingen gedaan heb, het moorddadige en meedogenloze van het Kwaad te beschrijven.

Ik vind Jung geniaal als hij vanuit zijn intuïties tot concrete aanbevelingen overgaat. Hij heeft als psycholoog in zijn praktijk bijzondere successen geboekt, en ik begrijp dat hij veel mensen geholpen heeft bij hun (onbewuste) strevingen tot weer mens worden.

.....

Over de lessen die de astrofysica ons leert valt ook wel wat te zeggen.

.....

En zo zijn de 92 elementen die het heelal rijk is, gewrocht. Ze zijn gefabriekeerd in de sterren, en ze zijn door novae en supernovae het wijde heelal in geblazen. (Om precies te zijn: waterstof is niet in de sterren gevormd, maar ten tijde van de periode die direct op de Big Bang gevolgd is. Weet je het nog? Hoe alles begonnen is? Er was eens, lang ja heel lang geleden, een enorme **BENG!** De BENG waaruit het ganse heelal voortgekomen is. En toen, in den beginne, gebeurde het dat er waterstofkernen voortkwamen uit botsingen tussen fotonen. En drie minuten later begon een proces waarbij uit waterstofkernen heliumkernen ontstonden (26%). Na verloop van tijd kwamen er bolvormige concentraties tot stand, gewrocht door gigantische wolken waterstof- en heliumgas, concentraties waarin de atoomkernen dermate dicht tegen elkaar geperst werden (door toedoen van de zwaartekracht) dat het proces van de vorming van helium uit waterstof andermaal begon te lopen. Zo'n bolvormige concentratie ging daarbij veel licht uitstralen. *A star was born!* Sterren kunnen vervolgens opgevat worden als dé elementen-fabrieken in het heelal. In eerste instantie maakt de ster alleen maar helium maar in latere stadia van de stervolutie ook alle andere elementen. En in een aantal gevallen eindigt het er mee dat zich in de ster onbegrijpelijk heftige ontploffingen voordoen waardoor de gevormde elementen in de interstellaire ruimte belanden. Zie je het voor je?.

Zo zien wij nu, duizelig van besef dat wij, jij en ik, en alle mensen en dieren en planten, en de gesteenten waaruit de aarde bestaat, en het water en de gassen – o, alles – uit afvalstoffen geformeerd zijn die ooit door ontploffende sterren uitgebraakt zijn!

Overigens verloopt de stervolutie bij verschillende sterren verschillend. Dit komt met name doordat de gang van zaken sterk beïnvloed wordt door de massa van de ster. De heel zware sterren doen het bepaald anders dan de lichtere. De zon, hoe zal het de zon vergaan? Welke evolutie staat hem te wachten? Welnu, over vier miljard jaar zal hij enorm opgezwollen zijn. Dan is hij een zogenaamde *rode reus* geworden. De aarde zal daarbij aan de tactiek van de verschroeide aarde onderworpen worden zijn met als gevolg: alle aardse leven om zeep gebracht (levend gekookt, levend gerookt, levend gebrad). Vervolgens zal de zon een *witte dwerg* worden. En tenslotte, nadat vele miljarden jaren verstreken zullen zijn, zal de zon uitgedoofd zijn, dat wil zeggen gestopt zijn met stralen. De dood van een ster!

.....

○○○○○○ 35 ○○○○○○

De verzameling cellen in de mensenschedel die wij eenvoudigweg *hersens* noemen, is dermate oeverloos gigantisch immens groot dat we er onmogelijk besef van kunnen hebben; en hoe het orgaan dat zich verborgen achter de benige wanden die het hoofd vorm geven ophoudt werkt is het grootste mysterie dat er is. Het staat weliswaar vast dat we bij al onze vaardigheden, en het maakt niet uit hoe hoog ons IQ toevallig is of niet is, helaas maar al te beperkt zijn - we zijn domme dieren; en dit verklaart hoe het mogelijk is dat we alles gewoon vinden.

Maar alles is hoogst ongewoon. Elk zandkorreltje, elke plant, elk dier, elke mens is het resultaat van een scheppingsproces dat ca. vijftien miljard jaar geleden begonnen is. Wie in de spiegel kijkt aanschouwt een natuurproduct van onzegbare eerbiedwaardigheid.

Door hoofdstuk 33 te hebben gelezen heeft u van een poging van mijn zijde kennisgenomen tot ons eerbiedwaardig-zijn als mens onder de aandacht brengen (weliswaar zijn we bij voortduring gestruikeld over confrontaties met ons aller talent tot het maken van rumoer en het zaaien van onrust en de vaardigheden der mens in het kapotmaken van Goedheid, Schoonheid en Waarheid). Het staat vast dat ieder van ons het unieke resultaat is van een onafzienbare reeks van gebeurtenissen, en nu, nu hoofdstuk 33 achter ons ligt, kunnen we het zo zien dat we ons op een bergtop bevonden hebben alwaar het panorama dat we ontrold te zien gekregen hebben onszelf, onze waarde, onze waardeloosheid, onze onvoorstelbare identiteit te zien gegeven heeft. Maar we moeten altijd door. We staan nu wel stil te staan bij wat we gezien hebben maar hier kan het niet bij blijven. Juist. En nu volgt een mededeling. Let op! - hier komt ie: er volgen nog meer bergtoppen - van weldegelijk ook zeer bijzondere allure.

En de zodadelijk volgende bergtoptekst biedt inzicht in het waanzinnig bijzondere van het onderliggende waar alles wat er is op berust; - het is tevens de afsluitende tekst betreffende de kwantummechanica (alles wat in de natuur gebeurt, berust, al zo'n vijftien miljard jaar lang, in de kern op de wetten der kwantummechanica²⁵²); en we gaan gewoon door; nu we oog in oog hebben gestaan met het onvoorstelbaar immens vele dat er gebeurd is, het vele dat er uiteindelijk toe geleid heeft dat wij hier nu zomaar bestaan, moeten we onverdroten verder gaan. En het

---

²⁵² Waarbij het geheel weliswaar dwingend onderworpen is aan de structurering en bepalingen des relativiteitstheories, alsmede voortgestuwd wordt vanwege de Tweede Hoofdwet van de thermodynamica.

volgende volgt nog: afronden van de kennismaking met de bevindingen van de wetenschap; het trekken van een enorm belangrijke en heel bijzondere conclusie uitzicht gevende op Meer Zicht; - en enige beschouwingen over de kunst van het gewoon doorgaan; en zo nog het e.e.a. Enfin, - ter zake:

Hoofdstuk *Alles is anders* (zie blz. 251) bevat een weergave van de gangbare opvattingen²⁵³ over de kwantummechanica. Deze opvattingen zijn ouderwets. Hieronder een fragment om het bijzondere en de essentie van de kwantumtheorie duidelijk te maken, gebaseerd op hoe Richard Feynman het gezien en verwoord heeft.

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u de hierna volgende tekst overslaan, en verder gaan op bladzijde 410.

.....

En nu nog een waarschuwing. Het lezen en overdenken van onderstaande tekst is echt een hele klus. Een hele klus, ja dat is het, maar ik doe meteen ook de belofte dat als u het desondanks doet, u na afloop een verhoogd weten verkregen heeft betreffende hoe OLH de Natuur nou eigenlijk in elkaar gezet heeft (hetgeen wonderlijker is dan alles).

{hier is wat tekst weggelaten}

Stel we weten dat een atoom zich ergens op een gegeven lijnstuk (op de X-as van een coördinatenstelsel) bevindt:

?

Het atoom bevindt zich op de getekende lijn; maar het is niet getekend. De ondervolgende tekst geeft nadere informatie over hoe het atoom eruitziet (het ziet er niet uit). Het vraagteken geeft aan dat niemand de kwantummechanica snapt.

Vat hierbij het lijnstuk op, als een beknopte weergave van de door ons ervaren wereld - de wereld waarin wij leven. *Opmerking:* het kwantummechanische plaatje dat wij mensen van Moeder Natuur

---

²⁵³ Alleen mijn hartekreet "Weg met de golfjes! Weg met de dualiteit!" is een aberratie.

gemaakt hebben betreffende de vraag wáár op het lijnstuk het atoom zich bevindt ziet er NIET als volgt uit:

Ziet u op de lijn het vage vlekje? Dat vlekje is volgens zekere ouderwetse teksten die over de kwantummechanica gaan, een poging tot aanduiden hoe een atoom (of ander pieperdepiep klein deeltje) er zo'n beetje uitziet. Het vage van het vlekje zou dan laten zien dat de plaats waar een deeltje zich bevindt volgens de kwantummechanica niet eenduidig bepaald is. Nou, quatsch! – een pieperdepiep klein deeltje ziet er heel anders uit (het ziet er niet uit).

{Einde van de opmerking} Nu gaan we bezien hoe het kwantummechanische plaatje dat wij mensen van Moeder Natuur gemaakt hebben betreffende de vraag wáár op het lijnstuk het atoom zich bevindt er dan wel uitziet. Als volgt.

Met elk punt van het stuk lijn (op de X-as) is een *getal* geassocieerd. En het “atoom als zodanig” manifesteert zich *niet* in onze wereld (het atoom als zodanig manifesteert zich nergens op het stuk lijn). Je hebt nu dus even alleen die getallen. Overigens valt daar vreselijk veel over te vertellen, over deze getallen, omdat ze ons een hoop te vertellen hebben zagezegd (“Getallen vertellen”). Daar kom ik dadelijk uitgebreid op terug. Voorlopig moet u even goed weten, dat het écht zo is: met elk punt van het stuk lijn op de X-as is een *getal* geassocieerd – en het “atoom als zodanig” manifesteert zich *niet*. Je hebt *alleen* deze getallen. Pas als je, door te meten waar het atoom is, het atoom dwingt zich in onze dagelijkse wereld – de macrowereld zagezegd – te manifesteren dan, ja alleen dan, zal het “deeltje” of beter gezegd “nadaatje”²⁵⁴ ergens op het lijnstuk oppiepen. Waar? Waar komt het dan tevoorschijn? Dat wordt bepaald door de zojuist genoemde getallen die met de diverse punten van het lijnstuk geassocieerd zijn. Namelijk, je moet een zekere wiskundige bewerking op deze getallen uitvoeren, om de groottes van de *kansen* te berekenen dat het atoom zich ter plekke van de betrokken punten zal manifesteren; dit behoeft een nadere toelichting.

Aldus: als je je een stilstaand atoom wilt voorstellen, stel je dan een zoi getallen voor, waarbij elk getal met een punt van de beschouwde ruimte – of in ons voorbeeld: met een lijnstuk op de X-as – geassocieerd is. En de getallen zijn op een bepaalde manier bepalend voor de grootte van de kans dat het atoom zich ter plekke van de

---

²⁵⁴ Het woord “nadaatje” wordt gebruikt omdat het woord “deeltje” tekort schiet vanwege de suggestie die van “deeltje” uitgaat van dat er van zoiets als een mini-mini-mini-knikkertje sprake zou zijn, hetgeen feitelijk niet zo is.

diverse punten zal manifesteren op het moment waarop je gaat meten waar het atoom zich bevindt. Dus, een atoom is *niet*: een puntje dat zich ergens bevindt, nee, je hebt uitsluitend en alleen een reeks getallen, die een soort wortels zijn, “kanswortels” zegmaar, van de kansen op oppiepen van het atoom. Aldus het plaatje van een stilstaand atoom. Overigens piept het atoom alleen maar op, op het moment waarop je een meting doet – of, om het minder mensgebonden te zeggen: op het moment waarop de Natuur afdwingt dat er vanuit de “microwereld” een oppiepen plaatsvindt (een oppiepen dat in wezen inhoudt dat zich een *gebeurtenis* in de door ons ervaren wereld – de “macrowereld” – voordoet²⁵⁵). Veel kwantumfysici zien het zo dat het oppiepen van een nadaatje het gevolg is van het doen van een meting, maar dat klopt waarschijnlijk niet helemaal. Want ook zonder menselijk ingrijpen is oppiepen klaarblijkelijk aan de orde van de dag! Direct na het oppiepen heb je weer alleen maar de getallen die met de punten van de X-as geassocieerd zijn (de “kanswortelgetallen”). En het is en blijft zo, dat wáár op het stuk X-as het atoom op zal piepen als je een meting gaat doen, niet definitief voorspelbaar is. Je kunt alleen maar door middel van de kanswortelgetallen de kansen berekenen. In ons geval, het geval van een stilstaand atoom op een lijnstuk van de X-as, is het zo dat de oppiepkans voor alle punten van het desbetreffende lijnstuk op de X-as even groot is²⁵⁶. Op het moment waarop je een meting doet zal het atoom zich gegarandeerd ergens op het lijnstuk manifesteren, maar wáár dit zijn zal, is niet voorspelbaar, maar je weet wel dat de kans dat het in een gegeven punt gebeuren zal voor alle punten van het stuk lijn even groot is, ongeacht welk punt je in ogenschouw neemt.

Zie je? Wonderlijk he. Het atoom is in geen velden of wegen te bekennen. Het enige wat je hebt is zoiets etherisch’ als een continue reeks “kanswortelgetallen” geassocieerd met de diverse punten van het stuk lijn, die bepalend zijn voor de kansen dat het atoom ter plaatse van de diverse punten op zal duiken als het gedwongen wordt zich te manifesteren in de wereld. Ik vertel u geen sprookje hoor. Dit plaatje strookt écht met de Waarheid! – dit is zoals het *is* volgens de nieuwste inzichten die de mens zich over de Natuur gevormd heeft!

Maar u weet nog niet eens dat deze kanswortelgetallen waar we het steeds over hebben zeer bijzondere getallen zijn; het zijn namelijk geen gewone, maar *complexe* getallen. “Complex” betekent nu niet ingewikkeld – hier is “complex” gewoon een term die de wiskundigen een keer bedacht hebben.

Ik leg uit wat een complex getal is; dit is even een uitwijding, die overigens noodzakelijk, ja zelfs essentieel is – nadat deze uitwijding

---

²⁵⁵ In de microwereld doen zich geen gebeurtenissen voor – alleen in de macrowereld gebeurt er e.e.a. In de microwereld heb je alleen kanswortelgetallen.

²⁵⁶ Strikt genomen is alleen indien het beschouwde lijnstuk oneindig lang is de kans op oppiepen voor alle punten even groot (ofschoon onzegbaar klein dan).

gedaan is, zal het verhaal weer over de kwantummechanica als zodanig gaan. Een complex getal is een getal dat geschreven kan worden als de algebraïsche som van een gewoon getal en een *imaginair* getal. Op dit moment begint u mij misschien vervelend te vinden. Ik zou willen zeggen: hou even vol. Als u, wat ik hier aan het vertellen ben, blijft volgen zal uw mond alsmaar verder open gaan staan van verbazing. Blijf bedenken, dat wat ik beschrijf, de *realiteit* aangaande atomen e.d. is! Demokritos zou verbijsterd van zijn stoel vallen als hij met dit alles geconfronteerd werd... u heeft het voorrecht het in zijn plaats te kunnen doen. Om te kunnen uitleggen wat een complex getal is, wijs ik er eerst op dat een gewoon getal in zekere zin gezien kan worden als geënt te zijn op het getal 1. Bijvoorbeeld het getal 10, is gelijk aan tien keer 1. En het getal $\frac{1}{4}$ is een kwart van 1. Enzovoort²⁵⁷. Welnu, imaginaire getallen zijn niet op 1 geënt, maar op i . Dit wordt uitgesproken als “ie”. Het niet geënt zijn op het getal één, maar op het getal i , dat is het, wat imaginaire getallen kenmerkt. Je schrijft een imaginair getal als $i7$, en dat betekent: zeven keer i ; dit was zomaar een voorbeeld. Nog een voorbeeld: het getal $i10$ is gelijk aan tien keer het getal i . Enzovoort.

Een voorbeeld van een complex getal is: $10 + i3$. Ziet u? Tien keer het getal 1 plus drie keer het getal i . Mooi; een complex getal is dus de som van een gewoon getal en een imaginair getal. Je kunt deze som overigens niet verder uitrekenen. Normaal gesproken kan je een som uitrekenen – ik bedoel, bijvoorbeeld: $10 + 3 = 13$. Dat getal 13 is dan de uitkomst van de som; maar zoiets kan je bij de complexe getallen niet doen. $10 + i3$ kan je verder niet berekenen – deze som heeft dus geen uitkomst. Je kunt het zo zien dat een complex getal uit twee componenten bestaat, en dat je deze twee bij elkaar geplaatst opschrijft, - genoteerd als $10 + i3$ bijvoorbeeld. Enfin, dit weten we nu. Nu volgt nog een uitleg over het getal i , uit te spreken als ie ; - we moeten nog even bezien wat ie op zichzelf eigenlijk voor een entiteit is, en dan hebben we de uitleg over de complexe getallen achter de rug. Het getal i kenmerkt zich door de eigenschap dat, als je het met zichzelf vermenigvuldigt, je als uitkomst -1 krijgt. (Als u niet gewend bent met negatieve getallen te werken, vergeet dit dan maar.) Dus: $i \times i = -1$. U leest het goed: $i \times i = -1$. Blijf op je stoel zitten! blijf gewoon ademen! trek je nergens wat van aan... $i \times i = -1$ en zo is het toevallig ook nog eens een keer. Het is niet anders, en zal ook nooit anders worden. De wiskundigen hebben nu eenmaal de gekste dingen bedacht. En daar maken de natuurkundigen dan weer dankbaar gebruik van, maar voor ons doet het er niet toe; en we zullen het er verder niet over hebben (we behandelen het als een typisch geval van verdringing).

Enfin, in geval van een stilstaand atoom heb je dus: met elk punt in

---

²⁵⁷ En er bestaan entiteiten die de wiskundigen “reële getallen” noemen; daar ga ik hier verder niet op in.

het referentiestelsel een complex getal geassocieerd (dit getal is door mij aangeduid met de term “kanswortelgetal”). Dit is wat er is. Punt. Maar het wordt nog boeiender. Want u moet nog weten dat de zoi aan complexe getallen waaruit in de microwereld het gevalletje dat atoom genoemd wordt bestaat, niet constant is, doch op een speciale manier voortdurend aan het veranderen is. Bijvoorbeeld, op een bepaald tijdstip heeft zo’n getal de waarde: $10 + i3$. Een tijdje later is het, bijvoorbeeld: $7,3 + i7,46$; weer even later is het: $3 + i10$, - waarbij het nu zo is dat de twee componenten van het getal de hele reeks van waarden tussen 10 en 3, respectievelijk $i3$ en $i10$ vloeiend doorlopen hebben; en weer een tijdje later is het wederom: $10 + i3$ (de hier gegeven getallen zijn overigens zomaar voorbeelden, dit zijn niet waarden die je bij een atoom aan zult treffen, maar voor het begrip is dat even niet zo belangrijk). Enzovoort – de kanswortelgetallen veranderen aan één stuk door. En het gaat er al met al zo aan toe dat beide componenten van het complexe getal, dus zowel het “gewone” getal als het imaginaire getal, daarbij heel mooi *ritmisch* met het verstrijken van de tijd variëren. In feite is het ritme waarin de getallen groter en kleiner worden, hetzelfde ritme als dat van een golf; - en zo gaat het dan alsmaar maar van op-en-neer, en op-en-neer, en op-en-neer, en op-en-neer... - en zo gaat het alsmaar maar door. U herinnert zich misschien dat we lang geleden een beschrijving gegeven hebben van een zich in de ruimte voortplantend elektromagnetisch veld²⁵⁸: toen stelden we vast dat daarvan de grootte ala een golfbeweging varieert. Welaan, een dergelijk golfvormig variëren is het nu dat de twee onderdelen van het complexe getal bij voortdurend aan het ten uitvoer leggen zijn. Daarbij is het zo dat wanneer het imaginaire deel van het complexe getal klein is, het gewone deel juist groot is, en andersom.

Ik wil hier graag de aandacht vragen voor iets dat zeer bijzonder is. Vroeger, toen we de golfbeweging van het zich voortplantende elektromagnetische veld beschouwden, zeiden we: het is de *veldsterkte* waarvan de grootte alsmaar op en neer deint. Weliswaar was het niet duidelijk waar zo’n veld “uit bestond”; dat vonden we toen een moeilijk te verteren fysisch feit, maar we hebben ons er maar bij neergelegd, na eens een jenevertje gedronken te hebben om op verhaal te komen (herinnert u het zich nog? – of was het geen jenevertje maar een wodkaatje??). Maar bij wat wij nu onder ogen aan het zien zijn is het nog erger gesteld, er is in verband met de kanswortelgetallen namelijk helemaal niets dat de betrokken golfvormige “beweging” aan het maken is (je hebt alleen de desbetreffende wiskundige formule). Dit is dus heel anders dan bij een touw waarin zich een golf voortplant, of bij elektromagnetische golven want in deze gevallen is er een medium waarin de golf zich voordoet. Maar bij de golfvormige variatie van het complexe getal is er van een variërend medium gewoon helemaal geen sprake – want er is hier geen medium. De fysici zijn het er in dit verband dan ook nog niet over eens of deze complexe

---

²⁵⁸ Alleen in LB, in dit boek niet.

kanswortelgetallen überhaupt wel echt “bestaan” (Roger Penrose is één der genen die ervan uitgaat dat de kanswortelgetallen weldegelijk “bestaan”, maar lang niet iedereen denkt er expliciet zo over).

En je mag het ook niet zo zien dat de complexe getallen (complexe getallen waarvan de twee componenten onophoudelijk golverig met de tijd aan het veranderen zijn) zich *ter plekke* van de diverse punten van de X-as ophouden – ze zijn wel met de diverse punten *geassocieerd*, maar het is *niet* zo dat ze zich ter plekke van de lijnpunten *bevinden*. Dat konden we toentertijd wel zeggen: dat een veld iets was dat zich ter bestemder plekke in de ruimte bevond, maar een dergelijk plaatje kan in casu het handelen en wandelen van nadaatjes niet aangehouden worden. Waar de complexe “golfvormig” vibrerende kanswortelgetallen zich dan wél bevinden? Daar doet de kwantummechanica absoluut geen uitspraak over! Raar he? Een atoom “bestaat uit” complexe getallen, waarbij het niet duidelijk is waar die getallen zelf zich bevinden. Dit is en blijft sowieso een diepzinnige vraag hoor: “Waar zijn de getallen”. Heeft u ooit een getal gezien? Nouja, u heeft twee *ogen* gezien, of twee *heuvels*, of twee *ballen*. Maar het getal *twee* als zodanig??? Raar he. En daar bestaat een atoom dus uit – uit getallen, en dat zijn niet zomaar getallen maar complexe getallen, en dat zijn niet zomaar complexe getallen, maar complexe getallen waarvan de twee onderdelen bij voortduring “golverig” van grootte veranderen – zonder dat er iemand is die jou vertellen kan wáár in ruimte en tijd deze complexe getallen zich eigenlijk bevinden.

Er is nog het nodige dat ik vertellen wil. Om te beginnen dit, dat het tempo waarin de twee getal-onderdelen van de myriaden aan complexe getallen geassocieerd met het beschouwde stuk lijn (de X-as) veranderen, gigantisch hoog ligt. Miljarden, miljarden malen per seconde, volvoeren de twee onderdelen van de complexe getallen hun vervoerend ritmische dans van op-en-neer²⁵⁹ en op-en-neer... Er is een formule waarmee je berekenen kunt hoe vaak per seconde de getal-onderdelen van de complexe getallen hun op-en-neer-beweging ten uitvoer leggen. In deze formule komt de massa van het deeltje (het atoom in ons voorbeeld – maar de hier gegeven beschouwing geldt universeel voor alle miniatuurdeeltjes van het heelal – dus niet alleen voor atomen) voor, en de lichtsnelheid, en een getalletje dat “de constante van Planck” genoemd wordt. Maar de massa en de lichtsnelheid komen er op zodanige manier in voor, dat deze twee samen precies de waarde van de *energie* geven die met het deeltje geassocieerd is. Welke energie? Nou, de energie waar het deeltje (het atoom) “uit bestaat”! Weet u het nog, hoe het zit met het verband tussen massa en energie? Einstein heeft ontdekt dat massa en energie equivalente entiteiten zijn, en heeft de formule ontdekt die het verband tussen massa en energie vastlegt. En ik interpreteer dit altijd zo: in wezen *is* alles energie, ook “deeltjes” zijn een vorm van energie, en *alle*

---

²⁵⁹ In feite is het beter om te zeggen: “groot-en-klein”, in plaats van “op-en-neer”, omdat het om louter getalgroottes gaat.

energie heeft massa. Nou, en ik hou er nu van, het gigantisch snel “op-en-neer schommelen” van de twee getal-onderdelen waar de complexe getallen uit bestaan, op te vatten als een overdrachtelijk plaatje van wat de energie waar deeltjes uit bestaan *is!* Ik geloof dat dit één van de verste punten is tot waar je als mens komen kunt, als je wilt aanvoelen wat energie in essentie nou toch *is*: - en we zien energie nu als zoiets als het razendsnel in grootte veranderen van de twee componenten van de complexe kanswortelgetallen betreffende nadaatjes – waarbij het, zoals gezegd, zo is dat de fysici het er niet over eens zijn of de hier beschouwde complexe getallen wel wezenlijk “bestaan” in de natuur – de formules van de kwantummechanica doen over het fysisch bestaan van de desbetreffende complexe getallen geen uitspraak – de formules van de kwantummechanica en de voorschriften die zeggen hoe je met de formules je gang moet gaan om de juiste uitkomsten te krijgen zijn een rekenrecept, - meer niet (en de uitkomsten van het gewerk met de formules zijn uitspraken over de te verwachten resultaten van metingen/waarnemingen).

Ik zei eerder dat de complexe kanswortelgetallen op een bepaalde manier bepalend zijn voor de *kans* dat het atoom ter plekke van de betrokken punten op zal duiken zodra een meting gedaan wordt – als je een meting gaat doen weet je alleen dat je het atoom ergens op het desbetreffende stuk lijn aan zal treffen, maar wáár ergens dat zijn zal, dat weet je niet. Je weet alleen voor de diverse punten hoe groot de kans is dat het opduiken zich er zal voordoen, want deze kansen kan je berekenen door een bepaalde wiskundige bewerking op de met de punten geassocieerde complexe getallen los te laten. Welnu, om te berekenen hoe groot de kansen zijn moet je om te beginnen de kwadraten van de beschouwde complexe getallen nemen, dat wil zeggen je moet ze met zichzelf te vermenigvuldigen.

Ja, dat kan – je kunt complexe getallen namelijk met elkaar vermenigvuldigen, en dus ook met zichzelf. Het resultaat van zo’n vermenigvuldiging is wederom een complex getal. Bijvoorbeeld $(3 + i10) \times (3 + i10) = -91 + i60$. Niet proberen dit na te rekenen, als je niet weet hoe dat moet – ’t doet er namelijk verder niet toe.

Om de gezochte kanswaarden te verkrijgen moet je nu nog één ding doen: je moet na het complexe getal met zichzelf vermenigvuldigd te hebben, van het verkregen resultaat (hetgeen ook weer een complex getal is) de “absolute waarde” nemen. Jaja, elk complex getal heeft een “absolute waarde”. Wat de “absolute waarde” van een complex getal nou weer is? Dit begrip kunt u in zekere zin opvatten als: de getalsgrootte van het complexe getal in zijn totaliteit – oftewel de grootte van het complexe getal als zodanig, zegmaar (en deze grootte is trouwens een “gewoon” getal, niet een imaginair getal ofzo).

Ik laat even zien hoe je de absolute waarde van complexe getallen berekent, aan de hand van twee voorbeelden.

= *Voorbeeld één*: de absolute waarde van het complexe getal $(3 + i10)$ is: $\sqrt{3^2 + 10^2}$. Hier komt 10,44 uit (als u niet weet wat $\sqrt{\quad}$ is, laat dit dan gerust rusten – is niet van belang).

= *Voorbeeld twee*: de absolute waarde van $(-91 + i60)$ is: $\sqrt{91^2 + 60^2}$.

Hier komt 109 uit.

Ik kan het ook heel mooi zeggen, namelijk als volgt: de absolute waarde van een complex getal is gelijk aan de wortel van de som van de kwadraten van de reële en de imaginaire component van het complexe getal. Op dit moment vindt u mij misschien alweer heel vervelend worden?! Ik heb inderdaad een schuldgevoel nu, met name voel ik mij schuldig jegens degenen die wars van wiskundige formules zijn. “Wortels, kwadraten: waaaardeloos! Bull shit! Blèèèèèèèèè!!!!!!” Toch – toch, wederom, vraag ik het u, of u alstublieft niet af wilt haken – zelfs als u niet weet waar het symbooltje $\sqrt{\quad}$ op slaat? Het wordt zometeen weer minder saai, u zult het zien. En we hebben het hier niet over een niet-waar gebeurde geschiedenis, we hebben het over de WAARHEID!! Wat ik hier vertel: - zo zijn de dingen echt!! Raar he... Overigens, de diverse (complexe) getallen die ik boven als voorbeelden gebruikte om het vermenigvuldigen van complexe getallen, en het bepalen van de absolute waarde, toe te lichten, zijn zomaar gekozen, en zijn bepaald niet representatief voor de waardes die u in verband met atomen of andere deeltjes aan zult treffen – in het geval van nadaatjes, namelijk, liggen alle absolute waardes tussen 0 en 1.

Even een samenvatting. Op het stuk lijn op de X-as waarop het atoom zich “bevindt” is het atoom als zodanig überhaupt niet aanwezig, maar wel kan je voor elk punt van het lijnstuk de kans berekenen dat het deeltje in dat punt aangetroffen zal worden als er een meting gedaan wordt, dat wil zeggen als het deeltje gedwongen wordt zich vanuit de nadaatjeswereld te manifesteren. Van elk van de kansen ligt de waarde ergens tussen 0 en 1. Het atoom als zodanig manifesteert zich niet, - je kunt alleen de kanswaardes berekenen ..... maar ik verbeeld mij dat u mij op dit punt onderbreekt, omdat er zich wat u betreft een gigant van een vraagteken voordoet die zich alsmaar meer aan u opdringt. En u vraagt: Jamaar ik zie gewoon de hele tijd om mij heen allerlei voorwerpen – en al deze voorwerpen bestaan uit atomen! – maar jij doet net alsof de Natuur zo is dat ik deze uit atomen bestaande voorwerpen niet zou kunnen zien totdat er een “meting” gedaan werd – ik begrijp kortom niet dat je beweert dat de dingen zagezegd uit “onzichtbare getallen” bestaan.....

Wel, ik geef inderdaad toe dat ik u door de manier waarop ik mijn verhaaltje ingericht heb, overvallen heb, en dat ik onduidelijk geweest ben. Ik zie in dat ik het niet goed gedaan heb... sorry daarvoor – en ik zal nu meteen proberen het goed te maken. Het is een feit dat de natuurkundigen ontdekten hebben dat als je 1 atoom (of ander “nadaatje”) in ogenschouw neemt, het zich inderdaad zo gedraagt als ik hier aan beschrijven ben – dit is écht zo! Tevens is het inderdaad ook een feit dat we in onze dagelijkse wereld om ons heen alle voorwerpen de hele tijd gewoon aanwezig zien zijn. We stuiten hier dus op een uiterst stuitende tegenstrijdigheid, en het is hoe dan ook duidelijk: de merkwaardige kwantumverschijnselen die je waarneemt als je de zeer kleine bouwsteentjes waar alles uit bestaat in ogenschouw neemt, doen zich *niet* voor als je grote conglomeraten van

deze zelfde bouwsteentjes beziet, de conglomeraten die door ons (levende danwel dode) objecten genoemd worden. Hoe deze tegenstrijdigheid verklaard kan worden? Ik geloof niet dat de natuurkundigen dit issue in essentie reeds opgelost hebben. Er is wel een soort van antwoord bedacht – verderop vertel ik daar iets over – maar zelf vind ik het niet zo'n bevredigend antwoord, en iemand als Penrose worstelt ermee, - hij vindt het merkwaardig, en in wezen onverklaard, dat je in onze dagelijkse wereld geen kwantumverschijnselen waarneemt. Ik denk dat het zo zou kunnen zijn dat zich in casu de objecten die wij zien een vorm van continu "meten" voordoet waardoor de objecten bij voortdurende in onze "macrowereld" opgepiept blijven – sommige mensen zeggen dat het oppiepen van de objecten om ons heen plaatsvindt doordat wij de objecten met ons bewustzijn waarnemen, maar dat zou betekenen dat de voorwerpen zich pas manifesteren in de macrowereld bevinden sinds er levende wezens met bewustzijn in het heelal aanwezig zijn... tja, en sommige natuurkundigen zien het inderdaad zo, maar Feynman niet, en ik denk dat ik het ook niet zo zie. Tot zover mijn poging tot beantwoorden van uw terechte vraag. Raar is alles toch he? Nu zal ik mijn verhaaltje maar weer oppakken, daar waar ik hierboven opmerkte dat ik de zaak even recapituleren ging. Ik ga verder!...

Even een samenvatting, die tevens enige verdergaande verdieping geeft. Op het stuk lijn op de X-as waarop het atoom zich "bevindt" is het atoom als zodanig überhaupt niet aanwezig, maar wel kan je voor elk punt van het lijnstuk de kans berekenen dat het deeltje in dat punt aangetroffen zal worden als er een meting gedaan wordt, dat wil zeggen als het deeltje gedwongen wordt zich vanuit de nadaatjeswereld te manifesteren. Van alle kansen liggen de waardes ergens tussen 0 en 1. Het atoom als zodanig manifesteert zich niet, - je kunt alleen de kanswaardes berekenen.

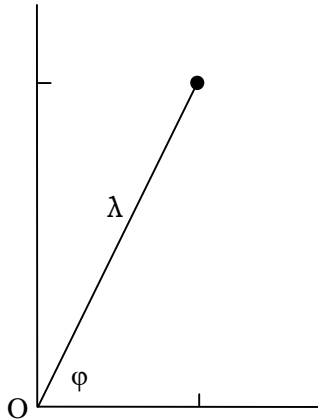
Voorbeelden van de kanswaardes zijn: 0,3; 0,45; 0,25; - maar pas op: op het hierboven door ons beschouwde stuk lijn zijn bij alle punten de kansen even groot²⁶⁰; bijvoorbeeld, verdelen we in gedachten het door ons beschouwde lijnstuk in in 1000 stukjes die allemaal even lang zijn, dan is voor elk der 1000 stukjes de kanswaarde 1/1000. En de kanswaardes zijn te berekenen uit de kanswortelgetallen (met elk der 1000 lijnstukjes is één kanswortel geassocieerd); en de kanswortelgetallen zijn complexe getallen. En als je nu een meting doet waardoor je het atoom dwingt zich te laten waarnemen in onze "macrowereld", is de kans dat het zich in een punt van het beschouwde lijnstuk manifesteert, gelijk aan de absolute waarde van het kwadraat van de kanswortel in dat punt²⁶¹.

---

²⁶⁰ Wat hier gezegd wordt is alleen waar als het beschouwde lijnstuk o-n-t-z-e-t-t-e-n-d lang is (maar dit doet er nu verder even niet toe).

²⁶¹ Goed beschouwd is dit verhaaltje niet helemaal vlekkeloos, omdat je met kansdichtheden werken moet, niet met kansen; voor het verkrijgen van begrip voor waar het wezenlijk om gaat is mijn verhaaltje echter goed genoeg.

Mooizo. Maar vernuftige wiskundigen hebben over complexe getallen iets weergaloos bijzonders ontdekt. Dit kan ik het beste uitleggen met behulp van een visueel plaatje, dat trouwens eveneens door de wiskundigen bedacht is. Je kunt een complex getal namelijk als volgt met behulp van een “coördinatenstelsel”²⁶² visualiseren:

De dikke punt die je in het plaatje ziet stelt het complexe getal zelf voor. Voor het gemak zijn onder en links van de dikke punt markeerstreepjes bij de assen geplaatst, en de afstand van de oorsprong tot het markeerstreepje bij de horizontale as is gelijk aan de grootte van de “gewone” getalscomponent van het complexe getal (deze is bijvoorbeeld gelijk aan 3). De afstand van de oorsprong tot het markeerstreepje bij de verticale as is gelijk aan de grootte van de imaginaire component van het complexe getal (10 bijvoorbeeld). En het complexe getal is in het plaatje afgebeeld²⁶³ door middel van een punt die precies boven het markeerstreepje bij de horizontale as geplaatst is, en tegelijkertijd precies rechts van het markeerstreepje bij de verticale as. De hierboven getekende punt is dan in ons voorbeeld een afbeelding van het complexe getal $3 + i10$. U vindt mij nog steeds vervelend, - en moeilijk doen! Maar we gaan dapper door. Dat doen we immers altijd. U ziet dat ik een lijn getekend heb, die de dikke punt verbindt met de oorsprong. En het leuke is nu, dat de lengte van deze lijn exact gelijk is aan de absolute waarde van het complexe getal!!!! (In ons voorbeeld is de absolute waarde 10,44.) Sommige mensen houden heel veel van wiskunde – vinden dat er een wonderbaarlijke schoonheid van uitgaat. Misschien dat u daar nu iets van begrijpen

²⁶² Dit “coördinatenstelsel” is niet fysisch maar louter wiskundig van aard.

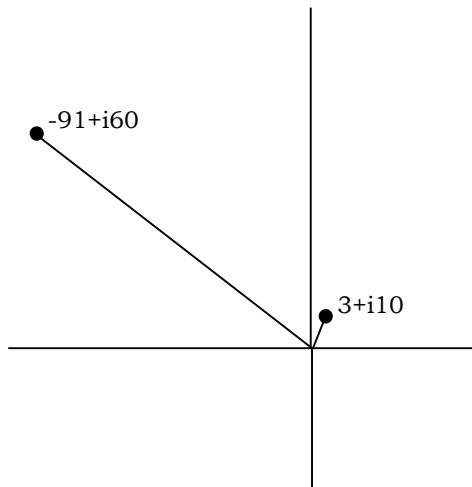
²⁶³ Let wel: dit plaatje is een zuiver wiskundig plaatje; bijvoorbeeld, het “coördinatenstelsel” dat hier gebruikt wordt is geenszins een coördinatenstelsel in fysische zin. Je kunt het plaatje opvatten als een ezelsbruggetje om het werken met complexe getallen voor de mens gemakkelijker te maken (misschien wijst het plaatje ons op een verborgen diepzinnige Waarheid – maar pogingen tot filosoferen laten we nu maar achterwege). Maar dit plaatje zegt als zodanig in ieder geval niets over wat fysische deeltjes zijn – het zegt alleen iets wiskundigs over complexe getallen.

kunt; misschien dat u het dadelijk nog beter begrijpen zult, want ik ben nog lang niet uitverteld. Nog heel veel wonderlijks meer mag ik vertellen; dat vind ik geweldig leuk om te doen trouwens. Eerst iets zeggen over hoe, in termen van het complexe getal als wiskundig plaatje afgebeeld, vermenigvuldigen van complexe getallen in zijn werk gaat; daartoe heb ik in de bovenstaande tekening bij het lijntje waarvan de lengte gelijk is aan de absolute waarde van het complexe getal, de letter λ geplaatst (dit is een Griekse letter – die uitgesproken wordt als “lambda”) hetgeen verder niets te betekenen heeft, ik heb het alleen gedaan om het lijntje makkelijk aan te kunnen duiden, daar zullen we straks nog veel gemak van hebben. Nu wil ik u er nog even op attenderen dat ik ook nog de letter ϕ (deze Griekse letter wordt uitgesproken als “fie”) in het tekeningetje aangebracht heb. Dat jongetje ϕ duidt de hoek aan die lijntje λ met het horizontale lijntje maakt; deze hoek wordt wel aangeduid met het woord *argument* (wiskundigen kiezen soms behoorlijk onlogisch overkomende termen...). Zo! Nu kunnen we bezien hoe het vermenigvuldigen van complexe getallen eruitziet! Hier komt het. Als je twee verschillende complexe getallen met elkaar vermenigvuldigt, maak je eerst twee van zulke tekeningen ala die welke wij zojuist ook gemaakt hebben, van de twee te vermenigvuldigen complexe getallen, en vervolgens maak je een derde tekening met daarin een nieuw lijntje λ , zodanig, dat:

- = hierbij de nieuwe hoek ϕ gelijk is aan de *som* van de ϕ 's van de twee te vermenigvuldigen complexe getallen;
- = de lengte van het nieuwe lijntje λ gelijk is aan het *product* van de lengtes van de twee λ 's van de te vermenigvuldigen complexe getallen.

Het eindpunt van het zo verkregen nieuwe lijntje λ is het complexe getal dat de uitkomst van de vermenigvuldiging is.

En zo kan je complexe getallen ook met zichzelf vermenigvuldigen natuurlijk. Dit betekent, dat als ik het complexe getal $3 + i10$ (zie het desbetreffende tekeningetje hierboven) met zichzelf vermenigvuldig, ik een nieuw lijntje λ krijg, dat een eind linksom rondgedraaid is zo dat de nieuwe hoek ϕ twee keer zo groot is als de oorspronkelijke ϕ , en waarvan de lengte aanzienlijk toegenomen is – deze is nu n.l. $10,44 \times 10,44 = 109$ – zie het tekeningetje hieronder dat zowel $3+i10$ als het resultaat van de vermenigvuldiging van $3+i10$ met zichzelf laat zien (niet op schaal getekend – maar da's no problem).

Al met al is nu aan het licht gekomen dat we complexe getallen blijkbaar op twee heel verschillende manieren met elkaar kunnen vermenigvuldigen – het kan op z'n formule's, d.w.z. we kunnen de berekening $(3 + i10) \times (3 + i10) = -91 + i60$ ten uitvoer leggen (hoe dat gaat is en wordt weliswaar alsmaar niet behandeld). Het kan ook door middel van een tekeningetjesmethode zoals zonet beschreven (hoe je in het coördinatenstelsel de lengte van de nieuw te tekenen lijn λ daadwerkelijk bepalen kunt wordt hier verder niet besproken). Beide manieren leveren precies hetzelfde resultaat op! Dit is echt heel verrassend alleraardigst, vind u niet?

Nog iets leuks. Eerder vertelde ik dat zowel de “gewone” als de “imaginaire” component van de kanswortelgetallen die met een deeltje zoals een atoom op een lijnstuk geassocieerd zijn, alsmaar in een razend tempo op-en-neer aan het vibreren zijn. Nu het leuke: dit vibreren gebeurt op zodanige wijze, dat de absolute waarden van de complexe getallen alsmaar even groot blijven, dat wil zeggen, in termen van het tekeningetje: de lijntjes λ blijven de hele tijd even lang!! Ja! En nu kunnen we het razende vibreren van de gewone en imaginaire component van de complexe getallen magnifiek als volgt visualiseren. Als volgt: volgens het tekeningetjesplaatje houdt dit gevibreer namelijk niets anders in dan een voortdurend rechtsom draaien van lijntje λ rondom de oorsprong, waarbij de “onderkant” van het lijntje zich steeds in de oorsprong blijft bevinden en *de lengte van λ steeds even groot blijft!!*

Nu ga ik iets doen wat u w.s. écht vervelend vindt, tenzij u een liefhebber bent. Ik ga nu een volbloed wiskundige formule in de groep gooien. En u zult in de formule die nu komt de term “**ka**” tegenkomen; dit is namelijk de term waarmee ik in formules het kanswortelgetal pleeg aan te duiden. (Opmerking: als zelfstandig naamwoord, los van de formules, heb ik het ook wel eens over de “kan” in plaats van over kanswortelgetal. En het Engelse woord voor “kan” is ‘pro’. En in de

Engelse taal wordt **ka** aangeduid met **pr**.)

Formule: $\mathbf{ka} = \{A \times (\cos \omega t)\} + i \{A \times (-\sin \omega t)\}$.

En dit is een belangrijke formule in de arena waarin de kwantummechanica zich afspeelt, die van toepassing is bij een deeltje (een atoom bijvoorbeeld) dat stilstaat, want hij is van toepassing bij wat ik intussen met zoveel woorden gezegd heb: dat met elk der myriaden punten van het beschouwde lijnstuk op de X-as een complex getal geassocieerd is, waarvan de componenten alsmaar, op-en-neer en op-en-neer, van grootte veranderen. Dit is nu als volgt kortaf te zeggen: met elk punt van het beschouwde lijnstuk is een **ka**²⁶⁴ geassocieerd waarvoor de zojuist gegeven formule geldt:

$\mathbf{ka} = \{A \times (\cos \omega t)\} + i \{A \times (-\sin \omega t)\}$; en in deze formule staat de t voor het voortschrijden van de tijd; en het symbool ω is een maat voor het tempo waarin de gewone en imaginaire component van de kan op-en-neer schommelen (ω wordt uitgesproken als “omega”). De woordjes “cos” en “sin” die je in de formule aantreft drukken het op-en-neer schommelende gedrag als zodanig van de gewone respectievelijk de imaginaire component van de kan uit (de kan is, zoals ik al zei, het woord waarmee ik het “kanswortelgetal” soms aanduid). De gewone getalscomponent van **ka** is gelijk aan $A \times (\cos \omega t)$, de imaginaire component is $A \times (-\sin \omega t)$. En A? Wat is A? Goede vraag! Het juiste antwoord luidt: A is de absolute waarde van het complexe getal (de lengte van lijntje λ in de hierboven gegeven tekeningetjes). Tja. Zo heeft God het nu eenmaal gewild. Sorry. Bij elk punt van het door ons beschouwde stuk lijn van de X-as waarop zich het beschouwde atoom “bevindt”, geldt de boven gegeven formule – dit is de formule die geldt voor elk van de continue reeks **ka**’s die met de continue reeks punten van het beschouwde lijnstuk geassocieerd zijn. Bij elk van de punten van het lijnstuk hoort op elk moment precies hetzelfde complexe getal, waarbij weliswaar de complexe getallen allemaal tegelijk alsmaar doorgaan met van moment tot moment te veranderen (d.w.z. de gewone en de complexe component van deze complexe getallen schommelen als razend op-en-neer – d.w.z. de lijntjes λ van alle **ka**’s draaien als razenden in het rond²⁶⁵ (zonder dat we weten wáár deze lijntjes zich bevinden – áls ze zich überhaupt al ergens bevinden...)). En als je een meting doet, zal het atoom zich in precies één punt van

---

²⁶⁴ Opmerking: de entiteit die ik hier “**ka**” noem, duidt Z, en met hem vele fysici, aan met ψ ; zie de A-Z-dialogoog genaamd: *Alles is anders*.

²⁶⁵ Overigens wordt hier met “ronddraaien” iets anders bedoeld dan wat je hebt bij het ronddraaien van een fysisch object in de macrowereld zoals een tollende tol of de aarde die om haar as roteert of bij een een pirouette makende schaatster; want het “rond de oorsprong draaien” van lijntje ℓ is aan de orde in de nadaatjeswereld waarbij er van enig fysisch object in de macrowereldse betekenis van het woord geenszins sprake is – het ronddraaien van lijntje ℓ is in ieder geval een ronddraaien in wiskundige zin (in het betrokken coördinatenstelsel) – of het tevens een ronddraaien in fysische zin is, dat weet ik niet goed, en vind ik een moeilijke vraag, - en daarbij overigens tevens wellicht(?) een zeer kardinale vraag.

het beschouwde lijnstuk manifesteren, waarbij voor elk punt geldt dat de kans dat het atoom zich er manifesteert even groot is als de kans dat het zich in een der andere punten manifesteert, te weten gelijk aan de absolute waarde van $\mathbf{ka} \times \mathbf{ka}$ (waarbij $\mathbf{ka}$ het complexe getal is dat met het desbetreffende punt geassocieerd is). Deze kans is in elk punt even groot – en heeft tevens op elk moment van de tijd dezelfde waarde. Terwijl de stand van de ronddraaiende $\mathbf{ka}$ ten opzichte van het coördinatenstelsel voortdurend met zeer gezwinde spoed verandert (d.w.z. de componenten van de complexe getallen onophoudelijk als razenden op-en-neer gaan), blijft de kans²⁶⁶ rustig steeds even groot – hij is gelijk aan $A \times A$. Hierin is A gelijk aan de lengte van lijntje λ in de tekening hierboven, en dit lijntje houdt steeds dezelfde lengte terwijl het als een razende ronddraait. U kunt het ronddraaien van het lijntje als een uiting opvatten van de energie waar het deeltje, het atoom in ons geval, uit bestaat. Ziet u het voor u? Misschien is het leuk nu even te pauzeren, en er een tijdje over na te denken... Even koffie drinken!

Ik kan de formule wel geven voor het tempo waarin het lijntje van een nadaatje ronddraait. U bent geïnteresseerd? OK, het lijntje draait elke seconde $(mc^2)/h$ keer rond, waarbij in deze formule m de massa van het desbetreffende atoom of elektron ofzo is, c de snelheid van het licht, en h een zekere fysische constante²⁶⁷ – en merk op dat mc^2 gelijk is aan de hoeveelheid energie waar het deeltje uit bestaat!!²⁶⁸). De massa van een elektron bijvoorbeeld is 0,00000000000000000000000000000911 kg. De lichtsnelheid is 300000000 m/s. De waarde van h is 0,000000000000000000000000000000663 Js. Dan leert ons een berekening aan de hand van formule $(mc^2)/h$ dat van een stilstaand elektron de lijntjes λ elke seconde 123.000.000.000.000.000.000 keer ronddraaien... Zie je het voor je? - zie je hoe de onzichtbare Waarheid achter de schijnwereld die wij om ons heen waarnemen eruitziet?...

Eigenlijk hebben we de beschrijving van wat een stilstaand nadaatje is, nu af, dat wil zeggen: u kent nu het plaatje dat de twintigste eeuwse natuurkundigen van de aanwezigheid van een atoom of elektron of ander pieperdepiepklein deeltje in de ruimtetijd opgesteld hebben (ik heb hier overigens de inwendige structuur van het atoom buiten beschouwing gelaten maar die structuur is in het kader van de hier gegeven uitleg niet van belang) - met Einstein als rebel langs de zijlijn, die niet in het kwantummechanisch plaatje geloven wilde. Maar

---

²⁶⁶ Opmerking: de mathematische bewerking die nodig is om deze kans te berekenen, wordt in de dialoog genaamd: *Alles is anders*, door Z (en met hem door vele fysici) met $|\psi|^2$ aangeduid.

²⁶⁷ h wordt *de constante van Planck* genoemd; hij is erg klein – blijkens professionele boeken over natuurkunde heeft hij de waarde $6,6262 \times 10^{-34}$ joulesec.

²⁶⁸ Strikt genomen geldt het zoals hier gezegd wordt onverkort alleen voor enkelvoudige deeltjes zoals een elektron, niet voor samengestelde deeltjes zoals atomen.

we hebben het eigenlijk al die tijd niet goed gezegd... want strikt genomen is het misschien niet zozeer een plaatje van het materiële deeltje genaamd atoom als zodanig dat we u voorgelegd hebben, maar gaat het meer om een plaatje dat betrekking heeft op de betrokken *gebeurtenis*, ik doel nu op de gebeurtenis die zich voltrekt op het moment waarop je een meting doet om te bepalen waar het atoom zich bevindt – de gebeurtenis die eruit bestaat dat het atoom heel even oppiept in de macrowereld, en dit is de soort van gebeurtenis die homo sapiens er in zijn naïviteit toe gebracht heeft te gaan spreken in termen van “het bestaan van atomen”. Maar bestaat er wel zoiets als atomen – dat wil zeggen bestáán deeltjes als materiële objecten wel? Het lijkt er een beetje op dat deeltjes in de zin van materiële objecten überhaupt niet bestaan, je krijgt de indruk dat op fundamenteel niveau de waarneming van een deeltje niet de waarneming van een materieel object betreft maar dat het gaat om “**een neerslag van entkristallen van gebeurtenissen**”! (Ik heb hier zojuist iets moeilijks gepoogd te zeggen, maar heb het wat onbeholpen gezegd geloof ik maar weet niet beter.)

{Opmerking} De onvoorstelbaar veelvuldig in boeken en artikelen over kwantummechanica aan te treffen teksten die beweren dat een deeltje “iets golfachtigs” heeft, zitten er allemaal naast. Wat er in feite aan de hand is, dat is dat elke kanswortelamplitude een complex getal is – niet een golfje, maar een complex getal, en dat zowel de reële component als de imaginaire component van alle betrokken complexe getallen bij voortduring “op-en-neer” aan het gaan zijn zoals boven beschreven is. Daarbij komt dat als je complexe getallen bij elkaar optelt je resultaten krijgt die *lijken* op wat er gebeurt als golven interferentie met elkaar hebben. Maar er is bij deeltjes absoluut géén sprake van dat ze “iets golverigs” zouden hebben, - het zijn louter de desbetreffende complexe getallen die het hem doen ! ! ! ! *{Einde van de opmerking}*

Ik denk dat we onze beschrijving nu wel zo’n beetje voltooid hebben van hoe volgens de twintigste eeuwse natuurkunde, een stilstaand deeltje er in principe uitzien. Er zou weliswaar nog gigantische veel meer over te vertellen zijn, met name zou nog verteld moeten worden over een fenomeen genaamd “spin”, - en ook over bosonen en fermionen zouden we het nog moeten hebben. En ik heb nog niets gezegd over hoe het plaatje van de **ka**’s eruitziet als er sprake is van een bewegend deeltje, in plaats van van een stilstaand. Ik moet nu wel nog verklappen dat mijn verhaaltje van een stilstaand deeltje in zeker opzicht een simplificatie was want als je een deeltje dwingt zich op een lijnstuk met een zekere lengte op te houden, doen zich verrassende verschijnselen voor, verschijnselen die geleid hebben tot de formulering van de roemruchte onzekerheidsrelatie van Heisenberg – maar de door mij toegepaste simplificatie is (in het voetspoor van Feynman) om educatieve redenen zo gedaan, - en wat er staat in de tekst die u zojuist gelezen heeft over wat een deeltje is, geeft weldegelijk toch een uitstekend beeld van het twintigste eeuwse plaatje van hoe de werkelijkheid achter de schijn van alledag eruitziet.

{hier is wat tekst weggelaten → met name ook de behandeling
van het roemruchte spleetexperiment... jammer... maar er is nou
geen plaats voor, echt niet}

.....

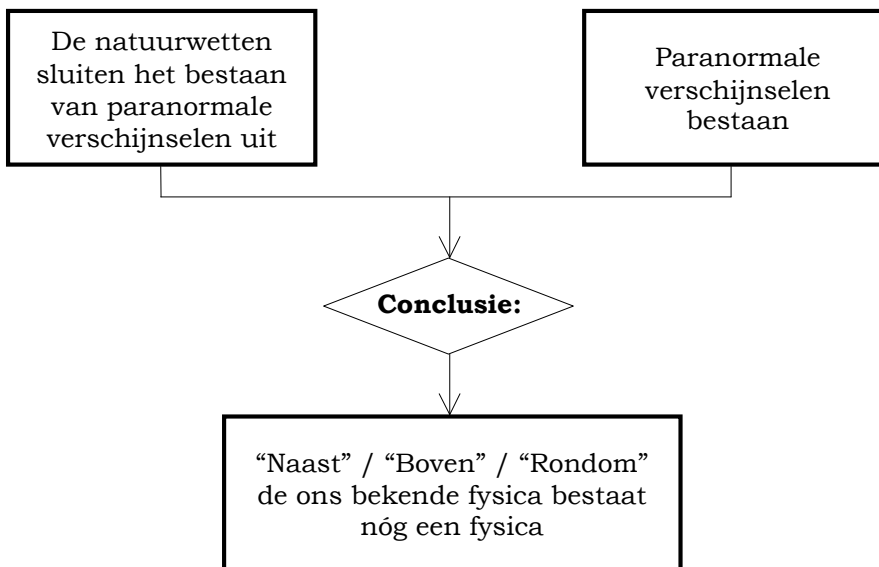
○○○○○○ 36 ○○○○○○

Als iemand mij zegt: object P is identiek met object X, en object Q is identiek met object X, - dan concludeer ik: "Dus object P is identiek met object Q". Hoe ik deze conclusie trek? Dat kan ik niet nader toelichten. Zo kan ik ook niet goed toelichten hoe ik tot de hieronder gepresenteerde conclusie gekomen ben - maar m.i. is 't vanzelfsprekend, logisch en onontkoombaar dat wat ik hieronder beweer met de Waarheid strookt.

Nu volgt een beschouwing die ik zie als important, ja als heel important.

En ik doe de boude bewering dat de conclusie waartoe het zometeen komt van onmeetbaar belang is; het is mijn stellige overtuiging dat de nu volgende tekst een inzichtsdoorbraak inhoudt die van gigantisch belang is voor onze opvattingen over de natuur(kunde), de religie, en de filosofie. Oordeelt u zelf. Nouja, hier komt-ie.

Naar aanleiding van de issue van de EPR-incompleteheid (zie bladzijde 318), en gebaseerd op de door mij in hoofdstuk 29 gekozen axioma's (zie bladzijde 316)²⁶⁹, en uit het feit dat de natuurwetten het bestaan van paranormale verschijnselen uitsluiten terwijl paranormale verschijnselen desondanks toch heus bestaan (zie bladzijde 214 e.v.) concludeer ik: Er bestaat een ándere fysica, een fysica die de onze omvat, en het is *deze* fysica die "beslist" of een invallend foton in de proefopstelling die op bladzijde 317 beschreven is, door de spiegel doorgelaten wordt of opzij gekaatst, - en *dit* is de fysica die het optreden van paranormale verschijnselen mogelijk maakt en de wetmatigheden bepaalt die voor paranormale verschijnselen gelden. ← Aldus de conclusie waartoe ik gekomen ben. Kort samengevat:

Mijn ideaal is op dit moment, dat u wacht met verder lezen totdat u eens wat nagedacht heeft over wat ik zojuist beweerde: "Er bestaat een ándere fysica, een fysica die de onze omvat, en het is *deze* fysica die "beslist" of een invallend foton in de spiegel doorgelaten wordt of opzij gekaatst, - en *dit* is de fysica die het optreden van paranormale verschijnselen mogelijk maakt en de wetmatigheden bepaalt die voor paranormale verschijnselen gelden." **(Het punt is: ónze fysica neemt de beslissing over het door het foton te volgen pad NIET - terwijl de desbetreffende beslissing toch weldegelijk genomen wordt - dus moet de desbetreffende beslissing "elders" genomen worden, d.w.z. door toedoen van een ándere fysica dan de onze.)**

²⁶⁹ Voor het gemak neem ik hier de desbetreffende axioma's nog even op:
 = Mysteries bestaan niet;
 = Gevolgen zonder oorzaken bestaan niet.

Ik pleeg de door mij bedoelde fysica *Meta-realiteit* te noemen; dit is misschien een enigszins verwarrend woordgebruik weliswaar.

Wat mij betreft is het bestaan van de "Meta-realiteit" apert bewezen. Maar gedreven door een vorm van beleefdheid, misschien bescheidenheid, zeg ik het meestal maar als volgt: "De *hypothese* van het bestaan van de Meta-realiteit is geenszins een belachelijk idee of een op niets gebaseerd idee - je kunt hem maar beter serieus in je overwegingen meenemen".

Einstein heeft op een gegeven moment na het nodige nadenken samen met zijn assistenten Podolsky en Rosen een artikel geschreven dat duidelijk maakte dat de kwantummechanica **incompleet** was. En inderdaad, er is geen speld tussen te krijgen, de kwantumtheorie is incompleet want geeft de reden niet waarom het desbetreffende foton ofwel doorgelaten wordt ofwel opzij gekaatst → en door de hypothese van het bestaan van de Meta-realiteit als waar aan te nemen wordt 't weer compleet, dat is het leuke.

Maar een vorm van incompleetheid valt ook op te merken bij de aanbeveling gedaan bij wijze van recept voor de menswording luidende "breng elke dag met het speurend oog op een goed boek gericht een half uur zoek" (zie blz. 69). Een significante kanttekening is aan de orde die ik er hier tussenprop. Het issue is dat woorden als ze goed zijn van de Dynamische Kwaliteit zijn maar meteen als ze opgeschreven zijn zijn verstard tot Statische Kwaliteit. Dit moet men goed begrijpen. Dit is het punt. Punt.

○○○○○○ 37 ○○○○○○

LB bevat een hoofdstukje hetende *Over de wetenschappelijke status van Darwins hypothese betreffende het ontstaan van soorten door middel van natuurlijke selectie, of het behoud van bevoordeelde rassen in de strijd om het leven*; daaruit volgt hieronder een fragment.

.....

Robert Pirsig geeft in *Lila*²⁷⁰ een prima beschrijving van de relatie tussen hardware en software van een computer. Pirsig heeft in zijn werkzame leven zowel verkeer in de wereld van de computerbouwers – alwaar de elektronische circuits bedacht en gemaakt worden die in de computers het digitale werk verzetten – als in de wereld van de softwareprogrammeurs. Hij constateert dat deze twee werelden hoegenaamd niets van elkaar afweten. En als een eindgebruiker een novelle schrijft met behulp van de word processor van een computer weet deze persoon noch iets af van hoe de computer gemaakt is, noch iets af van hoe de computer geprogrammeerd is. Pirsig schrijft: *And what amazed him most of all was how one could spend all of eternity probing the electrical patterns of that computer with an oscilloscope and never find that novel*. Inderdaad, je kunt de stromen en spanningen en andere acties die een computer in bedrijf uitvoert bestuderen tot je een nano-ons weegt maar het verhaal dat ermee verteld wordt zal je niet vinden en je kunt de natuurkunde en de werking van de hersenen bestuderen tot je een atto-ons weegt en nog steeds zal je het spel dat de Meta-realiteit speelt niet opgemerkt hebben, laat staan het bestaan ervan bewezen. Je kunt het bestaan van de Meta-realiteit alleen op persoonlijk niveau opmerken – bijvoorbeeld, personen die paranormale ervaringen hebben merken er iets van, en ik vermoed dat het bijvoorbeeld aan degenen die aan zen doen op zeker moment kan gaan opvallen, en A zegt: “Je kunt het experiment zelf uitvoeren”; zie zijn *Richtlijnen voor gelukkig leven* {deze zijn hier weggelaten}.

Ik zou nu tot slot in herinnering willen brengen dat de rol van het (ontstaan van) informatie, en ik doel nu op de in het DNA vastgelegde informatie, bij de werking van het evolutieproces centraal staat ← dit is wat mij betreft buiten kijf. Maar ik heb in dit verband als warme aanbeveling, hoofdstukje *Syntaxis – semantiek – pragmatiek* eens te herlezen (bladzijde 71), alsmede itempje [5] van *Zo... werkt de televisie (deel 1)*²⁷¹; u kunt aan (gedeeltes van) de desbetreffende teksten

---

²⁷⁰ In hoofdstuk 12.

²⁷¹ U vindt de verhaaltjes *Zo... werkt de televisie* in LB in Boekje 2, Deeltje 4,

namelijk een gevoel overhouden voor hoe een wonderlijk-subtiel soort van jongetje de entiteit die wij informatie noemen eigenlijk in feite weldegelijk is!

.....

Z leert Sowhn een lesje

Z: Sowhn, je hebt een ernstige fout gemaakt!

Sowhn: Hoe dan? Wat bedoelt u?

Z: Je hebt in hoofdstuk 27 een bewering gedaan die niet met de feiten strookt²⁷².

Sowhn: {voelt zich onzeker} ??...

Z: Je beweert het volgende. “Natuurwetten sluiten het bestaan van paranormale verschijnselen uit.”

Sowhn: Ja.. is dat dan niet zo?

Z: Nee, natuurlijk niet – als de natuurwetten paranormale verschijnselen echt *uitsloten*, konden paranormale verschijnselen inderdaad niet bestaan. {pauze} Denk even goed na!

Sowhn:

Sowhn: Tjees... wat stom van mij!

U heeft gelijk, zo kan je het niet zeggen. Tjee o wat stom, wat stom...

Z: Ja, je denkt soms iets te optimistisch over jezelf. “Het jongetje dat dacht dat het een genie was”, hahaha.

Sowhn: {bloost – voelt een zekere neiging tot verdrietig zijn annex boos worden}

Z: Maar elders definieer je paranormale verschijnselen als die verschijnselen die wat de natuurwetten betreft niet bestaan kunnen. Dat is al wat genuanceerder gezegd.

Sowhn: O – ja?

Z: Je moet in plaats van te zeggen dat de natuurwetten paranormale verschijnselen uitsluiten, zeggen dat de natuurwetten paranormale verschijnselen niet kunnen voortbrengen.

Sowhn: Ja, inderdaad. Ik begrijp het. Hartelijk dank!

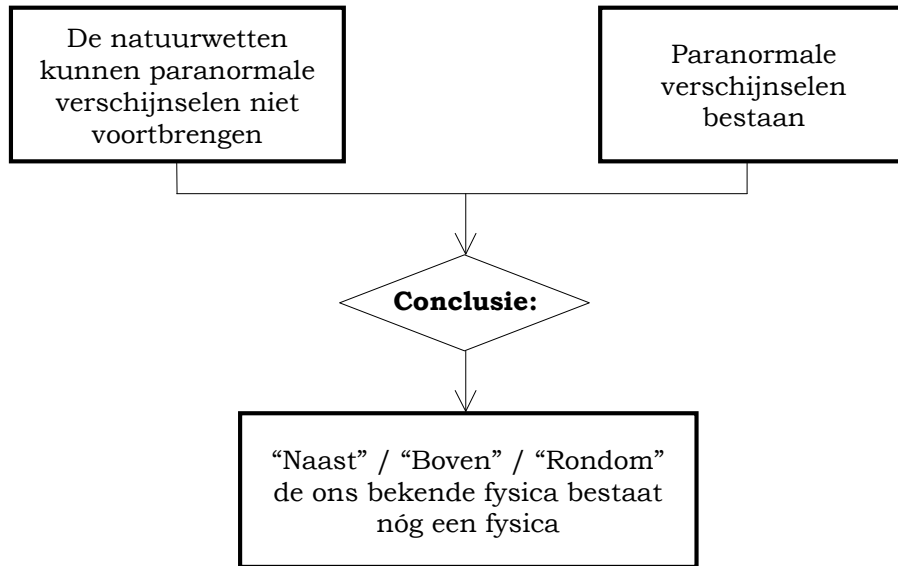
Z: Graag gedaan; je bent een lieve jongen!

Delft, maar hier niet.

²⁷² Zie bladzijde 306.

○○○○○○○ 38 ○○○○○○○

Helaas is hoofdstuk 38 een ditjes-en-datjes-hoofdstuk uitlopend weliswaar op een zeer bepaaldelijk onverwachte ontknoping. Hoe dan ook, er komen nou diverse zaken en zaakjes aan bod:

- = Een bergtoptekst de relativiteitstheorie betreffende, die mede als afronding dient van dit onderwerp;
- = Een verwoording van wat licht is, waarbij, met excuus, toch ineens alsnog nog wat kwantummechanica van stal gehaald wordt niettegenstaande de eerder gedane belofte dat we het over de kwantummechanica niet meer zouden hebben;
- = Een citaat van Einstein dat misschien relevant is voor de kunst van het gewoon doorgaan;
- = Een opmerking die aandacht vraagt voor het feit dat alles uit energie bestaat;
- = Iets over gemoedsrust;
- = Een intermezzo;
- = Twee formules;
- = Een opmerking betreffende wat Pirsig over Darwins theorie gezegd heeft;
- = Denise!

Er is altijd zoveel te doen (geweest) over de "tweelingparadox". Hier nog een bijdrage van mijn zijde. Ik knoop er een door mij gedane ontdekking aan vast waar ik blij mee ben.

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u de hierna volgende tekst overslaan, en verder gaan op bladzijde 423.

.....

Gedachte over de tweelingparadox

Broer O' gaat naar Alpha-Centauri en keert terug, en tweelingbroer O blijkt na afloop van het reisje van O' vier jaar ouder te zijn dan O'. Ik sta er versteld van dat veel natuurkundigen, zelfs Feynman (Volume 1 / p.16-3) een foutieve verklaring geven het onderhavige verschijnsel, de zogenaamde tweelingparadox. Veel fysici zeggen namelijk het volgende. "Dit fenomeen houdt verband met de *versnelde* beweging die O' ondergaan heeft (op het moment waarop hij omkeerde)"; maar als dit waar was, zou de versnelling in de betrokken formules een rol spelen. Het gegeven (dat broer O 4 jaar ouder is dan broer O') volgt echter rechtstreeks uit berekeningen met behulp van de Lorentztransformaties. Als O' uit de dieptes van het heelal komt en voorbijraast met constante snelheid $0,8c$, en zowel in O als in O' zetten we onze klok op tijdstip 0 op het moment waarop O' en O elkaar passeren, en na enige tijd bereikt O' Alpha-Centauri, waarbij O' zonder

aarzelen voortraast, reken maar dat de klok van O' dan 2 jaar achterloopt ten opzichte van die van O... (en géén versnelling of vertraging heeft zich voorgedaan!). De verklaring van de tweelingparadox is, dat de situatie in O' en O verschillend is ten aanzien van het volgende aspect. Voor O' vinden de twee tijdsmetingen bij de gebeurtenissen: [O'-passeert-O] en: [O'-komt-aan-bij-Alpha-Centauri], in één en hetzelfde punt plaats: het punt waarvoor geldt $X' = 0$. Voor O geldt dat de twee gebeurtenissen in twee verschillende punten plaatsvinden, namelijk in $X = 0$, en in $X = 4$ lichtjaar. Dát is het verschil tussen de waarnemingen gedaan door O en O'. Met andere woorden, O' beweegt ten opzichte van Alpha-Centauri, en O niet. Dit is toch niet zo moeilijk om in te zien? *Dit is toch juist precies wat de Lorentztransformaties ons de hele tijd al verteld hebben?* Dat een mu-meson de aarde bereiken kan ondanks zijn korte vervaltijd is *exact hetzelfde* verschijnsel als het jonger zijn van de tweelingbroer die een bliksembezoek aan Alpha-Centauri gebracht heeft (kijk maar naar de manier waarop de Lorentztransformaties in beide situaties gebruikt worden). Waarom spreekt men wel van de tweelingparadox, en niet van de mu-mesonparadox? Da's niet logisch. Elke O is gelijkwaardig aan elke O', en aan elke O'', jazeker zo is het, maar in welk opzicht? In dit opzicht: *voor elke O, O' en O'' gelden dezelfde natuurwetten* (bijvoorbeeld de wet die zegt dat de lichtsnelheid in elk coördinatenstelsel dezelfde waarde heeft). En de manier waarop wij doorheen tijd en ruimte voortgaan is **niet** het soort van fundamentele natuurwet waarvan de geldigheid in elke O of O'' onbetwist is. De tweelingparadox is net zo (on)gewoon als het verschijnsel dat de baan van een vallende baksteen in het ene coördinatenstelsel een rechte lijn is, in het andere een parabool. Dat de baan van de baksteen in het ene geval een parabool is, en in het andere een rechte lijn, volgt uit de Galileïtransformaties, en dat de terugkerende tweelingbroer bij terugkomst jonger is dan de op zijn plaats geblevene, volgt uit de Lorentztransformaties, meer is er niet aan de hand, en het heeft allemaal niets te maken met het feit dat je in het ene coördinatenstelsel een versnelling hebt gevoeld (bij het terugkeren van broer O' op zijn schreden na aankomst bij Alpha-Centauri), en in het andere niet. Als O' vertrekt, en opstijgt van het aardoppervlak, voelt hij bij de aanvang van zijn reis net zo goed een extra zwaartekracht – dit feit wordt door niemand aangevoerd als reden om te verklaren waarom O' jonger dan O is op het moment waarop hij bij Alpha-Centauri aankomt, - waarom dan ineens wél de versnellingskracht die bij de omkering optreedt als de Schuldige aanwijzen. Da's niet logisch, echt niet. En als we van plaatsje N. naar plaatje E. lopen, en we nemen de kortste weg dan is het aantal stappen dat we zetten kleiner dan als we via plaatsje S. gaan; en als we ons ruimtetijdcontinuüm op zekere manier vorm geven door een tijdlang heel snel te gaan, worden we minder snel oud dan als we blijven stilstaan. Geen paradox, er doet zich niets tegenstrijdigs voor; er zijn gewoon verschillen tussen coördinatenstelsels als het gaat om afgelegde afstanden / afgelegde tijdsintervallen – dat is het hele punthoofd. Dit is heel het contrapunt

dat blijkbaar bijna een ieder verkeerd begrepen heeft. Uit de uitspraak “alle mensen zijn gelijkwaardig” volgt geenszins dat de cultuur van de Papoea’s identiek is met die van de Javanen. Uit de uitspraak “alle coördinatenstelsels zijn gelijkwaardig” volgt geenszins dat je geen onderscheid tussen coördinatenstelsels kunt maken, als het gaat om de wijze waarop zij aan hun ruimtetijdcontinuüm vorm geven. Waarin onderscheiden zich de coördinatenstelsels? Je hebt er, waarin relevante gebeurtenissen (vertrek van de aarde respectievelijk aankomst bij Alpha-Centauri van het reizende broertje) zich in 1-en-hetzelfde punt afspelen; en je hebt coördinatenstelsels waarin dezelfde gebeurtenissen zich op verschillende plaatsen afspelen. Het reislustige manneke is zeker gerechtigd te zeggen: “Alpha-Centauri beweegt ten opzichte van mij, terwijl ik stil sta”. Hij mag dit zeggen, en heeft daarbij gelijk ook nog, maar hij moet niet denken dat zijn Avontuur geen invloed heeft op zijn ruimtetijdcontinuüm. Als ik met behulp van een draaimolen ronddraai mag ik zeggen: het hele heelal draait om mij heen – jawel, maar *ik* ben het op wie de centrifugale kracht werkt, en mijn gedrag heeft consequenties voor de vorm van het ruimtetijdcontinuüm waarin ik leef. Er is, met andere woorden, op abstract niveau weldegelijk, niet zozeer een absoluut “referentiestelsel” als wel een standaardmanier van voortgaan door het ruimtetijdcontinuüm – altijd geldt:

$ds^2 = \sum g_{\mu\nu} x_\mu x_\nu$, ongeacht hoe je je beweegt, zeker – maar er is een manier van doen (deze noem ik maar even de “standaardmanier van voortgaan door het ruimtetijdcontinuüm”) waarbij de tijd, vergeleken met die in referentiestelsels welke niet op de “standaardmanier voortgaan” het snelst gaat. Alle coördinatenstelsels zijn gelijkwaardig maar daarom nog niet gelijk. Voilà.²⁷³ Het verbijsterende is dat deze beschouwing de conclusie afdwingt dat er nu dus toch een categorie referentiestelsels blijkt te bestaan die een soort van “eigenlijk” standpunt vertegenwoordigen: die welke bestaat uit referentiestelsels waarin de tijd het snelst verloopt²⁷⁴. Verrassende slotsom! Maar hoe zou je kunnen bepalen of je je in een “eigenlijk referentiestelsel” bevindt? Geen idee! Misschien snap ik er dus toch geen lor van. Zucht.

---

²⁷³ Enfin, als penseur gezeten op de WC met het hoofd in mijn handen brengt het gedachtenexperiment van een heelal bestaande uit zegge en schrijve 2 deeltjes mij wederom aan de rand van de afgrond der vertwijfeling. Vervolgens brengt denken aan een heelal bestaande uit 1 elektron, alsmede 1 mu-meson, die zich met bijna-de-lichtsnelheid ten opzichte van elkaar bewegen *le penseur* alweer wat verlichting gelukkig.

Ineens: wat ruik ik? Verbroken symmetrie!! Jammer toch dat mijn gebrekkige vooropleiding verdergaand denkonderzoek langs deze weg in de weg staat.

De *theory of everything* bijna gevonden mr. Michio Kaku? HAHAHA! Hoor de echo van mijn hol lachen. Maar mr. Kaku’s boeken brengen natuurlijk hopies geld op dat niet stinkt da’s mooi zo.

²⁷⁴Aan de andere kant van het spectrum hebben we referentiestelsels waarin de tijd stil staat. Hier treffen we de fotonen aan.

Een groot raadsel opgelost (?)

“Vreugde stroomt ons hart binnen” schrijft Dr A.H. Colijn in zijn boek *Naar de Eeuwige Sneeuw van Nieuw-Guinee* om aan te geven hoe Dozy, Wissel en hijzelf zich voelden bij het bereiken van de top van de *Ngga poeloe* op 5 december 1936. Opmerking: Dozy is degene die het kopererts ontdekt heeft om het gewin waarvan nu door een Amerikaanse maatschappij op Irian Jaya²⁷⁵ een gebied zo groot als Nederland overhoop gegooid wordt; Wissel is degene die de Wisselmeren ontdekt heeft; Colijn is degene die met zijn boek Bart Vos geïnspireerd heeft tot het op Colijns manier herhalen en te boek stellen van de desbetreffende tocht, hetgeen mij weer Vos’ boek *Naar het Sneeuwgebergte* heeft doen aanschaffen nadat ik het in een boekenwinkel had zien liggen, waarin ik vervolgens mocht lezen dat in een dorpje in wat we maar “de rimboe” zullen noemen Papoeajongens zich aan het vermaak van het voetbalspel overgaven, roepende: “Van Basten, Van Basten”, want TV-kijken doen we allemaal; zo komt van het een het ander; einde opmerking. Vreugde stroomde mijn hart binnen toen ik dezer dagen kans zag een heel fundamenteel raadsel op te lossen dat met de relativiteitstheorie verband houdt, en dat de ontwerper ervan gestimuleerd moet hebben (als ik goed ingelicht ben) maar dat, blijkens Max Borns boek *Einstein's Theory of Relativity* en andere teksten die ik tegengekomen ben, tot op de dag van vandaag nog niet opgelost was. Was – want ik heb het opgelost...

(?????????????) ← dit kan toch niet waar zijn! Dat nota bene ik zomaar een klein door iedereen over het hoofd gezien pareltje gevonden en opgedoken heb? Ikke die niet verder gekomen ben dan P1 / Technische Natuurkunde aan de TH-Delft????

Toch!! Eerlijk, ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat het zo is: ik heb een heel relevant inzicht ontwikkeld, en voor zover ik weet ben ik de eerste die hier op gekomen is... hoe voor de hand liggend m'n idee ook is! Enfin, ik leg mijn gedachte hier nu maar gewoon aan u voor. Oordeelt u zelf.

Ik ben op mijn idee gekomen naar aanleiding van Borns bespiegelingen in sub-hoofdstuk *Relativity in the case of arbitrary motions* van het boek *Einstein's Theory of Relativity*. In dit hoofdstuk maakt Born gewag van de volgende paradox: stel het hele heelal bestaat uit twee bollen waarvan de centrums ten opzichte van elkaar onbeweeglijk zijn, maar die ten opzichte van elkaar rondtollen om een denkbeeldige as die de twee bolmiddenpunten verbindt; let op, de bollen cirkelen dus niet om elkaar heen, maar er is sprake van een as die de middenpunten van beide bollen verbindt, en de tolbeweging waarom het gaat vindt plaats ten opzichte van deze as (maak even voor uzelf een tekening van de situatie). Als je met bol A een coördinatenstelsel associeert roteert bol B in dit coördinatenstelsel. Als je het coördinatenstelsel met bol B associeert roteert bol A in dit coördinatenstelsel. Maar welke van de twee bollen roteert nu “echt”?

---

²⁷⁵ Tegenwoordig Papua geheten.

Hahahaha! Wat een idiote vraag! Dankzij Einstein weten we immers dat elke coördinatenstelsel legaal is! Tja maar het lullige is, dat als je op bol A staat, je geen centrifugale kracht voelt, terwijl dit op bol B wél het geval is....

Ja, hier hebben we een zeer fundamenteel vraagstuk bij de gehoornde lurven - *waardoor wordt de centrifugale kracht eigenlijk veroorzaakt!!!!* Vergis je niet, dit is niet zomaar een vraag hoor. Het bestaan van de centrifugale kracht schijnt, als ik Max Born goed begrijp, één van de redenen te zijn geweest die Newton ertoe gebracht hebben het begrip “absolute ruimte” te introduceren (de bol die de centrifugale kracht genereert is de bol die ten opzichte van de absolute ruimte roteert – de andere bol staat ten opzichte van de absolute ruimte stil). Maar de absolute ruimte is een heel hersenschimmig begrip; een filosoof genaamd Ernst Mach schijnt daar het zijne over te berde gebracht te hebben, en diens visie heeft, als ik het goed heb, op Einsteins denken een significante invloed uitgeoefend. Born komt nu met een volgens mij onverwachte en ongeloofwaardige hypothese: dat de centrifugale kracht zijn oorzaak vindt in het feit dat de desbetreffende voorwerpen draaien ten opzichte van de verzamelde ver verwijderde voorwerpen in het heelal (ver verwijderde melkwegstelsels enzo); hij merkt nu ook nog op dat het experimenteel sowieso helemaal niet vaststaat dat, als heel het heelal inderdaad uit niets dan twee bollen bestond die ten opzichte van elkaar roteerden zoals boven beschreven is, dat er dan centrifugale krachten opgewekt zouden worden. Nou, deze opvatting van Max Born vind ik absurd! Ik geloof helemaal *niets* van de gedachte dat het de ver verwijderde massa’s in het heelal zijn, zoals de sterrenstelsels, die er de oorzaak van zijn dat een draaiende bol een centrifugale kracht opwekt – omdat ik niet geloof dat die verre jongens een dergelijke invloed op ons kunnen uitoefenen (ik geloof dan nog eerder in astrologie, hahaha).

Zodoende sloeg ik aan het piekeren. En de situatie deed mij sterk denken aan de tweeling-paradox! Wéér die symmetriebreking tussen twee coördinatenstelsels. Ineens vond ik mijn pareltje – het is heel simpel: aan bol B, de bol die een centrifugale kracht opwekt, *is een energie-surplus toegevoerd! RAM!!* Dat verklaart alles!!!! Het leuke is dat dit idee ook relevant is bij de tweelingparadox. Het is het energieoverschot dat de centrifugale kracht veroorzaakt, alsmede tevens het minder snel verouderen van het naar Sirius snellende tweelingbroertje.... ***Het energie-surplus is het dat de “symmetrieverbreking” veroorzaakt*** ²⁷⁶.

Hoe meer je er over nadenkt, hoe plausibeler de nu bedachte verklaring wordt, vind ik – ik weet niet wat u erover denkt natuurlijk, op mij komt ’t heel overtuigend over.

Weer is het de vermaledijde energie die aan de gedragingen van het

---

²⁷⁶ Nu ik dit inzie zie ik in dat Feynman toch zo gek nog niet was toen hij doceerde dat het de versnelling die in de raket optrad bij het omkeren bij O’ was die het langzamer verlopen van de tijd veroorzaakte – hij zat toch wel zo’n beetje in de goede richting met zijn denken, zie ik nu.

heelal ten grondslag blijkt te liggen...

Ik heb ook eens gegrasduind in de formules; toen ontdekte ik, na wat gepiel, tot mijn verrassing en vreugde dat je $\sqrt{(1-v^2/c^2)}$ kunt schrijven als E_0/E . Hierin is E_0 gelijk aan de met de rustmassa geassocieerde energie m_0c^2 , en E gelijk aan de som van kinetische energie en met de rustmassa geassocieerde energie²⁷⁷. Erg fraai zie je nu wat er gebeurt met name bij de formules voor Lorentzcontractie respectievelijk tijddilatatie:

$$l' = (E_0/E)l_0 \text{ (Lorentzcontractie),}$$

$$t' = (E_0/E)t_0 \text{ (tijddilatatieO}^{278}\text{).}$$

Ineens wordt de “drijvende kracht” die de lengteveranderingen veroorzaakt zichtbaar.

Ik realiseerde me, terwijl ik de diverse formules aan het herschrijven was met behulp van de E/E_0 -term, dat deze manier van doen erg duidelijk maakt dat denken in termen van coördinatenstelsels sec, dat wil zeggen los van de aanwezigheid van massa's, nergens op slaat. Om het zo te zeggen: als je zou denken in termen van twee coördinatenstelsels waarin zich geen objecten bevinden, die ten opzichte van elkaar bewegen, zou je verkeerd tegen de zaken aankijken: het gaat erom dat zich diverse vormen van *energie* op een bepaalde manier tot elkaar verhouden. Er bestaan geen lege coördinatenstelsels die zich met welke snelheid dan ook ten opzichte van wat ook bewegen. In al Einsteins verhandelingen geeft hij dit ook steeds en bij voortduring aan. Hij spreekt steeds in termen van meetlatten en klokken (dus niet in termen van abstracte afstanden en tijdstippen) die je nodig hebt om afstanden en tijden te meten. Hij heeft ook de uitspraak gedaan dat hij vond dat de essentieelste van de bevindingen van de relativiteitstheorie was, dat als je uit het heelal de massa zou wegnemen, je helemaal *niets* zou overhouden: ook geen ruimte. Ik ben nu overigens geneigd in deze uitspraak het woord “massa” door het woord *energie* te vervangen.

Het wordt voor mij steeds, steeds duidelijker: zowel velden als materie zijn een manifestatie van energie; nee, sterker: het onderscheid tussen de begrippen “veld” en “materie” berust w.s. op ons gebrek aan inzicht in het wezen en de eigenschappen van “energie”, een gebrek aan inzicht dat het apertst opvalt door de overgrote mate waarin wij paf staan als wij het functioneren van de natuur bezien zoals dit met behulp van Schrödingers formule uitgedrukt wordt. In Schrödingers formule is het immers de interactie

---

²⁷⁷ $E = \sqrt{(m^2 v^2 c^2 + m_0^2 c^4)}$; hierin is $m = m_0 / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$.

²⁷⁸ Men treft in de literatuur (ook bij Wikipedia) als formule voor de tijddilatatie wel aan: $\Delta t' = \Delta t / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$, dit resultaat krijg je als je uit gaat van formule $t' = (t - vx/c^2) / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$. Maar als men de situatie beschrijven wil zoals beleefd in O', dan moet men formule $t = (t' + vx/c^2) / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$ gebruiken; doet men dit, dan vindt men $\Delta t = \Delta t' / \sqrt{(1-v^2/c^2)}$ oftewel $\Delta t' = \Delta t \times \sqrt{(1-v^2/c^2)}$ hetgeen duidelijker duidelijk maakt dat in O' de tijd die tussen twee gebeurtenissen verloopt KLEINER is dan in O. Ozo!!!! Zo zit dat dus; - opmerking: $\Delta t' = \Delta t \times \sqrt{(1-v^2/c^2)}$ heb ik herschreven als $t' = (E_0/E)t_0$.

van deeltjes met *potentiaalvelden* die bepalend is voor de gang van zaken d.w.z. voor de gang van ψ , de kansamplitude....

Leuk is nog, te lezen dat in april 1907 de eerste van vier expedities vanuit Soerabaja naar de zich op Nieuw-Guinea bevindende Wilhelminatop, onder leiding van Mr H. A. Lorentz stond²⁷⁹.

Leuk toch is dit alles allemaal.

.....

Hieronder volgt een excellente verwoording van wat licht is. Ik moet wel even toelichten dat het woord λ -lijntje dat hieronder gebruikt wordt, betrekking heeft op hoe complexe getallen wiskundig weergegeven kunnen worden (dit is ergens hierboven uitgelegd). Als u aan onderstaand tekstje als kennisbrokje overhoudt: "Licht is niet een golfverschijnsel maar een complexe-getallenverschijnsel" ben ik blij!!!!

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u het hierna volgende tekstje overslaan.

.....

Licht is geen golfverschijnsel. Het bestaat ook niet uit deeltjes in de traditionele betekenis van het woord, zomin als een elektron of een atoom een deeltje is in de traditionele zin van het woord, licht bestaat uit nadaatjes. Huygens en Newton hadden allebei ongelijk²⁸⁰! Als je waar licht in essentie uit bestaat kort en bondig formuleren wilt, zou je het als volgt kunnen zeggen, - enigszins onvolledig weliswaar: *Licht bestaat, net als materiële deeltjes, uit **complexe getallen** die een manifestatie zijn van energie en waarbij de kwadraten van de absolute waardes van de complexe getallen gelijk zijn aan de kansen dat zich gebeurtenissen voordoen die wij interpreteren als het optreden van fotonen.* Licht is **niet** een golfverschijnsel, het is **wel** een complexe-getallenverschijnsel²⁸¹. En net als bij deeltjes vormen bij licht de uiteinden van de λ -lijntjes een "spiraal" (ala een kurkentrekker). Het is dankzij de *periodiciteit* van deze *spiraal* dat het plaatje van Huygens, dat ervan uitgaat dat licht een golfbeweging is, in heel veel gevallen werkt – maar hoe de vork van Huygens precies aan het **ka**-steeltje gezeten is en/of zit te zitten blijft hier verder onbesproken²⁸².

²⁷⁹ En Einstein publiceerde de speciale relativiteitstheorie in 1905, en de algemene in 1916, en mocht er zich in 1921 in verheugen Nobelprijswinnaar te zijn als loon voor het opstellen van de fotonhypothese.

²⁸⁰ Volgens Newton bestond licht uit deeltjes, maar volgens Huygens (en Maxwell en vele anderen) bestond licht uit golven.

²⁸¹ Dit is wat V. Icke zegt: "Een quantum is een deeltje met fase"; nou, ik lees zijn boek met veel plezier (V. Icke / *Zwaartekracht bestaat niet* / AUP).

²⁸² Zoals het hier gezegd is is het niet 100% correct (volledig) gezegd, maar desondanks méér dan goed genoeg gezegd – en ja: VEEL beter is het gezegd dan wat teksten zeggen die beweren dat licht (en deeltjes) zowel een golf- als een deeltjeskarakter hebben.

.....
Ik heb nog een citaat - misschien relevant voor de kunst van het gewoon doorgaan.

.....
De idealen die mij bezielde en mij steeds weer opgewektheid en moed schonken om verder te leven waren goedheid, schoonheid en waarheid. Zonder het gevoel dat ik het eens ben met gelijkgezinden, zonder te werken voor iets dat boven mijzelf uitgaat, zonder het eeuwig onbereikbare op het terrein van de kunst en van het wetenschappelijk onderzoek, zou het leven geen inhoud voor mij gehad hebben. Reeds sinds mijn jeugd heb ik verachting gekoesterd voor de banale doelstellingen van vele mensen: bezit, uiterlijk succes en luxe.
Albert Einstein²⁸³
.....

{ Ik heb bij wijze van werken voor iets dat boven mijzelf uitgaat gekozen voor werken voor de Eerste Wereldvrede, inclusief vechten tegen mijn kwalijke eigenschappen. ²⁸⁴}

Er is iets wat je goed weten moet. **Alles bestaat uit energie.** Het **hele heelal** bestaat uit energie; dit is goed om te weten. Maar nu even iets over **gemoedsrust**.

In hoofdstuk 25 van *Zen en de kunst van het motoronderhoud* wordt het belang van gemoedsrust onder de aandacht gebracht²⁸⁵. En inderdaad, zonder gemoedsrust speel je het volgen van het spoor van Dynamische Kwaliteit niet klaar. De kunst van het gewoon doorgaan houdt gemoedsrust bij de staart, en gemoedsrust houdt de kunst van het gewoon doorgaan bij de staart. Het zijn twee slangen, ze eten elkaar niet op, maar zonder elkaar kunnen ze niet bestaan. Krishnamurti: "Alleen een gevoelige geest beseft wat waarheid is"²⁸⁶. De expeditie waar *Levend begraven* verslag van doet gaat niet alleen van enig inzicht in Kwaad naar enig uitzicht op Goed, hij

---

²⁸³ Referentie: C. Seelig, *Albert Einstein*, Succes.

²⁸⁴ Maar te allen tijde blijf ik leuke en plezierige dingen doen alsmede Studeren.

²⁸⁵ Hier nog een additie van mijn hand – mijn onzekere, beverige hand: een veel voorkomende **vernietiger** van gemoedsrust is een overdreven neiging tot mensen willen pleasen. Tja; en het is in dit verband goed, goed te begrijpen dat mensen dienen zeer bepaaldelijk niet identiek is met mensen pleasen; een correlatie is er op zichzelf wel maar gerichtheid op pleasen sec ruikt wat muf en zelfs naar angstzweet. Maar ook is het niet zo, en het is denkkelijk ook goed ook dit hier eventjes expliciet vast te stellen, dat de mensen om je heen op de wereld gezet zijn om jou te pleasen.

²⁸⁶ J. Krishnamurti / *Innerlijke eenvoud* / Altamira; hoofdstuk "Ik wil de bron van alle vreugde vinden".

gaat ook uit van bendes onrust en, zoekend naar een oplossing, is en blijft "gewoon doorgaan" inderdaad van eminent belang. Gewoon doorgaan, hoe doe je dat? Er komt de kunst van het vinden van de gemoedsrust bij kijken, en het is een hele kunst! Maar als je *Levend begraven* rustig leest van voor naar achter, neem je een medicijn tot je dat is als een prikkel tot rustig worden, als een zweep voor de gemoedsrust, een bloeddonatie ten behoeve van de verwerving van de kunst van het gewoon doorgaan. Tot zover over de gemoedsrust - het is weinig maar het is wat het is. Lezen van hoofdstuk 25 van *Zen en de kunst en het motoronderhoud* is m.i. de moeite meer dan waard.

oooo Intermezzo oooo

Er is iets bijzonders gebeurd! In de eerste uitzending van het TV-programma *Zomergasten* van de zomer van 2014, was Freek de Jonge te gast; tijdens deze uitzending deed hij uit de doeken wat je hebben moet indien je iets wilt volbrengen. Je moet hebben: (1) Vertrouwen (2) Discipline (3) Concentratie.

Na afloop van die uitzending drong het tot mij door dat De Jonge een geniale vondst gedaan had - een formidabele formule voor het waarmaken van Kwaliteit! En het is een door Pirsig onopgemerkt gebleven formule, - en het spreekt vanzelf dat ook Bennie er niet op gekomen is²⁸⁷. Mijn hoofd steeg ten hemel terwijl de grond onder mijn voeten verdween. {Einde van het intermezzo}

Om volledig te zijn neem ik een citaat uit LB op dat niet goed te volgen is zoals het hier ineens staat. Het hele verhaal bevindt zich in Boekje 4 van *Levend begraven* maar is te lang om nou te reproduceren. Maar onderstaand citaat geeft een impressie van iets FENOMENAALS dat wij als mensheid in de twintigste eeuw geleerd hebben. Om deze reden neem ik het hier op. Toelichting: wat hieronder **ka** genoemd wordt is niets anders dan wat in normale boeken over kwantummechanica Ψ genoemd wordt. En *nadaatje* is mijn woord voor *deeltje*; dit is eerder in dit boek ook vermeld.

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u het hierna volgende tekstje overslaan.

.....

En om nog even te herhalen waar we het al met al nu al de hele tijd eigenlijk over gehad hebben noteer ik nog een keer die eerder reeds

---

²⁸⁷ We hebben in LB, te weten in Boekje 4, weliswaar een hoofdstukje *Richtlijnen voor gelukkig leven*, dat aandacht aan Vertrouwen besteedt {opmerking: het geheel dat *Levend begraven* genoemd is (afgekort LB) bestaat uit vier boekjes getiteld: *Begraven* (dit is Boekje 1), *Graven* (Boekje 2), *Leven* (3), *Levend*.

gegeven maar toch heus onvoorstelbaar bijzondere formule voor de **ka** van een stilstaand atoom – hier volgt ie, in het kader van het eeuwig motto “Repetitio est mater studiorum”:

$$\mathbf{ka} = A e^{-i\omega t}$$

{Deze formule, een uniek pronkjuweel zijnde, dankt zijn of haar bestaan met name ook aan een buitengewoon schoon wiskundig feit; namelijk, er geldt:

$p (\cos q) + i p (\sin q) = p e^{iq}$; hierin is e een hoogst speciaal getal, waarvan het onmogelijk is de waarde in zijn geheel in decimale termen te kennen (heel vervelend – maar ’t is ook zo voor het roemruchte getal π bijvoorbeeld), maar waarvan de waarde ongeveer gelijk is aan 2,7182818285. Het wonderbaarlijke feit dat daadwerkelijk geldt:

$p (\cos q) + i p (\sin q) = p e^{iq}$, is een wiskundig gegeven even onnavolgbaar prachtig als de Taj Mahal, en er volgt met name uit dat het zo zijn moet dat de volgende formule met de Waarheid strookt:

$$A_x e^{-i\omega t} = (A_x (\cos \omega t)) + i (A_x (-\sin \omega t))$$

en voor de zin en betekenis van $(A_x (\cos \omega t)) + i (A_x (-\sin \omega t))$ zou ik willen verwijzen naar pagina 406.}

Nu vind ik het leuk, iets te vertellen over het roemruchte spleetexperiment, - waarin **ka** een hoofdrol speelt zoals u zult zien. Maar eerst wil ik om compleet te zijn nog even vermelden dat bij bovenstaande formule geldt: $\omega = E / \hbar$ waarin $\hbar$ een zekere fysische constante is, en E staat voor de energie van het nadaatje (dit is met name de energie die met de massa waaruit het deeltje bestaat gecorreleerd is²⁸⁸ welke te berekenen valt met behulp van de roemruchte formule $E=mc^2$); en bij samengestelde deeltjes zoals bijvoorbeeld een atoom, wordt ook de energie van het elektrische veld dat de elektronen in het atoom vasthoudt meegerekend, alsmede de energie die verband houdt met het bij elkaar houden van de protonen en neutronen in de kern²⁸⁹. En omdat geldt: $\omega = E / \hbar$ is het eigenlijk

²⁸⁸ Bij het foton is deze massa weliswaar nul, maar bij bewegende deeltjes is in E ook de bewegingsenergie verdisconteerd.

²⁸⁹ Als opmerkelijk feit zou ik willen opmerken dat in rekening brengen van de energie van het elektrische veld tussen elektronen en kern, E *kleiner* maakt – want de energie van dit elektrische veld moet negatief gerekend worden omdat het “moeite kost” om elektronen uit het atoom te verwijderen. Dus de massa van het atoom als geheel is *kleiner* dan de som van de massa’s van elektronen en kern apart! Dit verhaal gaat ook op bij veel van de 92 soorten atoomkern die er zijn: ook bij hen geldt dat de bij elkaar opgetelde massa’s van de afzonderlijke neutronen en protonen waar de kern uit bestaat groter is dan de massa van de kern – maar de eerst ontwikkelde atoombom, om maar iets te noemen, maakt gebruik van het gegeven dat er ook kernen zijn waarbij het zo is dat de opgetelde massa van de brokstukken waarin de kern

mooier als we onze toverformule schrijven als:

$$\mathbf{ka} = A e^{-i(E/\hbar)t}$$

Prachtig! Verlies hierbij echter nimmer uit het oog dat E/ h bepaalt hoe snel de **ka** roteert (dit betreft weliswaar een roteren in louter wiskundige zin(?)).

.....

Opmerking: ik vind wat Pirsig (in Lila) zegt over Darwins theorie niet zo hout snijdend; LB bevat een hoofdstuk dat naar mijn mening relevanter is, hetende *Over de wetenschappelijke status van Darwins hypothese betreffende het ontstaan van soorten door middel van natuurlijke selectie, of het behoud van bevoordeelde rassen in de strijd om het leven*; het is wat lang, daarom is het hier niet opgenomen.

Opmerking: de filosofie van Robert Pirsig lijkt geworteld te zijn, en in zijn soort een verklanking voor Westerlingen te impliceren, van de *Nirvana Sutra* dewelke stamt uit de vierde eeuw n.C. en in 415 in het Chinees vertaald is. Ik meen ook een correlatie te zien met in Zuid-Korea recent ontwikkelde Boeddhistische stromingen die leren dat men alle dingen met meditatieve aandacht doen moet, en dat men zonder beperkingen zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Een loeisterk punt van het Boeddhisme is overigens dat het er geen geschriften op nahoudt die pretenderen het woord van God-zelf te verkondigen hetgeen in aangenaam contract is met wat de godsdiensten van orthodoxe Joden, christenen en islam-gelovigen doen.

---

uitéenspat kleiner is dan massa van de kern en hierbij kan opgemerkt worden dat het het desbetreffende massaoverschot oftewel energieoverschot is dat verantwoordelijk is voor het brengen van dood en verderf in 1945 over met name Hiroshjima en Nagasaki; bij de waterstofbom zit het overigens nou net nou toch weer anders dan bij de eerstontwikkelde atoombom, dit is nu dus duidelijk?

Denise en Bennie zijn gearriveerd op Pili-Pili; daar gebeurt van alles; de nu volgende feuilleton-aflevering vertelt er wat over.²⁹⁰

Avontuur in een tropisch regenwoud

Ik verwachtte het goede, maar het kwade kwam;
ik verbeidde het licht, maar de duisternis kwam.
Mijn binnenste kookt en komt niet tot rust,
dagen van ellende hebben mij overvallen.
Treurend, zonder zonnelicht, ga ik daarheen,
om hulp roepend sta ik in de gemeente.
Een broeder der jakhalzen ben ik geworden,
en een metgezel der struisvogels.
Mijn huid is zwart en laat van mij los,
mijn gebeente brandt van koortsgloed;
mijn citerspel werd tot rouwklacht,
mijn fluitspel tot bitter gewezen.

-Verdomd goed geformuleerd toch-, dacht hij, -Zeer herkenbaar-. Na ongeveer een kwartier was hij klaar. Hij had geen papier en gebruikte om die reden zijn onderbroek die hij in de rimboe achterliet. Hij stond op, bedenkende dat konten hoop geven. Hij verkondigde, hardop sprekende, tegen niemand in het bijzonder weliswaar:

“Hoop doet leven, vraag het de scarabeetjes maar”, en vervolgde zijn weg doorheen het alom aanwezige groen. Overal was alles groen.

“Wat een groente! Allüberall und ewig!”, zei hij tegen de bomen; Bennie had nu een dichterlijke bui. Het was heel heet, en hij kreeg zin in masturberen. Naarmate hij vorderde werd het kleurtje groen waarin alles gedoopt was smeriger. Wat een raar land hier. Hij zette steeds verder door, vaag het gevoel krijgende, dit allemaal al eens eerder meegemaakt te hebben. Wat had hij toch zin in masturberen. Maar hij deed het niet, om zich geen zwakkeling te voelen. Hij dacht:

-Dit is een uitputtend land. Ik heb mijn energie nodig-. Hij ging voorwaarts.

Een merkwaardig incident deed zich voor nadat Bennie een kleine vervallen quonset bereikt had. Bij de geopende deur bevond zich een bordje met een tekst die men niet goed ontcijferen kon. *Li...ty .tores*, las Bennie; hoogst merkwaardig. Het zou nog gekker worden. Binnen zat iemand met slordig grijs haar dat afhing rondom een overigens vriendelijk gezicht. Deze man wees peinzend op een machientje dat daar stond.

---

²⁹⁰ De op de vorige bladzijde prijkende foto van Denise is gemaakt op 31 augustus 2014 in het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen.

“Dit is een kwantummachine.”

“Leuk”, zei Bennie beleefd doende.

“Als deze wijzer hier dadelijk naar links uitslaat, denk ik dat je het beste linksaf kunt gaan. Als hij naar rechts uitslaat, is rechtsaf gaan w.s. het beste voor je.”

“Wie zegt dat”, wilde Bennie weten.

“O, het is maar een gedachten-experiment.”

“Bliep”, zei het machinetje. De twee aanwezige toeschouwers keken naar de wijzerplaat om te zien dat de wijzer naar rechts bewoog.

“Ik dank u”, zei Bennie, “Heel bijzonder en heel leerzaam. Maar, met excuus – ik ga toch maar linksaf – ben nogal tegendraads van aard...”.

Hoe Hoogst Merkwaardig is dit alles!

Bennie liep door maar verstuikte zijn enkel. Het deed verdomd pijn, maar hij kon uiteindelijk toch nog lopen, zij het tamelijk moeizaam. Hij liep moeizaam strompelend langzaam maar zeker terug naar het strand waar Denise op hem wachtte.

“Was het leuk?”, vroeg ze vrolijk.

“Eigenlijk niet. En ik heb verdomme mijn enkel verstuikt.” Daarna verlieten zij het op op-één-na-grootste eiland ter wereld, maar daarover vertel ik een volgende keer meer.

- - - - -

PS. Ik heb iets leuks ontdekt. Er blijkt een sublieme formulering te bestaan, welke toegeschreven wordt aan de Boeddha. {...} Hier volgt de desbetreffende formulering, die bewonderenswaardig mooi is:

Faith is the seed, devotion the rain, modesty the plough shaft, the mind the tie of the yoke, mindfulness the ploughshare and goad, truthfulness the means to bind, tenderness to untie, and energy the team and bullock. (Ik geef er hierbij de voorkeur aan, ‘faith’ te lezen als: “vertrouwen”, en ‘devotion’ als “toewijding/volharding”²⁹¹.)

---

²⁹¹ Discipline!! - en ik lees ‘the tie of the yoke’ als Concentratie!!

○○○○○○ 39 ○○○○○○

Ik moet het nog hebben over de samenhang tussen de twee hoofdonderwerpen van dit boek: gewoon doorgaan en (wetenschappelijk) vorsen; hier was ik al die tijd nog niet aan toegekomen, excuus daarvoor. **Ten eerste** het volgende. Als je je terdege verdiept in de lichtende nacht-diepe werkelijkheid die, achter het triviale en nare van het alledaagse, in het verborgene aanwezig is, maak je contact met een wereld die fascinerend is zonder einde. Jazeker!.. opgaan in de vergetelheid der wetenschap en daarbij even de Waarheden van het harde en wrede van de aardse realiteit vergeten, dat draagt eraan bij dat ik het leven waarderen kan. Vorsen, hetgeen letterlijk en figuurlijk reizen impliceert - en dan nadenken over wat je gezien en geleerd hebt - is een hemels heerlijke hobby (figuurlijk reizen met name door te lezen - of goede documentaires te bekijken of theatervoorstellingen te bezoeken of muziekkuitvoeringen bij te wonen enzovoort enzovoort). Opmerking: reizen, dat is ook, wandelen of fietsen in de omgeving of een trip met de bus maken²⁹². Maar ik kan en moet e.e.a. beter zeggen; als volgt. Leren de echtheid en schoonheid van het mineralenrijk, en/of het plantenrijk, het dierenrijk, het mensenrijk (muziek! schilderijen! boeken! mooie auto's! enzovoort) en/of het heelal zelve waar te nemen en leren 't lief te hebben: - als je je de vaardigheid eenmaal verworven hebt heb je een hobby waarin je je altijd weer verliezen kunt; en de energie die deze hobby oplevert helpt significant bij het gewoon doorgaan ← dit is het punt; want (A) dingen onderzoeken en (B) wat je geleerd hebt op je in laten werken, dat is een *levensenergie verschaffende bezigheid*²⁹³. Ik ben toevalligerwijs verzeild geraakt in nadenken over de werkelijkheid volgens de lijnen van het vak natuurkunde, maar je kunt je in van alles en nog wat verdiepen - maak een serieuze studie van wat jij interessant en aantrekkelijk vindt²⁹⁴, - en wat je er aan energie instopt krijg je dubbel en dwars terug in de vorm van energie voor vitaal levensgevoel. **Ten tweede;** één van de eigenschappen die ik van mijzelf een goede eigenschap vind, is mijn waarheidsliefvendheid. En ik wil de Waarheid weten, ik wil mezelf niet bedotten. Mensen zijn meesters

---

²⁹² Dankzij instanties zoals de VVV en de ANWB zijn er heerlijke boekjes die van alles te vertellen hebben over de oorden die je bezoekt; profiteer ervan.

²⁹³ Soms is het bitter-emotionerend weliswaar; noch de boeken van Dostojewski noch de boeken van Hemingway noch de dertiende symfonie van Sjostakowitsch noch het bestuderen van de dubbelhartige aard des mensen maken/maakt ons vrolijk om maar iets te noemen.

²⁹⁴ Al is het maar het repareren van motorfietsen (dit is maar een voorbeeld).

in bedotters van zichzelf. Een mens moet haast wel een meester in zelfbedrog zijn om zich prettig te kunnen voelen; maar ik wil het niet, ik wil het niet; aldus een uitgangspunt van mijn bestaan. Een galbittere **WAARHEID** is helaas dat er heel veel Kwaad is, en dat het te afgrijselijk voor woorden is - nou maar ik *verdom* het om het doodshoofdenogen-lugubere van deze realiteit te verdringen, - per se wil ik het onder ogen zien!!!! (Zelfmoord plegen kan altijd nog, - vandaag hoeft het nog niet.) ... Maar wat ik nou eigenlijk had willen zeggen, is dat (wetenschappelijk) voren een kookwasschone manier van doen is voor wie de Waarheid glas- en kraakhelder wil leren kennen.

Ten derde: het is hoe dan ook gewoon een feit, dat in oprechtheid gedaan voren leidt tot alsmaar verdergaande hemels heerlijke horizonverbreding met als uniek en weldadig gevolg een loskomen van het naargeestige geestdodende klein-persoonlijke - en dat is goed. En dat is goed voor gewoon doorgaan op de weg die recht en zinvol is.

!!WEG MET DE OOGKLEPPEN!! ²⁹⁵

Intussen heb ik dankzij Pirsig de hypothese opgedaan dat het Dynamische Kwaliteit is die ons alle wetenschappelijk inzicht schenkt, alsmede alle kunst, inclusief m.i. de kunst van het gewoon doorgaan. ²⁹⁶

En ik vind het belangrijk, te laten zien dat je zowel wetenschappelijk zoeker zijn kunt, als iemand zijn die ervan op de hoogte is dat paranormale verschijnselen bestaan. Het punt is: Als je na ontdekt te hebben dat paranormale verschijnselen bestaan, de werkwijze blijft aanhouden van het doen van objectieve waarnemingen alsmede nadenken over hoe je wat je te weten gekomen bent interpreteren kunt, dan kom je weldegelijk tot de conclusies die ik in dit boek getrokken heb over de betekenis van paranormale verschijnselen. Je moet dan wel geluk gehad hebben; je moet het geluk gehad hebben dat je aangelopen bent tegen de waarheidsgetrouwe waarneming dat paranormale verschijnselen inderdaad bestaan. Dit heeft niets met mystiek te maken. Integendeel, je moet vooroordelenvrij zijn.

Weet u wat de Tweede Hoofdwet van de Thermodynamica zegt? Uit de Tweede Hoofdwet spreekt dat ALLES - het hele

---

²⁹⁵ Een nuttige bijdrage aan het verwijderen van de oogkleppen levert het lezen van boeken waardoor je leert over de aard der mens, en wat dat betreft zijn de boeken van Dostojewski en Hemingway uiterst leerzaam maar ontzettend leerzaam is ook, en let op het woord ontzettend, Merapi Obermayers boek *Insulinde's dochter* ← ontzettend aanbevolen!

²⁹⁶ Maar het verreweg voornaamste dat wij aan Dynamische Kwaliteit danken bestaat uit gevoel voor Liefde - *Freude* - en ik schreeuw, nee B R U L het uit:

!!WEG MET DE HAAT!!

heelal - tenslotte eindigen zal als een saaie, structuurloze amorfe massa. Als het zover is gebeurt er helemaal niets meer. Elke geschoolde wetenschapper weet dat de Tweede Hoofdwet de Waarheid vertelt. En de voltallige wetenschappelijke wereld zal Pirsigs bevinding dat Dynamische Kwaliteit de wortel van alles is, afdoen als geblaas van een in verwarring geraakt schaap. Want wij weten dat er een IJzeren Wet is die in werkelijkheid de alles bepalende grapjas is: de Tweede Hoofdwet van de Thermodynamica. Deze wet zegt dat alles naar verval streeft, - geenszins naar Kwaliteit, integendeel. En volgens de gangbare wetenschappelijke opvatting is kwaliteit niets dan een psychologisch verschijnsel. In de objectieve wereld bestaat kwaliteit niet - aldus de mening die gangbaar is in de wetenschappelijke wereld; - het gros der beta-jongens ziet het inderdaad zo²⁹⁷. Maar als de wetenschap gelijk had zouden er op aarde geen dieren en mensen ontstaan zijn, maar ROBOTTEN. Het is precies om deze reden dat wetenschappers keihard tegen alles in staande houden dat mensen inderdaad niets anders dan sophisticated robotten zijn. Want elektronen en quarks kunnen geen levende wezens voortbrengen. Dus leven bestaat niet - aldus de mening van de beta-jongens. Zo zeggen de beta-jongens het overigens niet, zij definiëren leven als zijnde gescharrel van DNA en eiwitten - maar door dat te doen definiëren zij leven als te zijn iets doods dat op robotachtige wijze beweegt; maar ik hou me aan de intuïtieve betekenis van het woord leven die elke mens vanaf zijn geboorte kent. Mensen en dieren (en planten) zijn weldegelijk levende wezens, geen robotten. Ik weet wel dat de wetenschap keer op keer zaken ontdekt heeft die duidelijk maakten dat alles anders is dan zoals het op ons als primitief mensenwezen overkomt; maar men moet zijn gezond oordelend vermogen niet met het badwater weggooien. En we moeten ontzettend uitkijken met extrapolaties buiten ons waarnemingsgebied (het waarnemingsgebied is in dit verband de studie van het scharrelen van het DNA en het functioneren van de eiwitten). Een kind kan zien dat mensen en dieren geen robotten zijn. Maarja er was ook maar één kind dat durfde roepen: "Hij heeft helemaal geen kleren aan!". Persoonlijk vind ik het dermate éclatant duidelijk dat dieren en mensen géén robotten zijn, dat ik er hier verder geen woorden aan vuil maak; graag verwijs ik naar Penrose' briljante boek *De nieuwe geest van de keizer*²⁹⁸. Enfin, het is hoe dan ook duidelijk dat de Tweede Hoofdwet regeert in het heelal. De hele zoi zal derhalve eindigen in nada. Precies. Zo is het. En daarom zie ik het zo dat Pirsigs filosofie alleen met de waarheid kan stroken als de hypothese dat de Meta-realiteit bestaat juist is. Dit wou ik even kwijt. Een nadere toelichting laat ik achterwege, het is zo ook wel duidelijk. (Excuus!!)

---

²⁹⁷ De beta-meisjes denken er dankzij hun intuïtie mogelijk wat genuanceerder over?

²⁹⁸ R. Penrose / *De nieuwe geest van de keizer* / Prometheus.

Nu volgt voor de aardigheid Z's definitie van *leven*.

.....

Z :Het leven is:

- een verzameling gecoördineerd verlopende chemische processen die bewerkstelligen dat er creaturen in stand gehouden worden welke met name uit eiwit bestaan (en uit veel water), en die in staat zijn redelijk goed te bestaan onder de veranderlijke aardse omstandigheden, waarbij uit de individuele creaturen geregeld nieuwe creaturen voortkomen, terwijl de individuele creaturen zelf even geregeld verloren gaan; daarbij blijven in de telkens nieuw gevormde creaturen de gecoördineerd verlopende chemische processen onophoudelijk doorgaan; en in feite vormt levende materie een nieuw type materie, zou je haast zeggen, toe te voegen aan de typen gasvormig, vloeibaar, vast; - en levende materie is: een *bulk dynamische chemische processen* – dynamisch in de zin dat de chemische processen, die zich onder andere bezighouden met synthetiseren van de zeer ingewikkelde moleculen waaruit levende materie bestaat, onophoudelijk doorgaan; en onophoudelijk steeds weer worden nieuwe generaties individuele creaturen gevormd die later weer verloren gaan; en dat de onderhavige chemische processen al miljarden jaren onophoudelijk doorgaan ondanks de wijzigingen van de aardse omstandigheden die steeds plaatsvinden, is onder andere gevolg van het feit dat de bij voortduring nieuw gevormde generaties creaturen, een zeer grote diversiteit aan eigenschappen hebben waardoor de levende materie zich vanzelf steeds weer aan de aardse omstandigheden aanpast dankzij *de evolutie door selectie van de geschiktste individuen*; en de energie die de bulk dynamische chemische processen gaande houdt is afkomstig van de zon.

A :Pfffffffffffffffffffff...

Z :Hiermee is, zoals je zult zien, overigens nog lang niet alles gezegd.

.....

Samenvattende mededeling: ik wil hoe dan ook de kunst van het gewoon doorgaan niet beoefenen vanuit de attitude van van de Waarheid niet willen weten; en mede om deze reden is het dat wetenschappelijk onderzoek²⁹⁹ wat mij betreft essentieel is. "Met open ogen", zei Marguerite Yourcenar. We willen geen zelfbedrog!! Gelukkig lukt het me tegenwoordig redelijk goed ondanks mijn geopende ogen gewoon door te gaan. Zó wil ik het!!

---

²⁹⁹ Het onderzoek naar de *eigen geaardheid* vindt plaats in het kader van een vorsen dat gaat onder de vlag *Leven als een Eeuwige Student*; deze aangelegenheid wordt verderop behandeld, ergens in een opstelletje hetende *Het antwoord op de vraag Wat is Kwaliteit?*

De dood van Bennies zeemeermin

“Was het leuk?”, vroeg Denise vrolijk.

“Eigenlijk niet. En ik heb verdomme mijn enkel verstuikt.” Daarna verlieten zij het op-één-na-grootste eiland ter wereld, en na enige tijd viel Bennie, zittend op Denises rug, pardoos in slaap, moe als hij was van zijn gestruin door het regenwoud van Pili-Pili. Enige tijd later wakker wordend merkte hij tot zijn verrassing dat ze zich temidden van ijsbergen ophielden.

“Heb je het niet koud!”, vroeg Bennie klappertandend.

“Jazeker, reken maar!”, lachte Denise. Ze klonk irritant opgewekt.

“Nou wat doen we hier dan!”, bromde Bennie knorrig.

“We gaan op het grootste eiland ter wereld een Eskimovrouwtje voor je zoeken, want die zijn experts in lachen.”

“Helpt toch niks!”, grauwde Bennie.

“Zal jij weten!”, zei Denise welgemoed, en nog steeds irritant opgewekt.

Juist zwommen ze aan een ijsschots voorbij waarop een Eskimovrouwtje zat dat bezig was met het schoonlikken van een dode potvis.

“Voor jou!”, lachte het Eskimovrouwtje lief tegen Bennie.

“Nou, dank je wel hoor”, zei deze, daar hij van de zwemtocht weldegelijk hongerig geworden was. Hij at de potvis op, en Denise en Oejojoejoekorikekkaliwamodifatiropiloedoremifasollasiedocdefgabc-omega, want zo heette het Eskimovrouwtje, keken tevreden toe hoe Bennie, die zijn oude melancholie weer helemaal hervonden had, nors, nijdig, somber, met lange tanden zijn potvis zat te eten. Hè dat had lekker gesmaakt.

“Zullen we nu gaan lachen?”, zei

Oejojoejoekorikekkaliwamodifatiropiloedoremifasollasiedocdefgabc-omega, en wees uitnodigend op de op Groenland prijkende iglo. Nou, daar zag Bennie het nut niet van in maar Denise en Oejojoejoekorikekkaliwamodifatiropiloedoremifasollasiedocdefgabc-omega wisten hem, ten koste van veel moeite en dankzij de inzet van gigantisch veel overredingskrachtenspel, uiteindelijk toch in zoverre te overreden, dat hij in dezen, zij het onder het nodige voorbehoud, in dezen in zoverre kon meegaan; doch evenwel niet verder dan tot hier en niet verder dan tot hier en geen stap verder. Zo trouwden Oejojoejoekorikekkaliwamodifatiropiloedoremifasollasiedocdefgabc-omega en Bennie, en zij was heel goed in lachen en Denise had ook veel plezier in die twee, zoals ze zijn beste beentje voorzetten, maar Bennie lachte niet. Nooit. Het verenigde echtpaar ontving een kinderzegen inhoudende drie stuks. De eerste heette Oeen, de tweede Oetwee; dat waren meisjes. De derde, een jongen, heette Oethant en die studeerde voor smoelsmid maar belandde desondanks in de Grote Politiek. Uiteindelijk is er nog een nakomertje achteraan gekomen: Oetker en die ging ook studeren en bracht het zelfs tot Dr. Maar toen

was Denise allang dood en begraven. Bennie had erg moeten huilen bij de dood van zijn zeemeermin.

○○○○○○ 40 ○○○○○○

Pirsigs bijzonder heldere en onbevooroordeelde wijze van denken gepaard aan zijn hoge IQ heeft hem tot de conclusie gebracht dat er alom iets magnifieks werkzaam is - een iets dat hij Dynamische Kwaliteit genoemd heeft; als ik over Pirsigs bevinding nadenk, dringt zich de conclusie aan mij op: "Hij heeft in grote lijnen gelijk - en hij heeft een ontdekking gedaan die van eminent belang is. Maar ik vind het niet logisch dat er niets achter zit. Dus ik kan alleen begrijpen dat Dynamische Kwaliteit wezenlijk zijn gang gaat ala zoals Pirsig het ingezien heeft, als de Meta-realiteit wezenlijk bestaat".

U zou kunnen zeggen: De essentie van de Tao is juist dat 't het onuitsprekelijke niet-begrijpelijke Begin van alles is; dus Sowhn geeft er blijk van de essentie van Dynamische Kwaliteit gewoon niet begrepen te hebben, als hij probeert er iets "achter" te zoeken. Maar ik zeg: Ja, dat zéggen ze allemaal wel, Robert Pirsig inclus, maar waar baseren ze die mening op?? - nou, ik neem de vrijheid er wél iets "achter" te zoeken.

Kortom, ik zie (ik zei dit eerder reeds maar herhaal het hier nog maar eens) - kortom, ik zie het bestaan van Dynamische Kwaliteit als wederom een aanwijzing voor de juistheid van mijn hypothese van het bestaan van de Meta-realiteit. Nu eerst even iets anders - een echt waar gebeurd heel kort verhaaltje. (Ik wil er hierbij wel op wijzen dat de gebeurtenis waarvan hieronder gewag gemaakt wordt zich enige jaren eerder afgespeeld heeft dan de gebeurtenissen betreffende Tanja en Bennie die in hoofdstuk 20 op p.192 e.v. beschreven worden.)

Breekpunt

*De natuur verafschuwt naakte rariteiten*³⁰⁰

Vrij naar R. Penrose

Hij, in de slaapkamer, en zij (Jehovahgetuige), in de huiskamer, waren gescheiden door de breedte van de straat tussen hen in. Hij keek naar haar, ze had haar uit haar kort rokje stekende blote benen opgetrokken op de bank. Ze was de babysit van de overburen. Hij was getrouwd. Zij voerde een telefoongesprek.

Hij, in de slaapkamer op de eerste verdieping, gedroeg zich vreemd. Om precies te zijn: hij speelde het spel van je lul aan een vrouw laten zien hopende dat ze het leuk vindt (de praktijk leert dat er veel zijn die

---

³⁰⁰ [Referentie: Dit aforisme is geënt op de door S. Hawking gedane verwoording van een stelling van R. Penrose die voorkomt in *De aard van ruimte en tijd* / S. Hawking, R. Penrose / Prometheus; de desbetreffende uitspraak luidt: "De natuur verafschuwt naakte singulariteiten".]

het leuk vinden, mits je het spel goed speelt. Je moet nooit bedreigend overkomen; dat is heel belangrijk).

Toen zag hij dat aan de overkant van de straat een politieauto stopte. Zij sprong op van de bank en deed open. Hij ging naar de huiskamer. Hij ging, met een bloedstollend soort van duizeligheid in zijn hoofd, naast zijn eigen kleine lieve meidie op de bank zitten. Hij zat daar enige tijd, en toen er gebeld werd ging hij opendoen. Tanja was verbaasd omdat er zo laat op de avond nog gebeld werd.

{Einde van verhaaltje *Breekpunt*}

Vervolgens volgen enige gedachten mijnerzijds die ik anders altijd verborgen hou, omdat ik er niet van hou uitgelachen te worden. Maar ik zie mezelf als iemand die tot redelijk redeneren in staat is; deze kijk op mijzelf is geworteld in het besef dat de inzichten in de natuurkunde die ik mezelf goeddeels autodidactiserwijze verworven heb er mogen zijn; dit is maar een voorbeeld. Mijn geheime gedachte is dat er van alles mogelijk is in de werelden der Meta-realiteit. Ik hou het in dit verband voor mogelijk dat er één is die je met "God" aan kunt duiden; een beter woord dan "God" weet ik niet te verzinnen (helemaal happy ben ik er niet mee). Als ik het bestaan van God bij wijze van gedachtenexperiment aanneem, loop ik tegen het probleem van het Kwaad aan. Ik hou niet van het beeld dat God het Kwaad opzettelijk zo bedoeld heeft - in de laatste uitspraak klinkt datgene door wat ik aanzie voor mijn gevoel voor Kwaliteit. Bovendien zie ik in dat levende wezens niet *levend* zijn als ze niet beschikken over een bewustzijn en een vrije wil; ik kan niet begrijpen dat wezens in de basieke betekenis van het woord bestaan als ze niet over een vrije wil beschikken. Maar als ze over een vrije wil beschikken kunnen ze doen wat ze *willen* ← vandaar het woordje *wil* in de term "vrije wil". Ik ga er van uit dat het Kwaad tegen de wil van God in ontstaan is, door toedoen van een geestkracht die zogezegd opzettelijk gekozen heeft voor de strijd tegen het goede, en voor het kapotmaken van alles wat opbouwend en positief is, - d.w.z. met name ook voor moorden, martelen en verkrachten en de vernietiging van al het geschapene. Dat is één. Twee is, dat ik het al met al onlogisch vind, aan te nemen dat het leven dat wij op aarde kennen na de geboorte en voor het sterven, dat dat het enige is. Ik hou het voor mogelijk dat wij op een materiële planeet geboren worden i.v.m. de Strijd tussen Goed en Kwaad - en om te leren een beter mens te worden. De begrippen "incarnatie" en "karma" lijken mij derhalve relevant. Centraal staat bij mij de volgende aanname (die in mijn denken de status heeft van voldongen feit): **wij hebben een vrije wil**; wij zijn GEEN robotten; en **jijzelf** maakt je keuzes (betreffende Goed en Kwaad). En als aan ons leven op deze materiële planeet een einde komt gaan we gewoon door als wezens in de Meta-wereld - begiftigd met bewustzijn en vrije wil. Ons bewustzijn en onze vrije wil

van te hebben, weliswaar, wat hij ermee doen wilde.

°°°°°°° Antwoord aan Hemingway °°°°°°°

Wat leven we toch in een treurige wereld
Sabine Kuegler

Wat betreft de kunst van het gewoon doorgaan het volgende. In mijn ervaring is het in hoge mate moeilijk. Anderen hebben er misschien geen moeite mee, ik heb er altijd ontzettend veel moeite mee gehad. In ieder geval zie ik het zo: als je je absoluut kut voelt³⁰², en vóór je is alles in inktzwart nachtduister gehuld, - en nergens is er zicht op iets leuks, op iets Goeds... dan behoort gewoon doorgaan naar mijn mening tot de zwaarst mogelijke opdrachten - dan is "gewoon doorgaan" zo goed als onuitvoerbaar. Och, we weten precies hoe het moet: de Tao gaat via Gemoedsrust, Vertrouwen, Discipline en Concentratie. Maar als in je hoofd de Vesuvius brult en razend bulderend rotsblokken, zwavel, brandend hete lavastromen en inktzwarte as uitbraakt, en als in de woestijn de Fata Morgana het beeld vertoont van een gigantisch groot stralend witbleek in de zon grijnzend doodshoofd met uit de oogaten niets dan schorpioenen en klabangs kronkelend, - dan is het uit met de pret. Zoals ik de menselijke psyche begrijp, is het de mens niet gegeven te blijven doorgaan als er in heden en toekomst niets maar dan ook niets dan de bitterste misère is c.q. te verwachten valt. Enne... 'the light at the end of the tunnel might be an approaching train', zoals ik ergens eens las, hahaha. Ik denk dat zelfs Job zelfmoord gepleegd zou hebben als zijn lijden blijvend uitzichtloos en zonder einde geweest was. Jung heeft een "Antwoord aan Job" ten beste gegeven dat mij weliswaar geenszins bevalt maar niet alleen Job, ook anderen hebben bitter geleden onder Gods regime en ik denk in dit verband aan Hemingway en hier volgt een "Antwoord aan Hemingway". {Ik vind Jungs conclusies betreffende de rol die het Kwaad te spelen heeft ongenueanceerd en derhalve onjuist (ik geloof namelijk in "**Weg met de haat!**")}; en omdat ik moeite heb met Jungs antwoord aan Job volgt hier mijn antwoord aan Hemingway.} Het punt is: Hetgeen ik in de aanbieding heb, dat is een uitzicht, altijd aanwezig, voor IEDEREEN. Want ik acht het bewezen dat de Meta-realiteit bestaat³⁰³ (zie eerder in dit boek). En de verhalen over uittredingen zijn legio - vele daarvan zijn kitschverhalen, gezwam, onzinnig, - maar niet alle. Lees bijvoorbeeld Pim van Lommels boek: *Eindeloos bewustzijn* (uitgegeven door Ten Have). Ik beweer glashard dat er een **mooi Meer** is tussen hemel en aarde. Ik zeg "Meer Zicht bestaat echt". Dit is dus mijn Uitzicht. We zijn niet reddeloos verloren want we staan

---

³⁰² Als je een fucking zwaar klote bestaan hebt.

³⁰³ Denkend aan wetenschappers die het na lezen van dit boek nog steeds als in hoge mate onaannemelijk achten dat de meta-realiteit bestaat en dat het bewustzijn een meta-fysisch en niet een normaal fysisch fenomeen is, denk ik aan het oude en wijze Chinese spreekwoord: droogkloten worden nooit nat.

er niet alleen voor. Voor mijzelf geldt overigens dat ik wel wat baat gehad heb bij de denkeliĳk in oud-India gedane uitvinding yoga, en weldegeliĳk bij mediteren. Ook het (nog eens) lezen van Pirsigs boeken, ten eerste *Zen en de kunst van het motoronderhoud*, ten tweede *Lila* heeft mij veel goed gedaan. Bovenal echter, is m.i.voor een ieder van ons van eminent belang: de/het V&W; hiervan moet men zich naar mijn mening door niets laten afbrengen³⁰⁴. Meer over dit alles kan men te weten komen door enige hoofdstukken te raadplegen van Boekje 4 van LB (dat boekje heet trouwens *Levend*); ik doe verderop een meer gedetailleerde aanbeveling.

Nu volgt, om e.e.a. te verduidelijken een fragment waarin o.a. nog iets gezegd wordt over waarom het voor de hand ligt dat de Meta-realiteit bestaat.

Indien u niet om de bevindingen van de β -wetenschappers geeft kunt u de hierna volgende tekst overslaan, en verder gaan op bladzijde 445.

.....

Ik heb erg mijn best gedaan het bijzondere van de ongelijkheid van Bell te begripen. De ongelijkheid van Bell bewijst, naar men zegt, de onjuistheid van een redenatie van Einstein die laat zien dat de kwantummechanica geen goede theorie is, een redenatie waar Einstein kond van gedaan heeft door, samen met Podolsky en Rosen, de zogenaamde EPR-paradox op te stellen en te publiceren. De EPR-paradox luidt ongeveer als volgt:

(1) Als je van twee uitéén bewegende elektronen de spin³⁰⁵ meet, zal de

---

³⁰⁴ Bij wijze van toelichting zij hier de opmerking gemaakt dat dit boek niet alleen het perspectief van het Mooie Meer biedt, maar ook de formule te berde brengt die de sleutel is van het slot in de deur die toegang geeft tot de schone grot waar het unieke geheim zorgvuldig tegen aantasting door rotting bewaard wordt, en dit is het geheim van hoe een eind gemaakt kan worden aan alle door de mensheid bedreven Kwaad, - en dit dan is de formule: V&W praktiseren. Toepassing van V&W zal ertoe leiden dat aan alle door de mensheid bedreven Kwaad een einde komt, gegarandeerd!, maar het lastige is dat 't door zo goed als iedereen gedaan moet worden, en ook is het lastige, dat het met gevoel voor Kwaliteit gedaan behoort te worden - zo niet, dan verzanden de goede bedoelingen in een mist van vergoten bloed en tranen en zweet zo zinloos als tevergeefs vergoten zaad. Kortom, er is wis en waarachtig perspectief, maar het zal verdomme nog geruime tijd duren voor we met z'n allen zover zijn met verdomme nog veel gedonder in de glazen in het vooruitzicht. Het fijne weliswaar is, dat eenieder die er iets in ziet, er NU mee beginnen kan (met V&W en leuke en plezierige dingen doen bedoel ik), - precies dit is bij alle misère wel het hemels heerlijke fijne!!!! - waarbij ik er echter op moet wijzen dat voor een persoon die wezenlijk depressief is überhaupt geen leuke/plezierige dingen bestaan, precies dit is wel het erge; maar het is om me te ontworstelen aan het Kwaad dat calvinisme heet, dat ik de gewoonte heb V&W en leuke en plezierige dingen in een adem te noemen...

³⁰⁵ *Spin* is een fenomeen waar maar al te veel nadaatjes mee behept zijn.

som van de twee gemeten spinwaardes gelijk moeten zijn aan de som van de spinwaardes die de elektronen hadden voordat ze begonnen met uitéén bewegen, omdat er een behoudswet is tengevolge waarvan de totale spinwaarde onder alle omstandigheden constant blijft.

- (2) Volgens de kwantummechanica is de spinwaarde van een elektron fysisch onbepaald totdat je een meting doet. Doe je een meting aan één van de twee bovengenoemde elektronen dan is op dat moment de spinwaarde van dat elektron bepaald – maar vanwege de wet van behoud van spinwaarde is op datzelfde moment de waarde van de spin van het andere elektron meteen ook bepaald, omdat de som van de twee spins altijd dezelfde waarde moet hebben – en dat andere elektron kan zich in principe inmiddels duizenden, ja miljoenen kilometers ver weg bevinden!
- (3) Omdat “paranormale verschijnselen” niet bestaan is het ondenkbaar dat een elektron dat hier ver vandaan zit, ineens kan weten welke spinwaarde het zich bij ons in de buurt bevindende elektron verkregen heeft. Dus de kwantummechanica-bevinding die stelt dat waardes fysisch onbepaald zijn totdat je ze meet, kan niet juist zijn – en in dit verband merken E, P en R op dat het feit dat de kwantummechanica niet in staat is onder alle omstandigheden te vertellen welke waardes fysische grootheden zoals spin hebben, haar tot een onvolledige theorie bestempelt (opmerking: Einstein zelf maakte in verband met de EPR-paradox een ironische verwijzing naar paranormale verschijnselen – waarvan hij het bestaan vanzelfsprekenderwijze uitsloot).

Sinds jaar en dag lees ik dat er een formule(s) is, *de ongelijkheid van Bell* geheten, die in verband met het door Einstein, Podolsky en Rosen bedachte scenario opgesteld is, en die gevonden is door de fysicus John Bell, en door hem in 1965 gepubliceerd, waarmee de experimenteel verifieerbare onjuistheid van de bovengegeven redenering van E, P en R aan zou kunnen worden aangetoond. En dan lees ik dat dankzij geniaal experimenteren door diverse fysici, en tenslotte in 1981-1982 zeer overtuigend door Aspect, Dalibard, Grangier en Roger, de onjuistheid van de redenering van Einstein, Podolsky en Rosen experimenteel inderdaad en definitief bewezen is. Men doet er zeer opgetogen over – de op de ongelijkheid van Bell geënte experimenten zouden pas echt goed laten zien hoe mysterieus de

---

Tollen kunnen om hun as roteren, zoals u weet, en ook de aarde tolt rond, zij het plechtstatig langzaam. Volgens mij kunnen nadaatjes niet tolleren, - toch zijn er zat waarheidgetrouwe waarnemingen die de mens er toe brengen aan te nemen dat nadaatjes op de één of andere manier weldegelijk in de ban van getol zijn; men hanteert in dezen het woord spin – “Een elektron heeft spin”, zegt men. Ik vind het bestaan van spin het zoveelste bewijs van het naar mijn mening vast staande feit dat we van alles NIETS begrijpen. Overigens is spin aan hetzelfde kwantummechanische kansendansen onderworpen als alle andere waarneembare zaken die aan de nadaatjeswereld kleven.

kwantummechanica toch is, en hoe mis Einstein het toch had. Nou, ik moet u laten weten dat volgens mij, helaas, de ongelijkheid van Bell en de ermee geassocieerde experimenten, hoewel ze inderdaad het absurde van de kwantummechanica goed laten zien, ons feitelijk niets nieuws leren. Wat laten volgens de gangbare opvatting de ongelijkheid van Bell en de desbetreffende experimenten ons zien?

(1) Uit de klassieke fysica³⁰⁶ volgen formules – de ongelijkheid van Bell onder andere;

(2) Uit de experimenten blijkt dat deze formules niet opgaan (en de formules van de kwantummechanica wél);

(3) Dus de redentie van Einstein, Podolsky en Rosen is fout.

Einstein is helaas dood. Ik zal namens hem reageren: de experimenten van Aspect en zijn collega's laten alleen maar zien dat bepaalde formules van de kwantummechanica kloppen, - maar dat de desbetreffende *formules* kloppen, daar twijfelt sowieso niemand aan; ook Einstein was daarvan toentertijd allang overtuigd geraakt. In feite hebben de experimenten dus niets nieuws geleerd. Je kunt uit deze experimenten in het geheel niet concluderen dat de EPR'se redentie onjuist is. Ik denk dat Einstein door de uitkomsten van de Aspect-experimenten geenszins verrast zou zijn geweest. Hij was er helemaal niet op uit, de formules van de klassieke natuurkunde te "redden". Hij had weliswaar geconstateerd: "Hoe beter de kwantummechanica werkt hoe raarder 't eruitziet", maar daar had hij alleen maar gelijk in: want zo is het ook. De Aspect-experimenten ontcrachten ook geenszins de teneur van het artikel van Einstein, Podolsky en Rosen dat stelt dat de kwantummechanica een *onvolledige theorie* is.

De formule van Bell en de experimenten van Aspect voegen niets toe aan, noch doen ze iets af van datgene waar Einstein over tobde, en waar hij op uit was. Waar Einstein naar op zoek was, was een herziening van de natuurkunde, zodanig dat de stelling dat bepaalde meetbare waardes fysisch wezenlijk onbepaald zijn (want alleen de desbetreffende *kansen* zijn bekend), uit de plaatjes verwijderd kon worden, waarbij het hem niet primair ging om het vinden van verbeterde formules, of het redden van de formules van de klassieke natuurkunde, maar om het verkrijgen van beter *begrip*. Hij was naar een fundamentele oplossing op zoek, vergelijkbaar met die welke hij gevonden had door de paradox op te lossen die vervat ligt in het inzicht gestaafd door de waarnemingen dat licht altijd met dezelfde snelheid reist, ongeacht hoe snel het coördinatenstelsel gaat ten opzichte waarvan de lichtsnelheid gemeten wordt, hetgeen volgens de toenmalige klassieke natuurkunde³⁰⁷ ondenkbaar was – maar Einstein

---

³⁰⁶ Met "klassieke fysica" worden hier bedoeld de natuurkundige formules en inzichten waarmee de natuurkundigen (en in zekere zin de hele mensheid, bewust of onbewust) werkten – totdat men de kwantummechanica ontwikkelde. De kwantummechanica is ontwikkeld om zekere verrassende en curieuze natuurverschijnselen te kunnen verklaren.

³⁰⁷ Met "klassieke fysica" worden hier bedoeld de natuurkundige formules en inzichten waarmee de natuurkundigen (en in zekere zin de hele mensheid,

vond uit dat het toch zo was, en hoe dat zat. Echter, hij heeft de fundamentele oplossing voor de raadsels waar de kwantummechanica ons voor plaatst niet weten te vinden. En niemand is dit tot nu toe gelukt. Misschien lukt het ooit; Gerard 't Hooft en Roger Penrose denken dat het ooit lukken zal; maar Feynman heeft het opgegeven, en ook ik ben zo vrij te verwachten dat het niet lukken zal, met dien verstande dat volgens mij het centrale mysterie van de kwantummechanica³⁰⁸ er op duidt dat de fysica bestuurd wordt vanuit een *Meta-realiteit*, waarbij deze Meta-realiteit een “aansturende” rol heeft; want als mijn hypothese van de “aansturende” Meta-realiteit³⁰⁹ waar is, is het door E, P en R verwoorde raadsel van de onvolledigheid van de kwantummechanica opgelost, da's logisch; tja – en onder de aanname van het bestaan van de Meta-realiteit is meteen ook verklaard (ook dat nog) hoe het bestaan kan dat paranormale verschijnselen bestaan, dat is het leuke. En dát paranormale verschijnselen bestaan heb ik zelf gezien!

Over het raadselachtige van de EPR-paradox kan nog opgemerkt worden dat Feynman opgemerkt heeft dat de zogenaamde “golffunctie” – welke ik overigens “**ka**” of “kan” noem – betrekking op *gebeurtenissen* heeft (dus niet per se op deeltjes); als je het zo beschouwt is er ten aanzien van het EPR-paradox-gedachtenexperiment van een paradox geen sprake. De desbetreffende gebeurtenis houdt in dat van *beide* deeltjes A en B de waardes van de spin in de wereld bepaald worden op het moment dat je de meting doet; met andere woorden, het is niet zo, dat wanneer als gevolg van de meting deeltje A gedwongen wordt zijn spin te fixeren dat dáárdoor deeltje B daartoe ook gedwongen wordt, nee: er doet zich 1 gebeurtenis voor die *beide* “deeltjes” betreft. Dat de twee deeltjes zich daarbij in de ruimte eindeloos ver van elkaar vandaan kunnen bevinden, doet niet ter zake.

Heel wonderlijk hierbij is nog, dat uit de relativiteitstheorie volgt dat er als het EPR-experiment uitgevoerd wordt, referentiestelsels bestaan waarin voor deeltje A diens spinwaarde éérder bepaald wordt dan voor deeltje B, - terwijl er tevens referentiestelsels bestaan waarin juist

---

bewust of onbewust) werkten – totdat men de relativiteitstheorie ontwikkelde. De relativiteitstheorie is ontwikkeld om zekere verrassende en curieuze waarnemingen te kunnen verklaren.

³⁰⁸ Het centrale mysterie van de kwantummechanica, dat door de EPR-paradox maar al te glashelder duidelijk gemaakt is, houdt o.a. het fysische feit in dat deeltjes zoals het foton of het elektron onder exact identieke omstandigheden de ene keer naar links en de andere keer naar rechts blijken te gaan (of beter gezegd: de ene keer piept het deeltje bij herhaald uitvoeren van precies hetzelfde experiment hiér op en de andere keer dáár) – hetgeen een gevolg-zonder-oorzaakverschijnsel is, - echt te gek voor woorden!

³⁰⁹ Het “aansturen” dat de Meta-realiteit doet gaat heel subtiel in zijn werk – het openbaart zich met name op die momenten waarop datgene gebeurt wat door een aantal natuurkundigen het “instorten van de golffunctie” genoemd wordt. De Meta-realiteit pleegt zich overigens aan het oog te onttrekken en normaal gesproken ontgaat zij ons – totdat zich een paranormaal verschijnsel voordoet.

deeltje B zijn spinwaarde als eerste vastgelegd krijgt³¹⁰. Want gelijktijdigheid in absolute zin bestaat immers niet, zoals Einstein ons leerde. Interessant! Boeiend!! Fascinerend!!!! (Conclusie: wat op het Meta-niveau 1 gebeurtenis is, kan zich in onze referentiestelsels incarneren als 2 (of meerdere) gebeurtenissen.)

{Nawoord} Recent las ik tot mijn genoegen in Veltmans leuke boek *Feiten en mysteries in de deeltjesfysica* dat John Bell er op uit geweest is te bewijzen dat de verborgen-variabelentheorieën niet opgingen. Mijn inzicht en kennis schieten tekort om te kunnen beoordelen of Bell hier definitief in geslaagd is – Veltman zegt van wel. Ik ben trouwens geen aanhanger van de verborgen-variabelentheorieën. Maar wat ik hier zeggen wilde, is dat ik blij ben dat Bell er dus geenszins op uit geweest is (integendeel juist!) aan te tonen dat de kwantumtheorie wél een volledige theorie zou zijn ter ontkrachting van wat Einsten, Podolsky en Rosen geponeerd hebben³¹¹ – want de kwantumtheorie is weldegelijk een onvolledige theorie, en dat is ie. Einstein had en heeft gelijk! En ik vind het leuk, te constateren dat Veltman sigaren rookt. (Toelichting: in de verborgen-variabelentheorieën is het toevalsaspect dat aan de kwantumtheorieën ten grondslag ligt eruit gehaald door te poneren dat het weldegelijk zo is dat het zekere, weliswaar niet manifeste, fysische omstandigheden (d.w.z. “variabelen”) zijn die beslissen of een nadaatje naar links gaat danwel naar rechts gaat oftewel hiér danwel dáár oppiept.

{hier is wat tekst weggelaten}

Ik ben het trouwens eerlijk gezegd, als ik zo vrij mag zijn, totaal niet eens met Veltmans opmerking dat de nadenk-inspanningen van Bell vergelijkbaar waren met zekere filosofische bespiegelingen ala die welke in de Middeleeuwen bij tijd en wijle opgeld gedaan hebben – een beroemd voorbeeld hiervan betreft de vraag: Hoeveel engelen kunnen er op de punt van een naald staan? In discussies met Bell heeft Veltman³¹² aan zijn vriend gevraagd: “Waarom doe je dit? Maakt het enig verschil voor de berekeningen zoals ik die doe?”. Ik denk dan: -Jamaar het gaat in de natuurkunde toch om veel meer dan sommetjes maken? Het gaat er in de natuurkunde toch om, Mevrouw Natura te leren *begrijpen* – althans voor zover het de mens gegeven is?-. {einde van het Nawoord}

.....

De langste hoofdstukjes in LB gaan over wis- en natuurkunde; er is een hoofdstukje dat *Tensoritis* heet,

---

³¹⁰ Dit is een inzicht dat ik aan Penrose dank.

³¹¹ Ik betwijfel of Einstein op zoek was naar een verborgen-variabelentheorie als oplossing voor de issue waar het centrale mysterie van de kwantummechanica ons mee confronteert.

³¹² Zie sectie 5 van hoofdstuk 7 van M. Veltman / *Feiten en mysteries in de deeltjesfysica* / Wetenschappelijke bibliotheek van *Natuurwetenschap en Techniek*.

en waarin een uitleg over tensoren gegeven wordt. Uit een ander hoofdstukje de volgende tekst:

•••••

... want mij schiet ineens te binnen dat ik met het opnemen van tekstjes over wis- en natuurkunde in *Levend begraven*, weldegelijk toch iets heb willen bereiken. De alfa-mens maar sowieso alle niet-ingewijden staan behoorlijk hulpeloos tegenover de sublieme, soms borstklopperig gebrachte mededelingen die uit de wereld van de natuurkundigen bij tijd en wijle op de wereld losgelaten worden. En onder de uitspraken der natuurkundigen bevinden zich er nogal eens die kant noch wal raken. Maar omdat natuurkundigen zo ongeveer de status hebben van Onaantastbaar Geweldig boven ons staan, als gevolg van hun Onvoorstelbaar Slim zijn, staan veel mensen weerloos tegenover hen, met andere woorden, wat de Natuurkundigen zeggen wordt geslikt als zoete koek. Dat is niet goed omdat het je wereldbeeld wederrechtelijk beïnvloeden kan. Bijvoorbeeld en met name: als natuurkundigen beweren dat uit hun bevindingen volgt dat het heel onaannemelijk is dat God bestaat doen zij een uitspraak die ze totaal niet verantwoord kunnen. Het is dankzij het werken van de wetenschappers duidelijk geworden dat veel van wat in de bijbel en de hindoeïstische geschriften en andere religieuze geschriften staat niet met de feiten strookt – en hetzelfde geldt voor bijzonder veel van wat het leger aan voorgangers in de diverse kerken en tempels notoir te berde pleegt te brengen – maar te zeggen dat de ontdekkingen van de natuurkundigen impliceren dat het zeer onaannemelijk geworden is dat er überhaupt een God is die zich om ons lot bekommert, is zonder meer een overdrijving. En daarom is beweren dat de ontdekkingen van de natuurkundigen erop wijzen dat God niet bestaat feitelijk zelfs *fout* want het is in het verleden reeds gigantisch vaak voorgekomen dat er door de wetenschappers voorbarige en onjuiste conclusie getrokken zijn als gevolg van ten eerste het baseren van conclusies op te weinig waarnemingen, ten tweede het maken van denkfouten, ten derde het doen van extrapolaties buiten het waarnemingsgebied. Oeverloos vaak reeds, hebben wetenschappers conclusies getrokken die later niet met de werkelijkheid bleken te stroken; en zo deugt ook de met stelligheid geponeerde conclusie niet dat uit de bevindingen der natuurkunde onweerlegbaar spreekt dat het hoogst onaannemelijk is dat God bestaat; en dat zoveel wetenschappers dit desondanks beweren, elkaar daarbij nazeggend, is deels het gevolg van onzorgvuldig nadenken, maar is vooral aan het werken van het conformeermechanisme te danken, - er is bij de betrokkenen sprake van een vorm van hypnose zegmaar. Mijn mening is, dat de conclusie dat God niet bestaat gebaseerd op de gedane waarheidsgetrouwe waarnemingen uiteindelijk *per se* **niet** getrokken kan worden. Ik heb de lezer van *Levend begraven* / *op weg naar de waarheid* inzicht willen geven in de denkwereld van de natuurkundigen. Zodat je hier zélf een gevoel voor hebt gekregen nu – althans dat hoop ik vurig. Ik hoop vurig dat je er

een inzicht in gekregen hebt in wat het is waar de natuurkunde zich mee bezig houdt, en hoe natuurkundigen denken. Zodat het volgende hopelijk duidelijk geworden is: Je hebt nog steeds onverkort het recht om zélf na te denken over de vraag of God bestaat. Laat je door de natuurkundigen (en de biologen!) niets wijsmaken!

Hier zou ik voor de duidelijk- en volledigheid willen mededelen dat ik mededelingen betreffende het bestaan van de vrije wil, gedaan door zogenaamde deskundigen, zie als helemaal niet door deskundigen gedaan. Veel deskundigen, en ik doel nu op lieden die zichzelf als kundig en deskundig zien, beweren dat het vaststaat dat de vrije wil niet bestaat; ik zie de desbetreffende bewering als stompzinnig gewauwel. En als ik zeg: “Ik besta” bedoel ik impliciet te zeggen: “Ik heb een vrije wil”. Maar het staat u natuurlijk vrij, er over te denken zoals het u belieft.

Overigens, helemaal los van beschouwingen over de vraag of God wel of niet bestaat c.q. over de vraag of de vrije wil bestaat of niet, heeft mijn boekje er ook gewoon aan willen bijdragen dat de modale wereldburger de wereld waarin hij zich bevindt steeds beter gaat begrijpen – dat leek mij op zichzelf ook reeds een doel, de moeite waard om na te streven, dus heb ik er mijn best voor gedaan. En als jij het allemaal gelezen hebt dank ik je hartgrondig.

.....

Hier volgt wederom en citaat uit LB (ik hoop dat het u niet de strot uit komt zo langzamerhand):

.....

En gedenk de vlinder van Lorenz³¹³. Bennies belevenissen met het kwantummachientje waar Bennie in het oerwoud op stuit, (zie hoofdstukje *Avontuxxx in een tropisch regenwoud*) laten zien dat het weldegelijk zo is dat het kansen-aspect van de kwantummechanica in onze macrowereld een enorme invloed kan hebben. Ik ben op het idee van dit kwantummachientje kunnen komen dankzij Penrose, die in *De nieuwe geest van de keizer* een dergelijk apparaat ten tonele voert, en het bepalend laat zijn voor of een jongen wel / niet een zeker meisje ontmoet, met wel / niet alle gevolgen van dien³¹⁴. Maar het

---

³¹³ Met de term “vlindertje van Lorenz” wordt bedoeld op het kleine-oorzaken_grote-gevolgen_fenomeen (KOGGf). Bijvoorbeeld, of in York op zekere dag op zeker tijdstip een vlindertje wel/niet met haar glanzende vleugels wappert, is bepalend voor wel/niet donderwolken in Parijs zich enige weken later door middel van blikseminslag aan de Eiffeltoren vergrijpend. Het KOGGf doet zich met name bij de fysische processen voor die zich in de atmosfeer afspelen, waardoor concrete lange termijn weersvoorspellingen tot de onmogelijkheden behoren. Tevens is het zo dat de sociaal-psychologische processen waaraan homo sapiens onderworpen is, dermate subtiel, dynamisch en dynamisch van aard zijn dat inderdaad geldt dat wat je als individu doet/nalaat opmerkelijk grote gevolgen kan hebben.

³¹⁴ Ik weet eerlijk gezegd niet zeker of de beschrijving van het desbetreffende

belangrijkste inzicht dat wij aan het vlindertje van Lorenz te danken hebben is het volgende: **onze daden doen er WEL toe!**³¹⁵ Het is ónze keuze(s): kiezen wij voor Goed danwel voor Kwaad, déze keuze is het die bepaalt hoe de Afloop zal zijn³¹⁶.

.....

Voordat ik stop volgt nog één episteltje uit LB. Hierin wordt verteld wat Kwaliteit is; het werd tijd. En het concept van de Eeuwige Student wordt behandeld; het onderstaande is overigens een verkorte weergave. Als ik tot zelf-evaluatie overga oordeel ik: deels is de nu volgende uiteenzetting weldegelijk heel helder – maar deels is het zo warrig dat ik bijna spreken zou in termen van “gebrekkig gebrabbel”. Ik kom er echter niet toe het te verbeteren. Het moet zijn zoals het is. Maar nu voel ik me schuldig. Al met al is het opstelletje dat nou volgt de onverteerbaarste tekst die in dit boek voorkomt; – om meerdere redenen is het godsonmogelijk dat ‘t voor de lezer klip en klaar is. Maar het belangrijkste houdt zich sowieso tussen de regels op omdat het op de regels zelve niet te zeggen is.

Het antwoord op de vraag Wat is Kwaliteit?

Over de kunst van het gewoon doorgaan
“Blijf trouw aan de Dharma en wees een eiland op jezelf”

Boeddha’s laatste woorden

Kwaliteit is wat ons motiveert, gebrek aan Kwaliteit is wat ons irriteert. Kwaliteit is datgene waar iedereen naar streeft.

Volgens Juran streeft ‘the entire biological world’ naar Kwaliteit³¹⁷. Dit

---

apparaat inderdaad in *De nieuwe geest van de keizer* voorkomt – ik kan hem alsmat niet terugvinden!

³¹⁵ Vergeet verdomme niet dat je een vrije wil hebt – je bént niet machteloos!

³¹⁶ Indien de Meta-realiteitstheorie strookt met de Werkelijkheid, zal wat je denkt en wat je doet, en hoe je INGESTELD bent vastwel invloed uitoefenen, via je bewustzijn, op processen der Meta-realiteit en daardoor uiteindelijk ook op de ons bekende realiteit. Alles wat we denken en doen doet er wél toe!! (Het hier te berde gebrachte is allermínst een religieuze overtuiging – en ik weet zeker niet zeker of ‘t waar is – maar ik hou er serieus rekening mee, en doe mijn best.)

³¹⁷ [*Juran’s quality control handbook* (vierde editie)/ McGraw-Hill. In feite zegt

is op zichzelf een opmerkelijke uitspraak, en tevens is het opmerkelijk dat het Juran is die hem doet omdat hij slechts zelden iets poneert dat het strikt zakelijke overstijgt.

Mensen doen hun leven lang precies 1 ding: ze streven naar Kwaliteit.

En dieren streven naar Kwaliteit.

En planten streven naar Kwaliteit. (?)

En stenen streven naar Kwaliteit. (??)

Volgens Pirsig streeft alles naar Kwaliteit.

U hoeft nooit meer na te denken over de vraag: "Wat is Kwaliteit". Het antwoord luidt: "Kwaliteit is datgene waar iedereen naar streeft". U kunt zin hebben in het roken van een geurige sigaar. U kunt een broodje kroket willen eten. U kunt verlangen naar een koele duik in zee. U brult van de honger. U smacht naar uw geliefde. U kreunt van de pijn. U bent verslaafd aan heroïne. U brengt daar ter plekke aambeienzalf aan. In al deze gevallen bent u bezig met de activiteit die genoemd kan worden: "streven naar Kwaliteit". De psychologen zeggen: "De mens is een gelukzoeker" maar ze hebben ongelijk, - in feite is de mens een kwaliteitzoeker. Weliswaar bestaat de incarnatie van het zoeken naar kwaliteit de ene keer uit zus doen en de andere keer uit zo doen. ³¹⁸

Juran: 'The concept of "quality characteristics" is as old as the human species (the entire biological world is responsive to the concept)', - zie sectie 2 *The quality function*, onder de kop *Fitness for use*, sub-kopje *Product features and quality characteristics*.]

³¹⁸ Ik vind toch dat A.Z.S. hier voorbijgaat aan met name Sokrates' leringen over het Goede; we hebben Sokrates' beeld van het alles bezielende Ene oftewel de Eenheid oftewel onze Ziel (ik bedoel bezieldeheid) in termen van een karretje dat met ons op een zandweg rijdt, voortgetrokken door een welwillend paard en door een tegenstribbelend paard. "Datgene waar iedereen naar streeft" kan nou in overeenstemming met de neigingen van het redelijke paard zijn danwel in overeenstemming met aandrang door het kloterige paard uitgeoefend. En het staat wat mij betreft vast dat met je karretje de Goede kant op gaan alleen lukt als je je kutpaard in toom houdt. Overigens is denkkelijk ten tijde van de Westerse renaissance de foutieve opvatting van onze cultuur deel uit gaan maken dat het balsturige paard staat voor de emoties, en het goede paard voor de rationaliteit en de logica. Maar zo zit het niet, en zo heeft Sokrates het geenszins bedoeld!! Maar wat is het Goede dan wél precies?.. vraagt men. Juist!! Dat is de vraag!!!! Hierop valt geen "redelijk" antwoord te geven. Het Goede vindt men door zich te laten inspireren door het Hemelse Goede, hetgeen in meerdere opzichten geen sinecure is. "Alle zegen komt van Zelfdiscipline" ← zeer juist; precies goed gezegd; - ja inderdaad, zo zit het. Ik rook overigens sigaren, hoewel niet vaak, en drink op zijn tijd jenever, hoewel niet veel; starheid en dogma's zijn doders van

Het stellen van de vraag: welk auto heeft meer Kwaliteit, een Toyota Prius of een Citroën 2CV, is een een-gedeeld-door-nulvraag. Wél valide is het, als vraag te stellen: Welke auto vind ik meer Kwaliteit hebben, een Toyota Prius of een Citroën 2CV, en deze vraag kan, zij het misschien met enige moeite, beantwoord worden³¹⁹. Maar als een ander persoon dezelfde vraag anders beantwoordt dan u, dan is dat in orde. Kwaliteit, het elementairste fenomeen dat er is, is relatief; dit noemen wij het *Kwalitiviteitsprincipe*.

Essentieel levensadvies Ontleen uw strevingen nimmer aan de mode maar haal ze recht uit uw eigen gemoed. Raadpleeg alleen uzelf. Uw buurman koopt een Grote Wagen? Laat hem! Uw buurman bezoekt schouwburgvoorstellingen? Uw buurman is atheïst? Uw buurman bezoekt de hoeren? Uw buurman gaat elke zondag twee keer naar de kerk? Moet hij weten! U heeft hartstikke veel zin in patates frites? Doen!

Nog essentiële levensadvies Uit het door Pirsig benoemde begrip *Dynamische Kwaliteit* kan afgeleid worden dat *exploratie* geweldig is om te doen (om niet te verstarren d.w.z. om niet te blijven steken in Statische Kwaliteit en het relevante motto is: “Weg met de oogkleppen!”). Exploratie komt, oubollig gezegd, neer op: “Onderzoek alle dingen en behoud het goede”. Als je buurman een Grote Wagen koopt, denk er dan over na of dit een goed idee is. *Oordeel zelf*. En als u ná grondige studie concludeert dat u een Grote Wagen wilt hebben, kijk dan of u er aan kunt komen (als u hem niet betalen kunt, loopt u tegen het harde feit aan dat de wereld veel Kwaliteit biedt die voor ons niet weggelegd is). Als men hoort dat er nadelen zijn aan het eten van patates frites, is het maken van een expliciete afweging relevant; eet ik ze of eet ik ze niet? Kwaliteit als concept is en blijft tot in alle eeuwigheden onveranderlijk, - *úw* Kwaliteit echter, is voortdurend aan verandering onderhevig. Essentieel levensadvies: *Leef als een Eeuwige Student*. Wees als de scarabee, onverdroten er aan werkend dat de zon opkomt; dat wil zeggen, bezoek een tijdlang schouwburgvoorstellingen

---

Kwaliteit. / Bennie Sowhn. {Zelfdiscipline is zoiets als o.a. Volharding, Gemoedrust, Gumption, Naasteliefde (incl. mentale Aikido), Zien/horen/zwijgen, Respect en liefde voor en vergevingsgezindheid jegens je voorouders, Levensvreugde, Hansei, Het doden van al je kloterige ego-behoeftes, Make no small plans, Become a person with wisdom and fighting spirit, Lopen op Twee Benen en tot slot, zwerfkeihard, stervende je straf in ontvangst nemen, Hoop voor de toekomst.}

³¹⁹ Misschien luidt het antwoord: “De Deux Cheveaux heb ik om hem mooi opgekalefaterd op een veilige plaats geparkeerd te hebben staan, - en om er soms een uurtje in rond te rijden, - en de Prius doet de rest”. {Ik ga nog steeds zoveel mogelijk met de fiets of de trein weliswaar.}

om te weten te komen of ú er iets aan vindt, en voel u verdomme vrij om zelf te oordelen (dit is trouwens slechts een voorbeeld, hoor).

Echte vrijheid is: de moed hebben alles te onderzoeken en de energie opbrengen om het daadwerkelijk te doen; en dan: Zélf oordelen. Trek u niets aan van de mode en de mensen. Niets. Alleen *uw* oordeel is belangrijk. Zoals in de relativiteitstheorie elk referentiestelsel valide is, zo is elk gevoel voor Kwaliteit valide³²⁰. Dit is hoe het in het heelal geregeld is. Men heeft het recht en de plicht moedig te zijn ten aanzien van zijn/haar Kwaliteitskeuzes. Ik zou zelf weliswaar niet voor anarchie kiezen, omdat ik na een boel exploratief onderzoek gevonden heb dat er veel Kwaliteit is in op Liefde gebaseerde ordelijke samenlevingen. Dit is echter een persoonlijke bevinding en dus mijn zaak.

Ik denk dat Dostojewski en Goethe gezien hebben dat de Westerse rationaliteit een bedreiging voor de mens is, omdat Verlichting en Renaissance de plaats die de intuïtie van nature inneemt, vervangen hebben door de redelijkheid. Redelijkheid is zeer belangrijk, maar wanneer je haar bombardeert tot het kardinale uitgangspunt voor het zijn van de mens maak je een denkfout. Dit is helaas een behoorlijk subtiele denkfout, die alleen door zéér schrandere mensen opgemerkt kan worden. Noch de communisten, noch de kapitalisten hebben hem opgemerkt. Einstein heeft hem opgemerkt. Pirsig heeft hem opgemerkt, en toen is hij héél, héél erg, zijn best gaan doen om te formuleren waar de fout uit bestaat. Jung heeft eveneens zijn best gedaan om in deze o zo belangrijke aangelegenheid zinnige formuleringen te vinden, vanuit een sterk intuïtieve invalshoek weliswaar. (Ik zou nou bij wijze van soort van grapje de stelling willen lanceren dat het met mensen die in hun jeugd boeken zoals die van Beatrix Potter, Annie M. G. Schmidt, Leonard Roggeveen of andere vergelijkbare schrijvers niet gelezen hebben, nooit meer goed komt – tenzij ze, eigenwijs, dwars tegen de opdringerige drang van het materialisme in, Gods leutig zingen in hun brein per se willen horen.)

Over de kunst van het motoronderhoud
*“Wees niet oppervlakkig in je oordeel
maar beoordeel een zaak op zijn waarde”*

Jezus ³²¹

Je moet Dostojewski³²², Goethe en Jung zelf lezen, om het enorme

---

³²⁰ Repetitio: ik vind dat A.Z.S. het concept van het Goede uit het oog dreigt te verliezen. / Bennie Sowhn.

³²¹ Men treffe dit geniale gebod aan in het door ene Johannes geschreven zogenaamde “evangelie”. {Hoofdstukje 7, zinnetje 24 – vide de vertaling van het NT door Greber.}

³²² Niet dat de verhalen van Dostojewski nou van veel sprookjesachtigs voorzien zijn, maar Fjodors verzet tegen de dwangbuis die in de rationaliteit is gegrond in de grond waarop de sprookjes gedijen; en de Idioot en Aljosja zijn figuren van een sprookjesachtige schoonheid, jazekeer.

belang van sprookjes, intuïtie en fantaseren te leren begrijpen. Geestrijke ideeënvorming gebaseerd op de fantasie is een tovermiddel bij het vinden van Kwaliteit. Waarom? Omdat de Intuïtie een geïnspireerd gevoel geeft voor de essentie van waar het in het Leven om gaat, dat door redeneren niet te verkrijgen is, en dat sowieso niet rechtstreeks te verwoorden is. Want achter de schermen gaat een onaantastbaar mysterie schuil. Daar is niet aan te komen. Het gaat hier overigens niet om lullig maar wat fantaseren natuurlijk, maar om de fantasie die berust op peilloos diep peilende gevoelvolle intuïtie. Maar soms doorvoel je, als je leeft als een Eeuwige Student, het mysterie in je eigen hersens als je geluk hebt (de aanbeveling naar Kwaliteit te streven hoeft ik niet te geven omdat u reeds niets anders doet dan dat). Nog ter informatie: ik heb bij mijn persoonlijk pogen tot leven als Eeuwige Student gemerkt dat Dynamische Kwaliteit het brengen van offers vraagt; op zichzelf is dit geen mysterie. De noodzaak tot het brengen van offers volgt uit het bestaan van de niveaus van Statische Kwaliteit die door Pirsig beschreven zijn (zie *Lila*). Maar tevens heb ik al studerende geconcludeerd dat het onvermijdelijk is het gevecht met de “Driekoppige Draak” (zie in LB hoofdstukje *De drie demonen*³²³) en de Schandalige Schavuit aan te gaan hetgeen onzegbaar moeilijk is; het is echt een lijdensweg. Echter, volgens mij kan je geen voortgang boeken als je de Driekoppige Draak en de Schavuit niet temt. Eeuwig Studeren doe je in de leerschool van *het leven zelve* – en je kunt niet slagen zolang de Monsters je in de Tang houden; hierover wordt in LB meer gezegd. Maar als je het mysterie van de Dynamische Kwaliteit eenmaal doorvoeld hebt, weet je diep van binnen dat het brengen van de offers en het gaan over de lijdensweg leergeld zijn, betaald omwille van enorm geluk; althans, zo is het mij vergaan (misschien geldt het niet voor iedereen zo, ik weet het niet). Je weet dat je moet leven als de scarabee, nederig en onverdroten bezig met van poep goud³²⁴ maken; een ik dat niet tekortschiet doet wat nodig is, hij gaat gewoon door zonder te proberen het beter te weten.

Om te beginnen Het fundamenteelste is nu gek genoeg nog niet gezegd want om te beginnen begint het met aandacht (en *speelse nieuwsgierigheid*, niet te vergeten!). Als je jachtig leeft leef je als *toeschouwer*. Maar je moet leven als *betrokkene*. Je moet de dingen niet in haast doen, je moet ze met betrokken aandacht doen. Daarvoor is *gemoedrust* nodig. Als je jachtig leeft maak je teveel fouten, en

---

³²³ Het gaat om drie sociaal-psychologische processen die ons notoir vreselijk in De Tang hebben met veelvuldig en/of afgrijselijk vechten, strijden en oorlog voeren tot gevolg: het *hiërarchie-instinct*, het *conformeermeechanisme*, het *stammeninstinct*; in LB bevindt zich een lang hoofdstuk dat wat dat betreft pogingen doet tot er zinnige zaken over te berde brengen.

³²⁴ Dit is het goud dat nodig is om te bewerkstelligen dat telkens weer elke dag de zon opkomt; en het is nodig dat elke dag weer de zon opkomt, brullend en wel, omdat elke dage nieuwe raad schenkt.

bereik je niet waarnaar je verlangt. Je verlangt naar Kwaliteit; om het te bereiken moet je *betrokken* leven – betrokken bij je leven en alles wat je doet ³²⁵. Zie verder *Zen en de kunst van het motoronderhoud*, zie voorts *Lila*. ³²⁶

Antwoord aan Bennie Beste Bennie, je hebt wel gelijk, maar je opmerking zou kunnen bewerkstelligen dat mensen op een verkeerd been gezet een verkeerd spoor gaan volgen. En in dit opstelletje, en in een zoi episteltjes meer, hebben we ontzettend veel woorden vuil gemaakt aan waar het om gaat; toch ontbreekt er nog steeds iets aan. Jamaar wát dan? Wat ontbreekt er dan toch nog, na de veelheid aan gloedvolle door ons gehouden pleidooien die middels dit boekje ten beste zijn gegeven? Vic de Bruijn zegt het in 6 woorden. Ergens zegt Dr. De Bruijn: “Laten zien wat je waard bent.” De Oude Grieken wisten het, de wijzen der Kwarken wisten het, alle niet-gedegenerende culturen weten het: een mens moet laten zien wat hij/zij waard is. Maar, Bennie, als je op jouw “Goede” focusseert, kan je op een overijverig brave manier uit het oog verliezen dat het gaat om laten zien wat je waard bent. Zie je? - en dit is een enorm probleem!!!!

Aan wie moet je laten zien wat je waard bent? Aan je Zelf. Je bent een Knecht in dienst van de vooruitgang. Je bent een torretje. Je stelt niets voor. Maar je taak is: laten zien wat je waard bent edoch niet demonstratief, en niet om op te vallen, en niet om succes te boeken, en niet om anderen de loef af te steken. Maar iedereen kan het. Ook als je talenten zo goed als nihil zijn kan je aan je Zelf laten zien wat je waard bent. Als je zó leeft leef je een geslaagd leven. Je bent een Knecht en je doet je plicht jegens je Zelf (d.w.z. je laat zien wat je waard bent) en nu doe je het Goed.

Nouja, duidelijker weet ik het echt niet te zeggen. (Opmerking: het Oud Griekse woord voor “laten zien wat je waard ben” is *aretê*.)

Het erge is dat 't irrationeel overkomt, - irrationeel en onlogisch. Immers, rationeel is, focusseren op je best doen om geld voor jezelf te verdienen ten einde lekker te kunnen leven net zo als iedereen het

---

³²⁵ Advies: zo weinig mogelijk met jezelf bezig zijn, zo veel mogelijk je Zelf bezig laten zijn.

³²⁶ Nadere toelichting: alle creativiteit is geworteld in (gevoel voor) Kwaliteit; Kwaliteit is de voedingsbodem voor alle bloemen der creativiteit; zie je dit in? Maar omdat alles wat *is*, gecreëerd is, is Kwaliteit de bron van ALLES, da's logisch. ← Dit is het wat Pirsig gezien heeft en daaropvolgend is hij gek geworden (maar hij heeft zichzelf herpakt hoor) maar misschien is Pirsig überhaupt nimmer gek geweest, maar heeft zich in hem toentertijd feitelijk een onstuitbaar gaan naar een intensieve langdurende toestand van *wu wei* voorgedaan. Overigens, voor alle duidelijkheid, Kwaliteit is niet een subjectieve hersenschim, noch een objectieve realiteit, maar een aan zowel het objectieve als het subjectieve voorafgaande REALITEIT.

doet. Zo is het, en alleen idioten houden er zweverige ideeën op na..

En een taai issue is dat er ontzettend veel zogeheten filosofische ideeën zijn die zowel irrationeel als onzinnig zijn. Zo is het, en dit is een vervelend feit waar we veel last van hebben, hetgeen niet wegneemt dat we ook een klein aantal ideeën hebben die weliswaar irrationeel overkomen maar desondanks absoluut zinnig zijn.

“Laten zien wat je waard bent” is helemaal geen idioot idee – het is wat een mens uit zichzelf geneigd is te doen – totdat het kapot gemaakt wordt³²⁷. De Bruijn koos voor Nieuw-Guinea; dat was heel, heel irrationeel.

Leven als een Eeuwige Student, dat is “Onderzoek alle dingen maar behoud het Goede”: - dat is goed; dat is goed en wel, maar “het Goede”, wat is dat nou eigenlijk. Och maar daar gaat het in dit opstelletje toch juist om? – daar gáát het hier nou juist speciaal helemaal over! dus, kortom, het Goede is a van alles en b nog wat. Maar het is met name ook, en d.i. het waar ik het nou echt expliciet nog even over wilde hebben, *het kwijsdraken van de woeste oerdriften, oftewel het is het doden van al je kloterige ego-behoeftes*. DIT IS HET !! !! En leven als een Eeuwige Student = je leven lang je onderwerpen aan het **opvoedingsproces** waar het in het leven om begonnen is, resulterend in innerlijke groei. Zo, tot zover.

Zo. Mooi Zo. En hebben we nu dan begrepen wat Kwaliteit is? ----- nou nee; spijtig genoeg niet; helaas! ----- maar we weten dat het bestaat en de moeite waard is. Nee dit zeg ik verkeerd. Kwaliteit is de essentie zelve van het verschijnsel “de moeite waard zijn”. We weten dat Kwaliteit bestaat en dat redeneren altijd maar gaat over alles, behalve over Kwaliteit. Met redeneren kan je Kwaliteit niet vatten maar Kwaliteit bestaat maar jammer genoeg kunnen we niet begrijpen wat “bestaan” betekent maar gelukkig weten we dat ons een verrukkelijke toekomst wacht indien we ervoor vechten en werken (V&W – vechten met jezelf, d.w.z. je negatieve eigenschappen & werken voor de wereld – om te komen tot de Eerste Wereldvrede). *Er is hoop voor de toekomst*.

Overigens kan men verder komen door te lezen en te reflecteren op wat Plato Sokrates laat zeggen over waar het bij Eros om gaat in verhandeling *Symposion*; de Eeuwige Student moet hiervan kennis nemen, - d.i. door mij van harte aanbevolen. Also sprach 't snedig scarabeetje.

Antwoord van Bennie Beste AZS, ik stel voor, aan de door Pirsig onderkende niveaus bovenaan staand toe te voegen: het Liefde-niveau. Wat vind je hiervan? Om eerlijk te zijn geef ik toe dat ik op dit idee gekomen ben door toedoen van de door Jezus verkondigde ideeën.

Antwoord van AZS Ik vind je idee sympathiek, maar zou je er op

---

³²⁷ Hemingway sprak in termen van “gebroken worden”.

willen wijzen dat de door Pirsig onderkende niveaus incarnaties van *Statische Kwaliteit* zijn, - en zie jij Liefde dan als een aangelegenheid van *Statische Kwaliteit*? {Taoïsten beantwoorden de laatste vraag glashard met “Ja” maar ik weet niet of ze gelijk in hebben.}

Over de kunst van het gewoon doorgaan
“Alle voorwaardelijke schepselen sterven;
gaat voort vol overgave”

Boeddha's laatste woorden

{Het gaat er om dat men voortgaat *vol overgave*}

{einde van verhaaltje *Het antwoord op de vraag Wat is Kwaliteit?*}

En ik zie het zo dat t.b.v. de kunst van het gewoon doorgaan, het inzicht dat het vaststaat dat er een meta-realiteit is die de ons toebedeelde realiteit absoluut overstijgt (we staan er niet alleen voor), **de fundamentele kracht**³²⁸ oplevert die het mogelijk maakt te blijven bestaan en te blijven streven naar het uitbreken van de Eerste Wereldvrede. Hetzelfde geldt voor de vraag “Hoe kan men gelukkig zijn als men beseft een darrend kakkerlakje te zijn zich bevindend op een aardbol die rondtolt in zinloze misère”; het is namelijk niet waar dat de misère zinloos is. Welaan dan: laat ons bestaan en werken ten goede (je bent niet *alleen maar* een darrend kakkerlakje); en ooit breekt de Eerste Wereldvrede uit - let op mijn woorden!! Het is m.i. een feit dat niemand onzer tegen de brute kracht van het Kwaad opgewassen is; en toch is het Kwaad ten dode gedoemd.

Ik ben, naar mijn mening, een antwoord schuldig op de vraag: “Heeft Sowhn zijn schande-gedrag weten te overwinnen?” Daarom nu een citaat uit LB; dit is het één na laatste van de vele citaten waar we u steeds maar weer mee lastig vallen, eindelijk gaat het toch ophouden, hehe.

•••••

Sommigen van u zouden mij misschien willen vragen of ik nou eigenlijk gestopt ben met die vieze exhibiteerderij en gluurderij van mij, en zoja, of ik niet wat meer informatie geven kan over hoe het gegaan is, d.w.z. hoe, waar en wanneer ik er mee opgehouden ben. Nouja, ik begrijp ook wel dat mijn boekje niet af is zolang ik niet verteld heb hoe, waar en wanneer ik er een eind aan gemaakt heb.

Maar ja hoor, ik ben er geheel vanaf, - ik kan u in dezen geruststellen, en misschien teleurstellen. En hoe dat gegaan is? Het is soms *ondragelijk* moeilijk geweest! Maar ik kende mijn opdracht: “Zoek je geluk in het lijden”. En ik heb gedaan wat ik *moest* doen. Het exhibiteren was het snelst over; daar ben ik mee gestopt, eigenlijk

---

³²⁸ Er is hoop voor de toekomst.

onmiddellijk wel na het verschijnen van de Politie op mijn stoep – en Tanja's stoep (o Tanja, arme, arme Tanjaatje...). Ik hoor nu, gek genoeg, in gedachten steeds het vioolconcert van Sibelius – waarom? Maarre... wat ik zeggen wou... dat vreselijke exhibitioneren, dat dúrfd ik gewoon niet meer... maar ik heb wel erg moeten vechten om de gewoonte van het begluren van de vrouwen weg te krijgen. Overigens is bijna elke man wel een beetje een gluurder. Maar bij mij had het een obsessieve vorm aangenomen. Ik licht met een voorbeeld toe wat ik bedoel. Als ik in de winter 's morgens vroeg – dan was het nog donker dus – naar mijn werk fietste, dan was er geen verlicht raam waardoor ik, gedreven door de automatische piloot in mijn broek, niet even naar binnen keek, in de hoop dat... En al gauw had ik bijvoorbeeld dat badkamerraampje ontdekt dat niet geheel ontoegankelijk was voor er doorheen kijken. Dit soort zeer diep ingesleten gewoontes heeft mij nog lang gevangen gehouden (enige jaren).

U kunt er zich overigens geen voorstelling van maken, hoe verschrikkelijk het voor mij geweest is dat ik dit gedrag, deze verslaving, deze bron van geluk, op moest geven. Het was toentertijd mijn enige vorm van geluk, althans, zo voelde het. En zóiets dan opgeven... dat is godverdomme een loodzware opgave. Op de momenten waarop het er op aan kwam om mijn Monster te overwinnen en ik het daadwerkelijk ook gedaan heb, heb ik mij peilloos ongelukkig gevoeld. O, wat ben je dan eenzaam... en niemand ter wereld beseft, welk een heldendaad het is, datgene op te geven waar je zó intens naar hunkert!! En ik denk (dit is maar een voorbeeld) aan de pedofielen, en aan de kerkdienaren die zich in de USA, in Europa en in andere landen aan kinderen vergrepen hebben. Ik weet dat het om een afschuwelijke misdaad gaat, vooral naar de kinderen toe. Priesters en andere mannen, en hetzelfde geldt voor de vrouwen ook uiteraard, moeten zich niet aan kinderen vergrijpen. Maar O God, hoe vreselijk lijkt het mij, te moeten leven met de desbetreffende aanvechting in je DNA erin gebrand, - en er NIETS mee te kunnen! Mijn diepste respect gaat uit naar die mannen die met dit euvel rondlopen, en er van afzien, - er van afzien datgene te effectueren wat voor hen nu eenmaal aanvoelt als de natuurlijkste en vurigste aandrift die ze hebben. HELDEN zijn zij! En niemand is er, die ook maar een woord van waardering voor hen overheeft.

Ik prijs Dominee Hans Visser huizenhoog de hemel in vanwege het inzicht en de moed waarvan hij blijkt geeft, als hij het voor de pedofielen opneemt (en ook vanwege al die andere keren dat hij het voor mensen opgenomen heeft voor wie verder niemand dat deed). Mij zijn niet veel personen bekend die het principe van de Naastenliefde daadwerkelijk incarneren in hun handel en wandel – Dominee Hans Visser echter is er zo eentje en het komt hem daarom alleszins toe, de hemel in geprezen te worden.

{hier is wat tekst weggelaten}

Maar: mijn Monster verslaan, - het is me uiteindelijk toch gelukt. Ik

ben nu volledig vrij, al lang en al lang, van welke neiging in de desbetreffende richtingen ook.

Zo; dit moest ik nog even kwijt, om mijn boekje als voltooid te kunnen beschouwen.

.....

Laat mij hier ter informatie de mededeling toe mogen voegen dat Tanja, het persoontje dat door mijn toedoen werkelijk diep leed aangedaan is, het mij vergeven heeft - en zij heeft mij bij gelegenheden meer dan eens verzekerd, dat ik "het wel honderdvoudig goedgeemaakt" heb.

Intussen kan men naar aanleiding van de probleemstelling betreffende het wel/niet walgelijke van seks (zie pagina 3) nadenkend over het gebodene in opstelletje *Wat is Kwaliteit* tot de conclusie komen dat het niet mogelijk is een algemeen geldend antwoord te geven op de vraag: Is seks iets (dierlijk-)walgelijks? Seks kan weerzinwekkend walgelijk zijn, een gore boer uit de krochten des doods; het kan evenzogoed het hoogst haalbare geluk op aarde bewerkstelligen. Zo is het! Als 't zich voltrekt met instemming van **alle** betrokkenen³²⁹ zou ik denken dat het sowieso OK is, ongeacht hoe het gaat en ongeacht wat er gebeurt, en het spreekt wat mij betreft vanzelf dat als aan de hier gegeven voorwaarde voldaan is, ook seks begaan door mannen met elkaar of vrouwen met elkaar puik prima-in-orde is. Ik vermoed dat seks van een volwassene met een kind in bijna alle gevallen helemaal niet OK is omdat het kind niet in staat moet worden geacht te begrijpen wat zich voordoet en er dus ook niet op doorleefde wijze zijn instemming mee kan betuigen; en voor het kind zal het gedoe als iets onvoorstelbaar raars, tegenstrijdigs, beschamends (mede door het innerlijk besef van de afkeuring van "vies doen" die in de mensenwereld gangbaar is) en walgelijks ervaren worden, in zodanig grote mate dat diepe schade ontstaat, hetgeen hem of haar vele jaren en jaren lang psychisch in de problemen zal brengen; toch, wederom -repetitio est mater studiorum- wil ik ook hier de opmerking in het geding brengen dat star bot fundamentalisme geen Goed maar een Kwaad is. Bij seks met hoeren gaat het over het algemeen genomen over een slechte zaak vind ik, omdat het te betwijfelen valt of de instemming der hoeren doorleefd/oprecht/van harte is, en ik de levensstijl van pooiers kwalijk vindt (uitzonderingen bevestigen de regel). Seks tussen mens en dier is m.i. een lachtertje, maar als het dier geen kwaad aangedaan wordt laat het me

---

³²⁹ Inclusief relevante afwezigen en ik ben in het algemeen geen voorstander van vreemdgaan of andere vormen van ontrouw hoewel nu gezegd moet worden dat ook in dezen fundamentalistische starheid geen Goed maar een Kwaad is; het absolute verbod dat de bijbel in casu ontrouw ten beste geeft zie ik dan ook als een geval van louter Statische Kwaliteit.

koud; de betrokken mens kan zich weliswaar afvragen of de activiteit bijdraagt aan zijn persoonlijke innerlijke groei. Mijn opvatting is dat "seksuele handelingen verrichten" {hahaha wat een term} in een context van Liefde tot de heerlijkste en mooiste belevenissen behoort die een mens overkomen kunnen, en het maakt echt geen bal uit wat het is dat de betrokkenen in concreto doen, - eenvoudig volstaan met de op-en-neer-copuleerdaad is op zichzelf goed en wel maar de mens is een ondernemende en fantasierijke diersoort en alles wat ie bedenkt is in orde, er bestaat wat dit betreft geen dierlijke of walgelijke seks (je kunt eventueel een ziekte oplopen, dat wel, adoeh so furfeelun). Enfin, genoeg geluld nu. We hebben het einde van dit boek bereikt. Tot slot nog even de opmerking dat onder het Kwaad waarover ik heb willen berichten, fundamentalistisch afkeurende ideeën betreffende de seksualiteit, en sowieso fundamentalisme in het algemeen, absoluut een vooraanstaande plaats innemen. Fundamentalisme is geen Goed maar een bitter kwaadaardig meedogenloos Kwaad! Hopelijk zal het zich op den duur allemaal ten goede keren in alle landen ter wereld en ook op andere planeten dan de onze natuurlijk.

Maar nu kijk ik in de spiegel en zie het enorme Kwaad dat in mij is dat ik als volgt geformuleerd te berde wil brengen. **Ik ben een slappeling.** Ik ben een slappeling, - ik ben het geworden doordat met name mijn moeder me geen zelfdiscipline bijgebracht heeft; want altijd als ik als kind iets wilde, en mijn moeder zei "Nee" en ik zeurde dan door, kreeg ik tóch mijn zin. Reeds als kind besefte ik dat mijn moeder in dit opzicht fout met mij omging. En precies dit proces tussen mijn moeder en mij is het dat bewerkstelligd heeft dat ik gemakzuchtig en zelftoegeeflijk geworden ben. Met gigantische consequenties. Want als ik geen slappeling was, zou mijn seksueel afwijkend gedrag wellicht niet ontstaan zijn, ongeacht mijn lijdensweg, en zou ik wieweet de studie aan de TH te Delft ondanks de mij verstrekte Dreun toch voltooid hebben.

Ik hou zielsveel van Beethoven maar hij was geenszins een slappeling en ik wel. Ik zie mezelf in de spiegel en zie het enorme Kwaad. Ik begrijp dat ik op moet houden met een slappeling zijn... .....!!!!

Ik moet nu tot slot een excuus aanbieden (ik ben wereldkampioen excuus aanbieden, excuus daarvoor): in dit boek is te weinig gedaan aan de expliciete behandeling van de kunst van het gewoon doorgaan. De reden is gelegen in de helaasheid van het dik zijn - als ik het gedaan had was dit boek drie keer zo dik geworden als het nu is. Ik zie maar 1 oplossing; vide de hierna volgende alinea.

Boekje 4, *Levend* (dit is het vierde boekje van het geheel dat *Levend begraven* heet) geeft antwoorden op de vraag die ik me stelde: "Hoe kan ik gewoon doorgaan, ondanks alles..."; als je assimileert wat je in boekje 4 *Levend* leest kom je een hoop te weten over de kunst van het

gewoon doorgaan. Meer weet ik er in ieder geval niet van. Centraal staat het kardinale advies voor de gevoelige die van zijn/haar stuk gebracht is door het in-gemene en in-smerige van de wereld³³⁰; kardinale advies: Laat je door NIETS afbrengen van V&W en plezierige en leuke dingen doen EN LATEN ZIEN WAT JE WAARD BENT³³¹. {Maar als je, zoals ik, een slappeling bent kan je het niet volbrengen, dat is het erge; wees gewaarschuwd; "een schip op het strand is een bakken in zee"} En, minstens even belangrijk: oordeel altijd zélf. Het werkt het beste als u gewoon begint te lezen op bladzijde 1 van boekje 4 *Levend*, en het volhoudt³³². Maar eerlijk gezegd kan het ook korter: === Begin in boekje 4 met hoofdstukje *De 'vital few'* en de *structuur*, alwaar u een lijstje aantreft van de belangrijkste hoofdstukjes van boekje 4 (de zogenaamde 'vital few'); === Lees vervolgens alleen de 'vital few'-hoofdstukjes. Boekje 4 kan men, na wat zoek, vinden op internet, - het bevindt zich in de contreien van een website met als adres www.azsay.nl maar enig zoeken is onvermijdelijk, zo is het leven nu eenmaal.

De muziek

Op dit moment is tot slot de laatste twee delen van de Tweede Symfonie van Mahler beluisteren geloof ik een goede zaak.

Gewoon doorgaan; laatste advies

Nu echter maak ik kenbaar dat naar mijn mening lezen van heel *Levend begraven* in zijn geheel van voor naar achter absoluut een vruchtbare oefening in gewoon doorgaan is³³³. Het betrokken boek is weliswaar niet te koop maar daar staat tegenover dat het gratis is, het staat gratis te staan op de zoëven genoemde web site (pagina 459). Einstein heeft over *De gebroeders Karamazow* gezegd dat 't een onzegbaar verheffende invloed op hem gehad heeft. Dostojewski heeft ongetwijfeld welbewust geschreven om iets te geven, niet alleen om te verdienen. Ik ook, dat wil zeggen ik heb het gepoogd: van elke letter die in de afgelopen vijftig jaar aan *Levend begraven* toegevoegd is, is de intentie geweest dat een boekje in de wereld gezet zou worden (échte kinderen heb ik niet) dat er op positieve wijze toe doet; dit nog even ter informatie.

---

³³⁰ En van jezelf.

³³¹ Wat V&W is wordt duidelijker bij lezing van boekje 4 *Levend*.

³³² Weliswaar zal u de context van twee beginverhaaltjes van Boekje 4 niet duidelijk zijn omdat het gaat om een vervolg op wat vooraf ging - maar dat is niet van belang. Ga gewoon door, wat er ook gebeurt.

³³³ Vindt u het veel werk? Maar gemakkelijke oplossingen voor de Grote Problemen bestaan niet.

Maar als uw verlangen naar sterven voortkomt uit depressiviteit die het gevolg is van een ziekte verband houdende met problematisch functioneren van de hersenen of de hormonenklieren, en er zijn medicijnen die helpen, gebruik die dan. Maar als aan het gruwelijk genadeloos lijden geen ontsnappen mogelijk is – slechts uitzichtsloos, zinloos en ondragelijk lijden is nog uw deel – dan is de gang van de euthanasie-aanvraag m.i. weldegelijk een optie.

Laatste advies: Hoe dan ook, oordeel altijd zelf³³⁴, en laat je door *niets* afbrengen van V&W en leuke dingen doen en laten zien wat je waard bent. En oordeel altijd zelf³³⁵.

•••••

Het is niet logisch, maar komt voort uit de power van het conformeermechanisme, en het is dus niet in overeenstemming met de principes die de wetenschap geacht wordt aan te houden, enerzijds Pim van Lommels boek *Eindeloos bewustzijn* te diskwalificeren als “niet wetenschappelijk” en tegelijkertijd net te doen of Darwins theorie definitief en overtuigend wetenschappelijk bewezen is. Zowel *Eindeloos bewustzijn* als *Over het ontstaan van soorten* bevatten naast waarheidsgetrouwe feiten en daar logisch uit te trekken conclusies, speculatieve teksten; beide boeken zijn geschreven door redelijk denkende mensen, weliswaar is de mate waarin Pim van Lommel zich op het pad van de speculatie begeven heeft misschien groter dan de mate waarin Darwin het gedaan heeft. Beide boeken poneren iets wat in de tijd waarin ze verschenen enorm inging tegen de gangbare opvattingen, en beide boeken zijn om *deze* reden fel verguisd geworden. Naar mijn mening komt de felheid waarmee veel wetenschappers Pim van Lommel aangevallen hebben voort uit vooringenomenheid – en vooringenomenheid is een kind van het conformeermechanisme – en getuigt zij allerm minst van een wetenschappelijke houding.

•••••

Opmerking: de dame (met een kanon) die u afgebeeld ziet op bladzijde iii van dit boek, dat is mijn moeder.

Toelichting

Vraag de grootste geleerde: “Zijn wij in staat tot, louter gebaseerd op

---

³³⁴ MAAR OORDEEL NIET OVER ANDEREM!

³³⁵ Ik heb recent een boek gelezen waarin van een persoon, Matsu genaamd, gewag gemaakt wordt die goed was in de kunst van het gewoon doorgaan; het gaat om boek G. Tsukiyama / *De tuin van de samoerai* / Olympus.

Overigens: Kolonel Cantwell kan er ook wat van (Hemingway / *Over de rivier en in de bomen*).

de eigenschappen van leptonen en quarks, beredeneren dat er noodzakelijkerwijs leven moest ontstaan in het heelal, zoals je vanuit het bestaan van de zwaartekracht beredeneren kunt dat een op aarde in de boom hangende vrucht omlaag zal vallen als het steeltje breekt?”, dan antwoordt hij: “Geenszins!!!!”, en daarna zegt hij: “Blijkbaar maken de eigenschappen van leptonen en quarks (en fotonen en W-deeltjes en het Z-deeltje en de gluonen en het Higgs-deeltje – en de gravitonen als die bestaan..) het leven mogelijk, - nou, dat zou je echt niet zeggen hoor, zo op het eerste gezicht! – maar één ding is zeker: het leven zou nooit ontstaan zijn als de entropie van het heelal ten tijde van de Oerknal niet zo waa-waa-waa-waanzinnig laag geweest was”.

- - - - -

Ik hoop dat ik nu duidelijk geweest ben?! (Het ontstaan en het functioneren van het leven vormen een *mysterie*; duidelijker gezegd: de wetenschap begrijpt er geen snars van – alleen enige niet-essentiële, weliswaar mateloos fascinerende en opzienbarende, aspecten van het leven zijn begrepen. Als je kennisneemt van de desbetreffende niet-essentiële details van hoe het leven functioneert sta je werkelijk inderdaad stil versteld van de diepzinnige zijnswijze en prestaties van de door Spinoza en Einstein onderkende God... de wereld van de quarks en leptonen en de rest... ³³⁶)

Toelichting

De essentie van het leven verhoudt zich tot de natuurwetten zoals een op de computer geschreven roman zich verhoudt tot de werking van de computer.

Schaken

De processen in de meta-realiteit verhouden zich tot de fysische wereld als de schaker tot het schaakbord alsmede de damster tot het dambord; dit zijn maar voorbeelden en is maar bij wijze van spreken maar toch zit er iets in, je zult het zien! ³³⁷

Een zeer goede afloop

Met het jongetje dat niet kon lachen is het ten langen

---

³³⁶ Lezen van Dick Swaabs boek *Wij zijn ons brein* is alleszins aanbevelenswaardig, al was het maar om te voorkomen dat we in waardenstarheid blijven steken, maar ik voor mij deel niet Swaabs opvatting, en deze opvatting heeft bij Swaab geloof ik de allure van een geloof, dat de feiten die we mede dankzij Swaabs integer wetenschappelijk werk te weten gekomen zijn over hoe de hersens werken, verklaren hoe het bewustzijn “functioneert”.

³³⁷ De zinnen zijn gebaseerd op *geestkracht*.

leste zeer goed afgelopen³³⁸. Om te weten te komen hoe dit zit raadplege men verhaaltje *Ode aan de lach* in boekje 4, *Levend* van LB; op dit moment volstaat een verslag van het weerzien met Connie.

De Waarheid over Connie

De Waarheid is dat Connie zowel link als mooi is. Bloed! Het gestolde bloed van Hans Plesman, het champagne-bruisende van Bennie.

23 Juni 1949, half elf 's morgens, Bari, Italië. Vanuit hoog in de lucht daalt het prachtigste geluid dat de aarde ooit kende op de wereld neer, dat is het bronzen dreunen van de vier motoren van een Constellation. Hoog in de lucht vat het vliegtuig vlam. Mensen zien het gebeuren en ze zien hoe het vliegtuig steil naar beneden raast. Het raast recht op Bari af! Hans, zoon van De Baas, ziet blijkbaar alsnog kans, de tot projectiel verworpen machine uit zijn dodende gang weg te rukken. Verstard sturende mensen zien het BRULLENDE ding laag over zich heen jagen. Het vliegt naar de zee. Daar gebeurt het. Connie wordt gek en schiet als een pijl recht omhoog, dan over de kop gaande weer naar beneden, vervolgens weer recht omhoog, en huppekee andermaal over de kop en alweer naar beneden. Het lijkt geen twijfel of de erin zittenden zijn krijsend aan het gillen geslagen, buiten zinnen van ontzetting. De stewardess en de steward, niet door seat belts vastgehouden, zijn genadeloos alle kanten op gekogeld als granaatappels, en hun bloed en slijm zijn op de onmogelijkste plaatsen alom gespatterd geworden. Het geweld waarmee gek geworden Connie tekeer gaat is dermate groot dat haar twee machtige vleugels er met een daverende knal vanaf knappen. Rechtstandig omlaag nu suist de romp op de zee af, de mooie driestaart voorop. Een finale donderende dreun klinkt op, daarna wordt het bloedstollend stil. Je voorstellingsvermogen schiet tekort als je probeert je voor te stellen aan welke ontzettingen de inzittende doodgeklapt onderworpen geweest zijn alvorens er aan hun bestaan een einde gemaakt is.

Op 31 juli 1998 heb ik Connie teruggezien. Een Amerikaanse vereniging heeft er eentje luchtwaardig gehouden. Ze hebben er recentelijk een tour mee door Europa gemaakt, we hebben haar bezichtigd, en we hebben tot slot meegemaakt dat ze ons verliet. Ik ben erg geëmotioneerd geweest toen ze ons achterliet. De binnenste stuurboordmotor was de eerste die aangezet werd. Wat veel rook spoot eruit, wat veel rook... Veel meer nog dan ik gedacht had! En toen begon ik helemaal te trillen van emotie, van een onbegrijpelijk mengsel van innig verdriet en immens geluk dat uit mijn zielmerg op kwam zetten. Er stroomden tranen over mijn gezicht. Na al die eenzame jaren hoorden mijn oren dat geluid weer, het geluid dat als een levende

---

³³⁸ Robert Pirsig is op 24 april 2017 overleden.

schat in mijn hart en ziel begraven ligt. Daar stond ik nou, een man van eenenvijftig jaar, maar het jongetje weende erbarmelijk. Ik stond doodstil te trillen en te huilen. En tenslotte kwam Connie in beweging, en toen draaide ze in één sierlijke zwaai haar prachtige hoog geheven staart naar ons toe, en een geweldige wind bruiste op ons af, die een allerwonderbaarlijkste geur meevoerde. Daar ging Connie weg! Ik had haar voor een paar uur teruggehad, nu ging ze weer weg... Terwijl ik daar stond besepte ik dat mijn wangen droog geworden waren – Connie had mijn tranen gedroogd met de wind die ze met haar duizenden paardenkrachten voortgebracht had.

Als je in een Constellation vloog, vloog de dood altijd mee. Op een vage manier was ik ook altijd wel wat angstig als ons vliegtuig, onpeilbaar hoog opgetild boven de aarde, urenlang eindeloos lang alsmaar, alsmaar zonder ophouden onverstoorbaar onvermoeibaar doordreunde. Maar niemand van ons besepte goed hoeveel gevaar er feitelijk op de loer lag, alleen mijn moeder wist het. Ze had een onwijze theorie die inhield dat de Constellation te GROOT was – in de *Tiger Moth* was ze nooit bang geweest, maar wat de mensen nu gemaakt hadden, dit angstaanjagend grote ding, die zogenaamde *Constellation*, was veel te groot, een dergelijke enormiteit kon men niet baas. Na het ongeluk met de *Neutron* bij Biak wilde ze dan ook echt niet meer met de Connie vliegen. Na het ongeluk met de *Neutron* heeft mijn moeder de overtochten tussen Holland en Hollandia vice versa steeds met de boot gemaakt.

Op 1 augustus 1998 vond ik eindelijk de door Gilbert Kaplan gedirigeerde versie van Mahlers tweede symfonie, waar ik al lang naar op zoek was. Ik kocht de CD-box meteen! Daarna liep ik door de stad, en bij een sigarenwinkel viel me een fotootje van Connie op. De *Telegraaf* had een artikel over mijn lievelingsvliegtuig geschreven! Ik heb de krant gekocht, en, zittend met een kopje cappuccino en een gebakje in het restaurant in de Bijenkorf heb ik het door Wim Kroese geschreven artikel gelezen. Een boordwerktuigkundige aan het woord: Bij de start zit je altijd met het zweet in je handen. Hoor je tijdens de vlucht vreemde geluiden in een motor dan doe je het in je broek. Je kon alles verwachten. Als je in noodweer vliegt hoor je alle klinknagels kraken, en zwiepen de vleugeluiteinden VIER meter op neer!

Van Connie kan je alles verwachten. Geen enkele vlucht verloopt normaal. Zuigers die oververhit raken. Het hydraulische systeem begeeft het waardoor het landingsgestel niet ingehaald kan worden. Het komt voor dat er spontaan een propellor afbreekt!

23 Maart 1952. Een Connie vliegt van Karachi naar Bangkok. Ineens een vreemd getril. Vlak voor de landing een verschrikkelijk lawaai. Het hele vliegtuig schudt heftig. Wat is er aan de hand. Er is aan de hand dat een propellor vlak achter de bemanning de vliegtuigromp binnen geraasd is, en tevens dat de betrokken motor van de vleugel is

afgebroken; de laatste suist nu als een projectiel naar beneden. En de motorgondel is in brand gevlogen. Nadat het vliegtuig brandend en wel toch nog veilig geland is, begeeft het landingsgestel het waardoor Connie met haar rechtervleugel knarsend over de grond schurend scheef gezakt tot stilstand komt. Nu breiden de vlammen zich snel uit. In allerijl willen alle inzittenden het vliegtuig verlaten. Op de Amerikaanse gezagvoerder en de Nederlandse stewardess na gaat de bemanning er als een haas vandoor. De stewardess heeft een mooie naam: Ietje Disselkoen. Zij en de Amerikaan, Jimmy McCreell, geven leiding aan de passagiers die de braadoven ontvluchten. Goddank zien allen kans te ontkomen. Dan ineens paniek! Paniek ja, want er is een baby achtergebleven! KLM-medewerker Naj Tsjai haalt het kindje er ongedeerd uit. Connie zelf is vervolgens geheel uitgebrand. Aldus het verhaal van het einde van deze *Venlo*. De KLM heeft nóg een *Venlo* gehad, dit was de eerste Connie die de KLM gehad heeft, en die is op 4 september 1946 op Schiphol neergestreken als eerste van de vele Connies die dat daarna veelvuldig gedaan hebben. De KLM is de eerste Europese luchtvaartmaatschappij geweest die over Constellations beschikte. Hulde voor Albert Plesman!

Op 31 juli 1998 ³³⁹ heb ik trillend en huilend mijzelf teruggevonden. In Nieuw-Guinea was ik genadeloos vergruisd geworden. VergRrrruisd, vergruisd, vergruisd. Een onbenul was ik, dat is het wat de meedogenloze wereld mij medegedeeld heeft – ik was een kinderlijk kinderachtig snotjongetje: een onbenul met een blubberlip, een slome, die nooit iets wou, raar, belachelijk, een lulletje dat niets kon. Niets, niets was ik waard. Een totale mislukking, een slappeling, een papventje, een verwend moederskindje. Maar ik heb altijd zielsveel van Connie gehouden. Op 31 1998 juli stond ze daar ineens, na al die jaren, daar stond ze ineens weer voor mij, prachtig, zo bloedmooi, *mijn* vliegtuig!! *MIJN* vliegtuig, hoor je! Rot op allemaal! Honderden mensen waren er op afgekomen, en ze waren gekomen om *mijn* vliegtuig te bewonderen. En allemaal waren ze diep onder de indruk van haar vormen, en van het geluid van haar machtige motoren. Wat ben ik altijd, mijn hele leven lang, alle dagen, altijd toch ook nameloos ongelukkig geweest... Alles kwam terug! Die razend brullende motoren: het was *mijn* gebrul, dat in al mijn eenzaamheid door helemaal, helemaal, helemaal niemand ooit gehoord is, ook door Mama niet. Connie brulde het uit, en toen keerde ze haar mooie staart naar mij toe, en toen droogde ze mijn tranen. Op dat moment drong diep van binnen het besef tot mij door dat ik *niet* waardeloos ben. Dat ik g@@#!!!!##@ helemaal niet waardeloos ben! Geen enkele, geen enkele, geen enkele vrouw is ooit verliefd op mij geworden. Te godvergeten lief he. Zo'n kutneurootje. Een kinderlijk sulletje. Geen ballen. En op mijn kerfstok heb ik staan dat ik ..., met alle verschrikkelijke consequenties van dien. Maar een *waardeloos vod* ben ik niet!

---

³³⁹ Tanja leefde toen nog.

[Referenties:

= *Nederlandse Constellations*, H. Dekker, Airnieuws Nederland

= *Nederlandse Lockheed Constellations en Super Constellations sinds 1939*, T. Wesselink, Dutch Aviation Publications]

.....

Er is hoop voor de toekomst(?)

Hoop voor de toekomst is de titel van een boek van Jane Goodall. Dat mag zo zijn maar hebben we met name de lijdenden die snakken naar zelfmoord iets te bieden? ... tja, eigenlijk niet iets waar ze **écht** wat aan hebben. Ik vermoed weliswaar dat een mens uiteindelijk niet vernietigd kan worden, - en een zeer sterk vermoeden is dit – dat m.i. in spelddicht redelijk redeneren en waarheidsgetrouwe waarnemingen gegrond is (andere mensen zouden spreken in termen van “ik geloof er in dat de essentie van een mens onsterfelijk is” maar mij zal niemand ooit betrappen op het aanhangen van welk geloof ook). Je bewustzijn en je vrije wil kunnen niet vernietigd worden, dat staat m.i. zo goed als vast; door zelfmoord te plegen kan je je materiële vorm kapot maken en uitschakelen – zeker, maar daarna gaat het gewoon door. Aldus mijn vermoeden, in casu een Waarheid betreffende ons bestaan. Maar ondragelijk lijdenden hebben zo goed als niets aan deze mening natuurlijk; ik weet hoe gruwelijk intens overweldigend, angstaanvallen en depressies kunnen zijn, en sowieso hoe dodelijk hels een heel scala van monsterlijk overweldigende gruwelen zich kan manifesteren binnenin onze hersenpan; wie het niet uit eigen ervaring kent mag zich werkelijk gelukkig prijzen. Ook lichamelijke pijnen kunnen van een intensiteit zijn, zo enorm dat verlangen naar zelfmoord er Himalayahoog snakkende afmetingen door aanneemt. Ik ben dan ook apert blij met de wetten die handelend optreden door artsen in het kader van vrijwillige euthanasie niet-straftbaar gemaakt hebben!!³⁴⁰ Nu volgen twee smeekbeden.

Smeekbede aan ons allen: Duid zelfmoordenaars hun finale daad niet euvel, onthou je met name van gedachten ala: -Hoe kon z/hij het haar/zijn geliefden aandoen-. Laat zelfmoordenaars niet in de steek, hun lijden is te ontzettend voor woorden.

Smeekbede aan mensen die geteisterd door ondragelijke zielepijn hunkeren naar de zelfdoding: Probeer het eerst toch nog eens bij de psychiater met zijn/haar medicijnen en wetenschap; en neem in je overwegingen mee dat het misschien stomweg **WAAR** is dat je jezelf uiteindelijk niet vernietigen *kunt*. (Zelfdoding om te ontkomen aan gruwelijk doodgemarteld worden is m.i. altijd alleszins aanbevelenswaardig en zinvol.) Nu volgt de verwoording van mijn finale geloof en hoop in en op Liefde – in dit zinnetje moet het woord “geloof” een beetje met een korreltje zout genomen worden, het is maar een grapje. Voilá:

---

³⁴⁰ Lang leve de euthanasiewet, - weg met het calvinisme.

Ik geloof in hoop voor de toekomst. De mens is van huis uit een extreem gewelddadige en moordzuchtige diersoort. Maar dermate stinkend als we 300.000 jaar geleden begonnen zijn, zijn we toch niet meer. Heel, heel langzaam zijn we ons bewust aan het worden van het bestaan van "Kwaliteit" (men moet hier het woord Kwaliteit ruim interpreteren) en zijn we aan het leren, dáárvoor te kiezen.

Ik geloof in hoop voor de toekomst want ieder van ons heeft een vrije wil, en de keuzes die je maakt doen er **WEL** toe. Er heeft zich door de millennia heen enige vooruitgang in de wezenlijke zin van het woord voorgedaan, en indien we het willen zal de vooruitgang voortgaan; het zal gaan ala vijf stappen voorwaarts en dan weer vier stappen terug-glijen, maar voortgang boeken doen we toch. Nu volgt een opmerking. Voor het bewerkstelligen van de EERSTE WERELDVREDE is slechts nodig: V&W en plezierige en leuke dingen doen; en laten zien wat je waard bent. *{einde van de opmerking}*

Geef het³⁴¹ nooit op! Maar hoed je voor het starre denken en het fanatisme die uit vooroordelen voortkomen...³⁴²

Enfin, is er hoop? ----- enfin, *oordeelt u zelf*.

---

³⁴¹ Als je 1.000.000 keer valt kan je 1.000.001 keer weer opstaan; laat zien wat je waard bent. En het allermooiste woord is LIEFDE.

³⁴² Oordeel *zelf*, - baseer je meningen op waarheidsgetrouwe waarnemingen.

Veronderstel: er is hoop – wat nu?

Nu zijn we nog maar net begonnen. We staan onderaan de ladder. We moeten verder, we moeten omhoog. We staan er alleen voor. We staan er alleen voor, d.w.z. alleen met ons "innerlijk" en wat voor fenomeen zo'n "innerlijk" is, dat weten we niet. Eigenlijk weet ik ook niet hoe het verder moet en ik ben behoorlijk depressief en moe, kan ik u zeggen. Ik ben verlost van het PTSS, en wat nu? Ik geloof niet dat ik er mee leven kan een dof geworden kauri-schelpje te zijn onopgemerkt liggend op een verlaten strand. Ik voel me dermate moe en treurig dat ik graag zou sterven. {Want ik ben een slappeling.}

Wat ik intussen van Krishnamurti begrepen heb, dat is dat we onszelf moeten opvoeden en dat indien we wat dit betreft niet steedsdoor van inzicht in onszelf leren, het leven lelijk en treurig wordt. Omdat ik me zo treurig en lelijk voel spreekt zijn opmerking mij aan. Men moet, aldus Krishnamurti, er aan werken dat de geest niet meer egocentrisch optreden zal, en men moet de innerlijke veiligheidsmuren die ontstaan zijn naar aanleiding van bangigheid neerhalen. Enzovoort; zie hoofdstuk *Zonder goedheid en liefde krijg je geen opvoeding* in Krishnamurti's boek *Innerlijke eenvoud*. Zie ook hoofdstuk *Bewustheid maakt een einde aan dromen*, en sowieso het hele boek.

Ik voel weer wat stromen. Ik ga het proberen {ik moet en wil en zál ophouden met de slappeling uithangen – het moet, het moet, het MOET !!!!!}; die Krishnamurti, ik vind hem een wijze; een opvolger van Sokrates. Niet dat alles wat hij te berde brengt ons bekoren kan – bijvoorbeeld, hij slaat de zin en schoonheid en leut van wetenschappelijk vorsen te laag aan. Krishnamurti is overigens per se geen "wereldleider".. indertijd heeft een kudde-meute blijkbaar een "wereldleider" in hem willen zien.. maar nooit en te nimmer komt er een ons reddende half-god, we moeten onszelf redden (letterlijk) en dit impliceert dat men de hunkering naar van wie ook een "volgeling" willen zijn in zee moet dumpen.

Maar Krishnamurti's grootste en gevaarlijkste fout is zijn ontkenning van het bestaan van het Kwaad, het immanente gruwelijke Kwaad –het meedogenloos Kwaadaardige- dat weldegelijk vervuld van Haat hels vastberaden met inzet van alles wat in zijn vermogen ligt de vernietiging nastreeft van al wat mooi en liefdevol en waardevol is. {Opmerking: het is niet de bedoeling dat we het Kwaad haten, noch dat we het bestrijden (extreme situaties buiten beschouwing gelaten), het is de bedoeling dat we ons er aan onttrekken, hoe onnoemelijk moeilijk³⁴³ dit ook zijn kan, terwijl we zwerfkeihard ons gewerk voor de Eerste Wereldvrede ten uitvoer blijven leggen.}

---

³⁴³ Bloed, zwoegen, zweet en tranen -de inzet van onze hele persoonlijkheid, enorme offers- worden somtijds van ons gevraagd.

Aanbevolen boeken

Zoals de kleur rood als archetype voor het fenomeen kleur lijkt te fungeren, zo lijkt 3 als archetype voor het fenomeen aantal te fungeren en derhalve presenteer ik 3 boeken die naar mijn mening door elk exemplaar van homo sapiens sapiens gelezen zouden moeten zijn.

= Hemingway / *Voor wie de klok luidt*

= Dostojewski / *De gebroeders Karamazow*

= Krishnamurti / *Innerlijke eenvoud.*

Lezen! ← DOEN!!!!

Hierbij valt nog op te merken dat wie Multatuli's *Max Havelaar* gelezen heeft ook Albert van der Hoogte's *Het laatste uur* gelezen zou moeten hebben.

In dit boek is beweerd dat men, 10 jaar zijnde, zich afgevraagd heeft hoe men leven moet. Ruim 60 jaar later nu heb ik begrepen dat men leven moet als een scarabeetje, in volkomen "bescheidenheid" *) zwerfkeihard volhardend functionerende, ter bewerkstelling van de Eerste Wereldvrede.

En men is op aarde om zichzelf op te voeden.

Tevens moet men leuke en plezierige dingen doen.

*) Wat is "bescheidenheid"? – het is allerminst het niet doorleefde wee-suffe dat bijvoorbeeld de calvinisten er van maken: een schijnvertoning. Een goed woord ontbreekt in dezen in de Nederlandse taal. Uiterst stuitend!! Enfin, het gaat om de attitude van de man die zijn motor onderhoudt en zijn leven in dienst stelt van het onderhouden van Lila. Het gaat er om dat men zijn eigen nietigheid en beperktheid beseft³⁴⁴, en dat men leeft in liefdevolle overgave aan de diepzeestromingen zonder het allemaal zelf te willen bepalen. {Toelichting: zwerfkeihard altijd gewoon doorgaan is niet hetzelfde als jezelf kapot maken door star doordouwen.} Gedenk Einstein die aan het einde van

---

³⁴⁴ Tegelijkertijd beseffende dat alles wat je bent en wie je bent door "God-zelf" gewild is en ten volle gerespecteerd wordt. NOOIT zal Moeder Natuur jou vernederen!!!! en alle vernederingen en krenkingen die je aangedaan worden slaan eenvoudigweg nergens op. Laat je nooit, nooit nooit wijsmaken dat je minderwaardig bent.

{{O gij hooggeëerde Moeder Natuur – Vader Schepper – gij die Zijt:

∞-∞-∞

o hoe lief heb ik u.....}}

°°° antwoord aan Hemingway °°°

zijn leven verzucht heeft: "Ik heb veel gepiekerd en weinig begrepen". Het gaat er om dat men leert niet-egocentrisch te functioneren, en dat men de innerlijke veiligheidsmuren neerhaalt. Het is hard werken en zowel makkelijk als moeilijk.

ALLE ZEGEN KOMT VAN

ZELF-OPVOEDING

IN GOEDHEID EN LIEFDE ³⁴⁵

en dit is het hele eieren eten en daar waar er gepraat wordt in termen van V&W, moet nou begrepen worden dat de V staat voor zichzelf opvoeden in goedheid en liefde. En altijd, altijd, mensje mijn lief zoekend mensje, moet je ongeacht eigen en andermans bitter falen steeds weer overeind komen en opnieuw beginnen en altijd, altijd tóch vertrouwen houden in de goede afloop. {De W staat voor Werken t.b.v. het welzijn van de wereld / de mens / de mensen / het uitbreken van de Eerste Wereldvrede.}

---

³⁴⁵ 't Is maar een ezelsbruggetje doch desondanks goudglanzende Waarheid.

Een bijdrage

Ter informatie: Alle geldelijke opbrengsten behaald met het onderhavige boek zullen belanden bij Amnesty International en Stichting Ondersteuning Stemlozen (eerlijk delen). Schrijver dezès moet en zal niets verdienen aan het gedane opschrijf-werk. Voor wie daarenboven aan de bedoelde geldelijke bijdragen sowieso bij wil dragen verschaft ik de volgende gegevens.

Amnesty International
NL42 INGB 0000 4540 00
Amsterdam

Stichting Ondersteuning Stemlozen
NL92 INGB 0004 8711 59
Rotterdam

Goed en Kwaad en gewoon doorgaan

Goed en Kwaad zijn belangrijke thema's. Want gewoon doorgaan is niet hetzelfde als *gedachtenloos en onverschillig* doorgaan. Ik heb hier-en-daar een poging tot schilderen van het Kwaad gedaan - met als opzet, te stimuleren tot gewoon doorgaan gaande over de weg van de Goedheid en Schoonheid (want haat roept op tot Kwaad en Kwaad roept op tot haat.) Als gevolg van een toevallige samenloop van omstandigheden heb ik ter concretisering voorbeelden gegeven van Kwaad broeiende in zekere voormalige Nederlandse koloniën; maar het zijn maar voorbeelden, maar zodadelijk volgt een *Appendix* ter zake: nog een voorbeeld. Eerst toch nog even dit.

en hiermee,
geachte lezer van
dit filosofische
boek, laat ik u
over aan de
verpozing die het
leven u pleegt te
bieden *)

*) Dit alles neemt niet weg dat het bereiken van de juiste geesteshouding niet zo'n akelig klein beetje heel moeilijk is en blijft. Zelf-opvoeding is een moeilijk vak. Robert Pirsig heeft het ook tegen zijn zoon Chris gezegd; het vinden van de juiste instelling is moeilijk (het is zo moeilijk als naakt doorheen de jungle je weg zien te vinden). Toen is Chris een zenschool gaan bezoeken; toen heeft iemand een steekwapen in hem gestoken waarna Chris doodgegaan is.

○○○○○○○ **APPENDIX A** ○○○○○○○

Bij wijze van nawee volgend op de jonge jaren in Nieuw-Guinea gesleten, in dezen op het spoor gezet door de reacties van mijn moeder op het lot van de door de belanda achteloos verlaten Papoea's, is het er in de loop der jaren bij mij van gekomen veelvuldig smart te voelen vanwege de misère die gekomen is over de door Holland in de steek gelaten rechtmatige bewoners van het stukje wereld dat heden ten dage de provincie Papua van Indonesië moet zijn. Mijns inziens is het met name vanwege geile geldzucht ("economische belangen" zegt men) dat Holland NIET geprotesteerd heeft in de Verenigde Naties nadat Indonesië in 1969 op de van hen te verwachten kwaadaardig-meedogenloze wijze³⁴⁶ de betrokken Papoea's gedwongen had voor aansluiting bij Indonesië te kiezen. En Holland trekt zich er sindsdien NIETS van aan dat Indonesië de in hun land wonende Papoea's marginaliseert en zonodig martelt en doodt (een Indonesische politiemann te Wamena was daar eens, zoals hij zei, "om een paar muggen plat te slaan"). En aangezien wij de Papoea's zelfbeschikking beloofd hebben, zijn wij, Hollanders, **VERRADERS** - omwille van geile geldzucht.

Vide het nu volgende voorbeeld.

---

³⁴⁶ Ik heb het hier over het regime dat in Indonesië de scepter zwaait sinds het land onafhankelijk is: dat regime bestaat uit zoets als een chaotisch droesem-gedoe van het leger en de politie en de geheime dienst - want in Indonesië zijn de staatslieden alleen maar in schijn aan de macht, - in werkelijkheid maken het leger en de politie - en dan ook nog een walgelijk, walgelijk, walgelijk ongeregeld zootje dat "Pancasilajeugd" heet, de dienst uit. O, ik kan er niet aan denken; het is toch ook mijn land.

U ziet de heer Yawan Wayeni en een resultaat van de methodes die Indonesië toepast om in zijn provincie Papua rust en orde te handhaven: darmen die uit Yawan Wayeni – een Papoea, zoals u reeds begrepen heeft – tevoorschijn bubbelen. Datum van de gebeurtenis: 3 augustus 2009. Gebeurtenis: politiewerk van Indonesische zijde plaatsvindende in de Indonesische provincie Papua.

DIT IS MAAR EEN VOORBEELD

Sinds 1963 heeft Indonesië in zijn
Provincie Papua 400.000 Papoea's
vermoord.....

.....**400.0000**.....

Dit is een schatting - het kunnen er
minder zijn, het kunnen er meer
zijn.

**Maar dan, o
God, maar dan
ook nog dat
vreselijke
gemartel!**

400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000
400.000 400.000

**O LAAT HET
TOCH
OPHOUDEN**

Mijn hartewens

Laat de Papoea's in Papua (provincie van Indonesië) een normaal menswaardig bestaan mogen leiden als gerespecteerde burgers van Indonesië

GEVRIJWAARD VAN

MENSENRECHTENSCHENDINGEN

Appendix B

In dit boek zijn de volgende onderwerpen (sommige erg summier) behandeld:

- = Goedheid, Schoonheid en Waarheid
- = Rare seksuele escapades
- = De strijd tussen goed en kwaad
- = Zelfmoordverlangens
- = Het leven van Bennie (autobiografisch)
- = De ontdekkingen van Einstein
- = De ontdekkingen van Richard Feynman e.v.a. betreffende de kwantumtheorieën
- = Tanja
- = De vraag naar de zin van het leven
- = Het bijzondere bestaan van paranormale verschijnselen
- = De bersiaptijd (afschuwelijk)
- = Kwaliteit
- = De issue van het al dan niet bestaan van God
- = Een bewijs voor het bestaan van de Meta-realiteit
- = De Eeuwige Student
- = De geschiedenis van de mensheid
- = De Kwarken
- = De psychologie van Jung
- = Oplossingen.

In een boekje dat *Levend begraven* heet komen de bovengenoemde onderwerpen uitgebreider aan de orde, en worden ook andere onderwerpen aangesneden.

Voilà de volledige lijst van de in *Levend begraven* behandelde onderwerpen (zie website www.azsay.nl):

- = Goedheid, Schoonheid, Waarheid, Wodka, en Diepe Zuchten
- = Het leven van Bennie (autobiografisch)
- = De ontdekkingen van Einstein
- = De ontdekkingen van Richard Feynman e.v.a. betreffende de kwantumtheorieën
- = Tanja
- = Zelfmoordverlangens
- = De vraag naar de zin van het leven
- = Rare seksuele escapades
- = Het bijzondere bestaan van paranormale verschijnselen
- = Avonturen van Mevrouw Sowhn in jappenkampen tijdens W.O. II, en elders
- = De bersiaptijd (afschuwelijk)
- = De Nieuw-Guineakwestie en haar nasleep (ontzettend)
- = Verwoestend liefdesverdriet (verschrikkelijk)
- = De strijd tussen goed en kwaad
- = Kwaliteit - tot op zekere hoogte zou men *Levend begraven* kunnen zien als een doorwerking op de filosofie die Robert Pirsig te berde gebracht heeft
- = De issue van het al dan niet bestaan van God
- = Een bewijs voor het bestaan van de Meta-realiteit
- = De Eeuwige Student

... appendix B ...

- = Het ontstaan en de geschiedenis van het heelal
- = Het ontstaan en de geschiedenis van de mensheid
- = De Kwarken
- = De psychologie van Jung
- = Ditjes en datjes, bijvoorbeeld Beethoven, Roger Penrose
(*De nieuwe geest van de keizer* en *The road to reality*),
Dostojewski, Hemingway
- = Diverse zaken en zaakjes
- = En er is een schaakfeuilleton
- = En het gaat weldegelijk ook over oplossingen.

APPENDIX B.1

Op deze bladzijde alsmede de volgende bevindt zich een afbeelding die op te vatten is als abstracte schildering betreffende dit boek; de Probleemstelling is als keihard gegeven weergegeven, en het slot als Mooi Meer Zicht. De gekleurde lijnen kunt u als riviertjes opvatten, hierbij is rood de kleur van het vlammeende kwaad, blauw de kleur van de rationaliteit; en geel verzinnebeeldt het filosofische/intuïtieve. Grijs rondjes geven feuilleton-items aan.

Men kan de hieronder her en der aanwezige teksten het beste van boven naar beneden lezen, - niet de loop der "riviertjes" volgende. De letter H staat voor Hoofdstuk. Naar volledigheid is niet gestreefd.

Dit boek is opgedragen aan iedereen die lijdt, en aan degenen die hunkeren naar het levenseinde

PROBLEEMSTELLING

De wereld is keihard en bulkt van het kwaad

Even onnozel als je uit de kut tevoorschijn gekomen bent de kist ingaan, wie wil dat nou!

⊙ Voorzienigheid, o laat ooit een reïne dag van vreugde voor mij dagen!

H1. Brsiap!
H2. Story

De cleverheid van R. Pirsig

Uit een mondhoek een
straal dofrood bloed

⊙ Ik lach nooit. Ik kan niet lachen.

⊙ H6. Denises zoete vlees

H3. Verlichting - De Big Bang - de oerknal waarmee
het allemaal begonnen is

H9. From here to eternity
Uitleg van de relativiteitstheorie

H e t   K w a a d   **H A A T**   h e t   L e v e n

Op Nieuw-Guinea leren wij dat de toestand,
hoewel hopeloos, niet zorgwekkend is

Toen leerde ik Tanja kennen; - toen zijn we getrouwd

Toen waren we ongelukkig

Toen is Tanja doodgegaan

God wat was ik weer alleen

H21. Tanja bewijst dat paranormale verschijnselen bestaan

Tanja is in haar 48ste
levensjaar een galbittere
dood gestorven

H24 en elders: Verhandelingen betreffende de kwantummechanica

H33. Chronologisch overzicht van de 300.000-jarige geschiedenis
van de mens; 't is enerzijds zeer indrukwekkend, anderszins zeer
weezinwekkend

Observatie: in ons allen huist een primitieve harde kern met
slechts weinig behoeftes, te weten: vreten, neuken, wild schreeuwen
als je pijn hebt, wild huilen als je verdriet hebt, vol haat andermans
huizen en lichamen kapot maken

H22. Enige gestelde eisen

H41. Gewoon doorgaan, als er in heden en toekomst niets dan de bitterste misère te verwachten valt, is zo goed als onuitvoerbaar

De toestand is hopeloos maar niet zorgwekkend – mits V&W

H41. Verhandeling over wat het is dat Kwaliteit is (beter laat dan nooit)

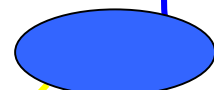
LANG LEVE DE DOOD, HOERA!!

Nu gaan we redelijk redeneren

- (1) Paranormale verschijnselen bestaan
  - (2) De natuurwetten kunnen paranormale verschijnselen niet voortbrengen
- Ergo: er bestaat Meer (H29 en H36)

H41. Perspectief: → er bestaat Meer (dit is **bewezen**)

Mooi Meer

○○○○○○ INDEX ○○○○○○

Sokrates schijnt kort voor zijn dood het volgende gezegd te hebben.

“Straf mijn zonen wanneer ze volwassen zijn geworden, mannen, en val hen lastig op dezelfde manier waarop ik u heb lastiggevalen, als u de indruk krijgt dat ze voor geld of iets anders eerder zorgen dan voor hun ontwikkeling en als ze denken iets te zijn terwijl ze niets zijn.”³⁴⁷

Ik zou nu willen opperen dat Sokrates “innerlijke groei” op het oog gehad heeft, niet slechts “ontwikkeling” in intellectuele zin; weliswaar ben ik er van overtuigd dat relevante kennisvergaring aan innerlijke groei bij kan dragen, maar dat neemt niet weg dat innerlijke groei: jawel, dat dát het is waar het om gaat. – Tot zover mijn futiele poging tot bijdragen aan ofwel geschiedvervalsing ofwel de groei der mensheid – niets meer of minder. Maar heus, denken dat ik iets ben, doe ik echt niet. Straf mij niet en val mij niet lastig bid ik u.

Nu volgt een index behelzende een selectie van woorden/begrippen aanwezig in de teksten die gaan over Kwaliteit en over de bevindingen der wetenschappers.

---

³⁴⁷ Plato: *Symposion; Sokrates’ verdediging; Kriton – Sokrates in de cel; Faidon - Sterfscène* / Vertaald en ingeleid door G. Koolschijn / Athenaeum {het aangehaalde citaat bevindt zich in *Sokrates’ verdediging*}

INDEX

I

$|\psi|^2$ · 259; 260; 264; 265

,

't Hooft · 318

2

200.000 jaar geleden · 353; 355

3

300.000 km/sec · 97; 98; 99; 101; 113; 114

9

92 elementen · 268; 270; 388

A

absolute tijd · 107

absolute waarde · 400; 401; 402; 403; 406

alchemisten · 381

Alexander de Grote · 377

algemene relativiteitstheorie · 39; 118; 124; 125; 273; 283

Amnesty International · 386

anima · 134; 336; 337; 338; 339; 340; 341; 344

animus · 336; 337; 338; 339; 341

annihileren · 278

antideeltje · 278

anti-deeltje · 277

Anton Philips · 384; 385

archetype · 134; 299; 335; 336; 337; 338; 339; 340; 341; 342; 381

archetypen · 260; 335; 336; 337; 341; 345; 346

archetypes · 335; 338; 344

aretê · 362; 453

argument · 404

Aristoteles · 382; 386

Asoka · 377; 378; 379
asteroïde · 388
atomen · 32; 46; 47; 48; 49; 50; 86; 236; 256; 257; 265; 268; 270; 272; 381; 397; 399;
401; 408
aatom · 46; 49; 252; 257; 260; 263; 269; 270; 395; 396; 397; 398; 399; 400; 401; 402;
405; 406; 407; 422; 425
atoombom · 116; 350; 425
aatomkernen · 264; 268; 271; 272

B

banken · 382; 384
Beethoven · 341; 346; 377; 387
behoudswetten · 115; 282; 284; 286
Bell · 441; 442; 443; 445
bellenvat · 280; 281; 282
bellenvatfoto · 281
bewegingsenergie · 86; 88; 257; 267; 425
bewust geheugen · 331
bewustzijn · 402
Big Bang · 32; 36; 37; 38; 39; 45; 95; 126; 133
bloed, zwoegen, zweet en tranen · 346
blokschema van de psyche · 333
boeddhisme · 361; 363; 377
Bohr · 254; 261; 287
bottom · 276; 277
Brahman · 376
Broglie · 255; 287
Brugge · 382; 386

C

carnaval · 341
cel · 388
Chandragupta Maurya · 377
charm · 276; 277
chemische elementen · 381
chemische processen · 388
chemische reactie · 87
chemische reacties · 270
China · 375
Chinese Muur · 375
christelijke leer · 339
christendom · 340
CO₂ · 92
collectief onbewust geheugen · 331
complex getal · 286; 396; 397; 398; 400; 401; 403; 406; 408
complexe getallen · 286; 287; 289; 290; 396; 397; 398; 399; 400; 401; 402; 403; 404;

405; 406; 408; 422
complexen · 336
Complexen · 335
complexio oppositorum · 391
constante van Planck · 262; 399
coördinatenstelsel · 97; 101; 105; 106; 107; 108; 109; 110; 112; 113; 114; 119; 121;
122; 124; 231; 308; 309; 403; 405; 406; 407; 417; 419; 443
Copernicus · 132; 382
Coster · 382

D

Darwin · 340; 460
de Eenheid · 342; 345
De Sitter · 39
deeltje · 262; 408
deeltjes · 8; 46; 49; 129; 252; 253; 254; 255; 256; 258; 259; 262; 263; 264; 265; 266;
267; 268; 269; 271; 272; 273; 274; 277; 280; 282; 283; 285; 290; 306; 317; 391;
399; 401; 403; 408; 418; 422; 425; 444; 461
Delft · 57; 170; 176; 386; 414; 419
Democritos · 46
Demokritos · 3; 381; 397
detecteren · 109; 110
dharma · 363; 377; 379
dinosauriërs · 388
Dirac · 278; 283
DNA · 139; 413; 432; 456
doorzettingsvermogen · 346
Dostojewski · 2; 19; 58; 99; 131; 142; 151; 225; 339; 340; 346; 387; 459
down · 276
dromen · 344
dualiteit · 287; 288
Dynamische Kwaliteit · 13; 14; 29; 58; 60; 151; 156; 157; 158; 159; 299; 316;
321; 323; 362; 363; 364; 377; 412; 423; 431; 432; 436; 450; 452

E

economische processen · 384
economische voorspoed · 384; 385
Eerste Wereldvrede · 16; 18; 423; 454; 455; 466; 467
Eeuwig Studeren · 452
eeuwige Student · 433; 450; 452; 454; 478
Eeuwige Student · 32; 448
Einstein · 6; 9; 11; 18; 33; 39; 41; 58; 69; 73; 90; 99; 101; 102; 103; 105; 106; 107;
108; 114; 115; 117; 121; 122; 123; 124; 125; 126; 127; 130; 143; 144; 145; 151;
235; 253; 255; 261; 283; 307; 318; 340; 345; 399; 407; 412; 416; 419; 422; 423;
441; 442; 443; 445; 451; 459; 461; 468; 478

eiwitten · 432
elektron · 46; 231; 232; 233; 234; 256; 257; 260; 263; 266; 267; 268; 269; 270; 271;
272; 273; 278; 280; 284; 285; 418; 422; 442; 444
elektronen · 45; 46; 87; 92; 252; 255; 256; 257; 263; 268; 269; 270; 271; 287; 290;
425; 432; 441; 442
elementair deeltje · 256; 261; 262; 266
elementen · 268
energie · 2; 21; 37; 45; 85; 86; 87; 88; 89; 90; 91; 92; 102; 114; 115; 116; 129; 130;
171; 172; 211; 253; 264; 267; 278; 282; 283; 285; 289; 290; 339; 341; 346; 348;
354; 387; 399; 407; 420; 421; 422; 423; 425; 428; 433
entropie · 129; 130; 461
EPR-paradox · 441; 442; 444
Eufraat · 360
Europa · 386
Europese beschaving · 382

F

Feynman · 234; 245; 251; 252; 254; 287; 288; 290; 316; 318; 394; 402; 408; 416;
420; 444
foton · 256; 267; 268; 270; 282; 284; 285; 306; 317; 318; 411; 412; 425; 444
fotonen · 97; 253; 255; 256; 264; 274; 278; 287; 290; 306; 317; 418; 461

G

Galileo Galileï · 382; 386
Gamow · 39
Gandhi · 362
gebeurtenis · 310
geduld · 346
gekromd ala de Riemannse meetkunde · 41
geld · 384
Gell-Mann · 277
gemoedsrust · 423
Genghi · 381
Gent · 382
Genua · 382
Gerard 't Hooft · 318; 444
gewoon doorgaan · 8; 9; 13; 14; 29; 50; 57; 61; 84; 122; 150; 163; 170; 269; 299; 300;
316; 322; 323; 327; 423; 430; 431; 433; 440; 458; 459
gluonen · 274; 306; 461
God · 10; 53; 54; 56; 336; 349; 379; 391; 406; 437; 446; 447
Goethe · 225; 387
golf-deeltje-dualiteit · 254
golfje · 286
golfjes · 8; 255; 258; 287; 288; 290
golfjesplaatje · 288

golfjes-plaatje · 258
golfplaatje · 254; 258; 263; 268; 287
grondtoestand · 289
gumption · 385
Gutenberg · 382

H

H₂O-moleculen · 87
hakenkruis · 339
halfdoorlatende spiegel · 317
halfdoorschijnende spiegel · 316
Hanzesteden · 382
heelal · 8; 10; 128
Heisenbergs formule · 285
Heisenbergs Wet · 265
helium · 388
Hemingway · 1; 21; 151; 184; 225; 307; 308; 324; 340; 341; 430; 431; 440; 454; 460; 479
Henri Dunant · 386
het getal i · 397
het ik · 331; 333; 335; 338; 340; 341; 344; 345; 346; 347; 352
het onbewuste · 391
het zelf · 335; 341; 342; 344; 345; 346
Hitler · 336
holtedieren · 388
homo sapiens · 112; 235; 253; 328; 341; 382; 408
hout · 50
Hout · 47
Hugo de Groot · 386

I

imaginair getal · 397; 400
imaginaire component · 406
imaginaire getal · 230; 231; 398
imaginaire getallen · 397
incasseringsvermogen · 346
India · 359; 361; 362; 376; 386; 387; 441
Indus-cultuur · 361
informatie · 52
instorten van de golf functie · 254; 444
interferentie · 286; 288; 290; 408
Italië · 382

J

Jericho · 360
Jezus · 377
John Bell · 442
Jung · 9; 134; 225; 226; 308; 328; 329; 336; 341; 342; 347; 352; 390; 391
Juran · 36; 448

K

ka · 405; 406; 408; 422; 424; 425; 426; 444
ka's · 406
kanswortelgetal · 398; 405; 406
kanswortelgetallen · 396; 398; 399; 400; 402; 405
kanswortels · 396
kaon · 282
kapitalisme · 382; 383; 384
katten · 256
Keizer Chin Shi Huang · 375
kerncentrales · 89
kinetische energie · 86; 87; 114; 264; 421
klassieke fysica · 443
kleur · 277
kleuren · 276
koolstofatomen · 49
kredieten · 382; 384
Krishnamurti · 423; 467; 468
Kwaliteit · 13; 14; 58; 60; 68; 155; 157; 158; 183; 213; 279; 321; 362; 363; 364;
384; 387; 388; 424; 432; 436; 437; 441; 448; 455; 466; 478; 482
kwantumelektrodynamica · 288
kwantumfysici · 396
kwantummechanica · 8; 29; 51; 84; 229; 234; 238; 244; 251; 252; 255; 256; 259; 261;
263; 266; 269; 283; 286; 287; 290; 299; 316; 318; 394; 397; 399; 400; 406; 408;
412; 424; 441; 442; 443; 444; 445; 447
kwantumveldentheorie · 283

L

lava · 388
Leonardo da Vinci · 382
leptonen · 273; 274; 277; 282; 461
leven · 432; 433; 461
levensvormen · 388
licht · 106; 284; 316; 317; 422
Licht · 254
lichtjaar · 118; 417
lichtsnelheid · 1; 98; 101; 105; 107; 113; 114; 116; 119; 127; 256; 284; 304; 399; 407;

417; 418; 443
lichtstraal · 316
Liefde · 5; 34; 36; 44; 45; 68; 83; 84; 105; 112; 134; 136; 139; 143; 144; 150; 154;
155; 173; 184; 226; 227; 280; 321; 345; 348; 379; 382; 431; 451; 454; 455; 458;
465
Lorentztransformaties · 107; 108; 110; 111; 113; 114; 118; 119; 120; 121; 127; 416;
417
Lorenz · 447
lucht · 47

M

Mahatma Gandhi · 362
Mahler · 387
massa · 90; 92; 115; 255; 400
materie · 3; 34; 46; 47; 48; 90; 92; 130; 266; 267; 268; 271; 274; 278; 282; 283; 387;
421; 433; 438
Materie · 49
materiegolven · 255; 286
materiële objecten · 272
materieveld · 255; 257; 259; 286; 287; 289; 290
matrix · 238; 239; 240; 241; 242; 243
matrixalgebra · 238
matrixvermenigvuldiging · 239; 240; 241
mengsel · 47
mensenoffers · 361
mensheid · 391
Meta-reëliteit · 381; 412; 413; 432; 436; 437; 440; 441; 444
metingen · 106
Mevrouw Natura · 116; 255; 258; 276; 309; 311; 445
Middeleeuwen · 381; 391; 445
miljoen · 49
moleculen · 14; 32; 47; 48; 49; 86; 87; 89; 92; 256; 268; 272; 328; 381; 433
monster van schoonheid en kracht · 50
muon · 273; 274; 276
Murasaki Shikibu · 381
mysterie · 318
mysteries · 318
Mysteries · 316

N

nadaatje · 395; 396; 401; 407; 424; 425; 445
nadaatjes · 399; 400; 401; 422
Natuur · 90; 92; 105; 118; 130; 138; 145; 230; 231; 234; 235; 238; 253; 264; 386;
394; 396; 401
natuurkunde · 48; 49; 100; 229; 230; 231; 234; 238; 245; 261; 272; 408; 413; 430;

437; 443; 445; 446
natuurwetten · 411
Nederlandse Antillen · 386
neuronen · 328
neurose · 347
neutrino · 267; 268; 269; 270; 272; 273
neutron · 256; 267; 268; 269; 270; 272; 282
neutronen · 45; 255; 256; 266; 267; 268; 269; 270; 271; 272; 277; 425
Newton · 86
niet-euclidische meetkunde · 124
Nieuwe Geschiedenis · 382
nieuwsgierigheid · 345

O

O₂ · 89
Oerdreun · 387
Oeroek · 360
onbewust geheugen · 331; 333; 335; 338; 344; 345
ongelijkheid van Bell · 441; 442; 443
onzekerheidsrelatie van Heisenberg · 261; 262; 263; 266; 285; 408
Oude Grieken · 266; 279

P

paranormale verschijnselen · 299; 318; 411; 431
Pauli · 267
Penrose · 235; 251; 318; 386; 399; 402; 432; 436; 444; 445; 447
persona · 260; 336; 337; 338; 339; 340; 341; 345; 346; 382
persoonlijk onbewust geheugen · 331; 338; 344; 345
Philips · 384; 385
pion · 280; 281; 282; 283; 285
Pirsig · 13; 14; 58; 151; 157; 210; 225; 300; 316; 347; 362; 377; 385; 413; 426; 431;
436
Planck · 253
plutonium · 271
Podolsky · 412; 442; 443
potentiaalput · 256; 257; 258; 259; 260; 262; 263; 264; 265; 269; 286; 289
potentiële energie · 86; 87; 264
proton · 256; 266; 267; 268; 269; 270; 271; 272; 276; 280; 281; 282; 283; 285
protonen · 45; 252; 255; 256; 257; 266; 267; 268; 269; 270; 271; 272; 277; 290; 425
psyche · 328; 341; 347
psyche van de mens · 329
puntje · 48

Q

quarks · 273; 274; 276; 277; 280; 282; 432; 461

R

radioactieve straling · 264

referentiestelsel · 95; 106; 107; 111; 284; 310; 398; 418

relativiteitstheorie · 8; 29; 39; 51; 84; 93; 102; 105; 107; 118; 119; 120; 121; 124;
125; 126; 127; 129; 229; 234; 256; 267; 273; 283; 299; 305; 307; 309; 419; 421;
444

Riemann · 41; 44; 235

Riemannse meetkunde · 41; 43; 44

Riemannse wiskunde · 124

Rode Kruis · 386

Roger Penrose · 318

Rosen · 412; 442; 443

rustmassa · 114; 267; 284; 421

S

Sanskriet · 362

schaduw · 260; 336; 338; 339; 340; 341; 346; 377; 382

Schrödinger · 257

seksueel gedrag · 338

Shikibu · 381

Shiva · 360; 376

Simon Stevin · 362; 386

slavernij · 386

snelheid · 101

snelheid van het licht · 97; 98; 105; 113; 114; 256; 284; 285

socialisme · 384

Soemerië · 360

Sokrates · 373; 449; 454; 467; 482

speciale relativiteitstheorie · 92; 102; 118; 121; 422

spiegel · 317

spin · 256; 278; 282; 408; 441; 442; 444

spinor · 231; 234; 235

spleetexperiment · 290; 409; 425

spontaniteit · 346

standaardmodel · 273

Statische Kwaliteit · 58; 60; 157; 158; 412; 450; 452; 455; 457

statistische interpretatie · 261; 262; 269; 316; 318

statistische interpretatie van de kwantummechanica · 261; 318

Steen der Wijzen · 381

sterke kracht · 272; 273

stikstof · 47

stip · 49
straling · 258
strange · 276; 288
superpositie · 289
Suriname · 386
synchronisatie · 344

T

τ_{ao} · 436
tau-deeltje · 273; 274; 276
tegelijkertijd · 310
Tigris · 360
top · 152; 166; 185; 276; 419
Tweede Hoofdwet · 129; 130; 390; 431; 432
Tweede Hoofdwet van de Thermodynamica · 431
twelingparadox · 118; 416; 417; 420

U

uithoudingsvermogen · 346
up · 276; 277
uranium · 271
USA · 382
UV-licht · 388

V

V&W · 5; 16; 18; 14; 159; 300; 323; 441; 454; 459; 460; 466; 469
Varanasi · 360; 376; 377
varens · 388
Veltman · 445
Venetië · 382
vergelijking van Schrödinger · 257; 259; 264
Verre Oosten · 364
verschillende tijdstippen · 310
vierdimensionale structuur · 127
virtueel deeltje · 285
virtuele deeltjes · 283
vlinder van Lorenz · 447
vrije wil · 351; 352; 353; 390; 437; 447; 448; 465; 466
vrouwenverbranding · 361
vruchtbare halve maan · 360
vulkanen · 388

W

warmte-energie · 86
watermolecuul · 48
waterstof · 388
waterstofatomen · 48
waterstofgas · 47; 91
Weg met de “dualiteit · 288
Weg met de golfjes · 288
Wein Weib und Gesang · 49; 96
Wereld Natuur Fonds · 386
wereldbol · 388
Westerse cultuur · 340
wet van behoud van energie · 87; 115; 282
wetenschap · 461
wieren · 388
wilskracht · 346
wiskunde · 50; 108; 115; 127; 229; 230; 231; 234; 235; 236; 237; 238; 240; 241; 253;
255; 259; 261; 262; 269; 286; 316; 362; 403
wiskundige formule · 44; 236; 238; 398; 405
wiskundige formules · 229

Y

yoga · 361

Z

zedendelicten · 340
zelf · 33; 106; 113; 143; 162; 230; 304; 318; 335; 336; 341; 342; 344; 345; 346; 351;
413; 419; 438; 460
Zelf · 299; 381
zelfdiscipline · 346
zelfdoding · 465
Zelfkennis · 346
zelfmoord · 8; 14; 19; 27; 73; 222; 223; 300; 341; 349; 440; 465
zelfoverwinningen · 346
zelfverwezenlijking · 345; 346
Zelf-verwezenlijking · 346
zon · 7; 8; 9; 10
zoogdieren · 388
Zuid-Afrika · 386
zuurstof · 38; 47; 87; 89; 91; 236
zuurstofatoom · 48
zuurstofgas · 91
zwaartekracht · 123; 125; 268; 271; 272; 273; 283; 417; 461
zwaartekrachtveld · 123; 126

zwakke kracht · 272; 273

zwart gat · 116; 126

Zwarte gaten · 126

Zweig · 277

Ψ

ψ · 255; 257; 259; 260; 261; 263; 264; 265; 266; 268; 270; 286; 287; 289; 290; 406;
407; 422

Opmerking: De tenslotte ter afsluiting nog aanwezige foto van Denise is gemaakt op 31 augustus 2014 in het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen.

De filosofie van Bennie

Liefde heeft 3 gezichten

Goedheid, Schoonheid, Waarheid en

Het pad ernaartoe gaat langs

HET SPOOR VAN KWALITEIT

{Voortgaan over het pad is uw taak, die een moeilijke is. Volbreng hem.

'Then you are a man, my son!'}
En nu valt het volgende op te merken

Niet in de Dood is de Waarheid

Maar in de Liefde en het Leven

Het belangrijkste is wat je voor de mens / de mensen doet

In het holst van een goede nacht ontvangen advies

"Laat de Haat los

Dan zal de Haat u loslaten"

Overigens blijven we tegen cactussen aan lopen

En in modderpoelen vallen

Heel vervelend maar we moeten voort

We moeten altijd voort en steeds weer

Moeten we vergeven wie ons schaadt, beschadigt, pijn doet ³⁴⁸

En onze naaste liefhebben als onszelf

En Dese Ene die Is (niet te begrijpen is het, wat wie hoe hij/zij is),

Dese Ene die de bron is van alle Kwaliteit,

Alle Goedheid, alle Schoonheid, alle Waarheid:

Liefhebben bovenal

Streef er altijd naar een uitwerking ten goede te hebben

{ten bate van mens, dier, plant, luchten, wateren, stenen}

Als het er op zit

En de wereld ligt er een héééééél klein beetje beter bij dan

Wanneer je er niet je best voor gedaan had

Dan heb je goed geleefd

En leuke en plezierige dingen doen moet

En alles zal zich ten goede keren

---

³⁴⁸ Belangrijke kanttekening: assertiviteit is Goed, sub-assertiviteit is Kwaad (en Sodalís' 10 principes van mentale aikido zijn zeer Goed – zie in B4 hoofdstukje *Vechten met jezelf*).

